

Defterim Türk Dili ve Edebiyatı 9

Özet bilgi

Pekiştirme etkinlikleri

Beceri temelli sorular

Düşün
Öğren
Uygula

Defterim 9 Türk Dili ve Edebiyatı

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Defterim Türk Dili ve Edebiyatı

<i>Editör</i>	Ahmet YALÇIN Hüseyin AYHAN Soner SAVAK Yunus SEYLAN
<i>Dil Uzmanı</i>	Dr. Kubilay ÜNSAL Tuba CEYLAN
<i>Program Geliştirme Uzmanı</i>	Bilgen KERKEZ
<i>Rehberlik Uzmanı</i>	Berrin ÖZKAN
<i>Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı</i>	Uğur ALTUN
<i>Sorumlu Grafik Tasarım Uzmanı</i>	Suat AYDIN, Esra ÇALHAN
<i>Görevli Grafik Tasarım Uzmanları</i>	Aylin HANAY Didem DİYİCİ OKUR İnci YILMAZ ŞİMŞEK Oya BÜYÜKKARABACAK Samet KOÇ Ufuk YILMAZ

Yazarlar

Dr. Aylin ÇAKIR, Dr. Mustafa EREN, Abdullah DAĞLI,
Adem ÇAY, Atilla KILIÇ, Bahar KAPLAN, Dilek BOZDOĞAN,
Eflak MALGACA, Emine KILINÇ, Ercan MERAL, Fatih GÖKSOY,
Fatma KAYRAKLI, Gonca KARAKUŞ, Gökhan TOKATLIOĞLU,
Hakan GÜVENÇ, Handan OĞURLU, Hatice BOZKUŞ, Levent ŞEN,
Naime YASAN, Neslihan ARICA, Pelin DEVECİ, Teoman Ali GÜNEŞ,
Uğur SEZER, Yahya YÜCE, Yusuf Ziya ÖZEN, Zekeriya KILIÇ

ISBN 978-975-11-6532-9

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmâhrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

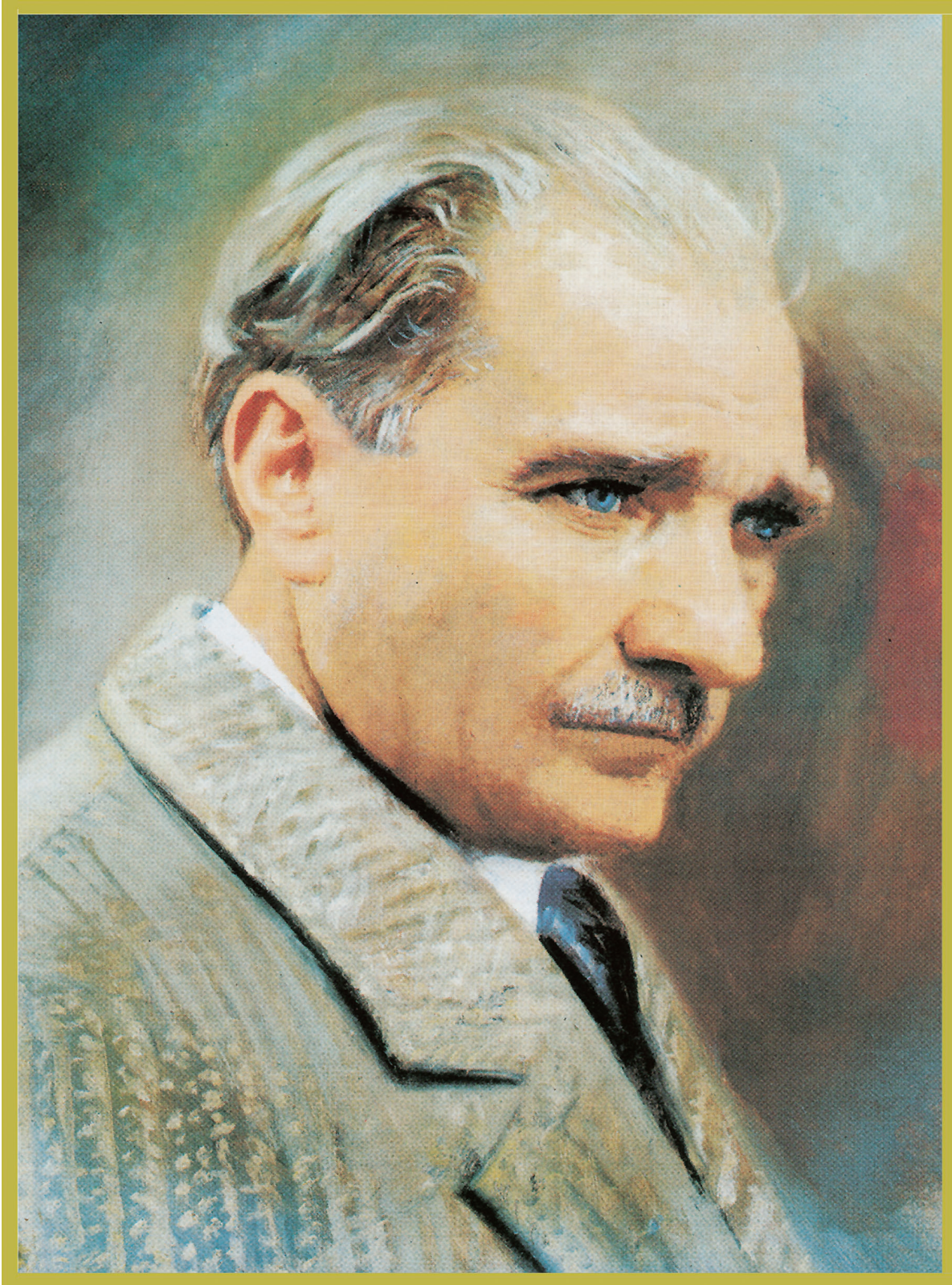
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

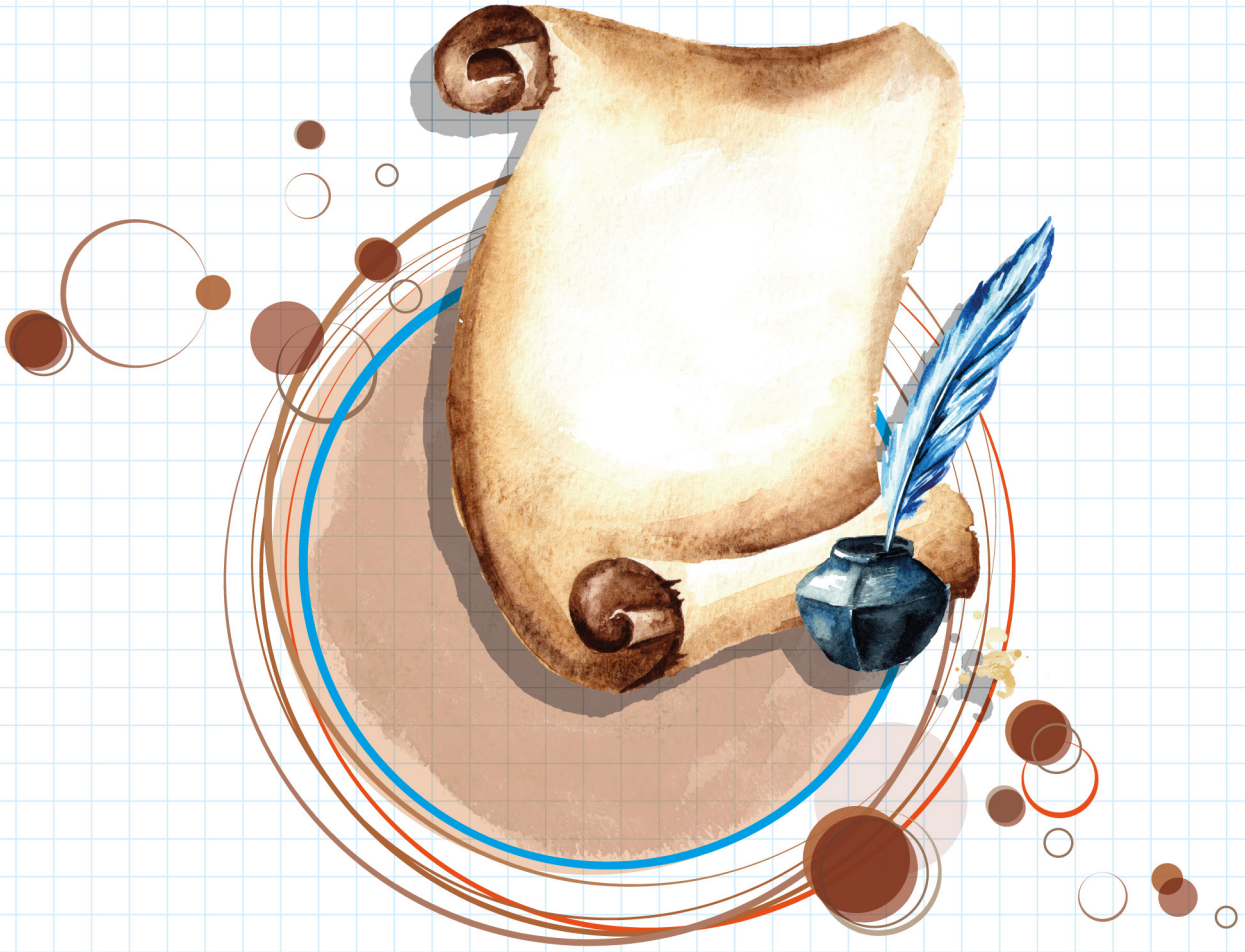

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

1. Ünite: GİRİŞ	7
Edebiyatın Bilimle ve Güzel Sanatlarla İlişkisi	8
Metinlerin Sınıflandırılması	11
Dilin Kullanımından Doğan Türleri	18
Yazma Süreci	22
Düşünceyi Geliştirme Yolları	27
Anlatımın Özellikleri	33
İletişim ve İletişimin Ögeleri	36
1. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	40
2. Ünite: HİKÂYE	49
Hikâye (Öykü)	50
Hikâye (Öykü) Türleri	61
Bakış Açısı ve Anlatıcı	68
Anlatım Teknikleri	72
Hikâye Tamamlama	81
İsimler (Adlar)	83
Yazım ve Noktalama Uygulamaları	90
Hikâye Ünitesi Genel Etkinlik	96
2. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	100
3. Ünite: ŞİİR	121
Türk Edebiyatında Şiir Gelenekleri	122
Söyleyici, Mahlas, Tapşırma	126
Konularına Göre Şiir Türleri	127
Şiirde Ahenk Unsurları	132
1. Ölçü	132
2. Redif ve Kafiye	137
3. Kafiye Düzeni	144
4. Aliterasyon ve Asonans	149
5. Kelime ve Kelime Grubu Tekrarı	149
6. Nakarat	150
7. Ses Akışı	150
İmge, Mazmun	155
Edebî Sanatlar	156
Manzume ve Şiir	174
Yazım ve Noktalama Uygulamaları	179
3. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	184
4. Ünite: MASAL / FABL	203
Masal	204
Fabl	208
Dinleme Türleri	212
Dil Bilgisi, Yazım ve Noktalama Uygulamaları	214
Noktalama-Yazım Kuralları	224
4. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	228
5. Ünite: ROMAN	239
Roman	240
Anlatım Teknikleri	247
Hazırlıklı Konuşma	254
5. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	258
6. Ünite: TİYATRO	269
Tiyatro ve Tiyatro Terimleri	270
Tiyatro Türleri	276
Zarf (Belirteç)	282
Noktalama İşaretleri	288
6. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	294
7. Ünite: BİYOGRAFI / OTOBİYOGRAFI	307
Biyografi / Otopbiyografi	308
Fiiller (Eylemler)	313
7. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	328
8. Ünite: MEKTUP / E-POSTA	337
Mektup	338
E-Posta	342
Ek Fiil (Ek Eylem)	343
Fiilde Yapı	348
8. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	352
9. Ünite: GÜNLÜK / BLOG	363
Günlük / Blog	364
Blog	366
Fiil Çatısı	370
9. Ünite Çoktan Seçmeli Sorular	376
Cevap Anahtarı	382

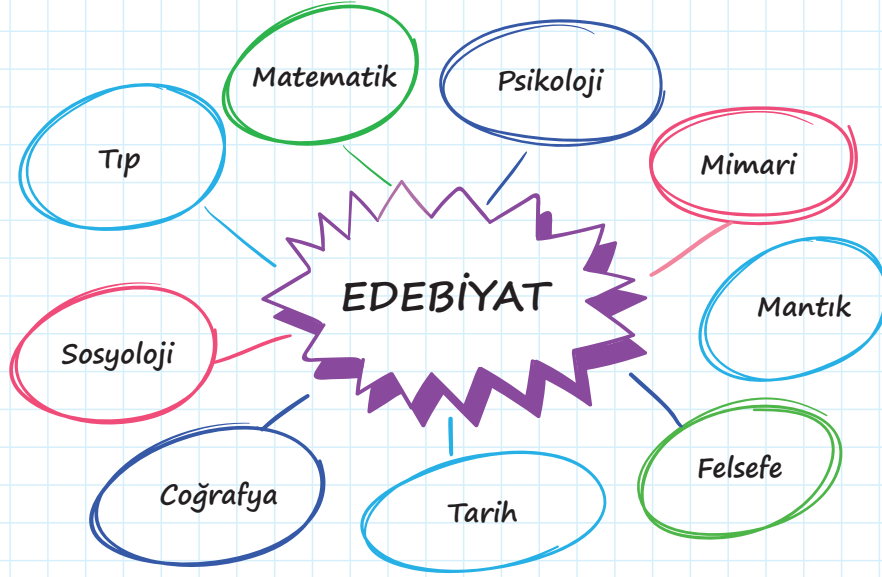
GİRİŞ

EDEBİYATIN BİLİMLE VE GÜZEL SANATLARLA İLİŞKİSİ

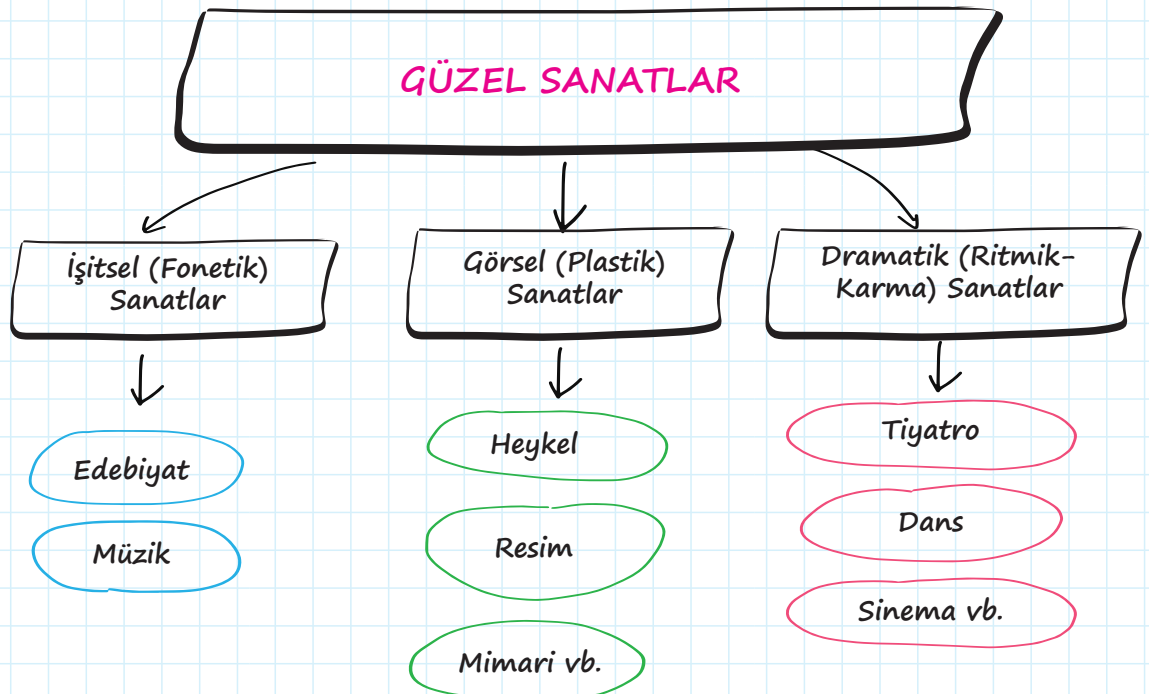
Edebiyat, sese şekil veren güzel sanat etkinliğidir. Edebiyatın konusu insandır. İnsanı ilgilendiren her türlü faaliyet edebiyatın alanına girer. Bilim veya sanat dalları da insana hitap ettiğinden edebiyat, bazılarıyla doğrudan bazılarıyla dolaylı tüm bilim ve sanat dallarıyla etkileşim hâlinindedir.

EDEBİYATIN BİLİM DALLARIYLA İLİŞKİSİ

GÜZEL SANATLAR İÇİNDE EDEBİYATIN YERİ

Edebiyat, güzel sanatların sese şekil veren işitsel (fonetik) sanatlar bölümünde değerlendirilir. Güzel sanatlar için farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Klasik (geleneksel) sınıflandırma şu şekildedir:

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerde hangi bilim veya sanat dalından yararlandığını metinlerin altındaki boşluklara yazınız.

İnsanlar da ülkelere benziyor
Sınırları var, yüz ölçümleri
Yasaları var
Bayrakları, ilkeleri
Kimi dağlık bir arazidir.
Kimi kıraç
Kimi bereketli
Kimi dardır
Kimi engin göz alabildiğine

Ataol Behramoğlu, *Kızıma Mektuplar*

Geçen gün on lirayla mutlu oldum ben.
İnsan, bir dolmuşta para cüzdanını
düşürürse, bulunduğu yerle evi arasında bir
deniz varsa siz düşünün gerisini... Beni mutlu
eden renkler acılaşıyordu. Deniz mavi değildi
artık. Güneşin ışıkları sinir bozucuydu. Sonra
çantamın bir yerine sıkışmış bir on lira
buluverince deniz, o okyanus görünüşünü
kaybetti, maviler aydınlandı.

Sevinç Çokum, *Bir Eski Sokak Sesi*

Ben bu dünyaya bilmek için geldim. Benim
için kutsal bir şey varsa o da bilgidir gerek
bu dünyanın gerekse öte dünyanın bilgisi. Bu
yüzden öğrendiklerimi akıl terazisinde tartıp
doğru olup olmadıklarına bakarım.

İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*

Küçükler, büyük adam yerine evlerin kiminde:
Çocukları işe koştur kalabalık aileler.
Okul çağlarının kadersiz yavruları
Ufak avuçlardan akşamları akan ter,
Tuz yerine geçti evlerin yemeğinde.

Behçet Necatigil, *Bütün Şiirleri*

Bu bahsettiğim zamanlarda daha
eskiden bestelenmiş bazı eski parçalar,
semailler, şarkılar, hâlâ rağbetteydi.
Bunlar arasında başlıca Dede Efendi'nin
bestelemiş olduklarının bazılarını arada
sırada duyardık: "Söyleyin ol nevcivana, /
Göndersin bana gönlümü!"

Abdülhak Şinasi Hisar, *Boğaziçi Mehtapları*

25 Ağustos'ta savaş başladı. İlk günleri,
Yunanlılar yer kazanıyordu. Ufak tepeleri
biri bir ele geçiriyorlardı. Bu tepeler
askerî bakımından çok önemli idiler.
Mustafa Kemal Paşa onların Çal Tepesi'ni
işgal edinceye kadar korkulacak bir şey
olmadığını fakat Haymana'ya girerlerse
bizim de kapana tutulacağımızı söyledi.

Halide Edip Adivar, *Türk'ün Ateşle İmtihanı*

Bu türbe muazzam ve lâtif bir bahçenin
ortasındadır. Etrafı kırmızı Hint taşından
yapılmış yüksek bir duvarla çevrili olan bu
bahçenin cümle kapısından girince karşınıza
bütün zarafet ve sanatıyla dört minarenin
muhafazası altında, bir büyük ve yanlarda
iki küçük beyaz mermer kubbesi ve büyük
kubbenin altında bütün bina boyunca
yükselen Türk stili kapısıyla "Taş Mahal"
çıkır.

Burhan Felek, *Hint Masalları*

Hayat bir boş rüyaymış
Geçen ibadetler özürli
Eski günahlar dipdiri
Seçkin bir kimse değilim
İsmimin baş harflerinde kimliğim
Bağışlanmamı dilerim

Sana zorsa bırak yanayım
Kolaysa esirgeme

Cahit Zarifoğlu, *Şiirler*

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Edebiyat, duygu ve düşünceleri sanatlı bir şekilde dile getirdiği için güzel sanat dallarından biridir.
- ☐ Edebiyatın bilinen bir tek amacı vardır, o da topluma yararlı bilgiler sağlamaktır.
- ☐ Edebiyat, bütün bilim ve sanat dallarıyla doğrudan veya dolaylı ilişki içindedir.
- ☐ Felsefe, sadece insan psikolojisini incelediği için edebiyatla en az ilişkisi olan bilim dalıdır.
- ☐ Coğrafya, edebî eserin mekân unsuruyla ilgili olduğundan edebiyatla doğrudan ilişkilidir.

3. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

- ☆ Edebiyat, güzel sanatlar içinde grubunda yer almaktadır.
- ☆ Edebiyatın insandır. İnsanın olduğu her yerde güzel sanatlar da gelişme gösterir.
- ☆ Edebiyatın malzemesi, müziğin malzemesi ses ve tını, resmin malzemesi ise boyadır.
- ☆ Edebî eserler, insanın güzellik duygusuna hitap ettiğinden bu eserlerde değer ön plandadır.
- ☆ Edebî bir eserde duygu, düşünce ve hayallerin güzel ve etkili bir biçimde anlatılması, amacı güdülmesi beklenir.

4. Etkinlik: Aşağıdaki bilim dallarını ve tanımları, bilim dallarının başındaki numaraları dairelerin içine yazarak eşleştiriniz.

EŞLEŞTİRME

I. Coğrafya

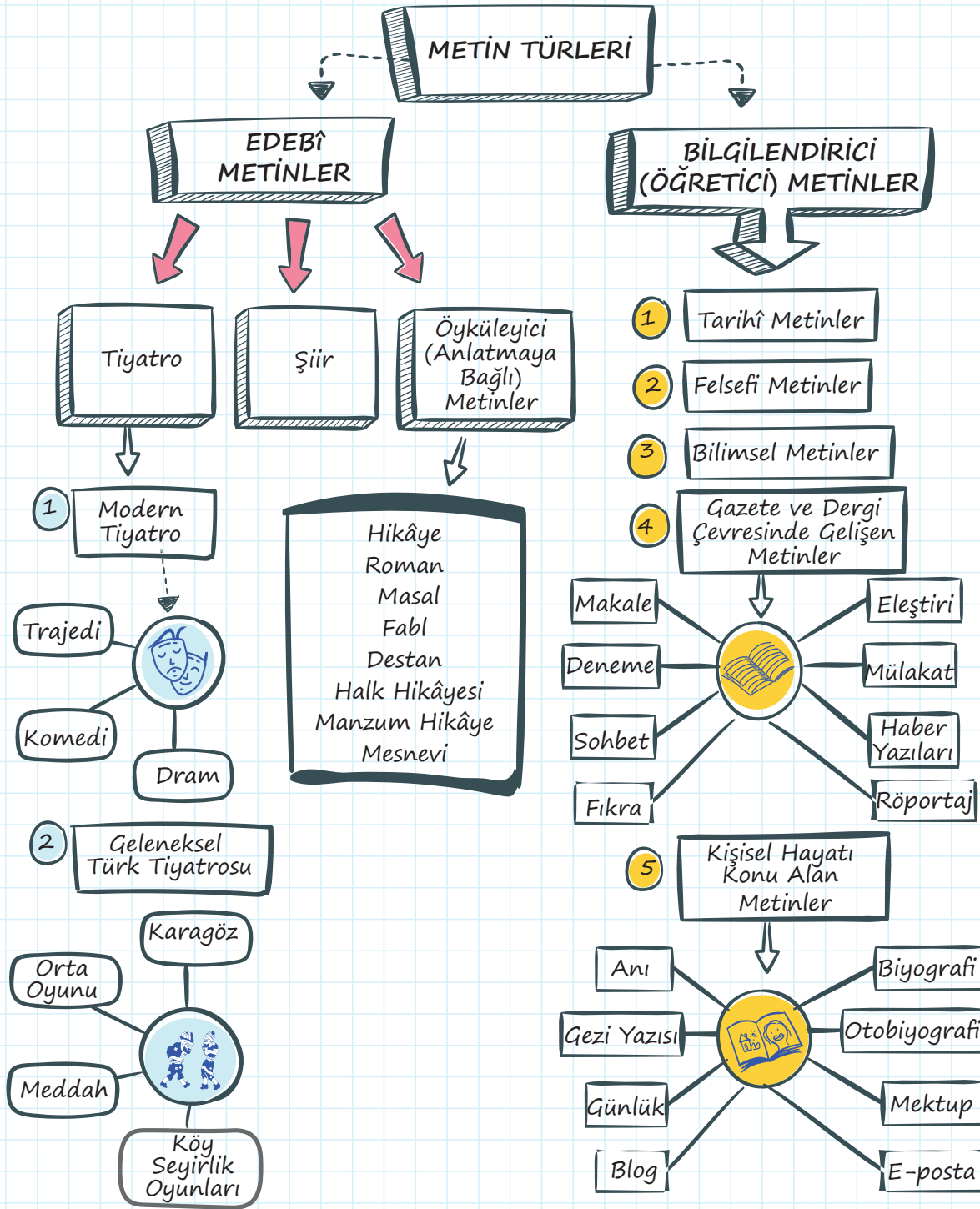
II. Tarih

III. Felsefe

IV. Psikoloji

- ☐ a) Toplumların yaşadığı olayları yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalı.
- ☐ b) Toplumun oluşum, işleyiş ve gelişim yasalarını inceleyen bilim dalı.
- ☐ c) Duyum, heyecan, düşünme vb. olguları ve bunların yasalarını inceleyen bilim dalı.
- ☐ ç) Yeryüzünü fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal yönlerden inceleyen bilim dalı.
- ☐ d) Varlığı ve bilgiyi bilimsel yönden araştıran bilim dalı.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

Metinler, gerçeklikle ilişkileri, işlevleri ve yazılış amaçları bakımından **edebî (sanatsal) metinler** ve **bilgilendirici (öğretici) metinler** olmak üzere ikiye ayrılır.

Edebî (sanatsal) metinlerde, ilk anlamın dışında anlamlar taşıyan ve okuyucunun anlayışına, sezgisine bırakılan ifadeler yer verilir. Mecazlı ifadelerin kullanılması, anlatıma çağırışım ve duygu değeri kazandırılmasıyla okuyucunun edebî metinlerden farklı anlamlar çıkarabilmesi mümkün olur. Edebî metinlerde gerçekliğin dönüştürülmesi söz konusudur.

Bilgilendirici (öğretici) metinler bilgi vermek amacıyla yazılır. Günlük hayatın gerçeklerini, tarihî olayları, felsefî düşünceleri ve bilimsel gerçekleri anlatan metinlerdir. Öğretici metinler, genelde kelimelerin gerçek, yan ve terim anlamlarıyla oluşturulur.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metin türlerinin ilgili olduğu kutucuğu (✓) ile işaretleyiniz

METİN TÜRLERİ	
EDEBÎ (SANATSAL) METİNLER	BİLGİLENDİRİCİ (ÖĞRETİCİ) METİNLER
Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Metinler	Tiyatro
Gazete ve Dergi Çevresinde Gelişen Metinler	Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler
Hikâye	
Trajedi	
Makale	
Roman	
Orta oyunu	
Destan	
Dram	
Deneme	
Fabl	
Anı (Hatıra)	
Eleştiri	
Mektup / E-posta	
Karagöz	
Fıkra	
Günlük / Blog	
Röportaj	
Mülakat	
Gezi yazısı	
Masal	
Biyografi	

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boşlukları, verilen kelimelerden uygun olanlar ile tamamlayınız..

anlatıcı	ansiklopedilerde	estetik	anlamlar	gerçeklik
üslup	mecaz ve soyut	bilgi vermek	imgesel	

- ➔ Edebî metinler, insanlarda zevk uyandırmak ve onları etkilemek amacıyla oluşturulur.
- ➔ Edebî metinlerde sanatçının kaygısı ön plandadır.
- ➔ Çağrışım ve duygu değeri yüksek olan edebî metinler, okuyanların farklı çıkarmasına elverişlidir.
- ➔ Kurmaca metinlerde bireysel yönü öne çıkan işlenmiş, şiirsel ve bir dil kullanılır.
- ➔ Bilgilendirici (öğretici) metinler açıklamak,, öğretmek amacıyla yazılır.
- ➔ Bilgilendirici (öğretici) metinlerde yazarın kendisidir.
- ➔ Bilgilendirici (öğretici) metinlerde söz sanatlarına, kelimelerin anlamlarına pek yer verilmez.
- ➔ Bilgilendirici (öğretici) metinler, daha çok, bilimsel kitaplarda ve ders kitaplarında kullanılır.
- ➔ Bilgilendirici (öğretici) metinlerde kurgulanmadan, olduğu gibi okura aktarılır.

3. Etkinlik: Aşağıdaki kutucuklarda “metinlerin sınıflandırılması” ile ilgili soruların cevapları yer almaktadır. Buna göre kutucuklarda yer alan terimlerin numaralarını aşağıdaki cümlelerle eşleştiriniz.

1	Tiyatro	2	Şiir	3	Anı	4	Komedi
5	Gezi yazısı	6	Meddah	7	Hikâye	8	Fıkra

Hangisi veya hangileri

- ★ a) Gazete ve dergi çevresinde gelişen bilgilendirici metin türüdür?
- ★ b) Sahnelenmek amacıyla yazılan edebî metinlere verilen addır?
- ★ c) Kişisel hayatı konu alan bilgilendirici metin türüdür?
- ★ ç) Modern tiyatro türlerindendir?
- ★ d) Geleneksel Türk tiyatrosu içinde değerlendirilir?
- ★ e) Öyküleyici metinlerdendir?

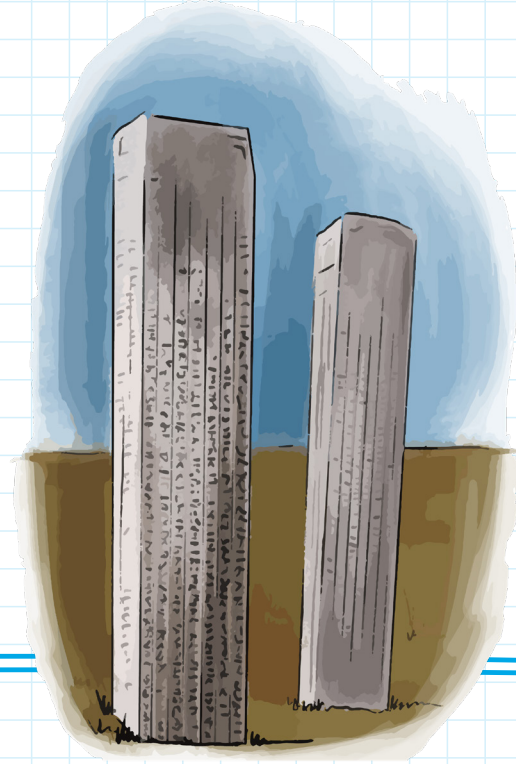
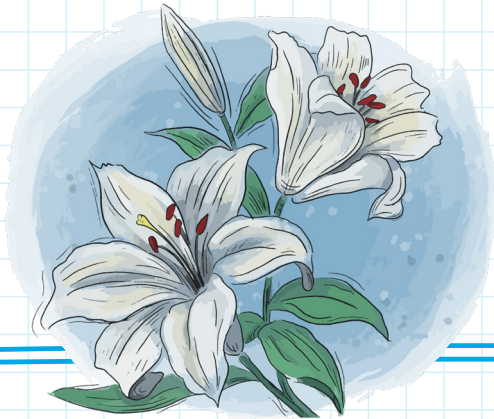
4. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerin edebî (sanatsal) metin mi yoksa bilgilendirici (öğretici) metin mi olduklarını belirleyerek altlarındaki boşluklara yazınız.

ORHUN ABİDELERİ

Türk adının, Türk milletinin isminin geçtiği ilk Türkçe metin. İlk Türk tarihi. Taşlar üzerine yazılmış tarih. Türk devlet adamlarının millete hesap vermesi, milletin hesaplaşması. Devlet ve milletin karşılıklı vazifeleri. Türk nizamının, Türk töresinin, Türk medeniyetinin, yüksek Türk kültürünün büyük vesikası. Türk askerî dehasının, Türk askerlik sanatının esasları. Türk gururunun ilâhi yüksekliği. Türk feragat ve faziletinin büyük örneği. Türk içtimai hayatının ulvi tablosu. Türk edebiyatının ilk şaheseri. Türk hitabet sanatının erişilmez şaheseri. Hükümdarâne eda ve ihtişamlı hitap tarzı. Yalın ve keskin üslûbun şaşırtıcı numunesi. Türk milliyetçiliğinin temel kitabı. Bir kavmi bir millet yapabilecek eser. Asırlar içinden millî istikameti aydınlatan ışık. Türk dilinin mübarek kaynağı. Türk yazı dilinin ilk, fakat harikulade işlek örneği. Türk yazı dilinin başlangıcını milâdın ilk asırlarına çıkartan delil. Türk ordusunun kuruluşunu en az 1250 sene öteye götüren vesika. Türklüğün en büyük iftihar vesilesi olan eser. İnsanlık âleminin sosyal muhteva bakımından en manalı mezar taşları.

Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*

(..... metindir.)

MONNA ROSA

Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur
Bir mumun ardında bekleyen rüzgâr
Işıksız ruhumu sallar da durur
Zambaklar en ıssız yerlerde açar
(...)
Yağmurlardan sonra büyürmüş başak
Meyveler sabırla olgunlaşmış
Bir gün gözlerimin ta içine bak
Anlarsın ölümler niçin yaşarmış
Yağmurlardan sonra büyürmüş başak

Sezai Karakoç, *Monna Rosa, Şiirler*

(..... metindir.)

Antep, Maraş, Urfa, Adana, Mersin, Tarsus, Pozantı yöresinde Fransız işgallerine karşı oluşturulan Kuvayımillîye birlikleri ciddi direniş gösterdiler. Düzenli orduya geçiş sonrası bölge Millî Mücadele'nin "Güney Cephesi" olarak teşkilatlandırıldı. Bu dönemde Suriye ve Hatay bölgesindeki Türk ve Arap millî direnişçileri de desteklendi. Bu direnişler ve Mustafa Kemal Paşa'nın işgallere karşı sert tepki göstermesi Fransızları Kurtuluş Savaşı'nı yürüten kadroyla görüşmeye zorladı.

Ali Güler, Bin Yıllık Hesaplaşma Lozan

(..... metindir.)

Onun fikirlerinde ve duygularında hiçbir şey değişmemiştir. Bu gidişten o da memnun değil, ne bu yaşayış tarzını ne evlerine girip çıkan insanları beğeniyor. Fakat ne çare ki iş çıkırdan çıkmış, karısına olan zaafı yüzünden yahut daha başka sebeplerden kendini bir kere bu korkunç akıntıya kaptırmıştır; bu müdafaalar bu zaafa bir mazeret göstermekten başka bir şey için değildir.

Reşat Nuri Güntekin, Yaprak Dökümü

(..... metindir.)

Ukuş körki til ol bu til körki söz
Kişi körki yüz ol bu yüz körki köz

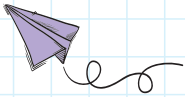
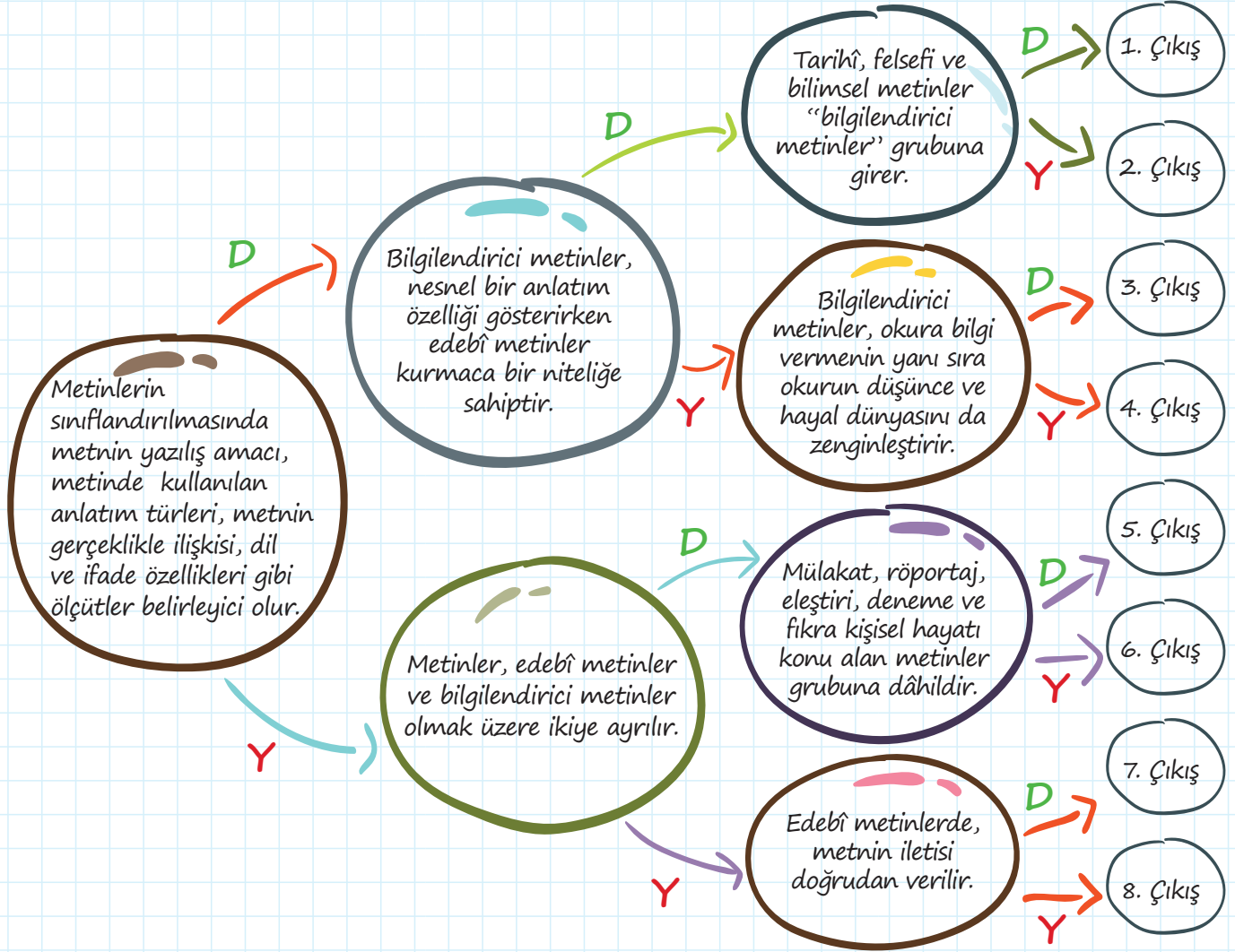
Yusuf Has Hâcib, Kutadgu Bilig

Günümüz Türkçesi ile

Aklın süsü dil, dilin süsü sözdür.
Kişinin süsü yüz, yüzün süsü gözdür.

5. **Etkinlik:** Aşağıda birbiri ile bağlantılı doğru / yanlış ifadeler içeren bir soru verilmiştir. İlk ifadeden başlayarak her doğru ya da yanlış cevabınıza göre çıkışlardan sadece birisini işaretleyiniz.

Her zorluğun sonunda doğan bir ışık vardır. Eğer elleriniz diken yaralarıyla kan revan içinde kaldıysa güle dokunmanıza çok az kalmış demektir.

Mevlânâ

6. Etkinlik: Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.

ANNE VE ÇOCUK

Bizim bedenî varlığımız veya sağlığımız için vitaminler nasıl bir gıda oluyorsa ruhi varlığımız veya sağlığımız için de annenin çocuğuna gösterdiği sevgisi de öylece bir gıda olur. Kabul görme, beğenilme ve sevilme kısaca sevgi ihtiyacı, insanın en temel ihtiyaçlarından birisidir. Esasen sevginin çift anlam taşıdığı bir gerçektir. İnsan bir yandan sevilme bir yandan da sevmek ister. Öyle ise insan sevgiyi hem alır hem de verir. Biz başkaları tarafından tanınmak, kabul edilmek ve sevilme isteriz. Onların sevgilerini isteyerek kabul ederiz ve başkalarına da biz veririz. Eğer biz bu manevi besinleri önceden almış isek daha sonra da başkalarına veririz. Çocuk yaşadığı yerde sevgiyi bulamazsa öteki insanlarla olan ilişkileri de yaralanmış olacaktır. Böyle bir çocukta insanlara ve dünyaya olan köklü güven duygusu tamamen gelişme gösteremeyecektir. Ayrıca dinin yaşanmasında daha sonra görülecek rahatsızlığın tohumcukları ekseriya onda köklü güven duygusunun gelişmemesinden ileri gelmektedir. Burada psikologlar insanlara olan sevginin yaşanarak gelişmesinin çocukta Allah sevgisine geçişi ve onun uyanışına zemin hazırladığı görüşündedirler.

Kerim Yavuz, Aile ve Toplum

1. İki metni karşılaştırarak dil ve anlatım açısından farklarını yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Size göre metinlerden hangisi "akla", hangisi "duygulara" hitap ediyor? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

ANNECİĞİM

Ak saçlı başını alıp eline,
Kara hülyalara dal anneciğim!
O titrek kalbini bahtın yeline,
Bir ince tüy gibi sal anneciğim!

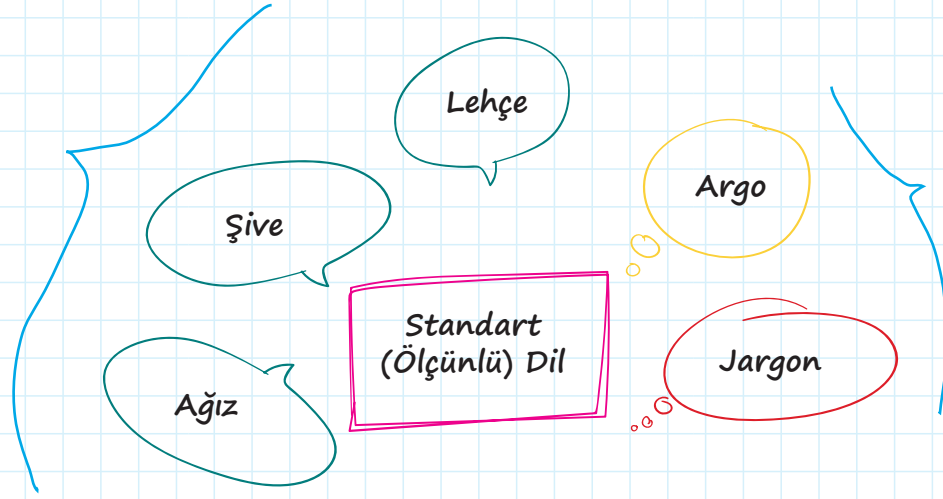
Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
Gecenin ardında yine gece var;
Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar,
Yaşlı gözlerinle kal anneciğim!

Gözlerinde aksi bir derin hıçın,
Kanadın yayılmış, çırpınmak için;
Bu kış yolculuk var, diyorsa için,
Beni de beraber al anneciğim! ...

Necip Fazıl Kısakürek, Çile

3. İklim değişikliği konusunda bir yazı yazmak isteseydiniz yukarıdaki metin türlerinden hangisini tercih ederdiniz? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Lehçe: Bir dilin yazılı metinlerle incelenemeyen; siyasi, coğrafi, kültürel sebeplerle ayrılan kollarıdır. Lehçeler; ses, yapı, söz dizimi ve kelime dağarcığı yönlerinden ait oldukları dilden büyük farklılıklar gösterir. Türkçenin iki lehçesi bulunur:

Çuvaş Türkçesi ve **Yakut Türkçesi**.

Şive: Bir dilin yazılı metinlerle takip edilebilen devirlerinde ayrılan; ses, şekil, söyleyiş farklılıkları gösteren kollarıdır. Türkçenin şiveleri arasında **Türkiye Türkçesi**, **Azerbaycan Türkçesi**, **Türkmen Türkçesi**, **Kırgız Türkçesi**, **Özbek Türkçesi**, **Gagavuz Türkçesi** sayılabilir.

Ağız: Bir dilin, konuşulduğu ülke sınırları içinde bölgelere, yörelere göre ses ve söyleyiş değişikliği gösteren koludur; yerel konuşma biçimidir. Türkiye Türkçesinin ağızlarına **Karadeniz ağızı**, **Ege ağızı**, **Denizli ağızı**, **Malatya ağızı**, **Diyarbakır ağızı**... örnek verilebilir.

ÖRNEK

LEHÇE	
Bihigi sarsıarda erde turabıt. (Türkiye Türkçesinde: Biz sabahleyin erken kalkarız.)	Yakut Türkçesi
Epir kunta êçletnêr. (Türkiye Türkçesinde: Biz burada çalışıyoruz.)	Çuvaş Türkçesi
ŞİVE	
Men seni başa düşmürem. (Türkiye Türkçesinde: Ben seni anlamıyorum.)	Azerbaycan Türkçesi
Dösting qaçon keladı? (Türkiye Türkçesinde: Dostun ne zaman gelecek?)	Özbek Türkçesi
AĞIZ	
Ayrırlı sabahlâ! Te burada ne dikiliyon be yâ?	Trakya ağızı
Bu büyük uşakla ne çok konuşuyala.	Bartın ağızı

Standart (Ölçünlü) Dil: Bir lehçe, şive veya ağız esas tutularak ülke genelinde kullanılan ve herkesin uymak durumunda olduğu, kuralları olan ve üst dil konumunda bulunan dildir.

Argo: Genellikle eğitimsiz kişilerin geliştirip kullandığı özel dil veya söz dağarcığıdır.

Türkçede Kullanılan Bazı Argo Örnekleri

volta atmak: Bir aşağı bir yukarı dolaşmak.

afi kesmek: Gösteriş yapmak.

okutmak: Satmak, elden çıkarmak.

matrak: Eğlenceli, gülünç, hoş.

abdestini vermek: Azarlamak.

gazlamak: Kaçmak, hızla uzaklaşmak.

Jargon: Bir meslek grubunun, aynı amaç için bir araya gelmiş toplulukların kendi aralarında kullandıkları özel dildir.

Türkçede Kullanılan Bazı Jargon Örnekleri

akut batın: Karın bölgesinde aniden gelişen ve şiddetli ağrıya sebep olan durum. (Tıp jargonu)

eks olmak: Ölmek. (Tıp jargonu)

pianta: Ayakkabı tabanının geniş bırakılan kenarı. (Ayakkabıcılık jargonu)

pırpır: Astsubaylarda rütbe işareti. (Askerlik jargonu)

borda: Geminin veya kayığın yanı. (Denizcilik jargonu)

güverte: Gemide ambar ve kamaraların üstü. (Denizcilik jargonu)

ÖRNEK

Güvertede her şey ince, sarı piring tellerle tutturulmuş, mahirane bir şekilde her şey birbirine sarı iplerle bağlanmıştı. Yelkenler müteharrikti. Yine güvertede herhangi bir kotranın bütün teferruatı göze çarpıyordu. Kamara delikleri yapılmıştı. Kamara deliklerinin üstleri küçücük camlarla örtülmüş ve camların etrafı sarı boya ile bir piring madenî rengi ile parlatılmıştı. Bu geminin içinde insan, küçücük minyatür tayfalar tahayyül ediyor; bir *Güliver Seyahatnamesi* okuyor gibi oluyordu.

Sait Faik Abasıyanık, *Semaver*

▷ **Çözümleme:** Bu parçada denizcilik mesleğiyle uğraşan kişilerin kendi aralarında kullandıkları **güverte**, **yelken**, **kotra**, **kamara**, **tayfa** gibi jargon örneklerine yer verilmiştir.

Bilgi Havuzu

Türkiye Türkçesinin standart dilinin oluşumunda **İstanbul ağızı** esas alınmıştır.

1. Etkinlik: Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

- ☆ Yaşadığınız bölgenin veya yörenin ağız özelliklerini yansıtan bir cümle yazınız.
.....
.....
- ☆ Özbek Türkçesi, Karakalpak Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi Yukarıdaki şivelerden hangisi Türkiye Türkçesine en yakındır? Nedenleriyle açıklayınız.
.....
.....
- ☆ Argodaki “ikilemek, kıyak yapmak, racon” ifadelerinin hangi anlamda kullanıldıklarını yazınız.
.....
.....

2. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Ben artık küfeciliği bırakıyorum. Galata'da, bir kahveci, beni yanına çırak istiyor, günde yarım papel verecekmiş... Benim boğazım da ondan... Cümlenin alt tarafını artık kendisi için tamamladı:

Galata'nın Çeşme Meydanı'nın, Boğazkesen'in bütün uşakları oraya geliyor, kabak içiyorlar. Herifçioglu hükûmâtlarla da işini uydurmuş, aldırmıyorlar... Gelen müşterilerden bazen anafor da çıkar... Gündeliği doğrulturuz, imanım sustu!

Kemal Tahir, Esir Şehrin İnsanları

- 1. Bu parçada kullanılan argo kelimeler nelerdir ve bunlar hangi anlamlarda kullanılmıştır?

.....
.....
.....

- 2. Televizyon programlarında, sosyal medyada argo kullanımının dile etkileri konusunda neler düşünüyorsunuz? Yazınız.

.....
.....
.....

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Bir dilin yazılı metinlerle takip edilemeyen devirlerinde ayrılan kollarına şive adı verilir.
- ☐ “Ha buraya gelecesun daa.” cümlesi, bir ağız örneğidir.
- ☐ Türkçenin şivelerinden biri de Kırgız Türkçesidir.
- ☐ “Çak-” fiili standart dilde “anlamak” anlamıyla kullanılır.
- ☐ “Gözlerim yoldadır kulağım seste / Seni unutmaram men son nefeste” dizeleri lehçe örneğidir.
- ☐ “Karaciğer biyopsisinde siroz saptanmamıştır.” cümlesinde jargon örneklerine yer verilmiştir.

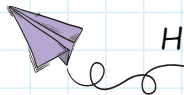

4. **Etkinlik:** Aşağıda Romen rakamlarıyla sıralanan terimleri harf ile verilen örneklerle eşleştirerek doğru rakamı dairelerin içine yazınız.

EŞLEŞTİRME

☐ I Şive	☐ a) Tonsilit
☐ II Lehçe	☐ b) Keklemek
☐ III Tıp jargonu	☐ c) Güççük uşak az gelivesin.
☐ IV Ağız	☐ ç) Kazak Türkçesi
☐ V Argo	☐ d) Ağızlar üstü bir nitelik taşır, bir üst dil özelliği gösterir.
☐ VI Standart dil	☐ e) Çuvaş ve Yakut Türkçesi
	☐ f) Dirisa etmek

Her bildiğini söyleme ama her söylediğini bil!

Yunus Emre

Notlarım

Bilgi Havuzu

Bir kişiyi ayırt edici yönleriyle tanıtmayı amaçlayan yazılara **portre** denir. Kişi, yalnızca dış görünüşüyle yansıtılıyorsa buna **fiziksel portre**; kişi iç dünyası, duyguları, düşünceleri, huy ve karakter özellikleri ile anlatılıyorsa buna **ruhsal portre** denir.

Bilgi Havuzu

Betimlemede yazar anlatıma kendi duygularını katıp sanatlı bir dil kullanırsa buna **izlenimci (özel / sanatsal) betimleme**, gördüklerini gerçeğe uygun olarak aktarırsa buna **nesnel betimleme** denir.

YAZMA SÜRECİ

1

HAZIRLIK

Tema, konu, ana düşünce ve yardımcı düşünceler ile yazının amacı, türü ve hedef kitlesi belirlenir. Güvenilir kaynaklardan (kitap, dergi ve genel ağ vb.) yararlanılarak konuyla ilgili araştırma yapılır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılırken kaynak gösterilmelidir.

2

PLANLAMA

Bilgilendirici (öğretici) metinlerde şu bölümler yer alır:

Giriş: Ayrıntılara girilmeden yazıda genel olarak nelerden bahsedileceğine değinilir.

Gelişme: Konuyla ilgili düşünceler ve elde edilen bilgiler ayrıntılı olarak ele alınır. Düşünceyi destekleyen kanıt ve örneklere yer verilir.

Sonuç: Yazıda ulaşılan sonuç bu bölümde aktarılır.

Olay çevresinde gelişen metinlerde giriş, gelişme, sonuç bölümü yerine serim, düğüm, çözüm bölümleri bulunur.

4

DÜZELTME VE GELİŞTİRME

Taslak metin; paragraflar arası tutarlılık, konu bütünlüğü, yeterlilik, yazım kuralları ve noktalama işaretleri, sayfa düzeni, tür özellikleri, anlatım ve dil hataları bakımından kontrol edilir. İçerik bakımından yetersiz görülen kısımlara eklemeler yapılır.

5

METİN PAYLAŞMA

Yazılan metin sınıf ortamında paylaşılabilir. Ya da genel ağ ortamında da paylaşılabilir.

3

TASLAK METİN OLUŞTURMA

Planlama aşamasındaki bölümlere uygun olarak taslak bir metin oluşturulur. Taslak metnin, seçilen türün özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

ANLATIM BİÇİMLERİ (TÜRLERİ)

ÖYKÜLEYİCİ

Olay anlatımına dayanan anlatım biçimidir. Öyküleyici anlatımda kişiler, olay örgüsü, mekân ve zaman öğeleri bulunur. Roman, hikâye, masal, mektup, günlük, hatıra gibi metin türlerinde kullanılır.

BETİMLEYİCİ

Bir varlığın, olayın veya mekânın ayırt edici özellikleri ve anlatıcıda oluşturduğu duyguların ifade edildiği anlatım biçimidir. Okuyucunun zihninde varlıkların görüntüsünün oluşturulması amaçlanır.

ANLATIM BİÇİMLERİ

TARTIŞMACI

Metinde yazarın karşı çıktığı veya savunduğu bir görüşe yer verilen anlatım biçimidir. Yazar, kendi görüşünü ispatlamak için kanıtlara ve örneklere başvurabilir.

AÇIKLAYICI

Bir konu hakkında bilgi vermek, bir bilgiyi aktarmak veya öğretmek amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Daha çok bilgilendirici metinlerde kullanılır.

Aşağıdaki örnek metinleri ve çözümlemeleri inceleyiniz.

ANLATIM BİÇİMİ	ÖRNEK	ÇÖZÜMLEME
Açıklayıcı Anlatım	Yine dil olarak Yusuf'ta görülen en önemli husus Kutadgu Bilig'de kullandığı cümlelerdir. Cümle tekniği açısından bakınca şairin Türkçenin kendisine özgü, yabancıya bakmayan ve yabancı tesiri görülmeyen cümleler kullandığını görürüz. <i>Kemal Yavuz, Bir Ömrün Yazıları</i>	Konu ile ilgili nesnel bilgilere yer verilerek okurun bilgilendirilmesi amaçlandığı için açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.
Betimleyici Anlatım (Nesnel)	Kâğıtta bir "rüzgârgülü" çiziliydi. Doğu ile güney arasından dümdüz bir hat yürütülmüş, yanına 4-2-8 rakamı yazılmıştı. Hat bir noktada kırılıyor, 3 rakamıyla işaretlenmiş küçük bir mesafe aldıktan sonra bir yıldızla nihayet buluyordu. <i>Refik Halid Karay, Yeraltında Dünya Var</i>	Gözleme yer verilmiş, görülenler gerçeğe bağlı kalınarak aktarılmıştır. Rüzgârgülünün, okurun zihninde gerçekte olduğu gibi canlandırılması amaçlandığı için anlatımda nesnel betimleme kullanılmıştır.
Betimleyici Anlatım (İzlenimci / Öznel / Sanatsal)	Bahar günleri bu eski dünyanın gençlik neşesinin sabahıdır. Bahar erişince toprağın her tarafı baştan ayağa tazelik kesilerek "Dünya öldükten sonra yeniden dirilir." sırrı aşikâr olur. O kuru kuru ağaçlar -mahşere tesadüf etmiş kemikler gibi- yeniden can bulmaya başlar. <i>Namık Kemal, İntibah</i>	Gözlemler, yazarın duyum ve hislerine bağlı sanatsal bir anlatımla aktarılmıştır. Anlatımda sanatsal bir aktarım amaçlandığı için izlenimci (öznel / sanatsal) betimleme kullanılmıştır.
Öyküleyici Anlatım	Annem tulumbadan su çeker, elimi yüzümü yıkardı. Sonra vagonun gölgesine çekilip fasulye ayıklardı. Ben oralarda oynar, kargalara taş atardım. Öğleye doğru posta katarı geçer, onun ardı sıra bir marşandiz çuflaya puflaya istasyona girerdi. <i>Mustafa Kutlu, Uzun Hikâye</i>	Bir olay; eyleme, kişilere, zaman ve mekâna bağlı olarak aktarılmıştır. Anlatımda okuru olayın içinde yaşatmak amaçlandığı için öyküleyici anlatım kullanılmıştır.
Tartışmacı Anlatım	Edebiyatta, şunu getirmenin, bunu götürmenin anlamı yoktur. Gerekli olan, iyi ve değerli bir yapıt yaratabilmektir. Şunu, bunu götürüp getirmenin sanat olduğunu bizim edebiyat tarihçilerimiz çıkarmıştır ortaya. <i>Sâlah Bîrsel, Şiirin İlkeleri</i>	Yazar, şiirle ilgili genel bir kabule karşı kendi fikrini savunarak okurun düşüncesini kendi fikri yönünde değiştirmeyi amaçladığı için burada tartışmacı anlatım kullanılmıştır.

Bilgi Havuzu

Bir metinde farklı anlatım biçimleri bir arada kullanılabilir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “X” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Kişinin iç dünyasının okuyucuya aktarıldığı portreye ruhsal portre denir.

Bir metin oluşturulurken kaynak göstermeden alıntı yapılabilir.

Açıklayıcı anlatım genellikle bilgilendirici (öğretici) metinlerde kullanılır.

Bir kavramın bilinmeyen ve tam anlaşılmayan yönlerini ortaya koymak için betimleyici anlatıma başvurulur.

Bir metinde birden fazla anlatım biçimi kullanılabilir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân; bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam, gözünde çift gözük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu. Ne hoş manzara, gözüm ilişti. Dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı. Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler, hayvan zincirleri. Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

Memduh Şevket Esenal, İhtiyar Çilingir

1. Bu parça bir resme dönüştürülebilir mi? Gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

.....

2. Bu parçada hangi anlatım biçimlerinden faydalanılmıştır?

.....

.....

3. Parçadaki bilgilerden yararlanarak çilingirin portresini yazınız.

Çilingirin Portresi

.....

.....

.....

.....

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen uygun kelimelerle tamamlayınız. (Aynı kelime birden fazla boşluğa yazılabilir.)

öyküleyici

nesnel betimleme

açıklayıcı

tartışmacı

izlenimci betimleme

- ➡ Yazar, anlatım biçimiyle okurun konu hakkındaki fikrini değiştirmeye çalışır.
- ➡ Yazar, ile dile getirdiği sahneyi bir ayna gibi aksettirmeye çalışır.
- ➡ Yazar, anlatım biçiminde ele aldığı karşıt fikirleri soru-cevap şeklinde işleyebilir.
- ➡ Yemek tariflerinin yer aldığı bir kitapta öncelikle anlatım biçimine başvurulması beklenir.
- ➡ Turistik alanları tanıtan bilgilendirici bir broşürde ağırlıklı olarak ve anlatım biçimleri kullanılır.

4. **Etkinlik:** Aşağıda Romen rakamlarıyla sıralanan tanımları harf ile verilen terimlerle eşleştirerek doğru rakamları dairelerin içine yazınız.

IV a

EŞLEŞTİRME

I Kaynak göstermeden, yazarın adını belirtmeden bir eserden parçalar alma, kendininmiş gibi gösterme veya bir eserin bütününe kendine mal etme, aşırma.	☐ a) Nesnel betimleme
II Olay çevresinde gelişen metinlerde kahramanların, olayın geçtiği mekân ve zamanın kısaca tanıtıldığı bölüm.	☐ b) İntihal
III Bir olayın eylemler aracılığı ile kişi, mekân ve zamana bağlı olarak aktarılmasında başvurulan anlatım biçimi.	☐ c) Serim
IV Genellikle ansiklopedi, tanıtım broşürü gibi bilgi verme amacı taşıyan metinlerde kullanılan anlatım biçimi.	☐ ş) Açıklayıcı anlatım
V Nesne, olay ve durumların okurun zihninde gerçekte olduğu gibi canlandırılmasını sağlayan anlatım biçimi.	☐ d) Öyküleyici anlatım
	☐ e) Tartışmacı anlatım

5. Etkinlik: Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Görselden hareketle betimleyici, açıklayıcı, tartışmacı ve öyküleyici anlatım türlerinden birer paragraf oluşturunuz.

Betimleyici Anlatım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Açıklayıcı Anlatım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tartışmacı Anlatım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Öyküleyici Anlatım

.....

.....

.....

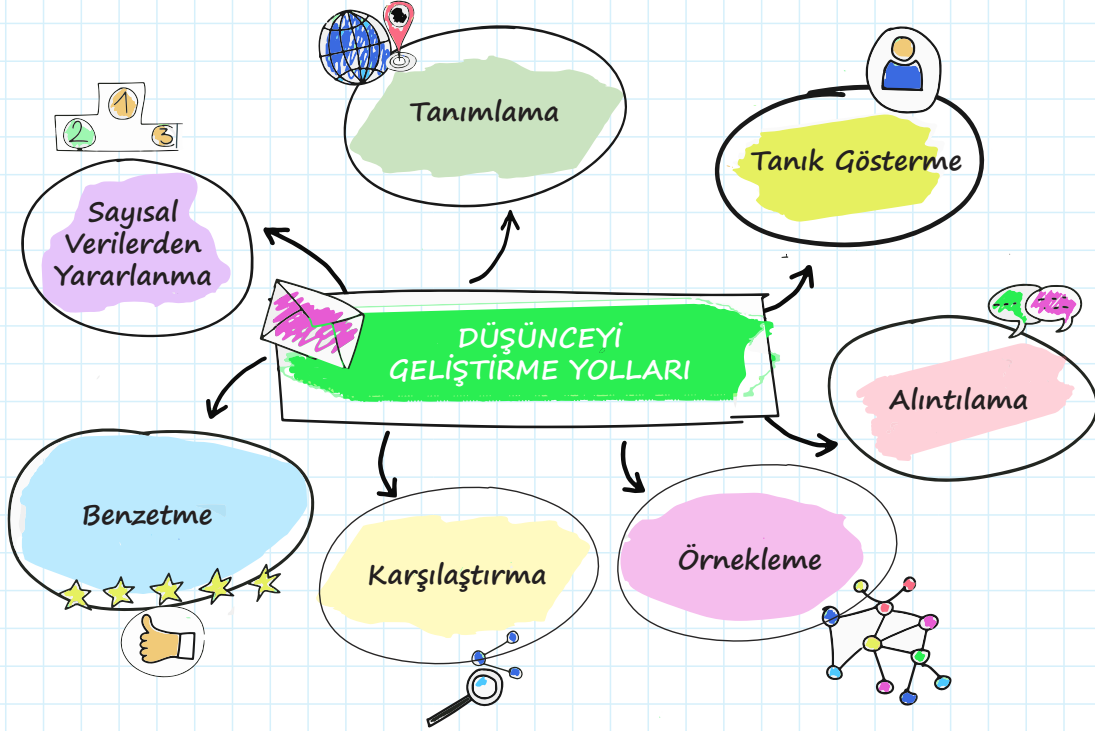
.....

.....

.....

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Yazar, konuyla ilgili düşüncelerini daha etkili ve kolay anlatabilmek için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.

Tanımlama: Bir varlığın veya kavramın niteliklerini belirtmek veya açıklamaktır. Öznel veya nesnel olabilir.

ÖRNEK

Olay, düşünce, duygu ve hayalleri dil aracılığı ile estetik bir şekilde ifade etme sanatına edebiyat denir.

▷ **Çözümleme:** Yukarıdaki cümle, "Edebiyat nedir?" sorusuna cevap verdiği için bir tanım cümlesidir.

Tanık Gösterme: Yazarın, öne sürdüğü düşünceye okuyucuyu inandırmak amacıyla yazısında o konuyla ilgili uzman ve tanınmış bir kişinin sözlerini kullanmasıdır.

ÖRNEK

Bir insanın konuşma tarzından, ileri sürdüğü fikirlerden dış çevresini anlamak, kurmak mümkün olduğu gibi, içinde yaşadığı çevreden, odasından, odasının döşenişinden, eşyanın düzenlenişinden de iç çevresini anlamak öylece mümkündür. İnsan, içinde yaşadığı çevre ile aydınlandığına, tamamlandığına göre, bir romanda bu çevrelerin yer almasından daha tabii ve daha gerekli bir şey olamaz. Emile Zola'nın "Artık zevk olsun diye, tasvir için tasvir etmiyoruz. İnsanın, içinde yaşadığı çevreden ayıramayacağını, elbisesi, evi, şehri, vilayeti ile tamamlandığını kabul ediyoruz." sözü de bu gerçeği belirtir.

Suut Kemal Yetkin, Denemeler

▷ **Çözümleme:** Yukarıdaki paragrafta Suut Kemal Yetkin, ileri sürdüğü düşüncesini desteklemek için Emile Zola'nın (Emil Zola) sözüne yer vererek onu tanık göstermiştir.

Notlarım

Bilgi Havuzu

Yazar kendi düşüncelerini desteklemek için alıntı yaptığında tanık göstermeye başvurmuş olur.

Bilgi Havuzu

Tanım cümleleri, metinde konu edinilen varlık veya kavram için sorulan "Bu nedir, bu kimdir?" sorularından birine cevap verir.

ÖRNEK

Romantizm sanatçıları eserlerinde kendi kişiliklerini gizlememişler; tersine olaylar karşısında kendi duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatmışlardır. Romantizmin müjdecilerinden olan yazar Chateaubriand (Şatobiriyand; 1768-1848) bu konuda şöyle der: "Büyük yazarların kendi hayatlarını eserlerine koydukları kanısındayız. İnsan, başkasına yükleyerek ancak kendi kalbini tasvir eder; deha, anılardan oluşur."

Cevdet Kudret, Örneklerle Edebiyat Bilgileri

Çözümleme: Yazar, parçada ileri sürdüğü düşüncesini desteklemek için Chateaubriand'ın (Şatobiriyand) sözüne yer vermiştir.

Örnekleme: Yazarın konuyla ilgili düşüncelerini pekiştirmek için örneklerden yararlanmıştır.

ÖRNEK

Türkçede karşılığı bulunan yabancı kelimelerin hepsini atabilecek miyiz?" Birkaç örnek vereyim: **aksata** (ahz ü i'ta): alışveriş; **fiyat**: değer; **kalp**: yürek, gönül; **keyif**: sağlık, neşe, istek; **nazik**: ince; **nur**: ışık; **rica**: umma, dileme; **rüzgâr**: yel; **sert**: katı; **surat**: yüz; **tam**: bütün, eksiksiz; **tenha**: boş, yalnız, kimsesiz; **tez**: çabuk; **yağma**: çapul. Aralarında ince farklar olduğu için ya da o kelimelerle birtakım deyimler kurulmuş bulunduğu için atabileceğimizi ummuyorum.

Cevdet Kudret, Dilleri Var Bizim Dile Benzemez...

Çözümleme: Parçada yazar, ileri sürdüğü düşüncesini örneklerle somutlaştırmıştır.

Alıntı Yapma: Bir yazarın yazısında başka kişilerin cümlelerine, eserlerinden bölümlere yer vermesidir.

ÖRNEK

Felâton Bey ile Râkım Efendi 1876'da yayımlanmış. (Biz, Sacit Erkan'ın eski yazıdan çevirdiği ve Yurttaş Kitabevinde 1966'da yayımlanan baskıdan yararlandık.) Batılılaşma sürecinin başında ortaya çıkan alafranga züppe tipi dendi mi ilk akla gelen roman Felâton Bey ile Râkım Efendi'dir. Felâton Bey, yanlış bir Batılılaşma anlayışının, tüketime yönelik bir Batılılaşma anlayışının örneği; Râkım Efendi ise Ahmet Mithat Efendi'nin özlediği, bunun için de idealize ettiği Osmanlı efendisi örneği. Ahmet Mithat Efendi, Felâton Bey'den söz ederken "Bu hikâyenin nısfı dahi ona mahsustur." (s. 156) diyor diyor ya, 192 sayfalık romanın sadece 42 sayfasında Felâton Bey'den söz ediliyor, kalan 150 sayfa hep Râkım Efendi ile dolu.

Fethi Naci, 40 Yılda 40 Roman

Çözümleme: Yazar, okuyucuyu inandırmak ve kendi fikrine çekmek için öne sürdüğü görüşünü destekleyen bir cümleyi sayfa numarası ile alıntılarlaştırmıştır.

Karşılaştırma: Birbiriyle ilişkili iki varlık ya da kavramın benzer ve zıt yönleriyle açıklanmasına karşılaştırma denir. Karşılaştırma bir düşünceyi kanıtlamak amacıyla yapılır.

ÖRNEK

Karagöz kişileriyle orta oyunu kişileri birbirlerine benzedikleri için birisi için söylenecek ötekisi için de geçerlidir. Kişiler giyim, kuşam, tavır, davranış, sözlerle belirlendiği gibi belli bir bölgenin, belirli bir uğraşın veya sakatlığın zorunluluğuyla da dillerini çarpıtırlar. Bu çarpıklık ünlü uyumu, ünlü değişimleri, ünlü türemesi, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz değişimleri, ünsüz benzeşmesi, benzeşmezlik, hece kaynaşması, ikizleme, metatez ve dil bilime aykırılıklarda görülür.

Metin And, 100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi

Çözümleme: Parçada, yazar Karagöz ile orta oyunu kişilerini benzerlik yönünden karşılaştırmıştır.

Benzetme: Aralarında ortak bir yön bulunan iki varlık ya da kavramdan özelliği zayıf olanın güçlü olandan hareketle anlatılmasına denir. Yazar, düşüncelerini benzetme kullanarak somutlaştırabilir.

ÖRNEK

Kış, böyle kurulmuş bir çalar saat gibi onları bekler; yaza, tam vaktinde uyandırır.

Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri

Çözümleme: Cümlede kış, bir çalar saate benzetilmiştir.

Sayısal Verilerden Yararlanma: İleri sürülen düşüncenin desteklenmesi, inandırıcılığının arttırılması için konuyla ilgili rakamlardan, tarihlerden, anketlerden, ölçekler veya istatistiki bilgilerden yararlanılmasıdır.

ÖRNEK

Sait Faik ilk kez bir hikâyesinde daha iyi bir düzenin kurulabilmesi için -alegorik de olsa- yol göstermeye çalışıyor: Aşağıdaki satırları o güzelim "Sinağrit Baba"da okuyoruz: Bir kişinin akli ile hiçbir şeyin halledilemeyeceğini bilmesidir. Ancak bütün balıklar oltaya tutulan hemcinslerini kurtarmanın tek çaresinin koşup o yakamoz yapan ipi koparmak olduğunu akıl ettikleri zaman, bu hareketin bir neticesi ve faydası olabilirdi."

22 hikâyenin 13'ü kentte, 8'i adada, 1'i köyde geçiyor. 22 hikâyenin 20'si şimdiki zamanda, 2'si geçmiş zamanda geçiyor. 22 hikâyenin 22'sinde de anlatıcı birinci kişidir.

Fethi Naci, Sait Faik'in Hikâyeciliği

Çözümleme: Fethi Naci, Sait Faik'in hikâyelerini değerlendirirken doğruluğunun veya yanlışlığının kanıtlanması mümkün olan sayısal verilerden yararlanmıştır.

1. **Etkinlik:** Aşağıda Romen rakamlarıyla sıralanan metinleri harf ile verilen düşünceyi geliştirme yollarıyla eşleştirerek doğru harfi dairelerin içine yazınız. (Bir metinde birden fazla düşünceyi geliştirme yöntemine yer verilebileceğini unutmayınız.)

(I)

I. Az önce de değindiğim gibi Nevin'in anlatısı benöyküseldir ve Tahsin Yücel'i izleyerek söylersem: "İster yaşanmış ister düşünmüş ister anımsanmış ister uydurulmuş olsun anlatıcı, kişiler arasında yer aldığı ve olaylar düzeyinde belirleyici bir işlevi bulunduğu zaman, anlatı benöyküsel olarak tanımlanır."

(II)

II. Gazeteler son dönemlerde gençlerin üzerindeki etkilerini yitirmişlerdir. İsviçre'de yapılan bir araştırmaya göre 1935'te 20 yaşında bir gencin kafası; %75'i okuldan, %25'i aileden, kendi çevresinden, gazetelerden ve dergilerden edindiği bilgilerden oluşuyordu. 1970'te ise okul kaynaklı bilgilerin oranı %25'e düşmüştü. Bilgilerin %75'inin kaynağı ise artık çevre, radyo, TV ve gazetelerdir. Zamanla basın gençleri ilgilendirmez olmuş ve onun yerini TV almıştı. Gençlere göre basın kendi kuşaklarına değil, babalarına seslenmektedir.

(III)

III. Gölge tiyatrosu Uzak Doğu'da gelişmiş bir türdür. Kuklanın üç boyutlu olmasına karşılık gölge oyunu görüntüleri iki boyutlu, derinliği olmayan, yarı saydam veya deliklerinin yardımıyla gölgeleri gerili bir beyaz perde üzerine arkasından ışıkla yansıtılan bir tekniktir.

(IV)

IV. Karagöz yalnız Türkiye'de değil Türkiye dışında da birçok İslam ve Balkan ülkelerine yayılmıştır. Mısır'dan Türkiye'ye geldiğini söylediğimiz gölge oyunu, Karagöz olarak gelişip yeniden Mısır'a gitmiştir. Ayrıca Mısır'daki bir kukla oyununa da Karagöz'den bozma Aragoz denmiştir. Suriye'de de gelişen Karagöz'de Türk etkisi daha belirgindir. Özellikle Şam, Beyrut, Halep, Hayfa ve Kudüs'te görülür.

IV

a

EŞLEŞTİRME

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

a) Sayısal verilerden yararlanma

ç) Örnekleme

b) Tanımlama

d) Benzetme

c) Tanık gösterme

e) Karşılaştırma

2. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Tanpınar ve döneminin benzeri yazarlarında, üslubun kişisel olmanın ötesinde bir nitelik taşıdığı, bu yazının kuramsal içeriğinin belli başlı belirleyicilerinden olduğu için hemen söylenmelidir. Gerçekten de duygusal-düşünsel açıdan iyice farklılaşmalarına, sözlüklerinin kilit sözcükleri dışındaki bambaşkalığına rağmen Tanpınar'ın ve Abdülhak Şinasi Hisar'ın üsluplarının ortak ve belirleyici özellikleri vardır: Bir uygarlık bütününden kaynaklanmaktadır bu iki ayrı yazı. Cümle yapılarından yükselen "tını"da alttan alta yinelenip duran bir laytmotifin dokusunu bulursunuz: Kimi zaman köslerin temposunda mehter takımı ağır aksak görkemli bir dalgalanmayla ilerlemekte, kimi zaman bir şehzadenin ya da paşazadenin sünnet düğünü şenlikleri yapılmakta, kimi zaman şerefelerden yükselen ikindi ezanı dalga dalga "payitaht"ın Arnavut kaldırımlı sokaklarına dağılmaktadır.

Ahmet Oktay, *Bir Arayışın Yazıları Bir Yazının Arayışları*

1. Metindeki benzetmeleri bulunuz. Benzetmelerin metne katkısını açıklayınız.

2. Ahmet Hamdi Tanpınar ve Abdülhak Şinasi Hisar hangi yönlerden karşılaştırılmıştır?

3. Etkinlik: Aşağıdaki konulardan birini seçerek bir metin yazınız.

Seyrettiğiniz bir tiyatro ile izlediğiniz bir filmi dekor yönünden karşılaştırınız.

Yaşadığınız ve gezip gördüğünüz bir şehri karşılaştırınız.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki terim ve kavramları tanımlayınız. Tanımlarınızı arkadaşlarınızın tanımlarıyla karşılaştırınız.

RESİM

ŞİİR

ZAMİR

SANAT

5. **Etkinlik:** Aşağıda açıklamaları verilen düşünceyi geliştirme yollarının adlarını altlarındaki boşluklara yazınız.

a) Yazarın, düşüncelerini etkili kılmak için aralarında ilişki bulunan iki varlıktan zayıf olanı güçlü olandan hareketle anlatmasına denir.

b) Bir varlığın ya da kavramın niteliklerini, ne olduğunu bildirmektir.

c) Yazarın, düşüncelerini inandırıcı kılmak için düşüncesi ile ilgili başkalarının sözüne yazısında yer vermesidir.

ç) Yazarın öne sürdüğü düşünceyi nesnel kılmak için verilerden yararlanmasıdır.

d) İki varlık veya kavramı benzer ya da farklı yönleriyle ortaya koymaktır.

ÖRNEK

Denizin bulanık suları boşalmış ve onun yerine şimdi sahilin kumları üzerinde ziyadar bir mâyi sallanıp şarkı söylüyordu. Dünyanın güzelliğinden korkmaya başlamıştık. Zira aydan akan büyüünün saadetiyle ruhlarımız çatlayacak kadar dolmuştu.

Ay! Ay! Yalancı ay! Zekâdan harap olanları dinlendiren hayal gibi güneşten bunalanları da teselli eden sensin!

Ahmet Haşim, Bize Göre

Çözümleme: Yazar, bu parçada yabancı kelimelere ve sanatlı söyleyişe yer verdiğinden yalınlık ilkesine aykırı davranmıştır.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerin hangi anlatım özelliğiyle ilgili olduğunu belirleyerek doğru numarayı dairenin içerisine yazınız.

1. **Özlülük** 2. **Doğallık** 3. **Açıklık** 4. **Özgünlük**

Nedim'in kendine özgü bir edası, tarzı vardır. Kendisi de bu durumun bilincindedir. Bir gazelinde "Ma'lûmdur benim sühanım mahlas istemez / Fark eyler onu şehrimizin nükte-dânları" dizeleriyle bunu açıkça ifade eder. Nedim'in divan şiirine getirdiği bu yeni soluk kendisi hayattayken devrin diğer şairleri tarafından da fark edilmiştir.

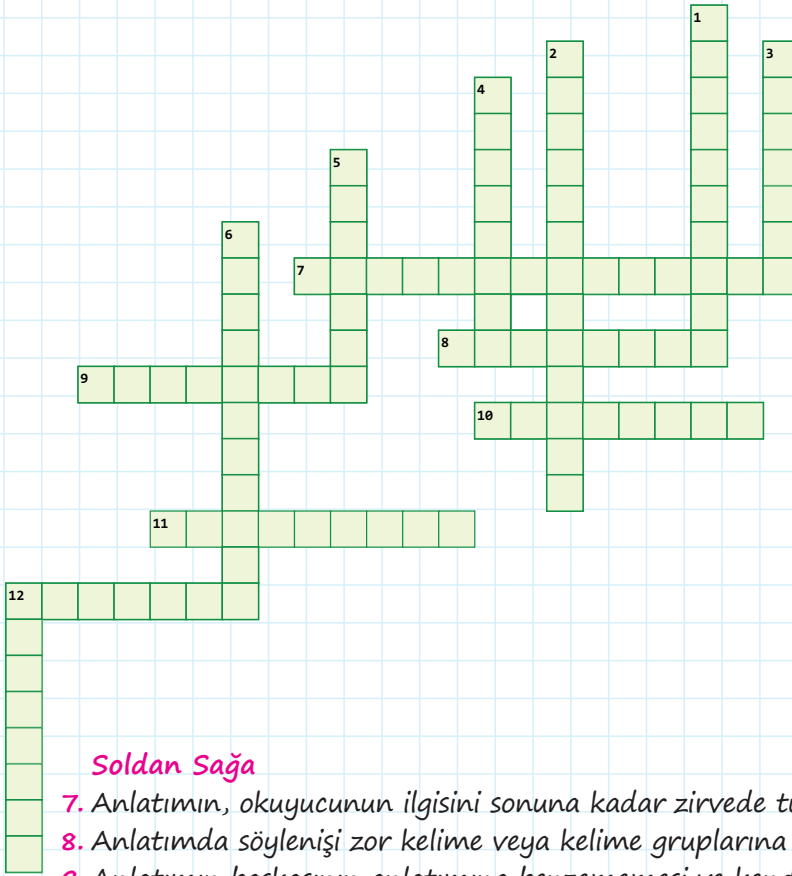
Anlam değil anlam katmanları olan metinlerde yazar, kelimelerin çağrışım gücünden yararlanır. Bu durum farklı okurların metinde farklı kapıları aralamasını sağlayabileceği gibi aynı okurun metni her okuyuşunda yeniden keşfetmesini de sağlayabilir. Bu durum edebî metinler için kabul edilebilir olsa da bilgilendirici metinlerin ruhuna aykırıdır.

Atasözleri, kaynakların genelinde kısa ve özlü söz olarak tanımlanır. Bu hüküm atasözlerinin yoğun bir anlamı en kısa biçimde yansıtmaya dayanır. Bu durum, günlük hayatta sayfalarca anlatılabilecek durumları tek atasözle anlatmamızı sağlar.

2. **Etkinlik:** Verilen açıklamalardan hareketle bulmacayı çözünüz.

Yukarıdan Aşağıya

1. Anlatımda birbiriyle çelişen düşüncelere yer verilmemesidir.
2. Anlatımın, okuyucunun duygu ve düşünce dünyasına dokunarak onda iz bırakmasıdır.
3. Cümlelerin tek bir anlam içermesidir.
4. Anlatımda halkın konuştuğu dilin, söyleyişlerin kullanılması; anlatılmak istenenin samimi bir üslupla dile getirilmesidir.
5. Anlatımın olabildiğince az sözle ifade edilmesi, anlam yoğunluğunun sağlanmasıdır.
6. Anlatımın insanlığa hitap eden içeriğe ve özelliğe sahip olmasıdır.
12. Anlatımda cümlelerin, Türkçe söz dizimi kurallarına uygun yazılmasıdır.

Soldan Sağa

7. Anlatımın, okuyucunun ilgisini sonuna kadar zirvede tutan akıcı ve hareketli bir üslup taşımasıdır.
8. Anlatımda söylenişi zor kelime veya kelime gruplarına yer verilmemesi, metnin rahat okunmasıdır.
9. Anlatımın başkasının anlatımına benzememesi ve kendine has özellikler taşımasıdır.
10. Anlatımda sanatlı söyleyişlere ve yabancı kelimelere yer verilmemesidir.
11. Eserin her dönemde okunması, zamanın sınırlarını aşmasıdır.
12. Anlatımda gereksiz sözcük veya ek kullanılmamasıdır.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçalarda anlatımın hangi ilkelerinden söz edildiğini parçanın altında boş bırakılan bölüme yazınız.

a) Yaşayan dili kullanmayan sanatçıların eserleri kendilerinden sonraki dönemlerde kütüphanelerin tozlu rafları arasında yerini almaktadır. Aradan yüzyıllar geçmesine rağmen Yunus Emre hâlâ dillerde dolaşıyorsa bizim Yunus, ölümsüzlüğü yakalamış demektir.

b) Yeni Lisan makalesiyle başlayan dilde sadeleşme hareketi dilimizi büyük ölçüde yabancı kelimelerin boyunduruğu altından kurtarmış, yaşayan dili edebî dil hâline getirmiştir. Yeni yazarlara düşen en önemli vazife bunu korumaktır.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Cümlede tek bir anlamın olmasına yalınlık denir.
- ☐ Anlatımda ifadelerin kolayca söylenmesine özlülük denir.
- ☐ Cümlede gereksiz sözcük veya eklerin kullanılmamasına duruluk denir.
- ☐ Cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun yazılmasına tutarlılık denir.
- ☐ Duygu ve düşüncelerin samimi bir şekilde yazılmasına doğallık denir.

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçalarda boş bırakılan yerleri uygun anlatım ilkeleriyle tamamlayınız.

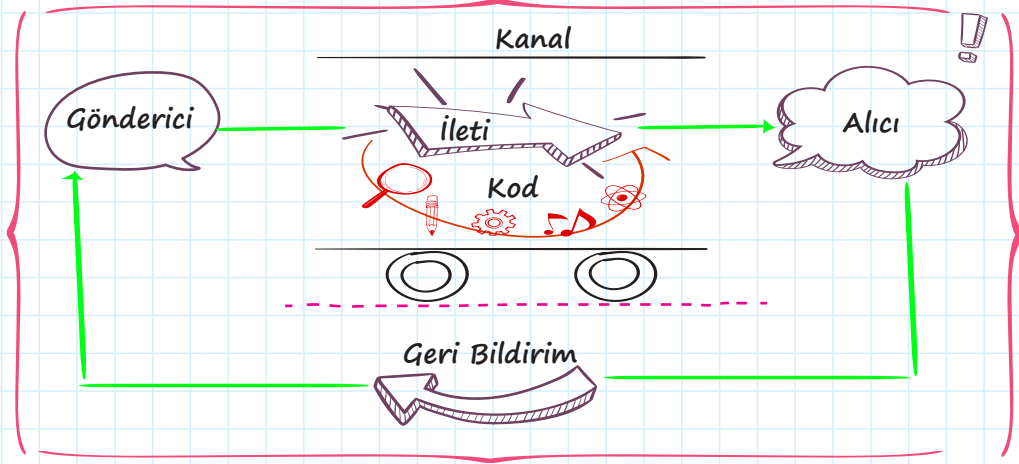
Bir yazarın dili iyi kullanması, dil yanlışları yapmayacağı anlamına gelmez. Bu, sadece edebiyata yeni başlayan yazarlarda değil dünyaca tanınmış usta yazarlarda da görülmektedir. Yetkin bir yazar; eserini tamamladıktan sonra birkaç kez gözden geçirmeli, eserini gereksiz sözcük veya eklerden arındırarak, anlam belirsizliklerini gidererek yönüyle gözden geçirmelidir.

Halk şiirinin temelinde vardır. Halk şairleri genelde okuma, yazma bilmezler. Kırsal alanda tabiatla baş başa bir hayat sürerler. Yaşadıkları bu somut gerçekliği yapmacıklığa düşmeden şiirlerine yansıtırlar. İçten ve doğaçlama söyledikleri dizeler tellerden dillere, gönüllere akar.

..... bir anlatımın zıddı süslü, sanatlı anlatımdır. Divan şairleri bunu edebî sanatlardan -özellikle benzetme ve istiarelerden- yararlanarak çok sık kullanmışlardır. Nedîm, kendi devrine göre oldukça sade sayılabilecek “Âfet-i cân dediler gamze-i cellâdın için / Nahl-i gül söylediler kâmet-i şimşâdın için” dizelerinde sevgilinin gamzesini cellada, uzun boyunu gül fidanına benzeterek kendinden öncekiler gibi ağıdalı dili devam ettirmiştir.

Bağlam (iletişimin gerçekleştiği ortam)

Gönderici: İletişimi başlatan kaynaktır. İletiyi kodlar ve bir kanalla alıcıya gönderir.

Alıcı: İletiyi alan, kodunu çözen ve geri bildirimde bulunan iletişim ögesidir.

Kod: İletinin gönderici tarafından şifrelenmiş hâlidir. Ses, şekil, işaret vb. olabilir.

Kanal: Göndericinin iletisi alıcıya ulaştırmak için kullandığı her türlü yol ve araçtır.

İleti: Göndericinin alıcıya aktarmak istediği her türlü bilgi, duygu, düşünce veya istektir.

Geri Bildirim: Alıcının gelen iletiye karşılık verdiği cevap veya tepkidir.

Bağlam: İletişimin gerçekleştiği, iletinin anlamını belirleyen ortamdır.

ÖRNEK

► **Çözümleme:** Yukarıdaki kavram karikatüründe iletişimin ögeleri şunlardır:

Gönderici: Garson

Alıcı: Müşteri

Kod: Türkçe

Kanal: Ses, hava

İleti: Ne alırsınız?

Geri Bildirim: Başlangıç için sizden bir gülümseme alabilir miyim?

Bağlam: Restoran

1. Etkinlik:

İletişimle ilgili günlük yaşamdan verilen aşağıdaki örneği inceleyiniz. Verilen parçaya göre tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

I. Hastanede muayene sırası bekleyen hasta, takip ekranında isminin yanıp sönmesini gördükten sonra muayene olmak için doktorun bulunduğu odaya girmiştir.

Gönderici: Doktor	Kanal: Takip ekranı
Alıcı: Hasta	Kod: Türkçe
İleti: Muayene sırası sizde, içeri giriniz.	Geri Bildirim: Hastanın doktorun bulunduğu odaya girmesi
	Bağlam: Hastane

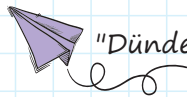
II. Aracını park yasağı olan bir yere park eden bir sürücü, trafik polisinin yaptığı "Caddeye park etmiş araç sürücüleri, lütfen aracınızı bulunduğu yerden kaldırınız!" anonsunu duyduktan sonra aracını uygun bir yere park etmiştir.

Gönderici:	Kanal:
Alıcı:	Kod:
İleti:	Geri Bildirim:
	Bağlam:

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- İletin gönderildiği kimseye denir.
- Anlatılması amaçlanan duygu ve düşüncelere denir.
- İletişimin herhangi bir ögesinde değişim olduğunda değişir.
- Ayşe'nin sorusuna Murat'ın verdiği cevap iletişimde olarak adlandırılır.
- Cep telefonları ve genel ağ, iletişim öğelerinden kavramını karşılar.
- Gönderici ve alıcı arasındaki anlaşılır olmalıdır.

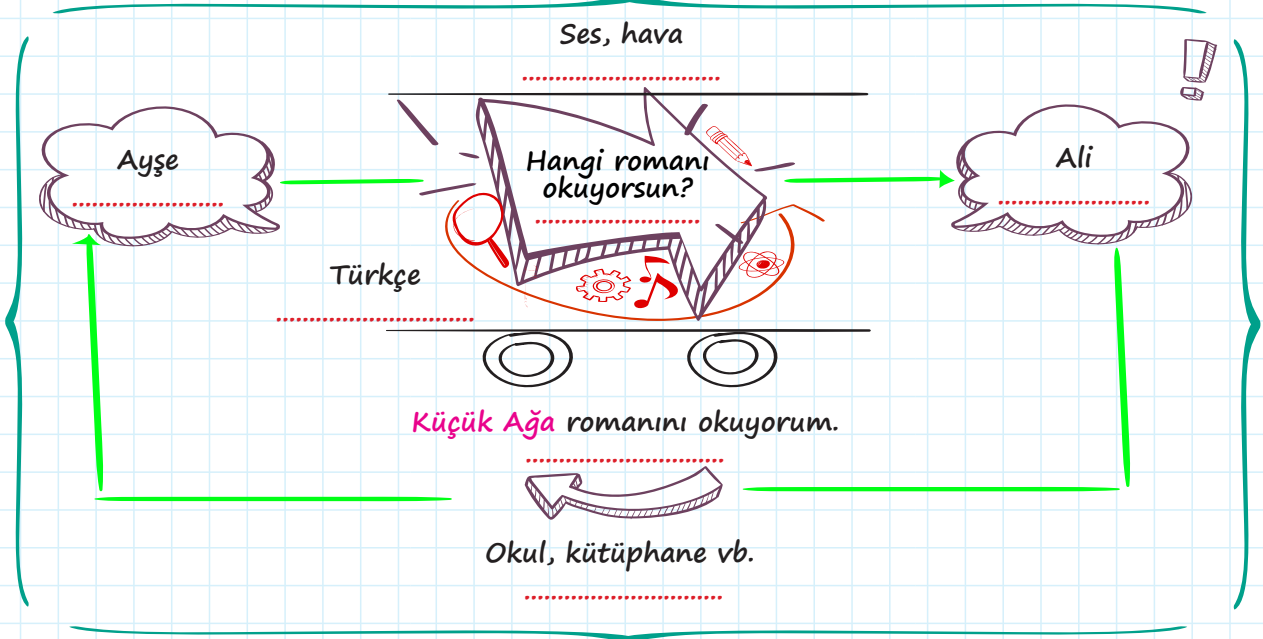

"Dünden ders çıkar, bugünü yaşa, yarın için umut et!"

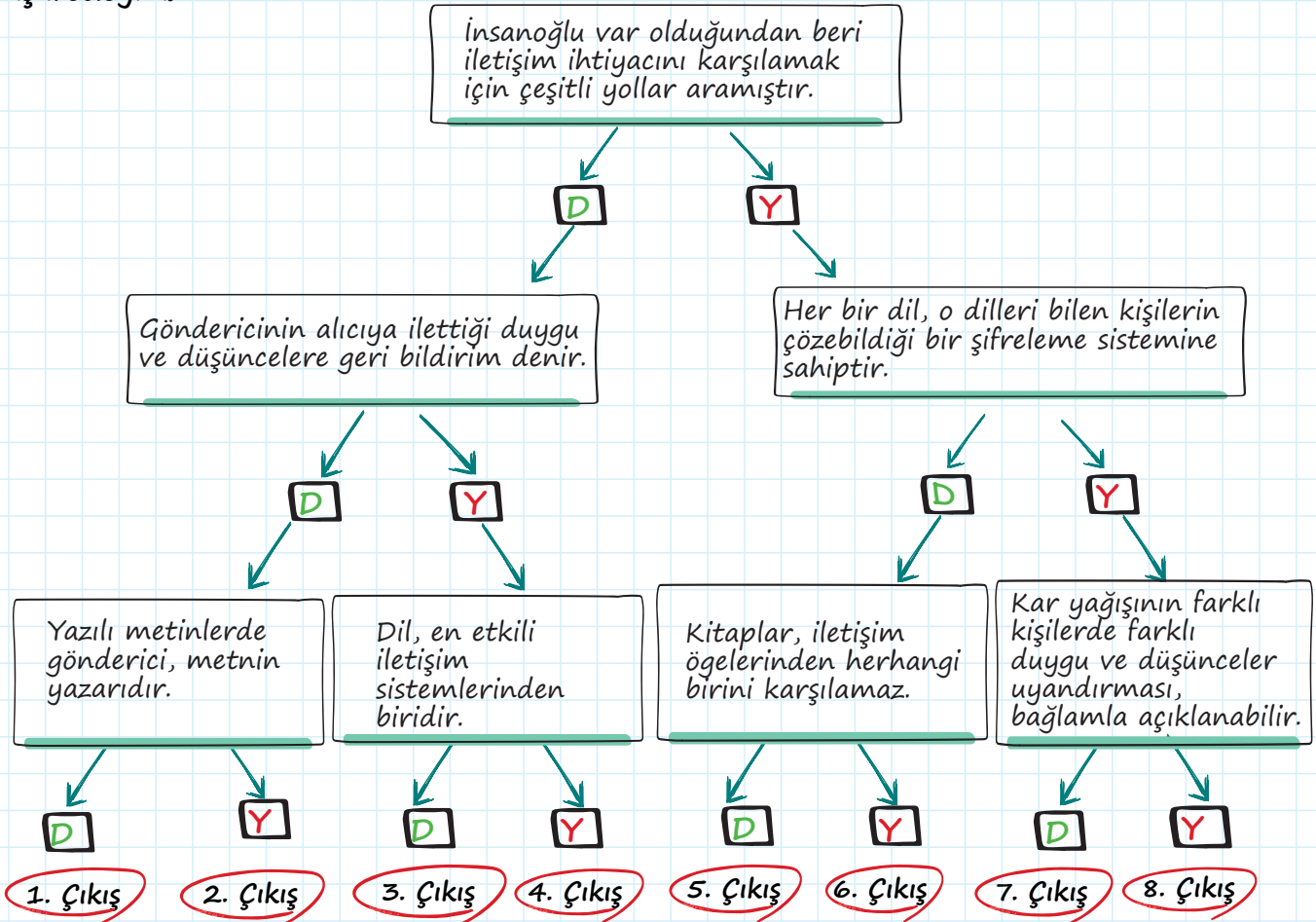
Albert Einstein

3. **Etkinlik:** Aşağıda bir iletişim şeması verilmiştir. Bu iletişim şemasında boş bırakılan noktaları iletişim öğelerinden uygun olanları yazınız.

4. **Etkinlik:** Aşağıda birbiri ile bağlantılı doğru / yanlış ifadeler içeren bir soru verilmiştir. İlk ifadeden başlayarak her doğru ya da yanlış cevabınıza göre çıkışlardan sadece birisini işaretleyiniz.

5. Etkinlik: Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.

Deniz kıyısında bir tatil köyünde olduğunuzu hayal edin.

Güneşin doğuşunu görmek için sabah erken kalktınız ve deniz kıyısında bir yürüyüşe çıktınız. Sahilde yürürken başka birinin size doğru gelmekte olduğunu gördünüz; bu kişi yaklaştıkça onun karşı cinsten tanımadığınız biri olduğunun farkına vardınız.

İçinde yetiştiğiniz aile ve yörenin gereği siz karşıdan gelen bu insana hiçbir şey söylemediniz; hatta rahatsız olmasın diye yüzüne bile bakmadınız. O da size bir şey söylemedi ve yüzünüze bakmadı. Birbirinize bir şey söylemeden ve birbirinizin yüzüne bakmadan geçip gittiniz.

Doğan Cüceloğlu, Sürekli İletişim İçindeyiz

1. Bu parçadaki kişiler arasında bir iletişim gerçekleşmiş midir? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Günün birinde ev telefonu çaldı. Açtım. “Ülkü Tamer’le mi görüşüyorum?” dedi bir ses. “Evet,” dedim.

Bu parçada yer alan iletişim öğelerini aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Gönderici:

Alıcı:

Kanal:

Kod:

Geri Bildirim:

Bağlam:

3. Trafikte kırmızı ışık yandığında bir sürücü yavaşlayıp dururken futbol maçında kırmızı kart gören bir oyuncu sahayı terk eder.

Bu durum iletişimin hangi ögesiyle ilişkilidir? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Sanatın şubelerini basitten karmaşığa, somuttan soyuta, faydadan estetiğe doğru sıraladığımızda mimari, heykel, resim, müzik ve şiir biçiminde bir diziyle karşılaşırız. Mimari, heykel, resim maddi malzeme kullanan, göze hitap eden, üç boyutlu, bir hacmi olan plastik sanatlardır. Müzik ve şiir, kulağa ve zihne seslenen fonetik sanatlardır. Bu iki sanat boyutsuzdur, belki mistik veya metafizik bir boyuttan söz edilebilir bu iki sanat kolu için. Plastik sanatlar mekâna bağlıdır; müzik, şiir ve sinema ise bir zamana kayıtlıdır.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Müzik ve edebiyatın aynı grupta yer aldığına
B) Plastik sanatların bir hacme sahip olduğuna
C) Fonetik sanatların mekânla sınırlı olduğuna
D) Sanat dallarının farklı sınıflandırmalarının yapılabileceğine
E) Mimarinin fayda bakımından resimden üstün olduğuna

2. Beyazıt'ta eski sahaflar çarşısından geçiyordum. Acayip bir adam gözüme ilişti: Fes kenarları kulak uçlarına değen, esmer, kuru bir adam. Haziran sıcaklığında arkasındaki neftimsi paltoyu çıkarmamıştı. Boynunda hâlâ bir şal sarılıydı. Ayağında galoş kunduralar, kaşlarında öfke, gözlerinde azap, burun kanatları fena bir koku almış gibi nefretle kırışık, siyah ve kalın bıyıklar altında çizgilenmiş dudakları neredeyse birini paylayacak...

Bu parça, edebiyatın güzel sanat dallarından hangisiyle ilişkisine örnek olabilir?

- A) Müzik B) Heykel C) Sinema
D) Resim E) Mimari
3. Orada fundalar, yabani meşe palamutları, koca yemişler, çalı süpürgeleri bir türlü ağaç hâline gelemeden ama ağacı taklit edercesine gelişip beraber yaşarlar.

Bu parçanın anlatımında hangi bilim dalından yararlanılmıştır?

- A) Kimya B) Biyoloji C) Sosyoloji
D) Fizik E) Tarih

4. Ben bir makale değilim, beni oluşturanın hayalinde tasarladığını almak isteyen aktarırım. Bana ilgi duymayan benden pek bir şey anlamaz. Bazen bir halk ozanının dilinden dökülürüm, bazen yüksek mertebelerin seçkin dilli şairlerinin divanlarında yer alırım.

Parçaya göre aşağıdakilerin hangisi edebî bir eserde bulunması gereken özellikler arasında yer almaz?

- A) Öğreticilikten uzak olma
B) Farklı geleneklerde ifadesini bulma
C) Sanat amacı gütmeye
D) Genele değil, özele hitap etme
E) Geleceğe seslenebilme

5. I. Bir dilin konuşulduğu ülke içinde ses ve söyleyiş bakımından bölgelere, yörelere göre farklılaşmasıdır.
II. Bir fikir veya meslek etrafındaki insanların kendi aralarında kullandığı bir zümreye özgü, özel bir dildir.
III. Bir dilin yazılı metinlerle takip edilemeyen devirlerinde dilden ayrılan; ses, şekil, söyleyiş farklılıkları gösteren kollarıdır.
IV. Çoğunlukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz ya da deyimlerden oluşan alt dildir.

Yukarıdaki cümlelerde, aşağıdakilerden hangisinin tanımı yapılmamıştır?

- A) Ağız B) Şive C) Lehçe
D) Jargon E) Argo

6. Aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) Öyküleyici metinlerde kurgusal konular işlenir.
B) Anı, kişisel hayatı konu alan bilgilendirici metindir.
C) Edebî metinlerde anlatılanlar gerçek hayatta bire bir yaşanmıştır.
D) Tiyatro türündeki eserlerde diyaloglara sıkça rastlanır.
E) Bilgilendirici metinlerde sözcükler çoğunlukla gerçek anlamda kullanılır.

7. Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.

Bu dizelerde aşağıdaki hangi bilim dalından yararlanılmıştır?

- A) Felsefe B) Psikoloji C) Sosyoloji
D) Tarih E) Astronomi

8. I. Kazakistan'a giden biri bu ülkede Türkçenin bir
---- konuşan insanlarla karşılaşacaktır.

II. Standart dile karşılık olarak ---- kavramı da kullanılmaktadır.

Yukarıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri gelmelidir?

- A) lehçesini - özel dil B) şivesini - özel dil
C) ağzını - ortak dil D) şivesini - ortak dil
E) lehçesini - ortak dil

9. İlk çağlarda sözlü olarak destan ve masallarla ulaştığımız insana, sanayi toplumuna geçişte kitaplarla, bugün ise bilgisayarla ve genel ağla ulaşma yolundayız. Bugün belki duvar duvara yaşadığımız insanlardan haberdar olmayacak kadar komşuluk ilişkilerimizi kopardık ama dünyanın bilmem neresinde neler olduğunu ya da uzayda bir astronotun gününü nasıl geçirdiğini görüntülü olarak dakikası dakikasına takip edebiliyoruz. Demek ki kitle iletişimi artık sınırları ortadan kaldırmış, dünyayı küçük bir köy hâline getirmiştir. Daha gerinde bir söyleyişle globalleşen dünyada herkes herkesin nefes alışından haberdar duruma gelmiştir.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İletişim kanallarının çoğalması sosyal ilişkileri de artırmaktadır.
B) İletişimde kanallar zamana göre değişim göstermektedir.
C) İnsanlar ilk çağlardan beri çeşitli şekillerde iletişim kurmaktadır.
D) İnsanoğlu her şeyden anında haberdar olabilmektedir.
E) İletişimin gerçekleşme hızında zamanla değişim meydana gelmektedir.

10. İletişimde ---- ve ---- çoğu kez bir araya gelmez ve iletişim ---- ile ortaya çıkar.

Cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) gönderici - alıcı - bağlam
B) alıcı - gönderici - ileti
C) gönderici - kod - kanal
D) alıcı - gönderici - kod
E) ileti - dönüt - bağlam

11.

Genel İzleyici
Kitlesi

Dokuz yaşındaki Ebrar, ailesiyle televizyon izlemek ister. Kumanda ile kanalları gezerken karşısına yukarıdaki akıllı işaret çıkar. Ebrar ve ailesi bu filmi uygun bularak izler.

Bu örnekteki iletişim unsurları hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Gönderici televizyon kanalı, alıcı Ebrar ve ailesidir.
B) İleti "Genel izleyici kitlesi için uygundur." anlamına gelir.
C) Televizyon, iletişim kanalı; kod ise akıllı işaretlerdir.
D) Geri bildirim, Ebrar'ın ve ailesinin filmi izlemesidir.
E) Bağlam, filmde kullanılan mekânlardır.

12. Aşağıdakilerden hangisi bir iletişim örneğidir?

- A) Bir öğrencinin gelecekle ilgili planlar yapması
B) Bir işçinin telefonunu şarj olması için prize takması
C) Bir sinema izleyicisinin, aranın bittiğini bildiren anonsu duyması
D) Bir balıkçının deniz kenarında düşünceye dalması
E) Bir avukatın yapacağı konuşmayı önceden tasarlaması

1. Bir anne mutfakta yemek yaparken kızı tarafından kendisine gönderilen sesli mesajları dinler; görüntülü mesajlara bakar.

Bu iletişim örneğinde hangi unsur eksiktir?

- A) Gönderici B) Geri bildirim C) İleti
D) Bağlam E) Alıcı

2. Her sanatçı bir anlam birliği olan sözcük ve sözcük kümeleri üzerine farklı anlamlar yükler. Zaman içinde sözcük ilk anlamından belli bir sapma göstererek farklı duyu ve düşünceleri karşılar duruma gelir.

Parçada iletişimin hangi ögesi vurgulanmaktadır?

- A) Gönderici B) Alıcı C) İleti
D) Dönüt E) Bağlam

3. Bir iletişimin başarılı olabilmesi için belli ilkelere uygun olması gerekir. Bunlardan biri de "bağıntı ilkesi"dir. Bu ilkeye göre söylenenler konuşma konusuna uygun olarak oluşturulmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bağıntı ilkesine uygun olarak oluşturulmuştur?

- A) "Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti neresidir?" sorusuna "Türkiye'de 81 il vardır ve Ankara en kalabalık ikinci ildir." yanıtının verilmesi
B) "İstanbul hangi bölgemizde bulunur?" sorusuna "Marmara Bölgesi'nde bulunan en kalabalık şehir İstanbul'dur." yanıtının verilmesi
C) "Sofralık zeytinyle öne çıkan ilimiz hangisidir?" sorusuna "Bursa" yanıtının verilmesi
D) "İncir üretimiyle ülkemizde birinci olan ilimiz hangisidir?" sorusuna "Aydın birçok yönden dikkat çeken illerimizden biridir." yanıtının verilmesi
E) "Kuşburnu çayı ve pestil ticaretinde söz sahibi ilimiz hangisidir?" sorusuna "Gümüşhane üretime yönelik hamleleriyle dikkat çeken illerimizdendir." yanıtının verilmesi

4. İletişimle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Sözlü iletişimde ses tonu, mimik ve jestlerin önemi yoktur.
B) Sözlü iletişim, yazılı iletişimden kalıcılık yönüyle üstündür.
C) Geri bildirim, iletinin alıcıya ulaşıp ulaşmadığını kontrol etmeye de yarar.
D) İletişimde bir ögenin değişmesi herhangi bir değişime neden olmaz.
E) Bağlam, iletinin üretilmesini sağlayan şifreleme sistemidir.

5. XII. yüzyılda Kâşgarlı Mahmut tarafından Araplara Türk kültürünü tanıtmak ve Türkçenin zengin bir dil olduğunu göstermek için yazılan *Dîvânü Lügâti't-Türk*, Türkçe-Arapça bir sözlük olarak düzenlenmiştir. Eser, Türk dilinin grameri yanında Türk dünyası ve kültürü ile ilgili bilgiler de içermektedir. Ayrıca eserde deyim, atasözü ve şiir örneklerine yer verilmiştir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi öne çıkmaktadır?

- A) Açıklama B) Öyküleme
C) Karşılaştırma D) Tartışma
E) Betimleme

6. Sanat üslup değildir, derler ya inanmayın. Sanat bal gibi üsluptur. Ama üslubun bir tehlike olmaya varmaması gerekir elbet. Sanat ürününün dokuması dışına fırlayan, onu zorlayan, onun üstüne çıkıp etrafa buyurmaya başlayan üslup, sanatı öldürür.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi öne çıkmaktadır?

- A) Açıklama B) Tartışma
C) Karşılaştırma D) Öyküleme
E) Betimleme

7. Taşın üstünde oturan ihtiyar kadın, belli ki yolcusunu uğurlamak için yerinden kalkıp vagonun önüne gidememişti. Kasketli çocuk, oradan kendisi ile konuşmaya çalışıyordu. O, belki de anlamadan etrafına bakınıyordu. Hangi zamanı gösteriyordu? Masum muydu? Bir şey mi bekliyordu?

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme
B) Karşılaştırma
C) Tartışma
D) Öyküleme
E) Açıklama

8. Yer ıslaktı. Bir ucu horoz sesinin geldiği karanlıklara gömülen ağaçların yakın dallarında yaprakların uçlarına biriken yağmur damlaları yapma elmaslar gibi parlıyordu. En yakındaki dalların yaprakları, bedenlerini okşayan, bazısı altlarından gelen aydınlıkta, daha taze, daha şeffaf şekilde yeşil ve bazen de buğulu görünüyordular.

Bu parçanın anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Fiziksel portre çizilmiştir.
B) Öyküleme ağır basmaktadır.
C) Açıklamalara yer verilmiştir.
D) Tartışmacı anlatım ön plandadır.
E) İzlenimci betimleme belirgindir.

9. Yazarın anlatımının en güçlü yönü, karşı çıktığı fikirleri tutarlı ve gerçekçi ifadelerle aktarmasıdır. Gerekteğinde karşı çıktığı fikirleri soru ve cevaplarla tartışarak okurun konuyla ilgili düşüncesini değiştirir. Onun metniyle karşılaşan okur, âdeta Cemal Süreya'nın "Bir yanlış düzeltircesine açmış" çiçeğini bulmuş gibi olur.

Bu parçada sözü edilen yazarın anlatımında aşağıdakilerden hangisi öne çıkmaktadır?

- A) Açıklama
B) Tartışma
C) Karşılaştırma
D) Öyküleme
E) Betimleme

10. Gezi yazılarım, gittiğim yerleri herkesin gördüğü gibi değil de kendi iç dünyamın manzaraları gibi aktardığım gerekçesiyle eleştiriliyor. Haklılık payları yok, diyemem. Ama neden bir yazar dünyayı kendi gördüğü gibi değil de herkesin gördüğü gibi yazmak zorunda olsun? Bunun bir eksiklik olduğunu düşünmüyorum.

Bu parçaya göre gezi yazılarına yönelik eleştirinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklayıcı anlatım biçimini tercih etmesi
B) Öyküleyici anlatımdan faydalanması
C) Nesnel betimlemelere yer vermesi
D) Tartışmacı anlatımı ön planda tutması
E) İzlenimci betimlemeye başvurulması

11. Nurettin'in başında Meksika usulü geniş kenarlı bir hasır şapka... Nereden bulmuş acaba? Şişeleri karcıların Aladağ'ın doruklarından kör karanlıkta indirdikleri, artık sıkışıp buza dönmüş kar kütüklerinin üzerine yatırır; ara sıra bunları şakırdatarak döndürür, açacağı şişeyi şöyle havada bir iki zıplatır, sonra kar kestiği kör testerenin sırtı ile kapağına hızla vurarak mantar gibi patlatırdı. Kasabanın çocukları Gazozcu Nurettin'in çevresinden ayrılmaz; küçümen yumuk eller sıkı sıkı tuttuğu bozuklukları tezgâha boşaltır, bazen külahta dondurma, bazen vişne şerbeti veya limonata isterlerdi.

Bu parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangileri ağır basmaktadır?

- A) Açıklama - betimleme
B) Tanımlama - benzetme
C) Betimleme - öyküleme
D) Açıklama - karşılaştırma
E) Öyküleme - tanımlama

1. İnsan davranışlarının doğa üzerindeki etkileri konulu bir kompozisyon yarışması düzenlenmektedir. Yarışmaya katılacak çalışmaların şu şartları taşıması istenmektedir:

- I. Öznel ifadelerden kaçınılmalıdır.
- II. Düşünceler, kanıtlara dayandırılmalıdır.
- III. Bilimsel verilerden faydalanılmalıdır.
- IV. Konu hakkında ayrıntılı ve kapsamlı bilgi verilmelidir.
- V. Dil, açık ve anlaşılır olmalı; imla ve noktalama kurallarına özen gösterilmelidir.

Buna göre yarışmaya katılacak bir çalışmanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmamalıdır?

- A) Karşılaştırma B) Öyküleme C) Açıklama
D) Tanımlama E) Tartışma

2. Nesir, şiir değildir. "Nesir şiirden daha az ahenk, daha az imge, daha az güç taşır." demek istemiyorum bununla. Nesrin, şiire özgü her şeyi atarak, iterek meydana geldiğini söylemek istiyorum. Nesrin şiirsel hiçbir yanı bulunmadığını söylemek istiyorum. Bilindiği gibi zamanın yasalarına bağlıdır şiir. Okunmaktan çok işitilmek için vardır. Var olmalıdır. Şiirde uyum, sözcüklerin içine yerleştiği boş biçimleri belirtir. Yön verir onlara. Uyarlık -sözcüklerle ritim arasındaki uygunluk ya da uygunsuzluk- uyumu yaratır ve dikkati oraya çeker. Durmayan bir akış, şairle birlikte dinleyiciyi de alıp götürür sonunda.

Parçada düzyazı ve şiir hangi yönden karşılaştırılmıştır?

- A) Biçim B) Dil C) İçerik
D) İmge E) Ahenk

3. Orta oyununun giriş bölümünde Karagöz'deki perde gazelleri kalkmış, onun yerini müzik ve dans almıştır. Curcuna adı verilen bu bölüme bütün oyuncular katılır ve müzik eşliğinde dans eder. Zamanla bu bölüm yerini Pişekâr havasına bırakmıştır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Örnekleme B) Öyküleme C) Tanımlama
D) Betimleme E) Tartışma

4. Bütün iyi öğretmenler gibi İzzet Bey de hem öğretti hem yüz göz olmadı hem de bizimle birlikte çalışarak bizi boş laflardan kurtardı. Bizlere çalışıp birtakım işler yapabilmenin zevkini tattırdı. O koca alanı biz elimizle temizledik, düzelttik, çimledik, suladık; bu suretle bir oyun sahasına sahip olduk. Bunu sorunuz, o yıllarda, oralarda bulunanların hepsi bilir. Bize şuur verdi, bizi arayıp, toplayıp bizden iş danıştı. Ben bir adamın tek başına ne kadar değerli olabileceğini, yanındakileri nasıl terbiye edebileceğini, konuşmayı ve yaşamayı nasıl öğreteceğini, bu adamla çalıştıktan sonra anladım. Hayatta, olgun bir adama rast gelmenin ne kadar değerli olduğunu böyle bir insana rast gelmekle öğrendim.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi öne çıkmaktadır?

- A) Açıklama B) Öyküleme
C) Portre D) Tanımlama
E) Tartışma

5. Eserlerinde daima nesnelliği önceler. Ele aldığı konuyu çeşitli yönleriyle ayrıntılı bir biçimde aktarır, sık sık ansiklopedik bilgilerden yararlanır ama onun asıl başarısı, karşı karşıya getirdiği fikirleri tutarlı ve gerçekçi ifadelerle ortaya koymasındır. Herhangi bir nesne, olay, olgu, durum ya da düşünce onun anlatımıyla okurun gözünün önünde en ince ayrıntısına kadar canlanır. Okuru öylesine ikna eder ki metnin sonunda bütün fikirler susar, yalnızca onun savunduğu fikir konuşur.

Parçada sözü edilen yazarın aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangilerine başvurduğu söylenebilir?

- A) Açıklama - izlenimci betimleme - öyküleme
B) Nesnel betimleme - tanımlama - tartışma
C) Açıklama - nesnel betimleme - tartışma
D) Açıklama - karşılaştırma - öyküleme
E) Öyküleme - izlenimci betimleme - karşılaştırma

6. Ben yeniliği her yerde severim. Fuzûlî'yi de Bâkî'yi de Ahmet Paşa'yı da Sultan Velet'i de yeni oldukları için severim. Onlar eskiye devamla kalmamışlar, kendileri de geleneğe bir şey katmışlar; dili sevip genişletmişler, inceltmişlerdir. Sultan Velet'in

“Senin yüzün güneştir yoksa aydur
Canım aldı gözün dahi ne aydur”

beytindeki tazeliği, zamanına nispetle ne kadar yeni olduğunu hissetmiyor musunuz? Tazelik, yenilik asırlarla kaybolan bir şey değildir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlatıcı yazarın kendisidir.
B) Alıntılama başvurulmuştur.
C) Bilgilendirici metin örneğidir.
D) Kalıcılık ilkesi ele alınmıştır.
E) Tanımlamaya yer verilmiştir.
7. Bir gece olsun, bir karanlık; yıldızlar efendime söyleyim, çakal dişleri benzeri gök maviye çakılsınlar, sular rahat olsun: İpissiz, upuzun bir ova, bir güneş batma vakti nasıl düz ve büyük gölgelerle rahatsa öylesine rahat olsun. Bizim kıyılarımız kâfi karanlıktır. Büyük karanlıktır. Göz gözü görmez efendibaba. Suyun üstünde çeyrek çeyrek, makas makas Mersin kayar gider, tee şu taraflarda bir deniz feneri seçersin; karanlıkta fikirlerin, hayallerin suya girmiş şeftaliler gibi gümüşlenir, cıvalanır; parıldamaya, seni geçmişten geleceğe doğru daha hızlı, daha canı tez itmeye veya çekmeye koyulur.

Bu parçada düşünceyi geliştirme yollarından hangisine başvurulmuştur?

- A) Tanık gösterme
B) Benzetme
C) Tanımlama
D) Karşılaştırma
E) Örnekleme

8. Lisede bir konferans verdim. Dedim ki “Herhangi bir şiiri yazdıktan sonra bakın, birçok gereksiz şeyler bulursunuz. Her şiirin hiç değilse onda dokuzu atılabilir. Atmaktan korkmayın; atın, atın. Şiire atmakla ulaşılabilir.”

Bu parçada konuşmacı, iyi bir anlatımın hangi yönüne dikkat çekmiştir?

- A) Özgünlük
B) Doğallık
C) Kalıcılık
D) Yoğunluk
E) Evrensellik

9. Aşağıdakilerden hangisinde öyküleyici ve betimleyici anlatım birlikte kullanılmıştır?

- A) Gecenin bir vakti, yanından boz bulanık bir ırmak akan, bir küçük nahiyenin kıyıcığında ıssız bir istasyonda iniyorlar trenden. Köye doğru uzun bir yolları olduğunu düşününce yorgunluklar iyice artıyor. Yol uçsuz bucaksız bir çöl kadar ıssız, karanlıktı.
- B) Kimileri bir yazıyı içinde çelişki bulunup bulunmadığına göre değerlendiriyor. Oysa güzel bir yazı, gerçekten güzel bir yazı, birtakım gelişmelerin karmasından başka bir şey değildir.
- C) Bahçedeki ağaçlar yapraklarını dökmüş, çiçekler solmuş. Bahçenin içindeki ev; boyası dökülmüş, camları kırık, hiç kimsenin kaldıramayacağı acıları yüklenip de erkenden çöken insanlar gibi harap olmuş.
- D) Neden, diye sormadı hiç. Bavulunu topladığı gibi çıkıp gitti. Ben yüzüme çarpılmış kapıyla kalakaldım. Bazen bir ayak sesi duyuyorum, kapıya koşuyorum. Kim bilir, belki döner, diyor. Hani olmaz ya, yüzüme çarpılan kapı belki açılır.
- E) Namık Kemal'in Celaleddin Harzemşah adlı on beş perdelik tiyatro eseri, Celal Mukaddimesi olarak bilinen ön sözü nedeniyle edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Namık Kemal, Celal Mukaddimesi'ni Victor Hugo'nun Cromwell adlı eserinin ön sözü ve içeriğinden esinlenerek yazdığını belirtir.

1. I. Yeni şair, şiire kendisinden önce gelenlerin eserinde bulunmayan bir öz getirmiş olan adamdır.
II. Hikâyeci, okuyucuyu bilmece çözücü olarak görmemelidir.

Numaralandırılmış cümlelerde sırasıyla anlatımın hangi ilkelerinden söz edilmektedir?

- A) Evrensellik - açıklık B) Açıklık - özlülük
C) Özgünlük - açıklık D) Yalınlık - duruluk
E) Özgünlük - yalınlık

2. Aşağıdakilerden hangisi duru bir cümledir?

- A) Dilimiz kelime türetmeye son derece elverişli ve müsaittir.
B) Bağışıklık sistemi zayıf kişilerin hasta olma oranları daha yüksek.
C) Bakkaldan ekmek istemek için sepeti aşağı doğru sarkıttı.
D) Romanda yer ve mekân tasvirlerine ayrı bir önem verilmiş.
E) Uydular sayesinde kapsama alanı kavramı yakında tarih olacak.

3. Farsça yazar Ömer Hayyam, her ne kadar bir Fars şairi ise de bütün dillere tercüme edildiğinde, o insanlığın ortak şairidir. Goethe, Dostoyevski, Shakespeare gibi edebî şahsiyetlerin her biri dil veya ulus mensubiyetiyle anılırsa da dil engeli kaldırıldığında bunların hepsi, insanlığın ortak değeridir.

Bu parçada sanatçıların hangi özelliğinden söz edilmektedir?

- A) Kalıcılık B) Evrensellik
C) Sürükleyicilik D) Özgünlük
E) Doğallık

4. Her büyük şair yenidir, yenilikler getirir, yeni biçimler yaratır; kendinden öncekilerin çizdikleri yoldan yürümez, kendine yeni bir yol açar.

Bu cümleye göre aşağıdakilerden hangisi büyük şairin özelliğidir?

- A) Özgünlük B) Doğallık
C) Evrensellik D) Akıcılık
E) Duruluk

5. Sait Faik, ilk dönem hikâyelerinde zenginlere, sömürücülere, züppelere kızacak; emeği, emekçiyi yüceltecektir. Ne var ki sonraki hikâyelerde düşmediği bir yanılgıya düşer Semaver hikâyesinde Sait Faik: Asıl yöntemi yaşadığı, gözlemlediği gerçeklikten hareket olduğu hâlde bu hikâyesinde okuduklarından, kitaba dayalı düşlerden hareket eder; bunun için bir yapaylık, bir özenti sırtır bu hikâyede.

Parçaya göre eleştirmenin Semaver hikâyesinde göremediği anlatım ilkesi hangisidir?

- A) Evrensellik B) Doğallık C) Özlülük
D) Yalınlık E) Akıcılık

6. Son yarım asırda, hayat ve fikrin bütün sahalarında olduğu gibi edebiyat sahasında da Avrupa'dan pek çok şeyler aldık. Eski edebiyatımız lafzın ziynet ve sanatlarından vücuda getirilmiş câmid bir nukûş ve mozaik mecmuası hükmünde idi.

Bu parçadaki altı çizili cümle aşağıdakilerden hangisine aykırı bir özellik taşımaktadır?

- A) Açıklık B) Duruluk C) Doğallık
D) Yoğunluk E) Yalınlık

7. Şairin yaratma gücü kısırsa onun, kusurunu örtmek yolunda, durgun ve lekesiz suyu bulandırmak isteyeceği ve mısralarını bir sürü karanlık ve belirsiz kelimelerle bezeyeceği pek tabiidir.

Bu cümlede sözü edilen şairler neye dikkat etmedikleri için eleştirilmiştir?

- A) Yalınlığa B) Evrenselliğe C) Özlülüğe
D) Açıklığa E) Doğallığa

8. Edebî metinler, roman, hikâye, şiir de olsa nihayetinde insanı anlatır. Aslında anlatılan tek insan değil, insanlığın ortak özelliğini taşıyan şahıslar, tipler ve karakterlerdir.

Bu parçada edebî metinlerin hangi özelliğine değinilmiştir?

- A) Evrensellik B) Açıklık C) Doğallık
D) Kalıcılık E) Sürükleyicilik

9. Divanlar, kasidelere nispetle biraz daha yumuşak bir çehre gösteriyorlardı. Hiç olmazsa içlerinde bazı anlaşılacak satırlar bulunuyordu. Fuzûlî, Nedîm, Nâbî, Sünbülzâde Vehbî divanları elimde dolaştı durdu. Yalnız Enderunî Vâsîf Divanı ile barışabildim.

Bu parçada yazarın sözünü ettiği eserler anlatım ilkelerinden hangisine uymamaktadır?

- A) Duruluk B) Doğallık C) Yalınlık
D) Evrensellik E) Kalıcılık

10. Anlatımın ilkeleriyle ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) Doğallık: Anlatımın yapmacılıktan uzak, olağan bir akış içinde yapılmasıdır.
B) Duruluk: Birçok anlamı bir arada içerecek bir anlatımı tercih etmektir.
C) Akıcılık: Anlatımda tercih edilen kelimelerin kolay okunur olmasıdır.
D) Özlülük: Anlatımda sözü uzatmadan mesajı en öz şekilde vermektir.
E) Özgünlük: Anlatımda başkasına benzemeden yeni ve alışılmışın dışında olmaktır.

11. Modern Türk şiirinin kurucularından kabul edilen Ahmet Haşim'in şiirleri, Göl Saatleri ve Piyâle adlı iki kitap hâlinde yayımlanmıştır. Onun ilk şiirlerinde Servetifünun ve kendisinin de mensubu bulunduğu Fecriâtî mekteplerinin büyük etkisi vardır. Haşim'e göre şiir, düzyazı gibi anlaşılacak için değil hissedilmek için yazılır. Bu düşünceler doğrultusunda şairin sembollerle dile getirdiği duygularını ve hayat algısını tüm şiirlerinde görebilmek mümkündür. Haşim, etkilendiği şiir ve şairlerden beslenerek, üst tabakaya hitap ederek kendi sanatına yeni bir yorum getirmiştir.

Buna göre Ahmet Haşim ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şiirlerinde seçkin bir zümrenin anlayabileceği bir dil kullanmıştır.
B) Kendi döneminde yaygın olan sanat anlayışlarına uygun şiirler yazmıştır.
C) Şiirlerinde herkesin anlayabileceği açık bir dil kullanmıştır.
D) Tüm şiirlerini kendi dünya görüşüne uygun bir bakış açısıyla yazmıştır.
E) Başka şairlerden etkilenmiş olsa da kendine has bir şiir anlayışı oluşturmuştur.

12. Orhan Veli Kanık ve arkadaşları, Türk edebiyatında Garipçiler olarak tanınırlar. Kendilerinden önceki şiir anlayışlarına karşı çıkan bu şairler, yeni bir şiir anlayışı oluşturmuşlardır. Şiirde kafiye, ölçü, mecaz ve söz sanatlarını tamamen reddetmişlerdir. Şiirlerinde toplumun her kesiminden insanı konu edinen Garipçiler herkesin anlayacağı, günlük konuşma dilini şiirlerinde kullanmışlardır.

Buna göre Garipçilerin şiirlerinde aşağıdaki anlatım ilkelerinden hangisi görülmez?

- A) Açıklık
B) Özgünlük
C) Doğallık
D) Yoğunluk
E) Yerellik

1. Diller yeşerdikleri kültürle büyüyor, onunla zenginleşiyor. Öyleki dillerin ölümüyle kültürler de yitip gidiyor ve bu yok oluş yalnızca o dili konuşan insanları değil, dünyayı da etkiliyor. Her on dört günde bir işlerinden biri daha sessizliğe doğru uğurlanan diller, dünya mozaığının bir parçasını da beraberinde götürüyor.

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

YGS 2013

2. Işıldayan canlıların ilginç dünyasının bilim insanlarının yanı sıra film yapımcılarını da meraklandırdığını ve onlara ilham verdiğini görüyoruz. Bazılarınız Avatar adlı bilim kurgu filmini sinemada seyretmişsinizdir. Pandora isimli bir uyduda yaşayan mavi renkli insanların ve ışıldayan canlıların ekrandaki görüntüleri sahidende büyüleyiciydi.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

YGS 2014

3. Sonsuzluk hissi uyandıran geniş bozkırları, keşfedilmeyi bekleyen vadileri, ormanları, tarihî kalıntıları, yöresel yemekleriyle Anadolu'nun önemli duraklarından biri olan Çorum ili, bulunduğu yörenin en büyük sanayi merkezi olma ünvanını da taşıyor.

Bu parçadaki numaralanmış altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

LYS 2015

4. Yazma azmim nedense son zamanlarda tamamen kaybolmuştu. Oysa biliyordum, kervan yolda düzülür; fikir ne kadar iyi olursa (I) olsun yazmaya başlamadan yazamaz (II) yazmayı sürdürmeden metni bitiremezsiniz. Sonuçlandırmadığınız zaman da fikrinizin iyi olup olmayışının (III) bir fikrinizin dahi olmamasının (IV) konuyu araştırmak için harcadığınız sürenin (V) topladığınız kaynakların hiçbir önemi yoktur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) konulamaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

LYS 2016

5. İri gövdesi güneşte devasa bir petek gibi ışıldayan palmyenin yaprakları altında üç kadın oturuyor (I) Fatma Aliye, Halide Edip, Samiha Ayverdi (II) Uzaktan güçlükle işitebildiğim sesleri, vecd hâlinde kovanlarına girip çıkan bal arılarının seslerini andırıyor (III) Ne etrafta onları sezen bir baş var ne de onlarda etrafta ilgilenen bir telaş (IV) İki ayrı zaman, aynı tarihî konağın avlusunda akıyor biteviye (V)

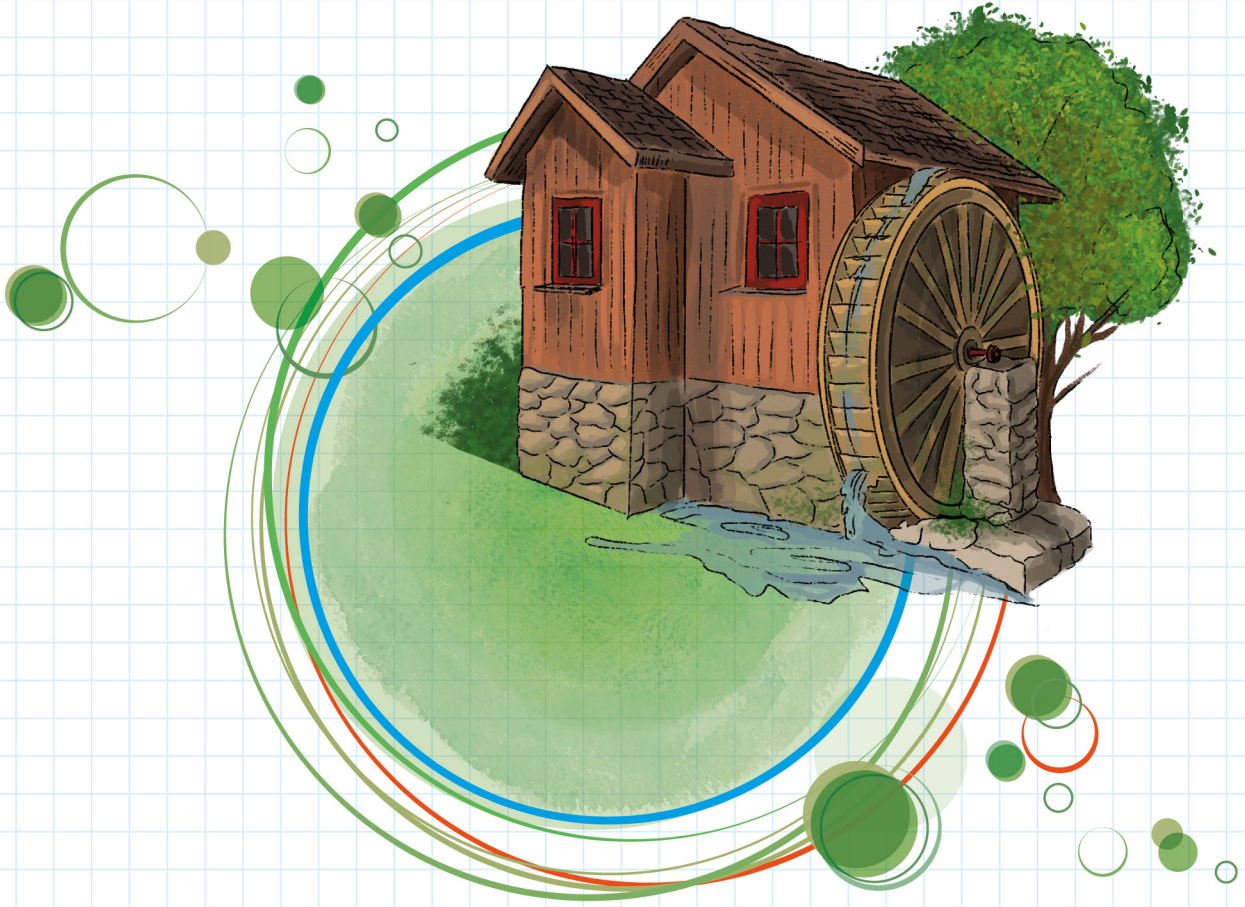
Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

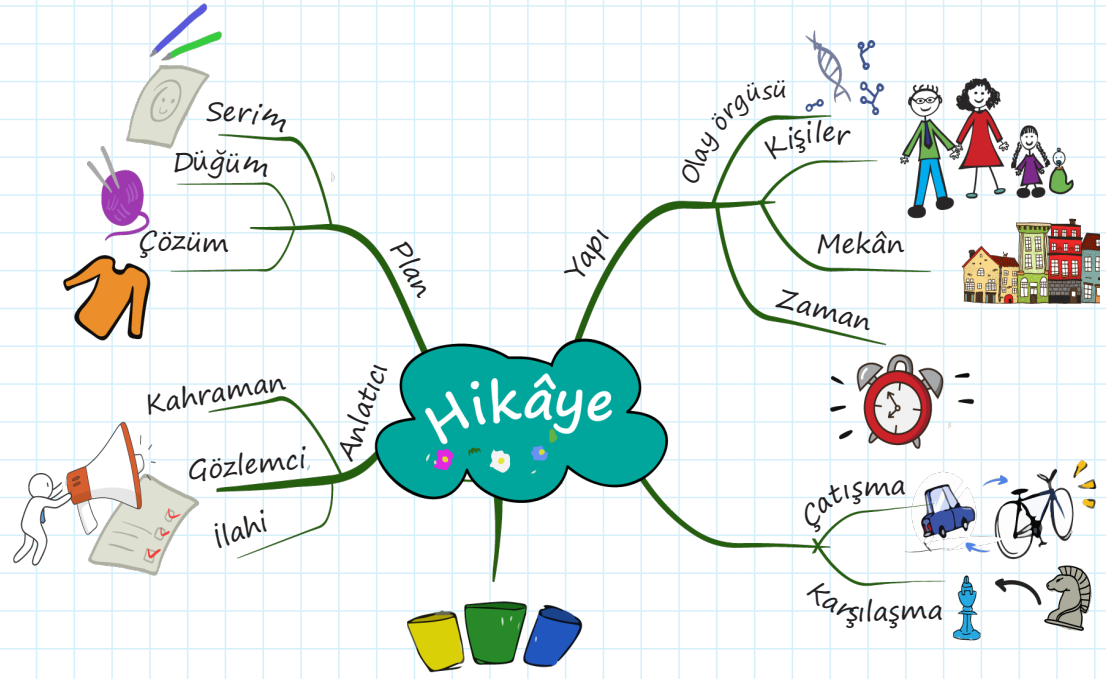
TYT 2022

2. ÜNİTE

HİKÂYE

Defterim Türk Dili ve Edebiyatı

Yaşanmış ya da yaşanabilir olay veya durumların kişi, mekân ve zamana bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı kısa edebî türdür.

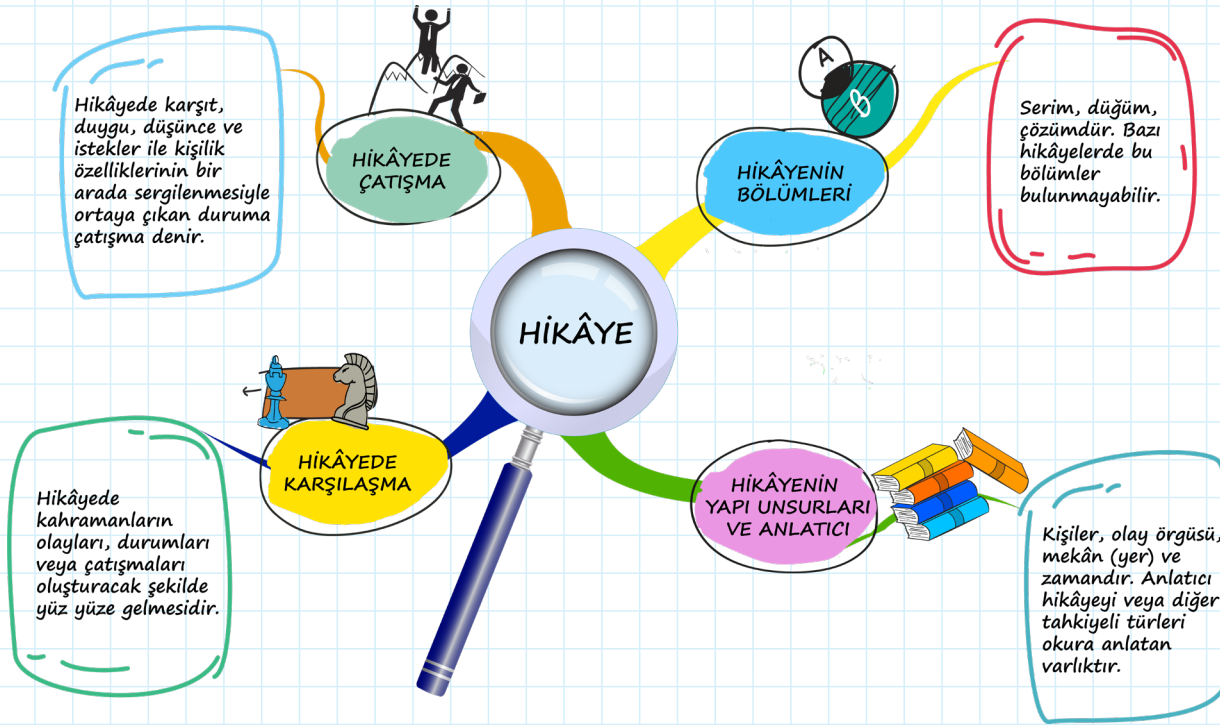
XIV. yüzyıl İtalyan edebiyatında **Boccaccio'nun** (Bokaçyo) yazdığı **Decameron** (Dekameron) adlı eser, hikâye türünün ilk örneği kabul edilir.

Türk edebiyatında Tanzimat Dönemi'nden önce hikâye türünün yerini **halk hikâyeleri**, **destanlar**, **masallar**, **mesneviler** ve **Dede Korkut Hikâyeleri** tutmaktaydı.

Batılı anlamda hikâye, Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde girmiştir. Ahmet Mithat Efendi'nin **Letaif-i Rivayat** adlı eseri Türk edebiyatında ilk hikâye örneklerindendir. **Letaif-i Rivayat**'ta yer yer geleneksel hikâyenin anlatım özelliklerine rastlanır.

Teknik açıdan güçlü, Batılı örneklerle benzeyen ilk hikâye ise Samipaşazade Sezaî'nin **Küçük Şeyler** adlı eseridir.

Hikâye türünün başarılı örnekleri **Servetifünun**, **Millî Edebiyat** ve **Cumhuriyet** dönemlerinde verilmiştir.

! Dikkat

Çatışma, eser kahramanlarının tanınmasında ve bu kahramanların başkalarıyla ilişkilerinin belirlenmesinde yardımcı olur.

Edebî metinlerde çatışmalar genellikle **birbirine zıt kavramlar** ve **değerler** çerçevesinde oluşur. Çatışma, olayların dayandığı asıl öğedir; merak duygusunu canlı tutar. En sık görülen çatışmalar şunlardır: **zengin-fakir**, **iyi-kötü**, **hayal-gerçek**, **tutumluluk-savurganlık**, **bilgelik-cehalet**, **ağa-köylü**, **işçi-patron** çatışması vb. Hikâyeler, bu çatışmaların ortaya konulmasını ve sonuçlanmasını anlatır. Çatışmalar, aynı zamanda olay örgüsünü geliştirmeye yarar.

1. Örnek

FORSA

Duvarın dibindeki taş yığınlarına çöktü. Başını ellerinin arasına aldı. Sirtında yırtık bir çuval vardı. Çıplak ayakları topraktan yoğurulmuş sanılacaktı. Zayıf kolları kirli tunc rengindeydi. Tekrar başını kaldırdı. Gökle denizin birleştiği dumandan çizgiye dikkatle baktı. Fakat görünürde bir şey yoktu. Bu, her gece uykusunda kendini kurtarmak için birçok gemilerin pupa yelken geldiğini gören zavallı eski bir Türk forsasıydı. Esir olalı kırk seneden ziyade geçmişti. Otuz yaşında, dinç, levent, güçlü bir kahramanken Malta korsanlarının eline düşmüştü. Yirmi sene onların kadirgalarında kürek çekti. Yirmi sene iki zincirle iki ayağından rutubetli bir geminin dibine bağlanmış yaşadı. Yirmi senenin yazları, kışları, rüzgârları, fırtınaları, güneşleri onun granit vücudunu eritemedi. Kırk senelik bir beklemenin son azmiyle davrandı. Birden kemikleri çatırdadı. Badem ağaçlarının çiçekli gölgeleriyle örtülen yoldan yürüdü. Kenara doğru koştu, koştu. Karaya çıkan askerler ak sakallı bir ihtiyarın kendilerine doğru koştuğunu görünce

- Dur! diye bağırdılar. İhtiyar durmadı, bağırdı:
- Ben Türk'üm, oğullar, ben Türk'üm.
- ...

Bilgi Harmanı

Tahkiye (Anlatı): Gerçek veya tasarlanmış bir olayın söz veya yazı ile anlatımıdır. Roman, hikâye, masal vb. edebî türlerde olayın hikâye edilmesine tahkiye denir.

Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına yaklaşıncâ önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Hâline bakanların hepsi müteessir olmuştu. Biraz heyecanı sükûn bulunca ona sordular:

- Kaç yıldır esirsin?
- Kırk!
- Nerelisin?
- Edremitli.
- Adın ne?
- Kara Memiş.
- Kaptan mıydın?
- Evet...

İhtiyarın etrafındaki askerler birbirine karıştı. Bir çığlıktır koptu. “Beye haber verin! Beye haber verin!” diye bağrışıyorlardı. İhtiyarın kollarına girdiler. Kuş gibi deniz kenarına uçurdular. Bir sandala koydular. Büyük bir kadirgaya çıkardılar. Askerin içinde onun menkıbelerini bilmeyen, şöhretini duymayan yoktu. Biraz güvertede durdu. Sevinçten kırk senedir hasret kaldığı millettaşlarını görmekten şaşırılmış, aptallaşmıştı. Ayağına bir çakır geçirdiler. Sirtına bir kaftan attılar. Başına bir kavuk koydular.

- Haydi, beyin yanına! dediler.

Kendini kadirgaya getiren askerlerle beraber büyük geminin kıçına doğru yürüdü. Kara palabıyıklı, sırmalı esvabının üzerine demir, çelik zırhlar giymiş iri bir adamın karşısında durdu.

- Sen kaptan Kara Memiş misin?
- Evet! dedi.
- Hızır Aleyhisselam’ın geçtiği yerlerden geçen sen misin?
- Benim.
- Doğru mu söylüyorsun?
- Ne yalan söyleyeceğim?
- Aç bakayım sağ kolunu.

İhtiyar, kaftanın altından kolunu çıkardı. Sivadı. Beye uzattı. Pazusunda haç şeklinde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adadan karısını kaçıtırırken almıştı. Bey, ellerine sarıldı. Öpmeye başladı.

- Ben senin oğlunum! dedi.
- Turgut musun?
- Evet...

İhtiyar esir sevincinden bayılmıştı. Kendine gelince oğlu, ona:

- Ben karaya cenk için çıkıyorum. Sen gemide rahat kal, dedi.

Eski kahraman kabul etmedi:

- Hayır. Ben de sizinle cenge çıkacağım.
- Çok ihtiyarsın baba.
- Fakat kalbim kuvvetlidir.
- Rahat et! Bizi seyret!
- Kırk senedir dövüşe hasretim.

Oğlu:

- Vurulursun! Vatana hasret gidersin! diye onu gemide bırakmak istedi.

Kara Memiş, o vakit birdenbire gençleşmiş bir kaplan gibi doğruldu. Duramıyordu. Kal-kın kılıç istedi. Sonra geminin kıçında sallanan sancağı göstererek:

- Şehit olursam bunu üzerime örtün! Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir? dedi.

Ömer Seyfettin, Turan Masalları

► Çözümleme

Forsa Hikâyesindeki	
Kişiler	Kara Memiş (forsa, ihtiyar esir, eski kahraman), Kara Memiş'in oğlu Turgut ve askerler
Olay Örgüsü	Kırk yıllık esaretten sonra Kara Memiş'in oğluna ve Türk askerlerine kavuşması ve düşmanla mücadele etmek istemesi
Mekân	Forsanın esir hayatı yaşadığı yer ve gemi
Zaman	Kırk yıl, ilkbahar
Anlatıcı ve Bakış Açısı	Üçüncü kişi ve ilahi bakış açısı
Çatışma	Zorlu esir hayatıyla mücadelenin yanı sıra ümit ve ümitsizlik çatışması
Karşılaşma	Kara Memiş'in gemileri görüp askerlere doğru koşması ve konuşması

2. Örnek

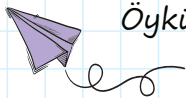
Ben iki üç ayak merdiveni çıkararak odama girdim. Derhâl yatağın üzerine oturarak yüzümü ellerimle kapadım. Düşünceler kafama bir sel gibi hücum ediyordu:

Bu kadın kapıya bir şey söylemek için gelmişti. Müthiş ayazda belki saatlerce beklemişti... İki gün evvel çamaşırlarımı yıkadığı hâlde bana çamaşırlarım olup olmadığını sordu... Maksadı meydanda idi. Kadını böyle açıkça dilenecek hâlde getirdiğim hâlde aptal gibi hiçbir şey anlamamıştım. Daha doğrusu kafamı bir şey anlamaktan menetmişim. Rahatımın kaçacağından korkarak bir sersemlik zırhının içine saklanmışım. Artık kendi kendimden utanıyordum. Birkaç kere ayağa kalktım. Aynaya bakmak, orada göreceğim zavallı çehreye tükürmek istedim. Bu kadarına cesaret edemedim. Kendi kendime: "Ne yapabilirdim? Elimden ne gelirdi? Ben kimim ki?" diyor fakat yine kendim "Hiç olmazsa kaçmazdın... Hiç olmazsa dinlerdin. Kim olursan ol... Dünyada kendisi için hiçbir şeyi olmayan bir insanın bile başkalarına yardım edecek bir şeyi vardır... Hiç olmazsa bir tek sözü..." diye cevap veriyordum.

Bütün gün kafam böyle şeylerle uğraştı. Kadından ve çocuğundan ziyade kendi zavallılığımla meşguldüm. Aylardan beri içinde boğulduğum rahat alakasızlık bir anda süpürülüp gitmişti. Bütün insanlar gibi ıstıraba karşı zayıf olan bir insandım; merhamet, aciz ve korkudan mürekkep bir insan...

Sabahattin Ali, Bütün Öyküleri 2

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı, kendisinin çamaşırlarını yıkayan ve kendisinden yardım isteyen bir kadına sırt çevirdiği için vicdan azabı duymakta ve iç çatışma yaşamaktadır. İç çatışma iyilik-kötülük tezadı üzerine kurulmuştur.

Öykü bir oturuşta okunacak kadar kısa olmalıdır.

Edgar Allan Poe (Edgar Elin Po)

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “X” ile işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

DOĞRU-YANLIŞ

Hikâyelerde birçok olay etkili bir şekilde uzun uzadıya anlatılır.

Hikâye türünün ilk örneği *Decameron* adlı eserdir.

Ahmet Mithat Efendi'nin hikâyeleri geleneksel anlatımdan izler taşır.

Hikâye türünün Türk edebiyatında Batılı tarzdaki ilk örnekleri Servetifünun Dönemi'nde yazılmıştır.

Mesneviler, hikâyelerin anlatıldığı şiirlerdir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki kutucuklarda hikâye türüyle ilgili kişi, eser ve kavramlar verilmiştir. Kutucuk numaralarını kullanarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Çatışma

2. Serim

3. Olay

4. Samipaşazade Sezai

5. Tahkiye

6. Çözüm

7. *Decameron*

8. Anlatıcı

9. Zaman

Hangisi veya hangileri

- a) Hikâyenin yapı unsurlarıdır?
- b) Boccaccio'nun eseridir?
- c) Anlatının karşılığıdır?
- ç) Hikâyenin planını oluşturan öğelerdendir?
- d) Hikâyeyi aktarandır?
- e) *Küçük Şeyler* isimli eserin yazarıdır?
- f) Olay ile kişi arasındaki ilişki sonucu yaşanan çelişik durumdur?

3. Etkinlik: Aşağıda verilen metni okuyarak soruları cevaplayınız.

İnsanlık büyük bir salgınla karşı karşıyadır. Hastalık hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Hastalığın ölüm oranı beklenenden yüksektir. Ölümcül virüsten dolayı şehirler boşalmış, hastalık kapmayan az sayıdaki insan korunaklı bölgelerde karantina altında hayatta kalmaya çalışmaktadır. Tufan, kendisinin ve küçük kızı Selin'in hastalığa sebep olan virüse karşı bağışıklık kazanan genetik özelliklere sahip ender insanlardan olduklarını öğrenir. Tufan'ın önünde iki seçenek vardır, ya kızı ile doktorlara teslim olarak bu virüse karşı bir ilaç yapılmasını sağlayacaktır (ki bu kendisinin ve kızının ölümü demektir) veya kendisinin ve kızının yaşamasını tercih edip insanlığın iyileşme ihtimalini göz ardı edecektir.

1. Bu parçada yer alan çatışma nedir? Gerekçesiyle açıklayınız.

2. "Olay örgüsüne dayalı her metinde bir çatışma söz konusudur." cümlesinden hareketle bir hikâyede çatışmanın bulunması, o hikâyeye neler kazandırır? Açıklayınız.

3. Aşağıdaki metni olay, kişi ve çatışmayı göz önünde bulundurarak tamamlayınız.

Ali Bey, sabah erken kalktı. Bugün onun için önemli bir gündü. İşe başlayacaktı. Heyecanı bütün evi doldurmuştu. Heyecandan acele ile hareket ediyordu. Tıraş olurken eli titriyordu. Az kalsın yüzünü kesecekti. Kahvaltı ederken neredeyse çay bardağını devirecekti. Acele ve heyecan her hâline sinmişti. İşe geç kalmaması gerekiyordu. Evdekilere "Allah'a ısmarladık." demeden evden çıkmıştı. Arabasına bindi. İşe giderken kontrol noktasında trafik polisi tarafından durduruldu.

4. Etkinlik: Aşağıdaki hikâyeyi okuyarak soruları cevaplayınız.

HERKESİN İÇTİĞİ SU

Ling-yu gayet akıllı, gayet ihtiyar bir fağfurdu (Çin hükümdarıydı). (...) Huzuruna bir mandarin (yüksek devlet görevlisi) girdi...

— Efendimiz başmüneccim (başfalci) geldi. Mutlaka bir şey arz etmek istiyor! dedi. (...)

Huzura giren başmüneccim:

— Ah Efendim, gayet korkunç bir felaket bizi tehdit ediyor! dedi.

Fağfur dünyanın her şeyine vakıftı. Taaccüp etti (şaşırdı). Görünürde muharebe (savaş), kıtlık, ihtilâl, feyezan (taşkın) gibi bir şey yoktu.

Badem gözlerini süzerek:

— Yanılıyorsun! dedi.

— Hayır efendim, muhakkak bir felâket!

— Muharebe mi?

— Hayır.

— İhtilal mi?

— Hayır.

— Ya ne?

— Bir yağmur, efendim!

— Yani feyezan!

— Hayır, yalnız yağmur...

Fağfur liyakatli başmünecciminin saçmalayacağına ihtimal vermezdi. Tekrar onu bir süzdü. Merakla sordu:

— Bir yağmur niçin felâketi olsun?

— Bu yağmur çok sürecek!

— Sürsün.

— Suyundan kim bir damla içerse deli olacak!

Fağfur düşündü. Hakikaten felaket korkunçtu. İstihracında (çıkarımında) yanılıp yanılmayacağını başmüneccime tekrar sordu. Zavallı âlim bundan son derece emindi. (...)

Aradan bir hafta geçmedi, başmüneccimin haber verdiği yağmur hafif hafif yağmaya başladı. (...)

Kim bu yağmurdan bir damla karışmış suyu içerse hemen çıldırıyordu. On beş yirmi gün içinde bütün halk çıldırdı. Yalnız, fağfurla maiyetierkânı (emrindekiler) saraya saklanılmış sulardan içiyorlar, akıllarını başlarında tutabiliyorlardı. Uğursuz yağmur dinmedi. Memlekette çıldırmayan kimse kalmadı. Umumiyetle deliren halk işi öyle azıttı ki...

Artık ne mandarinler ne serdarlar (başkumandanlar) ne hâkimler saraydan sokağa çıkabiliyorlar ne içeriden dışarıya meram anlatabiliyorlardı. Bir curcunadır gidiyordu. Fağfuru o vakit düşünmek aldı. Bunun sonu ne olacaktı? Evet, bir kere deli olan artık akıllanmıyordu. Zirdeli halk, bahçe surlarının etrafına toplanmış; gece gündüz, sabah akşam zurnalarla, davullarla kulakları yırtan bir gürültü koparıyorlar:

— Delilere bakın, yuha, yuha... diye ihtiyat sularından içip akıllı kalanlara dillerini çıkarıyorlardı. Bir gün geldi ki erzak filan tedariki imkânsızlaştı. Laf anlayan, söz dinleyen kalmadı. İtaatin, vazifenin, büyüğün, küçüğün ne demek olduğu unutuldu. Kanunlar şaka oldu. İdare bozuldu. Uğursuz yağmurun suyundan içmeyip akıllı kalanların felâketi çok dehşetliydi. Hayatları tehlike içinde geçiyordu. Bir avuç kişiydiler. Milyonlarca delinin maskarası oldular. Fakat “Ling-yu” gayet akıllı, gayet ihtiyar bir Fağfurdu. İşe yaramayan, zarar getiren “akıl”ın “delilik”ten hayırlı bir şey olmayacağına kaniydi (inanıyordu). Bir sabah çılgın halkın eğlencesinden ürkmüş maiyetine:

— Herkesin içtiği sudan hemen içiniz! emrini verdi. Mandarinler, hakîmler, filozoflar, hâkimler:

— Aman efendim, akıllarımıza, ilimlerimize yazık olur... diye karşı gelmek istediler. İhtiyar fağfur:

— Herkes deli olduktan sonra birkaç kişinin akıllına lüzum yoktur! dedi.

Uğursuz yağmurun sularından doldurttuğu ilk piyaleyi (kadehi) kendi yuvarladı. O anda ufukları sarsan kahkahaları attılar. Surun dışarısındaki curcunaya katıldılar. Gel zaman git zaman bu umumî curcunanın adı “içtimaî intizam (toplumsal düzen)” oldu. Halk içinde tekrar akıllananlar “Delidir!” diye tımarhaneye tıkladı.

Ömer Seyfettin, Turan Masalları

1. Fağfur'un yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?

.....

.....

.....

.....

2. Herkesin içtiği Su hikâyesindeki yapı unsurlarını tabloya yazınız.

Kişiler	
Olay örgüsü	
Mekân	
Zaman	
Anlatıcı ve bakış açısı	
Çatışma	
Karşılaşma	

3. Hikâyedeki kişilerden kimin yerinde olmak isterdiniz? Gerekçesiyle yazınız.

.....

.....

.....

4. Hikâyenin ana fikri nedir?

.....

.....

.....

5. **Etkinlik:** Aşağıda hikâye ile ilgili bazı kavramlar ve onların tanımları verilmiştir. Verilen tanımların numaralarını kavramların başındaki dairelere yazarak eşleştiriniz.

IV a

EŞLEŞTİRME

I. Hikâyede mekân ve zamanın belirtildiği, kişilerin tanıtıldığı, olayın anlatılmaya başlandığı bölümdür.

II. Hikâyede anlatılan olayları veya durumları yaşayan kahramanlara denir.

III. Hikâyede olayın okuyucuda merak duygusu oluşturacak şekilde işlendiği bölümdür.

IV. Hikâyede anlatılan olayların yaşanma anıdır.

V. Eserde olup biten her şeyi kendine has imkân, tercih, dil ve üslubuyla okura aktaran varlıktır.

VI. Hikâye kişilerinin başından geçen olaylar dizisidir.

☐ a) Zaman

☐ b) Düğüm bölümü

☐ c) Anlatıcı

☐ ç) Kişi kadrosu

☐ d) Olay örgüsü

☐ e) Serim bölümü

☐ f) Çözüm bölümü

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçada hikâyenin yapı unsurlarını tespit ederek yandaki boşluklara yazınız.

Mangal başında, akşam kahvesini içerlerken sokak kapısı sıkı sıkı çalınmaya başlandı. Hacı Ali Efendi, keyifli bir surette gülümsedi:

— Bu, bizim kiracının çalışı... Para getirmiş olacak, dedi.

Kaynanası dudaklarını büktü. Kiracının ayın yirmisinden evvel para getirdiğini rüyada görse hayra yormazdı.

Müzeyyen, cumbanın kafesine abanmış, kapıyı çalanı seçmeye çalışıyordu:

— Efendibaba, galiba sarıklı bir adam...

Dedi. Hacı Ali Efendi hayret etti:

— Sarıklı adam kim acaba?...

Reşat Nuri Güntekin, Tanrı Misafiri

Olay örgüsü:

.....
.....

Kişiler:

.....
.....

Zaman:

.....
.....

Mekân:

.....
.....

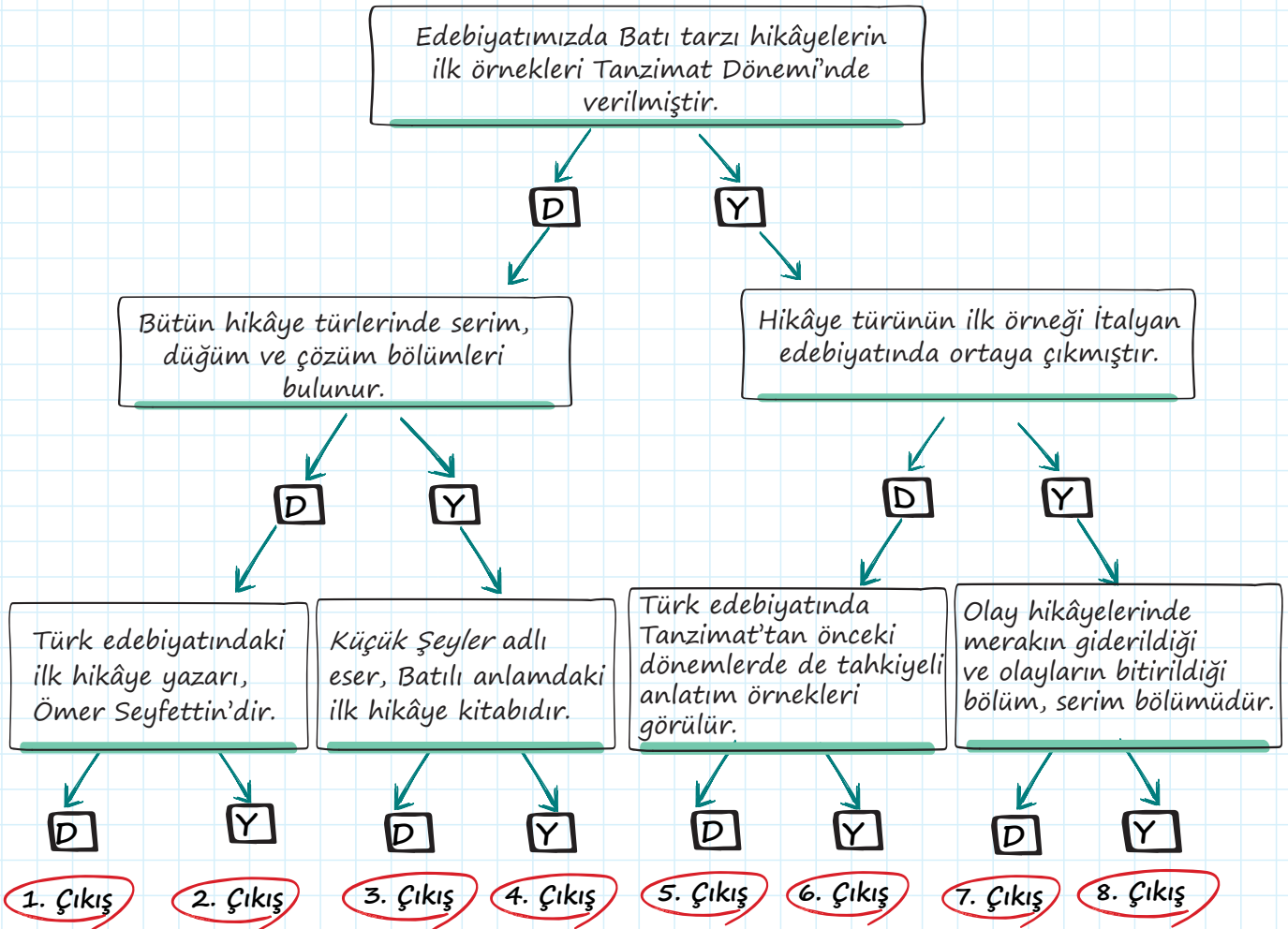
7. Etkinlik: Aşağıdaki parçayı okuyarak tablodaki hikâye bölümlerinden hangilerinin bu açıklamaya örnek olabileceğini gerekçesiyle ilgili boşluğa yazınız.

Bu öyküler, başlangıç dönemlerinde bir olay etrafında gelişir; klasik serim, düğüm, çözüm disiplini çerçevesinde kurgulanırdı. Anlatılanlarda önce bir kahraman “takdim edilir” sonra da kahramanın başından tuhaf, ilginç, olağanüstü olaylar geçerdi. Öykü; gerilim, heyecan ve merak öğelerine yaslanarak oluşturulur ve çarpıcı bir finalle sonuçlanırdı. Ne var ki bu sıralamada öncelik “son”lardaydı. Öyküde her şey sona saklanır; neredeyse bütün bir öykü, sonu daha çarpıcı olması için tasarlanırdı.

Hikâyelerden Bölümler	Gerekçeniz
Oh, bu sabah ne kadar soğuktu. Yatağımın hararetlerini terk ettiğim vakit, çılgin fırtınalarla haykırarak, tehditkâr rüzgârlarla camları döverek geçen gecenin bütün bürudetini massetmiş olan (soğunu içine çeken) soğuk terliklere çıplak ayaklarımı sokunca içimde bakiyeyleyl (geceden kalan) bir üşümenin titrediğini hissettim. Hizmetçim tabi uyuyordu, onu bu yakıcı soğukta sıcak yatağından kaldırmağa acırdım. Odamın kapısını açtım. Dışarıda kesici ve parçalayıcı kışın müfteris soğukları yüzümü ve ellerimi tokatladılar. Bu merhametsiz tokatların altında kollarımı sıvadım. Abdestimi aldım.	
Dülger balığının ölüm hâli uzun sürüyor. Sanki balık su hava dediğimiz gaz suya alışmağa çalışmaktadır. Hani biraz dişini sıkırsa alışması mümkündür gibime geldi. Bu iki saat süren ölüm hâlini, dört saate, dört saati sekiz saate, sekiz saati yirmi dörde çıkardık mıydı dülger balığını aramızda bir işle uğraşırken görüvereceğiz sanıyorum. Onu atmosferimize, suyumuzla alıştırdığımız gün, bayramlar edeceğiz. Elimize görünüşü dehşetli, korkunç, çirkin ama aslında küser huylu, pek sakin, pek korkak, pek hassas, iyi yürekli, tatlı ve korkak bakışlı bir yaratık geçirdiğimizden böbürlenerek onu üzme için elimizden geleni yapacağız.	
Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır. Gözlerinizin çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz. Ben de emir erine dam üstünde... hazırlatmıştım, kahvemi bekliyordum; birden avluya dört atlı girdi, dört silahlı bedevi...	
Yokluk içinde yüzen bu evde bir lamba şişesi kırmanın ne acıklı bir şey olduğunu anlarsınız. Bunun daha acıklısı, babamın hiç sesini çıkarmaması oldu. Benim ne kadar üzüleceğimi bilirdi. Suratını biraz asar, öğüt verir kılıkli birkaç söz söyler; ben de suç işlemiş, karşılığını da görmüş olurdum. Şimdi de rahatça uyurdum.	

8. **Etkinlik:** Aşağıda birbiri ile bağlantılı doğru / yanlış tipinde ifadeler içeren bir soru verilmiştir. İlk ifadeden itibaren doğruları takip ederek çıkışa ulaşınız.

9. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisine yer verilmemiştir? Metnin altındaki noktalı yere yazınız.

Çatısına kadar kâğıtlar, eski gazeteler, dağıtılmamış propaganda kitapları ile dolmuş bir ambarın bir bucağında, tahta bir perde ile çevrilip bölünmüş bir oda. Burada hem bir dergi çıkarılıyor hem de basılan kitapların hesaplarına bakılıyor. Ortada genişçe bir masa var. Köşede ufarak bir masanın arkasında bir kasa yerleştirilmiş. Bir adam, başını defterlere eğmiş çalışıyor. Onun yanındaki masada genç bir çocuk, bir makbuz defterinin dipkoçanlarını saymaya uğraşıyor gibi görünüyor. Ortadaki büyük masa ile duvar arasında otuz beş yaşlarında kadar görünen, orta boylu, geniş omuzlu bir adam, küllüstür bir koltuğa oturmuş. (...) Karşısında, masaya dirseklerini dayayıp abanmış, gene o yaşlarda, sevimli yüzlü birisi ile konuşuyor. Masanın karşı köşesinde oturan iki genç çocuktan biri, kalemin sapını ağzına almış, konuşulanları dinliyor; öteki de bir kitaptan notlar almış gibi görünüyor.

Memduh Şevket Esenal, Veysel Çavuş

HİKÂYE (ÖYKÜ) TÜRLERİ

Notlarım

Hikâyelerde olay veya durum ağırlıklı bir anlatım sergilenir. Bu nedenle hikâyeler, oluşumlarına göre **olay** ve **durum hikâyesi** şeklinde ikiye ayrılır.

HİKÂYE (ÖYKÜ) TÜRLERİ

A) Olay Hikâyesi (Maupassant Tarzı)

B) Durum Hikâyesi (Çehov Tarzı)

- **Klasik** veya **Maupassant tarzı** hikâye olarak da bilinir.
- Bir **olay** üzerine kurgulanır.
- Bu hikâye türünde **olay örgüsü**, **kişi**, **mekân** ve **zaman** unsurlarına önem verilir.
- Bu hikâye türünde **merak ögesi daima ön plandadır**, çözüm bölümünde merak duygusu giderilir.
- Dünya edebiyatında Fransız yazar **Guy de Maupassant** (Guy dö Mopassan); Türk edebiyatında **Ömer Seyfettin**, **Refik Halit Karay**, **Reşat Nuri Güntekin**, **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, **Sabahattin Ali** bu hikâye türünün önemli temsilcileridir.

- **Kesit hikâyesi** veya **Çehov tarzı** hikâye olarak da bilinir.
- Hayatın bir "**an**", "**kesit**"i üzerine kurgulanır.
- Bu hikâye türünde **izlenim**, **çağırışım** **duygu**, **düşünce**, **hayal**, **yorum** ve **gözleme** önem verilir.
- Bu hikâye türünde merak ögesi önemsenmez. Hikâye, okuyucuda "**yarım kalmışlık**, **bitmemişlik**" hissi uyandırır.
- Dünya edebiyatında Rus yazar **Anton Çehov**; Türk edebiyatında **Memduh Şevket Esendal** ve **Sait Faik Abasıyanık** bu hikâye türünün önemli temsilcileridir.

ÖRNEK

Yazın bu küçük mahalle kahvesinin bahçesine sık sık gittiğim için karayelin, tipinin çılginca savrulduğu akşam, içeriye girdiğim zaman yadırganmadım. Kahve sapa bir yerdeydi. Yapraklarını dökmüş iki söğüt ağacı ile üzerinde hâlâ üç dört kuru yaprak sallanan bir asmayı kar öyle işlemişti ki bahar akşamları, yaz geceleri pek sevimli olan bahçenin mora kaçan beyaz bir ışıkla dibinden aydınlık hâldeki güzelliğine şöyle bir göz attığım hâlde, camın kenarına yerleşip de buğuları silince uzun zaman daldım, hem sevdalandım. Bu mor ışık o kadar çabuk koyulaştı ki kahve daha ışıkları bile yakmamıştı. İnce belli çay bardaklarının en güzelini bırakıp giden kahveci, "Kışın da güzel değil mi, bahçe?" dedi.

Sait Faik Abasıyanık, *Mahalle Kahvesi*

- **Çözümleme:** *Mahalle Kahvesi* adlı eserden alıntılanan bu metinde belli bir "**an**"ın (bir kesitin) ayrıntıları verilmiştir ve hikâyede yazarın ruh dünyası açığa çıkarılmıştır. Bu nedenle metin, durum hikâyesine ait özellikler taşımaktadır.

Bilgi Havuzu

Olay hikâyesinde olay örgüsü, kişi, mekân ve zaman unsurlarına önem verilir. Olay hikâyesi; serim, düğüm ve çözüm bölümlerine dayanarak işlenir.

Bilgi Havuzu

Olay hikâyelerinde olay ön plandayken durum hikâyelerinde betimlemeler ön plandadır.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Olay hikâyesinde serim, düğüm ve çözüm bölümleri bulunur.
- ☐ Maupassant tarzı hikâyenin Türk edebiyatında öne çıkan ismi Memduh Şevket Esendal'dır.
- ☐ Hayatın bir anını veya kesitini anlatan hikâye türüne durum hikâyesi denir.
- ☐ İzlenim ve çağrışımların güçlü olduğu olay hikâyesinde, olay örgüsü önemlidir.
- ☐ Merak unsurunun ön plana çıktığı olay hikâyelerinin çözüm bölümünde merak unsuru giderilir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- Olay hikâyesinin ilk örneklerini Fransız yazar vermiştir.
- Durum hikâyesinde ve çağrışımlardan faydalanılır.
- Kaşâğı, Forsa, Ferman gibi hikâyeleriyle tanınan Türk edebiyatında olay hikâyesinin önemli temsilcilerinden biridir.
- Serim, düğüm ve çözüm bölümlerine hikâyelerinde yer verilmez.
- Olay hikâyelerinde olay örgüsü,, mekân ve hikâyenin yapı unsurlarını oluşturur.
- Merak unsuru hikâyelerinde ikinci plandadır.
- Türk edebiyatında ve durum hikâyesinin önemli temsilcileridir.
- Etkileyici şaşırtıcı bir sonla biten hikâyeleri belli bir olay örgüsü üzerine kurgulanır.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki kutucuklarda hikâye türleri ile ilgili soruların cevapları yer almaktadır. Buna göre kutucukların başındaki numaraları, boş bırakılan noktalı yerlere yazarak soruları cevaplayınız.

- 1) Sait Faik Abasıyanık 2) olay hikâyesi 3) merak unsuru 4) izlenim ve çağrışım
5) serim, düğüm, çözüm 6) Ömer Seyfettin 7) kesit hikâyesi 8) Mendil Altında

Hangisi veya hangileri

- ☆ Olay hikâyesinin düğüm bölümünde görülür? a)
- ☆ Durum hikâyesinin en önemli temsilcilerindendir? b)
- ☆ Durum hikâyesinde bulunur? c)
- ☆ Olay hikâyesinin planıdır? d)
- ☆ Memduh Şevket Esendal'ın hikâye türündeki eseridir? e)
- ☆ Olay hikâyesinin en önemli temsilcilerindendir? f)
- ☆ Refik Halit Karay'ın eser verdiği hikâye türüdür? g)
- ☆ Anton Çehov'un öncüsü olduğu hikâyenin adıdır? g)

4. **Etkinlik:** Olay ve durum hikâyelerini birbirinden ayıran en önemli unsur nedir? Aşağıdaki baloncuklara yazınız. Yazdıklarınızı arkadaşlarınızın yazdıklarıyla karşılaştırınız.

Olay Hikâyesi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Durum Hikâyesi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. **Etkinlik:** Aşağıda olay ve durum hikâyelerinin özellikleri verilmiştir. Bu özelliklerin hangi hikâyeye türüne ait olduğunu bularak yanındaki kutucuğa "✓" işareti koyunuz.

EŞLEŞTİRME

	Olay Hikâyesi	Durum Hikâyesi
Bu hikâyelerde merak ögesi fazla önemsenmez.	☐	☐
Bu hikâyeler; serim, düğüm ve çözüm bölümlerine göre oluşturulur.	☐	☐
Bu hikâyede pek çok şey okurun hayal gücüne bırakılmıştır.	☐	☐
Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay bu hikâyeye türünün önemli temsilcilerindendir.	☐	☐
Hikâye bittiğinde her şey çözümlenmiş ve bir sonuca ulaşılmıştır.	☐	☐
Bu hikâyelerde her zaman, her yerde sıradan insanların yaşayabileceği konular tercih edilir.	☐	☐
Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esendal bu hikâyeye türünün temsilcilerindendir.	☐	☐
Hikâye sona erdiğinde okuyucuda bitmemişlik duygusu oluşur.	☐	☐
Bu hikâyeye türünde düğüm bölümünde en üst seviyeye çıkan merak unsuru, çözüm bölümünde giderilir.	☐	☐
Bir olay; kişi, mekân ve zaman gibi ögelere dikkat edilerek okuyucuya bütün yönleriyle aktarılır.	☐	☐
Bu hikâyeye türünde kahramanlarla ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaz.	☐	☐
Bu hikâyelerin sonuç bölümü genellikle sürpriz bir sonla biter.	☐	☐
Bu hikâyelerde olaylar genellikle oluş sırasına uygun anlatılır.	☐	☐

6. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

PEMBE İNCİLİ KAFTAN

Muhsin Çelebi, geniş somaki kemerli açık kapıdan serbest adımlarla girdi. Yürüdü. Baş her vakitki gibi yukarıda, göğsü her vakitki gibi ileride idi. Koynundan çıkardığı nameihümâyûnunu öptü. Başına koydu. Sonra altın tahtın üstüne -allı, yeşilli, mavili, morlu, ipek yığınlarına sarılmış, sırmalarla, tuğlarla, sancaklarla bağlanmış gibi- garip bir yırtıcı kuş sükûnetiyle tüneyen Şah'a uzattı. Ayağı öpülmeyen Şah gazabından sapsarı kesildi. Gözlerinin beyazları kayboldu. Nameyi aldı. Muhsin Çelebi, tahtın önünden çekilince şöyle bir etrafına baktı. Oturacak bir şey yoktu. Gülümsedi. İçinden "Beni mecburen ayakta, hürmet vaziyetinde tutmak istiyorlar galiba..." dedi. Bir an düşündü. Bu hakarete nasıl mukâbele etmeliydi? Hemen sırtından Pembe İncili Kaftan'ı çıkardı. Tahtın önüne, yere serdi. Şah İsmail, vezirleri, kumandanları aptallaşmışlar; hayretle bakıyorlardı. Sonra bu kıymettar kaftanın üzerine bağdaş kurdu. İnce, dev, ejderha resimleri nakşolunmuş sivri kubbeyi, yaldızlı kemerleri çınlatan gür sadasıyla

— Namesini verdiğim büyük padişahım, Oğuz Kara Han neslindendir! diye haykırdı, dünya yaratıldığından beri onun ecdadından kimse kul olmamıştır. Hepsi padişah, hepsi hakandır. Ecdadı hilkatten itibaren hükümdar olan bir padişahın elçisi, hiçbir ecnebi padişah karşısında divan durmaz. Çünkü kendi padişahı kadar dünyada asil bir padişah yoktur.

Çünkü... Muhsin Çelebi, kaba Türkçe nutkunu bağırdıkça, Farisi bilmeyen Şah kızarıyor, sararıyor, morarıyor, elinde heyecandan açamadığı name, tir tir titriyordu. Tahtının arkasındaki cellatlar kılıçlarını çekmişlerdi. Muhsin Çelebi bağırdı, çağırdı. Mukarripler, vezirler, cellatlar, muhاریpler hükümdarlarının sabrına, tahammülüne şaşıyorlardı. Hatta içlerinden birkaçı mırıldanmaya başladı. Muhsin Çelebi, sözünü bitirince müsaade filan istemedi, kalktı. Kapıya doğru yürüdü. Şah İsmail donmuş, taş kesilmişti. Çaldıran'da kırılacak gururu, bugün, bu tek Türk'ün ateş nazarları altında erimişti. Muhsin Çelebi dışarı çıkarken, kendi gibi hayretten donan nedimlerine

— Şunun kaftanını veriniz, dedi.

Muhariplerden biri koştu. Tahtın önünde serili kaftanı topladı. Türk elçisine yetiştirdi:

— Buyurun. Kaftanınızı unutuyorsunuz.

Muhsin Çelebi durdu, güldü. Çıktığı kapıya doğru dönerek Şah'ın işiteceği yüksek bir sesle

— Hayır, unutmuyorum. Onu size bırakıyorum. Sarayınızda büyük bir padişah elçisini oturtacak seccadeniz, şiltiniz yok... Hem bir Türk yere serdiği şeyi bir daha arkasına koymaz... Bunu bilmiyor musunuz? dedi.

Ömer Seyfettin, Pembe İncili Kaftan

1. Pembe İncili Kaftan adlı hikâyenin hangi hikâye türünde yazıldığını gerekçeleriyle yazınız.

2. Muhsin Çelebi'nin İran şahı karşısındaki duruşunu millî, manevî ve tarihî açıdan değerlendiriniz.

7. Etkinlik: Aşağıdaki metin örneklerini inceleyiniz ve bu metinlerin hangi hikâye türünden alındığını altlarındaki ilgili boşluklara nedenleriyle yazınız.

Durdu adam. Niçin, neden olduğunu bile bilmeden durdu. İçinde bir şey durdurmuştu onu, ayaklarına asılmıştı. Dört bir yanından bir sürü geçiyordu. İster istemez bu kalabalık yüzlere baktı. Bilinmeyen yollarda yitmiş çocuk gözleri bir garip irileşiyordu. Sanki bütün bu kalabalığı içine alacaktı; yağın kan içine alacaktı; akşam karanlığını, yanan ışıkları, şehrin yollarını ve evlerini... Sonra gökyüzünü alacaktı. Üşümemişti bunların hiçbirini, biliyordu ama ısıtacak; ısıtırken ısınacaktı. Nedense küçüldü gözleri durup dururken eskisinden de küçük küçüldü. Hava dökülmüş paltosunun cebindeki elleri terledi. Terli elleri, kendiliğinden bükülüp yumruk oldu. Kötü bir sıcaklık bütün bedenini sardı. Yüreği yerinde daralıp sıkıştı. Yumuşak geniş yüzü de gerilmiş, kapkara bir deri olarak daralmıştı. Yüzler yabancıydı, gözler yabancıydı ve gülüşler büsbütün yabancıydı. Onun geldiği yerdeki insanların yüzleri hiç böyle değildi... Onun geldiği yerdeki gözler böyle bakmaz, gülüşler böyle yaban ve soğuk, yüzlere yapışıp kalmazdı ve akşamlar böylesine merhametsiz bir bencillikle şuraya buraya sıvamazdı. Onun geldiği yerde bir kadın vardı, şu geçen kadınlar gibi karanlık ve karlı değildi; ilkyazdan uzak, kışa yakın gülümsemezdi.

Mustafa Necati Sepetçioğlu, *Menevşeler Ölmemeli*

..... hikâyesidir çünkü

Hatice Hanım, çok genç yaşta dul kalmış zengin bir hanımcağızdı. (...) Başlıca merakı temizlikle namusluluktuktu. Göztepe'deki köşkünü hizmetçi Eleni ve evlatlığı Gülter ile her sabah beraber temizler, aşçısı Mehmet'i her gün tıraş ettirir, zavallı Bolulu oğlanı tepeden tırnağa kadar beyazlar giymek zorunda bırakırdı. Eleni de Gülter de son derece namusluydular. Kileri kitlemezdi. Paraları meydanda dururdu. Hele Mehmet'in namusuna diyecek yoktu. Konuşurken gözlerini kaldırıp insanın yüzüne bile bakmazdı. Hatice Hanım, köşkten hiçbir yere çıkmadığı için işi gücü adamlarını denetlemektir. Sürekli odaları dolaşır, tavan arasına çıkar, mutfığa inerdi.

Derdi ki:

– Benim gibi olun! Ben kimseyle görüşüyor muyum? Sakın siz de komşuların hizmetçileriyle, uşaklarıyla konuşmayın.

Ömer Seyfettin, *Yüksek Okçeler*

..... hikâyesidir çünkü

Çerviakov, şüpheli şüpheli generale bakarak: “Unutmuş ama gözleri hain hain bakıyor, konuşmak bile istemiyor, diye düşündü. Bunun bir tabiat kanunu olduğunu kendisine anlatmalı idim. Yoksa herif tükürmek istediğimi sanabilir. Şimdi sanmasa bile sonra sanabilir.” Çerviakov evine gelince ettiği kabalığı karısına anlattı. Karısı, görünüşe göre olup biteni pek de umursamadı. Yalnız korktu ama Brizjalov’un bir “yabancı” olduğunu öğrenince rahat bir nefes aldı:

— Neyse sen yine gidip ondan özür dile, dedi. Sosyete hayatında nasıl hareket edileceğini bilmediğini sanabilir.

— Bütün mesele işte burada ya! Ben özür diledim ama o biraz tuhaf davrandı. Akla yakın bir tek söz söylemedi. Hoş, konuşmaya da vakit yoktu ya.

Anton Çehov, *Memurun Ölümü*

..... hikâyesidir çünkü

Bir sabah yemek odasında karşı karşıya geldiler. O, yemek masasının muşambası üzerinde sakin ve parlaktı. Güneş sarı piring maddenin üzerinde donakalmıştı. Onu kulplarından tutarak gözlerinin göremeyeceği bir yere koydu. Kendisi bir sandalyeye çöktü. Bol bol, sessiz bir yağmur gibi ağıladı. Ve o evde o, bir daha kalamadı. Bundan sonra Alî’nin hayatına bir salep güğümü girer. Kış Haliç etrafında İstanbul’dakinden daha sert, daha sisli olur. Bozuk kaldırımların üzerinde buz tutmuş çamur parçalarını kırarak erkenden işe gidenler; mektep hocaları, celepler ve kasaplar fabrikanın önünde bir müddet dinlenirler, kocaman bir duvara sırtlarını vererek üstüne zencefil ve tarçın serpilmiş salep içerlerdi.

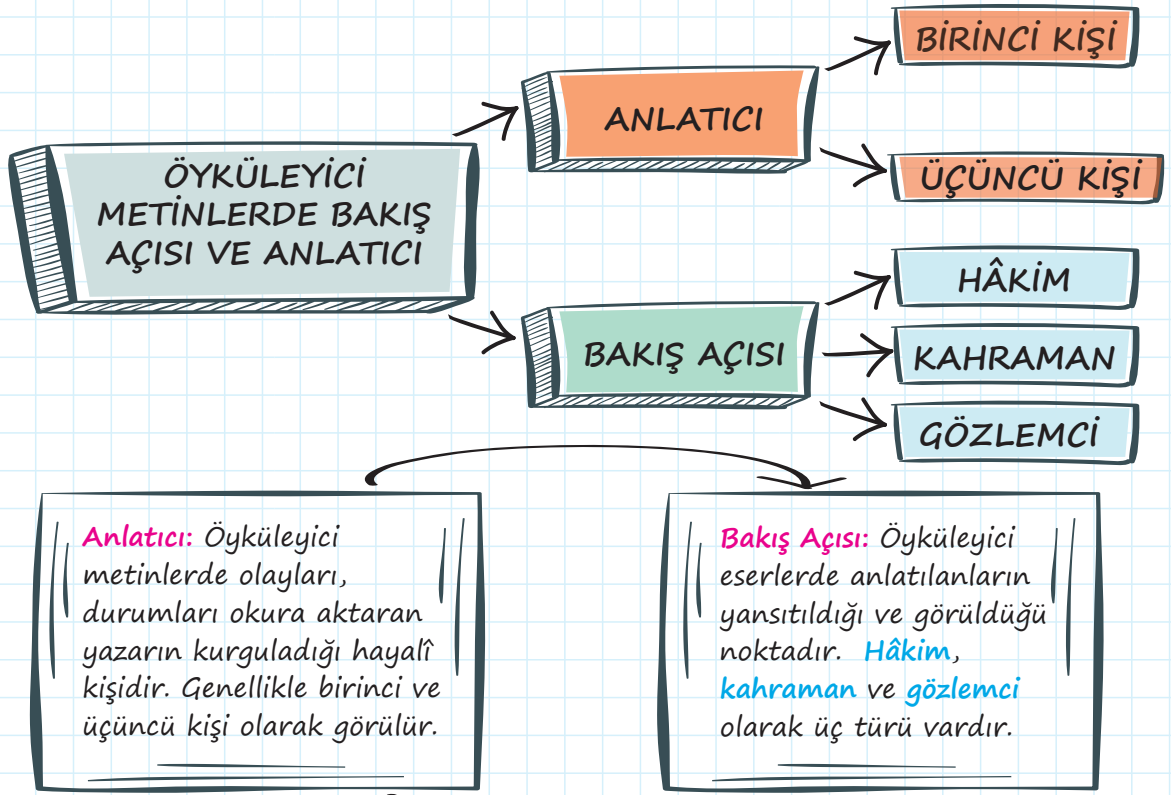
Sait Faik Abasıyanık, *Semaver*

..... hikâyesidir çünkü

Gidip karşıda, dükkânların önündeki ak taşın üstüne oturdu. Elindeki değnekle kumları karıştırıp düşünmeğe başladı. Öküzün ayağına mih batmıştı, o hatırına geldi. Sonra bu yıl harman da kaybolan kalburu düşündü. “Eski idi ama iyi kalburdu.” daha sonra da bugün çayda köye doğru yürüyen bir adam görmüştü, onun kim olabileceğini düşünmeğe başladı.

Memduh Şevket Esenal, *Otlakçı*

..... hikâyesidir çünkü

ÖRNEK

Birden, hep düşündüklerini bıraktı, Fotika'yı hatırladı. O da artık hastalanmıştı. O da artık yatağından pek az çıkıyordu. Bu kızcağızı çok severdi. Balıkesir depreminde ölen karısına benzeterek hatta bazı akşamlar, mancınıklar boşalınca, ağlardı. Onun fabrikaya ilk girdiği gün ince endamına, hafif, soluk yüzüne bakarak pek çok acımış; kızın nazik ve uysal bakışları düşkün tavırları karşısında acıması yavaş yavaş sevgi derecesini bulmuştu.

Refik Halit Karay, Memleket Hikâyeleri

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı; kahramanın düşüncelerini, geçmişini bildiğinden hâkim bakış açısı kullanılmıştır.

Bilgi Havuzu
Kurmaca metinlerde anlatıcı, yazarın kurguladığı hayalî bir kişi iken bilgilendirici metinlerde yazarın kendisi yani gerçek kişidir.

Bilgi Havuzu
Okuyucuyu "Konuşan kim?" sorusunun cevabı anlatıcıya, "Gören kim?" sorusunun cevabı bakış açısına götürür.

Bilgi Havuzu
Bir metinde birden fazla bakış açısı bulunabilir. Anlatıcının değişmesi bakış açısının da değişmesini sağlar.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerde hangi bakış açılarının kullanıldığını metinlerin altlarındaki boş bırakılan noktalı yere yazınız.

A

Odasında müthiş karlı bir pazar günü sokağa fırlayan bekâr adam, “Ben iyi bir adamım.” diye düşündü. Bir beyaz karanlığa varıyor, bir beyaz karanlık daha önünde açılıyordu. Yavaş yavaş ışıklarını yakan çarşılarda ayakları buz kesmiş, kulağını buz gibi iğneler didikleyen adam kaşkolunu boynundan çıkararak kulaklarını sardı. Kaşkolu çenesinin altına sımsıkı bağladı. İnsanların arasına karıştı.

Sait Faik Abasıyanık, *Bütün Öyküleri*

B

İstasyondan kalkıp vilayet merkezine giden kamyon, iki saat kadar sarstıktan sonra beni gideceğim köye ayrılan yolun başında bıraktı. İki adım bile atacak hâlîm yoktu. Çantamı yanıma koyarak kenarlarından otlar fırlayan bir taşın üstüne oturdum. Kafamdaki uğultuyu dinlemeye başladım. İçi tozla karışık ter kokan kamyon dünyanın bu en bozuk yolunda bizi birbirimize vura vura sersem etmişti.

Sabahattin Ali, *Bütün Öyküleri*

C

Mustafa ekmeğini yerken biri geçti, vagonlara doğru gitti. Bir başkası da elinde bir teneke ile vagonların arkasından çıktı, istasyona girdi. Aradan biraz daha geçince makinenin bacasından bir hisilti duyuldu ve içinde bir adam göründü.

Memduh Şevket Esendal, *Bütün Eserleri-3, Otlakçı*

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerde hangi bakış açılarının kullanıldığını gerekçesiyle ilgili boşluğa yazınız.

Metinler	Bakış Açısı
a) Ev sahibim elli beşlik, ufak tefek, daima siyah ve yere kadar uzun bir etek giyen ve siyah yünden örülmüş eski bir atkıyı asla omuzlarından eksik etmeyen bir kadındı. Az konuşur, odama ben gittikten sonra yatağı düzeltmek, akşamları da erken gelir ve çalışmak istersem soba yakmak için girerdi. Sabahattin Ali, <i>Yeni Dünya</i>	
b) Bir kız çocuk, elinde bir deste maydanoz, takungalarını tıkırdatarak geçiyor. Komşu Gaffar'ın oğlu, iki boş küfeyi bostan kapısından sokmağa uğraşıyor. İki hanım, belli ki uzakça bir yere gitmiş ve geç kalmışlardı, hızlı hızlı eve dönüyorlardı. Mutfakta annesinin takungalarla dolaştığı duyuluyor... “Hayat, ne tatlı şey” diye düşündü. Memduh Şevket Esendal, <i>Mendil Altında</i>	

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki numaralandırılmış bilgilerin hangi bakış açısına ait olduğunu cümlelerin sonundaki noktalı yerlere yazınız. Cümlelerin numaralarını, bakış açıları tablosunda ilgili olduğu bakış açısının altına yazınız.

I. Böyle bir anlatıcı türünü seçen bir yazar; eserini büyük ölçüde tek bir kişinin yaşadıkları, bildikleri, gördükleri ve yorumları ile sınırlandırmış olur. (.....)

II. Anlatıcı, anlattığı olayların içinde yer almaz; nesnel bir tutum sergiler. (.....)

III. Anlatıcı; kahramanların zihninden geçenleri, geçmişini, gelecekte yaşayacaklarını bilir. (.....)

IV. Anlatıcı, hikâyenin kahramanlarından biridir. (.....)

V. Anlatıcı, gözlemci konumundadır. Yalnızca gördüklerini, duyduklarını anlatabilir. (.....)

VI. Bu bakış açısında kahramanların iç dünyalarına, duygularına ve hayallerine yer verilmez. (.....)

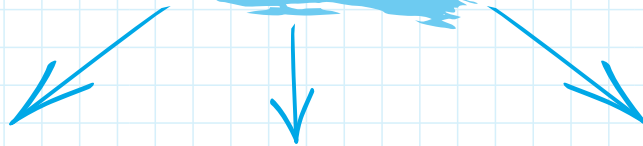
VII. Bu bakış açısında anlatıcı, yazarın dilini kullanır ve bu nedenle anlatıcıya “yazar anlatıcı” da denir. (.....)

VIII. Anlatıcı, gözlemlerini bir kamera tarafsızlığı ile okuyucuya aktarır. Bir “yansıtıcı” konumundadır. (.....)

IX. Anlatıcının bildikleri, kahraman anlatıcının bildiklerinden daha azdır. (.....)

X. Anlatıcı, kendi dil ve yöntemini kullanır. Birinci tekil kişi olarak anlatır. (.....)

Bakış Açıları

Kahraman Bakış Açısı

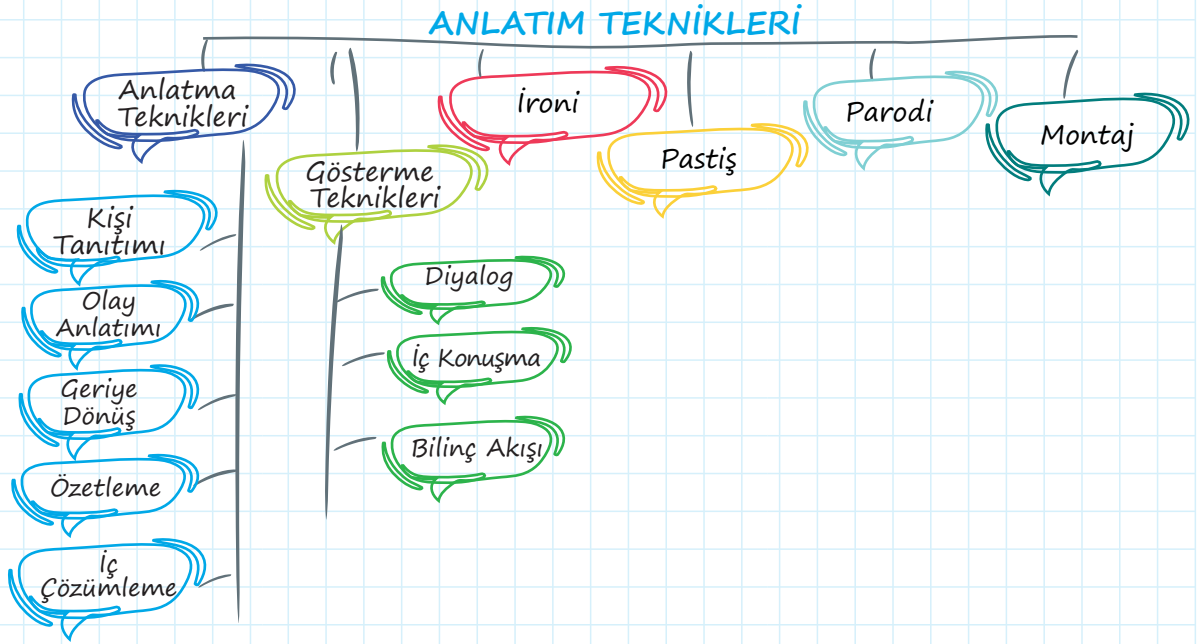
Gözlemci Bakış Açısı

Hâkim Bakış Açısı

4. **Etkinlik:** Metinler ve kullanılan bakış açıları aşağıda verilmiştir. Verilen bakış açısına uygun olarak boş bırakılan bölüme metinleri yeniden yazınız.

Metinler	Bakış Açısı
a) Elimde sivri uçlu bir kar bastonu, tipinin içinde boğula tıkana, sözüm ona yürüyorum. Arkadan bir ses: — Uğurlar ola Mehmet Ali Bey, diyor, nereye böyle? <i>Reşat Nuri Güntekin, Olağan İşler</i>	Kahraman
	Gözlemci
b) Savaş meydanına kestirme geçmek için vezir ormana saptı. Sessiz sedasız, ağaçların zümrüt gölgelerinde cennete giden günahsız yolculara benziyorlardı. Vezirin gözleri birdenbire sağ tarafında büyük bir ağacın dibinde otlayan eyerli bir ata ilişti. İçinden “Acaba sahibi şehit mi oldu ki...” derken gölgeye arkası üstü uzanmış bir sipahi gördü. <i>Ömer Seyfettin, Bütün Öyküleri</i>	Hâkim
	Kahraman

ÖYKÜLEYİCİ (TAHKİYELİ) METİNLERDE YARARLANILAN ANLATIM TEKNİKLERİ

1. Anlatma (Tahkiye Etme) Teknikleri: Okuyucu ile eser arasına anlatıcının girdiği tekniklerdir.

Anlatma; **kişi tanıtımı, olay anlatımı, geriye dönüş, iç çözümleme** veya **özetleme** şeklinde olabilir.

a) Kişi Tanıtımı: Anlatıcı tarafından metindeki kişilerle ilgili okura tanıtıcı bilgilerin verilmesidir.

b) Olay Anlatımı: Anlatıcı tarafından metindeki olayların okura aktarılmasıdır.

ÖRNEK

Mükrim yakışıklı, orta boylu, giyindiğini kendisine yakıştırır, kendini saydırabilir bir adam. Biraz keman çalar, güzel monologlar yazar ve söyler. Bilet almak için gişe önüne gelmiş köylü kadınları anlatmağa başlayınca onda büyük bir sanat adamı yaşadığını görürsünüz. Tatlı, sevimli bir insan. En sevdiği şeylerden biri de yemek pişirmek. Elinden de geliyor.

Memduh Şevket Esenal, Otlakçı

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı Mükrim adlı kahramanı tanıttığından kişi tanıtımından yararlanılmıştır.

ÖRNEK

O anda her kayığın işi kendine yetip arttığı hâlde, yine kayık kayıktan, insan insandan ayrılmamaya çalışıyordu. Tayfa ellerine geçen kap kacakla boyuna denize su aktarıyordu. Çünkü serpintiyle ambarlar çabucak doluyordu. Ağır basan balık yükü dolayısıyla suda alçak çöken kayıkların içlerine serpinti değil, dalgalar takımıyla atlıyordu.

Halikarnas Balıkçısı, Manevra

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı bir fırtınada yaşanan olayları anlattığından olay anlatımından yararlanılmıştır.

c) **Geriye Dönüş:** Anlatıcı tarafından geçmişe ait yaşantıların anlatıldığı tekniktir.

ÖRNEK

Dün gibi hatırlıyorum: O gün kandil simitleri yedik Nuhbe Hanım'ın odasına doluşup. Nuhbe Hanım bayağı gençleşmişti. Cahit abinin getirdiği siyah-beyaz damalı başörtüsünü göstermişti anneme. Onları arayıp soran bir başka insanın gizli gururunu taşıyordu. "Cahit abine şiir okusana" dediler bana. Cahit abiye başımı çeviriyor sonra utançla yere eğiyordum.

Selim İleri, Gelinlik Kız

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı, çocukluğundaki bir olayı aktardığından geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

ç) **Özetleme:** Anlatıcı tarafından kişilerin hayatlarının, olayların veya durumların özetlenerek anlatıldığı tekniktir.

ÖRNEK

Kapıcı Âdem'in kapıcılığı otuz seneye yakındı. Bu sürenin on beş senesi kendisi şehirde, ailesi köyde geçmişti. Büyük şehrin büyük şehir olmadığı devirlerde, kenar semtlerde beş yüz liraya, bin liraya iki arsa satın almıştı. Ailesini getirmeye niyetlendiği zaman ne olur ne olmaz kaydıyla hemşehrilerinden bir ikisini ayarlamış, birlikte arsaya bir gecekondü yapmıştı.

Mustafa Kutlu, Eşik

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı, kapıcı Âdem'le ilgili ayrıntılı anlatılabilecek olayları birer cümleyle aktardığından özetleme tekniği kullanılmıştır.

d) **İç Çözümleme:** Anlatıcı tarafından hâkim bakış açısıyla kişilerin iç dünyalarının anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir.

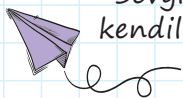
ÖRNEK

"Bu akşam görürsem muhakkak konuşacağım..." diye düşündü. Daha cümle kafasından geçer geçmez gülmeğe başladı. "Deliriyorum galiba. Kendi yalanımı hakikat diye alıyorum." Saatlerce kendi kendine kızdı, acıdı. Bütün günü bu şüphe ve azap içinde geçiyordu. Üst üste kararlar vermeğe başladı. Bir daha rüyalarını düşünmeyecekti. Bu kararın sevinçle günün geri kalan kısmını oldukça neşeli geçirdi...

Ahmet Hamdi Tanpınar, Rüya

► **Çözümleme:** Bu parçada anlatıcı kahramanın zihninden geçenleri hâkim bakış açısıyla aktardığından iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

! **Dikkat:** Tasvir (betimleme) ve mektup da birer anlatım tekniğidir.

"Sevginin, merhametin eşliğini atlayanlar ıstırapın gömleğini de kendiliğinden giyinirler."

Ahmet Hamdi Tanpınar, Mahur Beste

Bilgi Havuzu

İç konuşma, bilinç akışı, ironi, pastiş, parodi ve montaj; ağırlıklı olarak romanlarda kullanılan tekniklerdir.

Bilgi Havuzu

Bilinç akışı sayıklama biçimindedir, birbiriyle mantık bağlantısı zayıf cümlelerden meydana gelir.

2. Gösterme (Sahneleme) Teknikleri: Okuyucu ile eser arasında anlatıcının bulunmadığı tekniktir. Gösterme tekniği; **diyalog**, **iç konuşma** veya **bilinç akışı** şeklinde olabilir.

a) **Diyalog**: Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğidir.

b) **iç Konuşma**: Kahramanların iç dünya-
larının sesli düşünme şeklinde aktarıldığı ve
kendi kendilerine konuşturulduğu tekniktir.

ÖRNEK

"Senin adın ne oğlum?"
"Ali"
"Nerelisin?"
"Sivaslıyım!"
"Sazı nerede öğrendin?"
"Ne bileyim? Küçükken beri
çalarım."
"Söylemeyi?"
"Onu da öyle... Sonra bir iki
usta âşık yanında gezdim."

Sabahattin Ali, Ses

Çözümleme: Bu parçada
kahramanlar, anlatıcı
olmadan karşılıklı
konuştuğundan diyalog tekniği
kullanılmıştır.

ÖRNEK

Bütün duvarları fotoğraflarla
kaplı holde bekliyorum. Bütün
fotoğraflardaki insanlar
tebessüm ediyorlar. İşte, yeni
rütbesinin verdiği gurur ve
emniyetle istikbaline gülümseyen
genç subay. Büyük bir lastik
topu dünyanın en büyük hazinesi
imişçesine sıkı sıkı tutmuş,
yanaklarından sıhhat fışkıran
gürbüz çocuk.

Ziya Osman Saba,

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi

Çözümleme: Bu parçada
kahraman, bir fotoğrafçıdaki
düşüncelerini mantıksal bütünlük
içinde aktardığından iç konuşma
tekniği kullanılmıştır.

c) **Bilinç Akışı**: İç konuşmada olduğu gibi kişilerin iç dünyalarının kendi kendilerine konuşmaları şeklinde aktarıldığı tekniktir. İç konuşmadan farklı olarak bilinç akışında cümleler arasında **mantık ilişkisi zayıftır**. Daha çok **serbest çağrışım** yoluyla bir düşün-
ceden bir başka düşünceye atlanır.

ÖRNEK

Bunun ufacık elleriyle... İşimiz var. Bekle ki küfe dolsun. Karnım da
acıktı. Kışın bu derdi var işte. Bereket bu akşam konserdeyiz. İş yok
Hamîyet'te... Nerede o eski ses. Tabii zamanla... Dün midemi bozdum.
Karıştırıyorum... Bir gazoz çekmeli... Omzum ağrıyor. Uff! Rüzgâr çıktı
be... Şu paltonun taksidi de ödenirse bir radyo alır, eh o da...

Vüs'at Orhan Bener, Dost

Çözümleme: Bu parçada kahraman, zihninden geçen dağınık düşüncelerini
aktardığından bilinç akışı tekniği kullanılmıştır.

1. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerin başındaki harfleri boş bırakılan kutucuklara yazarak anlatım teknikleriyle eşleştiriniz.

A

Bu bir genç adamdı. Kırmızı, ıslak bir yüzü vardı. Dudağının soluk rengini bile fark ettirecek kadar rengi bir tuhaf kırmızı idi. Kısa ceketinden bir köylü mintanının çizgileri fark ediliyor; çok çalışmış, şiş büyük bir elin üstünde parıl parıl tüyler...

B

Eskicizade'nin dişlerini platin yaptırdık. O bana İstanbul'da bir iş buldu. Mütareke ilan edildi. Kendisi memlekete döndü. Ara sıra yine ismini işitir, dalaverelerini duyar, servetinin hesabından dem vurulurdu. Fakat çokluk yanına uğramazdım.

C

Aradan birkaç saat geçmişti ki uykusundan şen seslerle uyandı, pencereye koştu. Dar sokakları kızıl alevli meşaleler aydınlatıyor, gündüz hükûmet avlusunda gördüğü kadife palanlı eşeklerde memurlar yarı keyif şakalaşa gülüşe geçiyordu. Geç kalanların uzaklardan gürültüsü duyuluyordu.

Ç

Bundan, on yıl önceydi, Feridun, Mısır'dan Selânik'e dönüyordu, limana demir atmışlardı. Yolculardan kılıksız bir ihtiyar, güvertede dünyadan habersiz, hırs ve heyecan içinde eşyalarını istif etmekle meşgul iken vincin altına girmiş ve tam o sırada demir kancadan kurtulan bir iri denk olanca ağırlığıyla herifin başına inerken o, eşi bulunmaz bir çeviklikle hemen fırlamış, kucaklayınca ihtiyarı ölümden kurtarmıştı.

D

Saatçioğlu bir cevap bulmak, bir şey söylemek isteğiyle hâlâ duruyor, arıyordu. Hasip'i kolundan tutup bir işçi kızı gibi sokağa atmak kolay değildi; çünkü iş zamanı fabrika ustasız kalacaktı; çünkü bu fikirlerle, bu isyan fikirleriyle kovulan adamlardan daima çekinmek lazımdı. Şimdi yapılacak muamele uysallık, durmak ve beklemektir. İşte bu düşünce ile döndü, kapıyı açtı.

- ☐ Geriye dönüş
- ☐ Olay anlatımı
- ☐ Kişi tanıtımı
- ☐ İç çözümleme
- ☐ Özetleme

2. Etkinlik: Aşağıdaki boşlukları uygun anlatım teknikleriyle doldurunuz.

özetleme

bilinç akışı

gösterme

geriye dönüş

- ☆ Kahramanın zihninden geçenlerin birbiriyle bağlantısı zayıf cümlelerle, sayıklarmış gibi anlatıldığı tekniğe denir.
- ☆ Amacı olayların geçmişini aydınlatmak ve hikâyedeki kişiler hakkında bilgi vermek olan tekniğinde zamanda kırılma sağlanır.
- ☆ Anlatıcı, tekniğinde sayfalar sürebilecek olayları birkaç cümleyle detaylara girmeden aktarır.
- ☆ Anlatıcı, tekniğinde eserle okur arasından çekilir.

3. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerde kullanılan anlatım tekniklerinin nedenlerini açıklayınız.

a) İstanbul'a bir sefer yapmalı... Yedi haftalar yaklaştı... Köylü harmanı kolayladı... Bu ara gittik gittik, yoksa... Niyet ettim Allah rızası için ikinci namazının sünnetine..... Allahuekber... Antep hesabına bir çizgi çekmeli... Gitmiyorbunların malı canım... Millet tangolaştı... Kayseri'nin kumaşını da satamadık... İyice rengini attı... Zekâta ayırmalı bunları... Rabbenalekelhamd... Allahuekber... Çerik çürük malı zekâta ayır, sonra da sevabını otur bekle... Tövbe Yarabbi... Namazın ortasında düşündüğümüz şeye bak...

Mustafa Kutlu, Bu Böyledir

* a) Niçin bilinç akışı?

b) Tezgâhların arasından başları önde yürüdüler. Bastıkları yere dikkat ediyorlardı. Bican'ın çeneleri titremeye başlamıştı. Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerlerdi. Babası alışsın diye onu da yanına alırdı. Küçüktü o zamanlar, daha sürülerini satmamışlardı. Dışarıda tipi inilerdi. Saatler bir türlü geçmek bilmez, gece dayanıp uzadıkça uzardı. Babası bazen mavzerin namlusuna dayanır uyuklardı. Davarlar canavarın yaklaştığını çok önceden sezerdi. Kesik kesik, ağlar gibi sesler çıkarırlardı. O sıra Bican, kurdun nefesini ense kökünde hissedirdi. Babasına biraz daha sokulurdu. Şimdi yine aynı ürpertiyle sarsılıyordu.

Mustafa Kutlu, Yokuşa Akan Sular

* b) Niçin geriye dönüş?

c) Yarım kilo et, iki yüz elli gram beyaz peynir peşinde koşmaktan, ev sahibi ile dalaşmaktan kaçmışım güya... Çocukları bile sevmiyormuşum... Pöh... Onlara balkonda bir sebze bahçesi kurmaya kalkıştım... Düşünün, sevinsin, oyalansınlar ve bu uğraşı tabii unsurlar üzerinde sürdürsünler istedim... Sonra bahçeye bir de küçük fino bağlayacaktık... Balkondaki bahçe üzerine bu kadar ayrıntılı projeleri olan ben, çocukları sevmiyormuşum... Pöh... Her neyse... Bu Nahide faslı bu güzel günü berbat etmemeli... Yeniden ona dönmeliyim.

Mustafa Kutlu, Bu Böyledir

* c) Niçin iç konuşma?

4. Etkinlik: Aşağıdaki parçalarda kullanılan anlatım tekniklerini tespit ederek altında boş bırakılan yerlere yazınız.

Eşek

“Bu vagonlardan birini kaç eşek sürükler?” diye düşünürken Mustafa kendi eşeğine bakmak istedi. Başını çevirdi, eşek yok! Bir iki adım yürüdü, oralara bakındı. Sıkıldı. İstasyon arkasını dolaştı, bulamadı. Sıkıldı. Oralarda kimse görünmüyor. Bir avuç yerde eşeğe ne olur? Kimden sormalı?

Memduh Şevket Esenal, Otlakçı

Unutulan

O zamanlar ne kadar uzunmuş etekler! Çirkin bir uzunluk. Duruşlar da gülünç. Kim bilir hangi filmde? Arkamı dönüp yürüyormuş gibi yapmışım da birden başımı çevirmişim. Kime bakmışım acaba? Aynı elbiseyle bir resim daha. Yanımda biri var.

Oğuz Atay, Korkuyu Beklerken

İlk Namaz

Şimdi avuntu bölgesinden ne kadar uzak bulunduğum annem, dünyada en sevdiğim, dünyada biricik tapar gibi sevdiğim bu değerli vücudu, işte anımsıyorum; on beş sene evvel beni ilk sabah namazına kaldırmış idi. Galiba yine böyle bir kıştı.

Ömer Seyfettin, Yalnız Efe

Hallaç

Kısaca boyluydu. Ayağında lacivert Karamürsel kumaşı bir potur vardı. Ceketini sırtına atmıştı. Sarı zeminli, küçük küçük kırmızı çiçekli gömleğinin yalnız boğazına tesadüf eden düğmesi ilikli, ötekiler açıktı. Aradan beyaz kıllı kırmızı göğsü gözüküyordu.

Sait Faik, Bütün Öyküleri

Erzurumlu Tahsin

Erzurum'un hâli vakti yerinde bir ailesinin çocuğu imiş; İstanbul'da hukuk tahsilini yapmış hatta bir iki küçük memuriyette dahi bulunmuş, sonra Balkan Harbi'nde gönüllü olmuş, Trakya'da yaralanmış, iyileştikten sonra tekrar orduya girmiş, harbin sonunda birdenbire her şeyi terk etmiş ve bir daha ortalıkta görülmemiş.

A. Hamdi Tanpınar, Abdullah Efendi'nin Rüyaları

Öküzden Tayyare

- Hay paşam! dedi, bu ölümden bıktım artık. Biraz da yaşayalım olmaz mı?
- Elbette bacı nine, elbette artık ferahla yaşayacağız.
- Öyleyse iki öküz getirdim, al onları.
- İki öküzü ben ne yapayım bacı?
- Ne mi yapacaksın? Tayyare yap.

Aka Gündüz, Meçhul Asker

5. Etkinlik: Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.

DÖNÜŞ

Güz yağmurlarıyla birlikte adadan ayrılma isteği belirdi içimde. Kışı burada geçirmekten korkuyordum. Burası: Bir ada. Dört yanı denizle çevrili. Bir denizin üstüne oturmuş. Ya deniz dibindeki kayalar çözülürse? Ya ada batarsa? Bundan mı korkuyordum? Bilmiyorum. Kışın esecek, günler boyu dinmeyecek fırtınaların korkusu muydu içimdeki? Bilmiyorum. Bir sabah, iskeleye gittim. İki gün sonra kalkacak vapur için bir bilet istedim. Bir tek bilet. İskele memuru, önüne koyduğum parayı eliyle itti.

- Nereye gidiyorsunuz? dedi. Adamızda rahat etmediniz mi?
- İşlerimi çözümlüyüp döneceğim, dedim.
- Hangi işleri? dedi.
- Neyi çözümleyeceksiniz? Bırakın bunları. Oturun oturduğunuz yerde. Bakın, artık yabancılar da kalmadı adamızda.
- Ben sizin düşüncelerinizi sormadım, dedim. Ben ilk vapur için bir yer istiyorum.
- Yani bütün yerler dolu mu? dedim.
- Bir yer mi? dedi iskele memuru. İlk kalkacak vapurda sizin için bir yer yok.
- Hayır, dedi. Sizin için yer yok, dedim.

Ferid Edgü, Bir Gemide

BİTPAZARI

Kimdi bu kadın? Satıcı, bir tabureye oturmuş, çay içiyordu. Sormayı düşündü. Ya Ulviye'ye? Belki odur. Öldü mü? Resmin satılığa çıkarılması, onun öldüğünü mü gösterir? Yoksul düşmüş de olabilir. Birtakım eşyasının yanında bunu da satmak istemiştir. Niye satsın canım resmini? Çerçevesi için mi? O zaman yalnız çerçeveyi satar, resmi alıyordu. Ölmüştür, ölmüştür o. Çekine çekine satıcıya doğru eğildi. Oradaki birkaç müşteriye konuşmasını duyurmak için hafifçe "Evladım. Bu fotoğraf kime ait acaba?" diye sordu.

Genç satıcı, bir Hilmi Üstüngör'e bir de resme baktı. Canının sıkıldığı belli oluyordu.

"Bilmiyorum. Ben bunu çerçevesi için satıyorum."

"Yaa! Peki, arkasında tarih ve isim yazılı değil midir?"

Sevinç Çokum, Bir Eski Sokak Sesi

1. Dönüş adlı hikâyede iç konuşma yerine iç çözümleme tekniği kullanılabilir miydi? Gerekçesiyle açıklayınız.

2. Dönüş ve Bitpazarı adlı metinleri anlatıcı, bakış açısı ve anlatım teknikleri bakımından karşılaştırınız.

3. Metinlerden hareketle anlatıcının varlığını okuyucuya hissettirip hissettirmemesinin kullanılan teknikler üzerindeki etkisini açıklayınız.

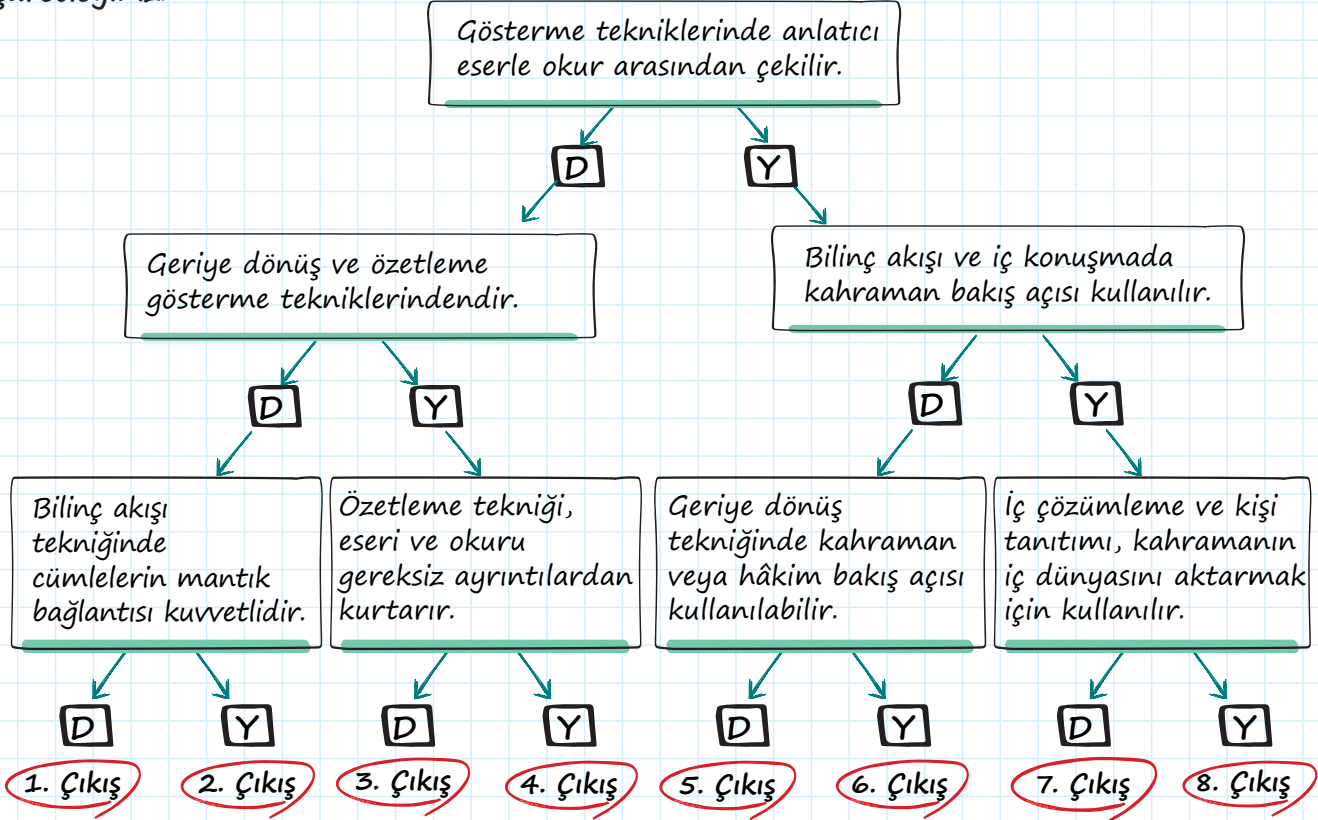
6. **Etkinlik:** Gösterme ve anlatma tekniklerinden birer tane seçiniz. Aşağıda boş bırakılan yerlere seçtiğiniz teknikleri kullanarak birer metin yazınız.

Anlatma Tekniği

Gösterme Tekniği

7. **Etkinlik:** Aşağıda birbiriyle bağlantılı doğru / yanlış ifadeler içeren bir soru verilmiştir. İlk ifadeden başlayarak her doğru ya da yanlış cevabınıza göre çıkışlardan sadece birisini işaretleyiniz.

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki kutucuklarda soruların cevapları yer almaktadır. Buna göre kutucukların yanındaki numaraları, boş bırakılan noktalı yerlere yazarak soruları cevaplayınız.

1	Bilinç akışı	2	Özetleme	3	Montaj	4	İç konuşma
5	Geriye dönüş	6	Parodi	7	Olay anlatımı	8	Kişi tanıtımı
9	Pastiş	10	İç çözümleme	11	İroni	12	Diyalog

Hangisi veya hangileri

- ☆ Romanlarda daha fazla kullanılan tekniklerdir?
- ☆ Kahramanların iç dünyalarını yansıtmak için kullanılır?
- ☆ Anlatma teknikleridir?
- ☆ Kahramanın kendi ağzından ruhsal durumunu okura aktardığı tekniktir?
- ☆ Anlatıcı eserle okur arasından çekilir?

HİKÂYE TAMAMLAMA

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metni “simitçi, otomobil, güvercinler, bağırarak” kelimelerinin geçtiği bir cümle ile tamamlayınız.

Ağustos'ta bir pazar günü... Eminönü alanına çıktınız mı hiç bu yaz bir pazar öğle sonunda? O gürültüyü duydunuz mu? Yeni Cami önünde sıra sıra dizilmiş yalın ayak, pantolonlu, şortlu, binbir çeşit giysili turist kızların, delikanlıların önü sıra serilmiş bu ortaçağ görünümelerini seyrettiniz mi? Bir yandan işportacı hoparlörleri cıyak cıyak bağırır, bir yandan sakallı, bııklı, kirli turistler avare avare dolaşır, bir yandan haftanın başka günlerinde göremediğiniz birtakım insancıklar öbek öbek toplaşır.

Oktay Akbal, Ağustos Pazarı

2. **Etkinlik:** Parçada boş bırakılan yerlere aşağıda verilen kelime / kelime gruplarından uygun olanları yazınız.

nihayet

kımıldandığımı

fark ettim

uzun uzun

hüzünlü

ama

kestiremiyordum

ciddi

uyuşukluk

zaman

Sedirde oturan ihtiyarların yanına da orta yaşlı, adamlar gelip oturdu. Benden uzakta idiler. Ne konuştuklarım duyamıyordum yüzlerinde bir şeyler vardı. susuyorlardı. Artık epey bir zamandır kahveye insan gelmediğini Küçük yuvarlak saat kahveciden yana dönük olduğu için saatin kaç olduğunu Epey bir geçti. Birçok insan gitti. Kahveci saatini benden yana çevirdi. On buçuktu. Öyle bir içinde idim ki kalkıp gidemiyordum. Gitmek ister gibi sezen kahveci:

— Eviniz yakınsa acele etmeyin, dedi. Biz bire kadar açığız. Buradan iyi yer mi bulacaksınız?

Sait Faik Abasıyanık, Mahalle Kahvesi

3. **Etkinlik:** “Haber zaten çoktan yayıldığı için Neriman kolları sıvayıp Ocak'ta bir tadilata girişti.” cümlesi parçada numaralandırılmış yerlerden hangisine gelmelidir?

Ferit aldığı kararın verdiği hızla Ankara'dan başlayarak bütün gerekli yerleri dolaşır Tepeköy Sağlık Ocağına tayinini yaptırdı. (I) Depo olarak kullanılan odalardan biri boşaltılıp içindeki eşyalar öteki odaya taşındı. (II) Muhasebe bir oda geri gidince muayene odasının yanında bir oda boşaltılmış oldu. (III) Karadenizli ustalar muayene odasından Ferit'in oturacağı odaya bir ara kapı açıldılar. (IV) Boya, badana, mobilya anında tamamlandı. (V) Dile kolay, Tepeköy yıllar sonra bir doktora kavuşuyor. Hem dışarıda doktora yapmış hem Başkan'ın yeğeni hem de dünya tatlısı bir adam.

Mustafa Kutlu, Zafer Yahut Hiç

4. Etkinlik: Aşağıdaki cümleleri gerçekleşme zamanına uygun olarak doğru şekilde sıralayınız.

- ☐ a) Sonra ilk sıradaki kadının bidonunu alarak vanasını açtığı musluğun önüne tuttu.
- ☐ b) Belki gidip onu boşaltacak ve gelip bir daha girecek kuyruğa.
- ☐ c) Kadın kaptığı gibi uzaklaştı.
- ☐ ç) Döküle saçıla doldu bidon.
- ☐ d) Şoförün yardımcısı su dağıtımına başlamadan kalabalığa epeyce bağırıp çağırdı.

5. Etkinlik: Hikâyelerde betimleyici anlatıma sıkça başvurulur ve bunun için de sıfatlardan yararlanılır. Parçada boş bırakılan yerlere aşağıda verilmiş olan sıfatlardan uygun olanları yazınız.

emekleyen eğilmiş karşiki
dümdüz genç uzanmış

O gün, ikindiye kadar yoldan geçenler, tarlaların ortasında, güneşin altında, bir hasır gibi alabildiğine ovada biraz öne doğru adamı kıpırdamadan dururken gördüler.

Adamın gözleri kapalı... Bir ceviz ağacının altında üç yaşında, dişleri bembeyaz, gülen, bir çocuk... Çocuk sevinçle anasının boynuna atılır. Çocuk ter içindedir. Yüzünden gözünden terler süzülür. Çocuğun gömleği yırtılmış, çocuk ağlar... Nedense hep ağlar. Sonra kadın tarladan döner. Dudakları yarılmış.

Yaşar Kemal, Hançer

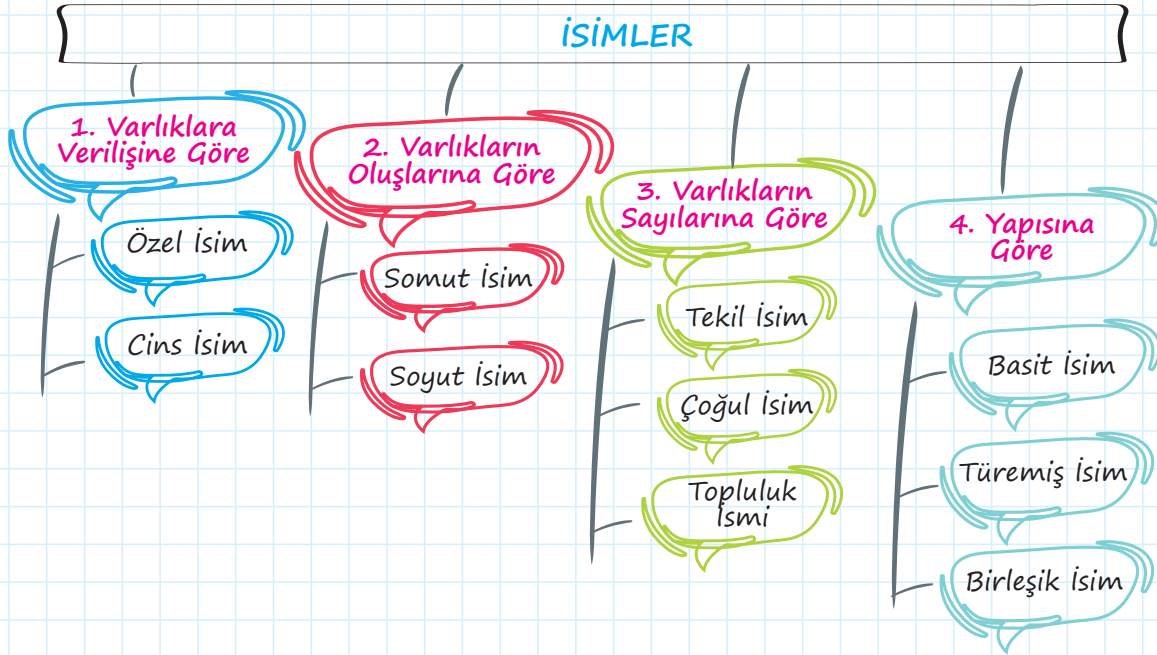

6. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

☒ ☐ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Sunuda bütün bir konuşma metni değil, konuşma metninin önemli noktaları yer almalıdır.
- ☐ Sununun her sayfasında hazırlayanın adına yer verilir.
- ☐ Sunuda punto, yazı karakteri ve satır sayısı içeriğe uygun olmalıdır.
- ☐ Sunuda görsel ve işitsel öğelere yer verilmez.
- ☐ Sunuda yazı, görsel ve zemin rengi uyumuna dikkat edilmelidir.

Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelimelere isim (ad) denir. İsimler aşağıdaki kavram şemasında görüldüğü gibi sınıflandırılır:

İSİM (AD)

1. Varlıklara Verilişine Göre

a) **Özel İsim:** Bir tek varlığa, bir tek kavrama verilen isimdir. Özel isimlerin ilk harfleri büyük harfle yazılır.

Türkiye, Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kabataş Lisesi, İslam, Türkçe, Ayşe, Yedi Meşale, Kiralık Konak, Mehmet Âkif Ersoy, Ağrı Dağı, Neptün vb.

b) **Cins İsim:** Aynı türden varlıkları karşılayan sözcüklerdir.

Ev, okul, ağaç, balık, sevgi, hayal, boncuk vb.

2. Varlıkların Oluşlarına Göre

a) **Somut İsim:** Beş duyu organının herhangi biriyle algılanabilen varlıkların isimleridir.

Ağaç, ev, okul, kalem, ateş, ısı, koku, rüzgâr, ışık, ses vb.

b) **Soyut İsim:** Beş duyu organından herhangi biri ile algılanamayan varlıkların isimleridir.

Akıl, zekâ, sevgi, hayal, inanç, kahramanlık, keder, korku, hatıra, bilinçaltı vb.

3. Varlıkların Sayılarına Göre

a) **Tekil İsim:** Tek bir varlığı karşılayan isimlerdir.

Gözlük, kalem, huzur, aşk, güzellik, deniz, duvar vb.

b) **Çoğul İsim:** Aldığı çokluk ekiyle (-lar / -ler) birden çok varlığı karşılayan isimlerdir.

Ağaçlar, gözlükler, güzellikler, çocuklar, sevgiler vb.

c) **Topluluk İsmi:** Çokluk ekini almadığı hâlde birden çok varlığı karşılayan isimlerdir.

Orman, millet, aile, grup, takım, sürü, ordu, bölük, jüri, heyet, kurul, kafiye vb.

Bilgi Havnası

Somut anlamlı bazı sözcükler, aldığı yapım ekiyle soyut hâle gelebilir:

İnsan-lık,
kardeş-lik,
kahraman-lık

Bilgi Havnası

Yer adları içindeki kişiler kastedildiğinde topluluk ismi olur.

Bu duruma sınıf çok sevindi.
Topluluk ismi

4. Yapısına Göre İsimler

a) **Basit İsim:** Yapım eki almamış isimlerdir.

Orman, millet, ağaç, sınıf, aile, hayal vb.

b) **Türemiş İsimler:** Yapım eki almış isimlerdir.

Kitap-lık, hayal-ci, ek-mek, don-dur-ma, bil-me-ce, vız-ıl- tı vb.

c) **Birleşik İsimler:** İki veya daha fazla sözcüğün birleşmesiyle oluşan isimlerdir.

Gaziantep, Suşehri, hanımeli, Taşköprü, tahtakurusu, buzdolabı, Uzungöl, uçaksavar, çekyat, gecekondur vb.

! Dikkat

Akrabalık ismi olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar.

Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Nene Hatun; Gül Baba, Susuz Dede, Telli Baba vb.

Akrabalık bildiren kelimeler ise küçük harfle başlar.

Tülay ablama gittim. Ayşe teyzemin keki çok güzel.

☆ PÜF NOKTASI

Cins isimler bazen özel isim görevinde kullanılabilir: "Boncuk, havlayarak uzaklaştı." Bu cümlede "boncuk" cins ismi bir köpeğin adı olarak özel isim görevinde kullanılmıştır.

Coğrafya veya astronomi terimi olarak kullanıldığında özel isim olan Güneş, Dünya, Ay sözcükleri bazen cins isim olarak kullanılabilir:

● Ben dünyada balıkçıları, toprakla uğraşan rençperleri severim.

● Sandalın içindeki güneşten, gökyüzündeki tozdan, ağacın kırmızısından mı ay doğuyordu?

İsimlerde Küçültme:

İsimlere "-cık, -cek, -ceğiz" ekleri getirilerek küçültme anlamı katılır.

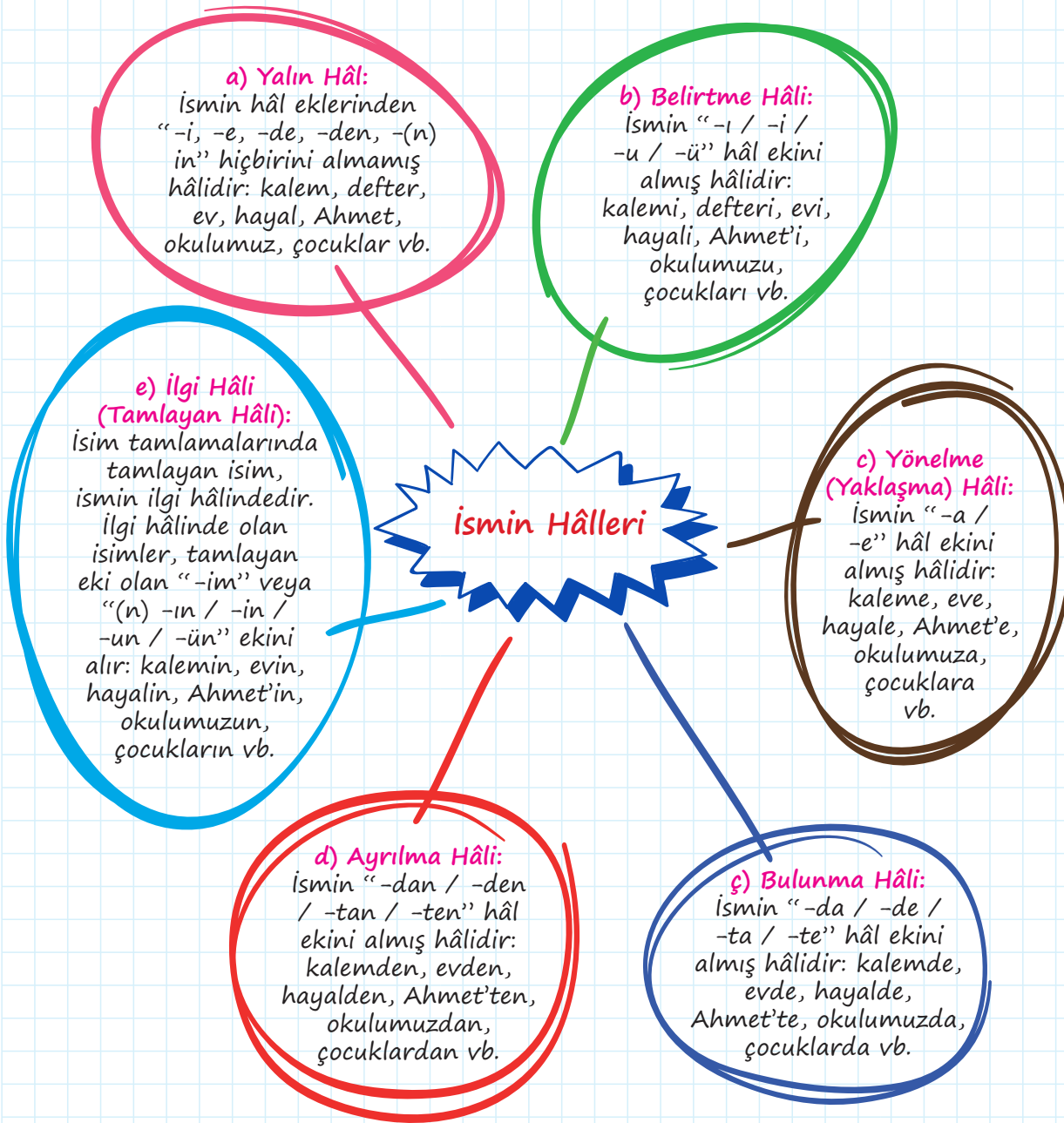
Oda-cık, ada-cık, tepe-cık, yavru-cak, çocuk-cağiz vb.

İsimlerde Küçültme

"-cık, -cek ve -ceğiz" ekleri sözcüklere küçültme dışında sevgi, azımsama, acıma gibi anlamlar da kazandırmakta bazen de kalıcı ad yapabilmektedir.

Babacığım! diyerek boynuna atladı.
(sevgi)
Yavrucak aşıktan bir deri bir kemik kalmıştı. (acıma)
Bu kadar paracıkla ne yapabilirim ki?
(azımsama)
Bademcik, Köyceğiz, maymuncuk
(kalıcı ad)

İsmi Hâlleri: İsimlere eklenerek onlara belirtme, yönelme (yaklaşma), bulunma, ayrılma, ilgi gibi anlamlar kazandıran “-i, -e, -de, -den, -(n)in” çekim ekleriyle belirlenir.

☆ PÜF NOKTASI

Belirtme hâl eki ile 3. tekil iyelik eki karıştırılmamalıdır. “-ı / -i / -u / -ü” eklerinden birini alan sözcüğe “onun” kelimesi getirildiğinde anlam bozulmuyorsa bu ek iyelik ekidir. İsmi belirtme hâl ekini alan sözcük ise cümlede belirtili nesne görevindedir ve yükleme sorulan neyi, kimi sorularına cevap verir.

Örnek: “Kadın; çantasını iskemlenin arkasına astı, oturdu, ayak ayak üstüne attı.”

çanta-s-ı-n-ı arka-s-ı-n-a

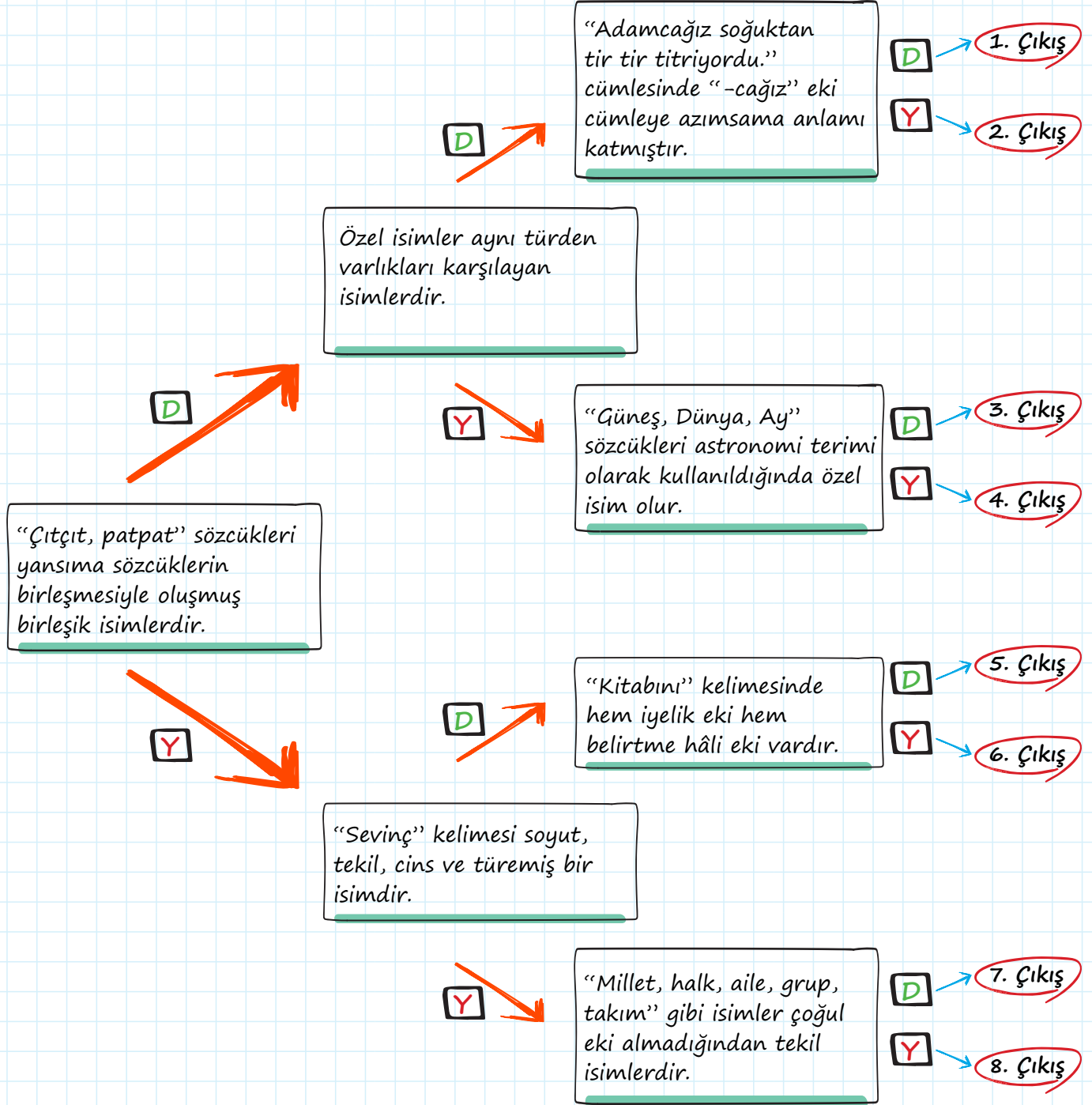
iyelik eki belirtme hâl eki iyelik eki

(onun) (neyi) (onun)

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıda birbiri ile bağlantılı doğru / yanlış ifadeler içeren bir soru verilmiştir. Soldaki ilk ifadeden başlayarak her doğru (D) ya da yanlış (Y) cevabınıza göre çıkışlardan sadece birisini işaretleyiniz.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki kutucuklarda isim (ad) konusu ile ilgili soruların cevapları yer almaktadır. Buna göre kutucukların başındaki numaraları, boş bırakılan noktalı yerlere yazarak soruları cevaplayınız.

1. kitapçık

2. özlem

3. çantaya

4. sanatçı

5. jüri

6. çatı

7. millet

8. yemek

9. kulaklık

10. kabile

11. hüzn

12. gökyüzünün

13. cesaret

14. duvara

15. iyilik

16. lambası

Hangisi veya hangileri

☆ Soyut isimdir?

a)

☆ ismin yalın hâlindeyir?

b)

☆ ismin yönelme hâlindeyir?

c)

☆ ismin ilgi hâlindeyir?

ç)

☆ Topluluk ismidir?

d)

☆ Türemiş ismidir?

e)

☆ Küçültme eki almış ismidir?

f)

insan eğitimle doğmaz ama eğitimle yaşar.
Cervantes (Servantes)

3. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- ➡ Varlıkları, kavramları ya da durumları karşılayan sözcüklere denir.
- ➡ İsimler varlıklara verilmesine göre ve olarak gruplara ayrılır.
- ➡ İsimler varlıkların oluşlarına göre ve olarak gruplara ayrılır.
- ➡ İsimler varlıkların sayılarına göre ve olarak gruplara ayrılır.
- ➡ İsimler yapısına göre ve olarak gruplara ayrılır.
- ➡ “Uçağın kanadına kuş çarptı.” cümlesinde altı çizili sözcük ismin hâlidir.
- ➡ “Yaz mevsimini iple çekiyorum.” cümlesinde altı çizili sözcük ismin hâlidir.
- ➡ “Haftaya maça gideceğim.” cümlesinde altı çizili sözcük ismin hâlidir.

4. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak istenen bilgileri yazınız.

Tren durdu. Gecenin içinde Haymana bakir bir orman sesi veriyor. Geyve'de sıtma kapmış entelektüelin de gözleri kapalı ve düşünceleri bir rüya kadar gayri şuuri. Bir küçük kazanın istasyonunda inip unutulmak, şişmanlamak. (...) Haymana ovası yalnız geceleri gölge veren ağaçlarıyla hayatına karışacak. O, bu kafasıyla kocaman bir köstek sahibi olabilecek. Belki bir sürüsü olacak. Ona da bir müddet sonra hayvan alıp sattığı için cambaz diyecekler.

Sait Faik Abasıyanık, Üçüncü Mevki-Öyle Bir Hikâye

Metinde geçen

- ☆ Özel isimleri bularak yazınız. (.....)
- ☆ Soyut isimleri bularak yazınız. (.....)
- ☆ Çoğul isimleri bularak yazınız. (.....)
- ☆ Topluluk isimlerini bularak yazınız. (.....)
- ☆ Türemiş isimleri bularak yazınız. (.....)
- ☆ İsmi bulunma hâlinde olan sözcükleri yazınız. (.....)
- ☆ İyelik eki almış olan sözcükleri yazınız. (.....)
- ☆ İsmi yönelme hâlinde olan sözcükleri yazınız. (.....)
- ☆ İsmi ilgi hâlinde olan sözcükleri yazınız. (.....)

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda yer alan cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin özelliklerini örnekteki gibi işaretleyiniz.

○ ✓ EŞLEŞTİRME

Cümleler	Varlıklara Verilişlerine Göre		Varlıkların Sayılarına Göre			Varlıkların Oluşlarına Göre	
	Özel İsim	Cins İsim	Tekil İsim	Çoğul İsim	Topluluk İsmi	Somut İsim	Soyut İsim
Evdeki <u>eşyalar</u> birer birer değiştirildi.	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Sınav notunu öğrenince <u>mutluluktan</u> uçtu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Boncuk</u> , sobanın kenarında patilerinin üzerine uzanmıştı.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Çocuk eğitiminde <u>ailenin</u> önemi büyüktür.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beş <u>düzine</u> kadar kalem koleksiyonu vardı.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Şiirler, <u>duygu</u> ve <u>coşku</u> uyandıran edebî anlatım biçimidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda, cümlelerdeki altı çizili isimlerin hâllerini karşısındaki satıra işaretleyiniz.

○ ✓ EŞLEŞTİRME

Cümleler	Yalın Hâl	Belirtme Hâli	Yönelme Hâli	Bulunma Hâli	Ayrılma Hâli	İlgi Hâli
Dede Korkut Hikâyeleri, Türk <u>kültürünü</u> yansıtan eserlerdendir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Güreş ve okçuluk geleneksel Türk sporlarındanıdır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kilimlerin <u>üzerindeki</u> motiflerin her biri farklı anlamlar taşır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Okuduğumuz <u>kitaplardan</u> dersler çıkarırız.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Türk dili ve edebiyatı dersinde okuma, yazma ve sözlü iletişim bölümleri bulunur.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Geleneksel el <u>sanatlarımıza</u> sahip çıkmalıyız.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

YAZIM VE NOKTALAMA UYGULAMALARI

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde büyük harflerin kullanımıyla ilgili kurallar ve karşısında örnek cümleler verilmiştir. Örneklerin sonundaki kutucuğu kurala uygun ise “✓”, uygun değilse “X” ile işaretleyiniz. Örnek cümlelerdeki yanlışlıkların altını çiziniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Kural

Örnek Cümleler

Cümle büyük harfle başlar.

Zaferin bütün neşesi bu ihtiyarda idi.

(Faliş Rifkî Atay)

☐

Cümle içinde tırnak veya yay ayağ içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur.

Atatürk'ün “Yükselen yeni nesil, istikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve yaşatacak sizsiniz.” sözlerini kendisine rehber edinmiş insanlardan biriydi.

☐

İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz.

Arkadaşım bana piring ziraatı hakkında -Hürmet ve dikkatle dinlememe rağmen pek anlayamadığım- birtakım teknik izahat verdikten sonra bahsi yavaş yavaş genişletti.

(Reşat Nuri Güntekin)

☐

İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar.

Kaşıkadası'na geçiyorduk. Hepimizin içinde bir Robenson havası esiyordu: Gemi batmış. Bir sal parçasının üstündeydik.

(Sait Faik Abasıyanık)

☐

İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.

Birkaç ay içinde evin sağlam bir tarafı kalmadı: Bahçe duvarları, kapısı, camı...

☐

Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz.

2022 Yılında hizmete giren Çanakkale Köprüsü dünyanın en uzun orta açıklığına sahip asma köprüsüdür.

☐

Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır.

“Et-, ol-” fiilleri, Türkçede en sık kullanılan yardımcı fiillerdendir.

☐

Dizeler büyük harfle başlar.

Üstünde milyonlarca dalga içinde kıyametler kopmalı
İnsan dediğin derya misali
Uçsuz bucaksız olmalı.

(Bedri Rahmi Eyüboğlu)

☐

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

Turnuvanın ödül töreni 14 haziranda yapılacaktı.

☐

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar.

Havalar biraz ısınınca Perşembe günleri buluşup küçük gezintilere çıkıyorduk.

☐

Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar.

Yangın çıkışı

☐

Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

TÜRK EDEBİYATINDA ŞİİR
Divan Şiiri
Gazel

☐

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucuğu cümlelerde yazım yanlış yapılmamışsa "✓", yapılmışsa "✗" ile işaretleyiniz. Cümlelerde yapılan yanlışlıkları bulup doğrusunu boşluğa yazınız.

DOĞRU-YANLIŞ

CÜMLELER

DOĞRUSU

☐ Halid Ziya Uşaklıgil'in eserinde Ferhunde Kalfa bir aile çevresinde bulunmakla beraber sosyal durumu bakımından, etrafındaki insanlara eşit değildir.

☐ Presçi Çocuk Nuri, Celal Usta'ya seslendi: Ayşe Abla bize ne zaman gelecek?

☐ Bu rutin toplantıları Kaymakam Bey sık sık yapardı.

☐ Sayın Bakan, ilimizi onurlandırmanızdan dolayı bahtiyarız.

☐ Zeynep kedisi mia ile mutlu yaşamak istiyordu.

☐ Dede Korkut Kitabı, destansı Oğuz hikâyelerinin mecmuasıdır.

☐ Çuvaş Türkçesi, Rusya'nın Avrupa tarafında, Moskova'nın doğusunda Çuvaşistan'da konuşulur.

☐ Türk mitolojisinde Gök Tanrı asıl yaratıcı güçtür, Kayra Han'ın babasıdır. Erlik Han yer altının hâkimidir. Ülgen ise gökyüzünün 16. katında oturur, Kayra Han'ın oğludur.

☐ Neptün, Güneş Sistemi içerisinde sekizinci sıradadır ve Güneş'e en uzak gezegendir.

☐ Batı'nın olaylara bakışı Doğu toplumlarında pek yadırgandı.

☐ Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden biridir. Bölge doğu ve kuzeyden Doğu Anadolu Bölgesi, batıdan Akdeniz Bölgesi, güneyden Suriye ve kısa bir sınırla da Irak ile çevrilidir.

☐ Ağrı dağı, Ağrı ilinin turizmine önemli katkı sağlar.

☐ Ahmet, Cumhuriyet mahallesi Gazi Osmanpaşa Caddesi'nde ikamet ediyordu.

☐ Sanatçıların heyecanla beklediği Telif Hakkı Yayın ve Satış yönetmeliği yayımlandı.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yapılan yazım yanlışlarını bulunuz. Yazım yanlışı yapılmış kelimelerin doğrusunu kutucuklara yazınız.

a) AA'nın 2 eylül 1922 tarihli resmi tebliği İstanbul'a ulaşmış.

b) XIX. Yy.da dünyada her alanda gelişme görülmüştür.

c) Olanlara Ayşegül hanımın ne diyeceğini merak ediyorum.

ç) O dönemde 2'inci Cadde'de dükkanları vardı.

d) Bu mevsimde Malatya Kayısının tadına doyum olmaz.

4. **Etkinlik:** Aşağıda verilen cümlelerde yazım yanlışı yok ise doğru (D), yazım yanlışı var ise yanlış (Y) kutucuğunu seçerek doğru çıkışı bulunuz.

Cağaloğlu Anadolu Lisesinin karşısında, Çatal Çeşme sokağının başındaki köşede bekliyordum.

D

Y

Ekrem Amca'nın babası, çay tohumlarını Türkiye'ye getiren ilk kişiymiş.

Sahaflar Çarşısı 1894'teki depreme kadar Kapalıçarşı'nın içindeydi.

D

Y

D

Y

Bazı gençler, Millî Mücadele'ye açıkça destek veren Dergâh dergisi çevresinde toplanmışlardı.

Açılış tarihini net olarak bilemediğimiz bu pastahane, Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında kapanmış.

Biz bu kitapevini 1974'te kurduk; ilk defa burada Türkiye'deki bütün yayınlar bir arada satıldı.

II. Abdülhamit döneminde İstanbul'da Tercüman-ı Hakikat, Sabah ve İktisad gibi gazeteler yayımlandı.

D

Y

D

Y

D

Y

D

Y

1. Çıkış

2. Çıkış

3. Çıkış

4. Çıkış

5. Çıkış

6. Çıkış

7. Çıkış

8. Çıkış

5. **Etkinlik:** Aşağıda bazı örnek cümleler ve yazım kuralları verilmiştir. Örneklerin başındaki harfleri kuralların başındaki daire içine yazarak eşleştiriniz.

IV a EŞLEŞTİRME

☐ İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar.	a) “Mesnevi, halk hikâyesi, destan, efsane” gibi türler anlatmaya bağlı edebî metinlerdir.
☐ Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede ilk harf büyük yazılır.	b) 1928 yılında henüz 19 yaşında iken Yedi Meşaleciler arasına katıldı.
☐ Cümle içinde tırnak veya yay ayağ içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur.	c) Siz de bilirsiniz ki piknik sepetinin klasikleri: köfteler, dolmalar, börekler; ayran, şerbet...
☐ İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz.	ç) Toprak ağası dışarı çıkınca, “Ne adam, yahu!” demekten kendini alamadı. Oracıkta bir an durup mendiliyle alnını kuruladı.
☐ İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.	d) Onların -gördüğüm Anadolu kızlarının- bir özelliği de vatan için canlarını feda etme istekleriydi.
☐ Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz.	e) Öğretmen: “Ne kadar güzel bir proje hazırlamışsın!” diyerek öğrencisini takdir etti.

6. **Etkinlik:** Aşağıda büyük harflerin kullanımıyla ilgili örnek cümleler verilmiştir. Siz de büyük harflerin kullanımı ile ilgili örnek cümleler yazınız.

1. İkinci Yeni şiiri -anlaşılması güç- yoğun imgelere ve sanatlı söyleyişe dayanır.

2.

3.

4.

5.

6. Havuzun 1/2'si dolunca musluğu kapatın.

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçada verilmeyen noktalama işaretlerini tamamlayınız.

Akşam yakındı () iki derenin birleştiği bu bataklık () çukur () sıtmal araziye çeltiklerden kalkan kokulu () ağır bir duman yayılıyor; gövdeleri yarılmış () yanmış () beş on yaşlı () cansız söğüt arkasında güneş () bulanık bir ışık uzatarak arkların durgun sularını yer yer parlatıyordu ()

Cevdet Kudret, Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinde yay ayrıç içinde numaralandırılmış noktalama işaretlerinin kullanılma gerekçelerini yazınız.

Bazen okuduğunuz bir öykü sizi birkaç yaş birden büyütür. (I) Çoğu kez edebiyat, (II) hayattan daha çabuk büyütür. Yaşama ilişkin birçok şeyi, (III) kendi deneyimlemenize gerek kalmadan edebiyat yoluyla öğrenirsiniz. Edebiyat bizi yalnızca dış dünyaya ve hayata ilişkin bilgilerle değil, (IV) aynı zamanda kendi içimizle, (V) kendi duygularımızla da tanıştırır.

Murathan Mungan, *Büyümenin Türkçe Tarihi*

I.

II.

III.

IV.

V.

9. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlede numaralandırılan virgüllerin kullanılma gerekçelerini yazınız.

...İhtiyar, (I) sakın ve kuvvetine dayanılmaz bir sesle bütün düşündüklerimi söylüyor, (II) kimseye itiraf edemeyeceğim emellerimi, (III) arzularımı, hırslarımı, (IV) sanki içinde imiş gibi, birer birer bana tekrarlıyordu.

Ömer Seyfettin, *Hürriyet Gecesi*

I.

II.

III.

IV.

10. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yay ayrıçla boş bırakılan yerlerde uygun noktalama işaretlerini kullanınız.

- Soğuktan mı titriyordum () yoksa heyecandan, üzüntüden mi () bilmem () Havuzun suyu bulanık ()
- Evet () bir yağmur yağsın istiyorum () Camlardan düşüncelerimizin resmini () haritasını çizerek aksın () şakır şakır dökülsün istiyorum ()
- Zeytin yeşili yapraklarını sonbaharda kadınlar gelir () anamdan rica eder () toplarlardı () Öksürüklere () soğuk algınlıklarına birebir gelirmiş ()

11. Etkinlik: Aşağıda verilen parçalarda yazımı yanlış olan sözcüklerin altını çizerek kaç yazım yanlış yapıldığını kutucuğa yazınız.

Nezihe Meriç 1925'te Gemlik'te doğdu. 1942'de Eskişehir lisesi'ni bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü'ne devam etti.

Şeftali Bahçeleri, Refik Halid'in *Memleket hikayeleri* adlı eserinin ikinci hikâyesidir. Hikâye'nin baş kahramanı Ağah bey, Anadolu'da bir kasabaya yazı işleri müdürü olarak atanmıştır. Hikâyenin konusu kasabaya büyük hayallerle giden, Avrupa'lı memurlar gibi durmadan dinlenmeden memleketi için çalışmayı düşünen kahramanın zamanla çevresinin etkisinde kalarak idealizmini kayıp etmesidir.

12. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde kullanılan "baraj" kelimesinin yazımındaki farklılığın nedenini açıklayınız.

Yusufeli Barajı ve Deriner Barajı, Türkiye'nin ve dünyanın en yüksek barajları arasında yer alır. Yusufeli ve Deriner barajları, Çoruh Nehri üzerine beton kemer tipinde yapılmıştır.

13. Etkinlik: "Bize yer veren, genç kadının eşyalarını taşımasına da yardım etti." cümlesinde virgül (,) "genç" kelimesinden sonra kullanılırsa yazımda ve anlamda nasıl bir değişiklik olur? Açıklayınız.

14. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde virgölün kullanım amaçlarını karşısındaki boşluğa yazınız.

a) Uzun boylu, geniş omuzlu bir genç içeri girdi.

.....

b) Yakup Kadri, XVII. yüzyılın sonlarından başlayarak Saruhan vilayeti denilen Aydın ve Manisa bölgesinde hüküm sürmüş Karaosmanoğlu sülalesindendir.

.....

c) Yuvasına, durmadan bir şeyler taşıdığı bu eve, çok bağlanmıştı.

.....

ç) Az sonra ben de size katılıyorum, dedi.

.....

KARANFİLLER VE DOMATES SUYU

Kör Mustafa bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sıvar, dam aktarır, kuyu kazar... (...) Denize diklemesine inen bu çalılığın bir kısmını ne pahasına ayıkladı, biliyor musunuz; tırnakları pahasına. O çalı çırpının sere serpe geliştiği, bu denizlere diklemesine inen toprak öyle taşlık, öyle taşlıktı ki... Sonra Mustafa gündüzleri başka yerde çalışmak mecburiyetinde idi.

Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasını alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, koca yemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu sökünce orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince zehirli bir diken başparmağını şişirirdi. Kazma körlenir, kürek bulamaz, taş yar gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir. Omuzları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkardı. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tirmalardı... (...)

Onu gördüm mü toparlanıyor; hayret, sevgi ve saygı ile bakıyorum. Koca yaylamızın üzerinde böyle milyonlarca insan bulunduğunu düşünüyorum. Yine dünya yuvarlağı üzerinde böyle milyonlarca insanın tırnakları, nasırları, çirkinlikleri, tek gözleri, tek kollarıyla, bir ejderha ile kavgaya etmek için beklediklerini düşünüyorum.

Sait Faik Abasıyanık, Mahalle Kahvesi

1. **Etkinlik:** *Karanfiller ve Domates Suyu* metnine göre aşağıdaki kavramlardan Kör Mustafa'nın kişilik özelliklerine uygun olanları işaretleyiniz.

☐ azimli	☐ varlıklı	☐ saygılı	☐ kararlı	☐ mücadeleci	☐ sabırlı
☐ insancıl	☐ hırslı	☐ bencil	☐ fedakâr	☐ üşengeç	☐ çekingen

2. **Etkinlik:** Aşağıda verilen özelliklerden hangileri *Karanfiller ve Domates Suyu* metnine uygundur? İşaretleyerek belirtiniz.

3. Etkinlik: Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. *Karanfiller ve Domates Suyu* metninin teması ve konusu nedir?

.....

2. Metnin mekân özellikleriyle ilgili tespitleriniz nelerdir?

.....

3. Metne göre anlatıcının *Kör Mustafa* ve onun gibi azimli kişilere saygı duymasının gerekçesi nedir?

.....

4. “Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu sökünce orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince zehirli bir diken başparmağını şişirirdi; kazma körlenir, kürek bulamaz, taş dağ gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya, yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir. Ormanları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkardı. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tırmalardı...”

Bu parçada hangi anlatım tekniği kullanılmıştır?

.....

5. Metnin ana fikri hangi atasözleriyle ifade edilebilir?

.....

4. Etkinlik: Aşağıdaki metinde geçen ve özellikleri verilen isimleri bularak örnekteki gibi yazınız.

Akşam olunca çalılarının arasına sakladığı kazmasını alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, koca yemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

Özellikler

İsimler

- İlgi hâliyle kullanılan tekil isim
- Ayrılma hâliyle kullanılan özel isim
- Yalın hâlde kullanılan topluluk ismi
- İlgi hâliyle kullanılan cins isim
- Bulunma hâliyle kullanılan tekil isim
- İyelik eki ve yönelme hâliyle kullanılan tekil isim
- İyelik eki ve belirtme hâliyle kullanılan türemiş isim
- Yalın hâliyle kullanılan birleşik isim

- memurunun
-
-
-
-
-
-
-

5. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde virgüllerin hangi amaçla kullanıldığını cümlelerin altına yazınız.

1. Cümle: Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı.

Cümlede kullanılma gerekçesi:

2. Cümle: Kör Mustafa bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sıvar, dam aktarır, kuyu kazar...

Cümlede kullanılma gerekçesi:

3. Cümle: O çalı çırpının sere serpe geliştiğı, bu denizlere diklemesine inen toprak öyle taşlık, öyle taşlıktı ki...

Cümlede kullanılma gerekçesi:

4. Cümle: Omuzları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkardı.

Cümlede kullanılma gerekçesi:

6. Etkinlik: Aşağıdaki metinden hareketle cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

Kör Mustafa nasıl becerdi bilmem... Denize diklemesine inen bu çalılığın bir kısmını ne pahasına ayıkladı, biliyor musunuz; tırnakları pahasına. O çalı çırpının sere serpe geliştiğı, bu denizlere diklemesine inen toprak öyle taşlık, öyle taşlıktı ki... Sonra Mustafa gündüzleri başka yerde çalışmak zorundaydı. Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasını alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, kocayemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

DOĞRU-YANLIŞ

☐ Eksiltili cümleye yer verilmiştir.

☐ Diyaloglardan faydalanılmıştır.

☐ Yöresel ifadelerle yer verilmiştir.

☐ Yer yer sanatlı bir anlatım kullanılmıştır.

☐ Açık ve sade bir dil kullanılmıştır.

☐ Deyim kullanılmıştır.

☐ Gözlemlerin yanı sıra izlenimlere de yer verilmiştir.

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümleleri güncel yazım ve noktalama kurallarına uygun olarak boş bırakılan yere yazınız.

- ➡ a) babam selanike gittiği zaman bana mithat efendinin hayret adlı romanını getirmişti
.....
- ➡ b) türk birliği bin beş yüz yunan birliklerinin her biri üç biner kişilikti
.....
- ➡ c) selimiye'de karşımızda yaver paşa konağı denilen eski bir konak vardı
.....
- ➡ ç) hanımlar efendiler aziz kardeşlerim size bir hatıramı anlatmakla söze başlayacağım
.....
- ➡ d) ingiliz polislerinin nöbet beklediği beyazıt meydanından geçtim süleymaniye'ye vardım
.....
- ➡ e) o günlerin üç büyük dergisi vardı selânikte genç kalemler istanbulda rûbab şehbal
.....
- ➡ f) bu köyün adı osman gazinin mensup olduğu kayı boyunun adı idi
.....
- ➡ g) kerküke 1914 temmuzunun başında birinci dünya savaşından bir iki gün önce gitmiştik
.....
- ➡ ğ) kilerdeki raflarda antepin baklavalarını hicazın hurmalarını görmek mümkündü
.....
- ➡ h) ramazan ayında kurulan iftar sofraları kadir gecesine kadar devam ederdi
.....
- ➡ ı) ibrahim efendinin arabası bazen de ratibe hanımın gezmesi için hazırlanırdı
.....
- ➡ i) mabet bu haliyle daha çok bir epopeye benzemiş ilyada şehname harp ve sulh gibi
.....
- ➡ j) o sıralar ben istanbul üniversitesi edebiyat fakültesi fransız edebiyatı bölümünde doçenttim
.....
- ➡ k) kurşunlu han osmanlı imparatorluğunun bize gurur veren yapılarından biridir
.....
- ➡ l) boğazlıyan kemeri roma devrinden kalan tarihi bir su kemeridir
.....

1. Modern edebiyatta hikâye kavramı yerine çoğu zaman öykü kavramı kullanılmaktadır. Öykü ya da hikâye, gerçek ya da gerçeğe yakın bir olayı aktaran kısa ve düzyazı şeklindeki anlatılardır. Kısa oluşu, yalın bir olay örgüsüne sahip olması, genellikle önemli bir olay ya da sahne aracılığıyla tek ve yoğun bir etki uyandırması, az sayıda karaktere yer vermesiyle roman ve diğer anlatı türlerinden ayrılır. Dünya edebiyatında hikâye türünün ilk örneklerini İtalyan yazar Boccacio vermiştir. Ahmet Mithat Efendi'nin *Letâif-i Rivayat* adlı eseri Türk edebiyatında ilk hikâye kitabı kabul edilir.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Hikâye türü Türk edebiyatına İtalyan edebiyatından geçmiştir.
- B) Türk edebiyatının en başarılı hikâyecisi Ahmet Mithat Efendi'dir.
- C) Hikâye, anlatmaya bağlı diğer türlere göre kişi ve olay yönüyle daha sınırlıdır.
- D) Hikâyenin olay örgüsü fantastik öğeleri barındırmaktadır.
- E) Boccacio kendisinden önce yazılmış hikâyelerden etkilenmiştir.
2. Murat'ın hayvanla uğraşacak vakti yoktu. O, gelen dört beygirliyi herkesten fazla merak ediyordu. Hayvanı bıraktı, yokuştan inen traktöre doğru koştu.

Bu parçada kullanılan anlatıcı ve bakış açısı hangisinde doğru verilmiştir?

Anlatıcı	Bakış açısı
A) Üçüncü kişi	Hâkim
B) Üçüncü kişi	Gözlemci
C) Birinci kişi	Kahraman
D) Birinci kişi	Gözlemci
E) İkinci kişi	Hâkim

3. Ahırın avlusunda oynarken aşağıda gümüş söğütler altında görülmeyen derenin hazin şırıltısını işitirdik. Evimiz, iç çitin büyük kestane ağaçları arkasında kaybolmuş gibiydi. Annem İstanbul'a gittiği için benden bir yaş küçük olan kardeşim Hasan'la artık Dadaruh'un yanından hiç ayrılmıyorduk. Bu, babamın seyisi, ihtiyar bir adamdı.

Bu parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisi belirgin değildir?

- A) Anlatıcı B) Kişi C) Mekân
D) Olay E) Zaman

4. I. Dereden tepeden uzun uzun konuştuk. Bu arada her gün, sabahın beşinde çalar saatin sesiyle uyandığını, gaz ocağına çaydanlığı oturttuğunu, bulaşıkları yıkadığını, çarşıdan ekmek peynir aldığını, altıya doğru kardeşlerinin karnını tek tek doyurup, altı buçukta omuz omuza işçi kalabalığıyla vapura binip yedide Köprü'ye geldiğini, yediyi çeyrek geçe de atölyede işbaşı yaptığını öğrendim.
- Peki, ne olacak bunun sonu?
- Ne gibi amca?
- Meselâ, bir imkân çıksa karşına. Tekrardan okula girip sonunda da kaptan olmak ister miydin?
- II. Yaz yeni başlamıştı. O gün ilk sıcaktı. Vapur bekliyorduk. Gelen vapurdan iskeleye öyle insanlar indi ki her gün İstanbul kazan ben kepçe dolaştığım hâlde onlara rastlamamıştım. Kimlerdir? Ne iş yaparlar? Nasıl yaşarlar? Nerede otururlar? Ne dertleri var? Şu, uzun saçlı bir keman hocasına benzeyen adam kim olabilir? Bu, Harbi Umumî ihtiyat zabiti hâlini muhafaza eden kıranta adam o zamandan beri ne iş yapmıştı ki hiç değişmemişti?

Aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi bu parçalardan biriyle ilişkilendirilemez?

- A) İç çözümleme B) Olay anlatımı
C) Özetleme D) İç konuşma
E) Diyalog

5. Aşağıdakilerden hangisi farklı bir bakış açısıyla yazılmıştır?

- A) Uğradığımız ikinci köyün pınarlı kahvesinde bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu. Arkada boş kalan tek yere, ortaya, iki eliyle gırtlığını tutan bir genç adam bindirdiler.
- B) Yürüyordum. Yürüdükçe de açılıyordum. Evden kızgın çıkmıştım. Belki de tıraş bıçağına sinirlenmiştim. Olur, olur! Mutlak tıraş bıçağına sinirlenmiş olacağım.
- C) Yanında alçak sesle konuşanların sözlerine istemeye istemeye kulak kabarttı. Konya'dan iki garip dervişin geldiğini, yatsı namazına kadar Mesnevi okuyacaklarını duydu.
- D) Evler, duvarlar kaskatıydı. Çinko oluklar, çatıları kristal parıltılarla çevreliyordu. Ortalıkta bir köpek bile yoktu. İpissizdi her yan. Orada çömeldim.
- E) Ne hoş manzara, gözüm ilişti. Dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı. Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler, hayvan zincirleri.

6. Deli Murat, memleketin en azılı bir derebeyiydi! Fakat yaşlandıkça akli başına geldi. İyinin kötünün farkına varmaya başladı. Artık en küçük bir fenalık bile onun vicdanında sönmez bir azap cehennemi tutuşturuyordu. Elli yaşına girmişti. Hacca gitmek niyetindeydi. Lakin hangi yüzle?..

Parçadaki çatışma aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) İyilik - kötülük
- B) Güzellik - çirkinlik
- C) Fedakârlık - bencillik
- D) Zenginlik - fakirlik
- E) Çalışkanlık - tembellik

7. Tanzimat ile Türk edebiyatına merhaba diyen Batılı hikâye, Servetifünun Dönemi'nde teknik yönden güçlenmiş, Millî Edebiyat Dönemi'nde Ömer Seyfettin'in olay merkezli hikâyeleriyle yaygınlaşmış ve sevilmiştir. Bu tarz hikâyeler, asıl gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde göstermiştir. Memduh Şevket ve Sait Faik, Batılı hikâyeyi bambaşka bir noktaya taşımıştır. Aksiyonun yerini zaman akışındaki bir "an" almıştır. Bu değişim daha sonra hız kesmeden devam etmiş ve hikâye yeni bir renk, yeni bir tat kazanarak modern çizgilerle geleneksel kalıplarını ve anlatım biçimlerini yıkararak yenilikçi bir tarz hâline dönüşmüştür. Bu tarz modern hikâyelerde karakterlerin iç dünyası öne çıkarılmış ve sessiz sonlarla hikâyenin sonu okuyucunun hayal dünyasının derinliklerine bırakılmıştır. Günümüzde zaman yoksulluğunun bir sonucu olarak minimal hacimdeki, yoğun ve simgesel anlatımın benimsendiği eserlerde hikâyenin başı ve sonu okurun hesabına yazılmıştır.

Bu parçaya göre Batı tarzı hikâye türü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Batı tarzı hikâye, Türk edebiyatında dönüşerek gelişen bir serüvene sahiptir.
- B) Türk edebiyatında olay hikâyesi ilk defa Millî Edebiyat Dönemi'nde ortaya çıkmıştır.
- C) Kesit (durum) hikâyesi, Cumhuriyet Dönemi sanatçılarının ilgi duyduğu bir türdür.
- D) Batı tarzı hikâyenin, olay ve durum hikâyesi ile modern ve küçürek hikâye gibi türleri vardır.
- E) Kısa ve derin anlatımlı küçürek hikâyelerin başı ve sonu okurun hayal gücüne bırakılmıştır.

8. — Adın nedir?
— Durmuş.
— Ne iş görürsün?
— Kömür ocaklarında çalışırım.
— Amele misin?
— Defter tutarım.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Özetleme
- B) Kişi tanıtımı
- C) Olay anlatımı
- D) Diyalog
- E) Geriye dönüş

1. • Özetleme

- Kişi tanıtımı
- Olay anlatımı
- Diyalog

Aşağıdaki parçalardan hangisi verilenlerden birine örnek gösterilemez?

- A) Sandık emini Ali Efendi adında biri şehrin "Satıdüzü" denilen kıyıcak bir yerinde, genişçe bir bahçe eline geçirmiş, özenip içine dört beş göz ev yaptırmıştı. Daha yapı borçlarını verip rahat etmeden öldü.
- B) Ertesi gece Habeş hasta bakıcı Huriye, komşunun çocuğuna aktardan kurma bir otomobil almış; evde kurup koşturacak yer olmadığından hastaneye getirmişti. Hastalardan, hademelerden birkaçı oyuncuğun başına toplandı, çocuğu oynatmak bahanesiyle kendileri oynamaya başladı.
- C) Hangi yarın? Gökyüzü tatlı maviliğini bulmuştu bile. Gün, katılmaya mecbur olduğumuz gün, başlıyordu. Karım haklı. Bunun üzerinde durmak lazım. Oğlum yatağına daha yeni giriyordu. Ona, bu yaptığının ümitsiz bir isyan olduğunu anlatmalıydım. Yataktan birdenbire fırladım.
- D) — Adın ne bakalım senin?
Mırıldandım:
— Saim
— Kaçınıcı sınıftasın?
— İkinci sınıftayım.
— Ooo! Maşallah neredeyse okulu kolaylamışsın.
- E) İri karnı, yassı vücuduyla, sonra kavun kafası, mini mini kirpiksiz gözleriyle Hidayet Bey, kurşun kalemli üzerindeki hayvan resmine, timsaha benziyordu.

2. Sunuda görsel ve işitsel öğelerin kullanımının önemli bir yeri vardır.

Bu öğelerle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlatılan konuyu destekleyici olmalıdır.
- B) Konuyu örnekleyici bir yönü olmalıdır.
- C) Konuyu somutlaştırarak öğrenmeyi kolaylaştırmalıdır.
- D) Görsel ve işitsel öğeler içeriğe uygun olmalıdır.
- E) Sununun her sayfasında görsel öğelere yer verilmelidir.

3. Ben o zamanlar on altı yaşındaydım, lise birde. İnce uzun bir oğlan. Saçlarım kirpi gibi dik duruyor; ne yana, ne geriye taranmıyor, beni deli ediyordu. Babam "İnatsın inat... İnatçı adamın saçı yatmaz. Dedene çekmişsin besbelli. Keşke annene benzeseydin." diyordu.

Keşke ...

Annemin lepiska gibi yumuşacık, sarı saçları vardı. En çok o mavi gözlerini özlüyorum. "Benim oğlum okuyacak, yüksek bir memur olacak." der, sonra da göz ucuyla babama bakardı. Sanki anlaşımlar gibi babam da ona bakar, dudaklarında muzip bir gülümseme:

"Hıh ... Biz okuduk, bir şey olduk sanki!" diye omuz silkerdi.

Parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisi belirgin değildir?

- A) Anlatıcı B) Kişi C) Mekân
D) Olay E) Zaman

4. Yeni tuttuğu hizmetçi kadına dedi ki:
"Dilin Anadolu'ya benzemiyor. Rumelili misin sen?"
"Erfiçe köylerindendim. Alnımın yazısı imiş, buralara düştüm."
Anlıyor ki vaktiyle sarışın imiş, mavi gözlü imiş. Şimdi saçlar küçük aktar dükkânı bebeklerinin ne kıla ne de ota benzeyen, dokunsanız hışırdayacağını sandığınız cansız, kuru, soluk rengini, şeklini almış. Gözleri eski şekerlenmiş şuruplar kadar donuk, fersiz, katı, suyu çekilmiş... Dibe çökmüş bir gam tortusu... Bu kadar kuru, kabuğa benzeyen göze hiç rastlamamıştı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangi ikisi görülmektedir?

- A) Kişi tanıtımı - diyalog
B) Bilinç akışı - özetleme
C) Olay anlatımı - iç konuşma
D) Diyalog - özetleme
E) Geriye dönüş - bilinç akışı

5. — Ey ana anlatsana sizin o büyük evi?
Bu büyük ev Rozalya'nın baba ocağıydı ve hâlâ közü yüreğini dağlardı hatırladıkça...
— Ben beş yaşındaydım ama iyi biliyorum o evi. Balaban savaşta bizi buradan göçürdüler ya, işte o zamandır bu zamandır bir daha içine giremedik. Şimdi Ruslar otururlar. Koca kütükler yakıp ısırırdık ocağında. Hani saraydan farksızdı. Bizi o kara vagonlara tıkip sürdüklerinde ben beş yaşındaydım. Bir ayda vardık oralara.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili hangisi söylenemez?

- A) Diyalog tekniğine yer verilmiştir.
B) Olaylar oluş sırasına göre aktarılmıştır.
C) Niteleyici sözcükler kullanılmıştır.
D) Öyküleyici anlatıma ağırlık verilmiştir.
E) Yer yer mecaz ifadelerle başvurulmuştur.
6. Sahne, Duatepe'nin eteklerinde Çekirdeksiz köyü, birbirine uzak damları çöküp yıkılmış, bir taş yığını hâlinde yıkık evler... Sokaklarda birçok sığır ve işkembe yatıyor. Köyün üst tarafında saman, taş ve yangın arasında üstü sazlarla örtülmüş bir kulübenin önünde ateş yanıyor. Kızıl bir güneş köyün üstünden süzülüp ıssız sarı ovaya, tırşe, eflatun tepelere yayılıyor.
- Parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisi ön plandadır?**
- A) Anlatıcı B) Kişi C) Mekân
D) Olay E) Zaman

7. I. İzlenimci betimlemeler kullanılır.
II. Üçüncü kişi anlatımı vardır.
III. Kurmaca metinlerde görülür.
IV. Anlatıcı olayın içinde yer alır.
V. Anlatıcının sınırları yoktur.

Numaralanmış cümlelerden hangisi hâkim (ilahi) bakış açısı için söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasını alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş... Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, koca yemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

Yukarıdaki parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangi ikisine yer verilmiştir?

- A) Karşılaştırma – kişileştirme
B) Kişileştirme – örnekleme
C) Benzetme – karşılaştırma
D) Kişileştirme – konuşturma
E) Örnekleme – karşılaştırma

9. (I) Klasik hikâyelerde önemli olan, olay örgüsüdür. (II) Olayların gelişiminde yer yer merak unsuruna yer verilir. (III) Serim, düğüm, çözüm bölümlerine önem verilmeyen bu hikâye türünde şaşırtmaca önemli yer tutar. (IV) Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarlar bu türde eser vermişlerdir. (V) Olay hikâyesinin Batı'daki temsilcisi ise Guy de Maupassant'tır.

Yukarıdaki numaralandırılmış ifadelerden hangisinde bilgi yanlışlığı söz konusudur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde büyük harflerin kullanımı ile ilgili bir yazım yanlış yapılmıştır?

- A) Başarılı sporcuları, Vali Bey makamında kabul ederek ödüllendirdi.
B) Salda Gölü ve çevresi her geçen gün daha fazla ziyaretçi akınına uğruyor.
C) Refik Halit, kirpi takma adıyla yazdığı mizahi yazılarıyla tanınmıştır.
D) Nene Hatun, Erzurum'daki halk direnişinin sembolüdür.
E) Uzungöl beldesi ve Sümela Manastırı, Trabzon ili sınırları içinde yer alır.

1. Memduh Şevket Esendal, insanımızın zaafalarını ve güçlü yanlarını, onları yaşatan iç dinamikleri, değişim karşısındaki tavırlarını öykülerinde anlatmıştır. Anlam açıklığı ve söz iktisadı, onun öyküde aradığı temel nitelikler olmuştur. Hayatın bir anını, kesitini ama hepten önemsiz saydığımız, olaysız, entrikasız bir kesitini ele almış; yalın, sade ve süslemesiz bir biçimle aktarmıştır. İşçiden köylüsüne, zenginden yoksuluna her kesimden insanı öykülemiştir.

Bu parçaya göre Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerindeki en belirgin özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hikâyelerini gösterişsiz bir üslupla yazması
B) İnsanın iç dünyasını ve tepkilerini anlatması
C) Toplumun farklı kesimlerini hikâyelerinde işlemesi
D) Hayatın bir anını, kesitini başarılı bir şekilde anlatması
E) Hikâyelerinde özlü ve sade bir anlatımı tercih etmesi
2. Eskiden beri gelir, kahveye oturur, çayını içer, herkesle merhabalaşır ama mutlaka yalnız oturur. Kimselerin oyununa karışmaz, sohbetine katılmaz. Mahalleli onun bu hâlini ezber ettiği için ilişmez. Gider bir köşeye çöker, gazetesini okur. Aman ne okuma! İlanlara varıncaya kadar hatmeder gazeteyi. Bulmacasını mutlaka çözer. Sabit kalemi dudaklarının arasında gezdire gezdire, bir Mısır tanrısı "Ra" hecesini bulup yerine yazana kadar... Bulmacayı bitirirse keyiflenir, bir çay daha söyler, bitiremezse suratını asıp kalkar.

Bu parçaya göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Mekân unsuru yüzeysel verilmiştir.
B) İlahi bakış açısı söz konusudur.
C) Kişi ve zaman unsurları mevcuttur.
D) Çehov tarzı bir hikâyeden alıntılanmıştır.
E) Bir kişinin günlük yaşayışı aktarılmıştır.

3. Aşağıdakilerden hangisi bir hikâyenin çözüm bölümünden alınmış olabilir?

- A) Elli yaşına gelince, korsanlar onu "Artık iyi kürek çekemez!" diye çıkarıp bir adada satmışlardı. Efendisi bir çiftçiydi. On sene kuru ekmekle onun yanında çalıştı. Allah'a şükreliyordu. Çünkü artık bacaklarından mihli değildi. Abdest alabiliyor, tam kıblenin karşısına geçiyor, unutmadığı ayetlerle namaz kılıyor, dua edebiliyordu. Bütün ümidi memleketine, Edremit'e kavuşmaktı.
- B) Otelin kapısından çıkınca gözleri kamaştı. Büyük bir güneş zeval (öğle) noktasına yaklaşmış, ortalığı çiğ, şedit (şiddetli) ve beyaz bir ziya (ışık) içinde bırakmıştı. Deniz sakın ve mavi idi. Arabalar, tramvaylar yine eskisi gibi geçiyor; herkes sanki eskisinden biraz daha hızlı yürüyordu.
- C) Durmuş'un bir anasından başka kimsesi yoktu. Fakirdi. Ama gençti. Kuvvetli idi. Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi. Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi. Gurbet İstanbul demektir.
- D) Hasan Bey yalnız vezir olmakla kalmadı. Şahın evladı yoktu. Başvezirini veliaht etmişti. Bir yıl sonra öldü ve Hasan Bey Acem diyarına şah oldu. Bu suretle bütün Asya'nın tahtları gibi Acem tahtı da Türk soyuna geçmişti.
- E) İstanbul üç gündür sis içindeydi. Topkapı Sarayı'nı açık kül rengi kalın bir bulut sarmış, sanki bütün dünyadan ayırmıştı. Padişah artık mermer havuzlu küçük bahçenin lâle tarhlarını (dikilecek yerlerini) bile göremiyor, gamsız zamanlarda yaptığı gibi murassa (işlemeli) çerçevele camlara hohlayıp parmağıyla "çifte vav" yazamıyordu.

4. I. Sait Faik Abasıyanık önemli temsilcilerindendir.
II. Bir kesitin görüntüsü yansıtılmaya çalışılır.
III. Serim, düğüm ve çözüm bölümleri bulunur.
IV. İzlenim ve çağrışımlar söz konusudur.

Yukarıdaki numaralandırılmış ifadelerden hangileri durum hikâyesi ile bağdaşmaz?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve IV
E) III ve IV

5. İstasyon gerilerde kaldı. Büyük, yoğun, taş... Puslu ışıkları yaygın... Acı soğuk... Atların nalları buzları kırıyordu. Sokak lambaları ölü ölü mat aydınlıkta. Ayak parmaklarım sızlıyordu, dizlerim donuyordu. Ağaçlar çıplak, donuk, katı... Şehir tortoptu, dumansızdı, büzülmüştü. Mangallarda kıvılcımlar bile sönmek üzeredir. Üstlerini örten kül çoktan soğumuştur.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Birinci kişi anlatımı kullanılmıştır.
- B) Kısa cümlelerle sade bir anlatım tercih edilmiştir.
- C) Duyular arası aktarmadan yararlanılmıştır.
- D) Zaman, sabaha karşı soğuk bir kış günüdür.
- E) Gözlemler ilahi bakış açısıyla aktarılmıştır.

6. — Sana borcu mu var?
— Var ya...
— Ne kadar?
— Yüz elli lira kadar.
— Ne zaman almıştı?
— Üç sene oluyor. Bir cuma günü kasabadaydım. Harmanı yeni satmıştık. Köylülerden alacaklarımı da almıştım. Bu herif bana rast geldi “Aman hoca, şu dakika çok sıkıştım. Bana üzerindeki paraları ver!..” dedi.
— Ee, sen de verdin mi?
— Verdim.
— Senet falan almadın mı?
— Almadım.

Bu parçada

- I. Diyalog
- II. Kişi tanıtımı
- III. Bilinç akışı
- IV. Geriye dönüş

yukarıdakilerden hangileri kullanılmamıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7.

YILLARA GÖRE İÇ FINDIK İHRACATI	
Yıl	Miktar (Ton)
2017	287.047
2018	269.393
2019	343.557
2020	292.433
2021	306.651

Yukarıdaki tablo, hangi konuda düzenlenen bir sunudan alınmıştır?

- A) Bölgesel ekonomik veriler
- B) Önleyici sağlık hizmetleri
- C) Eğitim ve gelişmişlik düzeyi arasındaki ilişki
- D) Savunma teknolojileri
- E) Tarih ve kültür ilişkisi

8. **Aşağıdakilerden hangisinde olay hikâyesiyle ilgili bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?**

- A) Hikâye öğeleriyle ilgili bilinmezlikler, düğümü meydana getirir.
- B) Hikâyenin sonunda okurda hikâyenin yarım kaldığı hissi oluşur.
- C) Olay hikâyesinde başı ve sonu belli bir yapı mevcuttur.
- D) Refik Halit, Sabahattin Ali gibi yazarlar bu türde yazmıştır.
- E) Olay hikâyesinde merak ögesi en önemli özelliklerden biridir.

9. Peki (I) kendisinden her şeyi niçin almışlardı (II) Birçok yerde birçok adamın konuşmalarına kulak vermiş (III) onlardan daha az akıllı olmadığına kanaat getirmişti (IV)

Bu parçada numaralanmış yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (?) (,) (.)
- B) (,) (?) (;) (.)
- C) (;) (?) (;) (.)
- D) (,) (.) (;) (.)
- E) (;) (?) (,) (...)

1. Kurgusal metinlerde anlatıcının konumu sürekli değişmekle birlikte anlatım bir anlamda Platon'un sınırlarını çizdiği diegesis ve mimesis etrafında şekillenir. Yazar bir duyguyu, bir düşünceyi hikâye edebilmek için ya göstererek (mimesis) ya anlatarak (diegesis) ya da bunların karışımı bir yaklaşımla metni oluşturur. Kestirme bir yaklaşımla birinde "aktarma" diğeri ise "canlandırma (sahneleme)" söz konusudur. Öykücünün bakış açısı, bir anlamda öykünün nasıl şekilleneceğini de belirleyecektir. Kuşkusuz aynı tema farklı bakış açılarıyla apayrı yönere savrulabilir çünkü her bakış açısının kendine göre bir mantığı, anlam ve çağırış alanı vardır. Bu nedenle öykücü, okurda en vurucu ve kalıcı etkiyi oluşturabilmek için o temanın gerektirdiği bakış açısını yakalamak durumundadır.

Parçadan hareketle metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevine dair aşağıda verilen yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bakış açısının değişimi metnin anlamını değiştirmez.
- B) Anlatıcıyı Platon konumlandırmış ve sınırlandırmıştır.
- C) Hikâyenin akışı anlatıcının seçtiği, takındığı tavrıdan bağımsızdır.
- D) Hikâyenin yazarı için anlatımda sahneleme yaklaşımı en etkili bakış açısidir.
- E) En kapsayıcı bakış açısı aktarma ve canlandırmanın karışımı ile oluşmuştur.
2. Hikâye türüyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?
- A) Türk edebiyatında Batılı anlamdaki ilk hikâye kitabı *Küçük Şeyler* isimli eserdir.
- B) Serim, düğüm ve çözüm olay hikâyesinin planını oluşturur.
- C) Millî Edebiyat Dönemi, hikâye açısından durgun bir dönemdir.
- D) *Dede Korkut Hikâyeleri*, Türk anlatı geleneğindeki tahkiyeli eserlere örnektir.
- E) Hikâyede çatışma, olay örgüsünün gelişmesine katkıda bulunur.

3. Malta taşı döşeli avlunun sonunda başlayan bahçeye geçirdim. Akşamın alaca karanlığında yeni sulanmış bahçeden yedi sekiz baş soğan, iki marul kökleri, dönüştü Hatice nineye on kuruş uzatırdım.
— Az bu kadar, derdi. Üşendin mi köklemeye?
— Yeter, diyecek olurdum.
Elinin tersiyle geri çevirirdi beni:
— Siz kalabalıksınız. Verdiğin para çok. Git bu kadar daha kökle.
Az sonra ben kapıdan çıkarken:
— Selam söyle annene, diye seslenirdi. Her seferinde para göndermesin. Bu kadar senelik komşuyuz.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimlemeye yer verilmiştir.
- B) Diyalogdan yararlanılmıştır.
- C) Gözlemci bakış açısı kullanılmıştır.
- D) Anlatıcı kurgusal bir kişiliktir.
- E) Olay öyküsünden alınmıştır.

4. Altı ay içinde Muhsin Çelebi büyük çiftliğini, mandırasını, evini, dükkânlarını, bahçesini, bostanını rehine koydu. Tüccarlardan para topladı. Atlarını, hademelerini hazırladı. Bunların hepsi hakikaten benzeri görülmedik derecede muhteşemdi. Dönüşte yedi bin liraya iade etmek şartıyla Toroğlu'ndan meşhur Pembe İncili Kaftanı da aldı. Genç karısıyla iki çocuğunu akrabasının birinin evine bıraktı. Altı aylık nafakalarını ellerine verdi. Sonra padişahın namesini koynuna koyarak yola düzüldü. Konak konak ilerledikçe bu yeni elçinin gösterişi, kalabalığı hele incili kaftanın şöhreti bütün Anadolu'dan geçerek Şah İsmail'in diyarına taşıyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine yer verilmiştir?

- A) Özetleme
- B) Kişi tanıtımı
- C) Olay anlatımı
- D) İç çözümleme
- E) Diyalog

5. Aşağıdakilerden hangisi sunumdan önceki aşamalardan biri değildir?
- A) Hazırlanacak sunu hakkında bilgi toplanır.
- B) Sunu taslağı üzerinde çalışma yapılır.
- C) Görsel ve işitsel araçlar hazır hâle getirilir.
- D) Sunumdaki geçiş ifadeleri belirlenir.
- E) Beden dili konuya uygun kullanılır.
6. Aşağıdaki parçaların hangisinde farklı bir bakış açısı kullanılmıştır?
- A) Akşam yemeğinde erik hoşafı vardı. Küçük ve sarı taneler o kadar leziz idi ki... Acele acele yiyor fakat çekirdeklerini muntazaman çıkarıyordum.
- B) Uyku gözlerimden akıyordu. Ayaklarım titriyordu. Acaba bu kaba herif benim parasızlığımı yüzüme vurmak, taş mı atmak istiyordu?
- C) Yattığım odanın arka bahçeye bakan bir penceresi var. Ocağı, tavanı sanki kömürden yapılmış gibi simsiyah...
- D) İnsaflı sadrazam, vicdanının ruhuna akseden sesini, gururunun karanlığı ile boğmadı. "Tam bizim aradığımız adam işte..." dedi.
- E) Adalar tarafındaki kıyıda bir ağacın dibine oturmuşlardı. Renkli iki taş gibi hareketsiz duruyorlardı. Birdenbire fena hâlde canım sıkıldı.
7. Aşağıdaki yargılardan hangisi bir alıntının hikâyenin çözüm bölümünden alındığını gösterir?
- A) Olayların, kişilerin ve mekânların tanıtılması ve anlatılması
- B) Okurun zihninde beliren soruların cevaplandırılması
- C) Olayların okurda merak oluşturacak şekilde işlenmesi
- D) Kişiler arasındaki diyaloglara yer verilmesi
- E) Betimlemelere uzun uzadıya yer verilmesi

8. Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu sökünce orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince zehirli bir diken başparmağını şişirirdi; kazma körlenir, kürek bulamaz, taş dağ gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya, yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir. Omuzları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkarı. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tirmalardı...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmamıştır?

- A) Betimleme
- B) Kişileştirme
- C) Benzetme
- D) Tanımlama
- E) Öyküleme

9. Ne var ki kaynağı Avrupa olan çağdaş hikâye ve roman Türk edebiyatında Batı'dakinin tersine halk hikâyelerinin ve masallarının gelişmesiyle oluşmamış, XIX. yüzyılın ikinci yarısında doğrudan doğruya Batı edebiyatının hikâye ve roman yolundaki verimleri örnek tutularak yazılmaya başlanmıştır.

Parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Türk edebiyatında Tanzimat'tan önce tahkiyeli anlatım türleri yoktur.
- B) Batı'da hikâye türü, başka türlerin dönüşümüyle oluşmuştur.
- C) Çağdaş hikâye ve roman Batı'da ortaya çıkmış edebî türlerdir.
- D) Türk edebiyatındaki ilk hikâye örnekleri taklit özelliğini gösterir.
- E) Hikâye türünün Türk edebiyatındaki gelişimi Batı'dakinden farklıdır.

1. “Akşamüstleri Tünel’den Taksim’e doğru sol kaldırımdan yürürseniz gözünüze dalgın, siyah gözlüklü, yüzü kederli ama müthiş kederli –yüzündeki keder besbellidir, elle tutulacak gibi, yüzde donup kalmıştır– pantolonu ütüsüz, ağarmış saçları kabarmış bir adam çarpar. Bu adamın, bu Beyoğlu kalabalığı içinde bir hâli vardır ki (daha doğrusu her hâli) size bu koskocaman şehirde yalnız, yapayalnız olduğunu söyler. Bu neden böyledir? Orasını kimse de bilmez. Bazı adam vardır, insan yüzünde sırf hınç, kin okur. Bazısında gurur, bazısında neşe, bazısında bayağılık, aşağılık... Bu adamın üstünden başından da yalnızlık akar. Bir de bu adama, Kadıköy İskelesi’nin kanepelerinden birine oturmuş, heybeli köylüleri, çıplak ayaklı serseri çocukları, hanımefendileri seyrederken rastlarsınız. Bu adam hikâyecisi Sait Faik’tir.”
- Bir gün, aklımda kaldığına göre bir pırıl pırıl, cam gibi parlayan sonbahar sabahıydı, ona Kadıköy iskelesinin kanepelerinde rastladım.
- “Ne var ne yok Sait?” dedim. “Hikâye yazıyor musun?”
- “Yok,” dedi, “Yaşıyorum.”

Bu parçadan Sait Faik ve hikâyeciliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Bazen gururlu bazen neşeli olduğuna
- B) Dış görünüşüyle ilgili özensiz davrandığına
- C) Çevresindeki insanları gözlemlediğine
- D) Aşırı kederli bir yüz ifadesi olduğuna
- E) Konularını gerçek yaşamdan aldığına
2. **Aşağıdakilerden hangisi sunum sırasında yapılmaması gereken davranışlardan biridir?**
- A) Vurgu ve tonlamaya dikkat edilmeli.
- B) Görseller sunuda konuya uygun kullanılmalı.
- C) Sunum sırasında sakın davranılmalı.
- D) Sunudaki metin hızlıca okunmalı.
- E) Sunudaki yazılar herkes tarafından okunabilmeli.

3. Muhtar gemin etti:
- Hoca inat etme vallahi vermez.
 - Ben alırım.
 - Nafile başına bela alacaksın!

Kapının yanında duran Kezban hiç lafa karışmıyor, yalnız dinliyordu. O da babasının Eseoğlu’ndan alacağı olduğunu yeni işitmişti. Bu herifi üç sene önce bir gün pazarda görmüştü. Sarı, esmer, çirkin suratı, çarpık burnu, dişlek ağzı, gözünün önüne geldi.

Bu parçada hangisine yer verilmemiştir?

- A) Geriye dönüş
- B) İç konuşma
- C) Diyalog
- D) Kişi tanıtımı
- E) Olay anlatımı

4. İnsanoğlunun hikâyeye bu kadar ilgi duyması ve onu sevmesinin sebebini bu noktada çözümleyebiliriz. Temelde yatan faktör “merak”tır. “Ne olmuş?”, “Nasıl olmuş, neden olmuş?” “Sonra ne olmuş?” sorularında barizleşen insanın merak duygusu; onu hikâyeye götürür. Merak duygusu, çoğu zaman onun “hoşça vakit geçirme” arzusuna hizmet etmiş ve etmektedir. Tahkiyeli ifadede asıl mesele ilgi, merak ve tesir uyandırabilmektir. Bunların sağlanabilmesi için bir ana vaka ve onun parçaları olan olaylar düzenlenir.

Parçadan aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Hikâye, değerini hep koruyan bir edebî türdür.
- B) Bir şeyi anlamak için duyulan istek hikâyenin belkemiğidir.
- C) Hikâye, insanların eğlenmek için kullandığı değerli bir vasıta.
- D) Hikâyenin iskeletini olay ve olaylar dizini oluşturur.
- E) İnsan hayatını sınırlı derecede etkilemesi hikâyenin eksikliğidir.

5. Güneş, sabahtan beri Diyarbakır'ın tepesine oturmuş; demir renkli dağları, taşları yumuşatıyor; birbirine sokulmaktan korkan insanları tere kesiyordu. Güneşin bu eziyeti, daha saatlerce sürdü. Sonra gece gündüzün ardına bağlandı. Zülküf tahta çıktı. Yatağın içine girip bakışlarını gökyüzüne verdi. Gök parlaktı.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlatmaya dayalı bir edebî metinden alınmıştır.
B) Gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır.
C) Tabiatın insan üzerindeki etkisinden söz edilmiştir.
D) Mekân, zaman gibi yapı unsurları bulunmaktadır.
E) Karşılaşma bulunmadığından metnin giriş bölümüdür.

6. Rüyasında, götürdüğü fermanın eriyerek kan olduğunu, sonra tufan dalgasının kırmızı alevler hâlinde bütün vücudunu sardığını görüyordu. Sıçradı, uyandı. Hiçbir tehlike karşısında intizamını bozmayan kalbi şimdi hızlı hızlı çarpıyordu.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Geriye dönüş tekniğine başvurulmuştur.
B) Birinci kişi anlatımına yer verilmiştir.
C) Anlatımda ilahi bakış açısı kullanılmıştır.
D) Yükleme isim olan devrik cümle kullanılmıştır.
E) Olay, açık bir mekânda geçmektedir.

7. Dünyada çok büyük bir yangın çıkmıştı ve bu yangında ilk kurtarılacak olan kendi hayatıydı. Ama nasıl olacaktı bu? Ya da olası mıydı? Herkes denizlerini tüketmişti. Telefonlarını tüketmişti. Hayatımızdaki her şey sürüncemede kalmıştı. Bu yüzden hiçbir şey tat vermiyordu. Geçmişin olanca görkemi ve sızısıyla birbirine açılan bu sokaklarda yürürken bunları düşünüyordu.

Bu parçada hangi anlatım tekniğine yer verilmiştir?

- A) Bilinç akışı
B) Geriye dönüş
C) Diyalog
D) İç konuşma
E) İç çözümleme

8. Hepimiz biliriz ki başta roman ve hikâye olmak üzere bütün anlatma esasına bağlı türlerin üzerimizde bıraktığı ilk izlenim, bir "hikâye" anlatmış olmalarıdır. Nitekim bu tür eserler üzerinden konuşurken sık sık şu tarz ifadeler kullanırız: "İntibah, Ali Bey'in hikâyesi ekseninde şekillenmiştir." "Mai ve Siyah Ahmet Cemil'in hikâyesidir." "Reşat Nuri Güntekin Çalıkuşu romanında Feride'nin hikâyesini anlatır."

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Roman kahramanları değişse de romanda anlatılanlar değişmemektedir.
B) Tahkiyeli eserlerde kahramanların yaşadıkları mekânlar da anlatılmaktadır.
C) Hikâye ve roman tür olarak birbirinden etkilenmiştir.
D) Tahkiyeli anlatım türleri kahramanların hayatları etrafında şekillenir.
E) Hikâyeler romana göre daha kısa olay örgüsüne sahiptir.

9. I. Arkadaşımla kol kola girerek uzaktan tek tük pırıltıları görünen şehrin yolunu tutunca bu ışık sırtımıza yapıştı, gölgemizi uçsuz bucaksız karanlıklara kadar uzattı.
II. Ağzına kadar ayanla dolu olan güğümün alt kenarı her adım atışında dizlerine vurmakta ve dirseğine kadar geçirdiği sapı, kolundan kurtulup önüne yuvarlanmak ister gibi ileri hamleler yapmakta idi.

Numaralandırılmış parçalarda kullanılan bakış açısı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Kahraman - gözlemci
B) Gözlemci - kahraman
C) Gözlemci - hâkim
D) Kahraman - ilahi
E) Tanrısal - kahraman

1. Son yıllarda, dergilerde iyi şiirlere rastlamak bir hayli güçleşti. Bunun nedenini kestirmek oldukça kolay: Bir kez, şairlerimiz, ucuz edebiyat yapmayı nedense moda hâline getirdiler. Sonra dergi çıkaranlar yani dergiciler, öyle iyi şiirmiş sağlam şiirmiş, buna pek aldındıkları yok. Dergide yer dolsun da ne olursa olsun diyorlar. Nedir ki bütün bu kargaşalık içinde, zaman zaman, bir derginin köşeçizinden, dergicinin, öteki yazıların altında bunalttığı bir köşeçizinden, öyle bir şiir parlıyor ki bu, karamsar düşüncelerimizi bir parçacık olsun, umuda, aydınlığa ulaştırıyor. *Yeditepe'nin mart sayısında yayımlanan Arıburnu'nun Onu Tanımak Lâzım şiiri işte böyle bir şiirdir.*

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Özel isimler bulunmaktadır.
B) Soyut isimler bulunmaktadır.
C) Topluluk isimleri bulunmaktadır.
D) "Köşeçiz" küçültme eki almış olan bir addır.
E) Türemiş isimler bulunmaktadır.
2. Daha gecedен belliydi bugün bu kadar sıcak olacağı.

Gece yarısına doğru şehirin kuytu semtlerine yer
I II
yer bir duman, ağır bir hava çökmüştü. Eşyanın
aydınlanışını, karanlığı yırtarak, uğraşarak, didinerek
III IV
ortaya çıkışını, her sabah olduğu gibi boşlukta yerini
V
alışını görmedim tabii.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük ismin ilgi hâlidir.
B) II. sözcük ismin yönelme hâlidir.
C) III. sözcük iyelik ve belirtme hâli eki almıştır.
D) IV. sözcük iyelik eki almıştır
E) V. sözcük yalın hâlidir.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçültme adı kullanılmıştır?

- A) Büyücek bir odanın içinde halının üzerindeydi.
B) Su dağıtan çocuk minicik elleriyle sepeti tutuyordu.
C) Yolun kenarındaki tepecikte durmuş, üzgün üzgün bakıyordu.
D) Bu gencecik yaşta sanki ihtiyar gibiydi.
E) Adam alçacak boylu ve sert mizaçlıydı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ismin belirtme hâlinde kullanılan bir sözcük yoktur?

- A) Bunca yıllık karısına yalan söylemenin ne anlamı vardı.
B) Nazime Hanım yanı başına gelmiş, Refik Bey'i aşağıya yemeğe çağırıyordu.
C) Yılmaz güneşten yanmış simsiyah yüzünü tabağından kaldırarak babasına baktı.
D) Bir iki dakika sonra Nurten kahvesini getirdi.
E) Fincanı uzatsa da babası oralı bile olmadı.

5. Aşağıdan, mutfağın bahçeye bakan penceresinden, bir yanık yağ kokusu geliyor; tavada patlıcan kızartıldığı duyuluyordu. Denizin üstündeki gök, maviliğini kaybetmişti iyice, esmerleşmeye yüz tutmuştu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ayrılma hâlinde isim
B) Soyut anlamlı isim
C) Yalın hâlde isim
D) Bulunma hâlinde isim
E) Türemiş isim

6. I. Okulun altındaki kömürlük depo olarak kullanılıyordu.
 II. Masanın üzerindeki yemeklere iştahla baktı.
 III. Tahtanın önündeki silgi yerinde yoktu.
 IV. Türkçe dersinde metin ağırlıklı çalışmalar yapılmaktadır.
 V. Köylüler, köy meydanındaki ağacın gölgesinde toplanmıştı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük yapıca diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Küçücük mahkeme salonunu dokuz kişi doldurdu.
 II. Soldaki daracık, gölgeli bir yola sapıp kayboldular.
 III. Çınar ağaçlarının gölgelediği bir derecik, yol boyu bana eşlik ediyordu.
 IV. Kaptan, büyücek bir para cüzdanını sallayarak içeri girdi.
 V. Hamalın ipini, bu fakir kadıncağız kendi ipiyle karıştırmıştı.

Bu cümlelerin hangi ikisinde altı çizili sözcük küçültme eki almış ad görevinde sözcüktür?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) III ve IV E) III ve V

8. Ay ışığı kulübe ile sarayı birbirinden nasıl farksız yapıyorsa insanları da başka türlü yapamaz ki. Her kulübemsi insan bir saraydır. Nitekim ben de öyleyim. Yanımda bir dal çıtırtısı duydum. Silkindim. Arkama döndüm. On adım tahmin ettiğim bir uzaklıkta bir hayat, bir ağaca dayanmış duruyordu. O da benim tarafıma bakıyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Küçültme eki almış isim
 B) Yansımadan türemiş isim
 C) Yönelme hâli eki almış isim
 D) Somutlaşmış isim
 E) İyelik eki almış isim

9. Kemik kakmalı bu boyacı sandığı yirmi senelik.
 Gözleri görmez oldu, işi bıraktı Mercan Usta yoksa.
 Nereli mi? Doğma büyüme Bakırköylü. Bu gördüğün
 bahçelerde açmayan çiçeklerin, bu denizlerde
 yüzmeyen balıkların, bu döner durur halkaların,
 bu çarkıfeleklerin, bu masalarda ki ejderhaların
 yaratıcısı Mercan Usta'dır.

Bu parçada numaralandırılmış isimler yapı bakımından ikiye eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Otuz sekiz kulaçta yatan kuzu gibi istavritleri

balıkhaneye gönderen balıkçının hiç kimsesi yoktu.
 Sandalında yatardı. Bir sabah, güzel bir kış sabahı,
 istakoz ağlarını çekmek üzere sandalına atladı.

Bu parçadaki numaralanmış isimler için aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük yönelme hâli eki almış, birleşik bir isimdir.
 B) II. sözcük ilgi hâli eki almış, türemiş isimdir.
 C) III. sözcük bulunma hâli eki almış, basit isimdir.
 D) IV. sözcük belirtme hâli eki almış basit isimdir.
 E) V. sözcük çoğul, iyelik ve belirtme hâli eki almış isimdir.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır?
- A) Atatürk Fen Lisesi önümüzdeki yıl yeni binasına taşınacakmış.
- B) Saat 17.00'den önce yetişemediğimiz için Hisar'ı gezemedik.
- C) Sevimli çocuk, Van kedisi alması için babasına yalvarıyordu.
- D) Eski evimiz, Reşat Nuri Güntekin Sokağı'ndaki çeşmenin yanındaydı.
- E) Bodrum kalesi, yerli ve yabancı turistlerin ziyaret ettiği bir mekândır.

2. Atmaca hiç kimseyle konuşmuyor, düşünlere gitmiyor, zeytinlerin altında tek başına çalışıyordu.

Bu cümledeki virgölün kullanım amacı aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğru açıklanmıştır?

- A) Tırnak içinde olmayan alıntı cümleyi göstermek için
- B) Yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtmek için
- C) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için
- D) Eş görevli kelime ve kelime gruplarının ayırmak için
- E) Ara sözleri veya ara cümleleri göstermek için

3. (I) Kendisiyle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir ilkbahar günü tanıştık. (II) Erenköyü'nde Halim Paşa'nın köşkündeydik. (III) Halim Paşa'nın eşi İffet Hanım, bir sebeple bizi davet etmişti. (IV) O sıralarda Şukûfe Nihal, İstanbul Kız Lisesi'nde edebiyat öğretmeni idi. (V) Ben ise Edebiyat Fakültesinde Fransız Edebiyatı Bölümünde doçenttim.

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde kesme işaretinin kullanımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. İri damlalar, zeytin ağaçlarının siyah yapraklarını garip tıpırtılarla oynatıyordu.

Aşağıdakilerin hangisinde virgül bu cümledeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Değirmenci de bunların arasındaydı, beyaz sakalını karıştırarak lakayt gözlerle bakıyordu.
- B) Günler, kuvvetli bir rüzgârın sürüklediği beyaz bulut kümecikleri gibi geçip gidiyordu.
- C) Kadın, erkek, genç, ihtiyar hiçbir şeye karar veremeyerek bekliyorduk.
- D) Adaşım, ben o gece dinlediğim şeyleri öldükten sonra bile unutamam.
- E) Sefil kulübelerin, ucu bucağı görünmez yangın yerlerinin ortasındaydık.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımından kaynaklanan bir yazım yanlışı vardır?

- A) Türkiye, doğu Akdeniz'de doğal gaz arama çalışmalarına başladı.
- B) 27 Kasım 2023'te hikâye kitabımın ikinci baskısı okurlarla buluşacak.
- C) Öğrenciler, Korkut Ata oyununu okulun konferans salonunda sergileyecek.
- D) Gelgit olayları, Ay'ın Dünya'ya yaklaşması veya Dünya'dan uzaklaşması sonucu meydana gelir.
- E) Kurban Bayramı'nda Ayşegül halamı ziyaret edeceğim.

6. Aşağıdaki trafik bilgi işaretlerinden hangisinin yazımında yanlışlık yapılmıştır?

- A) Kızılırmak
- B) Tuz Gölü
- C) Sertavul geçidi
- D) Ankara
- E) Bolu Dağı

7. (I) Binbir Gece masalları, kuşkusuz dünyanın en güzel hikâyeleridir. (II) Yazarları bilinmeyen bu masallarda insan ve insanlıkla ilgili gerçekler bazen çok soyut bazen de çok somut biçimde dile getirilir. (III) Anlatıla anlatıla, süzüle süzüle, arılaşan, olgunlaşan bu masallarda konular evrenselliğe adım atar. (IV) Çin, Hint, İran, Arap, Türk kültürlerinin ve İslam dünyasının ortak dehasının ürünü olan bu masalların konuları mekân ve zaman kaymaları yüzünden çok geniştir. (V) Bu zengin kaynak eski hikâyemizi hem konu hem de anlatış biçimi bakımından etkilemiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

8. I. Asıl İstanbul; hayallerimizin, rüyalarımızın ve hatıralarımızın İstanbul'u mudur?
II. Sanki bir şeyler söylüyor bu eller; rica ediyor, davet ediyor...
III. Etrafta her türlü insan var: çocuk, kadın, erkek, ihtiyar; Adanalı, Bolulu, İzmirli...
IV. Usanılır o şehirden; her yerini gördüm, tanıdım sanılır.
V. Hasan; sakın, sessiz, ağzından bir tek söz çıkarmayan bir adam.

Yukarıdaki cümleler noktalı virgülün kullanımına göre ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. I. Ben o otelde misafirim, diye söze başladı.
II. Aziz vatanın, selameti için fedakârlık göstermek zorundayız.
III. Hayır, mektup sahibi fevkalade ciddi ve kıymetli bir şahsiyet.
IV. Bu, bir aynanın duvara vurmuş ışığından başka bir şey değildi.
V. Babasının, evinde kendisine verdiği nasihat aklından çıkmıyordu.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde virgül yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Yalnızlık Dünya'yı doldurmuş. Sevmek, bir insanı
I II III
sevmekle başlar her şey.
IV V

Yukarıdaki cümlede numaralandırılmış sözcüklerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki tarihlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) 29.10.2023
B) 29/10/2023
C) 29 Ekim 2023
D) 29.X.2023
E) 29/Ekim/2023

12. Sarı sıcağın altında yürüdük babam yürüdük. Kayalar ayaklarımı dağladı, yere de basamıyordum. Yarı baygın bir halde büyük bir uçurumun başına gele bildik, dört bir yan yek pare korkunç kayalarla çevriliydi.

Yukarıdaki metinde kaç kelime yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Korkunç, mor, kaypak taşlı, bütün kayadan kocaman bir dağın üç tepesi var ki buranın adı Kefro kalesidir.
B) Bende sana mağaramı gezdireceğim, diyen adam aslında bin yıllık bir mağara adamının ta kendisiydi.
C) Arkadan gün vurup üstümüzdeki sivri kayanın up uzun gölgesini önümüze, uşuzbucaksız kayalara seriyordu.
D) Mağara Köyünde yabancı görmeye alışık olmadıklarından bana acayip bir sihirbaz, bir kaçık, tuhaf adam gibi bakıyorlar.
E) Kocaman, karanlık ağızıyla mağara, bu yakıcı sıcakta sanki derinden soluyor; kayalar bir buğulu ter içinde kalkıp iniyordu.

1. Sözcükler anlamlı ses birimleridir. Başka bir deyişle nesnelerin ve varlıkların yerini tutan birer göstergedir. Aslında özel adlar dışında hiçbir sözcük, tek bir nesnenin adı değildir. Çünkü bir sözcük, kimi yönleriyle ötekilerden ayrılan, birbirlerine daha çok benzeyen, türdeş birçok nesnenin ortak adıdır. Söz gelimi çiçek sözcüğü belli bir çiçeğin değil, çiçek olma özelliği taşıyan tüm bitkilerin ortak adıdır. Dünyadaki benzer özellikler taşıyan bazı bitkilerin ötekilerden ayrılarak farklı bir küme oluşturduklarının anlaşılmasıyla, "çiçek" sözcüğü o kümenin adı olmuştur.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Abartma
B) Tanımlama
C) Örnekleme
D) Karşılaştırma
E) Genelleme

YGS 2011

2. Şair babalar, kız ya da erkek çocukları için çokça şiir yazmışlardır. Bizim edebiyatımız, bu alanda hatırı sayılır zenginlikler içermektedir. Saymaya başladığımızda Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet, Recaizade Mahmut Ekrem gibi yüzlerce ad bir çırpıda aklımıza gelir. Fakat şair evlatların, anneleri için değilse de babaları için aynı cömertliği gösterdiklerini göremiyoruz. Gerçekten de anneler için yazılmış başlı başına bir şiir hazinesi vardır. Peki neden bu böyledir? Anne, sevginin, sevecenliğin, yumuşaklığın; baba, katılığın, otoritenin simgesi olduğundan mı? Sanırım önemli ölçüde neden budur. Otorite ve sertlik, gereksinim duyulan, yerine göre güven veren özellikler olsa da şiirle pek bağdaşmazmış gibi görünüyor.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tartışmacı bir havası vardır.
B) Açıklama yapılmıştır.
C) Tanımdan yararlanılmıştır.
D) Abartmaya başvurulmuştur.
E) Karşılaştırma yapılmıştır.

LYS3 2011

3. Şu ünlü "genç şairlerimizden" sözüne oldum olası akıl sır erdirememişimdir. Bu yolda saçını ağartmış, çok sayıda şiir kitabı yayımlamış, şiirserverler olarak neredeyse yirmi yıldır adını işittiğimiz, dergilerde şiirlerini severek okuduğumuz, ödüller kazanmış şairlerimizin kim bilir kaç kez bu sıfatla anıldığını gördüm. Acaba bizim eleştirmenlerimiz, tanıtıcılarımız hangi haklı gerekçelerle bir türlü kabullenemiyor kimi şairlerimizin büyümesini, kıdemliler arasına karışmasını? Yoksa onların yaşlarını, Dağlarcaların, İlhan Berklerin yaşları ile karşılaştırınca mı uygun görüyorlar bu "genç" sıfatını? Peki bu "yolun yarısını aşmış" şairlerimizi "genç" diye nitelendirecek olursak 16-17 yaşlarındaki şairlerimizi, şair adaylarımızı nasıl anacağız? "Gepegenç şair" diye mi, "stajyer şair" diye mi?

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Çoğullandırmalara yer verme
B) Örnekten yararlanma
C) Nitelendirmelere başvurma
D) Tanık gösterme
E) Deyimler kullanma

LYS3 2011

4. Doğu Karadeniz'in yaylalarını mutlaka görün. Kıyılarda hiç oyalanmadan kartpostallardaki kadar güzel ormanların üzerindeki muhteşem yaylalara çıkın. Her biri ötekinden farklı olan yaylaların birinden ötekine yürüyün. Ahşap yayla evlerinde konaklayıp yöresel yemeklerin tadına bakın. Yamaçlarda horon tepin; vadilere çökmüş, denizi andıran sis bulutlarına karşı tembel tembel yatın.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimleyici ögelere yer verilmiştir.
B) Karşılaştırma yapılmıştır.
C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
D) Öneri nitelikli cümleler kullanılmıştır.
E) Kişileştirmeye başvurulmuştur.

YGS 2012

5. Alışkanlıklar, basmakalıp sözler en derin gerçeklerin anlamını, en güzel duyguların ürpertisini unutturabilir. Bunları yeniden canlandırmak, yeniden yaşatmak için sanatçı olmak gerekir. Ancak şairler, milyonlarca yıllık güneşin ışığını, bize yeni açmış binbir renkli bir çiçeğin parıltısı gibi gösterebilirler. Yunus'un söyleyişiyle, her gün yeniden doğan şairler olmasaydı insanlık; öğrenilmiş, ezberlenmiş gerçeklerin kabuğu içinde sıkışıp kalacaktı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Abartmaya başvurma
B) Yinelemelere yer verme
C) Koşul öne sürme
D) Yansız bir söyleme dayanma
E) Tanık göstermeden yararlanma

YGS 2012

6. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen kavramla uyuşmamaktadır?

- A) İç konuşmadaki düzenli mantık silsilesinden çıkılarak kahramanın düşüncelerinin art arda ve düzensiz bir biçimde verildiği teknik. (Bilinç Akışı)
B) Yazarların; olayları açıklamak, kahramanın kimliğine açıklık getirmek veya bir problemi çözmek için, anlattıklarının şimdiki zamanından ayrılarak geçmişe gitmesi. (Geriye Dönüş)
C) Bir yazarın, başka bir yazarın metninden aldığı parçaları kendi metninin içinde eriterek yeniden yazması. (Metinler Arasılık)
D) Gerçekliğin farklı alanlarından alınan çeşitli parçaların, doğrudan doğruya, "biçimci" görüşlere uygun olarak birleştirilmesi. (Kurgu)
E) Yazarın, kahramanların akıllarından geçeni, içlerinden geçirdiklerini, onların kendi kendileriyle konuşması biçiminde yansıtmayı. (Diyalog)

LYS3 2012

7. Benim gibi yazma heveslisi bir arkadaşımın Ataç'ı ziyarete gitmiştik. Yazma tutkumuzu anlatacak, bize yol göstermesini isteyecektik. İsteğimizi heyecanlı, titrek bir sesle anlattım. Yüzüme baktı, kalın camlı gözlüklerini çıkarıp yeniden taktı. Sonra şöyle dedi: "Çok ama çok okuyacaksınız. İlk söz dağarcığınızı zenginleştireceksiniz." Sonra masasının üzerinde duran Türkçe Sözlük'ün ilk baskısını aldı, "Sözlük okumakla işe başlayacaksınız. Evet, sözlük okuyacaksınız. Bundan sıkılır, tat alamazsanız bilin ki yazı mazı yazamazsınız." Ataç'ın verdiği öğüt şaşırtmıştı beni. Sözlük okunur muydu hiç? Bakılmak içindi sözlükler. Ataç'ın dediğine uydum yine de. Her gün bir ya da birkaç madde okuyordum. Okuduğum maddeler, Türkçenin toprağında dolaştırıyordu beni. Çok sonra Nathaniel Hawthorne'un şu sözlerle karşılaştım: "Sözlükte bir başlarına o kadar masum ve güçsüz olan sözcükler, onları nasıl harmanlayacağını bilen birinin elinde o kadar iyi ya da kötü olabilir." Ataç'ın öğüdü ne denli doğruysa Hawthorne'un uyarısı da öyleydi.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sezdirme B) Koşul C) Öyküleme
D) Betimleme E) Karşılaştırma

LYS3 2012

8. Dünyanın yedi harikası olur da üç kıtada yüzyıllarca hüküm sürmüş, altı yüzyılı aşan varlığından geriye olağanüstü bir kültür hazinesi bırakmış Osmanlının yedi harikası olmaz mı? Gerçi tarihçiler, sanat tarihçileri ve mimarlar varken en önemli yedi Osmanlı eserinin hangileri olduğuna ben karar verecek değilim. Ancak okuduklarımdan ve gördüklerimden hareketle tamamen kişisel bir beğeni listesi oluşturmamın önünde bir engel yok sanırım. İşte benden Osmanlının yedi harikası: Süleymaniye Külliyesi, Selimiye Camisi, Mostar Köprüsü, Mağlova Kemeri, Kavalalı Mehmet Ali Paşa Camisi, Kubbetü's-Sahra, Hamidiye Çarşısı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleyici anlatım
B) Tartışmacı anlatım
C) Betimleyici anlatım
D) Tanımlamadan yararlanma
E) Kanıtlayıcı veriler kullanma

YGS 2013

9. Kendi yaşantımı düşündüm; bulunduğum çevreleri, iş yerlerini, tanıdığım insanları... Boş verebilseydim, hiçbir şeye aldırmasaydım, üzülecek yerde gülseydim... Ama yapamadım, anlamamıştım yaşamın maskeli bir balo olduğunu. İnsanların her gün, her an değişik maskeler taktıklarını... Ben de kendime çeşitli maskeler hazırlamalıyım! Boy boy, renk renk... Yerine göre kullanmalıyım, duruma göre... Güleç, kızgın, asık suratlı, üzgün, perişan, mutlu... Hepsinin yeri geldi ama yapamadım. Hep kendi yüzümü taşıdım. "Binbir surat" denilen insanlar arasında maskesiz biri yaşayabilir miydi? Dayanabilir miydi?

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Benzetmeden yararlanılmıştır.
B) Öykülemeye başvurulmuştur.
C) Niteleyici sözcüklere yer verilmiştir.
D) Örneklerden yararlanılmıştır.
E) Karşıt kavramlar kullanılmıştır.

LYS3 2013

10. Hayatın içindeki bir an ve bu andaki küçük olaylar, anlatmak için yeterlidir. Dış âlemden meydana gelen olaylar arasından seçme, ayıklama ve yeniden düzenleme ihtiyacı duyulmaz. Okuyucunun merak duygusunu kamçılayacak entrik unsurlar, iniş çıkışlar, düğümlerden faydalanma söz konusu değildir. Olay örgüsünün yürüyüşü büyük ölçüde "diyalog" veya "konuşmaya" dayanmaktadır. Yazar-anlatıcı ya hiç müdahale etmez ya da aralarındaki bağlantıları sağlamakta yetinir.

Bu parçada, aşağıda verilenlerden hangisinin özelliklerinden söz edilmektedir?

- A) Durum hikâyesi
B) Olay hikâyesi
C) Roman
D) Geleneksel hikâye
E) Klasik mesnevi

LYS3 2014

11. Kişiler arası iletişim, kaynak ve hedef konumundaki kişilerin aynı ortamda ve karşılıklı etkileşim içinde bulunması zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. İletişim sürecinde taraflar arasındaki etkileşimin olduğu her karşılaşma, bilgi alışverişi, kişiler arasında ortaya çıkan güven ve yakınlık da iletişimin kapsamına girmektedir. Dolayısıyla kişiler arası iletişimde dil kadar jest, mimik gibi bedensel ifadeler ve sessizlik de iletişim kurmaya yarayan araçlar arasında yer almaktadır.

- I. Beden hareketleri iletişimde önemli rol oynayan unsurlardan biridir.
II. İletişim akışını sağlayanlardan biri de karşılıklı güven duygusudur.
III. İletişimi etkili kılan unsurların başında tarafların öz güvene sahip olmaları gelmektedir.

Bu parçadan kişiler arası iletişimle ilgili olarak yukarıdakilerden hangileri çıkarılamaz?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

YGS 2014

12. Buzdolabının icadı, kuşkusuz dondurma yapımını da etkiledi. Buzdolabı ülkemizde kullanılmaya başlamadan önce bir alaturka bir de alafranga dondurma vardı. Alafranga dondurmaya "kalıp dondurma" da denirdi. Bu dondurma gerçekten de buz kalıbı gibi kaskatı olurdu. Önce içine kar doldurulmuş bir fiçiyi silindire benzer bir kalıp yerleştirilir, bu kalıbın içine de dondurma malzemesi konurdu. Kar eridikçe yenisi ilave edilerek malzemenin bu kalıpta donması sağlanırdı. Çikolatalı, çilekli ve kremalı yapılarıydı. Alaturka dondurma ise buz katılığında değil, kar yumuşaklığında olurdu. Kenarları oluk oluk, yaldızlı veya çiçekli, iç içe geçmiş küçük kayık tabaklarda yenirdi. En çok kaymaklı ve vişneli türleri tercih edilirdi.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşılaştırma yapılmıştır.
B) İkileme kullanılmıştır.
C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
D) Tahminde bulunulmuştur.
E) Açıklama yapılmıştır.

YGS 2014

13. Psikiyatrik uygulamaların omurgasını hasta ile yapılan görüşmeler oluşturur. Psikiyatrik görüşme, diğer tıp dallarındaki tanı ve tedaviye yönelik tüm tıbbi işlemlerin yerini alan temel bir işlemdir. Kuşkusuz diğer tıp dallarında da hastayla yapılan görüşmelerin, alınan bilginin tartışılmaz bir önemi vardır. Ancak bu branşlarda tanı; esas olarak çeşitli fizik muayene yöntemleri, radyolojik ve laboratuvar incelemeleriyle konur. Hastanın görüşmeye katkısı veya çaba göstermesi sınırlıdır. Oysa psikiyatrik tanı, büyük ölçüde hekimle hastanın görüşmesine ve hekimin hastanın sözel ifadeleri ile sözel olmayan ifadelerini yorumlamasına dayanır.

Bu parçada psikiyatrik görüşmelerin önemi, aşağıdaki anlatım yöntemlerinden hangisi ön plana çıkarılarak vurgulanmıştır?

- A) Örnekleme B) Nesnellik C) Tartışma
D) Karşılaştırma E) Tanık gösterme

LYS3 2014

14. Başrol oynamak önemli miydi dersiniz benim için önemli değildi. Şehir Tiyatrosu'nda çalışırken sinemayı hiç önemsemiyordum. Arada ek iş olsun diye, sinemada figüran rollerine çok çıktım. Dans eden kalabalığın arasında, kahvede oturan, mafya liderinin dövdüğü biri... Arzu Film'de 1975 yılında Hababam Sınıfı'nda Badi Ekrem'i oynamamla birlikte yepyeni bir dönem başladı. İlk başrol teklifi de geldi Ertem Eğilmez'den. Benden kırsal kesimdeki uyanık adam tiplerini başrolde canlandırmamı istedi. Ben de sadece istediğim projelerde yer alacağımı söyledim. Namuslu filmi de öyle çıktı. Ondan sonrası da geldi; Değirmen, Muhsin Bey, Selamsız Bandosu ve Eşkiya'ya kadar...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Amaç-sonuç ilişkisi B) Öyküleme
C) Eksilteli cümle D) Benzetme
E) Devrik cümle

YGS 2015

15. Artık çoğu şeyin arasında fark kalmadığından mı yoksa farkları göreceğimizden emin olmadıklarından mı nedir, çoktandır dergilerde, benzer iki resim arasındaki yedi farkı bulmamızı istemiyor kimse bizden. Oysa biz, birbirinin aynı görünen iki resme baktığımızda, "Aralarında bir fark yok!" deyip geçmez, farkları bulup çıkarır, neşeyle çıktığımız basamakların bizi götürdüğü yerde bir cümlenin altını çizerdik: Benzerlikler yanıltır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Açıklamaya başvurma
B) Örneklere yer verme
C) Alıntıdan yararlanma
D) Koşul öne sürme
E) Soyut kavramları somutlaştırma

YGS 2015

16. Sis yavaş yavaş dağılırken limana bir gemi yanaşiyor. Güverte deniz adamlarıyla dolu. Hayretle kıyıya bakıyorlar, kimse konuşmuyor. Bundan daha etkileyici kaç manzara sayabilirsiniz? Siste kaç gün kaldılar acaba? Gece rüzgâr azaldığında veya kuzeybatıdan esip sis bulutlarını tam üzerlerine taşıdığına, pusula rutubetten okunmaz olunca sis düdüğüne önce kim sarıldı? Kendilerini geceye ve nefes alan denize bıraktıklarında tanımlayamadıkları belli belirsiz ışıklara kilitlenip soluklarını tuttular mı?

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sorularla akıcılık sağlanmıştır.
B) Kişileştirme yapılmıştır.
C) Örneklendirmeye başvurulmuştur.
D) Betimleyici öğeler kullanılmıştır.
E) Ayrıntılara yer verilmiştir.

LYS3 2015

17. Orhan Veli Kanık kendisiyle yapılan ve öykülerinin toplandığı *Hoşgör Köftecisi*'nde yer alan söyleşide sanatla edebiyatı birbirinden ayırdığını söyler. Şiiri sanata sokar, öyküyü ise roman ve tiyatroyla birlikte edebiyata. Orhan Veli, "Fikir sanatta yer alamıyor ama edebiyat fikre dayanıyor." diye açıklar edebiyatla sanatın farkını. Ve şöyle de devam eder: "Bu itibarla edebiyatın halk kitlelerine bir şeyler söylemesi lazım. Okur ve yazarları halka doğru götüren bir edebiyat isterim. Yani edebiyatın çoğunluğa hitap etmesini istiyorum. Çoğunluk okuyup anlamalıdır."

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Alıntıya yer verilmiştir.
- B) Tanık gösterilmiştir.
- C) Nesnel anlatımdan yararlanılmıştır.
- D) Karşılaştırma yapılmıştır.
- E) Tahminde bulunulmuştur.

YGS 2016

18. Bolu'nun bence en güzel ilçesi Göynük, İstanbul'la Ankara'nın tam ortasındadır. Görünüşü ilk bakışta bile etkiler insanı: vadinin tabanında akan incecik dere, kıyı ve yamaçlarında eski Türk evleri, tepede yenilenmiş saat kulesi, ağaçlar, çiçekler... Usta ressamın elinden çıkmış resim gibidir Göynük. Bu tablodaki her şey çok dengeli. Abartılı renk, güzelliği bozan çirkinlik yok. Friglerden Osmanlıya birçok uygarlık bu topraklardan geçmiş, hepsi de iz bırakmıştır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşıt anlamlı sözcükler kullanılmıştır.
- B) Betimlemelerden yararlanılmıştır.
- C) Benzetme yapılmıştır.
- D) Sayısal verilere yer verilmiştir.
- E) Öznellik söz konusudur.

YGS 2016

19. Ne kitap sayfaları ne gazete kâğıtları; hiçbir bir edebiyat dergisinin yaprakları kadar yakışmıyor okurun parmaklarına. Bu, dünyayı harflerle tamir etmek isteyen gönüllülerin, dünyanın ancak harflerle tamir edileceğine inanan insanlara tattırdıkları bir ayrıcalıktır. Bir edebiyat dergisini çıkarırlar; dergilerinin yapraklarına sadece kelimeleri değil ormanlardan kesilip getirilen ağaçların hafızasındaki sayısız kuş sesini, sayısız gün batımını, sayısız çiğ tanesini de pay ederek sanki kullandıkları kâğıda başka türden bir hayat vermek istemişlerdir. Edebiyat dergilerinin, dokundukça parmaklarımızı biraz daha incelten kimyaları, yapraklarına sinmiş o kuş seslerinden, o gün batımlarından kaynaklanıyor olsa gerek! Yalnızca kâğıda değil kâğıdın kaynağına ve onun sökülüp getirildiği özgür iklimlere duyulan minnet boşuna değildir elbette.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mecaz anlamlı sözcükler kullanılmıştır.
- B) Betimleme öğelerine yer verilmiştir.
- C) Çıkarımda bulunulmuştur.
- D) Karşılaştırma yapılmıştır.
- E) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

LYS3 2016

20. Dün akşam genç bir şairin evinde toplandık. Misafirlerden biri elindeki kitabı karıştırıyor, bir başkası da odanın köşesindeki gösterişli piyanonun tuşlarına dokunuyordu. Bu sırada ev sahibi, bana taslak hâlindeki şiirini okudu ve ne düşündüğümü sordu. Ben, şiir bitmeden bir şey dememe imkân olmadığını söyledim. Arkadaşım da şiiri değil de içindeki düşünceleri nasıl bulduğumu sordu. Ben de şiir, sözcüklerle resim yapma sanatıdır, dedim ve Mallarme'nin Degas'a verdiği "Şiir düşüncelerle değil, sözcüklerle yazılır." yanıtını hatırlattım.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlama yapılmıştır.
- B) Örneklemeden yararlanılmıştır.
- C) Öykülemeye başvurulmuştur.
- D) Betimlemeye yer verilmiştir.
- E) Tanık gösterme vardır.

YGS 2017

21. Her iki yanı ağaçlarla kaplı bir ırmağın ve gitgide silinen gecenin kıyısında sessiz sedasız yürüdük. Acı bile duyulamayacak kadar soğuk, çöllerden daha ıssız bozkırda ışığın gülümseyişini bekledik. Sırlarla dolu ama her günü bayram şehirlerde yitirdik kendimizi. Serçeler gibi uzaktan izledik bu güzelliği.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Açıklama B) Benzetme
C) Kişileştirme D) Betimleme
E) Karşılaştırma

YGS 2017

22. Yüzlerce yıllık ormanın kuytularında öylece duruyordu işte, dimdik ve mağrur. Gümüş renkli kabuklarla kaplanmış, ormanın bütün ağaçlarından çok daha uzun boylu bir ağaç. Bursa'nın ünlü kumaşları gibi yeşil yapraklarının arasından ateş topu gibi patlayan zakkum, pembemsi çiçekleriyle oracıkta duruyor ve kışın kapanmış bir havuzun sessiz hüznüyle "Ben buradayım." diye ünlemsiz çığlıklar atıyordu. Sonra arduvaz grisi yağmurlar yağdı. Gelin böceklerinin mekân tuttuğu yapraklar hüznü hüznü sararmaya başladı. "Perde!" deyip yavaşça yerlere döküldüler. Sonra meyveler, birer birer uç verdi.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kişileştirme yapılmıştır.
B) Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.
C) Benzetmelere yer verilmiştir.
D) Örneklemeye başvurulmuştur.
E) Betimleyici ögeler kullanılmıştır.

LYS3 2017

23. Toprağı sevdiren, üstünde hayat sürdürenlerdir ama ben İstanbul'u kimsesiz de olsa yine severim. Toprak her yerde topraktır. Hayatın kazanıldığı bir şehir de sonuçta ötekiler gibidir. Karnın nerede doyarsa memleketin orasıdır. Bütün bunlar doğru olabilir. Ne var ki söz konusu İstanbul olunca durum değişir. İstanbul'u, orada karnımı doyuramasam da severim. O toprağı; üstünde yalanla doğrunun bir arada olduğu, iyi ve kötünün aynı tartıda tartıldığı zaman da severim.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Düşünceleri alıntılarla pekiştirme
B) Birinci kişili anlatıma yer verme
C) Mecazlı söyleyişe yer verme
D) Öznel düşüncelere başvurma
E) Karşıtlıklardan yararlanma

ÖRNEK 2018

24. Bakmayın sahilinin dolguyla denizden yükseltilmiş olmasına; denizin içinden çıkıp içeri doğru yılan misali kıvrılan yokuşun ta Galata Kulesi'nin gölgesine kadar uzandığı bir semt Tophane. Ana sokakları bayır, ara sokakları çıkmaz. Bu nedenledir ki adımlar hafif hafif, ağır ağır atılır burada. Sanki semti derinlemesine hissettirmek ve geçmişi teneffüs ettirmek için yukarı doğru uzadıkça uzar yol.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Karşılaştırma B) Benzetme
C) İkileme D) Niteleme
E) Mecazlı söyleyiş

TYT 2018

25. Bir noktadan sonra, hayal ettiğim bu dünya benim elimden çıkar ve kafamın içinde yaşadığım şehirden daha gerçek olur. O zaman bütün insanlar ve sokaklar, eşyalar ve binalar sanki hep birlikte aralarında konuşmaya, benim önceden hissedemediğim ilişkiler kurmaya; sanki benim hayalimde ve kitaplarımda değil kendi kendilerine yaşamaya başlarlar. İğneyle kuyu kazar gibi sabırla hayal ederek kurduğum bu âlem, bana o zaman her şeyden daha gerçekmiş gibi gelir.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kişileştirmeye yer verilmiştir.
- B) Birinci kişili anlatım kullanılmıştır.
- C) Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.
- D) Benzetme yapılmıştır.
- E) Örneklemeye başvurulmuştur.

TYT 2019

26. Kentsel düş gücünü heceleyenler, kentin karakteri olan nesnelerdir. Bu nesneler, kentin tarihine tanıklık eden ve onunla bütünleşen varlıklar olarak kendilerini kabul ettirir. Dilsiz güçler rolünde hep sahnededirler. Galata Kulesi, Beyoğlu'nun yıkık dökük evleri, bir avlunun gölgesindeki zarif bir kuyu, kim bilir güneşin yakıcılığında hangi sohbetlere siper olmuş görkemli asırlık çınarlar, yüzyıllık bir çeşme, küçük bir fotoğrafçının vitrinini süsleyen eski aile fotoğrafları... Bu nesnelerin işlevi; varlıklarıyla kentin romanını yazmak, varlıklarını sürdürürken çağın yüklediği yeni anlamlara rağmen kente sahip çıkmaktır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Öyküleme
- B) Örneklendirme
- C) Tanık gösterme
- D) Tanımlama
- E) Karşılaştırma

TYT 2020

27. Beyazıt Havuzu'nun kenarındaki kanepelerden birine oturmuş, sizi bekliyorum. Yaşını almış bir adamın yirmi yaşındaki çocuk kederlerini, sevinçlerini yaşaması ne demektir, diye düşünüyorum: Belki bir geç olma hadisesi... Belki de bir çeşit hazları, kederleri, çocuklukları uzatma temayülü... Ama bu uzayan yaz, kışın gelmeyeceğine alamet değil. Kış müthiş olacak, kar yolları kapayacak, bembeyaz ovada ölümlük uzayıp gidecek... Sizi bekliyorum. Sizi göreceğim, içimde bir şey koşacak. Siz görmeden geçeceksiniz. Ben kederle sevinci duyup dalacağım istediğim âleme. Dünyayı yeniden kederlerle kuracağım. Sonra çarşılardan çarşılar, insan sesleri arasında, her şeyi sizinle kurulmuş bir şehirde dolaşacağım. Herkes geçti, siz geçmediniz. Yüzünüzü göremedim. Bayramım, çocukluk bayramım salıncaksız geçmiş gibi gözüme yaş doldu.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öykü kişinin hayal kırıklığından bahsedildiği
- B) Anlatımda yer yer betimlemelere başvurulduğu
- C) Düşüncelerin, bilinç akışı tekniğiyle aktarıldığı
- D) Gerçekle hayalin iç içe geçtiği bir anlatıma sahip olduğu
- E) Durum hikâyesine özgü nitelikler taşıdığı

AYT 2020

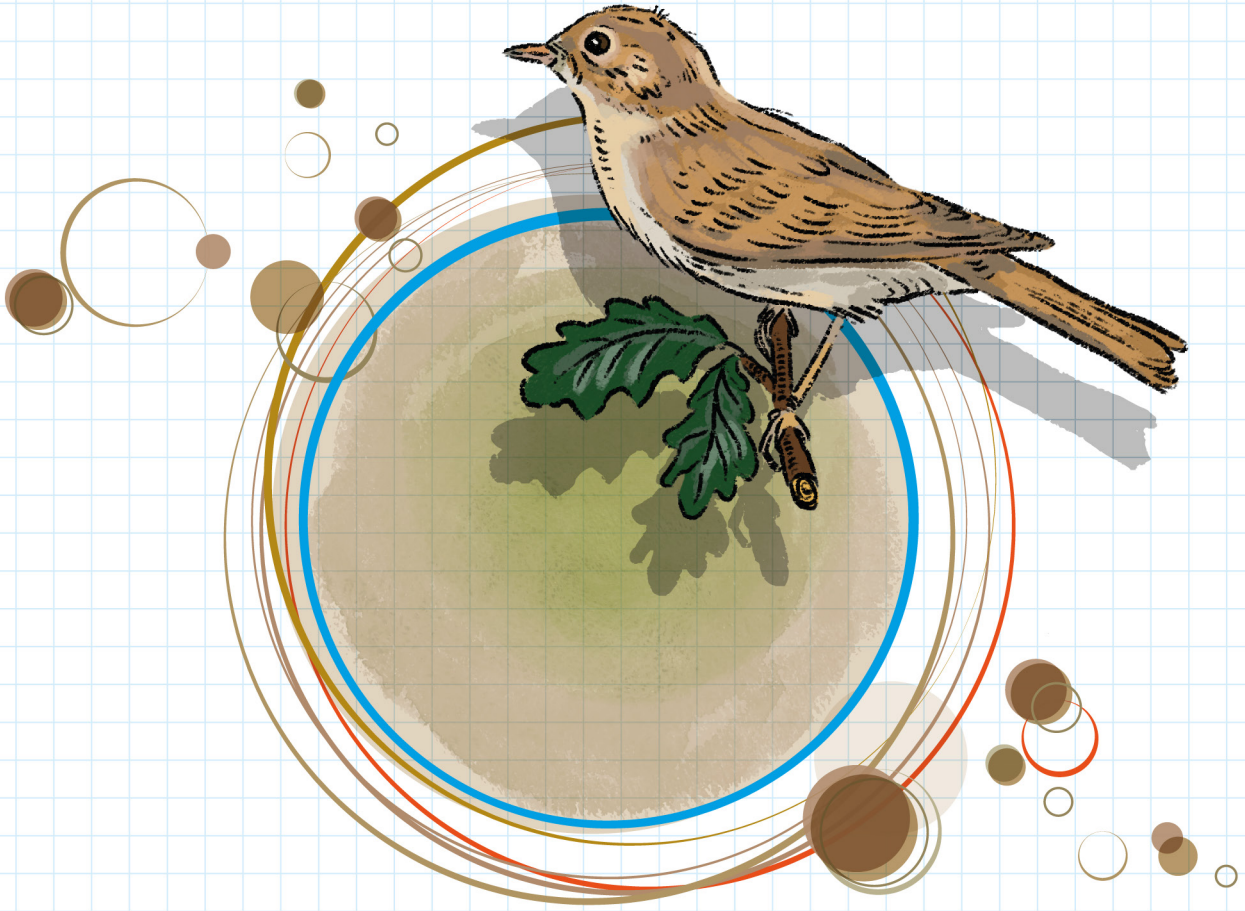
28. Richard Strauss, bugünün orkestra repertuarının demirbaşları arasında sayılan bir dizi senfonik şiirle ve opera alanındaki kalıcı eserle tanınan en önemli bestecilerdendir. Özellikle *Salome* adlı operası sansasyon yaratmış, sayısı yüz elli aşan lietleri ile bir şarkı ustası olarak müzik tarihindeki özgün yerini almıştır. Günümüz operaları hâlen onun zengin sahne çalışmalarından yararlanır. Gerek lietlerinde gerek görkemli orkestral eserlerinde lirik gücünü kuvvetle hissettiren Strauss, bugün de dünyanın önde gelen solistlerini mıknaş gibi kendine çekmektedir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Benzetme
- B) Öznellik
- C) Tartışma
- D) Örnekleme
- E) Karşılaştırma

TYT 2021

ŞİİR

Bilgi Havuzu

Halk şiiri geleneği; anonim, âşık tarzı ve dinî-tasavvufî halk şiiri olarak üç kola ayrılır.

1.

Halk Şiiri Geleneği

İslamiyet'in kabulünden önceki Türk şiirinin devamıdır. Genellikle **hece ölçüsü** ve **dörtlük nazım birimi** ile **sade bir dil** kullanılan şiir geleneğidir.

2.

Divan Şiiri Geleneği

İslamiyet'in kabulünden sonra Arap ve Fars (İran) edebiyatlarının etkisiyle gelişmiştir. Genellikle **aruz ölçüsü**, **beyit nazım birimi** ile **Arapça-Farsça kelime ve tamlamalarla yüklü, sanatlı bir dil** kullanılan şiir geleneğidir.

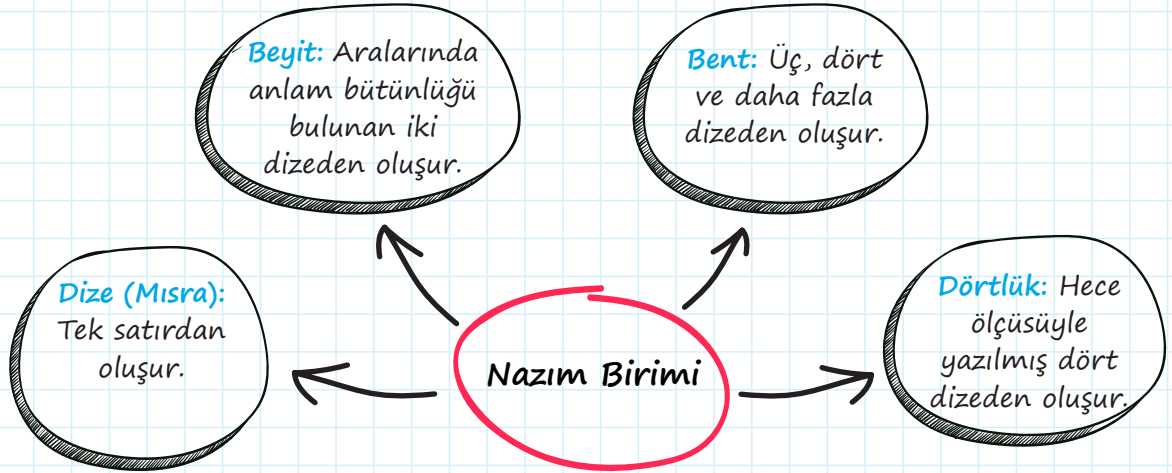
3.

Modern Şiir Geleneği

Tanzimat Dönemi'nden itibaren Batı edebiyatının etkisiyle gelişmiştir. Genellikle ölçü ve kafiye gibi ahenk unsurlarına yer verilmeyen, **bent nazım birimi**, **serbest ölçü** ve **sade bir dil** kullanılan şiir geleneğidir.

Nazım Birimi

Şiirde anlam bütünlüğüne sahip en küçük bölüm veya bölümlerdir.

Seni saklayacağım inan
Yazdıklarımda, çizdiklerimde,
Şarkılarımda, sözlerimde.

ÖRNEK

Sen kalacaksın kimse bilmeyecek
Ve kimseler görmeyecek seni,
Yaşayacaksın gözlerimde.

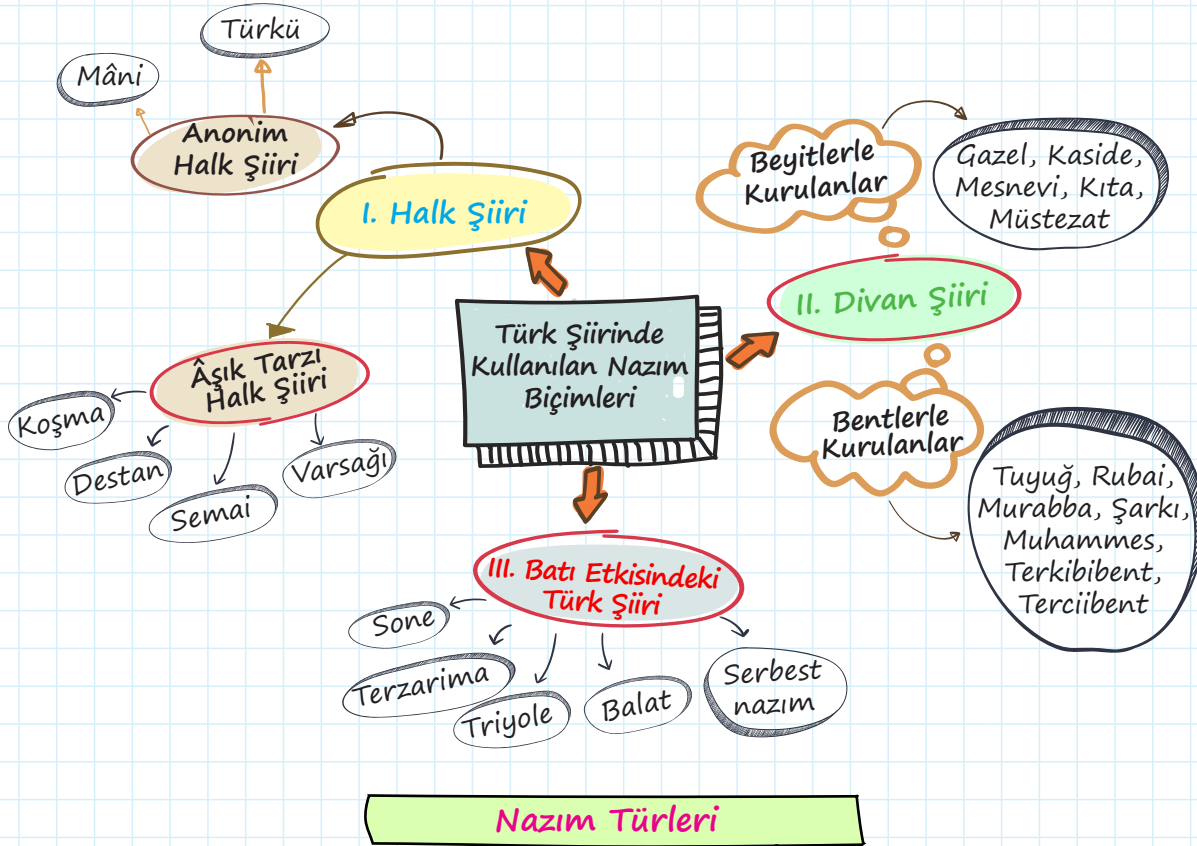
Özdemir Asaf, Lavinia

Çözümleme: Bu dizelerde bent nazım birimi, serbest ölçü ve sade bir dil kullanıldığından bu şiir, modern şiir geleneğine uygun olarak kaleme alınmıştır.

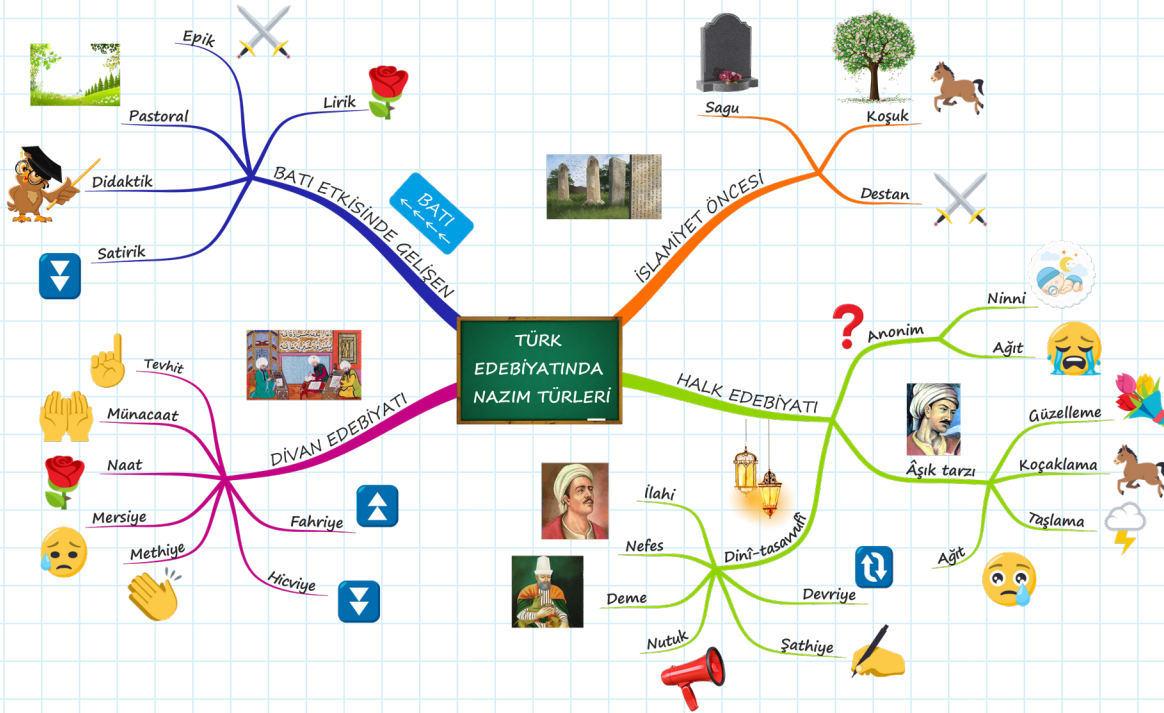
Türk Şiirinde Kullanılan Nazım Biçimleri

➔ Şiirin; nazım birimi, ölçüsü ve kafiye düzenine göre kazandığı biçimsel özelliklerin genel adına **nazım biçimi** denir.

Nazım Türleri

Bir şiirde işlenen konuya göre şiirin aldığı isimdir.

Notlarım

Bilgi Havuzu

Türküler, çoğunlukla anonimdir ancak söyleyeni belli olan türküler de vardır.

Bilgi Havuzu

Nazım biçimi, şiirin yapısı; nazım türü ise içeriğiyle ilgilidir.

Bilgi Havuzu

Söyleyeni belli olan ağıtlar, âşık tarzı halk edebiyatı; söyleyeni belli olmayan ağıtlar, anonim halk edebiyatı nazım türüdür.

1. Etkinlik: Aşağıdaki metinleri okuyarak soruların cevaplarını ilgili boşluğa yazınız.

Sen Olmasan

Sen bir aşksın ben bir mecnun
Sen olmasan ben olmazdım
Sen bir gülsün ben bir bülbül
Sen olmasan ben olmazdım
(...)

Dokun Veysel tele dokun
Coştur gönül etti akın
Sensin bana benden yakın
Sen olmasan ben olmazdım

Âşık Veysel, Dostlar Beni Hatırlasın

yükü ne?

sabaha karşı
bulutlar denize iner
göz gözü görmez
pustan

dağıtıp yağmur dumanını
boğaz'dan geçen tanker
neden böyle kederli
bu kadar solgun

gözyaşı mı yüklemişler

Attila İlhan, ayrılık sevdaya dahil

1. Şiirlerde hangi nazım birimleri kullanılmıştır?

2. Şiirlerin ölçüsü nedir?

3. Şiirlerde nasıl bir dil kullanılmıştır?

4. Şiirler hangi şiir geleneğine bağlıdır? Gerekçesiyle açıklayınız.

2. Etkinlik: Aşağıda nazım biçimleri ve türleri ile ilgili soruların cevapları verilmiştir. Soruların karşısındaki boşluklara cevapların numaralarını yazarak soruları cevaplayınız. (Bir cevabın birden fazla soru için kullanılabileceğini unutmayınız.)

1. gazel	5. güzelleme	9. fahriye	13. türkü	17. ilahi
2. koşma	6. epik	10. koçaklama	14. kaside	18. naat
3. sone	7. semai	11. nefes	15. rubai	19. mersiye
4. şarkı	8. pastoral	12. terzarima	16. mâni	20. murabba

Hangisi veya hangileri

- ☆ a) Nazım türüdür?
- ☆ b) Nazım biçimidir?
- ☆ c) Divan edebiyatı nazım biçimidir?
- ☆ d) Halk edebiyatı nazım türüdür?
- ☆ e) Batı edebiyatından alınan nazım biçimidir?
- ☆ f) Batı edebiyatından alınan nazım türüdür?
- ☆ g) Divan edebiyatı nazım türüdür?

3. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerde kullanılan nazım birimlerini ilgili boşluğa yazınız.
Metinlerde birden fazla nazım birimi bulunabileceğini unutmayınız.

Çoklarından düşüyor da bunca
Görmüyor gelip geçenler
Eğilip alıyorum
Solgun bir gül oluyor dokununca

Behçet Necatigil

Gitti gelmez bahar yeli,
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli,
Anahtar Tanrı'da kaldı.

Cahit Sıtkı Tarancı

İbrâhîm
İçimdeki putları devir
elindeki baltayla
kırılan putların yerine
yenilerini koyan kim

Asaf Halet Çelebi

Mevsim sonu öyle bir zaman ki
Gaip bir musikiydi sanki.

Gitmiş kaybolmuşuz uzakta,
Rüya sona ermeden şafakta...

Yahya Kemal Beyatlı

Altınlı başında papatya niçin?
Sarı saçlarına pembe gül takın!
Git bahar, gönlümde ibadet için
Diz çöken kızları ürkütme sakın!

Kalbime girme; o, kâşâne değil.

Halide Nusret Zorlutuna

Bağrımı açıp ılgıt ılgıt
Esen serin rüzgârlarına
İlk önce kıyılarından
Denizi seyretmişim
İssız çorak ovalarında
Günlerce yolculuk etmişim.

Cahit Külebi

Gül yaprağına nişan aldılar
Yâr tellerinden vuruldum

Sen, balkon çiçeklerinde durdun
Anneler aydın baktı arkamızdan
İri zambak gülüşlerde büyüdün, serin
Avuçlarımıza işlendi baştan başa
Çırpınışları güvercinlerin

Kerim Aydın Erdem

Dön bana ve dinle
Kuşlar uçuyor içimde

Loş bir keman solosu gibi
Kuşların uçtuğunu içimde
Dön bana ve dinle

Erdem Beyazıt

SÖYLEYİCİ, MAHLAS, TAPŞIRMA

Mahlas: Divan ve halk şairlerinin kullandığı **takma** addır.

Söyleyici: Şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği **kurgusal** kişi ya da varlıktır.

Tapşırma: Halk şiirinde şairlerin mahlas alması veya **mahlasını** şiirde kullanmasıdır.

KIYIDAKİ TEKNE

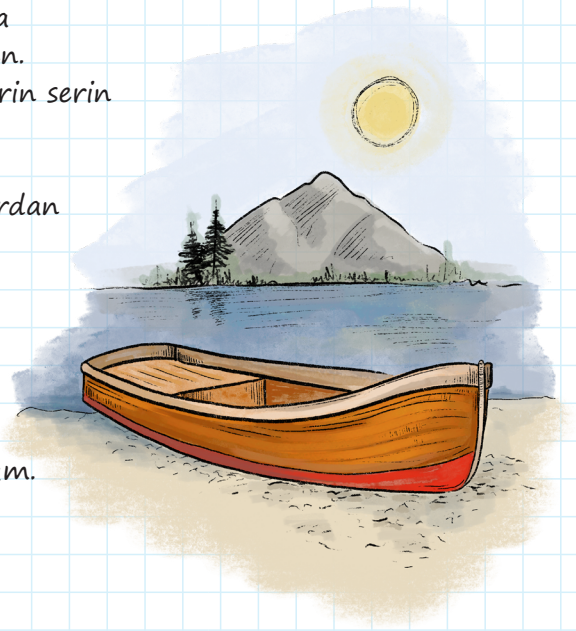
Kurudum da kadid oldum kumlarda
Bir sefer bekleme bekleme her gün ben.
Enginlerden bir rüzgâr esmez mi serin serin
Pul pul ürperişler geçer içimden.

Bir gün atlayıveresim gelir şu kıyılardan
Işıl ışıl yeşil yeşil sulara.
Al başını çek git, der deli gönül
Verip kendini bir büyük rüzgâra!
(...)

Başımı, bordamı dövsün dalgalar,
Tuzlar tahtalarımı kemirsin istiyorum.
Çek beni fırtına, çek beni deniz!
Bırak beni sahil, bırak beni kum!

İnsaniyetinize sığınıyorum!

Zeki Ömer Defne

► **Çözümleme:** Bu şiirin söyleyicisi kıyıda kaderine terk edilmiş bir teknedir. Tekne, karada olduğu için kendini tutsak gibi hissetmekte; bu nedenle denize açılmayı, özgürlüğüne kavuşmayı hayal etmektedir. Şair, söyleyici aracılığıyla özgürlüğüne kavuşmak isteyen kişilerin duygularını dile getirmektedir.

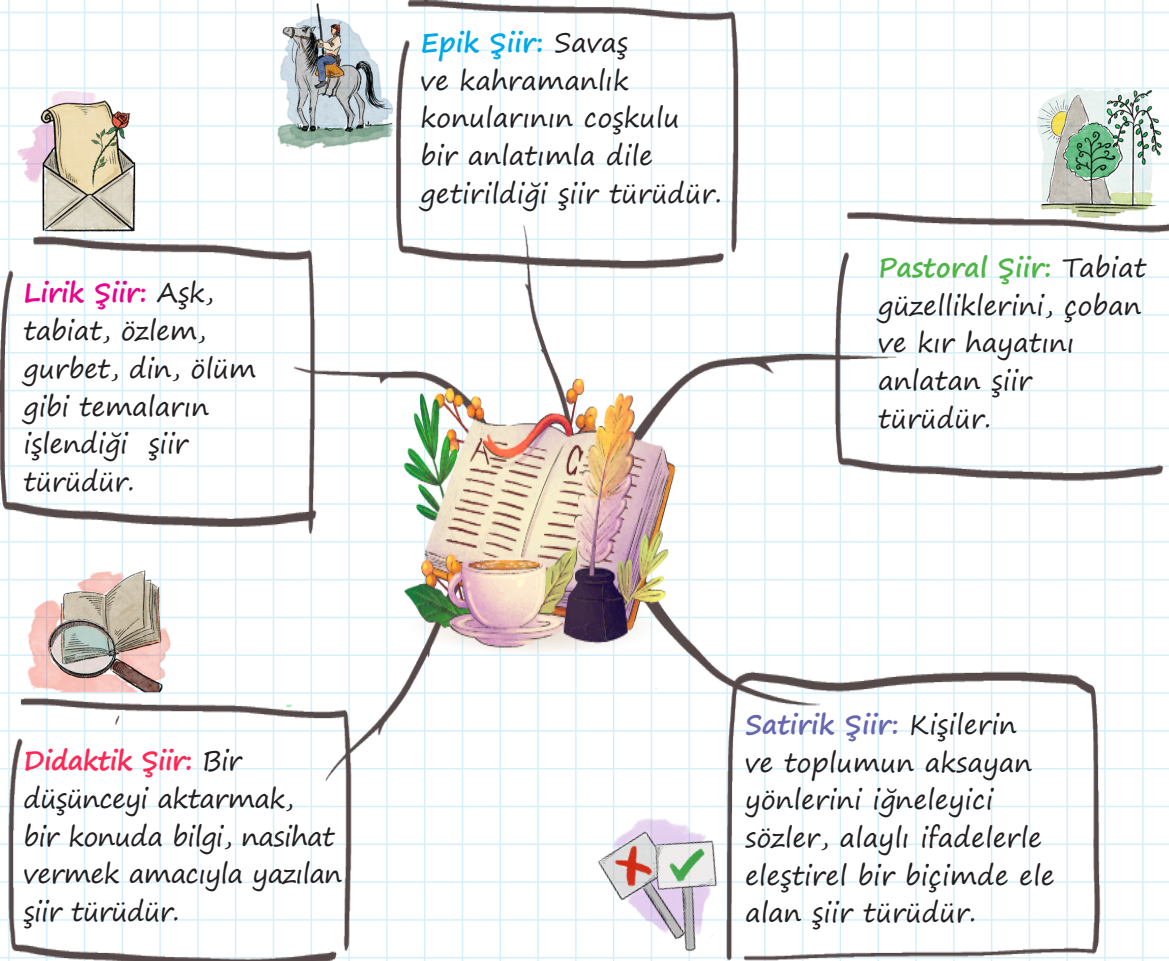
ÖRNEK Gönül goncasını gelip derdiler
Rakiplerim murâdına erdiler
Sümmânî'yi can evinden vurdular
Böyle yaman aşka dil dayanır mı

► **Çözümleme:** Asıl adı Hüseyin olan şair, bu dörtlüğün üçüncü dizesinde Sümmânî mahlasını kullanarak tapşırmıştır.

KONULARINA GÖRE ŞİİR TÜRLERİ

Şiir türleri, İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Dönemi'nden beri bağlı olduğu şiir geleneklerine göre farklı isimler almıştır.

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nden itibaren konularına göre şiir türleri şu başlıklarda ele alınmaktadır:

Bilgi Havuzu

Satirik şiire; halk edebiyatında **taşlama**, divan edebiyatında **hicviye** (hiciv), Batı etkisindeki Türk edebiyatında ise **yeri** adı verilir.

Bilgi Havuzu

Lirik şiirin halk edebiyatındaki karşılığına **güzelleme**, epik şiirin halk edebiyatındaki karşılığına **koçaklama** adı verilir.

DELİKLİ ŞİİR

ÖRNEK

Cep delik, cepken delik.
Kol delik, mintan delik.
Yen delik, kaftan delik.
Kevgir misin be kardeşlik!

Orhan Veli Kanık

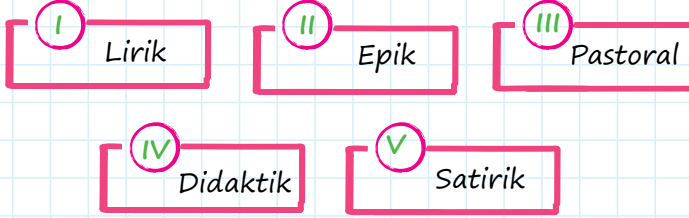

Çözümleme: Bu dizelerde şair, fakirliği ve parasızlığı alaycı bir dille eleştirdiğinden bu şiir, satirik bir şiirdir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki şiir türleri ile şiir parçalarını eşleştiriniz. Boşta kalan şiir türüne uygun bir dördlük veya bent yazınız.

IV a EŞLEŞTİRME

- ☐ Şimdi okşar da hafif hafif
Bir gün yerden yere çalar rüzgâr
Küçük zerdali ağacım,
Bakma güzel gitsin havalar.
- ☐ Çekme şu dünyanın endişesini
Temiz eyle kalbin her köşesini
Kem söz ile kırma gam şişesini
Kırıp sonra pişman olsan ne fayda
- ☐ Şehitler tepesi boş değil
Toprağını kahramanlar bekliyor
Ve bir bayrak dalgalanmak için
Rüzgâr bekliyor!
- ☐ Ağamsın kardeşimsin der
Gülerek kalbime girer
Sinsice için için yer
Beni dostlarım öldürür.

Boşta kalan şiir türü:

Şiir:

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- a) Divan ve halk şairlerinin kullandıkları takma ada denir.
- b) Bir kişiyi, olayı veya durumu iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiir türüdür. Bu tür şiirlere Batı edebiyatında, divan edebiyatında, halk edebiyatında, günümüz edebiyatında ise adı verilir.
- c) Halk edebiyatında epik şiir, lirik şiir ise adıyla anılır.
- ş) Halk şiiri geleneğine ait bir terim olan, şiirin son dördlüğünde ozanın mahlasını söylemesidir.

3. Etkinlik: Aşağıdaki şiirlerin söyleyicilerini altlarındaki ilgili boşluklara yazınız.

SELÂM OLSUN

Selâm olsun bizden güzel dünyaya
Bahçelerde hâlâ güller açar mı?
Selâm olsun sonsuz güneşe aya
Işıklar, gölgeler suda oynar mı?

Hepsi güzeldi kar, tipi, fırtına
Günlerin geçişi ardı ardına,
Hasretiz bir kanat şakırtısına
Mavi gökte kuşlar yine uçar mı?

Uzak, çok uzağız şimdi ışıktan
Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan
Dönmeyen gemiler olduk aşıktan
Adımızı soran arayan var mı?

Ahmet Hamdi Tanpınar

Söyleyici:

GURBET

Gurbet o kadar acı
Ki ne varsa içimde,
Hepsi bana yabancı,
Hepsi başka biçimde!

Eriyorum gitgide,
Elveda her ümide,
Gurbet benliğimi de
Bitirmiş bir biçimde!

Ne arzum ne emelim,
Yaralanmış bir elim,
Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde

Kemalettin Kamu

Söyleyici:

DENİZE SERENAD

Neyim varsa
Sana bırakmalıyım deniz
Sende geçmeli mevsimlerim
Sende çiçek açmalı ağaçlarım

Sende yaşamalıyım deniz,
Asi ve hür
Sende ölmeliyim
Bulutlara bakarak

Rüştü Onur

Söyleyici:

SAZIMA

Ben gidersem sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı âşikâr etme
Lâl olsun dillerin söyleme yâda
Garip bülbül gibi âh ü zâr etme
(...)

Sen petek misâli Veyssel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma

Âşık Veyssel

Söyleyici:

4. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerin hangi şiir türlerinden alındığını altlarındaki boşluklara yazınız.

Sonbahar geliyor serçe
Yuvanı ne yapacaksın?
Ayva çiçek açmadan önce.
Meyvelerin içi geçecek
Rüzgâr başka çeşit esecek
Yağmurlarla ıslanacaksın.

Cahit Külebi

Deniz kıyısında durmuş devrin askerleri,
Beyaz atlı adam dalmış uzaklara,
Durgun sularla büyür düşüncesi.
Aşkın, sabahın, kalbin bulutlarında
Gürül gürül bir gök gürlemesi:
— Mehmet, ilk işin İstanbul'u almak ola!
Beyaz atlı adam dalmış uzaklara

Mustafa Necati Karaer

Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına,
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Ahmet Muhip Dıranas

Eksik olmasın bana iş bulacak dostlarım
Hem de çoğu yakından hâlimi biliyorlar
Onlar iyi niyetli, bahaneleri hazır
Sanatçıya daima yokluk yarar diyorlar

Ümit Yaşar Oğuzcan

Kurudu artık otlar
Bitmiyor tazeleri,
Birikinti sularda
Yaprak cenazeleri...

Kemalettin Kamu

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik,
Bir güzellik doğuyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma,
Gözlerin İstanbul oluyor birden.

Yavuz Bülent Bakiler

Karac'oğlan söyler sözün başarır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni her mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

Karacaoğlan

Allah'ın on pulunu bekleye dursun on kul;
Bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul.
Bu taksimi kurt yapmaz kuzulara şah olsa;
Yaşasın, kefenimin kefilî karaborsa!

Necip Fazıl Kısakürek

5. Etkinlik: Aşağıdaki şiiri okuyarak soruların cevaplarını boş bırakılan noktalı yerlere yazınız.

Telli sazdır bunun adı
Ne âyet dinler ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde

Venedik'ten gelir teli
Ardış ağacından kolu
Be Allah'ın sersem kulu
Şeytan bunun neresinde
(...)

Dertli gibi sarıksızdır
Ayağı da çarıksızdır
Boynuzu yok kuyruksuzdur
Şeytan bunun neresinde
Âşık Dertli

1. Şiirin söyleyicisi kimdir?

.....

2. Şiirin dil ve üslup özellikleri hakkında neler söylenebilir?

.....

.....

3. Şiirin türü nedir? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

4. Şair, şiirin hangi dördlüğünde tapşirmiştir? Tapşırıldığı dizeyi aşağıya yazınız.

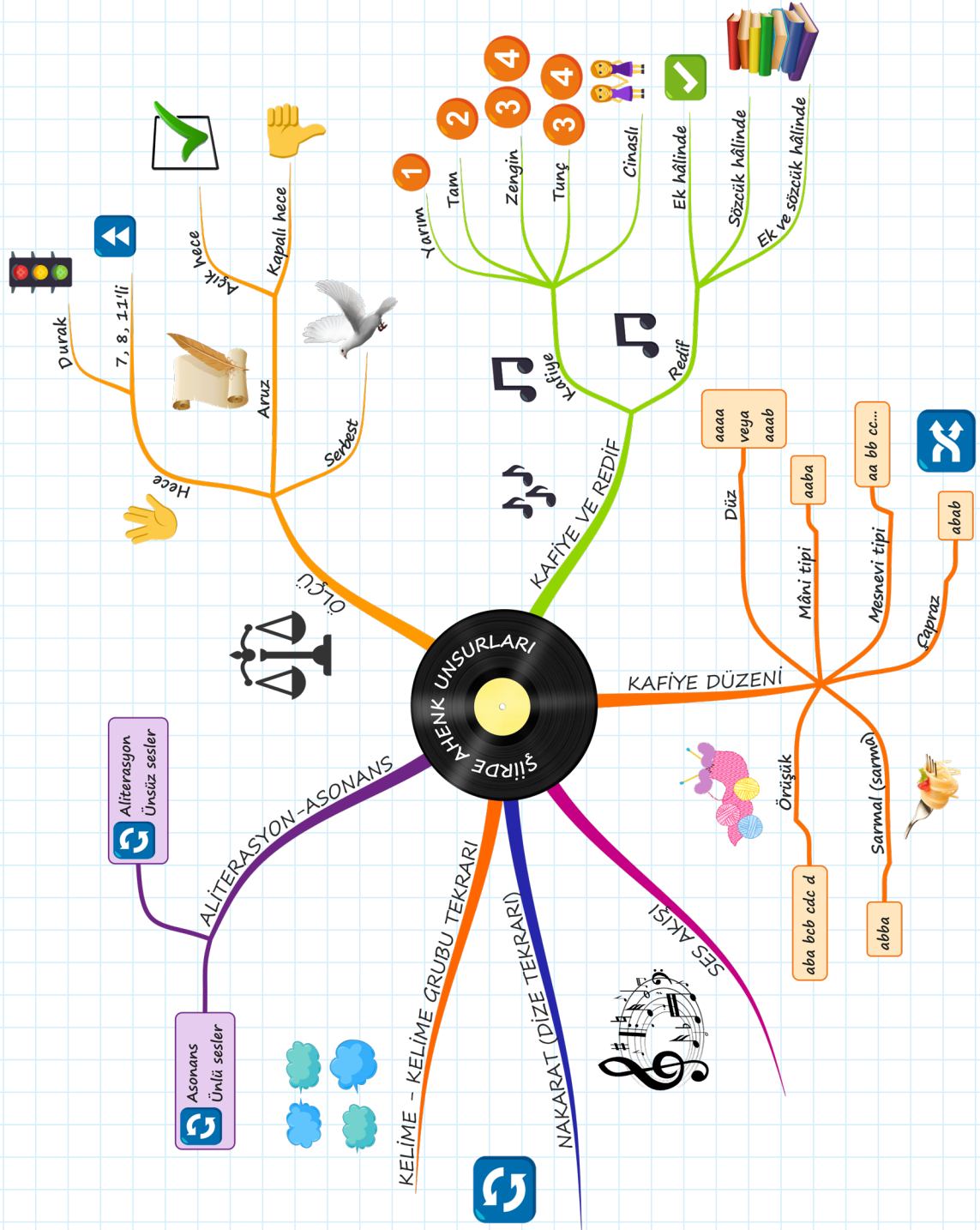
.....

.....

5. Halk şairi olsaydınız hangi mahlası kullanmak isterdiniz? Niçin?

.....

.....

1. ÖLÇÜ

a) **Hece Ölçüsü:** Mısralardaki **hece sayısı eşitliğine** dayanan ölçüdür. İslamiyet öncesi Türk şiirinden bu yana kullanılmaktadır. Ağırıklı olarak **halk şiirinde** görülür. Hece ölçüsünün en çok **7, 8 ve 11'li** kalıpları kullanılır.

Dere boyu saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yârime gül demem
Gülün ömrü az olur

Anonim

7'li hece ölçüsü

Durak: Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde kısa süreli durma, nefeslenme yerlerine **durak** adı verilir. Edebiyatımızda **4+3 (7'li)**, **6+5 (11'li)**, **4+4+3 (11'li)**, **7+7 (14'lü)** duraklara sıkça rastlanır.

ÖRNEKLER

Âşık demiş / iz olsun
Tara zülfün / düz olsun
Doksan dokuz / yaram var
Bir de sen vur / yüz olsun

Anonim

4+3 duraklı,
7'li hece ölçüsü

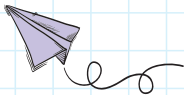
Nideyim dostlarım / vefâsız yâri
Mevlâm her kuluna / vermez bu kârı
Günbegün artmakta / bülbülün zârı
Goncasız gülşende / gül uyanır mı

Âşık Sümmânî

6+5 duraklı,
11'li hece ölçüsü

Ya duymadın, / ya uymadın / sözüme,
Sormadın ki / benim çilem / kaç yıllık?
Beklemekten / kan yürüdü / gözüme,
Göğ vurdur / gönlümdeki / kızılık

Faruk Nafiz Çamlıbel

4+4+3 duraklı,
11'li hece ölçüsü

Eğitim, meyvenin kendisi değil, bilgi ağacından meyve toplamaya yarayan bir merdivendir.

Bernard Shaw

Bilgi Havuzu
Heceyle yazılan
her şiirde durak
olmayabilir.

Bilgi Havuzu
Durak yerleri
belirlenirken
kelimeler
bölünmez.

Bilgi Havuzu

Takti yapılırken kelimeler bölünebilir.

Bilgi Havuzu

Aruz ölçüsüyle yazılmış şiirlerde kısa okunması gereken bir hecenin ölçü gereğince uzun okunmasına imale, uzun bir ünlünün kısa okunmasına ise zihaf denir.

b) Aruz Ölçüsü: Hecelerin açıklık-kapalılığına (kısalık-uzunluk) göre belli kalıplarla ifade edilen ölçüdür. Aruzda **ünlü** ile biten heceler açık, **uzun ünlü** veya **ünsüzle** biten heceler ise kapalı hecedir. Açık heceler nokta (.), kapalı heceler kısa çizgi (—) ile gösterilir. Mısra sonundaki hece daima kapalı hece olarak kabul edilir.

AKINCI

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kabilelerle...

Yahya Kemal Beyatlı

ÖRNEK

Vezin: Mef'ûlü / mefâîlü / mefâîlü / feûlün

Bin atlı / akınlarda / çocuklar gi / bi şendik;
Mef'ûlü / mefâîlü / mefâîlü / feûlün
... / / /

Bin atlı / o gün dev gi / bi bir ordu / yu yendik!
Mef'ûlü / mefâîlü / mefâîlü / feûlün
... / / /

Takti: Aruz ölçüsünde mısraları aruz kalıplarına göre bölmektir.

Edebiyatımızda aruzun kullanıldığı ilk eser, XI. yüzyılda Yusuf Has Hâcib tarafından yazılan **Kutadgu Bilig**'dir. Aruz ölçüsü, divan şiirinde yaygın olarak kullanılmıştır. Tanzimat, Servetifünun ve Fecriâtî dönemlerinde de kullanımı devam eden aruz ölçüsüne Cumhuriyet Dönemi'nde az da olsa yer verilmiştir.

c) Serbest Ölçü: Aruz veya hece ölçülerine bağlı kalınmaksızın yazılan şiirler, serbest ölçülü şiirlerdir. Serbest ölçü, Türk edebiyatında Cumhuriyet Dönemi'nde görülmeye başlanmış ve yaygınlaşmıştır.

ÖRNEK

ZAHMET VAKTI

Yaşamak bir sokak lambası gibi
Bir gece evden atılmış bir çocuk sanki
Tek bir damla tek bir ses gibi
Aklıma düşüyor

Artık delirir koşar şimşeklerim
Yaşamak bu nadir ve gevşek
Hayır bugün hiçbir kimseyi alkışlamıyorum
Ve onların dikilip içi yumurta şürüğü kokan
kristal fanuslarına bakadurdukları gibi bakıp durmuyorum

Cahit Zarifoğlu

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Şiirlerden alınan aşağıdaki parçaların hangi ölçü çeşidiyle yazıldığını boş bırakılan yerlere yazınız.

Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen

Şeyh Gâlib

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar, çözülüyor Mihriban.
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban.

Abdurrahim Karakoç

Senin kalbinden sürgün oldum ilkin
Bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünün bir süreği
Bütün törenlerin şölenlerin ayınların yortuların dışında
Sana geldim ayaklarına kapanmaya geldim
Af dilemeye geldim affa layık olmasam da
Uzatma dünya sürgünümü benim

Sezai Karakoç

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki dördlüğü okuyarak ilgili çalışmaları yapınız.

- a) Hece ölçüsüyle yazılmış aşağıdaki dördlüğü duraklarını ve hece kalıbını tespit edip altındaki boşluğa yazınız.
b) Dördlüğü duraklarına dikkat ederek okuyunuz.

Kulak verdim dört köşeyi dinledim
Arkam sıra gıybet eden çoğ imiş
Çok yaşayıp mihnet ile ölmeden
Az yaşayıp devran sürmek yeğ imiş

Karacaoğlu

3. **Etkinlik:** "aaba" kafiye düzenine ve 7'li hece ölçüsüne uygun olacak şekilde bir dördlük yazınız.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Türk edebiyatında aruz ölçüsüyle yazılan ilk eser Kutadgu Bilig'dir.
- ☐ Hece ölçüsü, edebiyatımızda XI. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır.
- ☐ Serbest ölçü, Cumhuriyet Dönemi'nde yaygınlaşmıştır.
- ☐ Divan edebiyatında genellikle aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- ☐ Hece ölçüsü Türklerin millî ölçüsüdür.
- ☐ Aruz kalıbı gereği açık bir heceyi kapalı heceye dönüştürmek için zihaf yapılır.
- ☐ Takti yapılırken kelimeler bölünmez.
- ☐ Takti, hece ölçüsündeki durağın aruz ölçüsündeki karşılığıdır.

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki numaralandırılmış kavramları, harflendirilmiş bilgi ve açıklamalarla eşleştirerek numaraları dairelere yazınız.

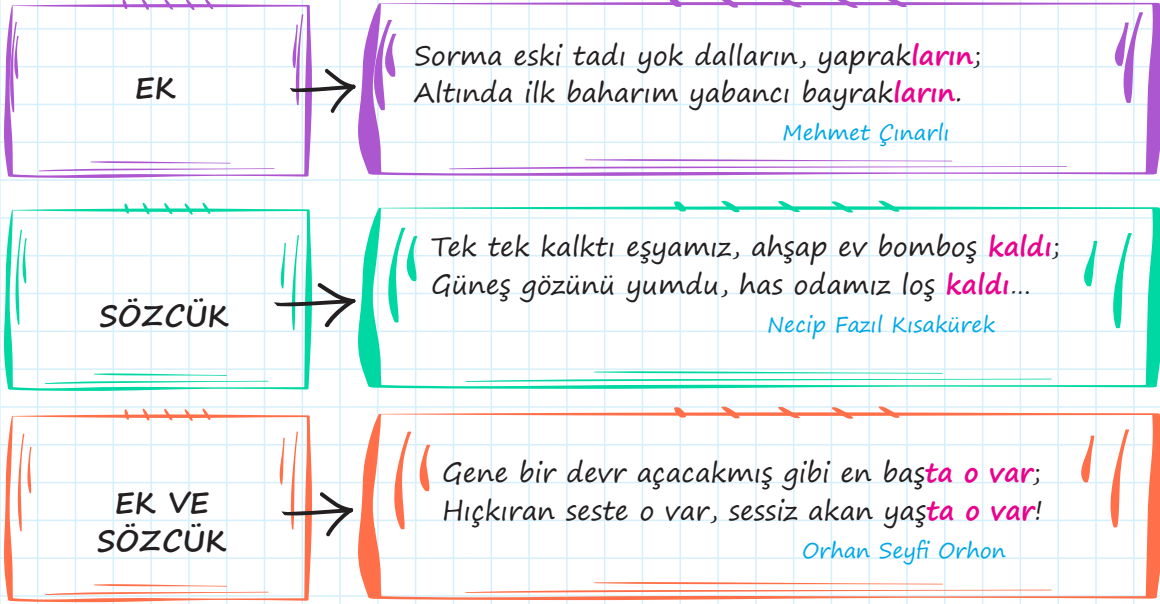

EŞLEŞTİRME

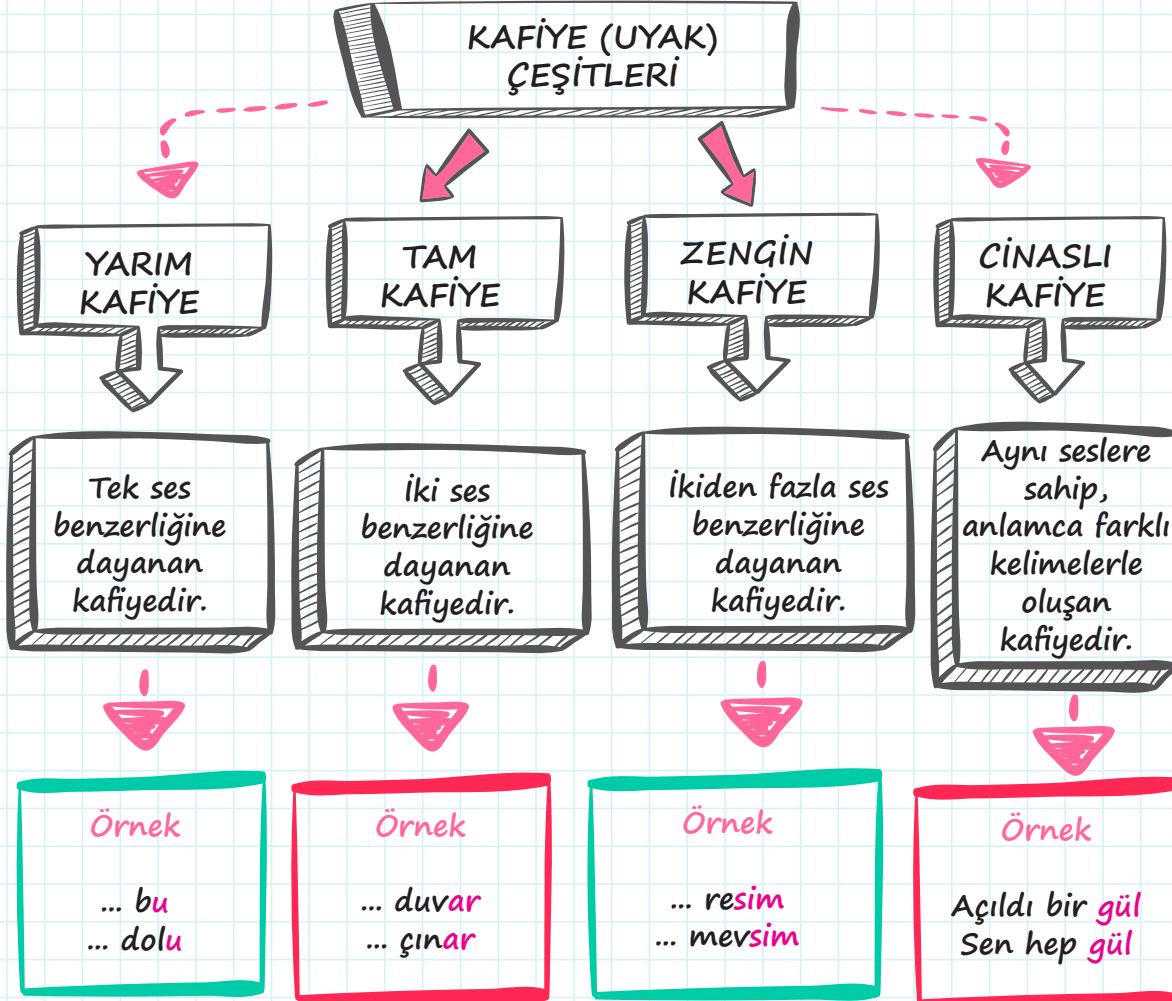
☐ I Aruz ölçüsü	☐ a) İslamiyet öncesi Türk edebiyatından itibaren görülmeye başlanır.
☐ II Serbest ölçü	☐ b) Kutadgu Bilig
☐ III Mânî tipi kafiye düzeni	☐ c) abab
☐ IV Sarma kafiye düzeni	☐ ç) Heceyle yazılan şiirlerde kısa süreli durma yerleri.
☐ V Takti	☐ d) Hece sayısı ile hecelerin açıklık ve kapallılığına dayanmayan ölçüdür.
☐ VI Durak	☐ e) aaba
☐ VII Çapraz kafiye düzeni	☐ f) Aruzla yazılan şiirlerde mısraları bölümlere ayırmaktır.
☐ VIII Hece ölçüsü	

2. REDİF VE KAFİYE

Redif; dize sonlarında **aynı anlam ve göreve sahip** eklerin, aynı sözcüklerin ya da sözcük gruplarının **oluşturduğu benzerliktir**. Redif; şiirde ek, sözcük ve hem ek hem sözcük durumunda olmak üzere üç şekilde yer alabilir.

Kafiye: Dize sonlarında farklı anlam veya görevdeki ses benzerlikleridir.

Bilgi Havuzu

Kafiye ve redifin birlikte yer aldığı dizelerde redif kafiye den sonra gelir.

Bilgi Havuzu

Redif, aynı anlam ve görevdeki ek ve sözcüklerle oluşurken cinaslı kafiye, aynı ses ve farklı anlamdaki sözcüklerle oluşur.

Bilgi Havuzu

Uzun ünlüler (â, î, û) iki ses değerinde kabul edilir.

! Kafiyei oluşturan sözcüklerden biri diğeriin içinde yer alıyorsa buna **tunç kafiye** denir. **Tunç kafiye, zengin kafiye**nin bir çeşididir.

ÖRNEK

Yaşamak zevki nedir bilmez ölümden korkan!
Gür bir îmanla damarlarda ateşten bir kan

Yahya Kemal Beyatlı

Bu dizelerde tunç kafiyei oluşturan "kan" sözcüğü ikiden fazla sestem oluştuğı için aynı zamanda **zengin kafiye**dir.

ÖRNEKLER

Redif ve kafiye çeşitleri ile ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

1 Öyle dalmışım ki bu akşamüstü
Komşu arsadır gözümde gökyüzü

Cahit Sıtkı Tarancı

Bu dizelerde redif yoktur, benzerlik tek sestem oluştuğı için burada **yarım kafiye** vardır.

2 Ne kadar istiyorum, akşamlayın, ezanda
Eski bir evde olmak, orda, Eyüpsultan'da;
Bir yanda ölmüşlerim, bir yanda kalanlarım.

Ziya Osman Saba

Bu dizelerde -da (bulunma hâli) eki aynı görevde olduğı için rediftir. Benzerlik oluşturan "an" iki sestem oluştuğı için burada **tam kafiye** vardır.

3 Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk,
Soğuk bir mart sabahı... buz tutuyor her soluk.

Faruk Nafiz Çamlıbel

Bu dizelerde redif yoktur, benzerlik üç sestem oluştuğı için burada **zengin kafiye** vardır.

4 Geçtikçe bembeyaz gezinenler üzer beşer;
Bildim ki ahiret denilen yerdedir beşer.

Yahya Kemal Beyatlı

"Beşer" sözcüğü ilk dizede üleştirme anlamındaki sayının, ikinci dizede ise insan sözcüğünün karşılığıdır. Sözcük sesçe aynı, anlamca farklı olduğı için burada **cinaslı kafiye** vardır.

1. Etkinlik: Aşağıdaki örneklerde redifleri göstererek rediflerin türünü (ek, sözcük hem ek hem sözcük) yazınız.

1

Kadın görünmüyor, iki yanda da yok
balkonda, verandada, hayır yok

Gülten Akın

2

ben denizi şimdi gördüm çünkü bozkırdan geldim
kervankıran bozkır'dan, o bozkırdan geldim

Turgut Uyar

3

Seherin tan yeri attı
Bülbül elvan elvan öttü
Gevherî yükünü tuttu
Ne bağ duydu ne bağbancı

Gevherî

4

Efendimsin cihânda i'tibârım varsa sendendir
Meyân-ı âşikânda iştihârım varsa sendendir

Şeyh Galip

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Dizelerde redif kafiye den sonra gelir.

Redif, anlam ve görevi aynı olan ek ve sözcüklerdeki benzerliktir.

Dizelerde kafiye varsa mutlaka redif de vardır.

Dizelerdeki benzerlik yalnız "â" sesine dayanıyorsa tam kafiye oluşur.

Genellikle redifler sözcük kökünde, kafiye ise eklerde görülür.

3. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

eş görevli

eş sesli

tunç kafiye

zengin kafiye

eş anlamlı

tam kafiye

Bir dizede kafiyei oluşturan sözcük diğer dizedeki bir sözcüğün içinde aynı şekilde bulunuyorsa buna denir.

Kafiyei oluşturan sözcüklerdeki benzerlikler iki sestten oluşuyorsa olarak değerlendirilir.

Cinaslı kafiye genellikle sözcüklerle oluşur.

Bir ünsüz ve bir uzun ünlü harfin benzerliği ile oluşur.

Redif ek ve sözcüklerle oluşur.

4. Etkinlik: Aşağıda numaralandırılmış dizeleri kafiye ve redif özelliklerine göre harflendirilmiş uygun ifadelerle eşleştirerek numaraları ilgili dairelerin içine yazınız.

V

a

EŞLEŞTİRME

I

Atlılar atlılar kızıl atlılar,
Atlari rüzgâr kanatlılar!

Nazım Hikmet Ran

a)

Redif yok, yarım kafiye var.

II

Feryadıma ol kâmet-i şimşâd yetişmez
Benzer ki anın gûşuna feryâd yetişmez

Bâkî

b)

Redif ek durumunda, zengin kafiye var.

III

Yine bîhûde topladın, ördün
Toplanır saçların dağılmak için

Cenap Şahabeddin

c)

Redif sözcük durumunda, zengin kafiye var.

IV

Bir gün vedâ edip o diyârın hayâtına
Döndüm bütün bütün vatanın kâinâtına

Yahya Kemal Beyatlı

ç)

Redif sözcük durumunda, cinaslı kafiye var.

V

Renk renk hatıralarım oda oda silindi;
Anne kokan bir Türkçem vardı, o da silindi.

Necip Fazıl Kısakürek

d)

Redif yok, zengin kafiye var.

e)

Redif ek durumunda, tam kafiye var.

5. Etkinlik: Aşağıdaki örneklerde kafiye ve redifleri belirleyerek bunların türlerini ok işareti ile gösterilen alana yazınız.

Ben çektiğim kimler çeker
Gözlerim kanlı yaş döker
Bulanık bulanık akar
Dağların seliyim şimdi

Kul Mustafa

Sabır nedir bana sor:
Zaman bir kuşak gibi;
Sarıl sarıl bitmiyor.

Cahit Sıtkı Tarancı

Yaşamak azaptır çok zaman,
Dualara açıldı ağız.
Tükendi dizlerde derman,
Akşamı bulamayacağız.

Behçet Necatigil

Çıktım, çıktım, inilmez dağlar elimden tuttu;
İndim, indim çıkılmaz çukurlar beni yuttu.

Necip Fazıl Kısakürek

Ya mektup yolla Çin'den,
Ya gel hulyâm içinden

Yahya Kemal Beyatlı

Gökyüzünde tüten olsam
Yeryüzünde biten olsam
Al benekli, keten olsam
Yâr boynuna sarsa beni

Karacaoğlan

Çam diyârında ecel peyki güzâr etmez bana
Yok sanır varım meğer kim i'tibâr etmez bana

Fuzûlî

Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

Faruk Nafiz Çamlıbel

6. Etkinlik: Tablodaki kelimelerin oluşturdukları kafiyeleri işaretleyerek kafiye ve redifi meydana getiren sesleri örnekteki gibi yazınız.

Kelimeler	Yarım kafiye	Tam kafiye	Zengin kafiye	Tunç kafiye	Kafiyeyi oluşturan ses veya sesler	Redifi oluşturan ses veya sesler
... biemez	✓					-emez / -amaz
... kaçamaz						
... Çiçekler						
... bilecekler						
... sonbahar						
... kuşlar						
... bulunur						
... bu nur						
... yaylalar						
... adalar						
... elendi						
... srmelendi						
... sarıldım						
... yoruldum						
... elemden						
... penceremden						
... ateşin alevleri						
... şehrin evleri						
... bahem						
... annem						

7. Etkinlik: Aşağıdaki dizelerin kafiye türlerini altlarındaki uygun boşluğa yazınız.

Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Kafiye türü:

Bu bakış seni görmek içindir
Senden başka bir şey var mı...
Denizlere bakıyorum, denizlere
Denizler bu kadar mı...

Özdemir Asaf

Kafiye türü:

Ne arzum, ne emelim
Yaralanmış bir elim,
Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde

Kemâlettin Kamu

Kafiye türü:

Yüreğim bağlandı her bir sözüne,
Kara kaşlarına, kara gözüne
Siyah kâkülünü dökmüş yüzüne
Uzanıp birkaç tel çalasım geldi!

Yusuf Ziya Ortaç

Kafiye türü:

Geçsin günler, haftalar
Aylar, mevsimler, yıllar
Zaman sanki bir rüzgâr
Ve bir su gibi aksın...

Enis Behiç Koryürek

Kafiye türü:

Gelse de en acı sözler dilime,
Uçacak sanırdım birkaç kelime...
Bir alev hâlinde düştün elime,
Hani ey gözyaşım, akmayacaktın?

Orhan Seyfi Orhon

Kafiye türü:

Kuzu su,
Çay kuru çeşme kuru,
Nerden içsin kuzu su,
Beni yakıp kül eden,
Bir ananın kuzusu.

Anonim

Kafiye türü:

Gâiblerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirdin boşluğu ense kökünde!
Ve uçtu tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...

Necip Fazıl Kısakürek

Kafiye türü:

Bilgi Havuzu

Divan şiiri nazım şekillerinden olan mesnevilere has "aa bb cc..." şeklindeki düz kafiye dizilişine **mesnevi tipi kafiye düzeni** adı da verilir.

Düz Kafiye Düzeni

Çapraz Kafiye Düzeni

Mânî Tipi Kafiye Düzeni

Sarma (Sarmal) Kafiye Düzeni

Örüşük Kafiye Düzeni

Düz Kafiye Düzeni: Mısraların **aaaa** veya **aaab** şeklinde sıralandığı kafiye düzenidir.

Burda çiçekler açmıyor, a
Kuşlar süzülüp uçmuyor, a
Yıldızlar ışık saçmıyor, a
Geçmiyor günler, geçmiyor a

Sabahattin Ali

Sarma (Sarmal) Kafiye Düzeni: Mısraların **abba** şeklinde sıralandığı, I ile IV., II ile III. mısraların kafiyeli olduğu düzendir.

Uğraştı gam gününde güneş, bahçıvan gibi, a
Son hamlesiyle döndü gülistana her mezar; b
Sahrayı tuttu kahkaha şeklinde lâlezâr, b
Vâdîyi sardı meşaleler erguvan gibi. a

Faruk Nafiz Çamlıbel

Karac'oğlan der ki kondum göçülmez a
Acıdır ecel şerbeti içilmez a
Üç derdim var birbirinden seçilmez a
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm b

Karacaoğlan

Çapraz Kafiye Düzeni: Mısraların **abab** şeklinde sıralandığı, I ile III., II ile IV. mısraların kafiyeli olduğu düzendir.

Gökte zamansızlık hangi noktada? a
Elindeyse yıldız yıldız hecele! b
Hüküm yazılıken kara tahtada a
İnsan yine çare arar ecele! b

Necip Fazıl Kısakürek

Mânî Tipi Kafiye Düzeni: Türk halk edebiyatında mânîlerde görülen **aaba** dizilişidir. Üçüncü mısra serbest, diğerleri kendi arasında kafiyelidir. Divan şiirinde rubai ve tuyuğlarda da bu kafiye düzeni vardır.

Su gelir deste gider a
Ayrılır dosta gider a
Gurbet yansın yıkılsın b
Sağ gelen hasta gider a

Anonim

Örüşük Kafiye (Terzarima) Düzeni: Bu düzende kafiyelerin sıralanışı genellikle **aba bcb cdc ded ... e** şeklindedir. Genel olarak sonda tek bir mısra bırakılır.

KELEBEK

Mavi bir gölge uçuşt pencereden, a
Baktım: Avare bir küçük kelebek, b
Yaramaz geldi kim bilir nereden? a

Belli yorgundu, bir veremli çiçek b
Gibi serpildi lâmbanın yanına, c
Bir duman uçuştı gitti titreyerek. b

Anladım kıydı yavrucağı canına. c
Söyle ey mavi gölge, söyle eğer d
Bir ölümden de çok fenaysa bana, c

Şu karanlık, şu kimsesiz geceler. d

Ali Canip Yöntem

1. Etkinlik: Aşağıdaki dizelerin kafiye düzenlerini tespit ederek kafiye düzeninin adını örnekteki gibi yazınız.

Elimde, sükûtun nabzını dinle, a
Dinle de gönlümü aliver gitsin! b
Sağlarımından tutup, kor gözlerinle, a
Yaşlı gözlerime dalıver gitsin! b

Necip Fazıl Kısakürek

Çapraz kafiye düzeni

İçimde bir acı fırtına kopar
Bulutlarda şimşek çakar giderim
Bitmeyen arzular yolumu kapar
Çılgın bir sel gibi yıkar giderim

Nurullah Genç

Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor
Bir hilâl uğruna yâ Râb ne güneşler batıyor
Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer

Mehmet Âkif Ersoy

Ağaç kartken bükülmez
Kökü büyür sökülmez
İyi adam ağzından
Kötü bir söz dökülmez

Anonim

Biliyorum gölgede senin uyuduğunu
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Hazların âleminde yumulmuş kirpiklerin
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Dâim sana bendedür tecelli
Ben gayrden olmuşam teselli

Ger ben ben isem nesen sen ey yâr
Ger sen sen isen neyem men-i zâr

Fuzûlî

MANDOLİN

Hangi kızın şen elleri
Gecelerin matemine
Serpiyor bu emelleri?

O genç kızın sevinci ne?
Kopup sedef ellerinden
Kalbe düşen bu inci ne?

Bir eser yok kederinden;
Söyle şair, bu gülüş ne?
Fakat sonra tâ derinden,

Tâ içinden bükülüş ne?

Ali Canip Yöntem

Gönül bir belâdır sana düşerse
Beni ferdâlara salma sevdiğim
Mâh yüzünü görüp aklım şaşarsa
Bana deli deyi gülme sevdiğim

Gözümün önünde eyleme safâ
Vücudum zayıftır çekemem cefâ
Gel eyle sevdiğim vâdine vefâ
Rakipleri memnun kılma sevdiğim

Mâilim bakmaya yârin yüzüne
Yüzüm sürdüm ayağının tozuna
Medet uyma aduların sözüne
Benim bedduâmı alma sevdiğim

Kayıkçı Kul Mustafa

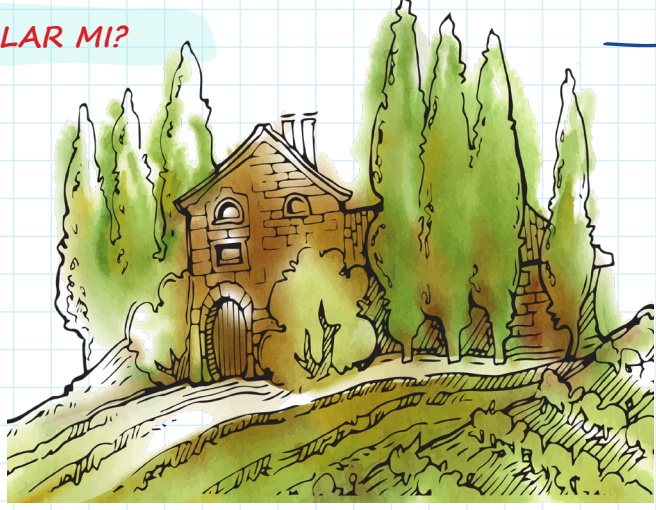
2. Etkinlik: Aşağıdaki şiiri okuyarak şiirle ilgili çalışmaları yapınız.

HÂLÂ SERVİLERDE AĞLIYORLAR MI?

Bir inilti duydum serviliklerde
Dedim: Burada da ağlayan var mı?
Yoksa tek başına bu kuytu yerde,
Eski bir sevgiyi anan rüzgâr mı?

Gözlere inerken siyah örtüler,
Umarım ki artık ölenler güler,
Yoksa hayatında sevmiş ölüler,
Hâlâ servilerde ağlıyorlar mı?

Nazım Hikmet, Bütün Şiirleri

a) Şiirin kafiye düzenini yazınız.

.....

b) Aynı harfleri verdiğiniz dizelerin kafiye ve redif türleri ile bu kafiye ve redifi oluşturan sesleri aşağıdaki tabloya yazınız.

Dizelere Verilen Harf	Kafiyeyi Oluşturan Sesler	Kafiye Türü	Redifi Oluşturan Sesler	Redif Türü

c) Yukarıdaki çalışmalardan hareketle şiirin kafiye düzeninin kafiye ve redifle ilişkisini açıklayınız.

.....
.....
.....

3. **Etkinlik:** Aşağıda bir şiir, her dördlüğünün ilk dizesi dışında tüm dizeleri karışık olarak verilmiştir. Bu şiiri, verilen bilgiler ve ilk dizelerden yararlanarak düzenleyiniz. Dizelerin başındaki harfleri yandaki ilgili alanlara yazınız. Şiirle ilgili bilinenler şunlardır:

- I. Şiir üç dörtlükten oluşmaktadır.
- II. Dörtlüklerin tamamı çapraz kafiye düzenine sahiptir.
- III. Birinci dördlüğün I ve III. dizeleri tam kafiye ve ek hâlinde rediften oluşmuştur.
- IV. Birinci dördlüğün II ve IV. dizeleri tam kafiye ve kelime hâlinde rediften oluşmuştur.
- V. İkinci dördlüğün I ve III. dizeleri tam kafiye den oluşmuştur.
- VI. İkinci dördlüğün II ve IV. dizeleri zengin kafiye den oluşmuştur.
- VII. Üçüncü dördlüğün tüm dizeleri zengin kafiye den oluşmuştur.

KİMSESİZLİK

- a) Yıllardır ki bir kılıcım kapalı kında,
- b) Yan odadan bir ince ses diyor gibi gel!
- c) Varsın yine bir yudum su veren olmasın,
- ç) Baş ucumda biri bana "su yok" desin de
- d) Sanıyorum saçlarımı okşuyor bir el,
- e) Ve hakikat bırakıyor hulyamı yarım.
- f) Kimsesizlik dört yanımda bir duvar gibi;
- g) Kulaklarım komşuların ayak sesinde;
- ğ) Gözlerinde parıltısı bakır bir tasın,
- h) Muhtaribim bu duvarın dış tarafında,
- ı) Kıpırdamak istemiyor göz kapaklarım;
- i) Şefkatine inandığım biri var gibi.

Kemalettin Kamu

Şiirdeki Dizelerin Doğru Sırası

Birinci dize

a

İkinci dize

☐

Üçüncü dize

☐

Dördüncü dize

☐

Beşinci dize

d

Altıncı dize

☐

Yedinci dize

☐

Sekizinci dize

☐

Dokuzuncu dize

ğ

Onuncu dize

☐

On birinci dize

☐

On ikinci dize

☐

4. **Etkinlik:** Aşağıda ilk iki dizesi verilen dörtlüklerin yanında üçüncü ve dördüncü dizeleri karışık olarak sıralanmıştır. Anlama da dikkat ederek kafiye düzenleri sırasıyla **çapraz kafiye** ve **mâni tipi kafiye** düzeninde olacak şekilde dörtlükleri tamamlayınız.

A

Hasretse hasreti yüreğimde gör,
Şarkıysa dilimde bütün şarkılar.

Nurettin Özdemir

içimde büyür
geceyse geceler
ben böyle bahar
baharsa istemem

B

Tahayyül, köpükten ince yelkenim
Yokluk korkusuyla ürperir tenim

Vehbi Kızılğün

zavallı benim
içinde çırpınan
gibi sonsuzun
gaip bir tahattur

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

İstiklal Marşı düz kafiye düzenine uygun olarak yazılmıştır.

Mâni tipi kafiye düzeni aaba biçiminde görülür.

Örüşük kafiye düzeni, edebiyatımıza İran edebiyatından girmiştir.

"aabb" şeklindeki kafiye düzenine sarmal kafiye düzeni denir.

Aşağıdaki beyitlerde mesnevi tipi kafiye düzeni vardır.

Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol

Yahya Kemal Beyatlı

4. ALİTERASYON VE ASONANS

Dize veya dizelerde aynı ünsüz harfin tekrarıyla oluşan ahenge **aliterasyon**, aynı ünlü harfin tekrarıyla oluşan ahenge **asonans** adı verilir.

ÖRNEK

Anlattı uzun uzun;
Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun,
Nadir duyabildiği taze bir heyecanla...
Kemâlettin Kamu

Çözümleme: Bu metnin ilk iki dizesinde “n” ünsüzünün tekrarıyla **aliterasyon**, “u” ünlüsünün tekrarıyla **asonans** yapılmıştır.

Bilgi Havuzu

Aliterasyon ve asonans aynı zamanda edebî sanattır.

Bilgi Havuzu

Kelime veya kelime grubu tekrarları **tekrir** sanatını oluşturur.

5. KELİME VE KELİME GRUBU TEKRARI

Ahenk oluşturmak için kelime veya kelime gruplarının şiir içinde birden fazla kullanılmasıdır.

ÖRNEK

Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.
Ah bu türküler köy türküler
Dilimizin tuzu biberi

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Çözümleme: Bu dizelerde “dağ, yayla, köy ve türkü” kelimeleri; “Ah bu türküler” ve “Ana sütü gibi” kelime gruplarının tekrarlanmasıyla kelime ve kelime grubu tekrarı yapılmıştır.

Bilgi Havuzu
Nakaratlar dize hâlinde rediftir.

Bilgi Havuzu
Düzyazı içindeki kafiyeli kullanımlara "seci" denir.

Örnek
Ezelden yazılmasa kul başına kaza gelmez, ecel vakti ermeyince kimse ölmez. Ölen adam dirilmez, çıkan can geri gelmez.

6. NAKARAT

Şiirin farklı bölümlerinde aynı dize veya dizelerin tekrarlanmasıdır. Halk şiirinde -özellikle türkülerde- tekrarlanan dizelere **kavuştak** veya **bağlama** adı verilir.

ÖRNEK

OVA KAVAĞINDA ZAMAN

İki yufka arasında,
Ova kavağında zaman.
Biraz kaymak biraz şeker,
Ova kavağında zaman...

Bacım pilav pişirir,
İçine şavkın düşürür,
Çayır çimenle yeşerir,
Ova kavağında zaman...

Fevzi Halıcı

Çözümleme: Bu metinde "Ova kavağında zaman..." dizelerinin tekrarı nakarattır.

7. SES AKIŞI

Şiirde içeriği yansıtmak için seslerin kullanılmasıdır.

ÖRNEK

Çini bir kâsede bir Çin çayı içmekteydi.

Yahya Kemal Beyatlı

Çözümleme: Çay içen birinden söz eden bu dizede "ç" aliterasyonu ile âdeta kaşıkla çay karıştırma sesleri çağrıştırılarak ses akışı sağlanmıştır.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinler farklı şairlere aittir. Tabloda şairlerle ilgili verilen ipuçlarının hangi şiir parçasına ait olduğunu tespit ediniz. Şiirin adını tabloda boş bırakılan bölüme yazınız.

BİR ŞARKI SÖYLE YAVRUM

Bir şarkı söyle yavrum,
Kuşlar meyvalar dalda.
Ve bütün arzular,
Allah'a giden yolda.
Bir şarkı söyle yavrum.

KUZEY KIYILARINDA

En güzel yaz günü sağnakla biter,
Gök delinmiş gibi yağmakla biter.

Uzanıp koylara sessiz uyuyan
Deniz ifrit kesilir fırtınadan

ELLERİME KAR YAĞIYOR

Yalınca bir dağ başında
Ellerime kar yağıyor...
Yazın yaz, kışın kış Tanrı'm,
Bu ne mayalanış, Tanrı'm;
En güzele, en korkunca,
Teselliler sonu, bunca
Gökyüzünde unuttuğum
Ellerime kar yağıyor...

HIÇKIRIKLAR

Saatler bitmiyor yapayalnızım
Gülmek istiyorum, gülemiyorum.
Sensiz olmak mıdır hep alınyazım
Bilmek istiyorum, bilemiyorum.

Esirgedin nazlı, hilal kaşını
Harap ettin çiçek kokan başını
Yüreğime akan gözüm yaşını
Silmek istiyorum, silemiyorum.

ŞİİRİN ŞAİRİ

ŞAİRİN ŞİİRDE KULLANDIĞI AHENK ÖZELLİKLERİ

ŞİİRİN ADI

Mehmet Çınarlı

Şiirinde aruz ölçüsü, tam kafiye, redif ve düz (mesnevi tipi) kafiye düzeni kullanmıştır.

Feyzi Halıcı

Şiirinde 8'li hece ölçüsü, tam ve zengin kafiye ile nakarat kullanmıştır.

Rüştü Onur

Şiirinde serbest ölçü, yarım kafiye ve redif ile nakarat kullanmıştır.

Nurullah Genç

Şiirinde hece ölçüsü, mesnevi tipi ve çapraz kafiye düzeni ile kelime tekrarları kullanmıştır.

2. Etkinlik: Aşağıda verilen şiirlerdeki ahenk unsurlarını tespit ederek metinlerin altındaki ilgili bölüme yazınız.

DEĞİL

Bilmem ki nasıl anlatsam;
Nasıl, nasıl, size derdimi!
Bir dert ki yürek acısı,
Bir dert ki düşman başına.
Gönül yarası desem...
Değil!
Ekmek parası desem...
Değil!
Bir dert ki...

Dayanılır şey değil.

Orhan Veli Kanık, Bütün Şiirleri

SANATKÂRIN ÖLÜMÜ

Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli,
Anahtar Tanrı'da kaldı.

Geldi çattı en son ölmek,
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı...

Cahit Sıtkı Tarancı, Otuz Beş Yaş

Ahenk Unsurları

Ölçü:

Kafiye ve redif:

Kafiye düzeni:

Aliterasyon ve asonans:

Kelime ve kelime grubu tekrarı:

Nakarat:

Ölçü:

Kafiye ve redif:

Kafiye düzeni:

Aliterasyon ve asonans:

Kelime ve kelime grubu tekrarı:

Nakarat:

3. Etkinlik: Aşağıdaki şiirleri okuyarak soruların cevaplarını ilgili boşluklara yazınız.

BEKLENEN

Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüğü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

Necip Fazıl Kısakürek, Çile

adım sonbahar

nasıl iş bu
her yanına çiçek yağmış
erik ağacının
ışık içinde yüzüyor
neresinden baksan
gözlerin kamaşır

oysa ben akşam olmuşum
yapraklarım dökülüyor
usul usul
adım sonbahar

Attilâ İlhan, ayrılık sevdaya dahil

a) Yukarıdaki şiirlerde hangi ahenk unsurlarına yer verilmiştir? Örneklerle açıklayınız.

Empty box for answer a)

b) Hangi şiirde ahenk unsurları daha belirgindir? Gerekçesiyle yazınız.

Empty box for answer b)

c) Bu şiirlerden birini siz yazmış olsaydınız hangisinin şairi olmak isterdiniz? Niçin?

Empty box for answer c)

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki şiirin her biriminden üç kelime çıkarılmıştır. Verilen kelimelerle şiirdeki boşlukları tamamlayarak soruları ilgili boşluklara cevaplayınız.

bıraktı

deniz

uzaktan

kuştı

hisler

hayalden

dağları

geçtiğim

kanatlıydı

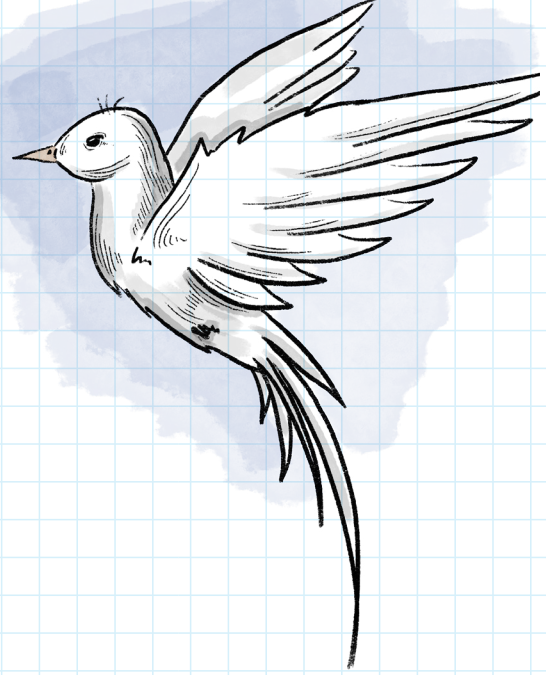
O BEYAZ BİR KUŞTU

O, beyaz bir , uzun kanatlı;
Ardında ışıktan bir iz bıraktı.
Yel gibi aştı bir atlı,
Arada bir engin bıraktı.

..... gelirken derin akisler,
Kapadı yolları sisler.
Tutuştu içimde birikmiş ;
Gönlümü o kadar temiz bıraktı.

O, beyaz bir kuştı ak ;
Yel gibi dağları aşan atlıydı;
Hayâldi, bile tatlıydı;
Ne ışık bıraktı, ne iz !

Orhan Seyfi Orhon, O Beyaz Bir Kuştı

a) Şiiri tamamlarken nelere dikkat ettiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Şiir serbest nazım şekliyle yazılmış olsaydı şiiri tamamlayabilir miydiniz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İmge, zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya anlamına gelir. İmge; duygu, düşünce ve hayallerin sınırsızlığı karşısında dilin olanaklarının sınırlı olmasından doğmuştur.

ÖRNEK

Ne zaman seni düşünsem
Bir ceylan su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm

İlhan Berk

Çözümleme: Söyleyici, özlemin etkisi ile sevgilisini düşünürken suyun insan zihnindeki tasarımından yararlanmış. Dizelerde özlem-susuzluk ilişkisi kurulmuştur. Bir ceylanın su içmeye inmesi, çayırların büyümesi hayal unsurudur ve tıpkı ceylanın ve çayırların suya duyduğu hasret / ihtiyaç gibi sevgiliye duyulan ihtiyaç / özlem dile getirilmektedir.

Mazmun: Sanatçının dile getirmek istediği duygu, düşünce ve hayallerin çeşitli kalıplar aracılığıyla birtakım ipuçları verilerek ima yoluyla anlatılmasıdır.

Divan edebiyatında sıkça kullanılan bazı mazmunlar şunlardır:

ANLATILAN	KULLANILAN MAZMUN	ANLATILAN	KULLANILAN MAZMUN
Sevgili	Gül, peri, büt (put), huri, ahu, mum, saki, melek, fidan...	Sevgilinin dişi	İnci
Sevgilinin yüzü	Güneş, ay, dolunay	Sevgilinin yürüyüşü	Abirevan (akıp giden su), servirevan (sallanan selvi ağacı)
Sevgilinin boyu	Servi ağacı, elif harfi	Sevgilinin gözyaşı	İnci, mercan
Sevgilinin yanağı	Gül	Sevgilinin beni	Dane, tuzak, nokta, karabiber
Sevgilinin kaşı	Yay, hilal, kalem	Sevgilinin saçı	Sümbül, rişte (iplik), lane (kuş yuvası), misk, amber
Sevgilinin kirpiği	Ok	Âşık (seven)	Bülbül, pervane, bimar (hasta), dilenci, kul, köle, avcı
Sevgilinin gamzesi, bakışı	Haçer, kılıç	Âşığın gönlü	Kafesteki kuş
Sevgilinin gözü	Nergis, badem, zeytin	Rakip	Diken, köpek

ÖRNEK

Seni bu surete koyan gülün aşkıdır ey bülbül
Neye düşse anı yakup kül itmek şân-ı âteşdür

Şeyhülislâm Yahya

Çözümleme: Bu beyitte gül ve bülbül mazmunu kullanılmıştır. Gül sevgiliyi, bülbül ise âşığı temsil eder.

Bilgi Havuzu

Kelimelerin veya kelime gruplarının ifadeyi kuvvetlendirmek, söze incelik kazandırmak amacıyla temel anlamlarının dışında başka kavramları karşılayacak şekilde bir arada kullanılmasına edebî sanat denir.

Teşbih (Benzetme)

Sözü daha etkili söylemek için aralarında türlü yönlerden ilişki bulunan iki varlık veya kavramdan, ortak özellikler bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha güçlü göstermektir.

ÖRNEK

Veysel de yaralı geyik gibidir
Kapalı dertleri höyük gibidir
Ne sarhoştur ne de ayık gibidir
Sinesi kös gibi gümüler durur

Âşık Veysel

Çözümleme: Yukarıdaki dörtlükte söyleyici; kendini yaralı geyiğe, dertlerinin büyüklüğünü höyüğe, sinesinden gelen sesleri kös (büyük davul) sesine benzetmiştir.

ÖRNEK

Sen Türkiye gibi aydınlık ve güzelsin!
Benim doğduğum köyler de güzeldi
Sen de anlat doğduğun yerleri,
Anlat biraz!

Cahit Külebi

Çözümleme: Söyleyici, sevgilisini aydınlık ve güzellik yönünden Türkiye'ye benzetmiştir.

Not: Teşbih, kullanılan ögeleri bakımından çeşitlere ayrılır:

a) **Ayrıntılı (Tam) Teşbih:** Benzeyen, benzetilen, benzetme edatı ve benzetme yönü olmak üzere dört ögesi de bulunan benzetmedir.

ÖRNEK

Açılan güller gibi suda gönüllerimiz.

Cahit Sıtkı Tarancı

Çözümleme:

Benzeyen: gönüller

Kendisine Benzetilen: güller

Benzetme Yönü: açılması

Benzetme Edatı: gibi

b) **Teşbihibelig:** Benzeyen ve kendisine benzetilenle yapılan teşbihtir.

ÖRNEK

Nedendir de kömür gözlüm nedendir
Şu benim geceler uyumadığım
Çetin derler ayrılığın derdini
Ayrılık derdine doyamadığım

Karacaoğlu

Çözümleme: Yukarıdaki dizelerde sevgilinin gözü kömüre benzetilirken benzetme yönü ve edatı kullanılmamıştır.

Bilgi Havuzu

Kendisine
benzetilenin
söylendiği
istiarelere açık,
benzeyenin
söylendiği
istiarelere kapalı
istiare denir.

İstiare (Eğretileme)

Teşbihin temel öğelerinden benzeyen veya kendisine benzetilenden birinin söylenip diğlerinin söylenmediği edebî sanata **istiare (eğretileme)** denir.

ÖRNEK

Geçerken şu yere uğradı yolum
Bu yerlerde böyle güzel olur mu
Kuğum seni uçurmuşlar gölünden
Bu göllerde böyle kuğu olur mu

Gevherî

Çözümleme: Yukarıdaki dörtlükte sevgili kuğuya benzetilmiş ancak sevgiliden söz edilmemiştir. Yine aynı dörtlükte sevgilinin yaşadığı yer göle benzetilmiş, o yerden söz edilmemiştir.

ÖRNEK

Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe

Hasan Hüseyin Korkmazgil

Çözümleme: Söyleyici, kendini sonbaharda yaprak döken bir ağaca benzetmiş; ağacı söylememiştir.

Mecazımürsel (Ad Aktarması)

Benzetme ilgisi söz konusu olmadan bir sözün iç-dış, parça-bütün, neden-sonuç, sanatçı-eser vb. ilişkisi yönüyle başka bir söz yerine kullanılmasıdır.

ÖRNEK

Güzel günler göreceğiz çocuklar,
güneşli günler
göre-
ceğiz...
Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar,
ışıklı maviliklere
süre-
ceğiz...

Nazım Hikmet

Çözümleme: Söyleyici, teknenin bir parçası olan "motor"u söyleyerek parça-bütün ilişkisiyle tekneyi kastetmektedir.

ÖRNEK

Hayattan canlı ölüm, gınahtan baskın rahmet;
Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...

Necip Fazıl Kısakürek

Çözümleme: Söyleyici, Beyoğlu ifadesiyle yer-topluluk ilgisi kurup Beyoğlu'nda yaşayan insanları; Karacaahmet ifadesiyle Karacaahmet Mezarlığı'nı ziyaret eden insanları kastetmiştir.

Bilgi Havuzu

Teşhis sanatının olduğu her yerde kapalı istiare bulunur. Çünkü insan özelliği verilen varlık veya kavramlar, insana benzetilir ama insan söylenmez.

Teşhis ve İntak (Kişileştirme ve Konuşturma)

Teşhis, insan dışındaki varlık veya kavramlara insana ait özelliklerin verilmesidir. İnsan kişiliğinde gösterilen bu varlıkları konuşturmaya da intak denir. İntak sanatının olduğu yerde mutlaka teşhis vardır çünkü konuşma insana özgüdür.

ÖRNEK

BİZİM GİBİ

Arzulu mudur acaba
Bir tank, rüyasında
Ve ne düşünür tayyare
Yalnız kaldığı zaman?

Hep bir ağızdan şarkı söylemesini,
Sevmez mi acaba gaz maskeleri,
Ay ışığında?

Ve tüfeklerin merhameti yok mudur
Biz insanlar kadar olsun?

Orhan Veli Kanık

Çözümleme: Yukarıdaki şiirde tankın rüya görmesi, tayyarenin düşünmesi, gaz maskelerinin şarkı söylemeyi sevmesi, tüfeklerin merhametinin olmaması insana özgü durumlar olduğu için bu varlıklar kişileştirilmiştir.

ÖRNEK

İKİLİ

Akıl ersin ermesin sevdama
Senden yanayım dedi yeşeren dal senden yana

Arif Damar, Acı Ertelenirken

Çözümleme: Bu şiirde dal konuşturularak intak sanatı yapılmıştır. Konuşmak insana özgü bir davranış olduğu için aynı zamanda teşhis sanatına başvurulmuştur.

Tenasüp (Uygunluk)

Aralarında anlam bakımından ilişki bulunan iki ya da daha fazla sözcüğün bir dize, beyit ya da dörtlükte kullanılmasıdır.

ÖRNEK

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır

Âşık Veysel

Çözümleme: Bu dörtlükte koyun, kuzu, süt; yemek, ekmek, et kelimeleri arasında anlam ilişkisi vardır. Şair bu kelimeleri bir arada kullanarak tenasüp sanatına başvurmuştur.

ÖRNEK

Altın rengi gözleri yanan bir semaverdi,
Ilık bir çay kokusu akardı saçlarından.

Yaşar Nâbi Nayır

Çözümleme: Bu dizelerde semaver, çay, ılık, koku kelimeleri birbiri ile anlamca ilişkilidir.

Tezat (Karşıtlık)

İki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt nitelikleri bir arada söyleme sanatıdır.

ÖRNEK

Ne siyah eylemiş bu nasiyeyi
Saçımı bembeyaz eden bahtım.

Abdülhak Hamid Tarhan

Çözümleme: Bu dizelerde siyah nasiye (alın) mecaz anlamda, beyaz saç gerçek anlamda kullanılarak baht kelimesi etrafında tezat sanatı yapılmıştır.

ÖRNEK

Bilmez idim bilmek ağzın sırrını düşvâr imiş
Ağzını yok dediler dediklerince var imiş.

Fuzûlî

Çözümleme: Bu dizelerde var ve yok kelimeleriyle tezat yapılmıştır.

Telmih (Hatırlatma)

Dizelerde geçmişteki bilinen bir olaya, efsaneye, ünlü bir kişiye, yaygın bir inanışa, bir şiire, bir atasözüne işaret edip onu anımsatmaya telmih denir. Telmih sanatının anlaşılmasında ortak kültürün önemi büyüktür.

ÖRNEK

Yeryüzünde ben ürettim veremi
Lokman Hekim bulamadı çaremi
Aslı için kül eyledim Kerem'i
İbrahim'in atıldığı kor benim

Cemal Safi

Çözümleme: Dizelerde Lokman Hekim'in doktorluğuna, Kerem ile Aslı'nın aşk hikâyesine ve Hz. İbrahim'in ateşe atılması kıssasına telmih yapılmıştır.

Hüsnütalil (Güzel Nedene Bağlama)

Hüsnütalil, anlatıma etkileyicilik katmak, şairane söyleyişe ulaşmak amacıyla herhangi bir olayı, gerçek nedeni dışında hoş gidecek hayali ve daha güzel bir nedene bağlama sanatıdır.

ÖRNEK

Sen gülünce güller açar Gülpembe
Bülbüller seni söyler biz dinlerdik Gülpembe

Barış Manço

▷

Çözümleme: Söyleyici, güllerin açılmasını Gülpembe'nin gülüşüne bağlamıştır.

ÖRNEK

Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına
Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgârına

Yahya Kemal Beyatlı

▷

Çözümleme: Söyleyici, askerlerin fetih arzularını onların yeni bir ülkede atlarına yem verme isteğine dayandırarak hüsnütalil yapmıştır.

Tecahülüarif (Bilmezden Gelme)

Tecahülüarif, söyleyişte bir anlam inceliği, bir güzellik ve nükte yaratmak için bilinen gerçeği bilmiyormuş gibi davranma sanatıdır. Tecahülüarif sanatında, bilmezlikten gelinen durumun aslında bilindiği açıkça bellidir.

ÖRNEK

Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım
Kurbanın olam var mı benim bunda günâhım

Nahîfî

▷

Çözümleme: Söyleyici, ay yüzlü güzeli sanki kendi sevmemiş gibi suçu gönlüne atarak bilmezlikten gelmiştir.

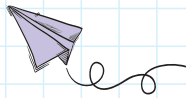
ÖRNEK

O çay ağır akar, yorgun mu bilmem
Mehtabı hasta mı solgun mu bilmem

Rıza Tevfik Bölükbaşı

▷

Çözümleme: Söyleyici; çayın yorgun, mehtabın hasta olmadığını bilmektedir ancak bunları bilmiyor gibi davranarak tecahülüarif sanatı yapmıştır.

Geçen zaman yok olmuştur, gelmeyenden söz eden pişmandır ve şimdiki zaman ganimettir.

Ali Şir Nevai

Kinaye

Kinaye, bir gerçeği sezdirmek amacıyla sözü hem gerçek hem mecaz anlama gelecek şekilde kullanma sanatıdır.

ÖRNEK

Bulmadım dünyada gönüle mekân
Nerde bir gül bitse etrafı diken.
Yârda o âh bende bu baht var iken
Hasret mahpus eder kara yer beni

Âşık Sümmânî

Çözümleme: Dörtlükte “gül” ve “diken” sözcükleriyle kinaye yapılmıştır. Gerçek anlamda her gülün etrafında diken vardır. Bu dizedeki mecaz anlam nerede bir iyilik, güzellik varsa onun etrafında kötülükler de vardır.

ÖRNEK

Bir sabah söyledi son sözlerini,
Yumdu dünyaya ela gözlerini;
Koptu evden acı bir vaveylâ,
Odalar inledi: “Leylâ! Leylâ!”
Geldi köy kızları, el bağladılar...
Diz çöküp ağladılar, ağladılar!

Yahya Kemal Beyatlı

Çözümleme: Dizelerde “gözlerini yummak” ifadesi hem gerçek (gözlerini kapamak) hem mecaz (ölmek) anlamda kullanılarak kinaye sanatı yapılmıştır.

Tevriye

Bir sözcüğün yakın anlamını söyleyip uzak anlamını kastetme sanatıdır. Tevriyede sözcüğün “iki farklı gerçek anlamı” söz konusudur.

ÖRNEK

Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de ben gerek

Erzurumlu Emrah

Çözümleme: Dizelerde “ben” kelimesi, vücuttaki siyah nokta ve birinci tekil kişi zamiri olarak tevriyeli kullanılmıştır.

ÖRNEK

Gül gülse dâim ağlasa bülbül aceb değil
Zira kimine ağla demişler kimine gül

Zâtî

Çözümleme: Dizelerde “gül” kelimesi, gülmek eyleminin emir kipi ve çiçek adı anlamlarında kullanılarak tevriye sanatı yapılmıştır.

Tariz

Söylenen sözün ya da kavramın gerçek ve mecaz anlamı dışında tamamen tersini kastetmektir.

ÖRNEK

Üç parmak noksan ölç ölçersen kile
Tatlı söz konuşma bir kimseyle
Dört kuruşa sekiz kuruş et hile
Hilekârlık hoş sanattır usanma

Huzurî

Çözümleme: Bu dizelerde söyleyici; kişinin dürüst olmasını, ölçüde hile yapmamasını, tatlı söz söylemesini kast ederek tariz sanatı yapmıştır.

İrsalimesel

Sanatçının bir düşünceyi pekiştirmek amacıyla ifadesini bir atasözü veya atasözü değerinde sözle kuvvetlendirmesidir.

ÖRNEK

Dadaloğlu der ki belim bükülür
Gözümün gevheri yere dökülür
Yalnız taştan duvar olmaz yıkılır
Koş yigide emmi dayı il gerek

Dadaloğlu

Çözümleme: Söyleyici, "Yalnız taş duvar olmaz." atasözünü kullanarak "İrsalimesel" sanatı yapmıştır.

Mübalâğa (Abartma)

Sözün etkisini artırmak için bir olayı, durumu ya da gerçeği olduğundan çok büyük ya da çok küçük gösterme sanatıdır. Başarılı bir mübalâğanın ilgi çekici ve nükteli olması gerekir.

ÖRNEK

Göl sanırdık ne zaman dalsak ela gözlerine,
Seyrederdik seni günlerce gülistan yerine.

Aramazdık gece mehtabı yüzün parlarken
Bir uzak yıldıza benzerdi güneş sen varken

Faruk Nafiz Çamlıbel

Açıklama: Beyitte söyleyici, sevgilinin yüzünün parlaklığını aydan ve güneşten üstün tutarak mübalâğa sanatı yapmıştır.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıda edebî sanatlar ve dizeler verilmiştir. Dizelerde kullanılan edebî sanatları tespit ederek dizelerin karşısında boş bırakılan noktalı bölümlere yazınız. (Bir edebî sanatın birden fazla dizede bulunabileceğini unutmayınız.)

Mecazımürsel

Tevriye

Tariz

Teşbih

Kinaye

Mübalağa

İstiare

İrsalimesel

Telmihi

Tezat

Hüsnütalil

Tecahülüarif

Teşhis

İntak

Tenasüp

1. Leylâ.. Elâ gözlü bir çöl ahûsu,
Saçları bahtından daha siyahtır.
Kurmuş diye sevda yolunda pusu,
Döktüğü gözyaşı, çektiği ahtır.
Leylâ... Elâ gözlü bir çöl ahûsu.

Ahmet Hamdi Tanpınar

2. Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına,
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Ahmet Muhip Dıranas

3. Açınca ağzını, düşürdü nevaiesini.
Tilki kapıp onu dedi ki: "Efendiciğim,
Size güzel bir ders vereceğim."

4. Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünürsünüz;
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Cahit Sıtkı Tarancı

5. Cep delik, cepken delik.
Kol delik, mintan delik.
Yen delik, kaftan delik.
Kevgir misin be kardeşlik?

Orhan Veli Kanık

.....

6. Bir sinek bir kartalı, salladı vurdu yere
Yalan değil gerçektir, ben de gördüm tozunu.

Yunus Emre

.....

7. Ey çoban, bıçaktan keskin sesinle
Delinmiş deşilmiş çaldığın kaval
Kaval mı, yaralı göynüm mü, bilmem,
Neyse elindeki, çal, çobanım, çal!

Faruk Nafiz Çamlıbel

.....

8. Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı

Necip Fazıl Kısakürek

.....

9. Aldanma cihanın sakın varına
Bir nefesi verme cihan varına
Bugünkü işini koyma yarına
Yar yıkıldığı gün tozar demişler

Levnî

.....

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki dizelerde kullanılan en belirgin edebî sanatı bulunuz. Bulduğunuz edebî sanatın temayı hangi yönlerden etkilediğini ilgili boşluğa yazınız.

“Seni sevdiği için Haliç’te bir uğultu
Marmara’da bir deniz
Isparta bahçesinde güller seni sevdiğim için koncalanıyor
Seni sevdiğim için kilim dokuyorlar Avşar’da
Yarın sabahlar seni sevdiğim için icat edildi
Penisilin halk şiiri canlı sinema”

Metin Eloğlu

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Etkinlik: Aşağıdaki şiiri okuyarak şiirle ilgili soruların cevaplarını ilgili alana yazınız.

ÇOBAN ÇEŞMESİ

Derinden derine ırmaklar ağlar,
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi.
Ey suyun sesinden anlayan bağlar,
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi?

Gönlünü Şîrîn'in aşkı sarınca
Yol almış hayâtın ufuklarınca,
O hızla dağları Ferhat yarınca
Başlamış akmağa çoban çeşmesi...

O zaman başından aşkındı derdi,
Mermeri oyardı, taşı delerdi.
Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi,
Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi!

Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu,
Kerem'in sazına cevap veren bu,
Kuruyan gözlere yaş gönderen bu...
Sızmadı toprağa çoban çeşmesi.

Leylâ gelin oldu, Mecnun mezarda,
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda.
Ateşten kızaran bir gül arar da
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi.

Ne şâir yaş döker, ne âşık ağlar,
Târihe karıştı eski sevdalar:
Beyhude seslenir, beyhude çağlar
Bir sola, bir sağa çoban çeşmesi!...

Faruk Nafiz Çamlıbel, Han Duvarları

a) Birinci dörtlükteki edebî sanatları bulunuz. Bulduğunuz edebî sanatların nasıl yapıldığını açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

b) Şiirden telmih ve hüsnütalil sanatlarına örnek bulunuz. Bulduğunuz edebî sanatların nasıl yapıldığını açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi,
Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi!
dizelerinde “dudak” ifadesi ile insan kastedilmiştir. Siz de “uçak, Konya” isimlerini kullanarak mecazımürsel oluşturunuz.

.....

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki dörtlüklerde bulunan edebî sanatları ilgili boşluklara yazınız.

Yaylımız tüketirken yolları aynı hızla
Savrulmaya başladı karlar etrafımızda
Karlar etrafı beyaz bir karanlığa gömdü
Kar değil, gökyüzünden yağan beyaz ölümdü

Faruk Nafiz Çamlıbel

Mecnûn gibi yaslanacak dağım yok
Bülbül gibi şakıyacak bağıim yok
Tuzagım yok kurulacak ağıim yok
Kaçma maral kaçma avcı değilim

Kâtibi

5. **Etkinlik:** Aşağıda verilen beyitlerdeki edebî sanatları ilgili boşluklara yazınız.

Ne efsunkâr imişsin âh ey dîdar-ı hürriyet
Esir-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten

Namık Kemal

Yıllar boyu uykuların bölündü
Uçacakken kanatların yolundu

Abdurrahim Karakoç

Ateşten kızaran bir gül arar da
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi

Faruk Nafiz Çamlıbel

Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır
Bugün posta günü canım sıkılır.

Anonim

Gök mavi mavi gülümsüyordu,
Yeşil yeşil dallar arasından.
Altın sesi birdenbire sordu:
“Ne haber eski aşk yarasından?”

Cahit Sıtkı Tarancı

Bir kökte uzamış sarmaşık gibi
Dökülmüş gerdana saçların güzel

Âşık Veysel

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki dizelerde edebî sanatları bularak edebî sanatların kullanım amacını ilgili boşluklara yazınız.

1. Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu
Su insanı boğar, ateş yakarmış

Cahit Sıtkı Tarancı

Açıklama:

6. Bir nasihatim var zamana uygun
Tut sözümü yattıkça yat uyanma
Meşhur bir kelâmdır sen kazan sen ye
El için yok yere ateşe yanma

Huzurî

Açıklama:

2. Ahd-i vefâyı va'd-i tehî sanmasın ki dost
Gözden ırağ olunca gönülden ırağ olur.

Yahya Kemal Beyatlı

Açıklama:

7. Değirmeni döndürmek zor
Tek başına

Behçet Necatigil

Açıklama:

3. Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu
Bin yıl sürecektir zannedilen kar sesidir bu.

Yahya Kemal Beyatlı

Açıklama:

8. Ben, ben, ben; haritada deniz görmüş boğulmuş;
Dokuz köyün sahibi, dokuz köyden kovulmuş.

Necip Fazıl Kısakürek

Açıklama:

4. Kurban olam kurban olam
Beşikte yatan kuzuya

Anonim

Açıklama:

9. Büyülenmiş ceylan gibi bakıyor zaman
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak yaprak.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Açıklama:

5. Kanı ol gül gülerek geldiği demler şimdi
Ağlarım hâtıra geldikçe gülüştüklerimiz

Mahir

Açıklama:

10. Koştı yokuş aşağı rengi atmış bir şapka,
Çanta, gözlük.
Bir eski atkı, adımları yavaş,
Uçar gibi hafif, bir küçük önlük.

Behçet Necatigil

Açıklama:

7. **Etkinlik:** Aşağıda numaralandırılmış dizeler ve harflendirilmiş edebî sanatları eşleştirerek dizelerin numaralarını ilgili edebî sanatın yanındaki daire içine yazınız.

IV a EŞLEŞTİRME

I Sana çirkin dediler, düşmanı oldum güzelin
Faruk Nafiz Çamlıbel

II Cânân aramızda bir adındı
Şirin gibi hüsn ü âna unvan
Yahya Kemal Beyatlı

III Gök masmavi bu sabah,
Güzel şeyler düşünelim diye.
Yemyeşil oluvermiş ağaçlar
Bulutlara hayretinden.
Cahit Sıtkı Tarancı

IV Bir bûse mi bir gül mü verirsin dedi gönlüm
Bir nîm tebessümle o âfet gülü verdi.
Zâtî

V Kirpikleri uzundur yârin hayale sığmaz
Meşhur bir meseldir mızrak çuvala sığmaz
Hevâî

☐ a) Telmih

☐ b) Tevriye

☐ c) İrsalimesel

☐ ç) Hüsnütalil

☐ d) Tezat

☐ e) Kinaye

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki dizelerde hâkim olan söz sanatını altlarındaki boşluğa yazınız.

İçimde kor donar buzlar tutuşur
Yağan âteş midir kar mıdır bilmem

Hicrânî

İsmail göründüm bir zaman ey can
İshak, Yakup, Yusuf oldum bir zaman
Eyyüp geldim çok çağırdım el aman
Kurt yedi vücudum kan yağ idim ben

Şîrî

Âheste çek kürekleri, mehtâb uyanmasın,
Bir âlemi hayâlâ dalan âb uyanmasın.

Yahya Kemal Beyatlı

Benim adım dertli dolap
Suyum akar yalap yalap
Böyle emreylemiş çalap
Derdim vardır inilerim

Yunus Emre

Gülmek ol gonceye münasibdir
Ağlamak bu dil-i hazine gerek

Bâkî

9. **Etkinlik:** Aşağıda numaralandırılmış dizeler ve sağ sütunda edebî sanatlar örnekleri ile verilmiştir. Dizeleri, ilişkili olduğu edebî sanatla eşleştirerek dizelerin numaralarını ilgili edebî sanatın yanındaki daire içine yazınız.

V a EŞLEŞTİRME

Çağır Karacaoğlu çağır
Taş düştüğü yerde ağır

Karacaoğlu

I

Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller

Ahmet Haşim

II

Yâri Ferhat olanın ellerle ülfeti ne?
Şirin ol katlanayım dağ gibi külfetine.

Cemal Safi

III

Karac'oğlu gene coştı bunaldı
İnip aşkın deryasına dolandı
Güzel gitti diye pınar ağladı
Acıdı yüreğim yandı pınara

Karacaoğlu

IV

Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk,
Soğuk bir mart sabahı... Buz tutuyor her soluk.

Faruk Nafiz Çamlıbel

V

Telmiş

Benem âşık ki rüsvalıkta tutdı şöretim şehri
Yazanlar kıssa-ı Mecnûn'u hep yabane yazmışlar

Nefî

Teşhis

Bu şarkı da biter belki birazdan
Ne aşklar yıkıldı gururdan, nazdan
Ağlıyor besteler bak yine hicazdan
Gözlerin kal diyor, dudakların git

Ahmet Selçuk İlkan

Mübalağa

Hâbda bûsesin almak nice mümkün zîrâ
Bûsenin sâyesi ruhsarına düşse uyanır.

Nâbî

Teşbih

Dokumuşlar, sermişler hayat denen masalı:
Ova, uçsuz bucaksız, renk renk, eşsiz bir halı...

Behçet Kemal Çağlar

İrsalimesel

Tutalım âlemi şemşir ile pür eyleseler
Yakışır mu yine hiç kel başa şimşir tarak

Enderunlu Vasıf

10. Etkinlik: Aşağıdaki dizelerde mecazımürsel sanatına başvurulmuştur. Örnekten hareketle dizelerin karşısında boş bırakılan alanlara ilgi veya açıklamaları yazınız.

Dizeler	Mecazımürselin ilgisi	Mecazımürselin Açıklaması
Bir deva bulmak için bağrındaki yaraya Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı Faruk Nafiz Çamlıbel	Soyut-somut ilgisi	Soyut olan "gönül" kelimesi somut olan "insan" kelimesi yerine kullanılmıştır.
İnsanların kaderi besbelli evlere bağlı: Zengin evler fakirlere çok yüksekte baktılar. Behçet Necatigil	İç-dış ilgisi	
Üç yanı da denizle yıkanan Şu ülke Batı'ya geçit ülke... Coşkun Ertepinar		"Batı" kelimesiyle Batı'da bulunan ülkeler kastedilmiştir.
Bu kitaplar Fatih'tir, Selim'dir, Süleymandır; Şu mihrap Sinanüddin, şu minare Sinan'dır; Haydi, artık, uyuyan destanını uyandır!.. Arif Nihat Asya	Sanatçı-eser ilgisi	
Ah Efendi, bize karşı İstanbul Neden böyle bir sert, yalçın taş gibi? Mehmet Emin Yurdakul	Yer-yönetim ilgisi	
Bu kaygıya yürek nasıl dayansın? Bedencığın topraklarda çürüyor! Recaizâde Mahmut Ekrem		İnsanın bir parçası olan "yürek" kelimesi söylenerek insan kastedilmiştir.
Şafak söktü, gün ısıdı işte, İşte dize geldi gurur... Duyun çatırtısını uzak uzak, Bizans yıkıldı Malazgirt'te. Coşkun Ertepinar	Yer-olay ilgisi	

Dizeler	Mecazımürselin İlgisi	Mecazımürselin Açıklaması
Uykuya varmak için bu hazin günde erken Kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken Birdenbire kıpkızıl birkaç satırla yandı Dört mısra değil, sanki dört damla kandı Ben garip çizgilerle uğraşırken baş başa Rastlamıştım duvarda bir şair arkadaşına Faruk Nafiz Çamlıbel		“Şair” kelimesiyle şairin dizeleri kastedilmiştir.
Evler her gün yollar bizi dışarı — Git, getir! Emredilen ekmeği akşamları Alın terimiz getirecektir. Behçet Necatigil		Çalışmanın bir sonucu olan “alın teri” ifadesiyle emek kastedilmiştir.
Bozma küçük odanı, divanlar kalsın yine; Loş köşesinde Nihal hülyaya dalsın yine. Deste deste şiirler, Fuzuliler Nedimler. Garip kalan ruhuma bir alev salsın yine... Şukûfe Nihal Başar	Sanatçı-eser ilgisi	
Çal davul çal, güm güm oynasın yürek, Üfle zurna üfle, uzun uzun çek, Yiğit olan, efe olanlar gerçek, Ayak ayak gider çıkmaz sıradan. Ahmet Kutsi Tecer		“Davul” ve “zurna” kelimeleriyle davulcu ve zurnacı kastedilmiştir.
Gitmişti makama arz-ı hâl için “Bey” dedi, yutkundu, eğdi başını Bir azar yedi ki oldu o biçim “Şey” dedi, yutkundu, eğdi başını Abdurrahim Karakoç	Soyut-somut ilgisi	
Bu kış yolculuk var diyorsa için Beni de beraber al anneciğim. Necip Fazıl Kısakürek	Sebep-sonuç ilgisi	

11. **Etkinlik:** Aşağıda bazı dize örnekleri verilmiştir. Dizelerde yer alan edebî sanatın adını ve bu edebî sanatın nasıl yapıldığını tablodaki ilgili boşluklara yazınız.

Dizeler	Edebî Sanatın Adı	Edebî Sanatın Açıklaması
Kulak verin ki zaman tahtayı kemiriyor Tavan aralarında, tavan aralarında Necip Fazıl Kısakürek		
Evler bir nara benzer, Nar tanesi, sofalar. Akşam yol gibi gezer: Sükûn, su gibi dolar. Sabri Esat Siyavuşgil		
Haydi güle güle gülüm haydi güle güle... Nazım Hikmet		
Rüzgâr gökte bir gezinti, Üşürüz her akşam vakti, Ne sıcak vücutlar gitti, Toprağı ısıtmak için. Fazıl Hüsnu Dağlarca		
Gördüm yapraklarımın bir bir döküldüğünü Baharda yaşamının bilmedim nedir tadı. Cahit Sıtkı Tarancı		
Akşam rüzgârları der ki Ali'ye: "Gözler ileriye, gönül geriye!..." Sanki köydekiler görünsün diye, Tepeler alçalır, dereler dolar! Kemalettin Kamu		

Sema bize seslenir:
Kalma, gel işkencede!
Ruhumuz ebedîdir;
Bunu duy tek hecede!

Necip Fazıl Kısakürek

Benim doğduğum köylerde
Buğday tarlaları yoktu
Dağın saçlarını bebek
Savur biraz!

Cahit Külebi

Geniş, siyah gölgesi, hayatımı kaplayan,
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık.

Cahit Sıtkı Tarancı

Öyle bir boşandın ki çöle benzer ömrüme
Bir Nuh tufanı oldu, sel değil sağanak değil.

Mehmet Çınarlı

Leyla gelin oldu, Mecnun mezarda
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda.
Ateşten kızaran bir gül arar da
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi

Faruk Nafiz Çamlıbel

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Âşık Veysel

Bir yaz günü, odamda kaparken bavulumu,
Çekecek koltuğumun parmakları kolumu
Her zamanki sesiyle bana: "Otur" diyecek.

Sabri Esat Siyavuşgil

Bilgi Havuzu

Manzumeler, şekil olarak şiire benzer ama içeriği hikâye veya roman gibidir.

Manzume: Nazım biçiminde, dizeler hâlinde söylenmiş ya da yazılmış eserlere denir.

- ☆ Ölçülü ve uyaklı manzum parçalarıdır.
- ☆ Öğretici (didaktik) konular genellikle bu nazım şekliyle yazılır.
- ☆ Yaşanmış ya da yaşanabilecek olaylar anlatılır.
- ☆ Estetik kaygı taşımaz.
- ☆ Çağrışım yönü ve imgeleme zayıftır.
- ☆ Manzum hikâyeler birer manzume örneğidir.
- ☆ Anlatım bakımından hikâyeye yakındır çünkü manzumelerde bir olay örgüsü bulunur.

Manzum Hikâye: Nazmın nesre yaklaştırılmasıyla ortaya çıkan bir türdür.

- ☆ Genellikle toplumu ilgilendiren olaylar işlenir.
- ☆ Hikâyedeki gibi olay, yer, zaman ve kahramanlar vardır.
- ☆ Ders veren, eğitici, öğretici, etkileyici konular seçilir.
- ☆ Ölçü ve kafiye dikkat edilir.
- ☆ Anlam, alttaki dizelere sarkabilir.
- ☆ Karşılıklı konuşmalara yer verilebilir.
- ☆ Dizelerin uzunlukları aynı olmayabilir.
- ☆ Mehmet Âkif Ersoy ve Tevfik Fikret, Türk edebiyatındaki manzum hikâye yazan başlıca şairlerdendir.

PERİ KIZI İLE ÇOBAN HİKÂYESİ

ÖRNEK

Çok eski bir zamanda,
Oğuz Han hükümdarmış.
İşitmişim Tûran'da
Bir peri kızı varmış.

Bu nazlı peri kızı,
Bu güzellik yıldızı,
Her gönülde bir sızı
Bırakarak yaşarmış.

İssız dağlarda gezer,
Yokmuş izinden eser,
Bazen görüldüğü yer,
Bir sihirli pınarmış.

Yüzü pembe bir şafak,
Gülse güller açacak...
Yaşarmış elden uzak,
Dostları çobanlarmış.

Orhan Seyfî Orhon, Peri Kızıyla Çoban Hikâyesi

Çözümleme: Bu dizelerde günlük dil, dörtlük nazım birimiyle ölçülü ve uyaklı biçimde kullanılmıştır. Sözcükler, çağrışımsal anlamlarıyla değil, ilk anlamıyla kullanılmış ve uyaklı söyleyişle bilgilendirme yapılmıştır. Bir olayı öyküleyen bu dizeler bir manzumeden alınmıştır.

Şiir: Duygu ve düşüncelerden süzölmüş yaşanmışlıkların imgelerden, söz sanatlarından, ritim ve ahenkten yararlanılarak ortaya konduğu, okurda estetik duygular uyandıran edebî türdür.

KEKLİK SİMALI

Güvercin topuklu yârim keklik simalı
Yüreğim sana çevrili.
Şu dağların arkasında
Derya deniz ötesinde
Çarşı pazar ortasında
Uykunun bir köşesinde
Yüreğim sana çevrili.

ÖRNEK

Güvercin topuklu yârim keklik simalı
İçersine güneş vurmuş
Çıldırılmış bir ayna gibi
Ne yana dönsem nafile
Yüreğim sana çevrili.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Çözümleme: Bu dizelerde günlük konuşma dilinin sınırları dışına çıkılmış; şair tarafından imgeler, mecazlar kullanılmıştır. Bu nedenle bu dizeler şiir özelliği gösterir.

Manzume ve Şiir Arasındaki Ayırıcı Özellikler

- ☆ Şiirde anlatılanları düzyazıyla ifade etmek zordur, manzumede anlatılanlar düzyazıyla daha kolay ifade edilebilir.
- ☆ Şiirde olay örgüsü yoktur, manzumede olay örgüsü vardır.
- ☆ Şiirde genellikle bireysellik, duygu ve çağrışım ön plandadır; manzumede ise çoğunlukla toplumsal konular, yaşanmış ya da yaşanabilecek olaylar işlenir.
- ☆ Şiirde çok anlamlılık ve imge ağır basarken manzumede sözcükler genellikle gerçek anlamında kullanılır.
- ☆ Şiirler manzumelere göre çağrışım yönünden daha zengindir.
- ☆ Manzumeler genellikle didaktik metinlerdir.
- ☆ Her şiir manzumedir ancak her manzume şiir değildir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayları anlatan ölçülü ve uyaklı dizelere denir.
- Dil içinde özel bir dil yaratılarak oluşturulan imgelerden, söz sanatlarından, ritim ve ahenkten yararlanılan türe denir.
- Manzumeler, genellikle kaygı taşımayan metinlerdir.
- Manzumelerde genellikle konular işlenir.
- Manzumelere göre çağrışım yönünden daha zengindir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerin şiir mi yoksa manzum hikâye mi olduğunu nedenleriyle açıklayınız.

I. Metin

Geçen akşam eve geldim. Dediler:

– Seyfi Baba

Hastalanmış, yatıyormuş.

– Nesi varmış acaba?

– Bilmeyiz, oğlu haber verdi geçerken bu sabah.
– Keşki ben evde olaydım... Esef ettim, vah vah!
Bir fener yok mu, verin... Nerde sopam? Kız çabuk ol!
Gecikirsem kalırım beklemeyin... Zîrâ yol
Hem uzun hem de bataktır...

– Daha a'lâ, kalınız

Teyzeniz geldi, bu akşam, değiliz biz yalnız.

Sopa sağ elde, kırık camlı fener sol elde;
Boşanan yağmur iliklerde, çamur tâ belde.
Hani, çoktan gömülen kaldırımın, hortlayarak;
'Gel!' diyen taşları kurtarmasa insan batacak.
Saksağanlar gibi sektikçe birinden birine,
Boğuyordum! müteveffâyı bütün âferine.
Sormayın derdimi, bitmez mi o taşlar, giderek,
Düştü artık bize göllerde pekâlâ yüzmek!
Yakamozlar saçarak her tarafından fenerim,
Çifte sandal, yüzyorduk, o yüzer, ben yüzerim!
Çok mu yüzdük bilemem, toprağı bulduk neyse;
Fenerim başladı etrâfını tek tük hisse.
Vâkiâ ben de yoruldum, o fakat pek yorgun...
Bakıyordum daha mahmurluğu üstünde onun:

Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat*

II. Metin

Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır,
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm,
Sende tattım yemişlerin cümlesini.
Desem ki sen benim için,
Hava kadar lazım,
Ekmek kadar mübarek,
Su gibi aziz bir şeysin;
Nimettensin, nimettensin!
Desem ki...
İnan bana sevgilim inan,
Evimde şenliksin, bahçemde bahar;
Ve soframda en eski şarap.
Ben sende yaşıyorum,
Sen bende hüküm sürmekteisin.
Bırak ben söyleyeyim güzelliğini,
Rüzgârlarla, nehirlerle, kuşlarla beraber.
Günlerden sonra bir gün,
Şayet sesimi fark edemezsen,
Rüzgârların, nehirlerin, kuşların sesinden,
Bil ki ölmüşüm.
Fakat yine üzülme, müsterih ol;
Kabirde böceklere ezberletirim güzelliğini,
Ve neden sonra
Tekrar duyduğun gün sesimi gök kubbede,
Hatırla ki mahşer günüdür
Ortalığa düşmüşüm seni arıyorum...

Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş*

3. **Etkinlik:** Öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki metin örneklerinin şiir mi yoksa manzume mi olduğunu altındaki boşluğa yazınız.

Buldum yerde bir erik,
Kaptı bir ala geyik.

Geyik kaçtı ormana,
Bindim bir ak doğana.

Doğan, yolu şaşırdı,
Kaf Dağı'ndan aşırıldı.

Attı beni bir göle;
Gölden çıktım bir çöle,

Çölde buldum izini,
Koştum, tuttum dizini.

Ziya Gökalp, *Ala Geyik*

Dediler hep: "Kıza bir hâl oldu!"
Ta içindendi gelen hıçkırığı,
Kalbinin vardı derin bir kırığı.
Yattı, bir ses duyuyormuş gibi lâl.
Yattı, aylarca devam etti bu hâl.
Sindi simasına akşam hüznü.
Böyle, yastıkda görenler yüzünü,
Avuturlarken uzun sözlerle,
O susup baktı derin gözlerle.
Evi rüzgâr gibi bir sır gezdi,
Herkes endişeli bir şey sezdi.
Bir sabah söyledi son sözlerini,
Yumdu dünyaya ela gözlerini;

Yahya Kemal Beyatlı, *Nazar*

Seni saklayacağım inan
Yazdıklarımda, çizdiklerimde,
Şarkılarımda, sözlerimde.

Sen kalacaksın kimse bilmeyecek
Ve kimseler görmeyecek seni,
Yaşayacaksın gözlerimde.

Özdemir Asaf, *Seni Saklayacağım*

Biliyorum sana giden yollar kapalı
Üstelik sen de hiçbir zaman sevmedin beni
Ne kadar yakından ve arada uçurum;
İnsanlar, evler, aramızda duvarlar gibi
Uyandım uyandım, hep seni düşündüm
Yalnız seni, yalnız senin gözlerini
Sen Bayan Nihayet, sen ölümüm kalımım
Ben artık adam olmam bu derde düşeli
Cemal Süreya, *Biliyorum Sana Giden Yollar Kapalı*

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

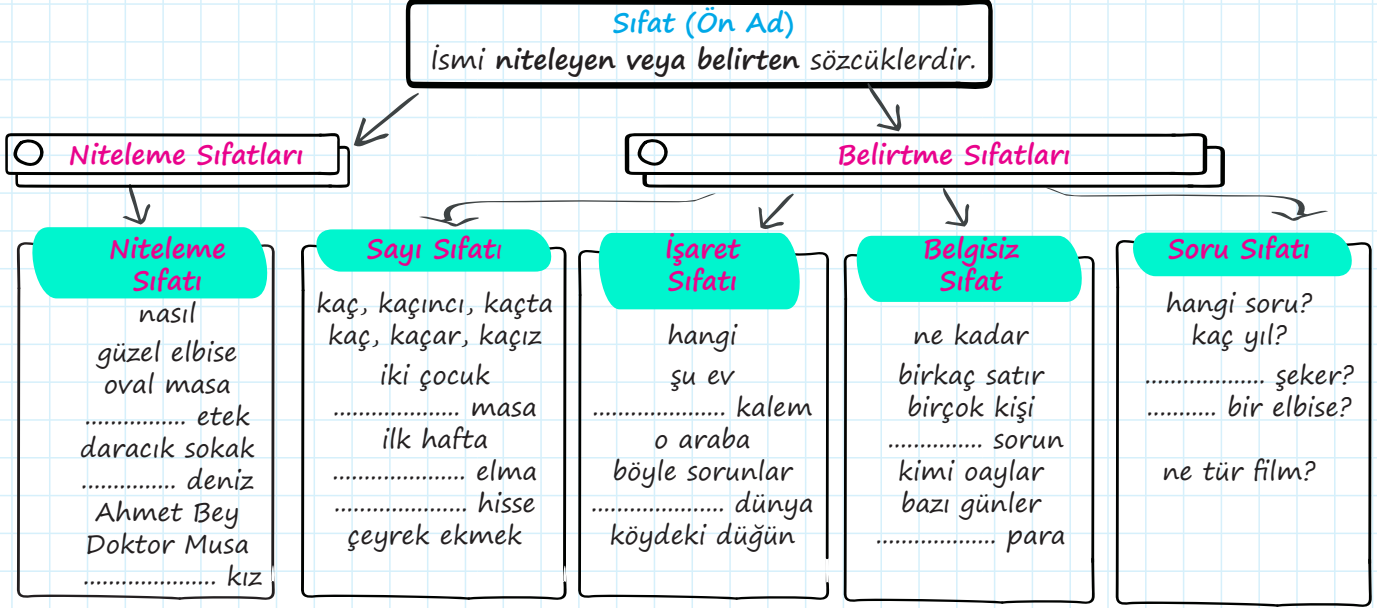
DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Şiirde imge ağır basarken manzumede sözcükler genellikle gerçek anlamda kullanılır.
- ☐ Şiir düzyazıya çevrilebilir, manzumeler düzyazıya çevrilemez.
- ☐ Manzumede olay örgüsü yoktur, şiirde olay örgüsü vardır.
- ☐ Manzum hikâyeler birer manzume örneğidir.
- ☐ Şiir, okurda ahenkli ve estetik duygular uyandıran edebî türdür.

5. **Etkinlik:** Aşağıda sıfatlarla ilgili bir bilgi diyagramı verilmiştir. Bilgi diyagramında boş bırakılan yerleri altta verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

bu	nasıl	masmavi	ne kadar	öteki	fazla
yedişer	hiçbir	üçte iki	sarı	beşinci	boyu boslu

6. **Etkinlik:** Verilen metni okuyunuz. Metinde geçen sıfatları tespit ederek bunları yanındaki ilgili bölümlere yazınız.

KALDIRIMLAR

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum
Yolumun karanlığa saplanan noktasında
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar
İn cin uykuda yalnız iki yoldaş uyanık
Biri benim biri de serseri kaldırımlar

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikeyiyor;
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.
(...)

Necip Fazıl Kısakürek, Kaldırımlar

Niteleme Sıfatı

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sayı Sıfatı

.....
.....

Belgisiz Sıfat

.....
.....
.....
.....
.....

ÖRNEK

“Bir gökbilimci sadece teleskoptan yıldızları seyir etmez; resim sanatındaki gök yüzünü, tablolarındaki yıldızları da araştırma konusunda kendini sorumlu hisseder.”
Bu cümlede yazım yanlışları bulunan kelimeleri tespit ediniz.

Çözümleme: “gökbilimci, seyir etmek, gök yüzü” kelimeleri yanlış yazılmıştır.

gök bilimci: Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan kelimeler ayrı yazılır.

seyretmek: Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır.

gökyüzü: Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

— Sıra Sizde —

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yanlış yazılan kelimeleri bulunuz. Bu kelimelerin doğru şekillerini ilgili boşluklara yazınız.

- Akşamüstü arkadaşlarla dalga kıranda balık tuttuk.
- Ustabası Recep, bir gece kondu mahallesinde yaşıyordu.
- Yemeklerde tereyağının yanı sıra ayçiçekyağı da kullanıyorum.
- Önerilen teklifi bir çoğu kabul etmedi.
- Bir tepeye oturup yeldeğirmenlerini seyrettik.

a)	_____
b)	_____
c)	_____
ç)	_____
d)	_____

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

“Arnavut kaldırımı, çevre yolu, hava yolu” gibi yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler ayrı yazılır.

“Niçin” kelimesi ses düşmesine uğradığı için bitişik yazılan birleşik kelimedir.

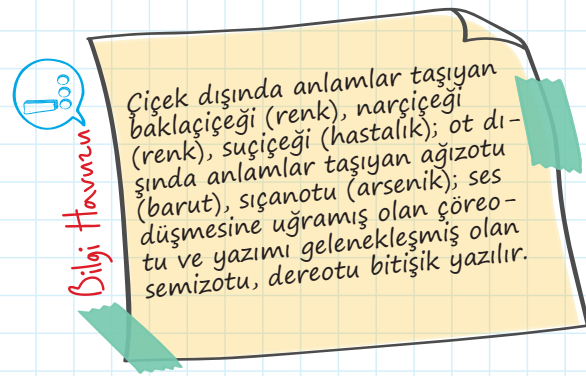
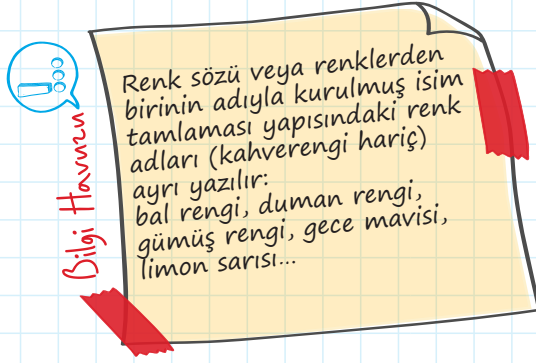
İki veya daha çok kelimeden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları ayrı yazılır.

Somut olarak yer belirten alt, üst ve üzeri sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

Hane, name, zade, -zede ile oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

3. Etkinlik: Aşağıdaki tabloda verilen kural ve örnekleri eşleştirerek doğru örneklerin başındaki harfleri ortada boş bırakılan boşluğa yazınız. (Bir özelliğe birden fazla örnek yazılabilir.)

I. Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.		a) cankurtaran
II. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.		b) var olmak
III. -an / -en, -r / -ar / -er / -ır / -ir, -maz / -mez ve -mış / -miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.		c) uçan daire
IV. Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır.		ç) alacamenekşe
V. Etmek, eylemek, olmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde bir ses düşmesi, türemesi veya değişmesine uğramazsa ayrı yazılır.		d) akli sıra
VI. Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.		e) ateşkes
VII. -r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır.		f) keçi boynuzu
		g) yapboz
		ğ) çağ dışı
		h) alabalık
		ı) çalar saat
		i) kuşburnu
		j) çokbilmiş
		k) göç etmek

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda bitişik yazılan bazı birleşik kelimeler iki parçaya ayrılarak karışık bir şekilde verilmiştir. Tablodaki kelimelerden ve verilen kurallardan hareketle bulmacayı çözünüz.

fil	kale	kuş	çanak	yuvası
usta	bülbül	dişi	burnu	başı

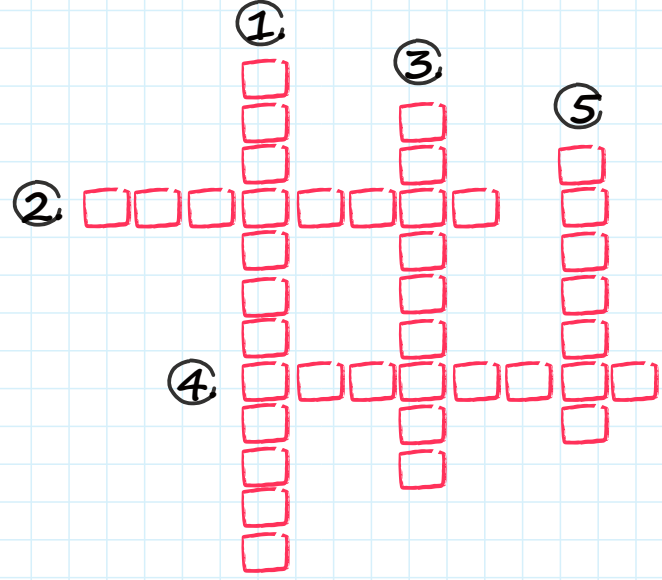
1. Kelimelerinden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğrayan yiyecek adları bitişik yazılır.

2. Kelimelerinden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğrayan bitki adları bitişik yazılır.

3. İki veya daha çok kelimeden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır.

4. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki "başı" sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları bitişik yazılır.

5. Kelimelerinden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğrayan renk adları bitişik yazılır.

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki kelimelerin başındaki kutucuğu kelimenin yazımı doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

☒ ☐ DOĞRU-YANLIŞ

☐ Ortadoğu

☐ menolunmak

☐ akşamüzeri

☐ koyu yeşil

☐ kuzey batı

☐ baka kalmak

☐ oldubitti

☐ huzur evi

☐ boz ayı

☐ denizkestanesi

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki birleşik fiillerin bitişik yazılma gerekçelerini belirtiniz.

gidebilmek:

şükretmek:

NOKTA, VİRGÜL, NOKTALI VİRGÜL, İKİ NOKTA

ÖRNEK

Bir beldeyi, mahalleyi, sokağı, (I) şehri tanımak mı istiyorsunuz; (II) orayı mutlaka yaya dolaşmalısınız.

Böyle bir anlayış ile epeyce bir zamandır İstanbul'u dolaşıyorum. Etrafa şaşkın şaşkın bakıyorum.

Ben orada öylece sağa sola bakınırken sol yanımdan bir ses duydum: (III)

- Selamünaleyküm hemşehrim, kimi aradın, dedi.

Numaralı yerlerdeki noktalama işaretlerinin görevlerini yazınız.

Çözümleme:

I. Eş görevli kelimeleri ayırmak için virgül kullanılmıştır.

II. Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için noktalı virgül kullanılmıştır.

III. Konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna iki nokta getirilmiştir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki boşluklara “nokta, virgül, noktalı virgül, iki nokta” ifadelerinden uygun olanlarını yazınız.

- Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur.
- Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
- Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.
- Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
- Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır.

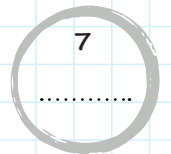
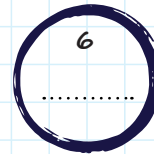
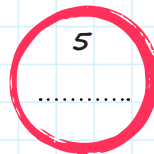
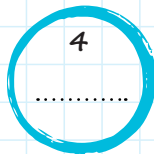
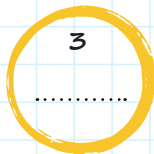
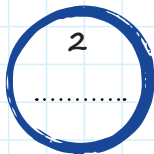
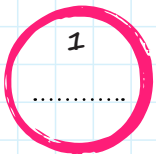

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinde numaralı yerlere gelmesi gereken noktalama işaretlerini tespit ederek dairelerin içindeki noktalı yerlere yazınız.

Küçük Hasan (1) kurulu bir makine gibi güğümü ve maşrapayı yakalayarak tren boyunca koşmaya ve başını pencerelere kaldırarak (2)

“Ayran (3) ayran, temiz ayran!” diye bağırmaya başladı (4)

Yazın “buz gibi!” diye bağırırdı (5) şimdi, bu soğuk havada, sanki her ayran kelimesinin başında hâlâ o “buz gibi” sıfatı vardı (6) Kimse başını çevirip bakmıyordu bile. Trenin hemen hemen bütün camları kapalıydı (7) açık olan bir iki tanesinde de boyalı saçlı, yün bluzlu kadınlar duruyordu.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Sayılardan sonra sıra bildirmek için virgül kullanılır.
- ☐ Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için noktalı virgül kullanılır.
- ☐ Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için iki nokta kullanılır.
- ☐ Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna iki nokta konur.
- ☐ Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna virgül konur.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki numaralandırılmış kurallar ile harflendirilmiş örnek cümleleri eşleştirerek doğru numarayı örneklerin yanındaki dairelerin içine yazınız..

IV

a

EŞLEŞTİRME

Kurallar

I. Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.

II. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için virgül kullanılır.

III. İki den fazla eş değ er ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde özneden sonra noktalı virgül konabilir.

Örnek Cümleler

a) Aracımız; derelerin çağıladığı vadileri, yağmur sularının bozduğu dağ yollarını, hiçbir canlının yaşamadığı karlı geçitleri aştıktan sonra yaylaya ulaştı.

b) Matematik testinin 14, 21, 24 ve 33. sorularını boş bıraktım.

c) O, evin bütün yükünü omuzlamış; ailesi için her türlü zorluğa katlanmıştı.

ç) Bir an önce kitaplara ulaşmak istedi, geriye doğru bu sonsuz yolculuğun bitmesini diledi.

Dikkat

Şart eki bir tane ise şart ekinden sonra virgül konmaz.

Örnek: Hava şartları uygun olursa gelecek hafta Kaçkar Dağları'nda kamp yapacağız.

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.

Örnek: Hem geziyor hem fotoğraf çekiyor.

Bilgi Havuzu

* Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül konur.
* Metin içinde zarf-fiil eki almış kelime bir taneyse bu kelimeden sonra virgül konmaz.

1. Karac'oğlan der ki kaşları kara
Yüreğime urdun hançersiz yara
Çok varup gelirsene olmaz her yere
Ya muhabbet kalkar ya bir hâl olur

Bu dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Redifle ahenge katkıda bulunulmuştur.
B) Bir şiirin son bölümünden alınmıştır.
C) Ölçüye uymak için hece düşmesi yapılmıştır.
D) 11'li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
E) Dönemin söyleyiş özellikleri şiire yansımıştır.

2. Kulak kesilir gök
Güz gelince
Yağmurlar sabahla bırakır
Yerini saydam sise
Akşamla alır
Tınlamalar çınlamalar arasında
Kurbağalar cırcır böcekleri
Susar
Göçmen kuşlar yankılanır

Bu dizelerde görülen söz sanatları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Tezat - teşhis B) Teşhis - intak
C) Kinaye - telmih D) Mecazımürsel - istiare
E) Tezat - intak

3. Söz sanatları şiirde çağrışım gücünü artırarak şiire anlatım zenginliği kazandırır. Şiirde bunu sağlamak için bazen aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan iki unsurdan zayıf olan güçlü olanla ilişkilendirilir, bazen insana ait özellikler insan dışındaki varlıklara aktarılır, bazen de bir şey gerçek sebebi dışında hayali ya da güzel bir sebebe bağlanır.

Bu parçada özellikleri verilen söz sanatları, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Mübalağa - istiare - tezat
B) Teşbih - teşhis - telmih
C) Hüsnütalil - intak - istiare
D) Tenasüp - mecazımürsel - mübalağa
E) Teşbih - teşhis - hüsnütalil

4. Ela gözlerine kurban olduğum
Yüzüne bakmağa doyamadım ben
İbret için gelmiş derler cihana
Noktadır benlerin sayamadım ben

Bu dörtlükte aşağıdakilerin hangisine yer verilmemiştir?

- A) Yarım kafiye B) Ek hâlinde redif
C) Sarmal uyak düzeni D) Cinas
E) Mübalağa

5. I. N'ideyim tutan var yollarımızı
II. Pek göresim geldi illerimizi
III. Bad-ı saba selâm eyle o yâre
IV. Gönül arzu çeker amma ne çâre

Bu dizeler kullanılarak çapraz kafiye düzeninde bir dörtlük oluşturulmak istenirse dizelerin sıralanışı aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) I - II - IV - III B) III - II - IV - I
C) III - IV - II - I D) III - I - II - IV
E) IV - III - I - II

6. I. Şairlerin şiirlerinde kullandığı takma addır.
II. Üç veya daha fazla dizeden oluşan ve dizeleri arasında anlam bütünlüğü olan nazım birimidir.
III. Halk şiirinde âşıkların mahlas almalarına, adlarını veya mahlaslarını kullanmalarına verilen addır.
IV. İki dizeden oluşan ve dizeleri arasında anlam bütünlüğü olan nazım birimidir.

Numaralandırılmış ifadelerde tanımlanan kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru sıralanmıştır?

- A) Tapşırma - dörtlük - mahlas - beyit
B) Mahlas - bent - tapşırma - beyit
C) Mazmun - dörtlük - söyleyici - mısra
D) Lakap - bent - manzum - mesnevi
E) Mahlas - bent - cönk - aruz

7. I. Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.
- II. Gece zindanda Yusufîlar sıralanmış yatıyor;
Yüzlerinde okurum sapsarı rüyalarını.
- III. haliç'te bir vapuru vurdular dört kişi
demirlemişti eli kolu bağlıydı ağılıyordu.
- IV. Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna
— Tenimde bir yara işler gibisin.
- Numaralandırılmış dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisinin örneği yoktur?
- A) İntak B) Mecazımürsel C) Mübalağa
D) Telmih E) Teşhis

8. I. Pir Sultan'ım arşa çıkar ünümüz
O da bizim ulumuzdur pirimiz
Hakk'a teslim olsun garip canımız
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan
- II. Yunus'durur benim adım
Gün geçtikçe artar odum
İki cihanda maksudum
Bana seni gerek seni

Aşağıdakilerden hangisi bu dörtlüklerin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Şiirlerin son dörtlüğüdür.
B) Halk şiiri geleneğine uygundur.
C) Sanatlı söyleyiş ön plandadır.
D) Kafiye düzenleri aynıdır.
E) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.

9. Yolcuyu bitmeyen yol inletiyor
Arıyı yaptığı bal inletiyor
Sazı birkaç tane tel inletiyor
Tel yanmasın, Sefil Selimî yansın

Bu dörtlülle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Düz kafiye düzeniyle yazıldığı
B) Halk şiiri geleneğini yansıttığı
C) 11'li hece ölçüsüyle söylendiği
D) Tam kafiye ve redif kullanıldığı
E) Tapşırmaya yer verildiği

10. İnsan bir deryadır ilimle mahir
İlimsiz insanın şöhreti zahir
Cahilden iyilik beklenmez ahir
İşlediği amel hâli yalandır.

Cahil okur amma âlim olamaz
Kâmillik ilmini herkes bilemez
Veysel bu sözlerin halka yaramaz
Sonra sana derler deli yalandır.

Bu dörtlüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Düz kafiye düzeni ile yazılmıştır.
B) İçerik olarak didaktik şiire yakındır.
C) 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
D) Tam kafiye kullanılmıştır.
E) Tezat sanatına yer verilmiştir.

11. Trenler, gemiler, yıldızlar...
Paramı yollara yatırmak isterdim,
Yaşamak uzak şehirlerde... Nerde?
Ev kirası, elektrik, su parası
Kasabı, bakkalı, terzisi...
Birini kaparım, biri açılır
Masraf kapıları masal kapısı.

Bu dizelerin söyleyicisiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Uzak şehirlerde yaşamayı hayal etmektedir.
B) Farklı taşıtlarla seyahat etmeyi seven biridir.
C) Hayallerine ulaşamayacağının bilincindedir.
D) Geçimini sağlamakta zorluklar yaşamaktadır.
E) Ailesine karşı kendini sorumlu hissetmektedir.

12. Bir gün parmaklığa elin varmadan,
Bir titreyiş gibi çalar çingirak.
Mevsimler geçtikten sonra aradan,
Bu ses beni bir gün çağırсын, bırak...

Bu parçada aşağıdaki ahenk unsurlarından hangisi vardır?

- A) Ölçü B) Redif
C) Tam kafiye D) Tunç kafiye
E) Yarım kafiye

1. Değil işlerimiz yolunda değil
Kaybettik eski düzen havasını
Dağda çoban denizde kaptan dâhil
Şaşıran şaşırana puslasını

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I ve III. dizeler arasında zengin kafiye bulunmaktadır.
B) Serbest ölçü ile kaleme alınmıştır.
C) Pastoral şiire ait özellikler taşımaktadır.
D) Düz kafiye düzeniyle oluşturulmuştur.
E) II ve IV. dizeler arasında yarım kafiye kullanılmıştır.

2. Bütün mimarlar yüksek, mühendisler de
Bir sen kaldın alçak ey Sinan Usta!

Bu dizelerle ilgili,

- I. Yüksek ve alçak kelimeleriyle tezat sanatı yapılmıştır.
II. Mimar ve mühendisler Sinan Usta'ya benzetilmiştir.
III. Mimar Sinan'a atıfta bulunulduğu için telmih sanatı vardır.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. Ne yalanlarda var ne hakikatte
Gözünü yumdukça gördüğün nakış
Boşuna gezmişim yok tabiatte
İçimdeki kadar iniş ve çıkış

Bu dörtlükle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşamaz?

- A) I ve III. dizelerde redifler ek hâlinde dir.
B) II ve IV. dizelerde zengin kafiye kullanılmıştır.
C) Tezat sanatına yer verilmiştir.
D) Teşhis sanatına yer verilmiştir.
E) Çapraz kafiye düzeni vardır.

4. Çark bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehli fukaranın yüzü gülmüyor
Ruhsatî de dediğini bilmiyor
Yazı belli değil hat belli değil

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 11'li hece ölçüsüyle yazıldığı
B) Düz kafiye düzeninde olduğu
C) Didaktik şiire örnek olduğu
D) Şiirin son dörtlüğünden alındığı
E) Kafiye ve redifin kullanıldığı

5. Gümüş bir dumanla kapandı her yer
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı
Sürüler, çimenler, sarı çiçekler
Beyaz kar, yeşil çam, yayla dumanı

Bu dörtlükle ilgili,

- I. Hecenin 6+5 kalıbıyla yazılmıştır.
II. Tam uyak kullanılmıştır.
III. Redif kullanılmıştır.
IV. Kişileştirmeye başvurulmuştur.
V. Epik bir üslup kullanılmıştır.

İfadelerinden hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

6. Güzel ağlar güzel güler naz ile
Güzel söyler güzel dinler söz ile
Güzel bahar gelir güzel yaz ile
Güzel ile gül toplamak güzeldir

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.
B) Yarım kafiye ve redif kullanılmıştır.
C) Kelime tekrarına başvurulmuştur.
D) Tapşırmaya başvurulmuştur.
E) Dörtlükte "I" sesi sıkça kullanılmıştır.

7. Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?

Şair, altı çizili dizelerle aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Kurşunun köpükten ağır olması gibi ağır bir yük taşıdığını
B) Kendi gücünün üstünde bir mücadele verdiğini
C) Başarılı olabilmek için sınırları zorlamak gerektiğini
D) Zor koşullarda verilen mücadelenin başarıya ulaşacağını
E) Zorlu koşulların büyük başarılarla sonuçlanacağını

8. Müzeyyen oldu reyâhin bezendi bağ-ı çemen
Meğerki bağa haber geldi yârdan bu gece

(Bahçe, süslenmiş fesleğenlerle bezendi
Meğerki sevgiliden bu gece bağa haber gelmiş.)

Beyitte bahçenin fesleğenlerle süslenmesi, sevgilinin gelişle ilişkilendirilerek ---- sanatı yapılmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) İstiare B) Hüsnütalil C) Telmih
D) Tenasüp E) Teşhis

9. Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor
Bir hilâl uğruna yâ Râb ne güneşler batıyor

Yukarıdaki dizelerde,

- I. İstiare
II. Teşbih
III. Mecazımürsel
IV. Nida
V. Tecahülüarif

edebî sanatlarından hangileri yoktur?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

10. Aynam, aynam bana bir devle bir cüce
Hâlinde gösterir içimle dışımı.
Bu müthiş tezaî duyup düşündükçe
Nasıl zaptedeyim ben ----

Bu dörtlükte tam kafiye ve redif oluşması için boş bırakılan yere aşağıdaki sözcüklerden hangisi getirilmelidir?

- A) aşkıımı B) bahtımı C) haykırışımı
D) gözyaşımı E) varlığımı

11. Aşağıdakilerin hangisinde ses bakımından ortak, anlamca farklı sözcüklerin benzerliğine dayanan kafiye çeşidi vardır?

- A) Eklense de başıma dünyada kaç baş varsa,
Başım onların hepsi için secdeye varsa...
B) Sormayın: Kays ile Leylâ neydi?
Biri Mecnun, biri mecnûneydi!
C) Yıkılan sarayımdan tek bir nakış kalmadı;
Dışa mihlandı gözler, içe bakış kalmadı.
D) Öyle bir kor gibi kızgındı ki korkuttu beni
Dökülürken saç, kıpkırmızı, kan tuttu beni.
E) Taştın yine deli gönül sular gibi çağlar mısın
Aktın yine kanlı yaşımlı yollarımı bağlar mısın

12. Kuyunun zulmette parlayan suyu...
Kuyu zikrediyor, ağlıyor kuyu!..

Bu dizelerde görülen kafiye türü aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Dergâh kuyusunun duvarıydı bu...
Yeniden benzimi sararttı korku.
B) Bu yalvaran kimdir, kim bu zikreden?
Yoksa ağlıyor mu gönlüm bilmeden!
C) Sanki bir dakika çarpmadı kalbim...
Ey ulu Allah'ım, ey ulu Rabb'im!
D) Gitgide sinerken ben gölgelere
Yorgun ayaklarım çarptı bir yere.
E) Kim bu varlığımı kendine çeken?
Şimdi bir zulmette gölge gibi ben

1. Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
Alištığımız bir şeydi yaşamak.

Bu parçadaki ahenk unsurlarıyla ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve V. dizeler arasında tam kafiye vardır.
B) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
C) Ses tekrarlarına başvurulmuştur.
D) Ek hâlinde redif bulunmaktadır.
E) Zengin kafiye yer verilmiştir.

2. Nefes almak, içten içe, derin derin,
Taze, ılık, serin
Duymak havayı bağrında.

Nefes almak, her sabah uyanık.
Ağaran güne penceren açık.
Bir ağaç gölgesinde, bir su kenarında.

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bent nazım birimi kullanılmıştır.
B) Serbest ölçüyle yazılmıştır.
C) Kelime grubu tekrarları vardır.
D) Sözcük hâlinde redife yer verilmiştir.
E) Zengin kafiye dizeler görülmektedir.

3. Karac'oğlan söyler sözün başarı
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni bir mecliste küçük düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Didaktik unsurlar içerdiği
B) 4+4+3 durakla söylendiği
C) Kafiye ve redif kullanıldığı
D) Şairin mahlasına yer verildiği
E) Halk şiiri geleneğini yansıttığı

4. Evimizin önü eşme
Eşmenin başında üç ağaç incir
İncirden düşerim, bedenim incir
İnciince kim soracak hâllarım

Bu parçada aşağıdaki ahenk unsurlarından hangisi bulunmaktadır?

- A) Cinas
B) Nakarat
C) Aruz ölçüsü
D) Kelime hâlinde redif
E) Kelime grubu tekrarı

5. Bakmaz mısın Karac'oğlan hâline
Garip bülbül konmuş gülün dalına
Kadrin bilmeyenler alır eline
Onun için eğri biter menevşe

Bu dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hüsnütalil sanatı vardır.
B) Didaktik şiir örneğidir.
C) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
D) Halk şiiri geleneğine aittir.
E) Hece ölçüsü kullanılmıştır.

6. Çıkıp dört köşeyi seyran eyleyen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir
Cümle dertlerime derman eyleyen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Nakarat
B) Hece ölçüsü
C) Düz uyak düzeni
D) Kelime hâlinde redif
E) Tam kafiye

7. Karıştır çayını zaman erisin
Köpük köpük, duman duman erisin

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerde yapılan edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İntak
B) İstiare
C) Telmih
D) Teşhis
E) Tevriye

8. I. Sana gitme demeyeceğim.
Üşüyorsun ceketimi al.
Günün en güzel saatleri bunlar.
Yanımda kal.

II. Ey sakın suları karıştıran el,
Balıklara huzur vermeyen dalgıç,
Ey zenginle fakir, çirkinle güzel
Arasında keskin parlayan kılıç.

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış bu şiir parçalarının ortak özelliğidir?

- A) Kafiye türü B) Uyak düzeni C) Ölçü
D) Nazım birimi E) Tema

9. Bir bahara açık duran penceresinde
Belki bir gün gelir geçmiş zamanı arar
.....
.....

Yukarıdaki dizelerin sarmal uyaklı bir dördlük olarak tamamlanabilmesi için son iki dize aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) Severdi, ağlardı, güler ve hatırlardı
Değişmeden önce sanatın fırçasında
B) Diyerek bu portreyi çizdi sanatkâr
Bir oda içinin ışık ve gölgesinde
C) Geçsin geceleri kışın, günleri yazın
Süzgün gözlerini seyredip aynasından
D) Uzak bir rüyada yüzer gibi gözleri,
Artık ne gülmekte ne de ağlamaktadır
E) Şimdi çerçevede mahpus yaşamaktadır
Alnında o yaman ölmezliğin zaferi

10. Dikilir köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;

Bu dizelerdeki en belirgin edebî sanatlar aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Teşhis - tekrar B) Tenasüp - teşbih
C) Telmih - tenasüp D) Tecahülâarif - tariz
E) Tekrir - tenasüp

11. Geçti, geçti mevsimler...
Süpürüldü takvimler.
Gidenlerden kalan şey;
Duvarlarda resimler,
Mezarlarda isimler...
Geçti, geçti mevsimler...

Bu dizelerde aşağıdaki ahenk unsurlarından hangisine yer verilmemiştir?

- A) İç kafiye B) Nakarat C) Ölçü
D) Aliterasyon E) Tunç kafiye

12. Selam sonsuzluğun aydınlık bahçesinden
Selam, senelerce senelerce evvele,
Hatırası kalbe ışıklarla dökülen
En sevgiliye, en iyiye, en güzele.

Bu dördlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 13'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır.
B) Çapraz uyak düzeni vardır.
C) Ahenk için kelime tekrarlarına yer verilmiştir.
D) I ve III. dizeler arasında redif yoktur.
E) II ve IV. dizelerde zengin uyak vardır.

13. I. Bağlanıp zülfünde bozdum ahdi de peymânı da
Çeşmini gördüm unuttum derdi de dermânı da
II. Gevherî der kime gönül katayım
Gevherimi nâdânlara satayım
Dost bağında bülbül gibi öteyim
Gülşen benim güller benim hâr benim

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış bu dizeler için söylenemez?

- A) I.si aruz, II.si hece ölçüsüyle yazılmıştır.
B) I.si beyit, II.si dördlük nazım birimiyle oluşturulmuştur.
C) Her ikisinde de redif ve kafiye yer verilmiştir.
D) Her ikisinin şairi aynı geleneğin temsilcisidir.
E) Söyleyicilerinin çaresizliğini dile getirmektedir.

1. Gözlerin kararan yollarda üzgün
Ve bir zambak kadar beyazdır yüzün;
Süzülüp akasya dallarında gün
Erir damla damla ayaklarında.

Yukarıdaki dörtlükte hangi edebî sanatlara yer verilmiştir?

- A) Mecazımürsel - tezat B) Telmih - tenasüp
C) Kinaye - hüsnütalil D) Tecahüliarif - teşhis
E) Teşbih - istiare

2. İnsan dedikleri bir dağa benzer
Duman düşman olur yel boyun eğer
Bülbül olsan bile gönül bağında
Diken düşman olur gül boyun eğer

Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Kelime tekrarı B) Teşbih C) Tam kafiye
D) Tezat E) Redif

3. En genel kullanımıyla ---- bir nesne, bir varlık hakkındaki zihinsel tasarımıdır. Duyu yoluyla elde edilmiş varlık hakkındaki bu ilk resim, kopya ya da tasarım, maddenin büyüğü bir türevi olan ve gizli labirentlere sahip olan bilinçte belirginleşir.

Bu parçada yazarın söz ettiği kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahenk B) Asonans C) İmge
D) Manzume E) Söyleyici

4. I. Aslı belli asaletin sormadım
Destur alıp divanına durmadım
Huri midir melek midir bilmedim
Dünyada türemiş bir tane güzel

- II. Düşünce gönlüme o güzel melek
Ahımdan sarsılır kubbe-i felek
Mecnun gibi sahra sahra gezerek
İnleyen sazımı çaldım ağlarım

Numaralanmış dörtlüklerde aşağıdakilerden hangisi ortak değildir?

- A) Kafiye düzeni B) Redif C) Ölçü
D) Nazım birimi E) Şiir türü

5. I. Bir dağbaşı yalnızlığı yaşıyorum yeniden
Dağbaşı yalnızlığı ölümden beter.
Hiç kimse aramasa sormasa beni
Sen gelsen yeter.

- II. Gıtdin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile
İstemem sensiz olan sohbet-i yârânı bile

Aşağıdakilerin hangisi farklı edebî dönemlerden alınmış bu şiir parçalarının ortak özelliğidir?

- A) Ölçü B) Nazım birimi
C) Dil ve üslup D) Tema
E) Kafiye düzeni

6. Tuna'yı görmedim, fakat tanırım
Bir ümit önünde koştuğum zaman

Bu dizelerle

- I. geçmişini anarak
II. beyi sanırım
III. kendimi Budin'in
IV. koştuğum zaman

sözlerinin tümü kullanılarak sarmal uyak düzeninde anlamlı bir dörtlük oluşturulduğunda oluşacak sıralama seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - II - III - IV B) I - IV - III - II
C) II - III - I - IV D) III - II - I - IV
E) III - II - IV - I

7. Belki üstümüzden bir kuş geçer
Kanaından bir tüy düşer
İner döne döne gökyüzünden
Hiçbir yüz güzel değil senin yüzünden

Altı çizili dizede görülen edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tariz B) Telmih C) Teşbih
D) Teşhis E) Tenviriye

8. Böyle çıtır pıtır
Çıtırdamazdı ocaklar
Sen olmasan
Mırıl mırıl
Ninni bilmezdi dudaklar
Sen olmasan

Yukarıdaki dizelerde bulunan edebî sanatlar seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Tevriye - teşbih
B) İstifham - tecahülârif
C) Hüsnütalil - mecazımürsel
D) Tecahülârif - mecazımürsel
E) Tekrir - irsalimesel

9. Ne atom bombası,
Ne Londra Konferansı;
Bir elinde cımbız,
Bir elinde ayna;
Umurunda mı dünya!

Bu şiir ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Sözcük hâlinde redife yer verilmiştir.
B) I ve II. dizeler arasında yarım kafiye vardır.
C) IV ve V. dizeler arasında zengin kafiye vardır.
D) Didaktik şiire ait özellikler taşımaktadır.
E) Hece ölçüsünün kısa kalıbı kullanılmıştır.

10. Afrika dediğin bir garip kıta
El bilir âlem bilir
Ki şekli bozulmasın diye Akdeniz'in
Hâlâ eskisi gibi çizilir
Haritalarda.

Bu şiir ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Konusuna göre didaktik şiir örneğidir.
B) Hüsnütalil sanatı bulunmaktadır.
C) Modern şiir geleneğine uygundur.
D) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
E) Yarım kafiye yer verilmiştir.

11. yangın gecesini giyinmişim
ateş istanbul'a bulaşmıştı
yalnızdım zehirdim zehirliydim
bütün köprülerim atılmıştı
gemimi ellerimle batırmıştım
istanbul nefes nefes yanıyordu
sen tutuşmuştun yanıyordun
çığlıkların kulağımdan gitmeyecek

Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır.
B) İstiare sanatına başvurulmuştur.
C) Bent nazım birimi kullanılmıştır.
D) İmgeli ve kapalı bir anlatıma sahiptir.
E) Kelime tekrarına yer verilmiştir.

12. Bir dilim ekmek avucunda
Omuzunda bir sürü kuş
Ağzın açık, gözlerin boş
Rahat rahat ağlardin
Gemilerin ardı sıra.

Ve bu akşam bir gemi
Korka korka açıldı
Rıhtımdan.

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "Gemi" sözcüğü imgeli kullanılmıştır.
B) Serbest ölçüyle kaleme alınmıştır.
C) Yarım kafiye yer verilmiştir.
D) Bent nazım birimleriyle yazılmıştır.
E) Teşbih sanatı kullanılmıştır.

13. Köroğlu'yum medhim merde yeğine
Koş yiğit değişmez cengi düğüne
Sere serpe gider düşman önüne
Ölümü karşılar meydan içinde

Bu dörtlük, içerik açısından aşağıdaki şiir türlerinden hangisine örnek verilebilir?

- A) Didaktik B) Epik C) Lirik
D) Pastoral E) Satirik

1. Sönerken dağlarda günün şulesi,
Sarar yamaçları ince bir duman...
Duyulur uzaktan bir kaval sesi,
Sürüler çiftliğe döndüğü zaman.

Bu dizeler, aşağıdaki şiir türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Didaktik B) Epik C) Lirik
D) Pastoral E) Satirik

2. Siyah servi divan durur
Başucunda bütün gece.
Gün doğunca gelir, vurur
Kapısını birkaç serçe.

Bazı coşkun ırmakların
Ninni söyler akan suyu.
Bazı esen bir rüzgârın
Dudakları der ki: "Uyu!"

Aşağıdakilerden hangisi bu dizelerde görülen edebî sanatlardan biri değildir?

- A) İstiare B) Hüsnütalil C) Telmih
D) İntak E) Teşhis

3. Sarsıyor dalları bazı bir rüzgâr;
Sararmış yapraklar kopup düşüyor.
Yine uykusuzum sabaha kadar,
Baharı bekleyen ruhum uşuyor.

Bu dizelerden söyleyiciyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ümitsiz bir ruh hâline sahip olduğu
B) Güzel günlere kavuşmak istediği
C) Pek çok gece uykusuz kaldığı
D) Mevsimin ruh dünyasını etkilediği
E) Sonbaharda çevreyi gözlemlediği

4. Aşağıdakilerden hangisi halk edebiyatı nazım biçimlerinden biridir?

- A) Gazel B) Kaside C) Semai
D) Şarkı E) Murabba

5. Geniş, siyah gölgesi hayatımı kaplayan,
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık.

Bu dizelerde görülen edebî sanat aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

- A) Hafiften serpilmeye başlayıp da gittikçe
Artarak tufan olan yağmurdur uykusuzluk.
B) Gördüm yapraklarımın bir bir döküldüğünü,
Baharda yaşamamın bilmedim nedir tadı.
C) Ruhum dalga kahrından usanmış dertli kaya.
Kimsesiz bir bedbahttır, eğilmiş suya bakar.
D) Bir ayna parçasından başka beni kim anlar,
Bir mum gibi erirken bu bitmeyen düğünde?
E) Beşikten başlayıp mezara uzanan,
Tenha ve korkulu bir köprüdür ömrüm.

6. Aşkın gitmez başımdan
Âvâreyim işimden
Akan kanlı yaşımdan
Âlem dolusar yine

Bu dördlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Zengin uyak ile ahenk sağlanmıştır.
B) Kafiye düzeni aaab şeklindedir.
C) Dönemin söyleyiş özelliklerini yansıtır.
D) Mübalağa sanatına yer verilmiştir.
E) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.

7. Arzu, başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek;
Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek,
Dolaştırıp dururuz aynı daüssılayı;
Her adım uyandırır ayrı bir hatırayı.

Bu dördlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 14'lü hece ölçüsü ile ahenk katkı sağlanmıştır.
B) Üçüncü dizede tezat sanatından yararlanılmıştır.
C) Pastoral şiir özellikleri taşımaktadır.
D) Çapraz kafiye düzeni kullanılmıştır.
E) Ek hâlinde redife yer verilmiştir.

8. Ey köyleri hududa bağlayan yaslı yollar,
Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yollar!

Bu dizelerde görülen edebî sanat aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Çağırdım, çağırdım, çağırdım
Bir böcek gibi titriyerek.
- B) Gözlerin kararan yollarda üzgün
Ve bir zambak kadar beyazdır yüzün
- C) Bir avuç ışıktı incecik yüzü,
Gözleri geceler gibi derindi.
- D) Bir bahar sabahının karanlığında ıssız
Gökte diz çökmüş iki titrek ışıklı yıldız
- E) Dün, bir gölge gibi geçti yanımdan
Oydu, bir bakışta tanıdım onu.

9. Beni bu hasret, dedim,
Varırım, elbet, dedim,
Bir ömür geze geze,
Takvimdeki denize.

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- B) Durak yoktur.
- C) Tam kafiye kullanılmıştır.
- D) Düz kafiye düzeninde yazılmıştır.
- E) Ek hâlinde redif bulunmaktadır.

10. Saksıda incilendi yapraklar senin için,
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için...
Saatler saatleri vurdu çelik sesiyle,
Saatler son gecemin geçti cenazesıyla,
Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye doğru sesler döküldü

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi yoktur?

- A) İstiare B) Hüsnütalil C) Tekrir
- D) Tevriye E) Tezat

11. Bu tatsız akşam saatinde,
Görünmez kanatlarınızla,
Cama vurmayın hâtıralar.

Bu dizelerde en belirgin edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstiare B) Kinaye C) Teşbih
- D) Telmih E) Tevriye

12. sökölüp
salkım salkım leylekler gelirse
ilkbahar olur
kül mavinin yanına kirli sarı gelirse
sonbahar
sen benim yanıma gelersen
kıyamet olur
bir damla gözyaşı okyanus boşluklarını doldurur
senin gözyaşların beş kıtayı eritirler

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi yoktur?

- A) İstiare B) Mübalağa C) Tekrir
- D) Teşbih E) Tezat

13. Saadet benziyor boş bir seraba,
Düşüyor her seven gönül azaba,
Gelmiyor çekilen dertler hesaba,
Diyorum: sebep ne bu ıstıraba?

Diyorlar: kül olmaz ateş yanmadan,
Denizler durulmaz dalgalanmadan!

Bu dizelerde aşağıda tanımı verilen edebî sanatlardan hangisi kullanılmamıştır?

- A) İki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt kavram veya nitelikleri bir arada söyleme sanatıdır.
- B) Bir sözün, benzetme amacı güdülmeden farklı ilgilerle başka bir sözün yerine kullanılması sanatıdır.
- C) İnsan dışındaki varlıklara insana ait konuşma özelliğinin yüklenmesiyle yapılan edebî sanattır.
- D) Dizelerde atasözü veya atasözü değerinde sözlerin kullanılmasıyla yapılan edebî sanattır.
- E) Aralarında benzerlik ilgisi kurulan varlık veya kavramlardan nitelikçe zayıf olanın, kuvvetli olana benzetilmesiyle yapılan edebî sanattır.

1. Titrek mumlar yanınca, bu bir asırlık ağaç
Mehtapta orman gibi gizli yollarla doldu.
Dedi: Yastığa dayan o cam gözlerini aç.
Seyret çizgilerimle neler geçti, ne oldu!

Bu parçada aşağıdaki sıfatlardan hangisinin örneği bulunmamaktadır?

- A) İşaret sıfatı B) Türemiş sıfat
C) Soru sıfatı D) Kurallı birleşik sıfat
E) Niteleme sıfatı

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kurallı birleşik sıfata yer verilmemiştir?

- A) Edremit pazarına çıra ve bal satmaya geldiği zamanlar ahbap olduğum uzun boylu, ak sakallı bir yörük beni davet etmişti.
B) Dükkânın önünde ince saç örgüleri sırtına dökülmüş, kanarya sarısı üç etekli giymiş bir yörük kızı duruyordu.
C) Hacer, sarı entarisini beline soktu; alçak topuklu, kalın rügan ayakkabılarını çıkarıp heybesinin gözüne koydu.
D) Kâh derenin kıyısına kadar iniyor kâh tekrar sırta tırmanarak beyaz köpüklü çağlayanlara yüksekten bakıyorduk.
E) Bir yaşlı çınar, geniş meydana havuza doğru eğilmiş; ince dallarını suyun üstüne uzatmıştı.

3. Görsel sanatlar arasında en çok kullanılan ve her zaman özelliğini koruyan dil "motif dili" olmuştur. Genellikle kadınlar tarafından dokumalarda sağlık, bereket, korunma, temizlenme, nazar, ölüm gibi konuları simgeleyen sembolik motifler kullanılmıştır. Toplumun inanç ve düşünce dünyasını yansıtan bu motifler sadece dokumalarda değil, ahşap, taş, çini gibi farklı teknik ve uygulamalarda da kullanılmıştır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Niteleme sıfatı B) Adlaşmış sıfat
C) İşaret sıfatı D) Türemiş sıfat
E) Belgisiz sıfat

4. Aşağıdakilerden hangisinde ikileme sıfat görevindedir?

- A) Senin kendisine ne kadar iyi davrandığını anlata anlata bitiremedi.
B) İlk kez gördüğüm bu vadide dağ taş peribacalarıyla süslenmiş.
C) Yarışmada dereceye giren öğrenciler teker teker kürsüye çağrıldılar.
D) Bu kadar ayrıntıya girmeden kısa kısa yazmayı deneyin kurguladıklarınızı.
E) Yaylaya ulaşınca gri bulutlardan inen irili ufaklı damlalar karşıladı bizi.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işaret sıfatı yoktur?

- A) Bu sevdanın hesabını öteki dünyada soracaklar.
B) Şu kediye bir bak, nasıl da tatlı tatlı bakıyor!
C) Sana o sözü bir daha söyleme, demedim mi?
D) Bu, hiçbirimizin çözemeyeceği bir sorundu.
E) Böyle tavırlardan hoşlanmadığımı söylemiştim.

6. Sıfatlar, ismin önüne gelerek ismi niteler veya belirtir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala aykırı bir sıfat kullanılmıştır?

- A) Avukat Ahmet, bu konuda bilgi sahibi değildi.
B) İki yıl sonra en sevdiğim amcamın yanına gideceğim.
C) Serin bir sonbahar sabahı sizinle birlikteydi.
D) Konunun ayrıntılarını Metin Bey'den öğrenebiliriz.
E) Bu denizlerde birçok levent can alıp can vermişti.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim birden çok sıfat tarafından nitelenmiştir?

- A) Son zamanlarda Türkiye’de şehir tarihi üzerine birtakım sevindirici çalışmalar yapılıyor.
- B) Bu konuda emek harcayacak, gayretli ellere ve duyarlı yüreklerle her zaman ihtiyaç var.
- C) Anadolu, tarih boyunca birçok topluluğa ve çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır.
- D) Bizde şehir tarihçiliğinin gecikmesi büyük eksiklik diye değerlendiriliyor.
- E) Battal Gazi’yi unutulmaz kılan vicdanlar, nereli olduğunu dikkate almamışlardır.

8. Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatı alıyorsa belirtme sıfatı niteleme sıfatından önce gelir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala uymayan bir kullanım vardır?

- A) Meydanı çok ürkütücü bir kalabalık doldurmuştu.
- B) Bütün güzel insanlar aramızdan bir bir ayrıldı.
- C) Birkaç ay sonra bu hüzünlü sabahları özleyecektim.
- D) Siz de gidince birkaç iyi adam kaldı yanımızda.
- E) Şu geveze adamı yanımızdan uzaklaştırsan keşke.

9. Niteleyici sözcükler, ismi etkilediğinde sıfat (ön ad); fiili etkilediğinde zarf (belirteç) olur.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde pekiştirilmiş sözcük farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Yavaş yavaş kahvesini yudumluyordu sınırsız odasında.
- B) Lafı gevelemeyi sevmez, düşüncelerini apaçık ifade eder.
- C) Salonun titrek ışığı bir süre sonra büsbütün zayıfladı.
- D) Yolda yürürken köpek görünce suratı bembeyaz kesilir.
- E) Sabit bir noktaya bomboş bakakaldı aldığı haberdan sonra.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde soru anlamı bir sıfatla sağlanmıştır?

- A) Elemelerin birincisi, bu yarışta kaçınıcı olmuş?
- B) Bu otelde Necati Bey’in odası kaçınıcı kattaymış?
- C) Bu işlemler için hesaptan ne kadar ödemişler?
- D) Çocuklarla bu kadar yolu nasıl yürümüşler?
- E) Yavuz Bey şu kitabı sizden ne zaman istemişti?

11. Yeşil çamlar süzerken mehtabı kuytulara Ellerini usulca bırak ılık sulara:

Sen de yan benim gibi, sen de hisset ki bir an Sular değil zamandır akan avuçlarından.

Yukarıdaki dörtlükte kaç tane sıfat kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

12. De bana esmer, de bana, n’eyleyim?

Gönlümü kuş misali mi eyleyim
Giden yazın peşine takılarak?

Dizelerde altı çizili kelimedede olduğu gibi niteleme sıfatları, çekim eki alarak veya almadan niteledikleri ismin yerini tutacak şekilde kullanılabilir.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde böyle bir kullanım vardır?

- A) Ah! yazın gittiğini duymaktayım;
Virane olacak güneş sarayım,
- B) Her ısırdığım meyvayla bitiyor
Neşe mevsimi... Gönlüm! Yaz gidiyor.
- C) Her öten kuş ve her akan su beni
Bir yolculuğa davet eder, niçin?
- D) Kelebek gibi uçmada ruhumuz
Barış dolu bu yıldız bahçesinde.
- E) Biz küçükler, karıncalar ve böcekler,
İnsanoğulları, fareler, örümcekler

1. Sabah uyanıp karşılamak yeniği
Ufuklara bakıp beklemek yeniği
Kudüs'ü gördü Şam'a vardı
Biri güneşin parça oluşu
Biri aydan düşmüş bir mezardı

Şiirde aşağıdaki sıfat türlerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Belgisiz sıfat B) Sayı sıfatı
C) İşaret sıfatı D) Soru sıfatı
E) Pekleştirme sıfatı

2. Bir sıfat tamlamasına “-lı / -li / -lu / -lü, -lık / -lik / -luk / -lük, -sız / -siz” eklerinden biri getirilerek kurallı birleşik sıfat yapılabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde böyle bir birleşik sıfat vardır?

- A) Binanın girişinde polis üniformalı biri bizi karşıladı.
B) Bu nehirdeki kırmızı benekli alabalıkları yakalamak suçtur.
C) Rengi siyah arabalara bu yılki ilginin sebebi merak ediliyor.
D) Yeni evin bahçesine diktikleri bitkiler, büyüklü küçüklüydü.
E) Ona göre simsiyah bir gecenin ifadesiydi yazdığı bu şiir.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtisiz ad tamlaması bir adın sıfatı görevinde kullanılmamıştır?

- A) Yaşlı kadının üzerinde yün bir hırka ve el örgüsü bir kazak vardı.
B) Küçük kız deniz mavisi gözlerini bize dikmiş, öylece bakıyordu.
C) Sonbaharla dökülen ağaç yaprakları, sarı ve kızılın bin bir tonunu barındırır.
D) Türk malı eşyalar bu piyasada son dönemde çok rağbet görüyor.
E) Bu mevsimde bizim oralarda diz boyu kar olurdu, yürüyemezdik.

4. I. Kapı, geniş ve bakımlı bir bahçeye açılıyordu.
II. Birkaç küçük eksik dışında her şeyi tamamladık.
III. Bu eski püskü halıyı nereden buldunuz?
IV. Sen nasıl bir yol izlemeyi düşünüyorsun?
V. Böyle başarılı çocuklar bizi gururlandırıyor.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir ad birden fazla sıfat tarafından belirtilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Sizinle paylaştık bu korkunç gamı,
Bitmiyor bu sonsuz ecel akşamı.
Bilmem ki bundan mı titriyor gemi?
Ey dalgakıranı aşan dalgalar?

Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sıfat-fiil öbeği sıfat görevinde kullanılmıştır.
B) Farklı yapıda sıfatlara yer verilmiştir.
C) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
D) Ad tamlamasını niteleyen ve belirten sıfat vardır.
E) Kurallı birleşik sıfat bulunmaktadır.

6. Kanlıca Koyu, eski mehtap safalarının cümbüşünü yaşıyordu. Hemen hemen kendilerinden başka kimse yoktu. Zaten gece epeyce ilerlemişti. Evlerin pencerelerinden akseden radyolar da susmuştu. Ay, onun altın hayaller dünyası, sessizlik musikisi ve kendileri vardı. Ve bu musiki gittikçe kudretini artırıyor, bir musallat fikir gibi insana saldırıyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) İşaret sıfatı B) Sayı sıfatı
C) Belgisiz sıfat D) Niteleme sıfatı
E) Basit sıfat

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfat kullanılmamıştır?

- A) Dağ başında beş on haneli köyler,
- B) Gece demir köprülerden geçmiştir tren.
- C) Lüle taşından gerdanlığa gücüm yetmemiş,
- D) Sana Sapanca'dan bir sepet elma almışım.
- E) Yolculuğum uzun sürmüş oldukça

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla sıfat bir ismi nitilememiştir?

- A) Yamru yumru, çıkık, inatçı bir alnı, kor gibi ışıldayan siyah gözleri vardı.
- B) Yedi genç göğüsten fırlayan Poyraz köyünün havasında çınlayan neşeli, canlı bir şarkı.
- C) İhtiyar ince, titrek sesinde Miralay Nihat'a âdeta çarpıntı veren bir endişeyle soruyor.
- D) Abdülgaffar Efendi'nin küçük gözleri Recep'in yüzünü ince ince süzdü.
- E) Evdeki mavi aynaya hohlanmış gibi üstünde şeffaf, beyaz bulutlar uçuyor.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme sıfat görevindedir?

- A) Yavaş yavaş Hasan'a yaklaştı, elleri Hasan'ın yüzünü iki tarafından kavradı.
- B) Çocuk, şiiri bazen kolunu, kafasını, bacağına sallayarak bangır bangır okurdu.
- C) Dengesini bulmak için divan edebiyatındaki genç serviler gibi nazlı nazlı sallandı.
- D) Ev ev dolaştı, entari, pantolon yamadı, sağ taradı, çocuk yıkadı.
- E) Yeğenim dediği genç, Saim'in koluna asılmış; çakmak çakmak gözlerine dalıyordu.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat kullanılmıştır?

- A) Kız kalktı, ayaklarının ucuna basarak yandaki odaya geçti.
- B) Salim'in arkasından bakarken Nihat bunları zihninden geçirdi.
- C) Lale'nin dudakları biraz daha kısıldı, birdenbire gözleri ışıldadı.
- D) Ahmet'le kampta işleri vardı, onlar da neredeyse gelir.
- E) Pazar günleri Leyla, keşisinin ipini çekerek anasıyla beraber çıkardı.

11. I. Yeşil pencereden bir gül at bana

II. Işıklarla dolsun kalbimin içi

III. Geldim işte mevsim gibi kapına

IV. Tozlu yollarından geçtiğim uzak

V. İklimden şarkılar getirdim sana

Numaralandırılmış dizelerin hangisinde sıfat vardır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve IV
- D) II ve IV
- E) III ve V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat kullanılmamıştır?

- A) Arkalardan bir sesin "Hey, uzun!" diye bağırıldığını duymamıştı.
- B) Kış geldiğinde kıyafet almaları gerektiğini henüz fark etmişlerdi.
- C) Sabah erken saatte meyve kasasına yönelip çürükleri ayırdı.
- D) İçine kapalı bu gizemli kent, gezginler için bulunmaz bir yerdi.
- E) Marmara'nın sıcaklarına alıştığım için artık bunalımıyordum.

1. Derenin iki yanında yan yana belki yirmi tane pınar vardı. Koşup yüzükoyun yattım ve bunlardan birinin dayanılmayacak kadar soğuk suyunu dinlene dinlene içtim. Hacer de çömelmiş, avucuyla su alarak yüzüne ve şakaklarındaki saçlara sürüyordu. Vücudumdan terler boşanarak dağa tırmanmaya başladım. Dere sağımızda ve aşağıda kalmıştı. Üzeri kuru çam pürleriyle örtülü keçiyolunda kayıp yuvarlanmamak için bazen diz üstü çöküp bir ardıc dalını yakalıyor, bazen de tutar tutmaz köküyle beraber elimde kalan bir kekiğe yapışıyordum. Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Akçay iskelesinin önünde duran kayıklar, ağaçların arasındaki seyrek binalar iğne topuzu kadar ufaktı. Karşıda, Burhaniye'nin arkasında yatan Madra Dağları şekilsiz bir yığından ibaretti. Güneşin altında göz kamaştırıcı pırıltılarla yanan deniz, ta uzaklarda açıkly koyulu gölgelere bürünen Midilli Adası'na kadar uzanıyor, bunun sağ yanından geçerek ufukta, sisler içinde gökle birleşiyordu. Kaz Dağı'nın körfeze kadar yaklaşan eteklerini sayılamayacak kadar çok, her biri başka renk ve biçimde, irili ufaklı dağlar ve tepeler çeviriyordu. Bu parçada numaralandırılmış yerlerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?
- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve V D) II ve IV E) III ve V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmamıştır?

- A) Adamın üzerinde kurşun geçirmez bir yelek vardı.
B) Şehirlerarası otobüs terminaline varmak üzereydik.
C) Genç adam ona baş parmağındaki yarayı gösterdi.
D) Pazardan kırmızı lahana ve taze fasulye alacaktım.
E) Muhtar, herkesi çağırması; çiğ köfte ziyafeti veriyordu.

4. I. Recep, hayvanların çoktan evin yolunu tuttuğunun henüz farkında değildi.
II. Kahve üstüne kahve ısmarlandı, her kafadan bir ses çıktı, nihayet meseleye geldiler.
III. Fakat köy bu adama sağlığında, tabii yüzüne değil, Tatar Osman lakabını vermişti.
IV. Bu terlikler, çınarın altında oturup ayaklarını bir iskemleye koyduğu zaman çıkarılıp atılırdı.
V. Boğaz'ın suları sihirlidir, kıyı derinliklerinde ne güzel hazineler vardır.

Numaralanmış cümleler virgölün kullanım amacına göre ikiye ayrılmıştır. Hangi cümle dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdakilerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Gözlerini yumdu ve kendini ağır aksak seyreden bir rüyanın içinde buldu.
B) Eve girer girmez peş peşe sıralanacak sorulara karşı hazırlıklı olmalıydı.
C) Gecenin karanlığında iki sokak ötede art arda kazalar meydana gelmişti.
D) İçindeki hüznün git gide daha da büyüyerek bütün kalbini kaplamıştı.
E) Gide gide bir çıkmaz sokağa varıp dayanmıştı yolun sonu.

6. Uzun bir boy (I) geniş bir vücut (II) beyaz top sakal (III) sıcak ve tatlı gözler (IV) ayaklarında mest (V) üstünde yeşil çizgili bir mintan...

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde farklı bir noktalama işareti kullanılmalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde hem yazım hem noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) Kekik, çok sağlıklı bir baharat olmakla beraber pekçok yemeğe de lezzet katmaktadır.
B) Kekik, doğal yoldan pek çok hastalığın, tedavisinde de kullanılmaktadır.
C) Düzenli olarak kekik tüketen kişiler, kanser için de vücutlarına bir kalkan oluşturmaktadır.
D) Kan şekerinin düzenlenmesine destek veren kekik, idrar söktürücü olarak da faydalıdır.
E) Kekikte çok zengin miktarda mineral ve vitamin bulunmaktadır.

8. (I) Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmişti. Bu kadar değişiklik içinde yemekler de değişmiş miydi acaba? Kuru fasulye, pilav mesela. Güveşte pişmiş olsa şöyle sıcak sıcak... (II) Az ileride gitmeyi düşündüğü lokantanın sokağında bir Ankara kedisi ilişti gözüne. (III) Kendisini görünce vazmigeçti ne? Evden mi kaçmıştı? Sonra kendini düşündü. (IV) "Neden donkişotluk yapmayayım?" diye evden ayrıldığı gün geldi aklına. (V) Su altı sporlarında kat ettiği başarıyı elinin tersiyle itip çıkmıştı, tıpkı şu kedi gibi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde yazım yanlışı vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve IV
D) III ve V E) IV ve V

9. Kaşar (I) çedar, parmesan (II) kolot, hellim, mozzarella, örgü, lor, tel peynir (III) Neredeyse tüm öğünlerimize (IV) bazen de tatlılarımıza kattığımız (V) en çok tükettiğimiz besin gruplarından biridir peynir.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. (I) Balıkesir ilinin Edremit ilçesinin Zeytinli mahallesi şelaleleriyle tanınmıştır. (II) Bu şelalelerin en meşhuru Sütüven Şelalesi'dir. (III) Yemyeşil zeytin ağaçları arasında yer alan Sütüven Şelalesi, Kızılkeçili Çayı üzerinde yer alır. (IV) Şelalenin 17 metre yükseklikten dökülen suyu Hasanboğuldu Göleti'ni meydana getirir. (V) Zeytinli'ye 4 km mesafede yer alan Sütüven Şelalesi'nin "sıçrayan su" anlamına geldiği bilinmektedir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Niğde'ye yaklaşıyorduk. Yanımda oturan bir Niğdeli (I) şehrin eteğini saran ağaç kümeleri arasında pek iyi seçemediğim bir noktayı işaret etti (II) (III) Faruk Nafiz'in hanı (IV) dedi (V)

Bu parçada numaralandırılmış yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi gelmelidir?

- A) (,) (:) (—) (,) (.) B) (;) (.) (—) (,) (.)
C) (,) (.) (") (,) (") D) (;) (.) (") (,) (")
E) (;) (.) (—) (,) (.)

12. Tepenin yassı şekli, Evliya Çelebi olsa bademe benzetirdi, tam bir gemi küpeştesi hâlini aldı.

- Ovadan kalkan tozlar, güneş batmaya yaklaşınca bu gölün üstünde altın yelkenler gibi sallanmaya başladılar.
- Bir ara yerden bir avuç saman aldı, ellerinin arasında bir adağı yerine getirir gibi ovuşturup havaya üfledi.
- Kop Dağı'nın başı beyazlanmadan, Palandöken sırtları kaşlarını çatmadan önce kürkçü gelirmiş.

Aşağıdaki açıklamalardan hangisi, virgölün kullanımıyla ilgili yukarıdaki cümlelerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
B) Anlamı güçlendirmek için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
C) Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.
D) Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
E) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, ayağ içinde verilen edebî sanat yoktur?

- A) Aramazdık gece mehtâbı yüzün parlarken
Bir uzak yıldıza benzerdi güneş, sen varken
(Tenasüp)
- B) Gül gülse dâim ağlasa bülbül acep değil
Zîrâ kimine ağla demişler kimine gül
(Tezat)
- C) Yûsuf'u gerçi görenler ellerin kestiler
Gün yüzün gördü senin şakk oldu bedrin ayası
(Telmih)
- D) Sen akşamlar kadar büyüğü, sıcak
Rüyâlarım kadar sâde güzeldin
(Teşbih)
- E) Senin yanındayken, avuçlarımda
Suda sabun gibi eriyor zaman
(Teşhis)

AYT 2018

2. Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin:
Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde;
Mehtâb... iri güller... ve senin en güzel aksin...
Velhâsıl o rü'yâ duruyor yerli yerinde!

Bu dizeler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şiirde ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
- B) Çapraz kafiye düzeninde yazılmıştır.
- C) Yaşama sevinci teması işlenmiştir.
- D) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
- E) Görsel öğelere yer verilmiştir.

AYT 2018

3. İş gelmez elinden gitmez bir kâre
Aslında neslinde giymemiş hâre
Sandığı gömleksiz duran mekkâre
Bedestene gelir kaftan beğenmez

Bu dörtlük, içerik açısından aşağıdaki şiir türlerinden hangisine örnek verilebilir?

- A) Epik
- B) Satirik
- C) Lirik
- D) Didaktik
- E) Pastoral

AYT 2019

4. Bülbülün aşkıdır dalda öttüğü
Çobanın sütedir koyun güttüğü
Toprağın Hâbil'i kabul ettiği
Şüphesiz yüzünün yumşaklığından

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Telmih sanatına başvurulmuştur.
- B) Sarma kafiye düzeninde yazılmıştır.
- C) Redife yer verilmiştir.
- D) Yarım kafiye kullanılmıştır.
- E) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

AYT 2018

5. Aşağıdaki beyitlerin hangisinde irsalimesel sanatına yer verilmemiştir?

- A) Ziyaretten murâd olan duâdır
Bugün bana ise yarın sanadır
- B) Kardeşine kuyu kazarsa kişi
Kuyuya düşmek olur anın işi
- C) Ne siyâh eylemiş bu nâsiyeyi
Saçımı bembeyaz eden bahtım
- D) Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gafilin ahmaklığından
- E) Ahde vefâyı va'd-i tehî sanmasın ki dost
Gözden ırağ olunca gönülden ırağ olur

AYT 2019

6. Ahu gözlü dilber sana ne ettim
Sevdanın elinden tükendim bittim
Her ne ettim ise kendime ettim
Kerem gibi her gün yandıkça tüttüm
Dertlerimi sürü eyleyip güttüm

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Pastoral bir şiir türünden alınmıştır.
- B) Ahenk unsuru olarak redif kullanılmıştır.
- C) Düz kafiye şemasından faydalanılmıştır.
- D) Birden fazla edebî sanattan yararlanılmıştır.
- E) Nazım türü bakımından güzellemedir.

AYT 2019

7. I. Dedim dilber yanakların kızarmış
Dedi çiçek taktım gül yarasıdır
Dedim tane tane olmuş benlerin
Dedi zülfüm değdi tel yarasıdır
- II. Sabahtan uğradım ben bir güzele
Dedim mahmur musun söyledi yok yok
Ak ellerin boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yok yok

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış bu dörtlüklerin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) 11'li hece ölçüsünün kullanılması
B) Benzer temaların işlenmesi
C) Nazım şeklinin koşma olması
D) Ahenk unsuru olarak redife yer verilmesi
E) Tecahülârif sanatından yararlanılması

AYT 2019

8. Benim yârim bana küsmüş
Zülfünü gerdana düzmüş
Muhabbeti benden kesmiş
Sevilmeyi sevilmeyi

Çağır Karac'oğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiğinden soğur
Sarılmayı sarılmayı

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Birden fazla kafiye çeşidi içerdiği
B) İçeriğinin koşma ile benzerlik taşıdığı
C) 8'li hece ölçüsü ile kaleme alındığı
D) Çapraz kafiye düzeniyle yazıldığı
E) İrsalimesel sanatına yer verildiği

AYT 2020

9. Zannetme ki güldür, ne de lâle,
Âteş doludur, tutma yanarsın
Karşında şu gülgün piyâle!

İçmişti Fuzûlî bu alevden,
Düşmüştü bu iksir ile Mecnun
Şîrin sana anlattığı hâl

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Divan şiirinin benzetme ögelerinden yararlanıldığı
B) İçerik açısından epik şiir nitelikleri taşıdığı
C) Deneyimlerin eğretileme yoluyla aktarıldığı
D) Ahenk sağlamak amacıyla iç kafiyeye başvurulduğu
E) Telmih aracılığıyla kurmaca ve gerçek kişiliklere yer verildiği

AYT 2020

10. I. Siz "Lim derdiniz" bana, "bir gülümsememe ne verirsin?"
"Canımı" derdim.
"Hayır" diye itiraz ederdiniz, "o zaten benim!"
- II. Âşık oldur kim kılur cânını fedâ cânânına
Meyl-i cânân itmesün her kim ki kıymaz cânına

Aşağıdakilerin hangisi farklı edebî dönemlerden alınmış bu şiir parçalarının ortak özelliğidir?

- A) Tema
B) Dil ve üslup
C) Kafiye düzeni
D) Nazım birimi
E) Ölçü

AYT 2021

11. Bu dünyaya sanki vefa gelmemiş
Gelmişse de bir kimsede kalmamış
Kim var ki dostundan cefa görmemiş
Cihanda bir söze duran mı kaldı

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) 11'li hece ölçüsüyle yazıldığı
B) Satirik şiire örnek olduğu
C) Düz kafiye düzeninde olduğu
D) Teşbih sanatından yararlanıldığı
E) Redife yer verildiği

AYT 2021

12. Aliş'imın kaşları kara
Sen açtın sineme yara
Bulamadım derdime çara

Görmedin mi ah civan Aliş'imi Tuna boyunda
Sarmadın mı ah aslan Aliş'imi Tuna boyunda

Evleri var hane hane
Benleri var tane tane
Saramadım kane kane

Görmedin mi ah civan Aliş'imi Tuna boyunda
Sarmadın mı ah aslan Aliş'imi Tuna boyunda

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bentlerden oluştuğu
B) Nakaratlara yer verildiği
C) Tekrir sanatına başvurulduğu
D) Kafiye ve rediften yararlanıldığı
E) Satirik şiire örnek olduğu

AYT 2022

13. I. Gelen aynı Sümmani'nin başına
Sen de kavrulmuşsun aşk atasına
Sevda temrenini mermer taşına
Sen de benim gibi vurabildin mi

- II. Karacoğlan söyler sözün başarır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni her mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

Aşağıdakilerden hangisi bu dörtlüklerin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Ait oldukları şiirin son dörtlüğü olma
B) Aynı kafiye düzenine sahip olma
C) Güzelleme türünde yazılmış olma
D) Mecazlı bir anlatıma sahip olma
E) 11'li hece ölçüsüyle yazılmış olma

AYT 2022

14. I. Beni ağlan beni kim üstüme gelmez ölice
Bir avuç toprak atar bâd-ı sabâdan gayrı

(Necati)

- II. Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapum bâd-ı sabâdan gayrı

(Fuzuli)

Bu beyitlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İki beyitte de yalnızlık teması işlenmiştir.
B) İki beyitte de sabah rüzgârı, vefalı bir dost olarak gösterilmiştir.
C) İkinci beyitte tevriye sanatına yer verilmiştir.
D) İki beytin de kafiye düzeni aynıdır.
E) Birinci beyitte teşhis sanatına başvurulmuştur.

AYT 2022

4. ÜNİTE

MASAL / FABL

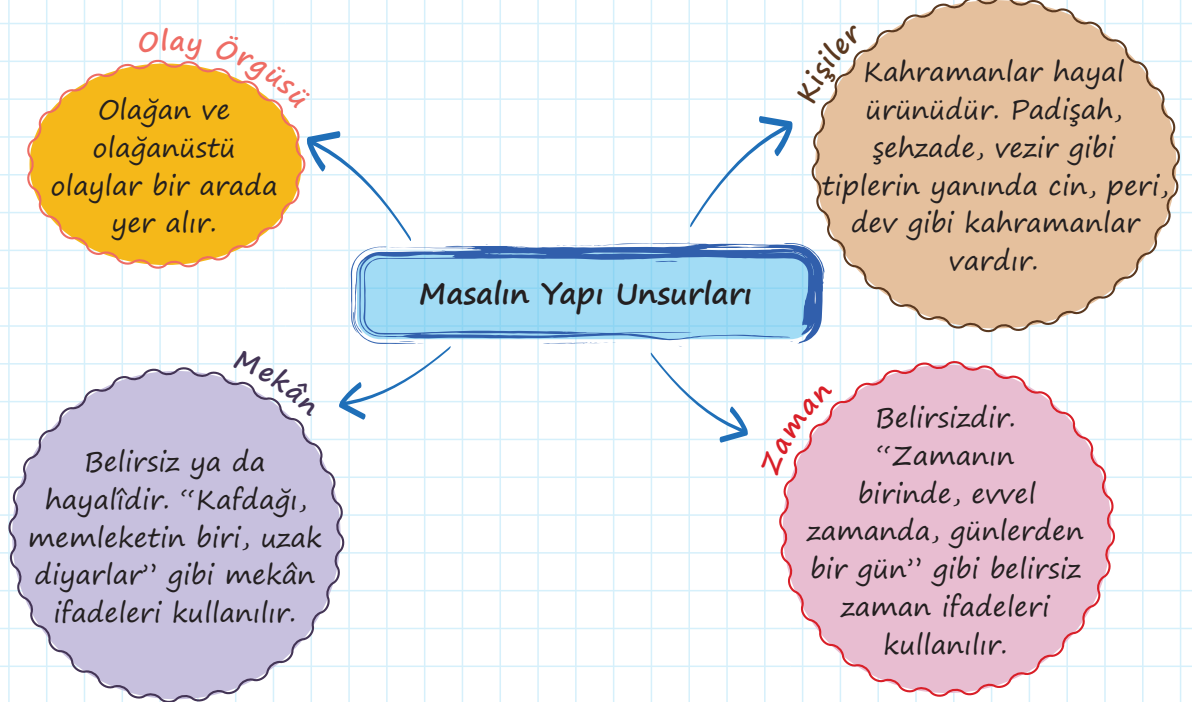

Defterim Türk Dili ve Edebiyatı

Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza yayılan, kuşaktan kuşağa aktarılan, olağanüstü olayların ve kişilerin yer aldığı anlatmaya dayalı edebî türdür.

Masalın Özellikleri

- Masallar olaya dayalı, sanatsal metinlerdir.
- Masallar millî özellik taşımaz, evrenseldir.
- Olayların anlatımında öğrenilen geçmiş zaman ya da geniş zaman kipi kullanılır.
- Masallarda iyi ile kötünün mücadelesi anlatılır, masalın sonunda iyilik üstün gelir. iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.
- Masalların başında, ortasında ve sonunda kalıp sözlere yer verilir.
- Önceleri sözlü gelenekte oluşan masalların daha sonradan yazılı örnekleri de ortaya çıkmıştır.

Masal kelimesinin yerine eskiden *kıssa*, *dâstan*, *hikâye*, *mesel* gibi kelimeler kullanılmıştır.

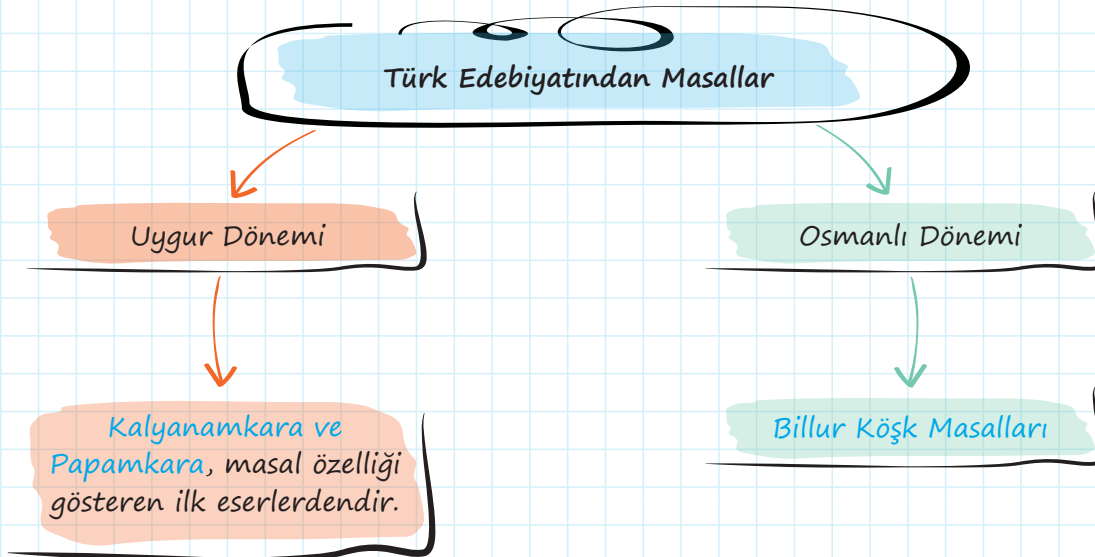
Masal Planı

Döşeme	Dinleyicinin ilgisini çekme amacı taşıyan masalın başındaki tekerleme bölümüdür.
Serim	Kişilerin tanıtıldığı, olayın başladığı bölümdür.
Düğüm	Olayların geliştiği, merak unsurunun ön plana çıktığı ve çatışmaların yaşandığı bölümdür.
Çözüm	Düğüm bölümünde gelişen olayların sonuca bağlandığı bölümdür.
Dilek	Masalın sonunda masalın kahramanlarına ve dinleyicilere yönelik iyi dilek bildiren kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığı bölümdür.

Dünya Edebiyatından Masallar

Ait Olduğu Kültür	Adı	Derleyen / Yazan / Anlatan
Eski Yunan	Ezop Masalları	Ezop
Hint	Kelile ve Dimne (masal / fabl)	Beydaba
Arap	Binbir Gece Masalları	Şehrazat
Alman	Çocuk ve Yuva Masalları (Grimm Masalları)	Jacob ve Wilhelm Grimm
Danimarka	Çocuk Masalları	Hans Christian Andersen

Azerbaycan Türkçesinde masal yerine **nağil** kelimesi kullanılır.

Türk edebiyatında masal türü ile ilgili çalışmaları nedeniyle Eflâatun Cem Güney, **Masalıcı Baba** unvanıyla anılır. Yazarın **Bir Varmış Bir Yokmuş**, **Evvel Zaman İçinde**, **Gökten Üç Elma Düştü** gibi masal türünde eserleri vardır. Ziya Gökalp'ın **Küçük Mecmua**, **Altın Işık**; Pertev Naili Boratav'ın **Zaman Zaman İçinde**, **Az Gittik Uz Gittik**; Naki Tezel'in **Keloğlan Masalları**, **İstanbul Masalları** ve **Koroğlu Masalı** adlı eserleri Türk edebiyatında masal türünün önemli örneklerindendir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Masallarda çoğunlukla zaman bellidir.
- ☐ Masalların başında tekerlemelere yer verilir.
- ☐ Masalların söyleyeni genellikle belli değildir.
- ☐ Masalların kahramanları her zaman hayvanlardır.
- ☐ Masalların sonunda genellikle iyiler üstün gelir.

2. **Etkinlik:** Aşağıda harfleri karışık olarak verilen masal ile ilişkili ifadeleri bularak ilgili alana yazınız.

- ★ I. FENATLU CEM EĞNYÜ
- ★ II. İĞNLA
- ★ III. RAHTEŞAZ
- ★ IV. EDŞMEÖ
- ★ V. LENAĞLOK

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boşlukları 2. etkinlikteki bulduğunuz ifadelerden uygun olanlar ile tamamlayınız.

- ➡ a) Azerbaycan’da masal kelimesine karşılık olarak ifadesi kullanılır.
- ➡ b) Türk edebiyatında masal alanında yaptığı çalışmalardan dolayı “Masalcı Baba” olarak adlandırılır.
- ➡ c) Türk edebiyatında en tanınmış masal kahramanıdır.
- ➡ d) Binbir Gece Masalları’nın kahramanlarından biri olan aynı zamanda bu masalların anlatıcısıdır.
- ➡ e) Masalın başında tekerlemelerin yer aldığı bölüme adı verilir.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki numaralandırılmış kutucuklarda masalın özellikleri ve bölümleriyle ilişkilendirilebilecek dizeler verilmiştir. Kutucuk numaralarını kullanarak soruları yanıtlayınız. (Bir kutucuk birden fazla sorunun cevabı olabilir.)

1

Şakağında annemin sıcak dizi,
Kulağında falcı kadının sözü,
Göl başında padişahın üç kızı,
Alaylarla Kafdağı'na hareket.

Orhan Veli Kanık

2

Az gittim uz gittim
Dere tepe düz gittim
Gün görmüş ağaçlar,
Borcunu ödemiş tarlalardan geçtim
Günlerden bir gün İskilip'e vardım

Bedri Rahmi Eyüboğlu

3

Yusuf'un masalı neden
Yusuf'la başlamıyor?
Bir varmış bir yokmuşla başlıyor bütün masallar gibi
Bir Şivekâr varmış, bir genç kız
Yusuf yokmuş, cinler
Kaçırılmış, yazgı
Saklamış onu.

İsmet Özel

4

ejderhalar çıkarıyorum
duvar kovuklarından
alevler çıkarıyorum
yağmur karaltılarında
hazin
yürüyorum (...)
sırtüstü yere yattım
tavansız göğe düşüyorum

Asaf Halet Çelebi

5

Ne güzel insanlar vardı eskiden.
Çocukluğumuzu kaplamışlardı.
Bize masal anlatırlardı
Cinlerden, perilerden.

Özdemir Asaf

6

Boş yere sağa döndüm
Boş yere sola döndüm
Bilirim ne geldin
Ne geleceğin var
Aysarı çiçekleri
Kar ağaçları
Hepsi masal

Necati Cumali

7

Ömrün gecesinde sükûn, aydınlık
Boşanan bir seldi avuçlarından,
Bir masal meyvası gibi paylaştık
Mehtabı kırılmış dal uçlarından.

Ahmet Hamdi Tanpınar

8

Susuz olmaz bu iş ahbap saklama
Masallarda şehzade
Muradına ermiş ama
Önce bulmuş suyunu.

Behçet Necatigil

Dizelerden hangilerinde

- ☆ a) Masalın kahramanları ile ilgili ifadeler kullanılmıştır?
- ☆ b) Masalın döşeme bölümüne ait ifadeler kullanılmıştır?
- ☆ c) Masalın geçtiği mekân ve zamanla ilgili ifadeler yer almaktadır?
- ☆ ç) Masalın düğüm ve çözüm bölümlerinde kullanılabilecek ifadelere yer verilmiştir?
- ☆ d) Masallarda anlatılan olayların gerçekliği ile ilgili bir vurgu yapılmıştır?
- ☆ e) Masalın dilek bölümünü çağrıştıran bir ifade bulunmaktadır?

Bilgi Havuzu

Fabl, bir çeşit masaldır; fablların masallardan ayrıldığı nokta, tekerlemelere yer verilmemesi ve öğüt bölümünün bulunmasıdır.

Bilgi Havuzu

Hayvanlar fablda kurnazlık, cesaret, kibir, kıskançlık, kahramanlık gibi insani özellikleri temsil edecek şekilde yer alır.

Fabl: Kahramanları hayvanlar, bitkiler ve nesneler olan, bir ders verme amacı güden, güldürürken düşündüren, olaya dayalı metinlerdir. Fabllar nazım ya da düzyazı şeklinde yazılabilir.

TAKLİTÇİ KARGA

Karganın biri, güzel bir keklik gördü. İnce ayaklarıyla taşlar üzerinden sekmesi, düz yerlerde nice şive ve cilvelerle gezinmesi, karganın hoşuna gitmişti. Kendisi de onun gibi olmak hevesine düşmüştü. Her gün kekliği takip ederek onun her hâl ve hareketini taklide başlamıştı. Karganın bu takipçiliği kekliği bezdirmişti. Bir gün kargaya:

“— Ey siyah tüglü! Ey kötü huylu hayvan! Benden ne istersin ki arkamdan ayrılmıyorsun?” deyince karga tatlı bir seda ile,

“— Sultanım! Senin tavrını pek beğendiğimden taklit etmek istiyorum. Ayıp değil a! İnsan iyi şeyleri taklit ederse kendi kusurlarını gidermiş olur.” cevabını verince keklik kendine has gevrek gevrek gülererek,

“— Haydi be ahmak, bir kimse kendi kabiliyetinde bulunmayan şeyi ne kadar taklit etmiş olsa mümkün değil, benimseyemez.” diye kargayla alay etmişti. Keklik bu istihzâsında (alay) haklı idi. Çünkü karga bir zaman kekliğin arkasından koşarak onun tavır ve hareketlerini taklide çalıştıysa da bunu bir türlü beceremediğinden başka, eski kargalık tavır ve hareketlerini de kaybederek, el âleme gülünç ve maskara olmuştu.

Beydebâ, Kelile ve Dimne

Çözümleme: Bu metinde, başkasını taklit etmeye çalışan insanların gülünç duruma düşebilecekleri, kişileştirilen hayvanlarla öyküleştirilerek aktarılmıştır. Bu nedenle metin, bir fabl örneğidir.

KÖPEĞİN AÇGÖZLÜLÜĞÜ

Bu yalan dünyada herkes yanılır
Her zaman görürüz, bir sürü insan,
Sayılarını artık Allah bilir.
Koşar durur bir hülyanın ardından.
Esop'un köpeğini anlatmalı onlara.

Ağzında av, eğilip kendini görür suda;
Başka av sanır, atar ağzındakini hemen.
Sudaki ava saldırır, su karışır birden.
Güç tutar zavallı karşı kıyıyı;
Ne av kalır, ne gölgesi tabii.

Orhan Veli, La Fontaine'in Masalları

Çözümleme: Bu fablda öğüt başta verilmiş, verilen öğüt Ezop'un köpeğinin başına gelen bir olayla pekiştirilmiştir.

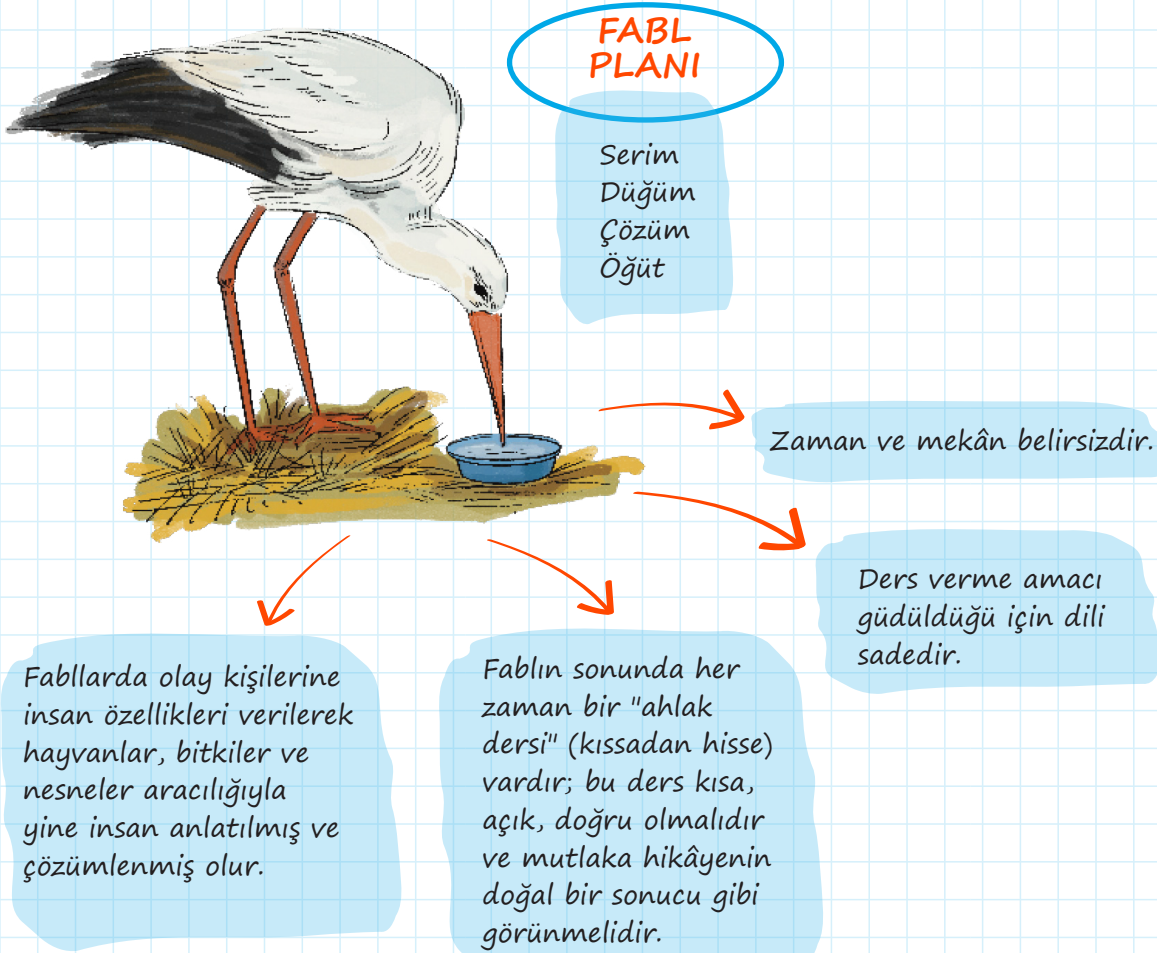
Bilgi Havuzu

Fabllarda genellikle teşhis ve intak sanatlarından yararlanılır.

Bilgi Havuzu

Öğüt bölümü fablın sonunda veya başında bulunabilir.

Fabl Türünün Tarihî Gelişimi

Tarihte bilinen en eski masal / fabl örneği MÖ VI. yüzyılda yazıya geçirilen eski Yunan kaynaklı **Aisopos (Ezop) Masalları**'dır.

Hint kaynaklı **Pançatantra** adlı eser ile Beydaba'nın kaleme aldığı **Kelile ve Dimne** Doğu edebiyatındaki ilk masal / fabl örnekleridir.

Fransız edebiyatından La Fontaine de tanınmış fabl yazarıdır.

Türk edebiyatında XIII. yüzyılda Mevlânâ'nın yazdığı **Mesnevî** ve XIV. yüzyılda Gülşehrî'nin Farsçadan çevirdiği **Mantiku't-Tayr** adlı eserlerde fabl özellikleri gösteren bölümlere rastlanır. XV. yüzyılda Şeyhî'nin yazdığı mizahi bir mesnevi olan **Harnâme**, ilk fabl örneği olarak kabul edilmektedir.

! Dikkat

Hayvan Çiftliği (George Orwell), Küçük Prens (Antoine de Saint-Exupery), Martı Jonathan Livingston (Richard Bach) fabl özelliği taşıyan eserlerdendir.

1. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak soruların cevaplarını ilgili alanlara yazınız.

KURT TİLKİDEN DAVACI

Bir kurt soyulduğunu iddia ediyordu.
Bir tilki vardı, komşusu, pek fena tanınan,
"Malımı çalan mutlak bu tilkidir," diyordu.
Maymunun önünde kuruldu divan.
Çıktılar ikisi de yargıcın huzuruna.
Doğrusu ya bu kadar muammalı
Bir dava görmemişti maymun, maymun olalı;
Terden bunalıyordu adalet yatağında.
Durmadan bağırıldı, çağırıldı,
Söylenildi, kızıldı, haykırıldı.
Nihayet hükmünü bildirdi başkan:
"Çoktan beri tanırım, dedi, ikinizi de
Cezalandırdım sizi de sizi de
Kurt iftira ediyor bir şeyi çalınmadan,
Bay tilkiye gelince odur bu malı çalan."

Maymun şunu anlatmak istemişti fikrinde:
Boşa gitmez kötüye bir ceza verilince.

Orhan Veli, La Fontaine'in Masalları

1. Metinde yer alan kahramanlar gerçek hayatta kimleri temsil eder?

.....

.....

2. Metinde verilmek istenen iletiyi belirleyiniz. Belirlediğiniz ileti başka hayvan ya da varlıklarla verilebilir miydi? Niçin?

.....

.....

3. Metinde geçen edebî sanatları yazınız.

.....

.....

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boşlukları uygun ifadeler ile tamamlayınız.

- ☆ 1. Dünya edebiyatının ilk masal / fabl örneği olarak kabul edilir.
- ☆ 2. Fabllarda insan dışı varlıklar konuşturularak sanatına başvurulur.
- ☆ 3. Türk edebiyatında ilk fabl örneği 'nin yazdığı adlı eserdir.
- ☆ 4. Fabllarda serim, düğüm, ve bölümleri bulunur.
- ☆ 5. Fabllar hem hem şeklinde yazılabilir.
- ☆ 6. Masal / fabl türündeki eserlerle tanınan Hint edebiyatı yazarıdır.

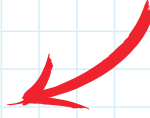

3. **Etkinlik:** Aşağıda ilk bölümü verilen fablın ikinci bölümündeki dizeler numaralandırılarak karışık verilmiştir. Fablın ilk bölümündeki olay sırasından ve kafiye düzeninden hareketle ikinci bölümü düzenleyerek boş bırakılan yere yazınız.

HOROZLA İNCİ

Horozun biri bir gün inci bulur;
Alıp onu kuyumcuya doğrulur.
Kuyumcu ne istediğini sorar.
O da der ki "Bu galiba mücevher;
Al da bunu, bana biraz darı ver;
O benim daha çok işime yarar."

1. Der ki "Bu kitabı vereyim sana,
2. Cahil de hemen, bu kitabı alır,
3. Yol üstündeki kitapçıya uğrar;
4. Yerine sen üç beş kuruş ver bana;
5. O benim daha çok işime yarar."
6. Bir cahile bir kitap miras kalır;

4. **Etkinlik:** "Ummadığın taş baş yarar." atasözünü konu edinen bir fabl yazınız.

Bilgi Havuzu

Öğrenim sürecinin amacına ulaşması etkin dinleme ile mümkündür.

DİNLEME TÜRLERİ

1. **Aktif Dinleme:** Jest ve mimiklerle dinleyicinin konuşmacıya değer verdiğini hissettirdiği dinleme şeklidir.

2. **Pasif Dinleme:** Dinleyicinin sözlü tepkide bulunmadığı, konuşulanı sessizce dinlediği dinleme çeşididir.

3. **Not Alarak Dinleme:** Dinlenenlerin unutulmasını önlemeye dönük olarak kısa not almayla desteklenen dinleme çeşididir.

4. **Empati Kurarak Dinleme:** Dinleyenin, kendisini konuşanın yerine koyarak konuşmacının neler hissettiğini anlamaya yönelik dinleme çeşididir.

5. **Yaratıcı Dinleme:** Dinleyicinin, konuşmacının sözlerinden yeni düşünce ve hayaller üretmesine dayanan dinleme çeşididir.

6. **Seçici Dinleme:** Dinlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilmesine dayalı dinlemedir.

7. **Eleştirel Dinleme:** Dinleyicinin, konuşmacının iletilerini çok yönlü bakış açısıyla tarafsız olarak değerlendirip sorguladığı, karşılaştırmalar yaptığı dinlemedir.

ÖRNEK

- Hemşerim. Hasan için sana bir şeyler getiriyorum. Bir iki kitap falan. Bunları çocuğa veriver.
- Oo ne zahmet ettiniz beyim! Ne zahmet!.. Mahcup ettiniz!
- Yok canım... Ne ehemmiyeti var. Ben de dün akşamdan beri Hasan'a uyduracak hikâye düşünüyorum. Saatlerce düşündüm. Sabahleyin ilk vapurda yine düşünüyordum. Ne dersin?.. Bu sefer benim hikâyemi anlatırsın. "Yağmurlu gecede bir adam geldi." dersin...
- Orasını bana bırak...

Sait Faik Abasıyanık, Şahmerdan

Yukarıdaki metinde dinleyici, "Orasını bana bırak..." diyerek konuşmacının sözlerinden kendince yeni düşünceler üretmiştir. Buradan hareketle dinleyicinin ne tür bir dinleme gerçekleştirdiğini açıklayarak yazınız.

Çözümleme: Dinleyici, konuşmacının kendisinden yapmasını istediği şeylerin dışında farklı düşünceler üretmek yaratıcı dinleme yapmıştır.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinleri okuyarak metinlerin altındaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

Hizmetçiler Filippus Knien'in kitabını çekip alırlar, o da onlara öfkeyle bakar ama hemen kendini toparlayıp kibarca hanımefendinin ne arzu ettiğini sorar, o da bir öykü anlatmasını isterdi. O zaman cüce, "Düşünmem gerekli." der ve düşüncelere dalar. Eğer suskunluğu uzun sürerse hanımefendi ona sabırsızca seslenir ama o hiç istifini bozmadan bedenine oranla çok büyük olan ağır kafasını sakın sakın sallar, "Biraz sabırlı olun. İyi öyküler az bulunan av hayvanlarına benzer. Gizli yerlerde saklıdır. Onları bulabilmek için uzun süre dar geçitlerin ağzlarında ve ormanın derinliklerinde pusu kurup beklemek gerekir." diye yanıtladı.

Hermann Hesse, *Masallar*

Yukarıdaki metinde dinleyici, konuşmacının düşüncelerine katılmadığını ifade etmiş ve kendi fikirlerini örnekler üzerinden dile getirerek dinleme örneği göstermiştir.

"Doğrusu çok usta davrandın, çok çevik davrandın gene Yeşiltay." dediler, "Senden başka kimsecikler avımızı elimizden alamazdı. Neyse, artık o da dostumuz oldu." diye söylendiler. Yeşiltay hiçbir şey söylemedi, tatlı tatlı gülümsemekle yetindi.

Tahsin Yücel, *Anadolu Masalları*

Yukarıdaki metinde Yeşiltay'ın söylenenler karşısında gösterdiği tavır dinlemeye örnektir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "X" ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Empati kurarak yapılan dinlemelerde dinleyici kendi duygu ve düşüncelerini bir kenara bırakarak olayları konuşmacının bakış açısıyla değerlendirir.
- ☐ Dinleyicinin, dinlediklerine yeni anlamlar yüklediği ve dinlediklerini zihninde yapılandırarak bunlardan yeni düşünceler ürettiği dinleme türüne pasif dinleme denir.
- ☐ Önceden belirlenen sorulara cevap bulmanın amaçlandığı seçici dinlemede bir başka yöntem de dinlenenlerden bir bölümün seçilerek dikkatli bir şekilde dinlenmesidir.
- ☐ Aktif dinlemede dinleyici zihinsel süreçleri yoğun olarak kullanır, dinlediklerini önceden edindiği bilgiler ile karşılaştırarak kendi doğrularını bulmaya çalışır.
- ☐ Bir dinlemede konuşmacının bilgi birikimi ve söylediklerinin tutarlılığı, dinleyici açısından önemli değildir.
- ☐ Etkili dinleme için önceden zihinsel ve fiziksel olarak hazırlıklı olunmalıdır.

EDAT, BAĞLAÇ, ÜNLEM

EDAT (İLGEÇ)

Tek başlarına bir anlam taşımayan, cümle içinde kendisinden önceki kelimeyle ilgi kurarak anlam kazanan kelimelere edat (ilgeç) denir. Türkçede “gibi, kadar, ile, için, dolayı, ötürü, yalnız, ancak, tek, üzere, sanki, -e doğru, -e karşı...” en çok kullanılan edatlardandır.

BAĞLAÇ

Eş görevli sözcük ve sözcük gruplarını, anlamca ilgili cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir. Örnek: ve, veya, ya, ya da, yahut, veyahut, ile, yalnız, ancak, ama, fakat, lakin, ne var ki, de, bile, dahi, ki, öyleyse, oysa, ise, madem, meğer, yeter ki, hâlbuki çünkü, hatta, yoksa, ne... ne, ya... ya, hem... hem...

ÜNLEM

Sevinç, coşku, kızgınlık, acıma, şaşma, korkma gibi duyguları anlatan; seslenme, buyruk gibi durumları bildiren ya da doğadaki sesleri yansıtan sözcüklerdir. Örnek: eyvah, tüh, yazık, vah vah, uf, of, eh, ah, bravo... Arkadaşlar! Hemen buraya gel! Küt! Miyav!

ÖRNEK

“Doğru” kelimesi cümlede edat dışında isim, sıfat veya zarf görevinde de kullanılabilir.

Aşağıdaki cümlelerde “doğru” kelimesinin farklı türlerdeki kullanımına örnekler verilmiştir. Bu örnekleri inceleyiniz.

Örnek Cümleler

Cevaplar

Doğrusunu söylemek gerekirse akıllı telefonlar insani ilişkileri olumsuz yönde etkiledi.

İsim

Elindeki eşyalarla kapıya doğru yönelince yerimden kalkıp ona yardım ettim.

Edat

Bana doğru söyle, verdiğim kitapların kaçını okudun?

Zarf

Doğru ve tarafsız habercilik, kanalımızın birinci ve en önemli ilkesidir.

Sıfat

1. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

D Y DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ “Ancak” edatı cümlede bağlaç görevinde de kullanılabilir.
- ☐ Olumsuzluk anlamı veren “ne... ne...” bağlacının kullanıldığı cümlelerde yüklem de olumsuz olmalıdır.
- ☐ Bağlaç olan “de / da” kendinden önceki kelime sert ünsüzle bitiyorsa “te / ta” şeklinde yazılır.
- ☐ Bağlaç olan “ki” kalıplaşmış bazı kelimeler dışında her zaman ayrı yazılır.
- ☐ Herhangi bir kelime veya cümle, vurgu ve tonlama yoluyla ünlem değeri kazanabilir.

Bilgi Havuzu

Bağlaç olan “de / da” ile bulunma durum eki olan “-de / -da; -te / -ta” ekini karıştırmamak gerekir. Cümle “de” çıkarılıp okunduğunda cümlenin anlamı bozulmuyor, cümlede sadece anlam daralması oluyorsa bu “de” bağlaçtır ve ayrı yazılır. Eğer cümlenin anlamı bozuluyorsa “de” ektir ve kelimeye bitişik yazılır.

2. Etkinlik:

Ayna yere düştü. Kızcağız korkuyla ardına döndü. Bir de ne görsün? Uçsuz bucaksız bir mavi deniz... Bir yanında kendisiyle kardeşi, bir yanında babası... Araları öylesine uzak ki, babaları serçelerden daha küçük görünüyor...

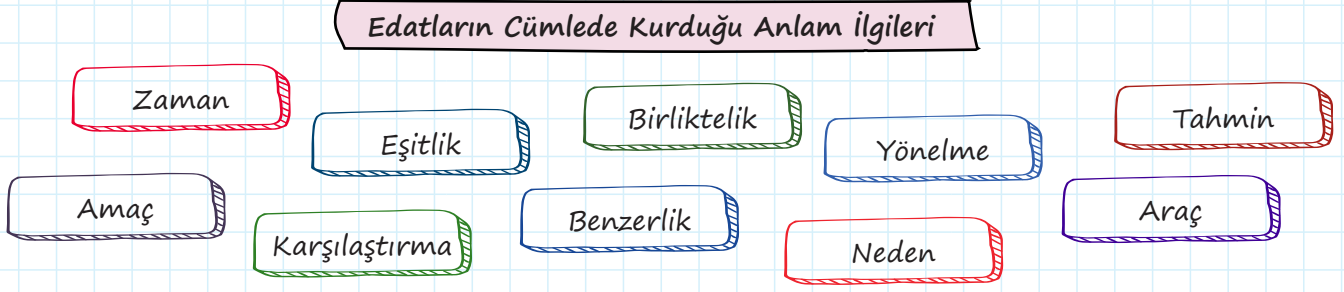
Yukarıdaki parçada geçen “ile”nin türlerini yazınız.

.....

.....

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olarak verilen edatların kurdukları anlam ilgilerini yay ayraçlarla belirtilen yerlere yazınız.

- a) Çanakkale'de Türk mevzilerine yağmur gibi kurşun yağdı. (.....)
- b) Öğleden sonra arkadaşlarla halı saha maçına gideceğiz. (.....)
- c) İlk karın düşmesi ile koyun sürüleri yaylalardan inmeye başladı. (.....)
- ç) Odunları araca yüklemek üzere köydeki bahçeye gittik. (.....)
- d) Başladığı işi bitirme konusunda kardeşi de onun kadar azimlidir. (.....)
- e) Zirveye doğru kararlı adımlarla yürümeye başladık. (.....)
- f) Yeni aldıkları karavanla tüm Ege'yi baştan sona gezmişler. (.....)
- g) Bolu, Çorum'a göre daha dağlık bir arazi yapısına sahiptir. (.....)
- ğ) Balıkçılar, ağıları attıktan sonra sabaha karşı limana döndüler. (.....)
- h) Anladığım kadarıyla bu yıl, sonbahar yağışlı geçecek gibi. (.....)

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinde geçen edat, bağlaç ve ünlemleri belirleyerek tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Üçüncü gün, cirit gene başladı. Ülkenin en ünlü, en büyük yiğitleri dişlerini gıcırdattılar, ufak tefek adamı beklediler. Başlarında güzel kızın ortanca kardeşi vardı; çok iyi cirit oynardı, herkesi yenerdi.
 “Onu da yeneceğim!” dedi.
 Derken uzaklardan nal sesleri geldi. Arkasından yeşiller giyinmiş, yeşil atlı bir yiğit geldi. Çok sürmedi, koca alan çabucak boşaldı. Ama güzel kızın ortanca kardeşi uzun zaman dayandı. Dayandı ya en sonunda o da düştü atından. Yeşiller giyinmiş, yeşil atlı yiğit, atından düşen yiğidi kaldırmak için eğildi. Ama yerde yatan koç yiğidi düşünen yalnız kendisiydi, herkesin gözü kendisindeydi, hayranlıktan gözleri kamaşıyordu.

Edat	→	
Bağlaç	→	
Ünlem	→	

5. Etkinlik: “Yalnız” kelimesi isim, sıfat, zarf, bağlaç ve edat görevinde kullanılabilen bir kelimedir.

Bu bilgiden hareketle aşağıdaki cümlelerde geçen “yalnız” kelimesinin türünü karşılarına yazınız.

Bütün arkadaşları köylerine gittiği için şehirde yalnız kaldı.

O, büyük kentlerin kalabalığında her zaman yalnızdır.

“Hiç bir şey istemem,” dedi Keloğlan, “şurada biraz takla at yalnız.”

Köyde yaşayan yalnız adam, hâlimden kesinlikle şikâyetçi değildi.

Böyle bir yerde uyanışına hiç şaşmadı yalnız taşlar her yanını acıtmıştı.

6. Etkinlik:

Padişah boynunu bükmüş:

“Ey benim hâlden anlar kulum!” demiş, “Allah her devleti verdi ama bir evladı çok gördü bana, yedi yıldır derdime derman arayıp duruyorum, ne var ki güvendiğim dağlara kar yağıyor, tutunduğum dallar kırılıp geliyor. Oturup derdime yanmaktan gayrı bir derman bulamıyorum.”

Adam bunu duyunca:

“A devletlim!” demiş, “Akıl öğretmek gibi olmasın ya insan bir şeyi kendine dert etmeye görsün; gayrı bu dert, gün günü sökülür gelir, yüreğinize oturdukça oturur, dünü günü kaybedersiniz sonra... Ne yapalım; bu dünyada her şey elimizde, avcumuzda değil ki kader böyle imiş, belki bunda da bir hayır vardır, öyle ya veren Allah ya verdiğini geri alırsa! Ne kuru çayda koyun gütmeye benzer bu ne de emanetlik mintan giymeye... Ocaklardan irak, ateşten gömlek gibi yakar, yandırır adamı!”

Yukarıdaki parçada geçen edat, bağlaç ve ünlemleri belirleyerek ilgili bölümlere yazınız.

Edat:

Bağlaç:

Ünlem:

SÜLÜN KIZ

Ülkenin birinde Sülün Kız adlı bir kız varmış. Sülün Kız, kimseyi rahatsız etmez, kimseyi incitmezmiş. Günün birinde babasını kaybedince Sülün Kız'ı bir korku almış:

– Ne bir dağda yağmurumuz nede bir bağda yaprağımız var, diye günlerce düşünmüş.

Anası, Sülün Kız'ın bu durumunu görünce,

– A kızım! demiş. Niye kara kara düşünüyorsun? Ben çuval dokurum, sende gergef işlersin, gül gibi geçinip gideriz.

Bu söz üstüne Sülün Kız'ın korkusu gitmiş. Ana kız çalışmaya başlamışlar. Biriktirdikleriyle dağın üstün de bir bağ almışlar. Ama yine Sülün Kız'ın yüreğine korku düşmüş:

– Ya bağımızı sel alırsa, yel alırsa... Bütün emeğimiz suya gider. Yorulduğumuz yanımıza kâr kârlır, diye düşünmüş.

Anası, Sülün Kız'ın korkusunu yüzünden anlamış:

– Yapma kızım... Etme kızım!.. Yağmur yağmadan sele gitme. Ağzını hayra aç ki hayır gelsin. Yoksa başını dertten kurtaramazsın, demiş.

Sülün Kız, bu korkuyuda yüreğinden atmış. Tekrar çalışmaya başlamışlar. Anası kızına öğütler de bulunmuş. Çok diller dökmüş. Fakat Sülün Kız, tasasını bir türlü yenememiş..

Tasa Kuşu'nda Sülün Kız'ı gözlüyormuş. Kaşla göz arasında onu kanatları arasına alıvermiş.

Sülün Kız, gözünü açıp bakmış ki eşi benzeri olmayan bir bahçe! Bir yanda kuşlar cıvıldıyor, bir yanda oluk oluk sular akıyormuş.

Sülün Kız:

– Ah, bin gözüm, bin kulağım olsada bin bir kuş sesini birden dinlesem! demiş. Tasa çekmeye başlamış.

Sen misin yok yere tasaya düşen!..

O anda bütün kuşlar susmuş. O zaman Tasa Kuşu, yaprakların arasından seslenmiş ona:

– Avare kız! Tasa dediğin şey öyle olmaz, demiş.

Eflâtun Cem Güney, Anadolu Masalları

1. **Etkinlik:** Sülün Kız adlı masalda geçen “da / de” bağlacı ve bulunma durum (hâl) ekleriyle ilgili yazım yanlışları olan cümlelerin doğrusunu aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda noktalama işaretleri ve örnek cümleler verilmiştir. Bunlardan hareketle noktalama işaretinin kullanım amacını ilgili boşluğa yazınız.

Kural	Noktalama İşareti	Örnek Cümle
	Üç nokta	Ya bağımızı sel alırsa, yel alırsa...
	Virgül	Sülün Kız, güzünü açıp bakmış ki eşi benzeri olmayan bir bahçe!
	Üç nokta	Güler yüz de isterim tatlı dil de...
	Soru işareti	Niye kara kara düşünüyorsun?
	Ünlem işareti	"Ooh!" demiş.
	Ünlem işareti	Avare kız!
	Virgül	Bir yanda kuşlar cıvıldıyor, bir yanda oluk oluk sular akıyormuş.
	Üç nokta	– Yapma kızım... Etme kızım!..

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki numaralandırılmış kuralların üç nokta, ünlem ve soru işaretlerinden hangisine ait olduğunu belirleyiniz. Numaraları, kuralların altındaki ilgili bölüme yazınız.

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.
2. Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayağı içinde kullanılır.
3. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.
4. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için yay ayağı içinde kullanılır.
5. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.
6. Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan sözcük veya bölümlerin yerine konur.
7. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.
8. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen sözcük ve bölümlerin yerine konur.
9. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.
10. Sevinç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur.

Üç Nokta

Soru İşareti

Ünlem İşareti

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinde boş bırakılan yay ayağılara uygun noktalama işaretleri getiriniz.

HAYAT SEVGİDEN DOĞMUŞTUR

İhtiyar bilge Beydeba () Kelile ve Dimne ile Arslan arasında geçen hikâyeyi bitirdiğinde epeyi yorulmuştu () Hindistan ülkesinin güçlü padişahı Debşelem Şah ()
 () Üstadım, dedi gerek Kelile ile Dimne öyküsü gerekse Dimne ile Arslan arasında geçen olaylar () bana unutulması imkânsız dersler verdi () Şimdi gerçek hazineye kavuştuğumu iyice anlamış bulunuyorum () Sizin gibi hikmet bilgisinde çok derinlere inmiş bir filozoftan sorup öğrenmek istediğim çok şey var ()
 Beydeba () ak sakalını sıvazladı () Yaşlılığın yıpranmış vücudundan yavaş yavaş çekip aldığı diriliği özlemiş gibiydi () Gözleri () yine anlamlı bir dalgınlığa takılıp gitti ()
 Debşelem Şah ()
 () Umarım sizi fazla yormadım () diye sordu ürkek bir sesle ()
 Yaşlı Bilge ()
 () Hayır, evlâdım () Yorulmak bir yana beni epeyi bir zamandır uzaklaştığım dünyama yeniden getirdin ()

Beydeba, Kelile ve Dimne

5. **Etkinlik:** Parçada boş bırakılan yerlere verilen sözcük / sözcük gruplarından uygun olanları yazınız.

1. adımını ona göre atmalı

2. otlaya otlaya

3. oyuna geldiğini

4. akli bir karış havada

5. önlerine düşürüp

6. kolay lokma

7. kurtuluş murtuluş

8. keçicik oynamış

9. kendimi unutup

KEÇİ CAN PAZARINDA

Keçiciğin ya sürüsünü bir yana bırakmış, bir başına çekip gitmiş. Hain koca kurt, kaçırır mı; hemen görmüş keçiciği: “Heh, işte ağzıma layık Yaşasın!” demiş.

Keçicik, bakmış can pazarı. Hiç yok: “Eh, n’apalım, demek kaderimizde sana yem olmak varmış kurt .” demiş. “Madem ölüm kapıya geldi, bari bana biraz kaval çal ki neşeleneyim, öyle öleyim...”

“Kurt, “Son isteği zavallının...” demiş. Bulmuş bir kaval, füyt füyüt çalmaya başlamış. Kurt çalmış, Derken ötelere kaval sesini alan köpekler koşturmuşlar, gelmişler; kurdu bir güzel kovalamışlar. Kaçmadan önce kurt, durumu anlayıp sezinlemiş:

“Suç sende değil bende. Neme gerekti benim kaval çalmak, neme gerekti bana köçekli kurban!” demiş. Zamansız bir işe kalkışmanın sonu budur. Ölçmeli, biçmeli, Ters oldu mu, işte böyle Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olursun.

Aisopos, Ezop Masalları

6. **Etkinlik:** Aşağıda verilen metindeki yazım ve noktalama yanlışlarını bularak doğrusunu aşağıya yazınız.

...
Sülün Kızda bu duruma çok üzölmüş. Kimin yanına gittiyse kimse onunla konuşmamış. Yüreğine öyle bir ateş düşmüşki yanıp kül olmaya başlamış. Aman yaman derken kendine gelmiş:

– Ah, anamın aşını tuzlu, tuzlu yeseydim! Ya ev de otursaydım yada bağda çalışsaydım. Fazlasını niçin istiyorsun? diye kendi kendine soruyormuş.

Derken birde dönüp bakınca ne görsün! Tasa Kuşu, ağaçların arasından kanat vura vura geçip gidiyor. Sülün Kız’ın ta yüreğine su serpilmiş. “Ooh?” demiş. “Oh!” deyince ak saçlı bir dede ortaya çıkmış.

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki şarkı sözlerinde yapılan yazım ve noktalama yanlışlarını bulunuz. Yazım ve noktalama yanlışları yapılmış şarkı sözlerinin doğrusunu karşısına yazınız.

a)

Birde bakmışsınki ben gelmişim.
Böyle dilim susar ta elim dokunmaz olursa eğer
Bilki varmışım yani
Yüreğim sakınır, gözüm seğirir.

Manuş Baba, İki Gözümün Çiceği

b)

Bir resmin kalmış ben de tam ortadan yırtılmış
Hani siyah kazaklı biliyorsun değil mi!
Gözlerimden süzülen birkaç damla anı da
Senin sıcaklığın var anlıyorsun değilmi!

Barış Manço, Anlıyorsun Değil mi?

c)

Akdeniz akşamları bir başka oluyor,
Hele birde aylardan temmuz ise bambaşka.
Sahil de insanlar kolkola, sımsıcak
Coşmamak eldemi böyle bir akşamda!
İşte ben böyle bir akşam da aşık oldum.

Haluk Levent, Akdeniz Akşamları

ş)

Bende yoluma giderim,
Ezdirmem kendimi.
Ama gezdirmemde gönlümü
Gider, acımı çekerim.

Sezen Aksu, Ben de Yoluma Giderim

d)

Endişelenme, mutlu ol?
Paran mı yok, stilin mi yok!
Umarım onu nota, nota öğrenmişsindir.
Endişelenme, her neyse yakında geçecek.

Bob Marley, Dont Worry Be Happy

e)

Bloke oldu kalbim aşk hikâyen de.
Buradan çekmez diyorlar arayamam
Şarjı ev de unuttum dolduramamki
Kartlı telefon bize yakışmaz ki güzelim?

Grup Vitamin, Cep Telefonu

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yanlış kullanılan deyim veya sözlerin doğru biçimlerini yazarak anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlükten kontrol ediniz.

- Keloğlan, yaşadığı talihsiz olayları yana yıkıla padişaha anlatmaya başlamış.
- Dağa kadar önünden atlı kovalıyormuş gibi kaçmış.
- Ali Baba, altınları görünce akli kafasına gelmiş.
- Padişahın dediği dedik, çaldığı flüttür.
- Ali Baba'nın kardeşi için "Okyanusta kum, onda para." derlermiş.
- Keloğlan da babasının gözü tabii hemen işe koyulmuş.
- Biz de bu masaldan ibret verelim.

9. **Etkinlik:** Farklı masallardan alınan aşağıdaki metinlerin masalın hangi bölümünden alındığını karşısına yazınız.

Metin	Masalın Bölümü
Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş. Bir memleketin birinde bir Türkmen beyi varmış. Kimsenin bir çöpüne el sürmez, kendi dağından, bağından ne gelirse onunla geçinir gidermiş. Doğrusu, ekilip dikileni kendine değil, yedi köye yetermiş ama gel gelelim, kâhyaları ellerine, eteklerine temiz değilmiş yoksa... Ya har vurup harman savurur ya da parayı su gibi akıtıp kendi küplerini doldururlarmış.	
Dört bir yana kuşun kanadıyla haberler gidedursun. Padişah: "Kurulsun meydanlar!" demiş, kurulmuş meydanlar. "Vursun davullar!" demiş, vurmuş davullar. Tam kırk gün kırk gece şenlik, şadımanlık etmişler; yiyip içip muratlarına ermişler. Gökten üç elma daha düştü, kimin ne muradı varsa onun başına...	
Harda hurda, şurda burda, tarla bağda yedim içtim, doymadım... Aman bacı, kaldır sacı, yağla bazlamacı, yedim içtim, doymadım... Dere gibi hoşafılar, tepe gibi pilavlar, ambar ambar yulaflar yedim içtim doymadım...	

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları cümlelerde “de”nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yoksa “✓”, varsa “✗” ile işaretleyiniz.

☒ ☐ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ a) Benzer şekilde, Haşim’le beraberken Arif’le karşılaştığımızda oluyor.
- ☐ b) Sonradan benim yüzümün kıvrımlarında gezdiriyor sıcacık gülüşünü.
- ☐ c) Buna rağmen davranışlarında değişiklik yapma gereği duymuyor.
- ☐ ç) Yollar da hep Yüzbaşı Saffet Bey’i bulmaya çalışıyorduk.
- ☐ d) Elbette namuslu insanlar var bu dünyada iki gözüm.
- ☐ e) Bak, anlatayım sana yaşadıklarımızı da bana hak ver.
- ☐ f) Bizede Üsküdar ile Topbaşı arasında bir ev bıraktı.
- ☐ g) Ananda seni zor doğurmuştu, ama büyüdüğünde tosunlar gibi oldun.
- ☐ ğ) Hırsından yere eğilip bir taş aldı, üzerinde gölgelerin oynadığı denize fırlattı.
- ☐ h) İbrahim’de bir saat kadar doktorun kapısında bekledi.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları cümlelerde noktalama yanlışlığı yoksa “✓”, varsa “✗” ile işaretleyiniz.

☒ ☐ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ a) Bursa çatması yeleğini sırtına geçiriyor; bürümcek şalını beline doluyordu.
- ☐ b) Neden yazılarıma değil de resimlerime baktığını ilk anda kestirememiştim?
- ☐ c) Şimdi yine sahnede ydi ve kalın ses tonuyla şu mânîyi okudu:
- ☐ ç) Süleyman söyle bakalım, ne vakit seni askere gönderiyoruz!
- ☐ d) İstanbul’a ilk geldiğimde şu surların içini karış, karış gezmişim.
- ☐ e) Turalım ki aradığınız beyit bu olsun.
- ☐ f) Yılları saymaktan bıkip usandım artık...
- ☐ g) Bütün o yıllar boyunca IV Murat’a şiirler yazmıştı.
- ☐ ğ) Sanatın gayesi yenilik ve güzelliiktir, dedi.
- ☐ h) Anladım, illa Ahmet Cemil’i göreceksiniz de.
- ☐ ı) En son Sakaryanın ötesindeki Kandıra köyünde kaldık.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları cümlelerde yazım yanlış yapılmamış ise “✓”, yapılmış ise “✗” ile işaretleyiniz.

☒ ☒ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ a) Birkaç dakika sonra Selma Hanım içeri girmek için izin istedi.
- ☐ b) Ertesi sabah Üsküdar Sırtlarından gün doğarken kalyon limandan ayrılmak üzere demirlerini topladı.
- ☐ c) Feridun Bey'in heyecanla sürdürdüğü bu sözleri herkes dikkatle dinliyor.
- ☐ ç) Yinede aşkı ilimden üstün tutar ve gönü akla tercih eder.
- ☐ d) Acaba bir kerecik olsun o da kendisini böyle düşünür olabilir miydi?
- ☐ e) Leyla, dedesinden öğrendiğini söylediği yarımıyamalak Türkçesiyle konuşmaya devam ediyordu.
- ☐ f) İzmirli Hekim Salih Efendi bana değer veriyor, kılık kıyafetimle hiç ilgilenmiyordu.
- ☐ g) Evliya Çelebi bir efsaneydi, adını duyanlar sözünü dinlemeye canatarlardı.
- ☐ ğ) Bu akşam Fatma Hanım'a gidip içimi dökeceğim.
- ☐ h) Fırçasını Erdebil Kedis'i'nin ense tüyünden koparılmış ince kılardan yaptırmıştı.

4. **Etkinlik:** Aşağıda numaralandırılmış ifadelerde virgölün kullanıldığı yerlerle ilgili kurallar, harflendirilmiş bölümde virgölün kullanımıyla ilgili örnek cümleler verilmiştir. Örnek cümlelerle kuralları eşleştirerek kuralın numarasını ilgili örneğin yanındaki daireye yazınız.

☒ ☒ EŞLEŞTİRME

☒ I	Anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.	☐ a)	Evet, bundan bir an evvel kurtulmalıyım!
☒ II	Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.	☐ b)	Fakat köy bu adama sağlığında, tabii yüzüne değil, Tatar Osman lakabını vermişti.
☒ III	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.	☐ c)	Hasta, doktorun karşısında ne yapacağını şaşırmişti.
☒ IV	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarını birbirinden ayırmak için kullanılır.	☐ ç)	İhtiyar adam, kamburunu çıkarır gibi eğilip dışarıdan yaklaşmakta olan ayak seslerine kulak kabarttı.
☒ V	Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra kullanılır.	☐ d)	Bütün olanları yarın görevlilere anlatacağım, dedi.
☒ VI	Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için kullanılır.	☐ e)	Efendimin Medine'deki hayatı dingin, asude ve huzurlu geçiyordu.
☒ VII	Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra kullanılır.	☐ f)	Bütün bu olanlardan sonra pek çok şeyi biliyor, hissediyor, gözlemliyordum.
		☐ g)	Kim bilir belki ileride... Yok, yok daha değil!

5. **Etkinlik:** Aşağıda numaralanmış cümlelerde görülen yazım yanlışlarının nedenini harflerle gösterilmiş bölümle eşleştirerek numarayı, ilgili yanlış nedeninin yanındaki daireye yazınız.

IV a EŞLEŞTİRME

I Düşündüğün dünya nizamında tek hâkim şey kos kocaman bir ben.	☐ a) İkilemenin yazımı
II Bu iki memleketten gelen talebenin bize getirdiği, yarım yamalak Paris fransızcasıyla tenis raketinden ibaret.	☐ b) De bağlacının yazımı
III Her nedense biz de kadın erkek esasen pek az kişi ıslık çalabilir.	☐ c) Özel isimlerin yazımı
IV gâiblerden bir ses geldi: Bu adam, gezdursin boşluğu ense kökünde!	☐ ç) Bulunma hâl ekinin (-de / -da, -te / -ta) yazımı
V Eski de olsa bizim yalıların bir üslubu var, adısı var, şahaneliği var.	☐ d) Pekiştirmelerin yazımı
VI Herhâlde bu iki memleketede talebe göndermek beyhude.	☐ e) Deyimlerin yazımı
VII Şirketin yarın yapacağı toplantının 13 mayısa ertelenmesi yönetim kurulu üyelerini kızdırdı.	☐ f) Büyük harflerin yazımı
VIII Bu olanlara kulakasmamakla çok büyük bir hata ediyordu.	☐ g) Ay ve gün adlarının yazımı
	☐ h) Sayıların yazımı

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki örnek cümlelerin sonunda, yay ayrıç içinde verilen noktalama işaretinin kullanılış amacını ilgili cümlelerin altındaki boşluğa yazınız.

a) Mehmet merdivenlerden birine oturmuş, ayaklarının altındaki dünyaya bakıyordu. (Virgül)

b) Neden bu konuda sürekli ısrar ediyorsun? (Soru işareti)

c) Selami; Ayla, Ferit ve İhsan'dan çok daha fazla heyecanlanıyordu. (Noktalı virgül)

ç) Melike, soluk yüzünde dolaşıp koyu kahverengi gözlerinde biriken bir kederle tekrar sormuş: Benimle geliyor musun? (İki nokta)

d) Bir kâğıda bilezik, kolye, yüzük, küpe, broş, altın lira... ne varsa tek tek yazıp torbanın içine atıyorlar. (Üç nokta)

e) Akşam, yemeklerini kimin hazırlayacağını kararlaştırmadılar. (Virgül)

f) Aralarından bunların hepsine, babalarının keyifli dakikalarında anlattığı harp hikâyelerinden mülhem olan bir isim takmışlardı: Kafkas, Plevne, Kars, Balkan... (iki nokta)

g) Bunun sebebi, belki kendi de bilmeden, günün birinde böyle bir teşekkürden paşalık yakalamak emelinden oluyordu. (Virgül)

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki paragrafta yay ayraçla gösterilen yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

“Nasıl sokaklardan () kiminle giderdim () Bilmiyorum () Mektep bir katlı () duvarları badanasız idi () Kapıdan girilince üstü kapalı bir avlu vardı () Daha ilerisinde küçük () ağaçsız bir bahçe () Bahçenin nihayetinde ayak yolu () gayet kocaman abdest fıçısı () Erkek çocuklarla kızlar karmakarışık otururlar () beraber okur () beraber oynarlardı ()”

Ömer Seyfettin, Ant

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Paragrafta geçen yazım yanlışlarını tespit ederek paragrafın altındaki boşluğa doğru biçimlerini yazınız.

“...Çok geçmeden Osman beye Ankara’dan maaş bağlanması, Osman’ı köyün tarihî bir abidesi hâline soktu. Büyük millet meclisinde onun adı bile geçtiği söylendi. Bu vakaya sebep olan şey şuydu: Cephane sandıkları arasında tatar Osman anadoluya bir adamcağz da kaçırmıştı. Ve bu adam nasılsa mebus olmuş ve dava kazanılır kazanılmaz mecliste Osman beyin hizmetleri hakkında tumturaklı bir nutukçekmişti. Öyle ya, memleketin kurtuluş zaferine yardım eden bir adam unutulacak değildi ya! Bunun üzerine ona vatan hizmeti tertibinden bin kuruş maaş bağlanmıştı. Şurasında söyleyelim ki bu umulmayan ve köye çok tesir yapan aylıkda Bey’in hayat tarzında bir değişiklik yapmadı. Kızının sırtında yine o eski kostüm, her sene yenleri ve etekleri biraz uzanıyor, ötesiberisi tamir ediliyor, işte o kadar...”

Halide Edip Adivar, Tatarcık

1. Türk edebiyatında ilk fabl örneği ve yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayrâbâd - Nâbî
- B) Harâbât - Ziya Paşa
- C) Harnâme - Şeyhî
- D) Hüsn ü Aşk - Şeyh Galip
- E) Hayriyye - Nâbî

2. Bir tavus kanat değiştireyormuş
Alakarga toplamış döküntüleri
Kendi üstüne takmış takıştırmış
Ve gitmiş tavuslar arasına,
Salınıp caka satmaya.
Bir tavus için farkına varınca
Yanmış bizim alakarga:
Alay, ıslık, tükürük, hepsini tatmış.
Üstelik tavus baylar
Tüylerini bir güzel yolmuşlar.
Soydaşları arasına kapağı atınca
Onlar da kapı dışarı etmiş bu tüysüzü.
Alakarga gibi nice insanlar da var.
Onlar da başkasının sırtından süslenirler.
Sanat hırsız denir böylelerine
Bilirim çoklarını, ama söylemem,
Kıllarına dokunmak da istemem:
Bu işlerden bana ne.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Manzum bir fabl örneğidir.
- B) Zaman ve mekân belirsizdir.
- C) Kahramanları hayvanlardan seçilmiştir.
- D) İnsanlara ders verme amacıyla yazılmıştır.
- E) Hoşgörü teması ele alınmıştır.

3. Aşağıdakilerden hangisi "Masalcı Baba" olarak tanınan Eflâtun Cem Güney'in masal kitaplarından biri değildir?

- A) Evvel Zaman İçinde
- B) Nar Tanesi
- C) Altın Heybe
- D) Türk Masalları
- E) Sabır Taşı

4. Bir varmış bir yokmuş. İnsanoğlunun başından geçenler dağdan taştan, kurttan kuştan daha çokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, devler dans ederken eski hamam içinde, keçilerin nalı yokken, mandaların karnı tokken, dedemin dedesinin dedesi, ninemin ninesinin ninesi kamçı boylu bir çocukken, yakında mı desem, uzakta mı desem, inişte mi desem, yokuşta mı desem, bir şehir varmış.

Bu parça, masalın hangi bölümünden alınmıştır?

- A) Serim
- B) Düğüm
- C) Döşeme
- D) Dilek
- E) Çözüm

5. I. Onlar ermiş muratlarına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düştü, çamurlu pabuçlarını temizlemeden eve girmeyen çocukların başına.
- II. Bu padişahın da güzel mi güzel, saçları tel tel bir kızı varmış. Kız gelmiş çatmış on sekizine. Ünü yayılmış ülkenin her yerine.
- III. Ata binmiş Keloğlan, hava soğuyunca sırtına sarmış yamçıyı. Şu köy, bu kasaba, o şehir, şu ırmak, bu nehir derken dolanıp durmuş.
- IV. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer top oynarken eski hamam içinde, unutulmuş zamanların birinde, bülbüllerin öttüğü bağlar bahçeler şehrinde bir padişah varmış.
- V. Kısa zamanda gülmüş yoksulların yüzü. Almış yürümüş bolluk bereket. Yaşanılır bir yer hâline gelmiş memleket.

Numaralanmış parçalar, masal türünün yapısına göre sıralandığında doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) II - III - IV - I - V
- B) V - IV - I - III - II
- C) IV - II - III - V - I
- D) IV - III - II - V - I
- E) IV - II - V - III - I

6. Ahmet Mithat Efendi ---- adlı eserinde Fenelon ve Ezop'tan fabl çevirileri yapmıştır. Aynı zamanda bu eserinde kendi yazmış olduğu fabllar ve öykülerle topluma ahlaki dersler vermeyi amaçlamıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Kıssadan Hisse B) Letaif-i Rivayat
C) Hayret D) Çengi
E) Karnaval

7. MS 300 yılında Hint yazar ----- fabllarını --- -- adıyla o zamanlar yaşayan Debleşem adlı hükümdara sunmuştur.

Yukarıdaki boşluklara sırasıyla hangileri gelmelidir?

- A) Feridüddin Attar - Mantıku't-Tayr
B) Beydeba - Kelile ve Dimne
C) Molla Câmî - Baharistan
D) Ezop - Fabllar
E) Şeyhî - Harnâme

8. Derken, vakti zamanında bir Derya Padişahı ile bir de Peri Padişahı varmış. Peri Padişahı'nın hiç çocuğu olmuyormuş. Peri Padişahı bu derdine bir çare bulmak için köy köy, kasaba kasaba, şehir şehir dolaşıyormuş.

Bu parça masalın hangi bölümünden alınmıştır?

- A) Döşeme B) Serim C) Düğüm
D) Çözüm E) Dilek

9. Dev masalları çocukları disipline etmek için kullanılır ve onların iyi bir kişiliğe sahip olabilmeleri için ninniler söylenir. Ahlaki öğeler içeren masallar çalışkanlık, dindarlık ve evlatlıkla ilgili prensipleri öğütlemek ve bunun aksine asilik, tembellik gibi özellikleri kötülemek için anlatılmaktadır.

Bu parçada masalın hangi işlevi vurgulanmaktadır?

- A) Eğlendirici oluşu B) Kültürel oluşu
C) Edebî oluşu D) Eğitsel oluşu
E) Evrensel oluşu

10. Sözlü kültüre ait yaratımlar, çevresel ve sosyal dinamiklere göre daima değişir ve yeni durumlara uyum sağlar. Masalların da bundan dolayı herkes için geçerli olacak bir tanımını yapmak güçtür. Masallar, her dönemde farklı türler altında incelemeye tabi tutulur. Dolayısıyla kesin ve katı kuralları olan ve değiştirilemez bir tanım getirmek mümkün görünmemektedir. Bunun yerine, daha uygun olarak çok değişkenli bir tanım yapmak gerekir. Masalı tanımlamaya çalışmanın zor taraflarından biri de masal ve anlatıcıların dünya üstündeki hareketliliğidir. Sosyal çevre, kültürel davranış ve kişisel yetenek değişkenlerinin de etkisiyle bir masalın son şeklinde, metninde ve yapısında bariz farklılıklar ortaya çıkabilir.

Bu parçada masal türü için

- I. Farklı coğrafyalarda farklı yapılarda olabilir.
II. Tam bir tanımını yapmak güçtür.
III. İlk hâlleri günümüze kadar korunmuştur.
IV. Her dönemde değişik türler altında incelenir.
V. Kalıplaşmış bazı sözlerle başlar.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) II ve IV E) III - V

11. Masallar yalnızca mit ve efsane ile değil, aynı zamanda bilmece türü ile de yakından ilişkilidir. Türk dünyasında bilmece-soru özelliği taşıyan bazı masallara rastlanır. Bunun yanı sıra masallar atasözü, deyim, alkış (dua) ve kargış (beddua), fıkra ve ninnilerle de iç içedir. Özellikle atasözü ve deyimler, masalın içine kolayca nüfuz edebilmişlerdir.

Bu parçada masallarla ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Masallardaki ninni, fıkra ve deyimler yerliliğin bir göstergesidir.
B) Masalların bazıları soru-cevap tarzı bilmecelidir.
C) Masallarda sözlü kültürün diğer ürünlerine rastlamak mümkündür.
D) Masallarda deyim ve atasözlerine yer verilir.
E) Masallarda mit ve efsanelerden izler vardır.

1-2. soruları verilen parçaya göre cevaplayınız.

Ormanda yaşayan hayvanlar artık aslanın korkusuyla yaşamaktan bıkmışlardı. Toplanıp bir gün aslanın karşısına çıktılar:

— Her gün birimizi avlayıp yiyorsun. Acaba bugün nerden çıkıp beni yiyecek diye korkuyoruz. Bir anlaşma yapalım. Artık işimize gücümüze bakalım. Sen hiç uğraşma biz aramızdan birini kurayla seçip sana gönderelim, dediler.

Aslan başta hile sandı ama sonra kabul etti. Artık her gün bir hayvan kura sonucu aslana kendi gidip teslim oluyordu. Kurada bu sefer akıllı tavşan çıktı. Tavşan, biraz geç kalarak aslanı sinirlendirdi. Aslan sordu:

— Nerede kaldın, diye.

Tavşan:

— Padişahım, başka bir aslan yolumu kesti, size meydan okudu, haber vermem şartıyla bana izin verdi, dedi.

Aslan daha da hiddetlendi ve bana göster yerini dedi. Bunun üzerine tavşan aslanı bir kuyuya götürdü:

— İşte burada o size meydan okuyan aslan, dedi. Kuyuya bakan aslan kuyudaki suda kendi yansımasını gördü ama kendi yansımasını tavşanın bahsettiği aslan sanıp kuyuya atladı ve boğulup öldü.

1. Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Diyaloglara yer verilmiştir.
- B) Sade bir dille anlatım yapılmıştır.
- C) Manzum olarak yazılmıştır.
- D) Deyimlere yer verilmiştir.
- E) Edebî sanatlara yer verilmiştir.

2. Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Aklın, kaba kuvveti yenebileceği fikri işlenmiştir.
- B) Serim, düğüm çözüm ve öğüt bölümlerinden oluşmaktadır.
- C) Hayvanlar aracılığıyla insanlara ders vermek amaçlanmıştır.
- D) İlahi bakış açısıyla oluşturulmuştur.
- E) Parçadaki ana çatışma, bilgi-cehalet çatışmasıdır.

- 3. Dünya edebiyatından, özellikle La Fontaine'den ilk olarak fabl çevirilerini Şinasi ve Ziya Paşa yapmıştır. Bu isimlerin dışında da La Fontaine'den çeviri yapan Türk sanatçılar vardır. Ancak bu çevirilerin hiçbirisi tam değildir. La Fontaine'in fabllarının tam çevirisini ---- yapmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Ahmet Mithat Efendi
- B) Recaizade Mahmut Ekrem
- C) Orhan Veli
- D) Sebahattin Eyüboğlu
- E) Sabahattin Ali

- 4. İnsan, hayvan veya olağanüstü varlıkların gerçek olmayan bir zaman ve mekânda başlarından geçen olayların anlatıldığı; toplumsal tecrübe ve gözlemlerin, geleceğe dair ümit ve beklentilerin yansıtıldığı; başında, sonunda ve ortasında bazı kalıp ifadelerle yer verilen, inandırmak iddiası olmamakla birlikte dinleyicilerin veya okuyucuların kahramanların yaşadığı olaylara acı, sevinç gibi duygularla katıldığı; kadın ve erkek anlatıcılar tarafından sözlü olarak yaratılıp aktarılan; bazıları çeşitli nedenlere bağlı olarak yazıya geçirilen ve bir kısmı da yazılı olarak yaratılan; dinleyicileri eğitmek, eğlendirmek ve öğüt vermek gibi işlevleri olan halk bilgisi ürünlerine masal adı verilir.

Bu tanımdan masallarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Masalların dinleyenleri eğlendirmek ve eğitmek gibi amaçları vardır.
- B) Masallarda olağanüstü varlıklara yer verilir.
- C) Masallarda halkların yaşam biçimleri yansıtılır.
- D) Masallar, dinleyicilerini veya okuyucularını duygusal yönden etkilemektedir.
- E) Masallar, halktan birtakım anlatıcıların ortaya koyduğu tamamı anonim olan bir türdür.

5. “Bir varmış bir yokmuş” ifadeleriyle başlayan masallar; varlıkla yokluğu, hakikatle hayali, sıradanla olağanüstüyü bünyesinde dengeli bir şekilde birleştiren anlatılardır. Bu anlatmalarda kötüler cezalandırılır, iyiler mükâfatlandırılır, zalimler kargınır, adiller alkışlanır. Belirsiz bir zamanda, masal dünyası adı verilen mekânlarda yaşanan olayların aktarımında bir taraftan olağanüstü varlıklar, sıra dışı özelliklere sahip insanlar ve sihirli nesneler yer alırken diğer taraftan balıkçının kısmeti, tüccarın alışverişi, üvey annenin eziyeti, kardeşlerin mücadelesi ve aile bireylerinin dayanışması gibi sosyal hayatta yaşananlar pek çok masalın konusu olarak karşımıza çıkar.

Parçada masalın hangi özelliğine değinilmemiştir?

- A) İşlenen olayların özelliklerine
B) Kahramanların özelliklerine
C) Nelerin anlatıldığına
D) Kullanılan ifade kalıplarına
E) Tür olarak işlevlerine
6. İki kardeş gide gide ıssız bir yere varmışlar ve yorgunluktan uzanıp yatmışlar. Oğlan hemen uyumuş. Başlarına gelenlerden çok üzgün olan Gülbahar ise ağlayarak “Allah’ım ne olur, bize acı ve padişahın sarayının karşısında tıpkı onunki gibi bize de bir saray ver de içinde rahatça oturalım.” diye yalvarmış. Masal bu ya... Kızın duası kabul olmuş ve birdenbire kendilerini padişahın sarayının karşısında yer alan, büyük bir sarayın içinde buluvermişler. Mehmet ava gidiyor, Gülbahar da ev işlerini yapıyormuş. Günler böyle geçerken bu saray zamanla herkesin ilgisini çekmeye başlamış. Bu arada hain kız kardeşler de bu sarayda oturan çocukların kendi yeğenleri olmasından şüphelenmişler ve birisi ihtiyar kadın kılığına girip saraya gitmiş.

Bu parçada, masal türünün ön plana çıkan en belirgin özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk diliyle oluşturulması
B) Olağanüstülüklerin olması
C) Zaman ve mekânın belirsizliği
D) Kalıp sözlere yer verilmesi
E) İnsan dışı varlıkların olması

7. “Masalların çocukların eğitiminde üstlendikleri rol nedir?” sorusunun cevabı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Masalar çocuklarımıza ve bize pembe pamuktan bir dünya sunmaz aslında. Masallar gerçek dünyanın geçmişten gelen bir yansıması, geleceğin demosudur. Hayata kanatlarını açmış uçmaya hazırlanan çocuğa eğitim veren bir hayat simülatörüdür.
- B) Korkularımızla yüzleşmemizi sağlar masallar. Seçimler yapmamızı kolaylaştırır. Seçimlerimizin sonuçlarını hayal aynasında görür, bu sonuçlar ışığında kendimize, inançlarımıza ve kültürümüze uygun bir karakter ve düşünce sistemi geliştirmemize yardımcı olur.
- C) Masal sözlü bir türdür. Masal kitapları bence masal analarının yerini tutamamaktadır. Çünkü masal anlatımında, karşılıklı etkileşim ve iletişim vardır. Göz teması, beden dili aynı havayı soluma vb. etkenler anlatıcı ile dinleyici arasındaki bağı kuvvetlendirir. Anlatıcı ve dinleyici arasında sevgi alışverişi ve bir olma duygusu güçlenerek artar.
- D) Geçmişe sağlam köklerle bağlanmış ve geçmişinde, deneyimlerinden beslenen bir kaynak olan masal sayesinde kalıcı, etkili, gönüllü olduğu için verimli bir bilinçaltı öğrenme meydana gelir. Unutulmamalıdır ki zoraki, mekanik, tekdüze öğrenmeler; talep edilen ve gönüllü yapılan öğrenmelere göre daha az verimli ve kalıcıdır.
- E) Masallardaki kahramanlar farklı bir boyutta hapsolmuş gibidir. İsrail’in nefesi gibi, bir masal anlatıcısının nefesiyle tekrar hayat bulur, masum ruhlarda, benliklerde ve beyinlerde şekillenerek bedenlerimizde, biz olarak, gelecek nesillere de bizden izler taşıyarak yaşamaya başlar.

8. I. Metnin başında ortasında ve sonunda kalıp sözlere yer verilir.
II. Manzum veya mensur biçimde olabilir.
III. Daima iyiler kazanır, kötüler kaybeder; mutlu son ile biter.
IV. Genellikle sonunda bir hayat dersi verilir.

Yukarıdaki yargılardan hangileri fablları masallardan ayıran özelliklerdir?

- A) I ve III
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

1. I. Sözcükleri, sözcük gruplarını ve cümleleri bağlar.
II. Sözcük, sözcük grupları ve cümleler arasında anlam ilişkileri kurar.
III. Tek başına bir anlam ifade etmez.
IV. Tek başına cümlede özne, nesne, yüklem gibi görevlerde kullanılmaz.

Numaralanmış cümlelerde açıklaması yapılan sözcük türü aşağıdakilerden hangisinde yoktur?

- A) Herkes bilir ki bir saat ya geri kalır yahut ileri gider.
- B) Durmadan hatta çarıklarını da giymeden yalın ayak kasabaya doğru tarla yollarından koşmaya başladı.
- C) Nihayet karanlık ve dar bir merdivenden onları yukarı çağırdılar.
- D) Durup dinlese bile dilimden bir şey anlamayacaktı.
- E) Sen neden yedi günden beri bu Gönye Kalesi'nin imdadına yetişmedin?

2. I. Bir sözcükten sonra gelerek o sözcükle diğer sözcükler arasında "ilgi" kuran sözcüklerdir.
II. Söz içinde konuşanın çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili bir biçimde anlatmasını sağlayan sözcüklerdir.

Bu maddelerde açıklaması yapılan sözcük türlerinden en az biri aşağıdaki dizelerin hangisinde yoktur?

- A) Ve birden senin sesin gelir dört yandan,
Menekşe kokulu sütunlardan.
- B) İstanbul ey sevgili şehir,
Dön dön karadan gelen sesime!
- C) Mecnun'la aynı anda mı,
Biraz önce mi biraz sonra mı?
- D) Kendinin bile üçrasında yaşayan benim için
gidecek yer ne kadar uzak olabilir?
- E) Bir lamba yanıyor, hafif ve sarı.
Bölüyor bir hançer, ah, rüyaları...

3. Edatlar, kullanıldıkları bağlama göre cümlelere farklı anlamlar katabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde edatın cümleye kattığı anlam yanlış verilmiştir?

- A) Onu beş dakika kadar bekledikten sonra toplantıya başladılar. (Yaklaşıklık)
- B) Kışın buralara çok kar yağdığı için bir süre merkeze ulaşım olmuyor. (Sebebi)
- C) Bunca zorlu bir yolculuğun sonunda cennet gibi bir koya ulaştık. (Benzetme)
- D) Çarşıda ceketinin rengine göre düğme aradı ve sonunda buldu. (Karşılaştırma)
- E) Muhtarla konuşmasını yarıda keserek evine doğru yürümeye başladı. (Yön)

4. Ey bitmeyen kalbimin samanyolu destanı
Sen bir anne gibi tuttun ufukları
Ve çocuklar güller anne arasında
Senin ile güller arasında

Bu parçada altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Ünlem - edat - edat - bağlaç
- B) Ünlem - edat - bağlaç - bağlaç
- C) Edat - edat - bağlaç - bağlaç
- D) Ünlem - bağlaç - edat - edat
- E) Ünlem - bağlaç - edat - bağlaç

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "ile" bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Saçlarımdan tutup kor gözlerinle,
Yaşlı gözlerime daliver gitsin!
- B) Ben mezarla sırdaş olur, beklerim.
Varılmaz hayale işaret diye
- C) Denizin kentini yaktım
Veli ağaçlarla, kalbi atan mermerle
- D) Nisana bakan görüyordu alaca renklerini
Kızilla yeşil seherini
- E) Bahar çiçek çağılayanlarıyla belirdi
Ve bir bahar günü doğdun sen

6. Dev anası bir adımlık yerden bunları görünce testi kapağı
gibi alıp yanı başına koyar. Ömürlerinde böyle bir şey
görmedikleri için akılları başlarından çıkan padişah
ile lala, ihtiyarın sözlerini hatırlayıp “Aman nineciğim!”
diyerek dev anasının boynuna sarılırlar. Dev anası,
“Şimdi sizi tahtakurusu gibi ezardım ama bereket versin
ki ‘nineciğim’ diye boynuma sarıldınız.” der.

Numaralandırılmış sözcüklerden hangisi edat veya bağlaç değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bir” sözcüğü edat görevinde kullanılmıştır?

- A) Seninle bir sonbahar akşamı tanışmıştık.
B) Bir o yana bir bu yana koşturup duruyordu.
C) Onunla bir ben anlaşabiliyorum, başkası onun kahrını çekemez.
D) Ayda yılda bir sizi sorarsa sorar yoksa ki hiç oralı değil.
E) Kâtiplerden biri bu evrakları yok etmeye çalışmış.

8. “Yalnız” sözcüğü kullanıldığı cümleye göre edat, bağlaç, isim, sıfat veya zarf olabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde “yalnız” sözcüğü bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Bu gece dağ başları kadar yalnızım.
B) Oldu, yalnız biraz geç oldu hayallerim.
C) Yalnız taş duvar olmaz, derdi dedem.
D) Yalnız kalmak istiyorum iskelelerde.
E) Yalnız sen, yalnız sen, benim için yalnız...

9. Aşağıdakilerden hangisinde ünlem, cümleye “şaşma ve kınama” anlamı katmıştır?

- A) Aman be çocuğum, kurcalama şimdi geçmiş!
B) Ah, ne güzel yemişler! Bunları size kim veriyor?
C) Hoppala, bu âdetler de yeni çıktı!
D) Hop, hop! Fazla ileri gitme kal orada öylece.
E) Ah, ödümü patlattın Mehlika!

10. Sakızı atar ağzına, bir iki çiğnerken düşer serilir

olduğu yere. Akşama kadar yatar olduğu yerde,
kardeşleri gelir bakarlar ki kız serili yatıyor.

“Eyvah, kardeşimiz ölmüş. Biz nasıl dayanalım
bunun acısına? Nasıl gömelim topraklara?” diye
ağlaşırlar.

Bu parçada numaralandırılmış sözcükler tür bakımından aşağıdakilerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

I	II	III
A) Edat	Bağlaç	Ünlem
B) Bağlaç	Edat	Ünlem
C) Edat	Ünlem	Bağlaç
D) Ünlem	Edat	Bağlaç
E) Bağlaç	Ünlem	Edat

11. Bir zaman Basra’da ormanla kuşatılmış bir ada vardı. Ada değil sanki bir cennetti burası. Yemyeşil ağaçlar... Berrak sular... Kuşlar... Çiçekler... Birbirinden güzel canlılar yaşardı ormanda.

Bu parçada aşağıdaki sözcük türlerinden hangisi yoktur?

- A) Sıfat B) İsim C) Bağlaç
D) Edat E) Ünlem

1. Aşağıdaki ünlemlerden hangisi “onama” bildirir?

- A) Sakın ha, bir daha beni merakta bırakma!
- B) E, daha sonra köye nasıl ulaşmışlar?
- C) Ey Çakırsaraylı! Söyle bakalım nasıl oluyor?
- D) Hadi aslanım, güle güle git!
- E) Hah, işte ben de bunu söylemeye çalışıyordum!

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde aitlik, ilgili olma anlamı katan bir edat kullanılmıştır?

- A) Dudakları bir şey söyleyecekmiş gibi birkaç kez titredi.
- B) Her tarafı ağaçlarla çevrili cennet misali bir bahçedeydik.
- C) Mektubunuz karışık olmakla birlikte ruhunuzun aynasıdır.
- D) Kütüphanede Atatürk'ün kültür anlayışına dair bir kitap arıyordu.
- E) Sabah karşı büyük bir gürültü ile uyandı.

3. Ben de bunu anlatmak için huzurunuzda gelmiştim. Ama fırsat vermediniz ki. Ne de kötü huyunuz var. Asın, kesin, öldürün! Tek bildiğiniz şey bu. İnsan bir kere karşısındakini dinler.

Bu parçada kaç tane bağlaç vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç, cümleye pekiştirme anlamı katmıştır?

- A) Ya otur kendisini bekle ya da yarın telefonla ara.
- B) Bir kere de bugünkü İstanbul Türkçesiyle tekrarladi.
- C) Artık bunları rüyanızda yahut romanlarda görebilirsiniz.
- D) Kendisi olsun babası olsun hep aynı telden geliyorlar.
- E) Bütün insanların ruhu vardı ama birçoğu bunun farkında değildi.

5. Bu padişah iki oğula sahipmiş ancak iki oğlu birbiriyle hiç geçinememiş.

Bu cümlede geçen ancak sözcüğünün türüyle özdeş bir sözcük aşağıdaki cümlelerden hangisinde vardır?

- A) Hayal meyal şeylerden ilk aşkımız;
Hâtırası bile yabancı gelir.
- B) Peygamber çiçeğinin aydınlığında ara
Sana doğru uzanan çaresiz ellerimi.
- C) İki şey var ancak ölümle unutulur
Anamızın yüzü, şehrimizin yüzü
- D) Kediler mangalın altında uyurdu
Biz küllenmiş ekmekler yerdik razı
- E) Gözlerinde aksi bir derin hiçin;
Kanadın yayılmış, çırpınmak için.

6. Aşağıdakilerden hangisinde edat kullanılmamıştır?

- A) Bu iş bana göre değil, diye söyleniyordu.
- B) Onun bu denli işlere akli pek yatmıyor.
- C) Utanıyor, utandığı için de canı sıkılıyordu.
- D) Ayak izlerine bakılırsa burada birileri dolaşmış gibi.
- E) Ben böyle manzarayı hayalimde dahi canlandıramam.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde edat kullanılmamıştır?

- A) Dün gece geç vakitlere değin çalışmışlar.
- B) Şöyle sizinle şişli'ye doğru bir yürüyelim istedim.
- C) Mümtaz onu görmenin ne kadar güç olduğunu bilirdi.
- D) Ev de eşya da bağ da bahçe de hepsi satılığa çıkarılmış.
- E) Kitabı paşaya uzatmaktan başka bir hareket yapamadım.

8. I. Çocuk babasına ev ile köşk arasındaki farkı soruyordu.
 II. Artık bunları rüyanızda yahut romanlarda görebilirsiniz.
 III. Hiçbir tiyatrodan bu kadar seyirci görememiştim.
 Yukarıda altı çizili sözcükler sırasıyla hangisinde doğru verilmiştir?

I	II	III
A) Edat	Bağlaç	Edat
B) Bağlaç	Bağlaç	Edat
C) Bağlaç	Edat	Edat
D) Edat	Bağlaç	Bağlaç
E) Bağlaç	Edat	Bağlaç

9. Aşağıdakilerden hangisinde ünlem yoktur?

- A) Neden söylemezsin be yahu! Demek burası berber dükkânı...
 B) Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
 C) Hoşça kal artık, yolumuz bir daha kesişmesin!
 D) Uğraş bakalım yoksa işin hey gidi şaşkın!
 E) Anam anam vay vay vay, diye bağırmaya başladı birisi.

10. Aşağıdakilerden hangisinde edat, cümleye "amaç-sonuç" ilişkisi katmıştır?

- A) Arkadaşlarının beğenisini kazanmak için elinden gelini yapıyordu.
 B) Sabaha karşı bir gürültü ile uyandı.
 C) Değirmen avuç içi kadar bir yerdi.
 D) İki kahve ısmarladı, üç bardak kadar çay içti.
 E) Her ihtimale karşı bu tehlikeli kavgayı hiç işitmiyor gibi davranıyorlardı.

11. I. Bazen bir duyguyu bir heyecanı dile getirirken bazen de seslenme, onaylama bildirir.
 II. Sözcükleri, sözcük gruplarını, cümleleri şekil ve anlam olarak birbirine bağlar.
 III. Peşinden geldikleri sözcükler ile cümlelerin öteki sözcükleri arasında anlam ilişkileri kuran sözcüklerdir.

Bu maddelerde açıklaması yapılan sözcük türleri sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

I	II	III
A) Bağlaç	Ünlem	Edat
B) Ünlem	Edat	Bağlaç
C) Bağlaç	Edat	Ünlem
D) Ünlem	Bağlaç	Edat
E) Edat	Bağlaç	Ünlem

12. Aşağıdaki ünlemlerden hangisi cümleye "acıma, acı duyma" anlamı katmıştır?

- A) Hey babam şuna bak!.. Derya kuzusu bunlar!..
 B) Ah canım ah! Sıkıntıda belki de kim bilir?
 C) Bravo, bu işin de üstesinden geldin sonunda!
 D) Hey gidi günler hey! Çaylar gelir, kahveler giderdi...
 E) Yahu! Böyle güzel havada hiç eve kapanılır mı?

13. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bağlaç yoktur?

- A) Zannetme ki şöyle böyle bir söz
 Gel sen dahi söyle böyle bir söz
 B) İçimden şu zalim şüpheyi kaldırı
 Ya sen gel ya beni oraya aldırı
 C) Ne hasta bekler sabahı
 Ne taze ölüğü mezar
 D) Evvel sen de yücelerde uçardın
 Şimdi enginlere indin mi gönül?
 E) Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
 Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi

1. Aşağıda yay ayraçla gösterilen yerlerin hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti gelmelidir?

- A) Çok yakından mı bu sesler () çok uzaklardan mı?
 B) Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı ()
 C) Gümrükteki memur başını kaldırdı:
 — Adınız ()
 D) Yeni yazıyı uygulamak için ne düşündünüz ()
 E) Niye çattın kaşlarını ()
 Bilmiyom yâr suçlarımı.

2. Aşağıdakilerden hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Yurdun genelinde hâkim olan sağanak yağış, sellere ve heyelanlara neden olmaya devam ediyor.
 B) Görele ilçe sınırları içerisinde bulunan Sis Dağı, Doğu Karadeniz sıradağlarının uzantılarından biridir.
 C) Doğu Karadeniz'e gidip te Uzungöl'ü, Ayder Yaylası'nı, Zilkale'yi, Fırtına Deresi'ni görmemek olur mu?
 D) Koza Han, 1491'de İstanbul'daki vakıf eserlerine gelir elde etmek amacıyla yaptırılmıştır.
 E) Balıklıgöl, Şanlıurfa'nın en çok ziyaret edilen tarihî mekânlarından biri.

3. Aşağıdakilerden hangisinde bir yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) O gün zengin fakir, çoluk çocuk, yan yana, diz dize yemek yedi.
 B) O, terliklerini giyerken Serdar merdivenin başında süklüm püklüm belirdi.
 C) Ötede beride, ileri geri konuşma, ağzını açma, bir şey demen gerekirse evet veya hayır, de.
 D) İşleri oldu bittiye getirmekte Adnan'ın üstüne yoktu, bir durup düşünmemize, akıl yürütmemize fırsat vermezdi.
 E) Evimiz o zamanlar bir köy görünümünde olan Kağıthane'de derme çatma bir köy eviydi.

4. Aşağıdakilerden hangisinde bir noktalama yanlışı vardır?

- A) Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
 Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle.
 B) Dünyaya veda ettik, atıldık dolu dizgin;
 En son koşumuzdur bu, asırlarca bilinsin!
 C) Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
 “Gömelim gel seni tarihe...” desem, sığmazsın.
 D) Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
 Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
 E) Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
 Hangi çılgın bana zincir vuracakmış. Şaşarım.

5. Aşağıdakilerden hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Her hâlükârda şükretti, hamdetti; hiçbir zaman içinde bulunduğu hâle isyan etmedi.
 B) Kafaları kızınca hileye baş vurdular, hep akrebi sıvazlayıp sevdiler, bülbüle taş vurdular.
 C) Kaybetti, yenildi, emeklerinin boşa çıktığına defalarca şahit oldu ama asla vazgeçmedi, devam etti.
 D) Hak ettiği makama ulaştığında mütevazılığından hiçbir şey kaybetmedi.
 E) Pederinden miras kalan parayı adamakıllı yedi, sersefil bir vaziyete düştü, eşe dosta muhtaç oldu.

6. I. Alıntılarda alınmayan yerleri göstermek için kullanılır.

II. Bilinmeyen, kesin olmayan bilgileri ifade etmek için parantez içinde kullanılır.

III. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra kullanılır.

Bu maddelerde belirtilen noktalama işaretleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) (...) (!) (,) B) (?) (!) (!)
 C) (...) (?) (!) D) (!) (?) (...)
 E) (...) (...) (!)

7. Bir gün tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi üç atlı gelmiş köye (I) Üç delikanlı (II) Telli Senem'i istemişler babasından üçü de (III) Adam bakmış delikanlılarda hiçbir kusur yok (IV) Boy bos dersin andız gibi hepsinde (V) Konuşmuyorlar, ağızlarından bal akıyor.

Bu parçada numaralı yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti gelmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Gelin görün () Eyvah ki eyvah () Senem hasta () Çorbası tasta () Bekliyor ama acep neyi bekliyor ()

Bu parçada parantezle gösterilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri gelmelidir?

- A) (.) (...) (.) (.) (?)
B) (.) (!) (.) (.) (?)
C) (!) (...) (.) (.) (?)
D) (.) (!) (...) (...) (?)
E) (.) (!) (...) (.) (?)

9. Aşağıdakilerden hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Üç derdim var birbirinden seçilmez:
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
B) Elimde sükûnun nabzını dinle
Dinle de gönlümü aliver gitsin
C) Dışarıda fırtına, tipi... Yerler kar
İçeride baş başa iki bahtiyar.
D) Yolu tam dönerken arkana bak da
Köşede bir lahza kaliver gitsin.
E) Git gide bir ayet gibi derinleştiler;
Yüzlerdeki çizgiler, gözlerdeki çizgiler...

10. Masalların dili sade (I) açık ve anlaşılır olmakla birlikte bu sadelik (II) masal anlatıcısının tutumuna göre sürekli değişir. Masallar (III) destan ve halk hikâyelerine göre daha kısa (IV) fıkra ve efsaneye göre ise daha uzun olabilirler. Masalların içinde mit (V) bilmece, destan gibi diğer türlerden örneklerle karşılaşmak mümkündür.

Bu parçada numaralı yerlerden hangisine farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. TÜBİTAK'ın 2005 yılından bu yana düzenli olarak gerçekleştirdiği alternatif enerjili araç yarışları etkinliği () 21-27 Ağustos tarihleri arasında düzenlenecek () Bu yarışlar () üniversite gençliğini şehir düzeninde en verimli batarya, elektrikli ve hidrojen enerjili araç üretme konusunda teşvik ediyor () onlara mühendislik yeteneklerini gösterebilecekleri bir ortam sunuyor ()

Ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırayla getirilmelidir?

- A) (;) (.) (:) (.) (.)
B) (.) (:) (.) (.) (.)
C) (;) (.) (:) (.) (...)
D) (:) (.) (:) (.) (.)
E) (.) (.) (.) (:) (.)

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgölün kaldırılması anlam belirsizliğine yol açar?

- A) Yaşlı, öğretmenin yüzüne derin bir saygıyla baktı.
B) Ahmet, okula gitmek için hazırlanmaya başladı.
C) Mavi balkonlu, beyaz pencereci bir evdi.
D) Canım kardeşim, senden bir cevap bekliyorum.
E) Bekledik, kapıyı açan olmayınca geri döndük.

13. (I) Sinağrit Baba, kayasının kenarında durmuş, lacivert âlem içinde hafifçe yakamozlanan oltalarla, cıvalı zokalardan aydınlanan saray meydanını seyr ediyordu. (II) Oltalar git gide çoğalıyordu. (III) Sinağrit ve mercanlar şehrinin göbeğinde şimdi tatlı tatlı sallanan onbeş tane fener vardı. (IV) Öteki kovuklardan mercan balıkları çıkıyor, fenerlerden birine hücum ediyor, budalaca yakalanıyorlardı. (V) Gözleri büyümüş bir hâlde yukarıya çıkarlarken dönüp tekrar aşağıya kadar geliyor, yukarıda ki dünyayı görmeye bir türlü karar veremiyorlardı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Masallar, dokusundaki kendine özgü şifrelerle, hâlâ sırrına erişilmemiş bilgelikleri, insanlığın ve hayatın gizemlerini barındırır. Atalarımızdan kalan birçok değer, erken yaşlarda, bilinçaltımıza yerleşmesini sağlar. Böylesine önemli olan masalların yaşatılması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Biz de bununla ilgili olarak kayıp masallar konusunda bir çalışma başlatmaya karar verdik. Konuyla ilgili ön araştırma yapmak için gittiğimiz yörük köyündeki bir eve misafir olduk. Evin on yaşındaki oğluna, “Biz yakında tekrar geleceğiz. O zamana kadar ninelerinden masal öğrenir misin?” dedim. Çocuğun cevabı şöyleydi: “Tamam, ben İnternette indiririm hemen.” Çocuk, ninesi yerine İnterneti tercih etmişti. Karşılaştığımız bu üzücü durum, tıpkı masallardaki gibi pek çok şeyi anlatıyordu.

Bu parçada söylenenlerden aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Yaşamımıza bilgisayarların giderek egemen olduğu
- B) Halkın ortak yaratılarının ancak belirli yerlerde korunabildiği
- C) Büyüklerden masal dinleme geleneğinin zayıfladığı
- D) Çocukların duygu ve düşünce dünyasını biçimlendirmede büyüklerin etkisinin azaldığı
- E) Masallarla birlikte kimi kültürel değerlerin yok olmaya başladığı

LYS 2010

2. Aşağıdakilerden hangisinin bir masalın döşeme bölümünden alındığı söylenebilir?

- A) Pireler berber iken develer tellal iken...
- B) Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.
- C) Uzak memleketin birinde bir padişah yaşarmış.
- D) Padişah işini göredursun, biz gelelim Keloğlan'a.
- E) Sislerin arasından ansızın tek gözlü bir dev belirivermiş.

AYT 2019

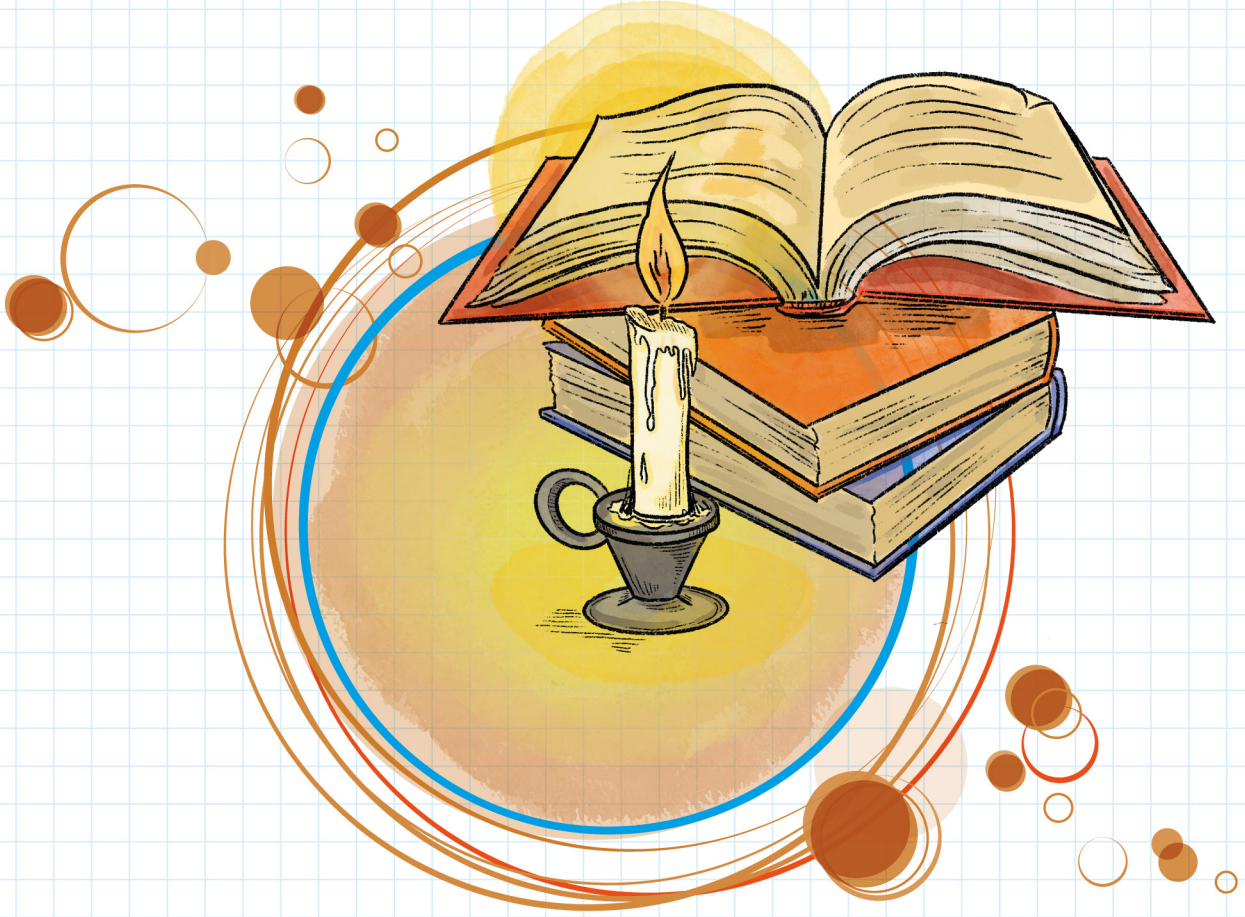
3. Türk kültür tarihinin sözlü ve yazılı kaynaklarından bir bölümünü de masallar oluşturmaktadır. Bu masallardan bazıları eski Türk metinlerinden veya başka dillerden günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Bu çerçevede Türk edebiyatında Uygur Dönemi eseri olan ---- masal özelliği gösteren ilk eserlerdendir. Arap ve İran kaynaklı ---- adlı eser ise Türk edebiyatının farklı dönemlerinde birçok şair ve yazara ilham vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Kalyanamkara ve Papamkara – Binbir Gece Masalları
- B) Kelile ve Dimne – Billur Köşk
- C) Kalyanamkara ve Papamkara – Pañçatantra
- D) Kelile ve Dimne – Pañçatantra
- E) Billur Köşk – Binbir Gece Masalları

AYT 2021

ROMAN

Bilgi Havuzu

Roman; olay ve kişileri ayrıntılı anlatma, uzun çözümlemelere yer verme, betimlemeleri daha çok kullanma, bir ana olay etrafında birçok küçük olaya yer verme gibi özelliklerle hikâye türünden ayrılır.

Yaşanmış ya da yaşanabilir olayları zaman, mekân ve şahıs kadrosu bütünlüğü içinde ayrıntılı anlatan edebî eser türüne roman denir.

Romanın Özellikleri

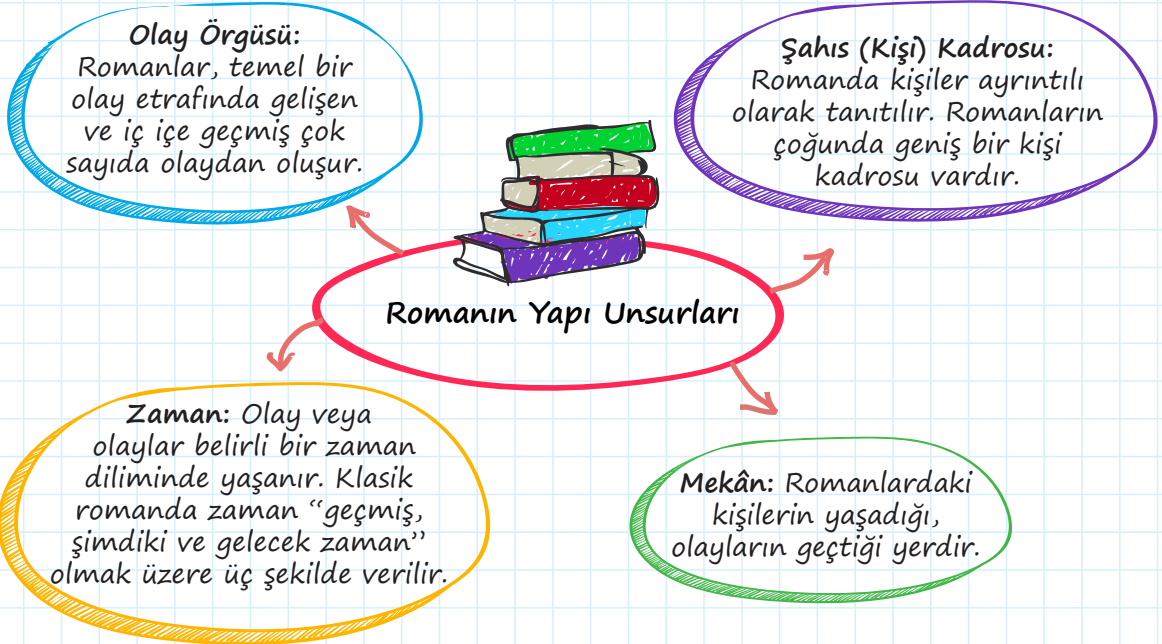
- İnsanı ilgilendiren hemen her konuda yazılabilir.
- Bir ana olay ve etrafında gelişen küçük olaylar dizisi vardır.
- Şahıs kadrosu geniştir ve kişiler tüm yönleriyle ele alınabilir.
- Olay, çevre ve kişiler yaşamdan yola çıkılarak kurgulanan unsurlardır.
- Kişiler, çözümleme ve betimlemelerle ayrıntılı olarak anlatılır.
- İçerisinde ve kurgusunda günlük, anı, mektup gibi birçok farklı türden yararlanılabilir.
- Anlatıda birden fazla bakış açısı kullanılabilir.
- Yazıldığı dönemin zihniyetini yansıtır.
- Serim, düğüm ve çözüm planıyla yazılır.

Roman Türünün Tarihî Gelişimi

Bu türün ilk örneği, İspanyol yazar Miguel de Cervantes'in (Miguel de Servantes) XVII. yüzyılda yazdığı **Don Quijote (Don Kışot)** adlı eseridir.

Roman, Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde Batılılaşma sürecinin bir parçası olarak girmiştir. Bu döneme kadar Türk edebiyatında romanın yerini mesneviler, halk hikâyeleri, **Dede Korkut Hikâyeleri** gibi tahkiye (anlatı) esasına dayanan türler tutmuştur. Roman türü, Türk edebiyatına önce çeviri yoluyla girmiştir. İlk olarak Yusuf Kâmil Paşa, Fransız yazar Fénelon'dan **Telemaque (Telemak)** adlı eseri çevirmiştir. Türk edebiyatında ilk yerli roman Şemseddin Sâmî'nin kaleme aldığı **Taaşuk-ı Talat ve Fitnat**'tır.

Romanın yapısını oluşturan dört temel unsur "olay örgüsü, şahıs (kişi) kadrosu, zaman ve mekân"dır.

Tip: Belli bir sınıfı, zümreyi ya da belli bir insan eğilimini temsil eden kişidir.

Karakter: Romanda olumlu ya da olumsuz yönleri ile verilen, belirli bir tip özelliği göstermeyen kişilerdir.

Konularına Göre Romanlar

1) Tarihî Roman: Tarihteki olay ya da kişileri konu alan romanlardır. Namık Kemal-**Cezmi**

2) Macera (Serüven) Romanı: Şaşırtıcı, sürükleyici, esrarengiz olayları anlatan romanlardır. Polisiye (Agatha Christie [Agata Kristi]-**Nil'de Ölüm**) ve egzotik romanlar (Refik Halit Karay-**Nilgün**) bu gruba girer.

3) Sosyal Roman: Toplumsal ve siyasi olayları, inançları, gelenek ve görenekleri; bazen eleştirel bazen de bilimsel açıdan ele alan romanlardır. Victor Hugo-**Sefiller**

4) Psikolojik Roman (Tahlil Romanı): Kahramanların iç dünyasını ve toplumla ilişkilerini anlatan romanlardır. Mehmet Rauf-**Eylül**

5) Otobiyografik Roman: Yazarın kendi yaşamını anlattığı romanlardır. Peyami Safa-**Dokuzuncu Hariciye Koşuşu**

6) Bilimkurgu Romanı: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerden hareketle gelecekle ilgili kurguların anlatıldığı romanlardır. Jules Verne (Jul Vern)-**Ay'a Seyahat**

7) Fantastik Roman: Olayların hayalî, mekân ve kahramanların olağanüstü özelliklere sahip olduğu romanlardır. Hayal, varsayım ve abartmaya sıkça yer verilir. J. K. Rowling (J. K. Rovling)-**Harry Potter**

8) Biyografik Roman: Alanında ün yapmış kişilerin yaşamının kurgulanarak anlatıldığı romanlardır. Oğuz Atay-**Bir Bilim Adamının Romanı**

Bilgi Havuzu

Nehir Romanı: Bir olayın, durumun, kişinin aynı kahramanlar merkezinde birbirinin devamı olacak şekilde seri hâlinde anlatılması ile oluşan romanlardır. Tarık Buğra-
Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da, Firavun İmanı

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ 1. Egzotik romanın konusu uzak ülkelerdir.
- ☐ 2. Türk edebiyatında Mehmet Rauf'un Eylülü macera romanına örnektir.
- ☐ 3. Romanlar, konularına göre tarihî roman, macera romanı, egzotik roman, otobiyografik roman gibi adlar alır.
- ☐ 4. Romanda kişiler, karakter veya tip özelliği taşır.
- ☐ 5. Hikâyede olayların geçtiği zaman ve mekân belli değilken romanda bellidir.
- ☐ 6. Romandaki varlıkların kişilikleri baştan sona dek konuya uygun nitelikte olmalıdır.
- ☐ 7. Otobiyografik romanda yazar, yaşadığı dönemin önemli bir karakterini bütün yönleriyle işler.
- ☐ 8. Olay örgüsünün kendisinden çok, kişilerin iç dünyasındaki yansımaları üzerinde duran romanlara sosyal roman denir.
- ☐ 9. Şemsettin Sâmî'nin yazdığı Taaşuk-ı Talat ve Fitnat, Türk edebiyatında ilk yerli romandır.
- ☐ 10. Tarihî romanda, yaşanmış bir olay kurgulanarak öğretici bir üslupla anlatılır.

2. **Etkinlik:** Kuyucaklı Yusuf adlı romandan alınan parçadan hareketle aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.

Yusuf ilk defa Edremit'te mektebe gitti. Fakat bu mektep devri pek uzun sürmedi. Buraya geldikleri zaman Yusuf on yaşlarında kadardı. Sarı benizli, nahif, fakat kuvvetli ve dayanıklı bir çocuktü. (...)

Mektep onu sıkıyordu. İlk zamanlarda, yani okuma öğreninceye kadar, devam eden merak ve alakası pek çabuk kayboldu. Bir süre “kıvr zıvr” bilgi sahibi olmak için o “bey çocukları” ile düşüp kalkmayacağını söylüyordu.

Tabii bunlar Şahinde'nin yeni birtakım hücumlarına ve çocuğun istikbaline dair falcılıklarına yol açıyordu. Kaç defa Salâhattin Beye:

— Bey, bu çocuk senin başının derdi demez miyim? İşte, adam olmaktan nasıl korktuğunu gör. İşte, parmağımı basıyorum, bu çocuk ya hamal ya yol kesici olacak... Ama sen kendin sardın başına bu derdi. Kimsede kabahat yok... diye çatmıştı.

— Peki ama, karıcığım, ne istersin bu çocuktan? Bakalım, biraz daha büyüsün, belki biraz heveslenir. Daha köyünden ayrılalı bir sene olmadı bile içinde ne kadar olsa serbestlik arzusu var. Şehirlere alışamadı.

Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf

- a) Kuyucaklı Yusuf konusuna göre roman örneğidir.
b) Olaylar kişinin ağzından aktarılmış olup açısıyla yazılmıştır.
c) Romandaki anlatıcı yazar tarafından oluşturulmuş bir kişidir.
ç) Metinde ve duyularıyla ilgili ayrıntılara yer verilmiştir.
d) Romanda olayın geçtiği mekândır.
e) Metinde gösterme tekniklerinden tekniğine yer verilmiştir..

3. Etkinlik: Aşağıdaki bilgi koridorunda romanla ilgili bazı ifadelere yer verilmiştir. Bilgi koridorunda verilen doğru ifadeleri bulup hangi blokları takip ettiğinizi çözüm kısmına sırasıyla yazınız.

BİLGİ KORİDORU		
1A Romanlarda anlatılan olaylar, gerçeğin bire bir yansımasıdır.	1B Romanlarda olay, mekân, kişi ve zaman unsurlarının bulunması gerekmez.	1C Tip, temsilcisi olduğu toplum katmanını belirgin özellikleriyle yansıtır.
2A Romanlar düş gücüyle tasarlanıp yaratıldığından roman kişileri de kurmacadır.	2B Romanlar giriş, gelişme ve sonuç planıyla yazılır.	2C Romanlarda olay, belirsiz bir zaman diliminde başlar, gelişir ve bir sonuca ulaşır.
3A Romanda kişiler genelde bir engelle karşılaşır ve bu engel çatışmayı doğurur.	3B Yazarın zamana bağlı kalma, gerçek zamanla paralel gitmeye özen gösterme gibi bir zorunluluğu vardır.	3C Romanda iki tip anlatıcı ve bakış açısı vardır.
4A Romanlarda anlatımın temel unsurlarından biri olan kişi, yalnızca insanlardan seçilebilir.	4B Romanlarda anlatıcı gerçek bir kişidir. Yani metnin yazarı ile anlatıcısı aynı kişidir.	4C Romanlarda şahıs kadrosu geniştir ve kişiler tüm yönleriyle ele alınır.
5A Mekân, romanlarda kahramanların sosyal, kültürel ve ekonomik yönden daha iyi tanınması açısından önemlidir.	5B Romanlarda tipler gündelik yaşamda rastlanan sıradan insanlara benzer.	5C Romanda okuyucuyu etkileyecek merak unsurlarına yer verilmez.

Cevap: 1....., 2....., 3....., 4....., 5.....

4. Etkinlik: Nilgün romanından alınan aşağıdaki metni okuyarak romanın yapı unsurlarını ve konusuna göre türünü ilgili boşluklara yazınız.

Kolombo limanında vapurlar karaya yanaşmaz, yolcularını motorlarla sahile çıkarır. Denizin üstü mahşer. Zira bütün Şark ve Uzakşark limanlarında gezginci esnaf vapurlara girip eşyalarını teşhir ederler, mühim alışveriş yaparlar. Transatlantiğe hücum başlamış, gemiden de turist akını istila hareketine geçmiş. Ayrıca rıhtım, süslü ve renkli sepetlerde çay satan çoluk çocuk dolu; her taraf kaynaşma halinde...

(...)

Bir hafta sonra Singapur'da idim.

Nil'i aramaya oradan başladım.

Aramalarım netice vermedi.

Acaba Kalküta'ya mı indi? Filvaki orası Uzakşark sayılmazsa da gazetenin bu işi fazla incelememiş olması mümkündür.

Ne şehir otellerinde ne liman ve polis defterlerinde bir kaydına rastlamadığıma, Cava'ya ayak basmadığına, Manila'ya gitmesi için bir sebep mevcut bulunmamasına göre, muhakkak Kalküta'dadır. Gitmeliyim. Hastalığın sebep olduğu kansızlık azaldıkça Nil'in aşkı kuvvetleniyor.

Refik Halit Karay, Nilgün

Konusuna göre romandır.

Yapı Unsurları	
Olay	
Mekân	
Kişiler	
Zaman	

5. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerin konularına göre hangi roman türlerinden alındığını altlarındaki boşluklara yazınız.

Göğsümde müthiş bir tazyik. Boylu boyunca bir duvarın altında uzanıp kalmışım gibi hava alamıyorum, kollarımdan ve bacaklarımdan hayat çekiliyor.

Yatağa arkaüstü uzanıyorum. O vakit bir çığlık duyuyorum. Keskin, uzun, acı bir haykırış. Hayretle doğruluyorum. Kim bağırdı?

Oh... Fakat ben rahatlıyorum, ben de öyle bağırmak istiyorum, ancak birdenbire etrafımda her şey sönüyor, galip duvarlar uzaklaşıyor. Başımı siyah bir boşluk kaplıyor. Yüzümde soğuk temaslarla uyanıyorum.

Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

a)

Tevfik, Kabasakal kıraathanesinin günden güne artan müdavimlerinin ısrarıyla iki akşam da meddahlık etmeyi kabul etmişti. Söylediği, daha doğrusu temsil ettiği hikâye kahramanlarının tuhaflığı ağızdan ağıza yayılmıştı. Gene Tevfik kibar davetlerinde en parlak numara oluvermişti. Kıraathaneye devam eden birkaç muharrir, ona, hikâyelerini “piyes” hâline sokmayı teklif ettiler. Reddetti. Kendi yarattığı karakterleri her defasında kendi bildiği gibi başka başka konuşturmakta ısrar etti.

Halide Edip Adıvar, Sinekli Bakkal

b)

Ah, bana Avusturya'dan söz etmeyin! Ben belki bir şey anlamıyorum ama Avusturya hiçbir zaman savaş istemedi, istemiyor da. Bizi aldatıyor. Rusya'ya da tek başına Avrupa'nın kurtarıcısı olmak düşünüyor. Velinimetimiz sorumluluğunun farkında, ona sadık kalacaktır. İnandığım bir şey varsa işte bu. İyi ve eşsiz hükümdarımızın yeryüzünde oynayacağı rol pek büyük. O öyle erdemli, öyle iyi kalplidir ki Tanrı yardımlarını ondan esirgemeyecek; bu katilin, bu şeririn kişiliğinde şimdi daha korkunç bir hâl alan devrim ejderhasını ezmeyi başaracaktır. Doğru ya, kan gütmede tek başımızayız. Kime güvenebiliriz, soruyorum size. İngiltere kendi tüccar ruhuyla imparator Aleksandr'ı anlamıyor, anlayamaz da. O İngiltere ki Malta'yı boşaltmayı reddetti. Bizim gizli planlar yaptığımızı düşünüyor. Novosiltsov'a ne dediler? Hiç. Çıkarsız, her şeyi dünyanın iyiliği için isteyen imparatorumuzun fedakârlığını anlamadılar, anlayamazlar da. Ne vaat ettiler? Hiç. Vaatlerinin yarısını bile yerine getirecek değiller. Prusya Bonaparte'ın yenilmez olduğunu, Avrupa'nın onunla başa çıkamayacağını ilan etti.

Lev Nikolayeviç Tolstoy, Savaş ve Barış

c)

6. Etkinlik: Aşağıda numaralanmış bölümde Türk romanındaki ilkler, harflendirilmiş bölümde eser adları verilmiştir. Eserleri, özellikler ile eşleştirerek doğru numarayı ilgili eserin yanındaki daireye yazınız..

IV a EŞLEŞTİRME

I ilk çeviri roman

II ilk psikolojik roman

III ilk realist roman

IV ilk edebî roman

V ilk yerli roman

VI Batı tekniğine uygun ilk roman

VII ilk tarihî roman

a) İntibah

b) Aşk-ı Memnu

c) Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat

ç) Cezmi

d) Eylül

e) Telemak

f) Araba Sevdası

g) Küçük Şeyler

7. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplandırınız.

Ekinler orak bekliyordu. Ova köylerinde düğene bile girilmişti. Ve gökyüzü bir tuhaftı. Rençber alttan alttan korkuyordu. Çarşibelâsı'nın Yusuf, pazar yerinde ikizkaya'ya doğru bakmış bakmış da;

— Kötü gibime gelir, demişti; Allah vere de bi âfat gelmeye.

Gelecek demekti bu. Yaz başlangıcında milleti Yusuf'a nasıl umut inandırmışsa, şimdi de korku inandırıyordu: Yusuf havadan iyi anlardı... elbette.

Nitekim, ikinci demeden, gök deliriverdi: Ortalık karardı... göz alan çakışlar, kulak zarı patlatan gümbürtüler; arkasından da görülmemiş bir sağnak: Yağmur bardaktan değil, kovadan da değil, bin bir kazandan boşanırmış gibi yağıyordu. Derken ceviz gibi dolu yağmaya başladı. Çinko saçaklar delinecek sandılar. Dolunun her biri, denk gelse, bir kafa yarardı. Buna ekin mi dayanır?

— Yağsın diye yalvarın yağmaz, yağmasın Allah'ım deye el açan, bu sefer de böyle yağar... Nedir bu ümmet-i Muhammed'in çektiği!

Bunları, yüksek sesle, Nalbant Mustafa Efendi söylemişti; mırıldanarak -hemen- ekledi:

— Tövbe; tövbe ya Rabbi.

Tarik Buğra, Yağmuru Beklerken

1. Metnin yapı unsurları nelerdir? Tabloya yazınız.

Yapı Unsurları	
Olay	
Mekân	
Kişiler	
Zaman	

2. Metinde çatışma hangi varlıklar arasındadır?

.....

3. Metin hangi bakış açısıyla yazılmıştır?

.....

4. Metin konusuna göre hangi roman türünden alınmıştır?

.....

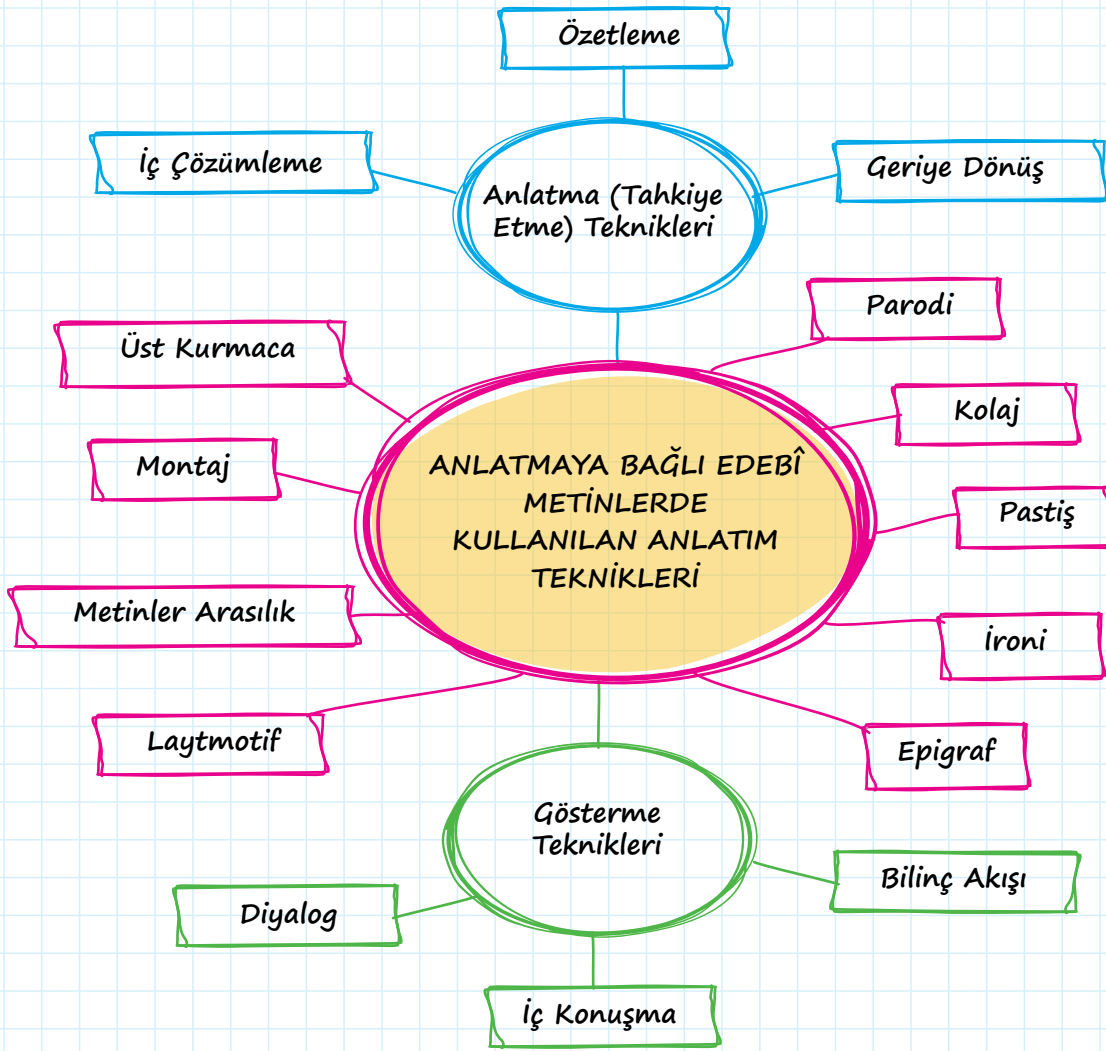
5. Metinde kullanılan üslupla ilgili hangi çıkarımlar yapılabilir?

.....

Bilgi Havuzu

Pastiş, parodi, laytmotif, ironi, epigraf, kolaj, montaj, üst kurmaca, metinler arasılık daha çok romanda kullanılan anlatım teknikleridir.

Anlatmaya bağlı edebî metinlerde (masal, fabl, destan, halk hikâyesi, mesnevi, manzum hikâye, hikâye, roman) **gösterme** (iç konuşma, bilinç akışı, diyalog), **anlatma** (geriye dönüş, özetleme, iç çözümleme), **metinler arasılık**, **parodi**, **pastiş**, **ironi**, **kolaj**, **montaj**, **epigraf** (tanımlık), **üst kurmaca**, **laytmotif** gibi **anlatım tekniklerinden** yararlanır. Hikâye konusu işlenirken **gösterme** ve **anlatma (tahkiye etme)** tekniklerini öğreniniz.

Metinler Arasılık: Her metnin açık ya da kapalı biçimde önceki metinlerden, yazınsal gelenekten izler taşıdığı görüşünü temel alır. Bu teknikte yazar, eserini oluştururken kendinden önce yazılmış metinlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki kurar. Metinler arasında ilişki kurulurken farklı tekniklerden (**pastiş**, **parodi**...) yararlanır.

Pastiş: Üslubun veya çeşitli metin türlerine (**şiir**, **masal**, **destan**, **mektup vb.**) özgü biçim ve anlatım özelliklerinin taklididir.

ÖRNEK

Latife Tekin'in **Sevgili Arsız Ölüm** adlı eserinde masal ve halk hikâyesi türlerinin, İhsan Oktay Anar'ın **Puslu Kıtalar Atlası** adlı eserinde **Binbir Gece Masalları**'nın biçim ve anlatım özelliklerinden yararlanılması pastişe örnek verilebilir.

➤ **Parodi:** Daha önceden yazılmış bir metnin konu / içerik yönünden örnek alınmasıdır. Eserin bütünü veya bir kısmı örnek alınabilir.

ÖRNEK

Orhan Pamuk'un **Benim Adım Kırmızı** romanında Umberto Eco'nun (Umberto Eko) **Gülün Adı** adlı eserinin içeriği örnek alınarak parodi tekniğinden yararlanılmıştır. Her iki romanda olayların tarihî bir dönemde geçmesi, cinayet unsurunun kullanılması, olayların sınırlı bir zaman dilimi içinde geçmesi, cinayetlerin dışarıdan gelen biri tarafından çözülmesi, yerleşik değerlere karşı çıkanın cezalandırılması şeklindeki örtüşük öğeler parodi tekniğinden yararlanıldığını gösterir.

➤

Kolaj: Farklı söylem alanlarına ait metin parçalarının (sözlük, ansiklopedi, şiir, deneme, mektup, günce, haber, afiş, ilan, resmî belge, gazete manşeti vb.) kendi özgün biçimleriyle ana metne yerleştirilmesiyle yapılır. Bu metin parçaları yazarın kendisi tarafından da oluşturulabilir.

ÖRNEK

Oğuz Atay, **Tutunamayanlar** adlı romanına manzum destan, piyes, ansiklopedi, mektup, günlük, arşiv belgesi, nüfus cüzdanı sureti gibi farklı alanlara ait metin parçaları yerleştirilerek kolaj tekniğini kullanmıştır.

➤

Montaj: Başka bir yazara ait veya anonim bir metnin doğrudan alıntılanması şeklinde uygulanır. Ana metne monte edilen alıntı, metni anlamsal boyutta destekler ve içeriği besleyip zenginleştirir.

ÖRNEK

Ayşe Kilimci'nin **Kuytuda** adlı hikâyesinde Tefik Fikret'e ait "Düşün: Bugünkü adımlar hazırlıyor yarını / Koşan elbet varır, düşen kalkar / Kara taştan su damla damla akar / Birikir sonunda bir gümüş göl olur." mısralarının ve Edip Cansever'in **İdris'le Konuşma** adlı şiirinden alıntılanan "Yalnızlık, sevmesini bilmeyenlerin icadı." mısrasının metne monte edilmesi montaj örneğidir.

➤

Epigraf (Tanımlık): Eserin veya eserdeki bölümlerin başında yer alan, okuyucuyu metne hazırlayan, eserin ana fikrini özetleyen, eser veya bölüm hakkında ön bilgi edinmeyi sağlayan, okura yazarın kaynakları hakkında fikir veren alıntı ifadelerdir.

ÖRNEK

Ahmet Ümit'in Hristiyanlık ve İncil ile ilgili bilgiler barındıran ve bir seri katilin ardındaki sır perdesini aralamaya çalışan **Kavim** adlı romanında Eski Ahit'ten alıntılanan "Öldürmeyeceksin. Eski Ahit, Çıkış, 20:13." ifadesi epigraf olarak kullanılır. Yazar bu yolla okurunu metne hazırlar, romanına başlamadan önce okurunun metinde karşılaşacağı konu ile ilişki kurmasını sağlar.

➤ **ironi:** Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etmektir. Doğrudan doğruya değil ima ederek, görünenin altındaki karşıt anlamı vurgulayarak ince bir alayla eleştirme esasına dayanır.

ÖRNEK

Kesin, sarsılmaz ve sağlam oldukları için bu hükümleri onun değil çiğnemek, kabul etmemesi yahut kendisiyle hesaplaşıp onların yerine yenilerini koymak gibi hem gereksiz hem de tehlikeli bir maceraya atılması mümkün değildi. Kasaba cemaatinden olanların çoğu, vicdan denilen baş belasından kurtulmuş oluyordu. Çünkü doğruyu örf ve âdetler nasıl olsa gösterdiğine göre onu bulmak için kafa patlatmak artık şart değildi.

İhsan Oktay Anar, *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*

Çözümleme: Bu parçada İhsan Oktay Anar; özellikle küçük ve kapalı toplumlarda örf ve âdetlere körü körüne bağlanmayı, onları eleştirme ve sorgulama bilincinden yoksun olmayı, bu durumun “birey olma”yı engellemesini ince bir alayla eleştirerek ironi tekniğinden yararlanmıştı.

➤ **Üst Kurmaca:** Yazma sürecinin de romanın konularından biri olarak kurgulanmasıdır. Eserin nasıl yazıldığı, roman sanatıyla ilgili kimi hususlar kurmaca metnin bir parçası durumuna getirilir. Anlatıcı, okurla irtibat hâlinde; okur bir kurmaca metin okuduğu gerçeği ile yüzleştirilir.

ÖRNEK

(...) kendisine adının ilk harfiyle Ka denmesini tercih ettiğini, bu kitapta da öyle yapacağımı hemen söyleyeyim. (...) Yolun açık olsun sevgili Ka... Ama sizi kandırmak istemem: Ka'nın eski bir arkadaşım ve Kars'ta başına gelecekleri daha bu hikâyeyi anlatmaya başlamadan biliyorum ben.

İpek o ana kadar ne benim, ne de benim aracılığımla bu hikâyeyi izleyen sizlerin hayal edemeyeceği kadar güzeldi. Onu ilk defa o yemekte karşımda gördüm ve içimi bir kıskançlık, şaşkınlık sardı, aklım karıştı. Sevgili arkadaşımın kayıp şiir kitabının bölük pörçük hikâyesi bir anda gözümde derin bir tutkuyla ısıldayan bambaşka bir hikâyeye dönüştü. Elinizdeki bu kitabı yazmaya o sarsıcı anda karar vermiş olmalıyım.

Orhan Pamuk, *Kar*

Çözümleme: Yukarıdaki örneklerde anlatıcı, romandaki varlığını hissettirerek kimi zaman kahramanla, kimi zaman okurla iletişim kurmuştur. Romanın yazılma sürecini, roman yazma fikrini nasıl edindiğini okura anlatmıştır. Okur anlatının bir kurmaca olduğunun farkındadır.

➤ **Laytmotif:** Eserde düzenli ya da düzensiz aralıklarla tekrar edilen davranış, söz öbeği ya da nesneleri ifade eder. Tekrar edilen öğelerin bir amaca hizmet etmesi ve eseri bütünlemesi esastır.

ÖRNEK

Oğuz Atay, *Tutunamayanlar* adlı eserinde başkahraman Turgut Özben'in yaşadığı yabancılaşma duygusunu ifade edebilmek amacıyla kahramanına “Bat dünya, bat.” ifadesini tekrar ettirir. Eserin bütününde belirli bir amaç doğrultusunda tekrar edilen ve özel bir anlam taşıyan bu cümle bir laytmotif örneğidir.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Puslu Kıtalar Atlası ve Binbir Gece Masalları'ndan alınan örnek metinleri karşılaştırınız. Puslu Kıtalar Atlası'nda pastiş tekniğinden nasıl yararlanıldığına dair çıkarımlarınızı ilgili alana yazınız.

Örnek: Rivayet ederler ki, Bağdat Acem mülkü olmadan çok önce bu kentte hırsızın biri açılmadık kilit, girilmedik ev, soyulmadık konak bırakmıyor, gözden sürmeyi, alttan minderi, parmaktan yüzüğü, kulaktan küpeyi çalıp gününü gün, gecesini sefa eyliyordu.

İhsan Oktay Anar, Puslu Kıtalar Atlası

Örnek: Anlatırlar ki -ancak Allah bilgedir, her şeyi bilir, kesin kudret sahibi ve hayırseverdir- eski çağlarda, ömrün ve ânın akışı içinde, Sâsânî hükümdarları içinde, Hint ve Çin adalarında hükmeden, orduların ve kavimlerin, hizmetinde olanlarla kalabalık maiyetinin efendisi olan bir hükümdar, bu hükümdarın da iki oğlu varmış: biri büyük, biri küçük.

Çev. Âlim Şerif Onaran, Binbir Gece Masalları

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinleri okuyarak soruların cevaplarını ilgili alanlara yazınız.

Örnek: Dirmit derin bir soluk alıp rahatladı. Babasının arkasından, kesik kesik soluyan annesine gülerek kafa salladı. Sabah erkenden kalkıp kuşkuşotunu aramaya parka gitti. Onu at kestanesinin altında sere serpe yatarken buldu. Sevinçle yanına oturdu. Kuşkuşotu Dirmit'e bir kış neler yaptığını sordu. Dirmit, yaptıklarını kuşkuşotuna anlattı. Ona her şeyi merak ettiğini ama çok az şey bildiğini söyleyip yakındı. Kuşkuşotu ona akıl verdi. Kitap okursa bir dolu şey öğrenebileceğini söyledi. Dirmit kuşkuşotuna okuldaki kitaplıktan söz etti. Ama utandığı için gidip diğer çocuklar gibi orada kitap okuyamadığından yakındı. Kuşkuşotu Dirmit'i karşısına aldı. Ona utanırsa hep çok az şey bileceğini anlattı. Utanmaması için onu tembihledi.

Latife Tekin, Sevgili Arsız Ölüm

1. Yukarıdaki metinde masal türü ile ilişkilendirilebilecek hangi özellikleri tespit ettiniz?

4. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.

a) Adalet Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak* romanında Cumhuriyet konulu bir şiire, Aydın adlı karakterin anı defterinden alıntılara, *Ulus* gazetesinden bazı haberlere yer vererek tekniğinden yararlanmıştır.

b) Amin Maalouf'un (Amin Mâluf) *Empedokles'in Dostları* adlı eserinin başlangıcında Romanlar Tarih'in kusurlarından doğar.

NOVALIS, *Fragmanlar*

ifadesi yer alır. Eserin başında yer alan bu alıntı tekniğinden yararlanıldığını gösterir.

c) Ayşe Kilimci'nin *Sonsuzcu* adlı hikâyesinde Tagor'un "Biz, bütün kelimeleri bırakıp daima sessiz olana sapıyoruz. Ellerimizi ümidin ötesindeki şeyler için bile boşluğa uzatıyoruz." cümlesine yer verilmesi tekniğinden yararlanıldığını gösterir.

5. Etkinlik: Alev Alatlı'nın *Schrödinger'in (Şirodinger) Kedisi: Rüya* adlı eserinden ve *Gençliğe Hitabe*'den alınan örnek metinleri karşılaştırınız. Alev Alatlı'nın hangi anlatım tekniğinden yararlandığını gerekçeleriyle birlikte ilgili alana yazınız.

"Ey, Türk gençliği! Birinci vazifen afaziden kurtulmaktır!" dedi Fazıla, "Kuruluş günlerinde birbirimize böyle seslenirdik, 'Ey, Türk gençliği! Birinci vazifen afaziden kurtulmaktır!'"

Alev Alatlı, *Schrödinger'in Kedisi: Rüya*

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mustafa Kemal Atatürk, *Gençliğe Hitabe*

6. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerde hangi anlatım tekniğinin kullanıldığını gerekçeleri ile yazınız.

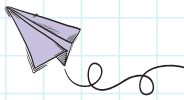
a) Yatılı okulda şimdiye kadar saltanat sürmüş müdürlerden altısının fotoğrafları ve ikisinin yağlı boya portresi bu salonun duvarlarından birine asılıydı. Müdürlerin resimlerinin altında muavinlerin daha küçük fotoğrafları vardı. Ancak bu küçük resimlerdeki şahıslar da nemrutlukta müdürlerden geri kalmıyor, tokat, cetvel, değnek gibi silahlar aracılığıyla cehaletle yıllardır savaştıklarından olsa gerek, gözlerinde bir öfke ateşi ısıltı ısıltı parlıyordu.

İhsan Oktay Anar, Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri

b) Kafamın bir kısmının sürekli olarak Füsün'a takılmış olduğunu, Berrin ile konuşurken sırtım yönünde, arkalarda bir yerde Füsün'un oturduğunu içimde hep hissettiğimi, hep onu düşündüğümü, yalnız okurlardan değil, kendimden de utançla saklamaya çalıştım, ama yeter! Zaten görüyorsunuz, başaramadım. Bari bundan sonra okura dürüst olayım.

Canım nişanlım, konunun sahte çanta değil, hakiki ve dolayısıyla daha vahim bir şey olduğunu hemen anlayarak korkuyla gözlerini açınca, ona okurların ve müze ziyaretçilerinin ta ilk eşyadan beri bildiği hikâyeyi anlatmaya başladım.

Orhan Pamuk, Masumiyet Müzesi

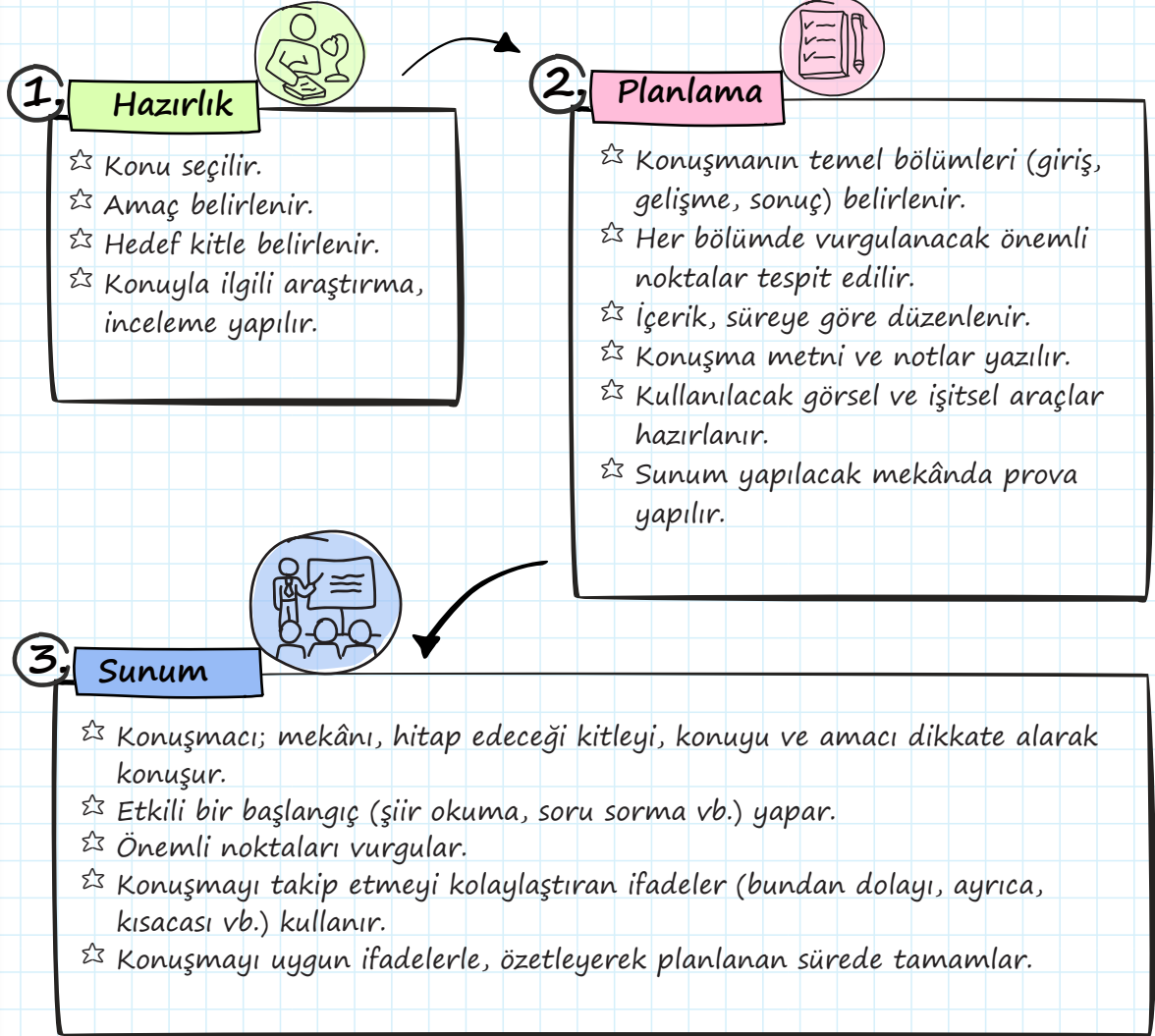

Eğitim ekmek ve sudan sonra halkın en zorunlu ihtiyacıdır.

Dante Alighieri

Konuşma, en kolay iletişim kurma yollarından biridir. Günlük hayatta sokakta, evde, okulda farkına bile varmadan gerçekleştirilen konuşmalar hazırlıksızdır. Hazırlıklı konuşmalar ise belli bir plan dâhilinde yapılır. Hazırlıklı konuşma yapabilmek için önceden belirlenmiş, sınırları çizilmiş bir konu hakkında araştırma yapmak ve bilgi sahibi olmak gerekir. Bu tür konuşmalar bilgi vermek, deneyimleri paylaşmak amacıyla yapılır; bu tür konuşmaların ne zaman ve nerede yapılacağı bellidir.

HAZIRLIKLI KONUŞMALARDA ÜÇ AŞAMA BULUNUR:

Kutadgu Bilig'den

Öküş sözleme söz birir sözle az
Tümen söz tüğünün bu bir sözde yaz

Kişi söz bile koptı boldı melik
Öküş söz başıg yirke kıldı kölik

Günümüz Türkçesi

Sözü çok söyleme, sırasında ve az söyle;
Binlerce söz düğümünü bu bir sözde çöz.

İnsan söz ile yükseldi ve sultan oldu;
Çok söz başı, gölge gibi yere serdi.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin kısaltmalı yazımıyla ilgili iki farklı öneride bulunulmuştur. Önerilerden doğru olanı örnekteki gibi yuvarlak içine alınız.

CÜMLELER	1. ÖNERİ	2. ÖNERİ
Bu konu hakkında <u>Türk Dil Kurumundan</u> cevap bekliyoruz.	TDK'dan	TDK'den
Uzun yıllar <u>Çukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinde</u> çalıştım.	ÇUKOBİRLİK'te	ÇUKOBİRLİK'nde
Uzunluğu 7 <u>metrenin</u> altında olan bir tekneyle açıldık denize.	m.nin	m'nin
Bu değişiklikle evin genişliği 157 <u>metrekareye</u> ulaştı.	m ² 'ye	m ² 'ye
Biletimi <u>Türk Hava Yollarının</u> satış bürosundan almıştım.	THY'nin	THY'nin
Son bir haftadır rüzgâr <u>kuzeybatıdan</u> esiyor.	KB'dan	KB'den
Bu programla ilgili görüşlerimi <u>Radio Televizyon Üst Kuruluna</u> yazdım.	RTÜK'na	RTÜK'e
Fuzûlî, XVI. <u>yüzyılda</u> yaşamış; duygu ve hayal inceliğiyle tanınmıştır.	XVI.yy.'da	XVI. yy.da
<u>Türkiye Büyük Millet Meclisine</u> sunulan kanun teklifi görüşülüyor.	TBMM'ye	TBMM'ne

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları cümlelerde kısaltmalarla ilgili yazım yanlışı yapılmamış ise “✓”, yapılmış ise “✗” ile işaretleyiniz.

✓ ✗ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ a) Geçen yıl ODTÜ'den mezun olduktan sonra bir şirkette işe girmiş.
- ☐ b) Öğrencilerin birkaçı üniversite sınavına İTÜ'nde girecekmiş.
- ☐ c) Yapacağımız etkinliğe prof. dr. Erol Gemici de katılacakmış.
- ☐ ç) Bu belgesel TRT'den alınan izinle diğer kanalda yayımlanmış.
- ☐ d) TOKİ'nin sağladığı imkânlarla almış oturduğu evi.
- ☐ e) TC sınırları içerisinde özgürce yaşayabilirsiniz.
- ☐ f) Beş litre zeytinyağı yaklaşık 4,5 kg. ye eşittir.

3. **Etkinlik:** Tabloda yer alan kurum, kuruluş adlarına akılda kalıcı kısaltmalar bulmaya çalışınız. Bulduğunuz kısaltmaları ilgili kutucuğa yazınız. Daha sonra Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'nda yer alan "Kısaltmalar Dizini"ne bakarak kendi yazdığınız kısaltma ile dizindeki kısaltmayı karşılaştırınız.

Kurum ve Kuruluş Adları	Bulduğunuz Kısaltma	Yazım Kılavuzundaki Kısaltma
Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü		
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü		
Karabük Demir Çelik Fabrikaları		
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı		
Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu		

Bilgi Havuzu

Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır. Bu kısaltmaların sonunda nokta işareti yer almaz.

Bilgi Havuzu

Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçü birimlerinin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, unvan veya rütbe ise kısaltmadaki ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur. Bu kısaltmaların sonuna nokta konur.

Bilgi Havuzu

Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır. Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

Bilgi Havuzu

Büyük harflerle yapılan bazı kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür. Bu kısaltmalarda bazen kelimelerin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur: TÜBİTAK, ASELSAN...

4. **Etkinlik:** Aşağıda verilen kelimelerin kısaltmalarını birer cümlede kullanınız.

Almanca

cadde

santimetre

kilogram

profesör

televizyon

avukat

albay

kilometrekare

edebiyat

numara

Bilgi Hazinesi

Kısaltmalara ek getirilirken

- ☆ Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır.
- ☆ Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır.
- ☆ Kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır.
- ☆ Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

1. Gene ardımdan yetişen dalga beni bir anda kendi içinde yirmi otuz ayak boyu derine yuvarladı, çok büyük bir güçle karaya doğru hızla alabildiğine sürüklendiğimi duydum ama soluğumu tuttum, var gücümle daha da ileri yüzmeye çalıştım. Tam soluğum tükeneyeceği sırada yukarıya doğru yükseldiğimi duydum, kafamla ellerimin suyun yüzüne çıktığını görerek birden rahatladım. Bu durumda iki saniye bile kalamadım ama yeni bir güç, bir soluk kazanarak epeyce canlandım.

Bu parçada

- I. Betimleyici
II. Öyküleyici
III. Tartışmacı

anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2. İki sene evvel küçük bir ameliyattan sonra gene burada uzanmıştım. Gene aynı yerde duran şu yazı masasında operatör, deftere bir şeyler yazıyor ve benimle şakalaşıyordu:
— Sen izci misin? Bu metaneti nereden öğrendin? Bak, bacağıın iyi olsun futbol oynayacaksın! Fakat oynamasan daha iyi. Hastalık tamamıyla geçse bile o bacağı yorma!

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Geriye dönüş B) İç çözümleme
C) İroni D) Parodi
E) Pastiş

3. Aslında Moğol genel valileriyle arası iyi olduğundan herhangi bir sancak beyinden korkusu da yoktu. Geldi geleli biraz da gönül eğlendirmek için tutturduğu saygılı davranışı, kahkahayı patlattıktan sonra bıraktı, kasılarak yabancılara döndü. Kasıntısı hemen geçip gözlerini kuşkuyla kırıştırdı. Şövalye can sıkıntısıyla suratını asmış, Uranha büsbütün donuklaşmıştı.

Bu parçanın konusu bakımından aşağıdaki roman türlerinden hangisine örnek olduğu söylenebilir?

- A) Fantastik B) Macera C) Polisiye
D) Sosyal E) Tarihî

4. I. Recep ile beş adamı İstanbullu Hoca'yı yatsıdan iki saat sonra müezzinin evinden aldılar. Kafle şafaktan önce Yakasaray köyünün üstündeki konakta idi.
II. Birbirinizden pek hoşlanacağınızı sanırım. Allah'a ısmarladık efendim. Ziyaretinize yine geleceğim. Ben istasyonda kalıyorum, gerekirse oradan ararsınız.
III. Evden çıkarken kardeşlerine veda etmedi, ağlayarak boynuna sarılmak isteyen annesini sinirli bir hareketle göğsünden itti.
IV. Bunu en yakın ahabım Yüzbaşı Hamdi Bey'e bile anlatabileceğimi zannetmiyorum. İnşallah bundan böyle hepimiz yeni bir dostluk kazanmış oluruz.
V. Onun fikirlerinde ve duygularında hiçbir şey değişmemiştir. Bu gidişten o da memnun değil, ne bu yaşayış tarzını ne evlerine girip çıkan insanları o da beğeniyor.

Numaralandırılmış metinler bakış açılarına göre ikiye bölünebilir. Hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bacıbey, Köslük Meydanı'na doğru kararlı adımlarla yürüdü. Farkında değildi ama çok acele bir işe yetişecekmiş gibi hızlanıyordu. Keyifli düşünlerin, Ahi derneklerinin kurulduğu, savaşıların gerektiğinde toplanıp uç işlerini konuştukları meydan bomboştı. Söğütlüyü toplantıya çağırmak için kullanılan deve derisinden koca kös, üstü örtülü sekinin yanında duruyordu. Bacıbey tokmağı aldı ancak oğlu öldürülmüş bir ananın duyabileceği ağır bir hınçla vurmaya başladı.

Bu metinle ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Olay: Toplantı kösünün çalınması
B) Mekân: Köslük Meydanı
C) Şahıs kadrosu: Bacıbey
D) Zaman: Şafak vakti
E) Bakış açısı: Hâkim

6. Kerim Çelebi, kendisinden üç yaş küçük olan Orhan Bey'in en çapraşık durumlara hemen bir çıkar yol bulmasını çok beğeniyordu. Daha da beğendiği bu çarelerin kolay, kestirme, adamına, yerine uygun oluşuydu. Okumayı altı yaşındayken sökmüş, sekizinde en önemli at yarışını kazanmıştı. Şimdi on üçünü bitirirken silah öğretmeni Kaplan Çavuş'un dediğine bakılırsa derisine degecek kılıç buralarda hemen hemen yok gibiydi.

Bu parçaya göre Orhan Bey aşağıdakilerin hangisiyle nitelendirilemez?

- A) Pratik zekâlı
B) İleri görüşlü
C) Yetenekli
D) Silahşor
E) İyi binici

7. Roman ve hikâye ile ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisi yanlıştır?

- A) Romanda kişi ve mekân betimlemeleri hikâyedekine göre daha az ayrıntılıdır.
B) Romanda olaylar zinciri söz konusu iken hikâye tek olay üzerine kurulur.
C) Romanda kişi kadrosu hikâyedekine göre daha geniştir.
D) Romanda zaman hikâyedekine göre daha uzundur.
E) Romanda mekân hikâyedekine göre daha çok ve çeşitlidir.

8. Ne gelirdi elden! Her zaman yanlışlar işlemek, benim için hiç de yadırganacak bir şey değildi. Bu işin dönüşü yoktu artık. Baştan düşünüyordum, uğrunda evimi, babamın bütün güzel öğütlerini hiç saydığım tatlı yaşayışın tam tersine, yeteneklerimle hiç uzlaşmayan bir işe saplanmışım; işte şimdi bir zamanlar babamın öğütlediği orta yaşayışın tam içine ya da aşağı tabakanın en üstüne düşüvermişim. Oysa bu yaşayışı baştan benimsemiş olsaydım hem yurdumda kalabilir hem de dünyanın tanımadığım bucaklarında böylesine yıpranmazdım.

Bu parçadaki kahraman üzerinde hâkim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Endişe
B) Özlem
C) Pişmanlık
D) Sevgi
E) Sitem

9. Yüzüne su çarptı, eliyle çenesinin altını ve ensesini yıkadı. Sonra şapkasını başına geçirdi, su kenarından biraz uzaklaştı, dizlerini kaldırarak kollarını dizlerinin üstünde kavuşturdu. Onun yaptığına dikkat eden Lennie (Leni), tıpkı tıpkısını onu taklit etti. Geri çekildi, oturup dizlerini kaldırdı, elleriyle dizlerini tutarak acaba tam usulünce yapabildim mi gibilerden baktı. Tıpkı George'un (Corç) şapkasına benzesin diye de şapkasını biraz daha kaşları üstüne yıktı.

Bu parçada

- I. Olay örgüsü
II. Mekân
III. Zaman
IV. Kişiler

unsurlarından hangileri belirgin değildir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

10. Elleri dizlerinde bu şekilde otururken çok derli toplu ve düzenli birine benziyordu. Aşağı sarkık yeğinin altında, ateşin hafifliği ve geçiciliğine karşılık kendi önemini ve kalıcılığını vurgulamak istercesine tımturaklı bir sesle ve vaaz verir gibi gürültüyle çalışan bir cep saati vardı. Bacakları muntazamdı. Onları sıkı sıkı saran, parlak ve iyi cins kumaştan yapılmış kahverengi çorapları, gösterişli olmasalar da şık görünümlü ayakkabıları ile ayakkabı tokaları vardı.

Bu parçada

- I. Açıklayıcı
II. Betimleyici
III. Öyküleyici
IV. Tartışmacı

anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve IV

1. Ateş üstünde yatar gibi müthiş ısıraplarla sabaha kadar kıvrandı durdu. İlk tanıştıkları günden beri Mehpeyker'den gördüğü muameleleri bir sinema şeridi gibi gözünün önünden geçirdi. Hepsi yalan, hepsi yapmacıktı. Hatta en samimi davranışları bile içten pazarlıklı, şeytanca birer kurnazlıktan ibaretti. Buna karşılık küçük yaştan beri annesinden gördüğü şefkatli muameleleri hatırladı. Biraz rahatsızlansa zavallı kadıncağızın sabahlara kadar üzüntüden gözüne uyku girmez; üzüntülerine, sevinçlerine, her şeyine ortak olurdu.

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Pastiş B) Parodi C) İroni
D) Geriye dönüş E) İç çözümleme

2. Görünüşte Şevket de bu fikirde idi.
— Baba, hayat değişmiş, diyordu. Emin ol ki bu eğlencelerde zannettiğin kadar korkulacak bir şey yok. Şimdi bütün dünya böyle. Ne yapalım? Asrın icabatına uymaya mecburuz. Sen başka bir zamanın adamı olduğun için bunların ne kadar tabii ve zaruri şeyler olduğunu görmüyorsun. Ali Rıza Bey evvelâ şaşırdı. Oğlunun da öteki çocukları gibi değiştiğine, bozulduğuna hükmetti.

Bu parçada aşağıdaki çatışma türlerinden hangisinin örneği vardır?

- A) İyilik-kötülük çatışması
B) Toplumsal sınıf çatışması
C) Kuşaklar arası çatışma
D) Hayal-hakikat çatışması
E) Bencillik-fedakârlık çatışması

3. Bu dünyada sana kötülük yapmak isteyen insanlar çıkacak karşına ama unutma ki iyilik yapmak isteyen insanlar da çıkacak. Kimi insanın yüreği karanlık, kimininki aydınlıktır. Geceyle gündüz gibi! Dünyanın kötülerle dolu olduğunu düşünüp küsme, herkesin iyi olduğunu düşünüp hayal kırıklığına uğrama! Kendini koru kızım, insanlara karşı kendini koru!

Aşağıdakilerden hangisi bu sözleri söyleyen kahramanın bir özelliğidir?

- A) Kararsız B) Gerçekçi C) Meraklı
D) Şüpheli E) Öz güvenli

4. Gregor Samsa bir sabah huzursuz düşlerinden uyandığında kendini yatağında kocaman bir böceğe dönüşmüş buldu. Panzer gibi sert sırtının üzerinde yatıyordu ve başını biraz kaldırdığında tepesinde, yorganın neredeyse kaymak üzere olduğu kubbe gibi yuvarlak, kahverengi, yay biçiminde sert çizgilerle boğum boğum olmuş karnını gördü. Geniş gövdesine oranla pek cılız görünen bir sürü bacağı gözlerinin önünde çaresizce çırpınıyordu.

Bu parçada

- I. Benzetme
II. Tanık gösterme
III. Karşılaştırma
IV. Tanımlama

düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) II ve IV

5. I. Kara Osman Bey, birden insanı gerçekten şaşırtacak kadar rahmetli babası Ertuğrul Gazi'ye benzemişti. Ertuğrul Bey de vuruşma önceleri böyle heybetlenir, görünüşü, en yüreksiz savaşçılara bile güven, cesaret, vuruşma isteği verirdi.
II. Dover'a (Dovır) öğleden önce sağ salim varmayı başaran posta arabasının kapısını her zaman olduğu üzere Royal George (Royıl Corç) Otel'i'nin baş teşrifatçısı açtı. Kışın, bir posta arabasının Londra'dan gelebilme başarısını gösterdiği ve birlikte gelen bu maceraperest yolcu da bundan dolayı kutlanmayı hak ettiği için adam bu hareketi bir tören havasında yapmıştı.

Numaralanmış roman kesitlerinde hâkim olan duygular hangi seçenekte bir arada verilmiştir?

I	II
A) Sevgi	Yalnızlık
B) Saygı	Güven
C) Korku	Merhamet
D) Beğeni	Takdir
E) Güven	Sevgi

6. Bay Lorry (Lori) kahvaltısını bitirince sahilde dolaşmak için dışarı çıktı. Küçük, eğimli arazisiyle Dover kasabası kendini sahilden gizleyerek bir deve kuşu gibi başını beyaz tepelerin içine sokmuştu. Sahil, taş yığınlarının sağa sola savrulduğu bir çöle benziyordu. Deniz sevdiği işi yapıyordu, sevdiği iş de yok etmekte. Sokaklara öylesine ağır bir balık kokusu sinmişti ki hastalıklı bir balığın, hastalıklı bir insan gibi denize batırılıp çıkarıldığı düşünülebilirdi.

Bu parçanın yapı unsurları ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Olay, Bay Lorry'nin sahilde dolaşmasıdır.
 B) Olayın zamanı sabah vaktidir.
 C) Gözlemci bakış açısı kullanılmıştır.
 D) Mekân, deniz kenarındaki Dover kasabasıdır.
 E) Mekânı tanıtırken betimlemeler yapılmıştır.
7. **Aşağıdaki parçaların hangisinde farklı bir anlatım biçimi kullanılmıştır?**
- A) Yolculuğumuzun altıncı günü Yarmouth (Yârmıt) sularına vardık; rüzgârın karşıdan esmesi, havanın da durgun oluşu yüzünden fırtınadan beri pek az yol alabilmiştik.
 B) Bana tavsiyede bulunan nazik kimseler tarafından Fransa'ya gitmem gerekli görüldüğünden gitmek istediğimi ancak yetim olduğum ve bana eşlik edecek bir arkadaşım olmadığı için yolculuğu değerli bir beyefendinin himayesi altında yapmamın yerinde olacağını belirttim.
 C) Geniş ahırın bir köşesinde yeni gelmiş kocaman bir ot yığını vardı, yığının üstünde dört çatallı bir yaba tavanda bir makaraya asılmıştı. Ot yığını ahırın öbür ucuna doğru bir dağ yamacı gibi iniyordu ve yeni gelecek otlar için bırakılmış bir boşluk görülüyordu. Her iki yanda yemlikler vardı.
 D) Gerçekten de kapıyı açmak, kendini göstermek ve firmanın temsilcisiyle konuşmak istiyordu. Israrla dışarı çıkmasını isteyenlerin onu gördüklerinde ne diyeceklerini pek merak ediyordu.
 E) Bir su yılanı ağır ağır dereyi çıkıyordu. Başı, küçük bir periskop gibi sağa sola çevriliyordu. Durgun su kısmını boylu boyunca geçerek suyun derin olmayan yerinde kımıldamadan onu gözetleyen bir balıkçı kuşunun pençelerine attı kendini.

8. Gregor (Giregor), yarası nedeniyle hareket kabiliyetini tümüyle kaybetmediyse de odasında dolaşmak için yaşlı bir gazi gibi uzun zamana ihtiyaç duysa da yukarılara tırmanması artık söz konusu değildi. Bu kötü durumu kendisine unutturacak başka bir şey kazanmıştı, o da akşamları iki saat öncesinden gözlerini diktği oturma odasının kapısının açılmasıydı.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin yerine kullanılamaz?

- A) tamamen B) yetenek C) yitirmek
 D) mevzubahis E) başarmak

9. **Aşağıdaki parçaların hangisinde bilinç akışı tekniği kullanılmıştır?**

- A) Benzi sararır gibi oldu. Şöyle bir sallandı. Bütün gördüklerine bir daha, bir daha baktı. Ve Osmancık gerçek duygusunu yitirdi, gerçekten koptu. O kadar ve öylesine ki pencereye doğru yürüdü, bakıp karşıda bir yaz bahçesi ve bahçede de Malhun Hatun'u görmek için!
 B) Derken seyirciler arasında bir kaynaşma başladı. Kızak çingirakları ve köpeklerle bağırarak kızak sürücülerinin sesleri duyuluyordu. Yakışıklı Smith dışında herkes polis baskınına uğradıklarını sanıp korktu.
 C) Yalnız Metin'i düşün. Metin, Metin, Metin... Metin kelimesini demek istemedim. Kalp atışlarını Metin'e uydur. Dakikada doksan dört Metin, saatte... altı kere dört yirmi dört... elde var... Telefon çaldı... Etkili olmalıyım. Santraldeki kızın sesini duydum.
 D) Bir süre o güzel yüzü, alnındaki o tanıdık ifadeyi görebilmek için kendinden uzak tuttu ve sonra parlak sarı saçlarını kendisinin küçük kumral peruğuna içtenlikle ve sevgiyle bastırdı.
 E) Ancak kapıya yanaştığında kendisini oraya çekenin ne olduğunu anladı, yiyecek bir şeylerin kokusuydu bu. Oradaki ufak bir kapta, içinde küçük ekmek parçalarının yüzdüğü şekerli süt bulunuyordu.

1. İşin acı tarafı da burada başlıyordu; zira onların düşünme, hüküm verme ve vardıkları hükme göre davranma hakları da en az kendininki kadar meşru idi. En sonunda konuşulacak olan şey kimin yanıldığını, kimin haklı olduğunu araştırmaktan öte gidemezdi.

Bu parçadaki zamirlerle ilgili

- I. "Onların" sözcüğü işaret zamiridir.
 II. "Kendininki" sözcüğünde dönüşlülük ve ilgi zamiri bir aradadır.
 III. Soru zamiri kullanılmıştır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
 D) I ve III E) II ve III

2. (I) Diğer yolcular gibi o da yokuşu arabanın yanında, çamurun içinde tırmanıyordu. (II) Bu koşullarda yürümekten kendisinin de pek keyif aldığı söylenemezdi. (III) Ama yokuş çamurlu, arabanın koşumları ve yükü öylesine ağırdı ki atlar daha şimdiden üç defa durmuştu. (IV) Bu yetmiyormuş gibi şimdi de arabayı oraya geri götürmek gibi asice bir niyetle yolun karşı tarafına çekmişlerdi. (V) Hayvanlar başları önlerinde, kuyruklarını sallayarak kalın çamur tabakasının içinde bata çıka, sendeleye sendeleye ilerliyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede kişi zamiri kullanılmıştır.
 B) II. cümlede dönüşlülük zamiri vardır.
 C) III. cümlede iyelik zamiri bulunmaktadır.
 D) IV. cümlede işaret zamirine yer verilmiştir.
 E) V. cümlede belgisiz zamir vardır.

3. Çadırlarını oraya kurdular. Onların mutlulukları için herkes dua etti. Bütün bunlar olup biterken Sâniye, doğma büyüme Kayı kızlarından biri gibi idi.

Bu parçada numaralandırılmış zamirler ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Orhan Bey, koşarak atların her türlü bakımını yapan seyisi Kerim'e yetiştirdi. Karaduman'ın kolanlarını yokladı, kulaklarını çekti, omzunu dostça şamarladı.

Bu parçada numaralandırılmış sözcüklerin hangisinde iyelik zamiri yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. I. Neyse ki gemiciler beni ayılttılar, şimdiye dek hiçbir işe yaramadıysam da şimdi herkes gibi benim de tulumbayla su çekebileceğimi söylediler. (Beltisiz zamir)
 II. Herkes, az önce büyük korku geçiren benim gibi toy bir denizcinin bütün süre boyunca ne durumda olduğunu iyi kötü kestirebilir. (Soru zamiri)
 III. Sandaldaki gemiciler canla başla küreklere asılıyorlar, bizi kurtarmak uğruna kendi canlarını tehlikeye atıyorlardı. (Dönüşlülük zamiri)
 IV. Ama kötü yazgı beni hiçbir şekilde engelleyemeyecek, bu yoldan vazgeçiremeyecekti. (iyelik zamiri)
 V. Bu kayıkla sık sık balığa çıkıyordu, balık tutmakta büyük bir ustalık gösterdiğim için bensiz hiç çıkmıyordu. (Kişi zamiri)

Numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde yay ayağ içinde belirtilen zamir türü yoktur?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve IV
 D) III ve V E) IV ve V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcük hâlinde zamir kullanılmamıştır?

- A) Sessizce çalışarak geçirdiği birkaç dakikadan sonra yorgun gözlerle onu tekrar süzdü.
 B) Dedenizin pek fazla malı olmadığını, olanın da dayınıza bırakıldığını biliyorsunuz.
 C) Alınan neticelerde annesinin payını ve rolünü kimse küçümseyemezdi.
 D) Ankara'daki büyük değişikliğe bakınca buna evet demek geliyordu içinden.
 E) Sadi, bambaşka birisiyle karşı karşıya olduğunu hissetti.

7. Etrafında, birkaçı onunla yaşıt, on beş kadar insan
I
toplanmış, sessizce güneşi paylaşıyorlardı. Kimi
II
çömelmiş, kimi insanlar ise bir kilime bağdaş
III
kurmuştu. Osman ve Gündüz gibi delikanlılar,
IV
onların az gerisinde ayakta duruyordu. Bu, bir süre
V
devam etti.

Yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerden hangileri zamir değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcük veya ek biçiminde zamir kullanılmamıştır?

- A) O, bu şaşkınlıklar içinde bocalayıp dururken arabanın şafak renkli canfes perdeleri açıldı.
B) Adam, bir haftalık yorgunluğunu giderebilmek için mümkün mertebe erken yatmaktan başka bir şey düşünmüyordu.
C) Kendini tutamayarak hanımefendinin ayaklarına sarıldı.
D) Günlerce sabırsızlık içinde bekledi fakat mektuba hiçbir cevap alamadı.
E) Biri, olaydan ancak iki saat sonra bir doktor bulup konağa getirmişti.

9. Aşağıdaki altı çizili zamirlerden hangisinin türü farklıdır?

- A) Arkadaşı onu toprağa dikmek istiyordu fakat beceremiyordu.
B) Ali, kedilerini çok severdi ve onları yanından hiç ayırmazdı.
C) Bunlardan ikisi daha önce tanıdığı güvenilir kişilerdi.
D) Geleceğe iyi bir nam bırakmak her insan gibi onun da isteğiydi.
E) Onlar bunu konuşurken yanlarına bir haberci geldi.

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zamir (adıl) kullanılmamıştır?

- A) Bana derler sen ne gezersin burada
Kötü sözler yüreğimde dert olur.
B) Bir renk bize öteden
Ve bir ses, o besteden
C) Sizindir artık evin sayısız yetenekleri
Bütün kalıntılar ve kuş kemikleri
D) Bitmeyen bir şiirdir alın yazımız
En güzel düşleri gösterir bize
E) Gökler kat kat mavilik
Yollar kol kol servilik

11. Dil işçileri olan yazarlar, kelimelerin birçoğunu günlük dilin içinden çıkarıp yeni anlamlarla kullanıma sokarlar. Onları eserlerinde ruhumuza nakşedip güncelleştirirler.

Bu cümlede geçen zamirlerin türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Belgisiz-şahıs B) İşaret-şahıs
C) Şahıs-soru D) Belgisiz-işaret
E) Dönüşlülük-şahıs

12. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde ayraç içinde belirtilen türde bir zamir yoktur?

- A) Bu, suçu önlemek açısından pek iyi bir yol değildi; ortaya çıkan durum neredeyse bunun tam tersi olduğundan dikkate değerd. (İşaret)
B) Derli toplu ve hamarat görünümlü bir kadın, sözü edilenin kendisi olduğunu göstermek için diz çöktüğü köşeden korku ve telaş ile doğruldu. (Dönüşlülük)
C) Birkaç öksürük, çene sıvazlama ve el işaretinden sonra Jerry, kendisini görmek için ayağa kalkan Bay Lorry'nin dikkatini çekebildi. (Belgisiz)
D) Bütün bu bakış ve uğultunun yöneldiği kişi; yirmi beş yaşlarında, yapılı, yanık tenli, kara gözlü, yakışıklı genç bir adamdı. (İyelik)
E) Orhan'ın omuzları Osman'ınki kadar genişti, kolları uzun değildi ama acı bir kuvveti vardı. (İlgi)

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kelime hâlinde zamir vardır?

- A) Her türlü zorlukta ona hesapsızca yardım eden oydu.
- B) Kız, solgun yüzünü kaldırıp karşısında duran tanımadığı adama uzun uzun baktı.
- C) Sonra bu adamı bir yerde gördüğünü hatırladı.
- D) Sakin ve telaşsız duran adam, kıza merhametle gülümsedi.
- E) Ailesiyle katıldığı bir düğün yemeğinde karşılaştırmışlardı.

2. Zamirler, yapım eki aldıklarında isim, sıfat veya zarf olarak kullanılabilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir olan bir sözcük aldığı yapım ekiyle isme dönüşmüştür?

- A) Sensiz geçen günlerimi kimlere sorayım?
- B) Çipli kimlikler hayatımızın bir parçası olacak.
- C) Bencil davranmayan insanlarla dost olmak huzur verir.
- D) Kimsesiz insanlara yardım etmek insanlık vazifesidir.
- E) Kimi sevsem sensin, diyor şair bir şiirinde.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük diğerlerinden farklı türdedir?

- A) Evlerine gelen misafirlerin çoğunu daha önce görmemişti.
- B) Birçok öğrenci düzenli çalışmanın önemini kavradı.
- C) Bazısı hâlâ sınavdan önceki akşam çalışarak başarabileceğine inanıyor.
- D) Sokaktan geçerken duyduğunuz kahkahalar benim.
- E) Bu dükkânı kimden devraldığını düşündü ama çıkaramadı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgi zamiri kullanılmıştır?

- A) Sırtında koyun پوستekisinden kolsuz bir hırka vardı.
- B) Elindeki krokiye göre bir ormana yaklaşmışlardı.
- C) Çingiraklar içinde, deveninkiler en kıymetsizidir.
- D) Hele bir defa kutuyu açıp içindeki kolyeyi göreyim.
- E) Nihan, dün sabahki kadar neşeli görünmüyordu.

5. Aşağıdakilerin hangisinde bir zamir kendinden önceki cümlelerin yerini tutmuştur?

- A) İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar, bunu aklınızdan çıkarmayın.
- B) Hiçbir ses bana o an için bundan daha sevimli gelemezdi.
- C) Kenarda hasır eskileri kalmıştı, onları bahçeye bakan pencerenin önüne çekti.
- D) Sıcak toprak üzerinde iri, çevik karıncaların koştukları görülüyordu. Bunların içinde kanatlıları da vardı.
- E) Çarşıdaki kuyumcu dükkânları önünde iki saattir dolaşiyor, hiçbirine girmeğe cesaret edemiyordu.

6. Ayağa kalkabilmek için ellere ve kollara ihtiyacı

vardı, onun ise sürekli o yana bu yana sallanan ve üstelik kontrol edemediği bir sürü bacağı vardı. Bacaklarından birini bükmeye kalktığında bacak önce dümdüz geriliyordu, o bacağı bükmeyi başardığında ise diğer tüm bacakları iplerini koparmışçasına müthiş ve acı içinde bir telaşla hareket ediyorlardı.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcüklerin hangileri zamir olarak kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve IV
- D) III ve V

E) IV ve V

7. Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı zamirle sağlanmıştır?
- A) Bu duvardaki resim eskiden beri orada mıydı?
- B) Zihnimdeki sorular ne zaman cevap bulacaktı?
- C) İnsan kalbi, bu şehirden daha karmaşık değil miydi?
- D) Kandilleri birdenbire söndüren hangi kuvvettir?
- E) Önümde uzanan bu yol acaba nerede bitiyordu?

8. garson masa iyi manzarayı değiştir büyük şimşek çakmalı gök gürültüsü filan şöyle dalları kıran şakırtılı bir yağmur köpek havlamaları bulut karanlığından hangisi olursa olsun hepsi işime yarar

Yukarıdaki dizelerde aşağıdaki zamir türlerinden hangisine yer verilmiştir?

- A) Kişi zamiri B) Soru zamiri
C) İşaret zamiri D) İlgi zamiri
E) Dönüşlülük zamiri

9. (I) Çok konuşmaz, konuştuğu zaman da içindekilerden bize bir şey sezdirmezdi. (II) Neler hisseder, neler düşünürdü? (III) Onu bu dünyaya bağlayan şey neydi? (IV) Hiçbirimiz bilmezdik. (V) Acaba birisini sevdiği için mi, yoksa hiç kimseyi sevmeyişi için mi, bu kadar yanık, bu kadar derinden çalıyordu?

Numaralanmış cümlelerin hangisinde diğerlerinden fazla zamir vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdakilerden hangisinde ikileme zamir olarak kullanılmıştır?

- A) Ahali bu olaydan sonra ileri geri konuşmaya başladı.
- B) Köyden gelenlerin üstünde eski püskü elbiseler vardı.
- C) Eski öğrencilerime rastlayınca şuradan buradan konuştuk
- D) Hayal meyal şeyler anlatsa da etkileyici bir anlatımı vardı.
- E) Buraya geleli aşağı yukarı dört yıl olmuştu.

11. insan bir düşünse ne çok şey bulabilir hatırlamak gülmek ve ağlamak için arzularımız nereye sürüklüyor bizi neredeydik hangi rüzgara karıştık ve şimdi ne tür manzaralar çekiyor karanlık içinde açılmış gözlerimizi

Yukarıdaki dizelerde kullanılan altı çizili zamirler sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Belgisiz zamir – soru zamiri – kişi zamiri – soru zamiri
B) Soru zamiri – kişi zamiri – işaret zamiri – belgisiz zamir
C) Belgisiz zamir – kişi zamiri – soru zamiri – işaret zamiri
D) Kişi zamiri – belgisiz zamir – soru zamiri – işaret zamiri
E) Soru zamiri – kişi zamiri – soru zamiri – belgisiz zamir

12. Pınar başındaki çınarı gördü. Uzaktan yanık bir inek I böğürmesi işitiliyordu. Rüzgâr söğüt ağaçlarının II dallarında hafif mırıltılarla dolaşıyordu. Köyün batı III tarafındaki orman, oraya çökmüş bir bulut IV yığını gibi kımıldıyordu.

Bu parçada numaralandırılmış sözcüklerden hangisi iyelik eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Bir zamanlar küçük bir Anadolu şehrinde açgözlü bir insanın bile hemen hemen bütün ihtiyaçlarını karşılayabileceği kadar geniş, en azından üç asırlık bir çarşı vardı. Bulduğunuyla yetinemeyen insanoğlunun ihtiyaçları bir türlü bitip tükenmediği için, şehrin ahali her fırsatta çarşıya hücum edip burada bir izdihama sebebiyet verir, sokaklar ve dükkânlar pire gibi müşteri kaynardı.

Bu parçada aşağıdaki zamir türlerinden hangisi vardır?

- A) Dönüşlülük B) Belgisiz C) Soru
D) İşaret E) Kişi

1. (I) İzmir'e yaklaştıklarını yolcuların konuşmalarından anlamıştı. (II) Fakat ne kadar yaklaştılar? (III) Atlayacak, kaçacak zaman geldi mi? (IV) Eğer daha çok varsa, bu Allah'ın dağlarında gece yarısı yolu nasıl bulacaktı? (V) Ya onu bekleyen hemşehrileri...

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde noktalama yanlışlığı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ki” nin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Gelip gelmeyeceğini bize önceden haber ver ki biz de bilelim.
B) Sokaktaki kavganın ortasında kalınca çok korktuk.
C) Önce ki günlerde kendimi daha mutlu ve huzurlu hissediyordum.
D) Zavallı kızcağız kendini tamamen kaybetmiş olmalı ki uzun süre kendine gelememi.
E) Mademki iş bu dereceye gelmiştir, kızın kabahati olup olmadığını düşünenecek zaman değildir.

3. Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan ve büyük bir çoğunluğu Asya Kıtası'nda yer alan Türkiye, yedi bölgeden oluşmaktadır. Türkiye'nin batısında yer alan Doğu Anadolu Bölgesi'nin en önemli şehirlerinden biri de Malatya ilidir. Malatya ekonomisi tarım, hayvancılık ve sanayi üzerine kuruludur. Her yıl düzenlenen Kayısı Festivali, 2021 yılında 16 Temmuz Cuma günü yapıldı.

Bu parçada numaralandırılmış ifadelerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde “mı / mi / mu / mü” eki cümleye “pekiştirme” anlamı katmıştır?

- A) Bir işi yapmak istedi mi kimse ona engel olamaz.
B) Bu eşsiz kitabın hikâyesini biliyor musunuz?
C) Bu dağ köyünün dik mi dik bir keçi yolu vardı.
D) “Acaba başarabilecek miyiz?” diye tekrarlıyordu.
E) Balkon kapısını açtım mı odamı ıhlamur kokusu sarıyordu.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısa çizginin kullanımı yanlıştır?

- A) On-on beş yıl gibi uzun bir aradan sonra yeniden karşılaştık.
B) Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.
C) Annemin lepiska gibi yumuşacık, gür, sarı saçları vardı. En çok o mavi gözlerini özleyorum.
D) Türkçe Ural-Alтай dil grubunun Altay koluna mensuptur.
E) Türkçede en işlek yapım eklerinden biri de “-lık / -lik / -luk / -lük” ekidir.

6. () Kolayladın mı işleri ()

() Eh ()

() Ertuğrul Bey'den haber aldın mı () Ağır hastaymış ()

() Meraklanma () bir şey olsa duyardık ()

Bu parçada yay ayağla belirtilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (-) (?) (-) (.) (-) (?) (!) (-) (.) (.)
B) (-) (?) (-) (:) (-) (?) (!) (-) (.) (.)
C) (-) (?) (-) (!) (-) (?) (!) (-) (.) (.)
D) (“) (“) (-) (!) (-) (?) (!) (-) (.) (.)
E) (-) (?) (-) (.) (-) (?) (!) (-) (.) (.)

7. Sıtkı Bey () Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var () Gerçekten ölecek adam ister () İslam Bey () Ben daha ölmedim ()

Bir tiyatro metninden alınan bu parçada yay araçla belirtilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (-) (!) (!) (-) (.)
B) (-) (.) (.) (-) (.)
C) (-) (!) (.) (-) (.)
D) (-) (.) (!) (-) (.)
E) (-) (.) (.) (-) (!)

8. Birleşik kelimeyi oluşturan kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Bu bilgiye göre aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisinin yazımı doğrudur?

- A) Akşamın alacasında bir çalı kuşu ötüşü kulağımıza geliyordu.
B) Galiba uğurböcekleri herkes tarafından sevilen tek böcek türüdür.
C) Bir çiftlik kurup devekuşu yumurtası üretmeyi planlıyorlarmış.
D) Uzmanlar, köpekbalıklarıyla ilgili anlatılanların çoğunu yalanlıyor.
E) Deniz yıldızları hem eşeyli hem eşeysiz üreyebilen canlılardır.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ki” farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) O soğuklarda bizim mahalledeki kömürcüyü görseydiniz hâline bakıp acırdınız.
B) Köprü üstündeki balıkçılardan birine gidip balık yemek istedim.
C) İhtiyarın yüzündeki tebessüm, çevresini de aydınlatıyordu.
D) Şu, amcamın ki bitsin, muhakkak ona da bir süveter öreceğim.
E) Erken yatmasının başka bir nedeni de yarınki direksiyon kursu.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eğik çizgi (/) yanlış bir görevde kullanılmıştır?

- A) Kıbrıs Caddesi No.:15/29 Akıncılar / Sivas adresinde ikamet ediyormuş.
B) Ağlasam sesimi duyar mısınız / Mısralarımda?
C) MEB’in genel ağ adresi <http://www.meb.gov.tr>’dir.
D) Şair, 26/08/1914 tarihinde İstanbul’da doğdu.
E) Mutfakla oda arasında / tabir caizse / mekik dokuyordum.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlış yapılmıştır?

- A) İstiyordum ki yaptığım her iş güzel olsun.
B) İnanki bir kere yazmaya başladıysan gerisi gelir.
C) Bu adamın tedbirsiz davranacağına ihtimal verebilir miydi?
D) Unutmayın ki siz de o insanlardan birisiniz.
E) Beni rahatsız eden dışarıdaki sesler yatsıdan sonra kesildi.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlış yoktur?

- A) Bunu hastayı ilk gördüğümde fark etmiştim.
B) Bundan sonra ki yıllarımı yalnız geçirmeyeceğim.
C) Gidip te dönmemek, gelip te görmemek var!
D) Ya bana yardım et yada beni eleştirmeyi bırak!
E) Gene kendisine kitap tavsiye ediyormusunuz?

13. Raif Efendi evvela hastahaneye gitmeyi istiyor, “Orada hiç olmazsa kafamı dinlerim!” diyordu. Yalnız kalmak istediği her hâlden belliydi fakat etrafındakilerin bunu ne kadar şiddetle ret ettiklerini görünce, oda bu isteğinden vaz geçti. Yüzünde ümitsiz bir tebessümle: “Beni orada da rahat bırakmazlarki!” diye mırıldandı.

Bu parçada kaç yazım yanlış yapılmıştır?

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 7

1. Aşağıdaki parçalardan hangisi tanrısal (hâkim) anlatıcının bakış açısıyla verilmiştir?

- A) Masadan kalktık, Enuice (Enyus) pencereye doğru ağır ağır yürüdü ve tespih ağacına bakarken şöyle dedi: "Kuşlar tüneklerine yerleşiyor, bizim için yatma vakti."
- B) Başhekim işitmiş, geldi baktı. Başhekim babamın pek yakın dostlarından olduğu için tanırız. Beni odasına götürdü, konuştuk, biraz avundum, ama içimdeki coşkuyu yenemiyordum.
- C) El sallamak, güle güle diye bağışlamak isterdi. Bahtınız açık olsun demek isterdi. Fakat el sallayamazdı, bir eli bütün koluyla birlikte Kutulamare'de, bir kum tepesinde kalmıştı, öbür eli de, pis, sefil fakat kocaman torbasını tutuyordu.
- D) Konsolun üzerinde bir cam fanusun altına konmuş eski usul bir saat, sarı yaldız çerçeveli büyükçe bir ayna ve aynanın üst tarafında, duvarda kılıflarıyla asılmış babama ait bir çift çakmaklı tabanca duruyordu.
- E) Karanlık göz bebeklerime kadar ilerliyor. Kitabı yavaşça bir kenara bırakıyorum. Başımı kaldırıp az ötede oturan kız kardeşime bakıyorum. Çenesini dizlerine dayamış, karanlığı dinliyor. "Yasemin hep aynı." diye geçiriyorum içimden.

ÖSS 2009

2. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen kavramla uyuşmamaktadır?

- A) İç konuşmadaki düzenli mantık silsilesinden çıkılarak kahramanın düşüncelerinin art arda düzensiz bir biçimde verildiği teknik. (Bilinç Akışı)
- B) Yazarların; olayları açıklamak, kahramanın kimliğine açıklık getirmek veya bir problemi çözmek için, anlattıklarının şimdiki zamanından ayrılarak geçmişe gitmesi. (Geriye Dönüş)
- C) Bir yazarın, başka bir yazarın metninden aldığı parçaları kendi metnin içinde eriterek yeniden yazması (Metinler Arasılık)
- D) Gerçekliğin farklı alanlarından alınan çeşitli parçaların, doğrudan doğruya, "biçimci" görüşlere uygun olarak birleştirilmesi. (Kurgu)
- E) Yazarın, kahramanların akıllarından geçeni, işlerinden geçirdiklerini, onların kendi kendileriyle konuşması biçiminde yansıtmayı. (Diyalog)

LYS 2012

3. Bilinç akışı; romanda figürlerin iç dünyalarını kendi zihinlerinden, bütün karmaşasıyla aracısız bir şekilde aktarmayı amaçlar. Bu, çağrışıma dayalı olarak birbirini izleyen düzensiz yapıdaki cümle ve sözcüklerle ortaya konan bir tekniktir. Bu teknikte kahramanın zihni ve iç dünyası; düşünceler, dağınık sözler, imajlar ve sembollerin çağrışım silsileleri hâlinde verilmesiyle aktarılır. Bu yönüyle kahramanın iç sesinin anlatıldığı ancak tamamen yazarın kontrolünde olan iç monolog tekniğinden ayrılır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki parçalardan hangisi bilinç akışı tekniğine örnek olarak gösterilebilir?

- A) Bugün sokağa çıkmaya karar verdim. Günseli'ye gitmek istiyordum. Birkaç gündür izinli olduğumu biliyordum. Evden çıktım, yavaş yavaş yürüyerek caddeye ulaştım. Kalabalık birden şaşırttı beni, başım döndü. İnsanlar, bana çarparak yanımdan geçiyorlardı.
- B) Gözlerini açtıktan sonra da bir süre rüyayı kafasında yaşadı, gerçeği hemen kabul edemiyordu. Gördüğü rüyaya hayalinden eklemeler yaptı, aklının gözlerinde sürdürdü rüyayı. Sonra görüntüler bütünüyle silindi, yerini, bir rüya boyunca unuttuğu düşüncelere, meselelere bıraktı.
- C) Ahmet telefonu, bastırmaya çalıştığı bir öfkeyle kapadı. Parmaklarıyla masanın üzerine sinirli sinirli vurarak önce Cevdet Bey'in resmine, sonra Osman'a baktı. "Evet Cevdet Bey'in resmini yapmalı!" diye düşündü.
- D) İster istemez bir yabancıнын horladığı bir odada geceleyecektin. Daha sonraları birçok kişinin horladığı odalarda kaldın. Ve mışıl mışıl uyudun. Güzel rüyalar gördün. O gece, bir yandan bir yana dönmüş, doğru dürüst uyuyamamıştın.
- E) Mutlak birisini çığnedi, bu herifi hapse tıktılar. Ne kadar münasebetsizlik!.. On altı yaş ölmek için pek erkendir. Ah! Artık vapura gidemem... Yazık... Hey terbiyesiz dağ adamı! Bu küfür doğrusu unutulmaz... Arabacı! Sür be herif! Şu Andon'un yaptığı işi de görüyor musun?

AYT 2019

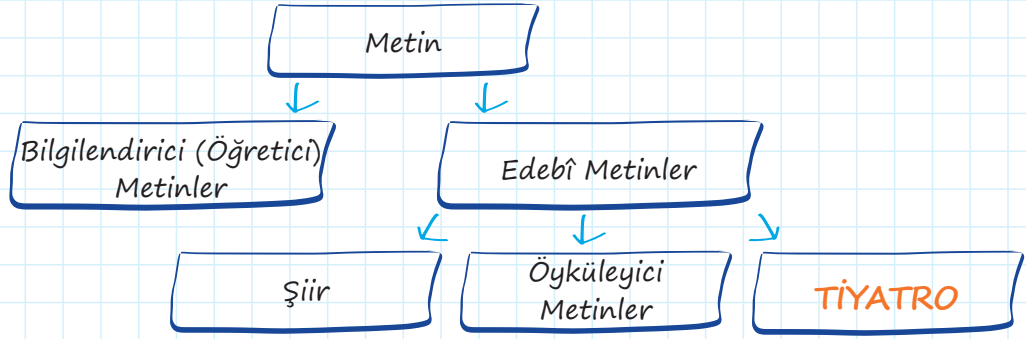
TİYATRO

TİYATRO VE TİYATRO TERİMLERİ

Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların sahnede canlandırılması esasına dayalı metin türüne tiyatro denir.

TİYATRONUN YAPI UNSURLARI

- **Dramatik Örgü:** Bir olayın başka olaylara sebep olmasıdır. Kişilerin konuşma ve davranışlarıyla aktarılır. Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur.
- **Kişiler:** Dramatik örgünün oluşmasını sağlayan kişiler ya da varlıklardır.
- **Mekân:** Tiyatro metinlerinde mekân, ayağ içinde betimlenerek verilir. Mekân, dekorla belirtilir. Dekor, sahneye konulan eserde olayın geçtiği çağın özelliklerini belirleyen perde, aksesuar vb. öğelerin bütünüdür.
- **Zaman:** Tiyatroda dramatik örgünün geçtiği zaman dilimidir.
- **Çatışma:** Birbiriyle uyuşmayan iki güç arasındaki karşıtlıktır.

☆ Tiyatro metni; sahne, dekor, ışık, kostüm vb. kullanılarak oyuncular tarafından sergilenir.

☆ Bazı tiyatro metinleri oynanmak için değil okunmak için yazılır. Bu metinler sahneleme tekniğine uygun değildir.

☆ Tiyatro, Eski Yunan'da bağ bozumu tanrısı Dionysos (Diyanizos) adına yapılan dinî törenlerden doğmuştur. Tiyatro kelimesi, Yunanca "seyir yeri" anlamına gelen "theatron" kelimesine dayanır.

! **Dikkat:** Tiyatro kelimesinin farklı anlamları vardır: tiyatro metni, tiyatro sanatı, tiyatro binası, tiyatro oyunu, tiyatronun sahnelendiği yer.

TİYATRO TERİMLERİ

● **Adapte:** Tiyatro için hazırlanmış bir yabancı oyunu, yöresel koşullar göz önüne alınarak uygun biçimde kendi diline çevirmek, metinden çıkartmalar ve metne eklemeler yapmak.

● **Aksesuar:** Dekora yardımcı olacak küçük parça eşyalar, sahne takımları. Yardımcı sahne eşyaları.

● **Dramaturg:** Oyun yazma ve yönetme kurallarını bilen, oyun ve oyuncu seçen, oyunların sahnelenmesine yardım eden, malzemelerin hazırlanmasında danışmanlık yapan kişi.

● **Fars:** Güldürü ögesi daha çok hareketlerden ve nüktelereden çıkan basit, komik oyun.

● **Fasıl:** Geleneksel Türk tiyatrosunda oyunun perde bölümü.

● **Jest:** Oyuncuların rolleri gereği yansıtmak istedikleri duygu ve düşünceleri belirginleştiren baş, el, kol hareketleri.

● **Kostüm:** Rol gereği giyilen kıyafet.

● **Mimik:** Oyuncuların rolleri gereği yansıtmak istedikleri duygu ve düşünceleri belirginleştiren yüz ifadeleri.

● **Monolog:** Bir oyunda kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma.

● **Opera:** Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri.

● **Pantomim:** Düşünceleri, duyguları sözsüz biçimde, çoğu kez koro veya müzik eşliğinde, dansla ya da hareket ve yüz ifadeleriyle yansıtmayı amaçlayan oyun türü.

● **Parodi:** Ciddi sayılan bir yapıtın bir bölümünü ya da tümünü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir öz vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki çıkaran oyun türü.

● **Perde:** 1. Bir oyunda konunun ana parçalarından her biri.
2. Sahneyi seyirciye açan ve kapayan tiyatro perdesi.

● **Piyes:** Seslendirilmek veya sahnede oynanmak için hazırlanmış eser, temsil.

● **Rejisör:** Bir oyunun seyirciye sunulabilmesi için oyun yazarı, oyuncular, dekor sanatçısı, ışıkla uzmanı ve öteki uzmanlar ile iş birliği yapan; bu kişilerin yaptığı çalışmaları bağdaştıran, yöneten ve oyuncularını oyunun akışına göre yönlendiren kişi.

● **Replik:** Bir oyunda diğer oyuncunun sözüne göre verilmesi gereken karşılık.

● **Suflör:** Oyunu metinden takip eden, unutulmuş cümle başlarını fısıldayarak oyuncuya hatırlatan görevli.

● **Temaşa:** Eskiden oyun, temsil, piyes ve tiyatro gibi gösterilere verilen ad.

● **Temsil:** Oyun, gösteri.

● **Tirat:** Oyuncunun seyircilere karşı veya kendi kendine yaptığı uzun konuşmalar.

● **Tuluat:** Bir metne bağlı olmadan, içe doğduğu ve akla geldiği gibi hareket etmek, söz söylemek, doğaçlama.

● **Vodvil:** Yoksulluk, göç ve savaş gibi toplumsal sorunların mizahi bir dille eleştirildiği tiyatro oyunlarıdır.

Aşağıdaki metnin yapı özelliklerini yazınız.

KÖŞEBAŞI

Beyağabey – (Melon Şapkalı'ya) Söyle bakalım işini. (Melon Şapkalı adam çantasını masanın üzerine kor, içinden bir kağıt çıkarır.)

Melon Şapkalı – (Okur.) Mihri Hatun Sokağı... Bu sokak nerede?

Beyağabey – Tamam, burası işte!

Melon Şapkalı – (Kâğıda bakarak) 42 numarayı arıyorum.

Beyağabey – Macit Bey'in evi. (Bakkal, Kahveci dikkat kesilirler.)

Melon Şapkalı – (Kâğıda bakar.) Evet, Macit Bey.

Beyağabey – Sizlere ömür.

Bakkal – Macit Bey'in nesi olursun?

Melon Şapkalı – Ben onun bir şeysi değilim. Noter kâtibiyim.

Kahveci – (İki elini yanlarına açarak) Katipsin de birader, deminden beri neye söylemezsin?

Melon Şapkalı – Alacaklı, Macit Bey'e protesto çekmiş. Kendisine tebliğ edeceğim.

Beyağabey – Allah Rahmet eylesin!

Bakkal – Anlayacağın, geç kaldın.

Melon Şapkalı – Ne zaman vefat etti?

Beyağabey – Bugün gömdük.

Melon Şapkalı – Hay aksi hay! Şu hâlde tebligat yapamayacağım.

Kahveci – Yeni adrese git istersen: Topkapı, selvi dibi, bila numara, el-merhum ... töbe, töbe!

Beyağabey – (Ciddi) Günaha girme.

Bakkal – Kim çekmiş protesto?

Melon Şapkalı – Emekli Sandığı.

Bakkal – (Kahveciye) Senin anlayacağın, ev Emekli Sandığı'na rehin.

Kahveci – (Sataşır.) Senin anlayacağın, Emekli Sandığı adama ev kaptırmaz. (Omzuna vurur.) Alacağın ne kadar?

Bakkal – Üstüne vazife mi senin?

Ahmet Kutsi Tecer, Köşe başı

ÖRNEK

► Çözümleme:

Dramatik Örgü:

Macit Bey'in ölümü üzerine borçluların beklemesi ve evinin de Emekli Sandığına rehinli olması

Kişiler:

Macit Bey, Melon Şapkalı, Beyağabey, Bakkal, Kahveci

Yer:

Bakkal dükkânı

Zaman:

Macit Bey'in öldüğü gün

Çatışma:

Macit Bey'in borçlu olduğu kimseler arasında yaşanan alacak çatışması

Bir dramaturg olsanız bu metni sergilemeye uygun bulur musunuz? Niçin?

ÖRNEK

Cevap:

Ben bir dramaturg olsam bu kadar kısa bir metne bakarak bu metnin sahneleme tekniğine uygun olup olmadığını söyleyemem. Ancak metnin bu kısmı tiyatro tekniğine uygun olduğu için sergilenebilir. Bir mekânda, belli bir zamanda ve kişiler arasında meydana gelen kısa bir çatışmanın bulunması, bu oyunun sahnede sergilenmeye uygun olduğu fikrini verebilir.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Tiyatroda aktör ve aktristin rolleri gereği giydikleri kıyafetlere dekor denir.

Hikâye ve romandaki olay örgüsünün tiyatrodaki karşılığı dramatik örgüdür.

Türk edebiyatında adapte tiyatro eserleri Tanzimat Dönemi’nde yazılmıştır.

Tiyatroda serim, düğüm, çözüm bölümleri çatışma unsurudur.

Anlatmaya bağlı metinlerde olduğu gibi tiyatrodada da bir anlatıcı bulunur.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda numaralandırılmış tiyatro terimleri ile bu terimlerin tanımlarını eşleştirerek doğru tanımın başındaki harfi daire içine yazınız.

Tiyatro Terimi		Tanım
	I. vodvil	a) Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri.
	II. tuluat	b) Düşünceleri, duyguları sözsüz olarak çoğu kez koro ya da müzik eşliğinde, dansla ya da hareketle ve yüz anlatımı ile yansıtmayı amaçlayan oyun türü.
	III. opera	c) Güldürü öğelerinden yararlanarak güldürmeyi amaçlayan basit, komik oyun.
	IV. fars	ç) Tanıma yanılgılarına ve olguların tuhaflığına dayanan kaba çizgili güldürü türü.
	V. parodi	d) Ciddi sayılan bir yapıtın bir bölümünü ya da tümünü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir öz verip böylelikle biçimle öz arasındaki bu farklılıktan gülünç etki çıkaran tür.
	VI. pandomim	e) Metin dışı, içe doğduğu ve akla geldiği gibi hareket etmek, söz söylemek.
	VII. suflör	f) Oyunu metinden takip eden, unutulmuş cümle başlarını fısıldayarak oyuncuya hatırlatmada görevli kişi.

3. Etkinlik: Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun tiyatro terimlerini yazınız.

Tiyatroda konuşma ile ilgili terimler

Üç birlik kuralında ortak olan yapı unsurları

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

mimik

olay

jest

modern

replik

dinî törenler

geleneksel

Tiyatro, sanatsal metinlerden çevresinde oluşan metin türüdür.

Türk tiyatrosu ve olmak üzere ikiye ayrılır.

Eski Yunan'daki tiyatronun kaynağı kabul edilmektedir.

Tiyatroda rol gereği yapılan beden hareketlerine, yüz hareketlerine denir.

Aktör ve aktrislerin birbirlerine söyledikleri sözlere denir.

5. Etkinlik: Tiyatro ile roman arasındaki başlıca farklar nelerdir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

FERHAD İLE ŞİRİN

(... Ön planda boyları gitgide küçülen, sırayla dikilmiş on bir kavak. On birinci kavak henüz fidan hâlinde. Ferhad onu o gün dikmiştir. Ortalık erken şafak vakitlerinin aydınlığı içindedir. Ferhad henüz diktiği on birinci kavağın yanında durmakta, ellerinin toprağını silkelemek için avuçlarını birbirine sürtmekte ve kavakları saymaktadır.)

Ferhad – Sekiz, dokuz, on, on bir... On birinci kavağı diktik... On birinci seneye giriliyor... Nerdeyse gün iyice açılacak... (On birinci kavağı okşar, konuşur.)

Üşüyorsun kavak yavrusu, üşüyorsun, evlat...

Kavak – Üşüyorum.

Ferhad – Birazdan ısınırın kavakçığım. Bir saata varmaz. Güneş senin yapraklarına değdi miydi...

Kavak – Bilmem ki ısınır mıyım?

Ferhad – Haydi, haydi, naz etme. Isınırın... Bak şu en baştaki ağabeyine. On yıl önce diktim onu. Şu boya, şu bosa bak. O da senin gibi cılızın biriydi halbuki... Hem seninle uğraşacağız diye ahbaplarla selamlaşmayı unuttuk bugün.

(Çınar ağacına dayalı duran gürzünü alır.)

Merhaba yüz batmanlık gürzüm benim, merhaba...

Gürz – Merhaba...

Ferhad – (Gürzünü yere dayar, ona yaslanır ve tıpkı köy kahvesinde etrafı selamlıyormuş gibi.) Merhaba, Demirdağı, merhaba meskenimiz, merhaba...

Demirdağı – Merhaba...

Ferhad – Merhaba, Çobanyıldızı, hâlâ deve çanı gibi sallanır durursun orda, merhaba ...

Çobanyıldızı – Merhaba...

Nâzım Hikmet, Ferhad ile Şirin

- Metnin dramatik örgüsü nedir?
- Olay kişileri kimlerdir?
- Mekân neresidir?
- Olay zamanı nedir?
- Metindeki çatışma nedir?
- Metnin teması nedir?
- Ferhad nasıl biridir?
- Metinde geçen tiyatro ile ilgili konuşma terimleri nelerdir?
- Tiyatro metninde kişilerin hareketleri ve dekor nasıl anlatılmıştır?

Bilgi Havuzu

Trajedinin ilk örneklerini MÖ VI. yüzyılda Eski Yunan'da yaşayan Aiskhylos (Askilos) yazmıştır.

MÖ IV. yüzyılda yaşayan Aristofanes, tiyatro tarihinde komedinin ilk büyük ustasıdır.

Bilgi Havuzu

Trajedi ve komedi türünde üç birlik kuralına uyulur.

Bilgi Havuzu

Komediler; karakter, töre ve entrika komedisi olmak üzere üçe ayrılır. Türk edebiyatında ilk tiyatro eseri Şinasi'nin yazdığı Şair Evlenmesi adlı töre komedisidir. Sahnelenen ilk tiyatro eseri ise Namık Kemal'in yazdığı Vatan Yahut Silistre'dir.

TİYATRO TÜRLERİ

TRAJEDİ

İzleyicide acıma ve korku gibi duygular uyandırarak ruhu kötülüklerden arındırmayı amaçlayan klasik tiyatro türüdür.

Klasik Trajedinin Özellikleri

- ☆ Konusunu mitolojiden ve soyluların yaşamından alır.
- ☆ Kahramanları; soylular, krallar, kraliçeler, prensler, tanrılar ve tanrıçalardır.
- ☆ Sahnede kaba söz ve davranışlara yer verilmez, bu tür olaylar sahne arkasından belirtilir.
- ☆ Öldürme, yaralama gibi olaylar sahnede canlandırılmaz.
- ☆ Üslupta soyluluk vardır.
- ☆ Erdeme ve ahlaka büyük önem verilir.
- ☆ Manzum olarak yazılır.
- ☆ En önemli temsilcileri XVII. yüzyıl Fransız edebiyatı temsilcilerinden Racine (Rasin) ve Corneille'dir (Korney).

KOMEDİ

Toplumsal ve kişilerin aksayan yönlerini gülünç öğelerle iç içe yansıtan, güldürürken düşündürmeyi amaçlayan klasik tiyatro türüdür.

Klasik Komedinin Özellikleri

- ☆ Konusunu günlük yaşamdan alır.
- ☆ Kahramanlar halkın içinden, sıradan kişilerdir.
- ☆ Trajedilerin aksine komedilerde kaba davranış, söz ve şakalar önemli yer tutar.
- ☆ Trajedilerde hoş karşılanmayan hırsızlık, öldürme, yaralama gibi olaylar sahnede canlandırılır.
- ☆ Üslupta soyluluk aranmaz.
- ☆ Manzum olarak yazılır.
- ☆ En önemli temsilcisi XVII. yüzyıl Fransız edebiyatı yazarı Moliere'dir (Molyer).

DRAM

Hayatı acıklı ve gülünç yönleriyle bir bütün hâlinde sahnede gösteren tiyatro türüdür. Klasik trajedi ve komedideki kurallar dram türünün ortaya çıkmasıyla yıkılmıştır.

Dramın Özellikleri

- ☆ Konusunu günlük yaşamdan ve tarihten alır.
- ☆ Kahramanlar, soylular ve günlük yaşamdaki sıradan kişilerdir.
- ☆ Şiddet içeren olaylar sahnede sergilenebilir.
- ☆ Üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.
- ☆ Nazım ve nesir karışık yazılabilir.
- ☆ Dünya edebiyatında ilk dram örneği William Shakespeare (Vilyam Şekspir) tarafından verilmiştir.
- ☆ Dram türünün özellikleri Victor Hugo'nun (Viktor Hügo) yazdığı Cromwel (Kromvel) adlı tiyatronun ön sözünde ilk defa ortaya konulmuştur.

1. Etkinlik: Aşağıdaki özelliklerin tiyatro türlerinden hangisi ya da hangileriyle ilişkili olduğunu belirleyerek ilgili yere “✓” işareti koyunuz.

ÖZELLİKLER	Trajedi	Komedi	Dram
▶ Olaylar tarihten ve mitolojiden alınır.			
▶ Üç birlik kuralına uyulur.			
▶ Manzum olarak yazılır.			
▶ Hırsızlık, cinayet gibi hoş karşılanmayan olaylar seyircinin gözü önünde canlandırılmaz.			
▶ Karakter, entrika, töre gibi türleri vardır.			
▶ Üslupta soyluluk aranmaz.			
▶ Kahramanlar soylular, tanrılar, tanrıçalardır.			
▶ Diyalog ve koro bölümünden oluşur.			
▶ Nazım ve nesir birlikte yazılır.			
▶ Kişiler günlük hayatta karşılaşılabilecek sıradan insanlardır.			
▶ İlk örneği William Shakespeare tarafından verilmiştir.			
▶ Bu tiyatro türünün özellikleri Victor Hugo tarafından belirlenmiştir.			
▶ Bilinen ilk örnekleri Aiskhylos tarafından yazılmıştır.			
▶ Üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.			

ele

“Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu!” ünlü İngiliz yazar W. Shakespeare’in Hamlet adlı trajedisinde geçen bu sözü, dünyada en çok bilinen repliklerden biri olarak tiyatro tarihine geçmiştir.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metin kartlarında cümleler tamamlanmadan verilmiştir. İfadelerdeki boşlukları kartın altındaki doğru kelimeyi seçerek tamamlayınız ve kartları örnekteki gibi eşleştirerek ifadeleri kurallı bir cümle hâline getiriniz.

I. Klasik tiyatro türü olan

dram

✓ komedi

I c

a) komedi türündeki ilk eser
..... tarafından yazılmıştır.

Aiskhylos

Aristofanes

II. Komedi, Eski Yunan'da halkın
..... tanrısına şükranlarını
sunmak için düzenledikleri
oyunlardan doğmuştur ve

hasat

bereket

II ...

b) Şair Evlenmesi adlı
..... komedisidir.

karakter

töre

III. Türk edebiyatında ilk tiyatro
eseri tarafından
yazılmış olan

Namık Kemal

Şinasi

III ...

c) töre, karakter ve
olarak üçe ayrılır.

emprovize

✓ entrika

IV. İlk defa ortaya
çıkan trajedi

Atina'da

Eski Yunan'da

IV ...

ç) ve türlerinde üç
birlik kuralına uyulur.

dram

komedi

V. Dünya edebiyatında dram
türünün ilk temsilcisi
..... olarak bilinmesine
rağmen

W. Shakespeare

Hugo

V ...

d) Dram türünün özellikleri ilk
defa adlı eserin ön
sözünde belirlenmiştir.

Hamlet

Cromwell

VI. Vatan yahut Silistre
..... türünde ilk eserdir.

dram

trajedi

VI ...

e)
. tarafından yazılmış olup
sahnelenen ilk tiyatro eseridir.

Şinasi

Namık Kemal

3. Etkinlik: Aşağıdaki tiyatro biletlerinde verilen bilgilerden hareketle boş bırakılan bölümü tamamlayınız.

FIRTINA

Yazar: W. Shakespeare

Tür:

Tarih: 26.07.2021

Yer: Haldun Taner Sahnesi

FAUST

Yazar: Johann W. V. Goethe

Tür:

Tarih: 18.03. 2022

Yer: Şinasi Sahnesi

GÜLÜNÇ KIBARLAR

Yazar: Moliere

Tür:

Tarih: 26.02.2016

Yer: Reşat Nuri Sahnesi

CROMWELL

Yazar: V. Hugo

Tür:

Tarih: 17.11.2019

Yer: Yıldız Kenter Sahnesi

ŞAİR EVLENMESİ

Yazar: Şinasi

Tür:

Tarih: 14.09.2020

Yer: M. Ertuğrul Sahnesi

VATAN YAHUT SİLİSTRE

Yazar: Namık Kemal

Tür:

Tarih: 20.07.2021

Yer: Musahipzade Celal Sahnesi

4. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Dram türünde konu, günlük yaşamdan ve tarihten alınır.

Victor Hugo, ilk dram örneğini yazmıştır.

Trajedi türü ilk olarak Eski Yunan'da görülür.

Trajedi türünde kusursuz bir üslup kullanımına dikkat edilir.

Dram türündeki eserlerde üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.

William Shakespeare, dram türünün özelliklerini ortaya koyan sanatçıdır.

Komedi türü yazarının tek amacı halkı eğlendirmektir.

Türk edebiyatında ilk komedi yazarı Namık Kemal'dir.

5. Etkinlik: Aşağıda farklı tiyatro türlerinin birer sahnesinden alınan diyaloglar verilmiştir. Diyalogları okuduktan sonra metnin altındaki soruları cevaplayınız.

Perde IV, Sahne II

Haberci – Tanrı nimetini üstünüzden eksik etmesin, güzel efendim! Beni siz tanımasanız da mertebeniz şanınız bence bellidir. Korkarım ki size çok yaklaşan bir tehlike var. Eğer kendi hâlinde bir adamın nasihatini dinlerseniz burada kalmayın; yavrularınızla kaçıp gidin. Sizi böyle korkutmak, biliyorum ki, insafsızlık; beterini yapmak düpedüz gaddarlık olur, o da çok yakınımızda. Tanrı sizi korusun! Daha fazla kalmaya cesaretim yok. (Çıkar.)

Lady Macduff (Leydi Makduf) – Nerelere kaçayım? Bir fenalık etmedim ki. Ama, ah, hatırladım ki bu aşağılık dünyadayım; kötülüğün çok kere alkışlandığı; iyiliğin bazen tehlikeli bir çılgınlık sayıldığı dünyada. Ah, ah, öyleyse, ne diye böyle kadınca müdafaada bulunup, bir fenalık etmedim ki diyorum? Bu yüzler de ne? (Kaatiller girer.)

Kaatil –

Lady Macduff –

William Shakespeare, *Macbeth*

1. Bu parça hangi tiyatro türünden alınmıştır? Gerekçeleri ile yazınız.

.....

.....

.....

2. Türün özelliklerine uygun olarak iki diyalog (Kaatil, Lady Macduff) yazınız.

Perde III, Sahne I

Jaques Usta (Jak Usta) – Israr etmeyin, sizi kızdıracağımı pek iyi biliyorum.

Harpagon (Harpagon) – Hiç de değil: bilakis, memnun olurum, hakkımda neler dediklerini öğrenmek hoşuma gider.

Jaques Usta – Pekâlâ beyim, mademki istiyorsunuz, açıkça söyleyeyim, herkes sizinle alay ediyor; her yanda hakkınızda binbir şey söylüyorlar; ıçıgınızı cıcıgınızı ortaya koyuyorlar, pintiliğiniz üstüne uydurmadık hikâye bırakmıyorlar. Yok ev halkını perhize mecbur ederek kârlı çıkmak için hususi takvimler bastırıp perhiz günlerini iki misline çıkarıyormuşsunuz, yok gortu günleri hediye vermemek, işlerinden ayrılırken alacaklarını tutmak için uşaklarınızla kavga çıkarmaya fırsat kollarmışsınız. Bir koyun budu artığını yedi diye sözde bir komşunuzun kedisini dâva etmişsiniz. Bir başkasının anlattığına bakılırsa güya bir gece kendi hayvanlarınızın gemini çalmaya gelirken yakayı ele vermişsiniz de benden evvelki arabacınız karanlıkta size bir temiz sopa çekmiş, siz de sesinizi çıkarmamışsınız. Daha söyleyeyim mi?

Harpagon –

Jaques Usta –

Moliere, *Cimri*

1. Bu parça hangi tiyatro türünden alınmıştır? Gerekçeleriyle yazınız.

.....

.....

.....

2. Türün özelliklerine uygun olarak iki diyalog (Harpagon, Jaques Usta) yazınız.

Perde I, Sahne II

Hernani (Hernan) – Bu bir sır... Onu yalnız düşmanıma söylemek kararındayım. Elbet bir gün karşı karşıya geleceğiz.

Musibet altımda kıvranırken duyacak aynı anda
Kılıcımı kalbinde, adımı kulağında.

Don Carlos (Don Karlos) – Onun adı?

Hernani – Sana ne? Koru kendini, davran!

(Kılıçlarını çatıştırırlar. Dona Sol (Dona Sol) titreyerek bir koltuğa yığılır. Kapı vurulur.)

Dona Sol – (Dehşet içinde ayağa kalkarak)

– Ay ! Kapı vuruluyor!

(Döğüşenler durur. Küçük kapıdan Josefa girer, telâş içindedir.)

Hernani, Josefa'ya –

Josefa (Cosefa) –

Victor Hugo, *Hernani*

1. Bu parça hangi tiyatro türünden alınmıştır? Gerekçeleriyle yazınız.

.....

.....

.....

2. Türün özelliklerine uygun olarak iki diyalog (Hernani, Dona Sol, Josefa arasında geçen) yazınız.

Kısa Oyun Yazma Aşamaları

1. Hazırlık

Konu, tema ve oyundaki karakterler belirlenir.

2. Planlama

Sahneler, dramatik örgü ve çatışma belirlenir.

3. Taslak Metin Oluşturma

Dekor, kostümler, hareketler, diyalog ve monologlar ile ilgili ayrıntılar oluşturulur.

4. Taslak Metni Düzeltme ve Geliştirme

Metin; tutarlılık, dil ve anlatım özellikleri açısından gözden geçirilir.

5. Metni Paylaşma

Metin sınıfta, dergilerde ya da genel ağ ortamında paylaşılır.

Bilgi Havuzu

Aynı sözcük cümleye kattığı anlama göre ad, sıfat, zarf ya da fiil olabilir. Bir sözcüğün zarf olup olmadığını belirlemek için sözcüğün cümleye kattığı anlama dikkat etmek gerekir.

Zarflar; fiil, fiilimsi, sıfat ya da kendi türündeki sözcükleri durum, zaman, miktar, yer-yön ve soru anlamıyla belirten ve bu sözcüklerin anlamını sınırlayan ya da güçlendiren sözcüklerdir. Fiil kök ve gövdelerinden türeyerek zarf-fiil olan sözcükler de cümlede zarf olarak görev yapar.

Nasıl?

Durum Zarfı

Fiil ya da fiilimsiyi durum bakımından belirtir.

Ne zaman?

Zaman Zarfı

Fiil, fiilimsi ya da ek-fiille çekimlenen yüklemi zaman bakımından belirtir.

Ne kadar?

Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfı

Fiil, fiilimsi, sıfat ve zarfları miktar yönünden belirtip derecelendirir.

Nere?

Yer-Yön Zarfı

Fiilleri, fiilimsileri yer ve yön bakımından belirtir.

???

Soru Zarfı

Fiil ve fiilimsileri soru yoluyla belirtir.

Durum Zarfları

Fiilleri, fiilimsileri anlam olarak etkileyen, tamamlayan zarf türüdür. Fiil ve fiilimsilere "nasıl, niçin, niye, neden, ne diye, ne" soruları yöneltilerek bulunur.

- Koridorda bekleyen Ahmet'in velisiydi **galiba**. (olasılık)
- Annemin yemeklerinin tadını **bir daha** hiçbir yemekte bulamadım. (yineleme)
- Aşı odasına **teker teker** alınıyorduk. (üleştirme)
- Bir gün Ankara'ya giderse Anıtkabir'i **mutlaka** ziyaret edecekti. (kesinlik)
- **Az kalsın** anahtarı içeride unutacaktım. (yaklaşıklık)

Zaman Zarfları

Cümlede fiil ve fiilimsiye yöneltilen "ne zaman, ne zamandan beri, ne zamana kadar" sorularının cevabıdır.

- **Akşam** onu görmeye gideceğim.
- **Sınav sonucunu öğrendiğinden beri** içi içine sığmıyordu. (Edat öbeği cümlede zaman anlamı veriyorsa zarf olur.)
- **Önceki yaz** onunla çok eğlenmiştik. (Zaman zarfı sıfat tamlamasından oluşabilir.)
- **Yaz sıcağında** tarlada çalışıyordu. (Zaman zarfı isim tamlamasından oluşabilir.)

Bilgi Havuzu

Yer-yön ifade eden sözcük bir varlığı karşılıyor ya da hâl eki alıyorsa ad olur.
→ Adam, hızlıca dışarıya çıktı.
Yer-yön ifade eden sözcük bir adı belirtiyorsa sıfat olur.
→ Aşağı sokakta güzel bir ev buldum.

Yer-Yön Zarfları

Fiili ve fiilimsileri yön bakımından belirten “aşağı, yukarı, ileri, geri, içeri, dışarı, öte, beri” sözcüklerinin oluşturduğu zarflardır. Bu sözcüklerin zarf olarak kullanılabilmesi için fiil ya da fiilimsiyi ek almadan belirtmeleri gerekir.

- Hava almak için dışarı çıktı.
- Diyeceği olan beri gelsin.
- Gittiği yoldan geri döndü.
- Çatıdan aşağı indi.

Soru Zarfları

Fiil ve fiilimsileri soru yoluyla belirten “ne, neden, niçin, niye, ne diye, ne demeye, nasıl, ne zaman, ne kadar” gibi sözcüklerdir. Soru zarfının yanıtı olan sözcük de zarftır.

- Ne diye hatırladın o kötü günleri?
- Doktora şikâyetlerini neden anlatmadın?
- Matematik projesini nasıl tamamladın?
- Tatilden ne zaman dönecekler?
- Bu dargınlık ne zamana kadar sürecektir?

Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfları

Cümlede “ne kadar” sorusuna cevap olan zarflardır.

- Sana anlattığım bu olay, edebiyatçılar arasında pek bilinmez.
- Çok bilmiş kişilerin cahilliği hiç çekilmez.

Cümleye eşitlik, üstünlük, en üstünlük, aşırılık gibi anlamlar katan miktar zarflarına derecelendirme zarfları da denir.

- ★ “Kadar, denli” gibi sözcükler cümleye eşitlik anlamı katar.
- Hilmi Bey kadar pervasız olmak herkesin harcı değil.
- ★ “Daha” sözcüğü cümlede zarf veya sıfat olarak kullanılan sözcüklere üstünlük ve karşılaştırma anlamı katar.
- Gözde, matematik dersinde daha başarılı bir öğrenciydi.
- ★ Zarf veya sıfat olarak kullanılan sözcüklerden önce gelen “en” sözcüğü cümleye en üstünlük anlamı verir.
- Orası gördüğüm en güzel meydandı.
- ★ “Pek, hayli, iyice, epeyce, fazla, fazlaca, az, biraz, oldukça, gayet” gibi sözcükler cümleye aşırılık anlamı katarak zarf veya sıfatların çokluğunu, yoğunluğunu ya da azlığını belirtir.
- Kendini oldukça iyi ifade ettin.

Türkçede kelimelerin türleri, cümle içinde kullanılışlarına göre değişiklik gösterir.

Gece gözlü yâr, aşkıma **siyah** bakma.

Gece sözcüğü zaman anlamı olan bir sözcük olmasına rağmen bu cümlede bir ismi nitelediği için sıfat, **siyah** sözcüğü ise bir renk ismi olmasına rağmen bir fiili durum yönünden belirttiği için zarf olarak kullanılmıştır.

Merhamet, saçlarını ıslatan **sessiz** bir yağmurdu.

Birinci cümlede **sessiz** sözcüğü yağmur sözcüğünün sıfatı olarak kullanılmıştır. İkinci cümlede ise fiilimsiyi durum yönünden etkilediği için zarftır.

Sessiz görünen ıstırapıyla süzüyordu bir tutam sevgiyi.

Sırrımı **nasıl** söyleyim vefakâr balıklara?

Birinci cümledeki **nasıl** sorusu fiili etkilediği için zarf, ikinci cümlede ise bir ismi etkilediği için soru sıfatı olarak kullanılmıştır.

Nasıl bir melek girmiş çocuğun rüyalarına?

YAPILARINA GÖRE ZARFLAR

ne, hiç, en, az, daha, çok, dün, yarın vb.

BASİT

içeri, dışarı, gülerek, güzelce vb.

TÜREMİŞ

bugün, biraz, şöyle, nasıl, birdenbire vb.

BİRLEŞİK

“Sonsuza dek, kırk yılda bir, hemen hemen, şöyle böyle, geldiği gün, senden sonra, üç aşağı beş yukarı” vb. ikilemeler, edat grupları ve zarf-fiil grupları gibi birden fazla sözcükten oluşan ve ayrı yazılan zarflara **öbekleşmiş zarflar** denir.

1. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

“Zaman zaman hatırlarım o güzel günleri.” cümlesindeki altı çizili sözcük grubu yineleme bildiren zaman zarfıdır.

“Sınıftaki öğrencileri ikişer ikişer bahçeye çıkardı.” cümlesindeki altı çizili sözcük grubu üleştirme bildiren durum zarfıdır.

“Profesör, ileri görüşlü bir bilim insanıdır.” cümlesindeki altı çizili sözcük yer-yön bildiren bir zarftır.

“İstedığı bölümü kazanmak için sabahlara kadar çalıştı.” cümlesindeki altı çizili edat grubu miktar bildiren zarf öbeğidir.

“Grip olduğu için bugün okula gidemeyecek.” cümlesindeki altı çizili sözcük birleşik bir zarftır.

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerdeki zarfları bularak ilgili kutucuğa yazınız.

- Sınavı biter bitmez heyecanla dışarı çıktı.
- Bu işe başladığından beri az çalışıp çok kazanıyordu.
- Bakıcı kadın, çocuğun isteğini derhâl yerine getirdi.
- Kaygılarının anlamsız olduğunu ona tekrar tekrar anlattım.
- Aşağı mahalleye daha çok bina yapılmıştı.
- Konuyla ilgili hiçbir şey bilmesede ileri geri konuşuyordu.
- Aşağı indi de yüzünü gördük bugün.
- Yeterince çalışmış, akşama doğru yukarı çıkmıştı.
- Öteberişi sakince dolaplara yerleştirdi.
- En büyük zaafı buydu işte.

Durum Zarfı

Zaman Zarfı

Miktar Zarfı

Yer-Yön Zarfı

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yer alan zarfları bularak zarfın türünü ve cümleye kattığı anlamı belirten ifadeyi oklarla eşleştiriniz.

a) Şimdi her şeyin bir anlamı var.

b) Aylardır hazırlandığı sınava az kalsın yetişemeyecekti.

c) Zor günlerin de mutlaka bir sonu olacaktır.

ç) Arkadaşları arasında oldukça sevilen biridir.

d) Bu denli pervasız olduğunu bilmiyordum.

I. Miktar zarfı (aşırılık)

II. Durum zarfı (kesinlik)

III. Miktar zarfı (eşitlik)

IV. Durum zarfı (olasılık)

V. Zaman zarfı (zaman)

VI. Durum zarfı (yaklaşıklık)

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümleleri soru zarfı kullanarak örnekteki gibi soru cümlesine dönüştürünüz. (Bir cümle birden çok soru cümlesine dönüştürülebilir.)

Otobüsün içinde bağırarak konuşuyorlardı.	➤	Otobüsün içinde nasıl konuşuyorlardı?
a) Dayısıyla yıllardan beri görüşmemişti.	➤	
b) Tanrı misafirini nezaketle içeri buyur etti.	➤	
c) Öğretmeni, Can ile tekrar tekrar konuştu.	➤	
ç) Sınav gününe kadar ders notlarını üç kez okudum.	➤	
d) Onun çabaları nihayet takdir gördü.	➤	
e) Babamın eve döndüğü gün hava fazlasıyla sıcaktı.	➤	

TIRNAK İŞARETİ

ÖRNEK

“Kapı, Ramiz Efendi’nin bıraktığı boşluk üzerine kapandı. Kâmil Bey, etrafına korku ile bakarak karyolaya oturdu. ‘Yedi sene! Hiç olur mu? imkânsız!’ diyerek titriyen elini ağzına götürdü.”

Çözümleme: Yukarıdaki cümlede tırnak işareti, başka yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler için kullanılmıştır.

Yine aynı cümlede tek tırnak işareti, tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılmıştır.

ÖRNEK

Oysa Halit Ziya’nın memleketin hakiki hayatından bir levha vermek dileğiyle yazdığı Kırık Hayatlar, Mai ve Siyah’la Aşk-ı Memnu yanında pek sönük kalır. Çünkü Halit Ziya ancak Ömer Behiç’in evinin aracılığıyla görüyor “memleketin hakiki hayatını”. O evin ilişkileri içinde görüyor; bu bir. Sonra toplum yaşamından bir kesit vermek isterken hep bireysel ve olağandışı durumlara takılıp kalıyor, toplumsal nedenlere inemiyor bir türlü. Ona göre “Kırık Hayatlar” toplumsal bir olgu değil, bireysel bir olgudur. Bunun sonucu olarak “Ne yapmalı?” diye sorar (Kırık Hayatlar. s. 335) ama bir cevap bulamaz.

Çözümleme: Yukarıdaki parçada altı çizili ifadelerde kullanılan tırnak işareti, özel olarak vurgulanmak istenen sözler için kullanılmıştır. Aynı parçada **renkli** yazılan ifadedeki tırnak işareti ise alıntı olduğunu göstermek için kullanılmıştır.

ÖRNEK

“Sonu” bölümünde şöyle diyor: “köpekli adam” “Yoksa, Boğaziçi’nin sapa bir iskelesinde mi bir kahve bulsam? Ah, bu küçük hayalimi bir hakikat edebilsem. Yanımda köpeğim olsa, kuyruksuz, keneli, miskin bir köpeğim... Allah’a ismarladık kardeşim.”

Çözümleme: Yukarıdaki parçada tırnak işareti sırasıyla eserin bölüm başlığı, özel olarak vurgulanmak istenen söz, yazıdan olduğu gibi aktarılan ifadeler için kullanılmıştır.

TEK TIRNAK

ÖRNEK

“Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu topluluk, Genel Savaş’ta (Birinci Dünya Savaşı’nda) yenilmiş; Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş, koşulları ağır bir ‘Ateşkes Antlaşması’ imzalanmış.”

Çözümleme: Yukarıdaki cümlede tek tırnak, tırnak içinde verilen cümlelerin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılmıştır.

YAY AYRAÇ

ÖRNEK

Gölpınarlı’nın çalışması ilk olması bakımından önemlidir. Dönemin şartlarından kaynaklanabilecek bazı yoksunluklar (katalogların oluşmamış olması, eserlerin tasnif edilmemiş olması, ulaşım ve iletişim imkânlarının yetersizliği vb.) daha iyi bir çalışmanın oluşmasını engellemiş olabilir.

Çözümleme: Yukarıdaki parçada yay ayraç (), cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlelerin dışında kalan ek bilgiler için kullanılmıştır.

ÖRNEK

İlhan Berk’le tatlı tatlı dalgasını geçmiş: “... İlhan Berk’te müthiş bir arama cehdi var. Fakat şekil o kadar bozuk ki... Meselâ şu mısra: Sen aydınlık gecelerin gazete satan sıcak memleketlerin çocuğu. Ben hiçbir sıcak memleketin gazete sattığını bilmiyorum. İlhan Berk’in şiirindeki bu mısra da ise sıcak memleketlerin gazete sattığını hayretle okuyorum.” (“Bir Mecmua Hakkında”, İnkılâpçı Gençlik, 10 Ekim 1942, Balıkçının Ölümü-Yaşasın Edebiyat içinde, s. 138)

Çözümleme: Yukarıdaki cümlede yay ayraç, alıntıların aktarıldığı eseri, yazarı veya eserin künye bilgilerini göstermek için kullanılmıştır.

KÖŞELİ AYRAÇ

ÖRNEK

Evler şairi, [Behçet Necatigil (1916-1979)] evin hâllerini çeşitli şiirlerinde dile getirmiştir.

Çözümleme: Yukarıdaki cümlede ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılmıştır.

DÜZELTME İŞARETİ

ÖRNEK

“Benim babam senin altında öldü, sen hâlâ Kurumla yat sokağın ortasında böyle daha!”

Çözümleme: Yukarıdaki dizelerde düzeltme işareti, yazılışları bir ancak anlamları ve söylenişleri ayrı olan “hâlâ” ve “hala” kelimelerini ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konmuştur.

ÖRNEK

Ben hikâye yazarken
Kafamdaki insanlar
Balığa çıkarlardı.

Çözümleme: Yukarıdaki dizelerde düzeltme işareti, “Arapça ve Farsçadan Türkçeye giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince “g, k” ünsüzlerinden sonra gelen “a” ve “u” ünlüleri üzerine konur.” kuralına uygun olarak kullanılmıştır. Hikâye sözcüğünde “k” ince sesinden sonra “â” ünlüsü kullanıldığı için “a” ünlüsünün üzerinde düzeltme işareti kullanılmıştır.

Dikkat: Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için düzeltme işareti kullanılır: (Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk’ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) vb.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda tırnak işaretinin kullanım alanları verilmiştir. Romen rakamları ile numaralandırılan cümlelerde ise bu kullanımlar örneklendirilmiştir. Örnek cümleleri ait oldukları kullanım alanı ile eşleştiriniz.

IV a EŞLEŞTİRME

I. Ahmet Muhip Dıranas'ın "Kar" şiirini inceledim.

II. Hacivat – "Elif yuttum." dedin.

Karagöz – Pisboğazlık: çakaleriği imiş, acele ile yuttum, çekirdeği gırtlığımda kaldı, az daha boğuluyordum.

III. Son zamanlarda edebiyatta "postmodern anlayış" tartışılıyor.

IV. Yayımlanmış kitaplarından Yeditepe yayınları için on hikâye seçmeyi düşünmüş Sait Faik bu seçmeyi yaparken yazdığı "Hikâyeler Üzerine" başlıklı yazısında söylüyor bunları.

V. Hobbs, R. (2004), "Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma", çev. M. T. Bağlı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 37 (1): 122-140.

(...) a) Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.

(...) b) Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.

(...) c) Bilimsel çalışmalarda künye verilirken makale adları tırnak içine alınır.

(...) ç) Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki dizelerde altı çizili kelimelerde kullanılan düzeltme işaretlerinin kullanım amacını dizelerin karşısına yazınız.

"Hâlâ dilimdedir tuzu engin denizlerin!"

"Âdeta benziyor muammaya;"

"Yazık, günahı nedir, bilmeyen şu mahkûma!"

"Kendi millî gururumu sezerim."

"Âşkıyım beni çağıran bu sesin."

3. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde yay ayraçların kullanım amacını cümlelerin altına yazınız.

1) Yakup — (Mühürlemek üzere çekmecenin üzerindeki mürekkebi almak için başını çevirip Âdem'in bıraktığı keseyi görür. Fırtına sürer.) Bu ne?

2) Sait Faik, 1954'te, "Hikâye yazmağa ilk ne zaman başladınız?" sorusuna ("Sait Faik'le Son Röportaj", Açık Hava Oteli İçinde, 1980, s. 204) şöyle cevap vermiş:

3) Nereye olursa olsun. Bu şehri bırakmalıydı. (...) İşte şehirden kaçıyordu.

4) Çok zeki (!) olduğunu söylüyordu.

5) Sivrihisar'da 1240 (?) yılında doğan Yunus Emre, Türkçenin önemli şairlerindendir.

6) Kendi geleneğimizin özgün sesini yeni şiirde sürdürmek, şiirin geniş okur yığınlarına ulaşması bakımından çok önemli. Oysa Garip hareketi bu "ses"e karşı bir hareketti. (Sonradan Garip şairleri değiştiler, geliştiler, yanılıklarından kurtuldular; o, ayrı.) İkinci Yeni hareketi de öyle.

4. Etkinlik: Aşağıdaki metinde geçen yay ayraç ve düzeltme işaretlerinin kullanım amaçlarını açıklayınız.

İSMAİL: Acaba saat kaç oldu?

NERİMAN: Herhâlde dokuz vardır.

(Susarlar. İsmail kalkar, pencere önüne gider, bir müddet dışarısını seyreder.)

İSMAİL: Mayıs oldu, dışarıda hâlâ kış havası... Ankara böyledir işte, bak pencere nasıl buğulanmış... Ooo, bizimkiler çoktan yatmışlar.

NERİMAN: Hadi, hadi daha neler amca.

Cevat Fehmi Başkut, Hacıyatmaz

5. Etkinlik: Aşağıdaki parçada tırnak ve tek tırnak işaretinin kullanım amacını yazınız.

Hüseyin Rahmi, Şipsevdî'yi Alafranga adıyla 1900'de yazmış. Roman sansürün hışmına uğramış. 1908'de romana yazdığı ön sözde, "Bugün sekiz senelik mezar tozlarını silkerek 'Şipsevdî' şeklinde beliren şu eser, hürriyet nefesiyle yeniden can kazanmış olan eski 'Alafranga', işte o istibdat idaresinin şehididir." diyor.

6. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti tırnak içine alınır.

Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için yay ayraç kullanılır.

Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için köşeli ayraç kullanılır.

Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap, dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazıyla gösterilebilir.

Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz.

7. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili kelimelerin hangisinde düzeltme işareti kullanılmalıdır? Gerekçelerinizle açıklayınız.

a) Divan edebiyatının öncüsü kabul edilen Hoca Dehhani, şiirlerinde dini konuları işlememiştir.

b) İslam dini, Talas Savaşı'ndan sonra Türkler arasında hızla yayılmıştır.

c) Turan Oflazoğlu, tarihi konular üzerine yazdığı tiyatro türündeki eserleriyle tanınmıştır.

ğ) Fuat Köprülü'nün Türk tarihi üzerine çalışmaları dönemin sanatçıları üzerinde etkili olmuştur.

d) Türk askeri, cesaretinin yanı sıra merhametiyle de bulunduğu coğrafyada farkını gösteriyor.

e) Güvenlik gerekçesiyle askeri alanlarda fotoğraf veya video çekimine izin verilmemektedir.

1. ŞABAN: Karıcığım. (Kurularak) Biz çok büyük bir işe girdik. Ben, Mestan'ı dava ettim. Çok büyük bir dava olacak bu. Sonunda büyük tazminat alacağım. On dinar kazanacağız. Dördü avukatın, altısı benim. Bu sermaye ile kendime müstakil bir berber dükkânı açacağım. Permanant makinesi getirip kuracağım. Müthiş para vuracağım.
BONCUK: (Halk arasındaki kadın seyircilere) Vay başıma gelenler, kocam keçileri kaçırmış galiba? Ne davası bu kocacığım?
ŞABAN: Gölge davası.

Bu metinden hareketle aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Olayın geçtiği mekân belirtilmiştir.
B) Monologlara yer verilmiştir.
C) Dekorla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.
D) Çatışma unsurundan yararlanılmıştır.
E) Trajediden alınmış bir parçadır.
2. Kişiler arasındaki iç ve dış mücadeleler, anlaşmazlıklar tiyatro eserlerinde dramatik örgünün gelişmesini sağlayan temel unsurdur. Bu mücadele ve anlaşmazlıklar karşıt duygu, düşünce ve isteklerin, kişilik özelliklerinin bir arada sergilenmesi ile ortaya çıkar. Sosyal statü, ekonomik durum, psikolojik yapı, eğitim ve kültür gibi unsurlardaki keskin farklılıklarla şekillenir.
- Bu parçada sözü edilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Çatışma B) Dramatik örgü C) Tırat
D) Trajedi E) Tuluat

3. Klasik komediyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?
- A) Kaba şakalara ve söz oyunlarına yer verilir.
B) Yaralama, öldürme gibi olaylar sahnede canlandırılır.
C) Konularını tarihten ve mitolojiden alır.
D) Seyirciyi güldürürken düşündürmek amaçlanır.
E) Oyunlarda üç birlik kuralına uyulur.

4. Tiyatro türü ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Tiyatro eserindeki olay örgüsüne dramatik örgü adı verilir.
B) Modern tiyatro; trajedi, komedi ve dram olarak üçe ayrılır.
C) Kökeni Dionysos adına yapılan dinî törenlere dayanır.
D) Batılı anlamda tiyatro Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde girmiştir.
E) Tiyatronun yapı unsurları dekor, perde, sahne ve kişilerden oluşur.
5. Kökeni Eski Yunan edebiyatına dayanan tiyatro türüdür. Amacı seyircide acıma, heyecan ve korku uyandırarak ruhu kötülüklerden arındırmaktır. Kahramanları tanrılar, tanrıçalar ve soylu kişilerdir. Sahnede kaba sözlere yer verilmez. Öldürme, yaralama gibi olaylar sahnede gösterilmez; sahne gerisinden seyirciye hissettirilir.

Yukarıda tanıtılan tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dram B) Fars C) Komedi
D) Trajedi E) Vodvil

6. I. Duygu ve düşünceleri yüz ifadeleriyle anlatma. (Mimik)
II. Düşünceleri ve duyguları müzik, dans, beden ve yüz hareketleriyle yansıtan sözsüz oyun. (Pantomim)
III. Perde gerisinde oyunu metinden takip eden ve unutulmuş sözleri fısıldayan görevli. (Suflör)
IV. Metne bağlı kalmadan hareket etme, söz söyleme, doğaçlama. (Tuluat)
V. Oyundaki iki ya da daha çok kişinin konuşması. (Replik)

Yukarıdaki açıklamalardan hangisi yay ayağ içinde verilen kavramla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. ----, tiyatro eserinde aralarında çatışma bulunan ve böylelikle olayları var eden, iletinin okura veya izleyiciye ulaşmasını sağlayan temel unsurdur. Çevreden soyutlanmadan toplumsal, fiziksel ve psikolojik özelliklerle verilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sahne B) Dramatik örgü
C) Kişiler D) Mekân
E) Zaman

8. I. Yabancı dille yazılmış bir oyunu, yerel koşullara uygun biçimde kendi diline çevirme, uyarlama.
II. Oyuncunun dekor gereği kullandığı eşyalar, dekora yardımcı sahne eşyaları.
III. Rol gereği yapılan el, kol ve beden hareketleri.
IV. Sahne gerisinde oyuncuların oyuna hazırlandıkları ve sahneye çıkış sırasını bekledikleri yer.

Numaralandırılmış tanımlarla aşağıdaki terimler eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Adaptasyon B) Aksesuar C) Jest
D) Kulis E) Mimik

9. I. Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde giren, yalnız işaretlerle oynanan sözsüz tiyatro oyunu.
II. İnsanların ve olayların ilginç yanlarını, güldürmek ve düşündürmek amacıyla sahneye yansıtan tiyatro türü.
III. Önceden yazılmış bir metne dayanmadan, sahnede akla gelen sözlerle oynanan halk tiyatrosu türü.
IV. Yüceltilmiş sözlerle yazılan, konusunu efsanelerden veya tarihsel olaylardan alan, acıklı sonuçlarla bağlanan bir oyun türü.

Aşağıdaki terimlerden hangisinin tanımı verilmemiştir?

- A) Komedi B) Monolog
C) Pantomim D) Trajedi
E) Tuluat

10. I. Oyunda kişilerin birbirlerine karşı söylediği uzun soluklu, coşkulu sözler. (Tirat)
II. Bir tiyatro eserinin ana bölümlerinden her biri. (Perde)
III. Canlandırılan kişiliği ortaya çıkaran söz ve davranışlar. (Rol)
IV. Oyunda tek kişinin kendi kendine konuşması, dışa verilen iç ses. (Monolog)
V. Genellikle tiyatro ve sinemada, konuşması olmayan veya konuşması çok az olan rollere çıkan kimse. (Suflör)

Yukarıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen terimle uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Hayatı hem acıklı hem gülünç yönleriyle bir bütün olarak yansıtmayı amaçlayan tiyatro türüdür. XVIII. yüzyılda klasisizme tepki olarak doğan romantizm akımıyla ortaya çıkmıştır. Konularını millî tarihten, günlük yaşamdan almıştır. Kahramanlar toplumun her kesiminden seçilebilir. Kişiler tek yönlüdür, bütünüyle iyi ya da kötüdür. Öldürme, yaralama gibi olaylar sahnede canlandırılır. Üç birlik kuralına uyulmaz.

Yukarıda tanımlanan tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dram B) Komedi C) Pantomim
D) Trajedi E) Vodvil

12. (I) Tiyatronun kökeni Eski Yunan'da bağ bozumu tanrısı Dionysos adına yapılan dinî törenlere dayanmaktadır. (II) Anadolu'da modern tiyatrodan önce geleneksel Türk tiyatrosu yaygındır. (III) Batılı anlamda tiyatro, Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde girmiştir. (IV) Ahmet Mithat Efendi, Moliere'den Zor Nikah ve Zoraki Tabip adlı eserleri çevirmiştir. (V) Batılı anlamda ilk Türkçe tiyatro oyunu Şinasi'nin Şair Evlenmesi adlı eseridir.

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1 ve 2. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(Hünkârın arz odası. Süleyman, Piri Paşa ve İbrahim.)

SÜLEYMAN — Oku bakalım İbrahim! Venedik hükûmeti bizimle nasıl bir ticaret anlaşması istemiş?

İBRAHİM — (Elindeki metne göz gezdirir ve doğrudan doğruya Türkçeye çevirir.) Şöyle özetleyebilirim hünkârım! Ticaret her iki ülkede de serbest olacak. Güvenlik ilgili devletlerce sağlanacak. Üç yılda bir değişmek üzere, İstanbul'da devamlı bir Venedik elçisi bulundurulacak...

PİRİ PAŞA — Hünkârım, efendim! Venedik sözüm ona bizimle karşılıklı bir ticaret anlaşması yapar görünüyor. İki tarafı da bağlayacak birtakım hükümler getiriyor. Venedik'te bizim tüccarlarımız bulunmadığına göre aslında bizi bağlıyor bu anlaşma.

(Bir an gergin bir sessizlik.)

SÜLEYMAN — (Biraz öne çıkar, düşler içinde bir yüz.) Akdeniz'i düşünüyorum. Akdeniz'i tüm limanları, koyakları, takımadalarıyla düşünüyorum. Akdeniz'i şu Marmara'yı görür gibi görüyorum. Yani bir büyük Osmanlı iç denizi olarak. Gemilerimin Cebelitarık'tan öteye yelken açtıklarını düşünüyorum. Yeni yeni kıtalara, yeni yeni denizlere...

1. Bu parça ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Diyaloglara yer verilmiştir.
- B) Dram türünde bir tiyatrodan alınmıştır.
- C) Tarihî bir olay konu edilmiştir.
- D) Davranışlar yay ayaş içinde verilmiştir.
- E) Mekân ayrıntıya girilmeden verilmiştir.

2. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgilere ulaşılabilir?

- A) Dekor
- B) Kostüm
- C) Makyaj
- D) Rejisör
- E) Rol

3. ----, günlük yaşamda her zaman rastlanabilecek insan kusurlarını belli tiplerden hareketle konu edinen komedi türüdür. Daha çok insanların ortak davranış biçimlerindeki aksayan yanlar, çirkinlikler gülünç tablolar hâlinde sergilenir. Bu türün en güzel örneklerini Fransız yazar Moliere vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Entrika komedisi
- B) Töre komedisi
- C) Romantik komedi
- D) Karakter komedisi
- E) Yergi komedisi

4. XVI. Sahne

(Dudu Karakuş, Seher Akkuzulu)

- Dudu'nun evinde -

DUDU: Kız Seher duydum da sevindim ne mutlu sana!

SEHER: Ne gibi?

DUDU: Osman Yavaş'la evleniyormuşsun, doğru mu?

SEHER: Allah göstermesin, kala kala ben o baldırı çıplağa mı kaldım!

DUDU: Osman'ın nesi baldırı çıplak a kızım! Pekâlâ her şeyi var!

SEHER: Var dediğin nesi varmış sanki?

DUDU: Daha nesi olsun? Üstü başı tertemiz!

Körüklü çizmeleri var!

SEHER: Allah bilir o çizmeler kendinin bile değildir!

Bu parça ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Diyalog tekniğinden yararlanılmıştır.
- B) Kişileri günlük yaşamdan, sıradan insanlardır.
- C) Karakter komedisinin özelliklerini taşımaktadır.
- D) Dramatik örgü evlilik üzerine kurgulanmıştır.
- E) Bu sahnede kimlerin rol alacağı belirtilmiştir.

5. Aşağıdakilerden hangisi tiyatronun yapı unsurlarından değildir?

- A) Bakış açısı
- B) Çatışma
- C) Dramatik örgü
- D) Mekân
- E) Zaman

6. Evrensel bir oyundur. Seyirci gördüklerini anlayıp yorumlayabilir. Bu oyunda düşünceler ve duygular kimi kez müzik, kimi kez çeşitli eşyalar eşliğinde, kimi kez dansla ya da gövde ve yüz hareketleriyle yansıtılır. Sözsüz oyun olarak da bilinir.

Bu parçada tanıtilen tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dram
B) Komedi
C) Pantomim
D) Trajedi
E) Vodvil

7. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Dönemi'nden önce Türk edebiyatında var olan tiyatro türlerinden biri değildir?

- A) Karagöz
B) Meddah
C) Orta oyunu
D) Melodram
E) Köy seyirlik oyunu

8. MÜŞTAK BEY: Alamam efendim! Bunda bir yanlışlık var zira bana nikâh ettiğiniz kız bu değildir, bunun küçüğüdür; ben onu isterim! EBULLAKLAKA: Hayır, sana nikâh ettiğimiz büyük kızdır.

MÜŞTAK BEY: Değildir!

EBULLAKLAKA: Vay! Sen beni de mi yalancı çıkarıyorsun? Bu ne yüzüzlüktür?

BATAK ESE: Efendi? Biliyo musunuz ki ben bunun daha bilmen nelerini bilirün? Dura varın? Size deyivereyin ben bekçi olduğumdan için? Geceleri mahallede dolanırken? Buna çat pat çak sokak ortasında ı rast gelirün? Bir kere kendiceğine nereden geliyor musun diye soracak oldum? Bana ne garşuluk verse iyi (teratordan) (?) geliyorun demesün mü, bu beni masharalığa alma dime değilse de ne demektir bahın şu ahmağa?

MÜŞTAK BEY: Vay? Firasetli adam vay?

Bu metinde verilen tiyatro türüyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kişiler toplumun farklı kesimlerinden seçilmiştir.
B) Entrika komedisi özelliği gösterir.
C) Yaşanan olay diyaloglar aracılığıyla aktarılmıştır.
D) Kişiler, toplumsal statüsüne göre konuşturulmuştur.
E) Görücü usulüyle evlenme konusu işlenmiştir.

9. SEYFÜDDİN İRİŞTİ: Buyruğunuz üzere ilkin Dersaadet'e vardım, Süleyman Han'ı üzgün ama kararlı gördüm. "Benim Şehzade Bayezit adında bir oğlum yoktur." diyerek kesip attı. Ondan sonra Selim Han'ın ayağına vardık.

TAHMASP: O ne dedi?

SEYFÜDDİN İRİŞTİ: Sanırım, biz onun ayağına varmasaydık o varacaktı bizim ayağıma. İlkün hünkâr babasından aldığımız yanıtı iletmek düştü bize. Gözleri parladı. "Evet Seyfuddin İrişti Ağa! Babamız doğru söyler, onun artık Şehzade Bayezit adında bir oğlu yoktur, ben hünkâr babımızdan da ileri gideceğim diyeceğim ki: Keşke hiç olmasaydı. Olmuşsa bu onun kara yazgısıdır ve olmamış olması için veremeyeceğim şey yoktur.

Bu parça aşağıdaki tiyatro türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Kabare
B) Komedi
C) Opera
D) Orta oyunu
E) Trajedi

10. I. Oyunda kişilerin birbirine karşı söylediği uzun soluklu, coşkulu sözler.
II. Yabancı dille yazılmış bir oyunu, yerel koşullara uygun biçimde kendi diline çevirme, uyarlama.
III. Oyunun geçtiği yeri canlandırmak için kullanılan ışık, eşya gibi araçların tümü.
IV. Metin dışı o an akla geldiği gibi hareket etme, söz söyleme, doğaçlama.

Aşağıdakilerden hangisi numaralandırılmış tanımlardan biriyle eşleşmez?

- A) Adaptasyon
B) Dekor
C) Kulis
D) Tirat
E) Tuluat

11. Aşağıdakilerden hangisi trajedi ile komedinin ortak yönlerinden biri değildir?

- A) Manzum olarak yazılmaları
B) Üç birlik kuralına uygun olarak yazılmaları
C) Genellikle beş perdeden oluşmaları
D) Perde arası verilerek oynanmaları
E) Koro ve diyalog bölümlerinden oluşmaları

1. I. Günlük yaşamda her zaman rastlanabilecek insan kusurlarını belli tiplerle anlatan komedi türü. (Karakter komedisi)
II. Bazı töre ve gelenekleri eleştirel bir tutumla yansıtan komedi türü. (Töre komedisi)
III. Perde gerisinde oyunu metinden takip eden ve unutulmuş sözleri fısıldayan görevli. (Suflör)
IV. Seyircide merak uyandırmayı amaçlayan, güldürmekten başka amacı olmayan komedi türü. (Vodvil)
V. Oyundaki iki ya da daha çok kişinin konuşması. (Diyalog)

Yukarıdaki açıklamalardan hangisi ayrıç içinde verilen kavramla örtüşmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Trajedi manzum olarak yazılır ve genellikle beş perdeden oluşur. (II) Üç birlik kuralına uygun olarak yazılır. (III) Konusunu hayatın sıradan akışından ve günlük yaşamdan alır. (IV) Trajedide çirkin ve kaba sözlere yer verilmez. (V) Racine ve Corneille en önemli temsilcileri arasındadır.

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Komedi, kişilerin ve toplumun aksayan yönlerini güldürücü öğelerle iç içe yansıtan tiyatro türüdür. (II) Komediye konular günlük yaşamdan alınır ve kahramanlar sıradan kişilerdir. (III) Birden çok olay, mekân ve zamandan oluşur. (IV) Çirkin ve kaba sözler, söz oyunları önemli yer tutar. (V) Moliere, bu türün en önemli temsilcileri arasındadır.

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdakilerden hangisi, kökeni Eski Yunan edebiyatına dayanan komedinin temsilcilerinden biridir?

- A) Aiskhylos B) Aristophanes
C) Corneille D) Euripides
E) Sophokles

5. Aşağıdakilerden hangisi klasik trajedinin temsilcilerinden biri değildir?

- A) Aiskhylos B) Goethe
C) Euripides D) Racine
E) Sophokles

6. Aşağıdakilerden hangisi trajedi ile komedinin ortak yönlerinden biridir?

- A) Eserlerde anlatılan kişiler
B) Ortaya çıkış nedeni
C) Dil ve üslup özellikleri
D) Ele alınan konular
E) Hitap edilen zümre

7. (I) Dram, hayatı hem acıklı hem gülünç yönleriyle yansıtmayı amaçlayan tiyatro türüdür. (II) XVIII. yüzyılda realizm akımının yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. (III) Konularını millî tarihten ve günlük yaşamdan almıştır. (IV) Nazım ve nesir olarak yazılabilir. (V) Dramda üç birlik kuralına uyulmaz.

Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdakilerden hangisi dram türünün temsilcilerinden biridir?

- A) Aristophanes B) Euripides
C) Moliere D) Shakespeare
E) Sophokles

9. Tiyatrodaki üç birlik kuralı ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Klasik trajedi ve komedide bulunur.
B) Tek bir olay anlatılır.
C) Olaylar aynı mekânda geçer.
D) Tek bir kahramanı vardır.
E) Bir günlük zaman dilimini anlatılır.

10. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel Türk tiyatrosunun türlerinden biri değildir?

- A) Köy seyirlik oyunları
- B) Orta oyunu
- C) Karagöz
- D) Dram
- E) Meddah

11. DÖRDÜNCÜ PERDE

(Dört sene sonra Rıza Şeker'in apartmanında bir gece. Dekor birinci perdenin aynı. Yalnız Rönesans dolabın yerine pikaplı büyük bir radyo konmuştur.)

BİRİNCİ MECLİS

(Fazilet, Neriman, İsmail)

FAZİLET: Saat on iki oldu ama davetiyelerin yazılması da bitti. Şimdi biraz dinlenelim çocuklar. Ondan sonra sofrada oturulacak yerleri tespit edelim. Ben gidip Haşmet'e bir bakayım. Yine bugün keyifsizdi.

İSMAİL: Haşmet de kim?

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Dekor
- B) Diyalog
- C) Kostüm
- D) Mekân
- E) Zaman

12. Olay İstanbul'da geçer.

ZUHURİ: (Yalnızdır, kendi kendine) Bu ne demek? Kendi oğlunun yaptığından daha kötü ne olabilir? Doğrusu bundan çirkinini görmedim. Bir adam babasının iznini almadan nasıl evlenir? Bundan kötü başka ne var ki...

(Nimet girer.)

ZUHURİ: (Gülerek) Maşallah sen misin?

NİMET: (Babasının elini öpmek ister.) Efendim apansızın teşrif buyurdunuz da...

ZUHURİ: (Elini vermez, yavaşça iter.) Öyle telaş etme. Önce bir parça işten konuşalım.

NİMET: Nedir efendim?

ZUHURİ: Ben yokken olan bitenleri soruyorum.

NİMET: Ne olsun istersiniz? İsteğiniz dışında hiçbir şey yapmadım.

Bir tiyatro metninden alınan bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Diyalog
- B) Jest
- C) Mekân
- D) Mimik
- E) Tırat

13. **SABRİ:** Bütün bir hafta çalış, kafa patlat, sonra da bir cumartesin, pazarın olmasın!

VEZAN: Bugün Selvilere gidiyoruz ya!

SABRİ: Oyun, yine oyun, yine oyun! Kuzum daha hoş, gönül açacak bir şey yapamaz mıyız?

VEZAN: Tuhafsın Sabri, hiçbir şeyden memnun olmazsın. (Dargın) Çocuk gibi durmadan seni mi avutacağım?

(İkisi de susarlar. Tefviklerin evinde Selvi'yi görüyoruz. Giyinmiş kuşanmış gelir. Vitrinden çay takımını çıkarırken saat üçü vurur.)

SELVİ: (Tevfik'e işittirecek şekilde yüksek sesle)

Tevfik, elini çabuk tut. Şimdi neredeyse gelirler.

TEVFİK: (Yüzü sabunlu, elinde jilette görünür.) Kim? Sabriler mi? Bir saate kadar gelebilirlerse ne âlâ!

(Güler)

SELVİ: Daha neler! Sen herkesi kendin gibi mi zannediyorsun?

Bir tiyatro metninden alınan bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Aksesuar
- B) Diyalog
- C) Mekân
- D) Mimik
- E) Monolog

14. (Yeniçeri kışlasında Orta Camı)

OSMAN: (Yeniçerilere) Bir yeniçeri olarak geldim yoldaşlar. Sizden biri olarak geldim buraya; kendi ocağıma geldim.

I. YENİÇERİ: (Duygulanır.) Padişahım hoş gelmiştir aramıza, Ocağımıza şeref bağışlamıştır.

OSMAN: Buraya bir beygir sırtında geldim. Görülmemiş hakaretlere uğradım. Siz hiç bu durumda padişah gördünüz mü yoldaşlar?

I. SİPAHİ: Kabahat büyükten bağışlamak küçükten.

SESLER: (Seyircilerin gerisinden) Sultan Osman'a ilişilmesin! Canı bize emanet. Kılına zarar gelmesin!

Bu metinde verilen tiyatro türüyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Manzum olarak kaleme alınmıştır.
- B) Yeniçeri isyanını konu edinmiştir.
- C) Dil ve anlatımda estetik kaygı gözetilmiştir.
- D) Trajediye ait özellikler ağır basmaktadır.
- E) Hayatı olduğu gibi yansıtmayı amaçlamıştır.

1. GARSON: Bu genç kıızı ne kadar tanıyorsunuz?

ERKEK: Hiç tanımıyorum. Daha doğrusu şöyle
uzaktan gördüm. O da yarım yamalak. (IV) Gene bir
dost girdi araya. Onu da beni de iyi tanıyan bir dost.
O düzenledi bu buluşmayı.

GARSON: (V) Bugün anlaşırsanız...

Numaralanmış zarflardan hangi ikisi aynı türdendir?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Genç kral Serhas'ın yokluğunda ülkeyi gözetmekle görevli yaşlı Persler kaygıyla beklemekte, kötü bir haber alacaklarını sezmektedirler. Serhas'ın anası Kraliçe Atossa da aynı korkular içindedir. Gördüğü kötü düşleri anlatır. Koro onu yatıştırmaya çalışır, tanrılara adaklar sunmasını öğütler. Bu sırada ulak aşağı gelir. Ulak, Yunan tragedyasının en önemli kişisidir. Perslerin Salamis'te uğradığı büyük yenilgiyi ayrıntılarıyla, canlı bir dille anlatır. Atina önlerindeki savaşı gözlerimizin önüne serer.

Bu parçada aşağıdaki zarf türlerinden hangisinin örneği yoktur?

- A) Durum zarfı B) Zaman zarfı
C) Yer-yön zarfı D) Miktar zarfı
E) Soru zarfı

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz eylemin nasıl gerçekleştiğini bildirmez?

- A) Tekrar sahneye gelen oyuncular hâlâ alkışlanmaktaydılar.
B) Kulisteki oyuncu oyun sırası gelince sahneye hızla girdi.
C) Yönetmen provadaki hataları açık açık anlattı.
D) Sahnenin sona ermesiyle perde ağır ağır kapandı.
E) Seyirciler, perdenin sonuna kadar dikkatle oyunu izlediler.

4. DAYE HATUN — Olmuyor, olmuyor! Birbirinizden ödünç mü alıyorsunuz bu iğreti öksüz kız gülüşünü? Tanrı sizi şu görüldüğünüzden çok daha güzel yaratmış. Siz birbirinize bakarak bozuyorsunuz bu nefis yapıyı. Herkes öbürünün güzelliğinden bir şeyler aşırıyım derken kendi güzelliğini bozuyor. Çünkü kendinize güveniniz yok. Aklınız fikriniz bedeninizde. Ruh olmazsa beden nedir ki?

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Durum zarfı kullanılmıştır.
B) Niteleme sıfatı vardır.
C) Zaman zarfı kullanılmıştır.
D) Dönüşlülük zamiri kullanılmıştır.
E) Yer-yön zarfı vardır.

5. Perde kapalıdır. Salonun ışıkları alınırken perde hafifçe aydınlatılır. Aynı anda, gittikçe yükselen bir müzik başlar; perde, ağır ağır açılır. Sinan, sağ öndedir; bir silüet olarak görünür. Sol köşede, ayakta çalışılan küçük bir çizim tezgâhı. Üzerinde pergel, cetvel, birkaç da kitap. Müzikle birlikte fona verilen ışığın şiddeti de yükselecektir. Mimar Sinan'ı olgunluk çağı görünümü ve giysileri içinde görürüz. Müzik Sinan konuşmaya başlamadan önce birdenbire kesilir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Durum zarfı B) Zaman zarfı
C) Yer-yön zarfı D) Türemiş zarf
E) Birleşik zarf

6. Sabahleyin beni uyandıran güneş, daha evvel bütün odayı dolaşmış ve her köşeyi ayrı ayrı kızdırmışa benziyordu. Derhâl yataktan kalktım, giyindim ve aşağı indim. Ortalıkta, zaman zaman esen rüzgârın kaldırdığı tozlardan başka bir hareket yoktu. "Sokakta ne arıyordum, ne tarafa gidiyordum?" Bütün bu soruların cevabını bilmeden yürüyordum.

Bu parçada aşağıdaki zarf türlerinden hangisi yoktur?

- A) Zaman zarfı B) Miktar zarfı
C) Durum zarfı D) Soru zarfı
E) Yer-yön zarfı

7. MİMAR SİNAN — Bunca yıllık çalışmamın ve sabrımın meyvesini toplayacağım saat nihayet ^I çalmıştı! (Bir nokta müzik girer ve söyler.) Bu köprüyü 13 gün içinde ^{II} tamamladım. Yayalar, atlılar, arabalar, develer, toplar, hatta filler, köprüyü kolayca ^{III} geçtiler. Mehteranın büyük davullarını filler taşıyordu. (Fon beyazlaşırken mehter müziği girer ve söyler.) Bu seferden geri dönerken ^{IV} Barbaros Hayrettin Paşa'nın Preveze'de, 600 gemiden oluşan haçlı donanmasını yendiği haberi alındı. Bu parçadaki altı çizili ifadelerden hangisi durum zarfıdır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. (Fon birden beyazlaşır. ^I Sinan iki adım ilerler. ^{II} İki yıl sonra, 1540'ta, bir Azeri Türk'ü olan Mimarbaşı Ali Ağa öldü. Bu sırada ^{III} Lütfü Paşa sadrazamdı. Der ki: 3. SES — Mimarbaşılık, çok ^{IV} önemli bir görev! Bu göreve Sinan getirilmeli. Bu işi ancak o yürütebilir. Bu parçadaki altı çizili zarflar ikiye ^V gruplara ayrıldığında hangisi dışarıda kalır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “daha” sözcüğü bir sıfatın derecesini artırmıştır?
- A) Bugün daha trene yarım saat kala istasyon alacakaranlığa gömülmüştü.
- B) Adımlarını daha hızlı atmaya çalışıyor fakat ayakları birbirine dolaşıyordu.
- C) Fakat soğukta daha fazla durmak ve onu söyletmek bana güç geldi.
- D) Sıska bir köpek yolun bir kenarında kendine daha kuytu bir yer arıyordu.
- E) Dişsiz ağzının etrafındaki dudakları daha çok incelmış ve buruşmuştu.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük sıfatı derecelendirmiştir?
- A) Sahnede bulunan otobüse yetişmek için rol gereği çok hızlı konuştu.
- B) Seyirciler sahnenin ses sistemini pek beğenmediler.
- C) Akşamki role iyi çalış, kendini fazla yorma.
- D) Seyircilerin bulunduğu salon oldukça karanlıktı.
- E) Rejisör, tecrübesine güvendiği için en zor rolü ona verdi.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük soru zarfı değildir?
- A) Çok sevilen bu oyun ilimize ne zaman gelecek?
- B) Tiyatro, Türk edebiyatına niçin Tanzimat Dönemi'nde girmiştir?
- C) Trajedide kaba ve çirkin sözlere niye yer verilmez?
- D) Bu rolde kostüm olarak sahnede sana ne gerekli?
- E) Tiyatro oyuncusu olmaya nasıl karar verdiniz?

12. Yenidünyanın sahnenin önüne düşen kanadı, sahnenin içine doğru döner. Bu surette seyirci tarafındaki kanadın arka cephesi evin iç dekoru yerini tutar. Kanadın bu tarafında bir ot minder vardır. Esma Akkuzulu minderde oturur. Ömer içeri girer.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Zaman zarfı B) Yer-yön zarfı
C) Miktar zarfı D) Soru zarfı
E) Durum zarfı

13. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?
- A) Şehir hayatından sıkılmış, bir köyde yapayalnız yaşıyordu.
- B) Başarıya ulaşmak için yorulmadan çalışmalısın.
- C) Güzel konuşarak dikkatleri üzerine çekti.
- D) Bu çocuktan daha çalışkan kimseye rastlamadım.
- E) Çocuk tasasız gözlerle olan biteni izliyordu.

1. I. Şakir Efendi vaktin daha erken olduğunu söyledi.
 II. Resimlerin olduğu duvarlar daha canlı duruyordu.
 III. İşçiler bu sene daha gayretli gözüktü gözüne.
 IV. Kapısı aralık bu su değirmeni daha işliyordu.
 V. Bu yüksek yerden şehir daha ışıklı görünüyordu.
 Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde “daha” sözcüğü üstünlük belirteci değildir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
 D) II ve V E) III ve IV

2. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Yüzünden okunuyordu belirgin düşünceler.
 B) Tarladaki çiçekler uzaktan pek güzel görünüyor.
 C) Güneş, dağların ardında usulca kayboluyordu.
 D) Araba köyün tozlu yollarında oldukça zor ilerliyordu.
 E) Yazın bütün işlerini bitirip kışın keyfince yaşardı.

3. Bütün işlerimizi bitirelim, birlikte gideriz.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “güzel” sözcüğü bu cümledeki “birlikte” sözcüğü ile türü bakımından özdeşir?

- A) Güzel bir günün ardından perdeler tekrar kapanır.
 B) En güzel, en sevimli gülüşüyle gülümser.
 C) Bu kadar güzel gülmeyi bilene Hürrem adı yakışır.
 D) Çok güzel bir düştten uyandırdı beni.
 E) İyi, güzel, hayırlı işler yapmaya bırakmıyorlar adamı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde durum zarfı kullanılmıştır?

- A) Yukarı çıkınca lambaların yanmadığını fark etti.
 B) Onun özlemini günlerce içinde hissetti.
 C) Sınavı kazanmak için çok çalışmalısın.
 D) Yatmadan önce biraz kitap okudu.
 E) Başarmak için her akşam planlı çalışmalısın.

5. Nihayet yağmurlu bir kasım ikindisi kızı, bu sefer de ben, Taksim Sineması'nın holünde rastladım. Ayağında çizmeler, boynunda fular, saçlarını Gilda'vari sol gözüne düşürmüş, kan kırmızı bir vaziyet. Salih Ağa'nın, parmak kadar masum dediği, mebus beyin, miskin asmanın kel kuruğu diye yerdği Nesrin bu muydu acaba?

Bu parçada altı çizili ifadelerden hangisi zarftır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer-yön zarfı kullanılmıştır?

- A) Sevinçten ağlayarak annesine elini uzattı.
 B) Ağustos ayında Ordu'ya fındık toplamaya gidilir.
 C) O, sınıfa girdiğinde öğretmen henüz gelmemişti.
 D) Gürültülü seslerin yukarıdaki odadan geldiğini fark etti.
 E) Üstü başı ıslak bir vaziyette içeri daldı.

7. Bu akşam çok güzel bir tiyatro eseri sahnelenecek.

Eserde tarihî konular eleştirel bir yaklaşım ile ele alınmış. Klasik trajediden farklı olarak oyun birçok mekândan ibaret. Salonun hıncahınc dolması bekleniyor. Biletlerinizi tükenmeden alınız.

Bu parçada altı çizili sözcüklerin hangisi zarf değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki zarf yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?
- A) Akşam caddeler ve parklar insan kaynıyor.
- B) Deneme sorularını zorlanmadan çözdüm.
- C) Köydeki bahçeli evi yazın kullanıyorlardı.
- D) Odamdaki kitaplığımı güzelce düzenledim.
- E) Oldukça başarılı bir proje ortaya çıkarmışlar.

9. Aşağıdaki cümlelerde yer alan zarflardan hangisi farklı türden bir sözcüğü belirtmiştir?
- A) Oyuncular kuliste rollerine hızlı çalıştılar.
- B) Oyunda sahnedeki ses çok yüksekti.
- C) Başroldeki oyuncu rolünü iyi oynadı.
- D) Sahne perdesinin kapanmasına az kaldı.
- E) Oyuncu heyecandan rolünü biraz unuttu.

10. I. Bu defteri bir gece bende bırakmaz mısınız?
- II. Bu akşam da aynı yerden geçeceğimi nasıl tahmin ettiniz?
- III. Buraya ne zaman geldiğimi, buranın neresi olduğunu kim söyleyecek?
- IV. Bu kadar işin arasında bizi buraya niçin çağırdınız?
- V. Hangi hikmet bunların yeryüzünde dolaşıp nefes almalarını emrediyor?

Numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde soru anlamı zarfla sağlanmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
- D) II ve IV E) IV ve V

11. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi durum zarfı değildir?
- A) İzleyiciler salonu birer birer boşalttılar.
- B) Oyuncular selamlama için salona geri geldi.
- C) Bu yılki tiyatro sezonu verimli geçti.
- D) Oyunu kaçırmamak için salona koşarak girdi.
- E) Seyirciler koltuklara teker teker oturdular.

12. İnce Memed, ayağa kalktı. Şöyle bir iki kere kuvvetlice bastı. Biraz yürüdü. Geri geldi. Çarıklarına baktı. Hayrandı. Geldi Süleyman'ın karşısında durdu: Ayağıma iyi oturdu, dedi.

Bu parçadaki numaralanmış zarflar yapısına göre ikiyeşerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Dekor olarak kullanılan kitaplar güzelce yerleştirildi.
- B) Oyuncu sırası gelince hızlıca koşarak sahneye girdi.
- C) Kusursuz konuşarak dikkatleri üzerine çekti.
- D) Monologlarda sahnedeki ışıklar yavaşça söndürülüyordu.
- E) Sahnedeki çocuk dikkatli gözlerle olan biteni izliyordu.

14. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yer-yön zarfı değildir?

- A) Biraz nefes almak için aşağı indi.
- B) Öğrenciler ders bitince dışarı çıktı.
- C) Derse yetişmek için ileri koştular.
- D) Onu göremeyince geriye baktı.
- E) Daha iyi bir manzara için yukarı çıktılar.

15. İfakat Hanım onu kapıda görmüştü. Fakat görmemiş gibi yaparak hemen içeri girivermişti. Niye böyle davranmıştı? İfakat Hanım'ın bu hareketini üç ay evvelki tavuk meselesinin bir misillemesi kabul etmek gerekirdi.

Bu parçada aşağıdaki zarf türlerinden hangisi yoktur?

- A) Zaman B) Durum C) Miktar
- D) Yer-yön E) Soru

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Bu sebeple siz de "Geldim." dememelisiniz, 'Bana öyle geliyor ki geldim.' demelisiniz.
- B) Batılı anlamda ilk tiyatro eseri, Şinasi'nin "Şair Evlenmesi" adlı oyunudur.
- C) Öğretmen "Tiyatro'nun kökeni Eski Yunan bağ bozumu tanrısı 'Dionysos'a (Diyonizos) dayanır." dedi.
- D) Tiyatronun yapı unsurları [dramatik örgü, mekân (yer), zaman, çatışma, kişiler], tiyatro oyununun temel taşları olarak kabul edilir.
- E) Karagöz, orta oyunu, meddah gibi millî oyunlar geleneksel Türk tiyatrosunun türleridir.

2. Gölgede bıraktı ihtiyarı () gitti () duvara yaslandı ve paralarını seyretti () () Sağlam adamsın utanmıyor musun dilenmeye () ()

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (,) (.) (") (?) (") B) (;) (:) (") (.) (") (;)
- C) (,) (;) (") (?) (") (:) D) (,) (:) (") (.) (") (,)
- E) (,) (,) (-) (?) (-) (,)

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama işaretleriyle ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Sokrates: —Aman, sevgili Agathon, burada fazla durmayalım, dedi.
- B) Metnin yeni tanımını "bağlam" sorununu da tartışmalı duruma getirir.
- C) Geleneksel Türk tiyatrosu (Karagöz, orta oyunu, meddah vb.) modern tiyatrodan önce Anadolu'da yaygındı.
- D) Necati Cumalı (1921-2001) Susuz Yaz, Dilâ Hanım (hikâye); Boş Beşik, Nalınlar (tiyatro) gibi eserler vermiştir.
- E) Gelin "Ah rüyam çıktı! Vallahi çıktı!" diye bağırdı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde düzeltme işareti (^) yanlış kullanılmıştır?

- A) Somut olmayan kültürel mirasımız millî kültürümüzün bir parçasıdır.
- B) Psikolojik romanlarda ruhî tahliller önemli bir yer tutar.
- C) Meydanda düzenlenen resmî törenler ilgiyle karşılandı.
- D) Karagöz oyununu oynatan kişilere hayalî denir.
- E) Çoklu zekâ kuramına göre her insanın özel yetenek alanları bulunmaktadır.

5. Ali () Söz misali şu saman çöpünü alalım () Tek çöpü her çocuk bilem kırar() Ama yüz tane () bin tane () on yüz bin tane saman çöpü bir araya gelse () Sıkıysa kır bakalım ()

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (,) (.) (,) (,) (...) (!) B) (:) (,) (.) (,) (,) (.) (.)
- C) (:) (,) (.) (,) (,) (...) (!) D) (;) (,) (.) (,) (,) (,) (...) (.)
- E) (:) (,) (.) (:) (,) (,) (...) (!)

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde düzeltme işareti (^) yanlış kullanılmıştır?

- A) Hakkâri ilimiz, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alır.
- B) Tiyatronun yapı unsurlarından biri de mekândır.
- C) Hikâyeler olay ve durum olmak üzere ikiye ayrılır.
- D) Yaz mevsiminde hâldeki meyve ve sebzeler ucuzlar.
- E) Orta oyununda genidünya ve dükkân dekoru bulunur.

7. Bu sırada kahvenin kapısı açıldı (I) İçeriye bir adam girdi (II) İhtiyarlara doğru yürüdü (III) Sizi çağırıyor (IV) dedi (V)

Bu parçada numaralandırılmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayağ kullanılmıştır?

- A) Trajedi, Yunanca tragoidia (tragedya) sözcüğünden gelir.
B) Trajedinin ilk örnekleri Eski Yunan edebiyatında (MÖ VI. yy.) görülür.
C) Zilha: (Kedi ile oynayarak) Ne oldum delisi oldun ondandır.
D) Haldun Taner (1915-1986) Türk tiyatrosunu evrensel boyutlara ulaştırmış bir usta olarak bilinir.
E) Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı (1890-1973)) denizlere olan tutkusu ile tanınan ünlü bir yazardır.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama işaretlerinin kullanımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Tren istasyonda pek az kalır, bu aralıkta askerler tulumaya saldırır; döke saça elini yüzünü yıkar, şışeleri yarı buçuk doldurup bir telaş yeniden trene koşarlardı.
B) Müdür baştan savarcasına “Mesai saatleri dışında çalışın; benden size izin.” demiş.
C) Annesinin yaptığı bez bebekleri bana gösterir: “Bebek... Bebek ...” diye cırpınırdı.
D) Annem bir yolunu bulup bohçasıyla iskeleye inecek, babam onu orada bekleyecek, kayığa atladıkları gibi Üsküdar’ı tutacaklar.
E) Babam çalıştığı odanın penceresinden bu bahçeye bakar bakar: “Yahu şurayı işe çıkarsak, meyve dikip zerzevat eksek ne güzel olur” diye söylenirmiş.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde düzeltme işareti (^) yanlış kullanılmıştır?

- A) Bir korsan filmi mi yoksa “Rüzgâr Gibi Geçti” mi oynuyor, neyse ne.
B) Kahvenin karşısındaki bir fotoğrafçı dükkânı, yaz günleri bodur akasyanın gölgesine çektiği körüklü makine...
C) Daha sonra badana, boya derken sevimli bir mekâna dönüştü küçük iş yerimiz.
D) Yaşadığı şehrin manevî iklimi onu mest ediyor, bu şehirden ayrılmak istemiyordu.
E) Tasarladığım hikâyede böylesi bir ihtimal mevcut idi.

11. İki köy arasında (birbirine çok yaklaşan Sakarya’nın iki kıyısı) yaz kış geçit vermeyecek kadar derindir.

Bu cümledeki yay ayracın kullanıma gerekçesi aşağıdakilerin hangisiyle özdeşdir?

- A) Bu toprak duvarlar, örüldükleri günden beri mutlaka hiçbir kahkahanın aksi ile çınlamamıştır (Yaban 2014: 43).
B) Etraflarında her şey ney nağmesi gibi yumuşak, derinden ve erişilmez sırların aynası idi. (Ahmet Hamdi Tanpınar)
C) Behçet Necatigil, 16 Nisan 1916’da (İstanbul’un Fatih semtinde) dünyaya geldi.
D) Nazlı — (Kapıya doğru ilerleyerek) Benim zerre kadar beklemeye tahammülüm yok artık!
E) Uzun zamandır böyle yüksek (!) fikirli insanlara rast gelmemiştim.

12. Birinci kuşaktan Ziya Paşa () heceyle şiir yazmıştı () Namık Kemal ise tiyatro eserlerinde yer alan manzum kısımlarda hece denemelerinde bulunur () Abdülhak Hâmit’ten de heceyle bir eser yazmasını ister () Abdülhak Hâmit’in () Nesteren () adlı tiyatro oyunu bunun üzerine yazılır.

Bu parçada yay ayağla gösterilen yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir?

- A) (;) (.) (.) (‘) (”) (.) B) (.) (.) (.) (-) (-) (.)
C) (.) (...) (.) (“) (”) (.) D) (;) (.) (.) (‘) (”) (.)
E) (.) (.) (.) (.) (“) (”)

1. I. Yüceltilmiş sözlerle yazılan, kahramanın iyi bir durumdan kötü bir duruma düşmesiyle duygusal arınmayı sağlayacak acıma ve korku duygularına yönelik oyun türü.
- II. İnsanların ve olayların ilginç yanlarını, güldürmek ve düşündürmek amacıyla sahneye yansıtan tiyatro türü.
- III. Ortaoyununda olduğu gibi, önceden yazılmış bir metne dayanmadan, sahnede akla gelen sözlerle oynanan halk tiyatrosu türü.
- IV. Romalılar tarafından ortaya atılan, Türk edebiyatına Tanzimat Döneminde giren, yalnız işaretlerle oynanan sözsüz tiyatro oyunu.

Aşağıdaki terimlerden hangisinin tanımı yukarıda verilmemiştir?

- A) Monolog B) Pantomim C) Tuluat
D) Komedi E) Tragedya

LYS 2010

2. I. Orta oyunu
II. Meddah
III. Trajedi
IV. Destan
V. Komedi

Yukarıdakilerden hangileri geleneksel Türk anlatıları arasında yer alan türlerden değildir?

- A) I. ve II. B) I. ve III. C) II. ve III.
D) III. ve V. E) IV. ve V.

LYS 2012

3. Dünya'nın merkezine ulaşmak için binlerce kilometre içeri doğru yol almak gerekir. Merkeze doğru ilerlerken sıcaklık dayanamayacağımız kadar, yaklaşık altı bin derece, yükselir. Bu sebeple Dünya'nın merkezine gidip, orada araştırmalar yapıp dönmemiz kesinlikle mümkün değildir. Hatta bir makine, bir robot göndermemiz bile imkânsızdır. Çünkü göndereceğimiz robot basınç sebebiyle parçalanır, sıcaklıktan dolayı yanar.

Bu parçada virgölün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasına konur.
B) Cümle içindeki ara sözleri ayırmak için ara sözlerin başına ve sonuna konur.
C) Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
D) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
E) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

TYT 2021

BIYOĞRAFI OTOBİYOGRAFI

Bilgi Havuzu

Bazı hikâye ve romanlarda biyografi ve otobiyografi türlerinden yararlanılmıştır.

Bilgi Havuzu

Oğuz Atay'ın *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı eseri biyografik, Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* adlı romanı ise otobiyografik bir romandır.

BİYOGRAFI

Biyografi (yaşam öyküsü); siyaset, bilim, sanat, spor gibi alanlarda tanınmış insanların hayatını bilgi, belge ve tanıklara dayanarak tarafsız ve gerçekçi bir şekilde anlatan yazı türüdür.

Dünya edebiyatından Stefan Zweig'in (Ştefan Svayg) *Üç Büyük Usta*, Türk edebiyatından Beşir Ayvazoğlu'nun *Yahya Kemal-Eve Dönen Adam* adlı eserleri bu türün tanınmış örneklerindendir.

OTOBİYOGRAFI

Otobiyografi (öz yaşam öyküsü) yazarın kendi yaşamını anlattığı yazı türüdür. Otobiyografide anlatıcı birinci kişi, biyografide ise üçüncü kişidir. Biyografiler bilgi, belge ve tanıklıklara bağlı olarak nesnel bir dille yazılır. Otobiyografiler hafızaya ve anılara dayandığı için biyografiler kadar nesnel olamayabilir.

Andre Gide'in (Andre Jid) *Tohum Ölmezse* adlı eseri dünya edebiyatının, Şevket Süreyya Aydemir'in *Suyu Arayan Adam* adlı eseri ise Türk edebiyatının tanınmış otobiyografilerindendir.

MONOGRAFI

Sınırları kesin olarak belirlenmiş bir konuyu, belirli bir bakış açısıyla "derinlemesine", anlatan yazılardır. Monografiler bir kişi, yer, eser, olay, konu hakkında yazılabilir.

ÖZ GEÇMİŞ (CV)

Kişinin kendini tanıtmak amacıyla hazırladığı yazılardır. Öz geçmiş, çoğunlukla iş başvurularında kullanılır ve başvurulan kurum ya da kuruluşa verilmek üzere hazırlanır. Kişinin öğrenim durumunu, iş tecrübelerini ve işle ilgili taşıdığı nitelikleri eksiksiz olarak yansıtmalıdır.

HÂL TERCÜMESİ

Osmanlı Dönemi'nde yazılan, tanınmış kişi veya devlet görevlilerinin hayatının anlatıldığı yazılardır.

PORTRE

Bir kişiyi ayırt edici yönleriyle tanıtmayı amaçlayan yazılardır. Kişiyi yalnızca dış görünüşüyle yansıtan portreye *fiziksel portre*; kişinin iç dünyasını, duygularını, düşüncelerini, huy ve karakter özelliklerini yansıtan portreye de *ruhsal portre* denir.

TEZKİRE

Eski dönemlerde önemli kişilerin, özellikle de şairlerin hayatlarının anlatıldığı ve onların eserlerinden örneklerin verildiği düzyazı türüdür. Günümüzdeki biyografik-antolojik eserlere benzeyen tezkireler, bir tür edebiyat tarihi çalışması kabul edilir.

Türk edebiyatındaki ilk şairler tezkiresi Çağatay sahası şairlerinden Ali Şîr Nevâî'nin yazdığı *Mecâlisü'n-Nefâis*'tir. Anadolu sahasında yazılan ilk şairler tezkiresi ise Sehî Bey'e ait olan *Heşt Bihîşt*'tir. Türk edebiyatındaki tanınmış tezkireler arasında Latîfî'nin *Tezkiretü's-Şuarâ*'sı, Ahdî'nin *Gülşen-i Şuarâ*'sı, Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-Şuarâ*'sı gösterilebilir.

HÂL TERCÜMESİ

Orgeneral
Ahmet Cemal Necip
Çengelköy
(309-2)

ÖRNEK

Haziran 306 (1890) Mektebe duhulü
16 Kanûnusani 311 (28 Ocak 1896) Kurmay Yüzbaşı 2. Orduya
Memur
19 Temmuz 321 (1 Ağustos 1905) Binbaşı
28 Temmuz 324 (10 Ağustos 1908) Yarbay
6 Mayıs 325 (19 Mayıs 1909) Üsküdar Mutasarrıfı
6 Teşrinievvel 328 (19 Ekim 1912) Albay
15 Temmuz 329 (28 Temmuz 1913) 6. Kolordu Komutanı
13 Şubat 329 (26 Şubat 1914) Nafia Nazırı
1 Kanûnuevvel 331 (14 Aralık 1915) Korgeneral
26 Kanûnusani 332 (8 Şubat 1917) İbkaen Bahriye Nazırı
22 Teşrinievvel 333 (22 Ekim 1917) Orgeneral

TEZKİRE

ÖRNEK

Cenderecioğlu adıyla tanınır. Şemsi mahlasını kullanmıştır. Merhum Sultan Bayezid'e defterdar olmuştur. Titiz bir muhasipti. Hesap ve sözleşme konusunda eşsiz, anında parmak hesabı sayıp cevap vermekte son derece kabiliyetli, cevahir bilmekte eş olmaya, marifet sahibi, cevahiri mahir kimseydi. Bu beyit onun şiirlerindendir:

Buldı rakib kizb ile âlemde iştiyar
Dir vasfın işiden kişi lanet yalancıya
"Rakip, yalancılığıyla âlemde şöhrat kazandı, bu vasfını işitenler yalancıya lanet olsun derler."

Sehî Bey, Heşt Bihîşt

Bilgi Havuzu

Nekroloji: Ünlü bir kişinin ölümünden hemen sonraki günlerde, onu anmak için yakın çevresinde yer alan kişiler tarafından yazılan, genellikle gazete ve dergilerde yayımlanan yazılardır.

Bilgi Havuzu

Genellikle roman, hikâye, biyografi, otobiyografi, anı, gezi yazısı gibi eserlerde kullanılan portre yazıları, bağımsız bir edebî tür olarak da kaleme alınabilir.

Bilgi Havuzu

Biyografiler; nesnel bir tutumla, açık ve sade bir dille, bilgi vermek amacıyla yazılır. Tezkireler ise öznel bir tutumla, övgü veya yergi amacıyla kaleme alınmıştır.

1. Etkinlik: Aşağıdaki metinler biyografi, otobiyografi, portre, monografi, öz geçmiş (CV), hâl tercümesi ve tezkire türlerinden hangilerine aittir? Altlarına yazınız.

Çağdaş Dergi, benim Kleist'ten çevirdiğim Kırık Test'i bastı. Olgun bir çalışma değildi bu. Onu bastığı için gazeteyle ta içten borçlu idim. En önemlisi, bu kitabın tanıtılmasının da ötesinde, müsveddelerim üzerinde kimin yaptığını bilmediğim düzeltmeler için de yazı kuruluna daha fazla borçlu olmamdır. Ama hakbilirlik, alçakgönüllülük gibi değerler, dönemin gençleri arasında modası geçmiş şeyler sayılıyordu ve bunlara aşırı duyarlılık, yumuşak yüreklilik diye bakılıyordu.

Boris Pasternak

a)

Sabahattin Ali yedi yaşına basınca önce İstanbul'da Üsküdar'da Doğancılar'daki Füyûzat-ı Osmaniye Mektebine gönderildi. Sonra ailesi Çanakkale'ye gidince oradan Çanakkale İptidâî Mektebine girdi. Fakat Birinci Dünya Savaşı yüzünden okul öğretmensiz kalarak kapandı. Neyse ki babasının çabası ve öbür subayların da yardımıyla yeniden açıldı. Böylece Sabahattin Ali öğrenimini sürdürebildi. Türkçe dersini Salahattin Bey veriyordu.

Asım Bezirci

b)

Asıl adı Ahmet'tir. Kıymetli vücudu İstanbul şehrinde dünyaya gelmiştir. Sultan İbrahim Han'ın saltanatının ilk yıllarında Rumeli kazaskeri olan Mustafa Efendi'nin torunudur. İlk döneminde ilim sermayesini elde edip büyük müderrislerin sınıfına girmiştir. Şiirleri oldukça ince hayallerle yüklü ve sözleri kesinlikle benzersizdir. Bu güzel beyit o şerefli vücudun eserlerindendir:

Dirîğ âyîne-âsâ bulmadım yüz ser-tırâşumdan
Hurûş-ı âb-ı şemşir-i tegâfûl aşdı başumdan

Safâî Mustafa Efendi

c)

Evinde deneylerle uğraşıp çeşitli konularda araştırmalar yapan Hezarfen Ahmed Çelebi, İsmail Cevheri adlı bir başka Türk bilginini örnek alarak bugünkü hava taşıtlarının ilkel şeklini gerçekleştirmişti. Kuşların uçuşunu inceleyerek tarihî uçuşundan önce hazırladığı kanatlarının dayanıklılık derecesini ölçmek için Okmeydanı'nda deneyler yapmış ve bir sabah kıyılarda biriken İstanbul halkının gözleri önünde, Galata Kulesi'nden kendisini boşluğa bırakarak boğazı aşmış ve Üsküdar semtine inmiştir.

hezarfen.mgm.gov.tr

ç)

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

Kişinin hayatındaki önemli evreleri; elde ettiği bilgi, beceri ve tecrübeleri kendi ağzından anlattığı yazı türüne öz geçmiş denir.

Biyografilerde anlatım birinci kişi ağzından yapılır.

Şair tezkirelerinde sanatçıların eserlerinden örneklerle de yer verilir.

Otobiyografilerde daha çok öznel bir anlatım hâkimdir.

Osmanlı Dönemi’nde biyografi türünde yazılan eserlere “hâl tercümesi” denir.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Kaplumbağa Terbiyecisi

Bir zamanlar babasının da kaldığı pansiyonun kapısını sabırsızca çaldı. Çok geçmeden yaşlı bir kadıncağız araladı koca ahşap kapıyı.

Osman Hamdi’yi karşısında görünce kadının ilk sorusu, “Türk müsün?” demek oldu.

“Evet, Madam. Boş odanız varsa burada kalmak istiyorum.”

Kadın kapıyı ardına kadar açıp yeni müşterisini içeri davet etti.

Osman Hamdi babasının tavsiyesine uyarak kendisini tanıttı. Yaşlı kadın İbrahim Edhem’i hemen hatırlamıştı.

“En az yirmi beş sene önceydi.” dedi. Ardından Osman Hamdi’ye babasını anlatmaya başladı:

“Çok efendi bir çocuktü. Sessiz, sakın. Çok da tertipliydi. Doğruyu söylemek gerekirse benim başıma hiç iş açmamıştı. Şimdi nasıl? Neler yapıyor?”

Osman Hamdi babasının devlet yönetiminde olduğunu, bir dönem nazırlık yaptığını övünerek anlattı. Kadın duyduklarına inanmamıştı. Ama yüzündeki ifadeden Edhem için sevindiği belli oluyordu.

Emre Caner, *Kaplumbağa Terbiyecisi*

1. Kaplumbağa Terbiyecisi adlı romandan alınan yukarıdaki parçanın içeriği oluşturulurken hangi metin türünden yararlanılmış olabilir?

2. Metnin anlatıcısı gerçek bir kişi mi, kurmaca bir kişi midir?

3. Metinde geçen öznel ifadelere bir örnek veriniz.

4. Metinde anlatım hangi kişi ağzından gerçekleştirilmiştir?

4. Etkinlik: Aşağıdaki metinlerde hangi portre türüne yer verildiğini ilgili boşluğa yazınız.

a) Birdenbire ürktü. Bu kadar derin şekilde sevinebilmek için bir insanın nasıl bir ıstırap içinde yaşaması lazım olduğunu düşündü. Hiç olmazsa bizim tanımadığımız birtakım tecrübelerden geçmiş olmalıydı. "Bu herhâlde benimle olduğu için değil." diye düşündü.

A. H. Tanpınar, Hikâyeler

b) Tam bu sırada içeriye birisi girdi. Kaşına kirpiğine kar dolmuş, üstüne beyaz bir ceket giymişti sanki. Gelen adam sobaya doğru yürüdü. Üstünü başını süpürdü. Bir sandalyeye çöktü. Genç, çok genç bir adamdı. Yüzündeki karlar eriyince beyaz, yuvarlak bir yüz meydana çıkmıştı.

S. F. Abasıyanık, Mahalle Kahvesi

c) Joseph Fouche milletvekili seçildiği yıl otuz iki yaşında. Güzel erkek değil, hiç güzel değil. Bir iskelet gibi kupkuru bir beden, çizgileri köşeli, ensiz ve kemikli bir yüz, keskin bir burun, daracık ve her zaman kapalı bir ağız, uyuklar gibi ağırlaşmış göz kapakları altında balık gözü kadar buz gibi gözleri, kedi grisi renkte cam bilyeler gibi gözbebekleri.

Stefan Zweig, Fouche

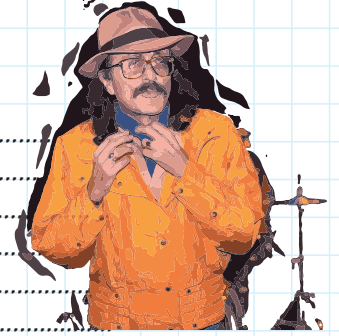
ç) Yaşantısını bir şeyler gölgeliyor, bir tortu birikip ağırlaşıyordu. Susmayı ve içine kapanmayı öğrendi. Sevgi gösterilerini, kendisine yapılan iltifatları kuşkuyla karşılamaya başladı ve sonraları sık sık hastalanan annesinin yanı başında oturmayı, onunla ilgilenmeyi bir evlat olarak değil, belki iyi bir anne olarak başardı...

Emine Işın, Tutsak

5. Etkinlik: Aşağıdaki görsellerden hareketle fiziksel ve ruhsal portreye örnek birer metin yazınız.

Fiziksel Portre

Ruhsal Portre

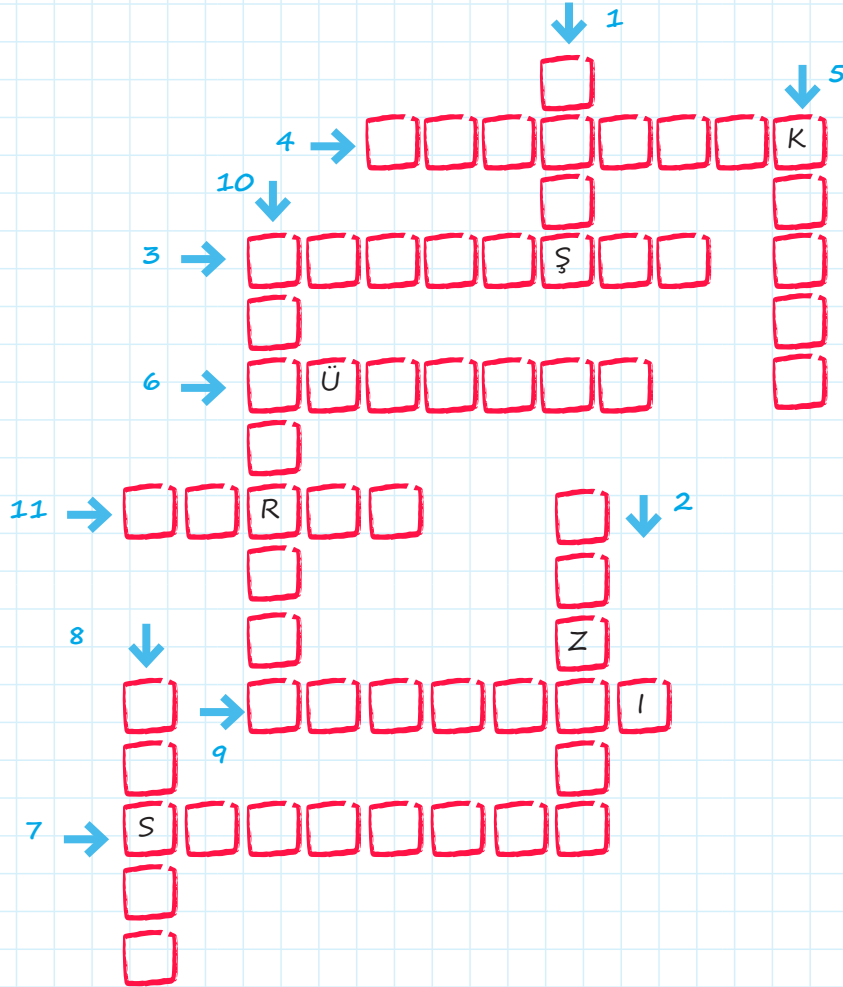

FİİLLER (EYLEMLER)

1. Etkinlik: Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

1. Nesne alamayan ve zaman içerisinde eylemin kendiliğinden gerçekleştiği fiillerdir.
2. "Fırından iki ekme aliver." cümlesindeki birleşik fiildir.
3. "Karlı yolda ayağım kayınca düşeyazdım." cümlesindeki birleşik fiildir.
4. Yeni bir eylemi karşılamak üzere en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcük yapısıdır.
5. Yapılan işten etkilenen bir varlığın, nesnenin bulunduğu fiillerdir.
6. Bir ya da birden fazla yapım eki almış sözcük yapısıdır. Aynı zamanda fiil gövdesidir.
7. Cümlelere işin, hareketin bitmediği, devam ettiği anlamı katan kurallı birleşik fiil türüdür.
8. Tek sözcükten oluşan, yapım eki almayan, çekim eki alabilen sözcük yapısıdır.
9. İki fiilin birleşmesiyle oluşan birleşik fiillerdir.
10. Cümleye "gücü yetme" veya "olasılık" anlamı katar. Soru olarak kullanıldığı bazı durumlarda ise "rica" anlamı katar.
11. Öznenin iradesiyle gerçekleşen fakat yapılan işten etkilenen bir varlığın, nesnenin bulunmadığı eylemlerdir.

2. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin altını çizerek kiplerini ilgili boşluğa yazınız.

- ☆ Arkadaşlarına karşı daha nazik olmalısın.
- ☆ Ne zaman evlerine gelse köpek yanından ayrılmadı.
- ☆ Okula gitmek için sabah çok erken kalkar.
- ☆ Okula bu yoldan gelirsen zaman kaybetmezsın.
- ☆ "Hadi, piyes yazalım!"
- ☆ Hiç korkma, geceleri oda kapısını kapa sıkıca, uyu.
- ☆ Behçet Necatigil'in gençlik yılları oldukça sıkıntılı geçmiş.
- ☆ Onun şiirini beğeniyor, edebî anlayışını kendime yakın buluyorum.

3. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise "✓", yanlış ise "✗" ile işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz yargıların doğrularını ilgili boşluğa yazınız.

☒ ☐ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Cümlede fiilin aldığı zaman ekiyle cümledeki anlamındaki zamanın aynı olmasına fiilde anlam / zaman kayması denir.
- ☐ İstek kipi "-malı / -meli" ekleriyle çekimlenir.
- ☐ Geçmiş zaman, görülen (bilinen) ve öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayrılır.
- ☐ "Trafik kurallarına uymalısın." cümlesinde gereklilik kipi kullanılmıştır.
- ☐ "-makta / -mekte / -mada / -mede" ekleri cümleye gelecek zaman anlamı katar.
- ☐ "Bayram törenine katılmalısın." cümlesinde emir kipi kullanılmıştır.
- ☐ "Biraz da etrafına baksan." cümlesinde istek kipi kullanılmıştır.
- ☐ "Her cuma arkadaşlarla toplanırız." cümlesinde geniş zaman kipi kullanılmıştır.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki fiillerin kipini ve kişisini belirleyerek yanındaki noktalı yere yazınız.

- Giderim:
- Görmeyesin:
- Gitmesek:
- Başardınız:
- Uçalım:
- Bakmışlar:
- Siliniz:
- İzleniyorsun:
- Sinirlenecek:
- Çalışmalıyız:

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde bulunan fiillerin altını çizerek oluş, iş (kılış) ve durum fiillerinden hangisi olduğunu yanındaki noktalı yere yazınız.

- Bebeğe bir türlü süt içiremedik.
- Borcunu öğrenince rengi sarardı.
- Çamaşır makinesi çabuk paslanmış.
- Keyfi yerine gelince çimlere uzandı.
- Bu sene üzümler geç olgunlaşacak sanki.
- Sınıfı baştan aşağı biz boyadık.
- İşimi severek yaptığım için hiç durmazdım.
- Pandemi sonrası bir türlü gülmedik.
- Saçlarını rengarenk boyamışsın.

6. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yüklem durumundaki basit, türemiş ve birleşik yapıları fiillerin altını çiziniz. Cümlelerin karşısındaki ilgili alanlara bu fiillerin kök veya gövdelerini, bünýelerinde bulunan yapım eki veya yardımcı fiilleri ve yapısı bakımından türünü yazınız.

CÜMLE	Sözcük Kökü / Gövdesi	Aldığı Yapım Eki / Yardımcı Fiil	Fiilin Türü
Annesini görmediğini anlattı.			
Tarlalarda koşmaktan yorgun düşen Ali, erkenden yattı.			
Bütün kasaba ayağa kalkar.			
Kırmızı başlı tavuk, her sabah bir tane yumurtluyormuş.			
Bir kitapta kaybolmayı öğrenmişti seneler önce.			
Bu sene çok ders çalışacaksın.			
Okulun yerini haritadan bulabilir misin?			
Yatağa yatınca vicdan azabı duyma.			
Bir ağabeyi doktor olacak.			
Radyodan gelen nağmeler hepimizi büyülüyordu.			
İnsanı değil, insanın fikirlerini yüceltelim.			
Düğünden kalan parayla tatile çıkıverelim.			
Babasına karşı saygı ve sevgisini her ortamda dillendiriyor.			
Köşeye açılan dükkân da iflas etmişti.			
Doğal hayatı korumak, hepimizin görevi zannediyorum.			
Kedi ve köpek besliyorsan evden ayrılamazsın.			
Bazı insanlar, çekirdek kabuklarını yerlere atıyordu.			
Çiden yılların arkasından bakakaldım.			

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerdeki yüklemeleri istenen çatı özelliğine göre inceleyerek cevaplarınızı ilgili kutucuğa yazınız.

Cümle	Nesnesine Göre	Öznesine Göre
Bizim onu eğlendirdiğimiz kadar o da bizi oyalamıştı.		
Bu saat, bir milyon liraya satılmış.		
Cedi Osman, topu potaya doğru fırlattı.		
Tramvayda bir bebekle dakikalarca bakiştık.		
Yaptığı fedakârlıklarla hep övünürdü.		
Koca Rumeli; Edirne'si, Selanik'i, Manastır'ı, Yanya'sı, Kosova'sı, İşkodra'sı ile imparatorluk haritasından silinmişti.		
Onunla tek irtibatımız aydan aya yazışmaktı.		
Ayşe nine de onlara bir yorgunluk kahvesi pişiriyordu hem de denizcilerle yârenlik ediyordu.		
İyi gitmeyince kişinin işi, muhallebi yerken kırılır dişi.		
Hep ona doğru bakar, göz göze geldiklerinde gülümserdi.		
Bütün bu lafları harfi harfine Fatma Hanım'ın ağzından kapmış, bana kendi sözleri imiş gibi tekrar ediyor.		
Bu konak için de yine senelerden beri aynı şeyi söylerim.		
İşte o gün bugündür ahbablığı ilerlettik.		
Zaman zaman tiyatrolar yeni dekorlar yaptıklarında bunu halka övünçle duyururlardı.		

8. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiillerin nesnesine göre çatılarını tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Cümle	Fiil Çatısı
Ve o oyunu Devlet Tiyatrosuna verdik.	
Bana söylediklerine çok şaşırdık.	
Türk ordusu, düşmanı Eskişehir önünde durdurdu.	
Annem odamızı bize temizletti.	

9. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiilleri, istenen çatı özelliğine göre değiştirerek tablodaki ilgili alana yazınız.

Cümle	İstenen Çatı Özelliği	Fiil
Turgut Uyar, toplum ve törelerle çatışan bireyin yenilgisine yakılmış ağıtlar diyebileceğimiz şiirler yazdı.	Edilgen	
Mustafa İnan doktorasını yaparak İsviçre'den döndüğü zaman Yüksek Mühendis Mektebinde teknik, mekanik ve mukavemet öğretmen muavinliğine tayin edilmişti.	Etken	
Sınıf arkadaşımı görünce hemen tanıdım.	İşteş	
Bu kürsüde yıllarca şiir okuduk.	Ettirgen	
Bu sözlerle Serdar'ı kırmış.	Dönüslü	
Orta yaşlı hoca, Mustafa İnan'ı büyük bir saygıyla selamlamış.	İşteş	
İlginç bir rastlantıdır ki yıllar sonra bu ahşap evin yerine yapılan apartmanın bir dairesinde Hilmi Yavuz yaşadı.	Geçişli (Oldurgan)	
Turgut Uyar, 1947'de askerî Memurlar Okulu'nu bitirdi.	Geçişsiz	
Donmuş burnu, buhar kazanı gibi tüterek uzaklaşırken canlı, yaşam dolu sesiyle sokağı gene neşelendirirdi.	Dönüslü	

10. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan alanları tabloda istenen çatı özelliğine uygun yüklemlerle tamamlayınız.

İstenen Fiil Çatısı	Tamamlanacak Cümle
Etken	Turgut Uyar; Posof, Terme ve Ankara'da subay olarak, ordudan ayrılınca da sivil görevlerde, emekliye ayrılıp İstanbul'a
Edilgen	Mustafa İnan, 1944'te Yüksek Mühendis Mektebi'nin İstanbul Teknik Üniversitesi olması üzerine doçentliğe
İsteş	Sevim ablayla duygularımı
Dönüşlü	Profesörle tanıştığımı çok

Bilgi Havuzu

Fiil çekimlerinde bir zaman ekinin başka bir zaman eki yerine kullanılmasına, fiilin bir zamana göre çekimlenip de başka bir zamanı kastetmesine fiilde anlam kayması veya fiil kipinde zaman / anlam kayması denir.

11. Etkinlik: Tabloda verilen cümlelerdeki zaman / anlam kaymalarını bularak kullanılan ve anlatılmak istenen zamanları yazınız.

Cümle	Kullanılan Zaman	Anlatılmak İstenen Zaman
Fatih taraflarında -amca derim- uzak bir akrabam yaşar.		
Çocukluğumdan beri haritaya ne zaman baksam hemen bir ada arıyorum.		
Akşam akşam arayan Aziz olacak.		
Telefonla oynamayı bırakacaksın.		
İşlerimiz rast gitsin!		
Buyurun, ne istediniz?		
Topa iyi vurmak için biraz geri çekileceksin.		
O, sabah namaza kalktığında kapıyı çalıp seni uyandırır.		
Olayı haber verir vermez kapıya koşuyorum.		
Gece odanı toplar, erken yatarsın.		

12. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerinde bulunan birleşik zamanlı fiillerin kişi ve kiplerini tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Cümle	Yüklem	Kişi	Birleşik Zaman
Sabahın erken saatinde kalkıp koşuyormuş gazete bayisine.			
Akraba canlısıyım, bu yüzden de sık sık amcamlara taşınırdım.			
Mesela, masanın kenarındaki ucu kırık mermer tütün tablasını belki yüz defa üstten, alttan, sağdan, soldan tetkik etmiştim.			
İclâl ise küçük bir bahçe, üç oda, bir mutfak, havagazı ve banyodan dem vuruyordu.			
Öğretim üyeleri de araştırma işine alışmalıydılar.			
Meğerse ne çok acı çekermişsin.			
Bu dönem de takdir alırsam tatile gidecekmişiz.			
Dedemizden kalan saati ona satacaksan bana da soraydın.			
Şanssızlığımız bize dünyanın en tatlı şeyini, sitemle karışık övünmeyi veriyordu.			

Not: Görülen geçmiş zaman kipi ile emir kipinin rivayet birleşik zamanı yoktur.
Emir kipinin hikâye birleşik zamanı yoktur.
İstek, şart ve emir kipinin şart birleşik zamanı yoktur.

13. Etkinlik: Aşağıdaki metinden basit ve birleşik zamanlı fiillere örnekler bularak aşağıdaki ilgili alana bu fiillerin kiplerini yazınız.

Çok Şey Yarım Hâlâ: Ayşe Sarısayın Babası Behçet Necatigil'i Anlatıyor'dan:

“Babam genellikle sessiz, az konuşan, içe dönük bir insandı. Onun rahat konuşabilmesi, üstündeki o çekingen, tutuk görüntüyü atabilmesi için “havasını bulması” gerekirdi; bu da çok sık yaşanan bir durum değildi. Annem, nişan gecesi babamın nasıl sıkıldığını, yerinde duramadığını, sonunda bir ara evin dışına kaçıp “işleri bitince ben gelip alırım.” diyerek sokakta volta attığını anlatmıştı bize. Bu olaya hem çok gülmüş hem de hak vermiştim babama. İnsanların pek çoğunun kendisini rahatsız hissedeceği böylesi bir seremoni, babam için kim bilir ne büyük bir işkence olmuştu. Ama annemin ailesinin, zaten kızlarını pek de istekli olmadan vermeye razı oldukları damat adayına duydukları tepkiyi de artırmıştır mutlaka bu volta olayı.

...

Evlenme hazırlıkları dönemi oldukça sıkıntılı geçmiş. Annemin maddi sorunları, bu sorunları babama yansıtmama çabaları; babamın ise ailesinden borç olarak aldığı parayla kuracakları evin asgari ihtiyaçlarını karşılamaya çalışması her ikisini de oldukça zorlamış. Evlenmeleri bir ay kadar sonra gerçekleşebilmiş. Bu süre zarfında annem “nikâhlı kocası” ile birkaç kez akşam yemeğine çıkmak gibi bir ayrıcalığı yaşama fırsatı bulmuş, tabii dönüşte geç kalmamak şartıyla!

...

İlginç bir rastlantıdır ki yıllar sonra bu ahşap evin yerine yapılan apartmanın bir dairesinde Hilmi Yavuz yaşadı. Babamın ölümünden sonra Hilmi Yavuz'u bu evde ilk ziyaret ettiğimizde hepimiz değişik duygular içindeydik, özellikle annem çok etkilendi bu durumdan. Evliliğinin ilk yıllarını geçirdiği eve yıllar sonra yeniden gitmenin yanı sıra bu evde babamın çok sevdiği bir öğrencisinin / dostunun yaşıyor olması gerçekten de heyecan vericiydi.

Ayşe Sarısayın , Çok Şey Yarım Hâlâ

14. Etkinlik: Aşağıdaki metinden basit, türemiş ve birleşik yapıllı fiillere örnekler bularak bu fiillerin yapısına göre türlerini ilgili alana yazınız.

Adalet Ağaoğlu Kitabı: Sen Türkiye'nin En Güzel Kazasının'dan

- Bu aşinalığın ardından, isterseniz, önce tiyatroya "ilk adım"ı nasıl attınız, onu anlatın bize.
- Tiyatroya ilk adım... Evet, üniversitenin son sınıfındaydım. 1950'de bitirdiğime göre, 1949 yılında ilk oyunumu yazdım. ... Doğrusu, iç dünyamı bir biçimde dile getirmek istiyordum.
- Kendini ifade edebilme çabası da var değil mi?
- Evet bu da var. Örneğin roman yazıyorum. ... Yeni bir biçim arıyorum. Takılmışım Sevim Ablaya:"Hadi, piyes yazalım": Adalet Sümer- Sevim Uzgören: Bir Piyes Yazalım. O da ısrar etti bunu yazacaksın diye.
- Konuyu nasıl buldunuz?
- Sevim abla çok sevdiğim biriydi, o biraz esin verdi bana. Konu kafamda şöyle oluşmuştu: Çok iyi iki arkadaş var. Bu iyi iki arkadaşın arası nasıl bozulabilir ve nasıl yanlış anlaşılır? Tabii arkasında dedikodular, şunlar, bunlar ve bir hastalıktan doğma gizliliğin yarattığı kuşku, güvensizlik çelişkisi var. İşte böyle bir oyundu. Sevim Ablaya insani açıdan kendi duygularımı söyledim, onunla duygularımı paylaşıyordum, "işte bunu yazacaksın" dedi. Yazacağım da nasıl yazacağım? ... Ne diyeceksin bakalım? Yaz". Cevap arıyorduk, diyalog kuruyorduk. Oynayarak yazdık. Ve o oyunu Devlet Tiyatrosuna verdik, kabul edildi. Yine de Sevim ablanın bunu bir yere verme gayreti olmasaydı, ben o işi yapamazdım, açık söyleyeyim.

Feridun Andaç, Adalet Ağaoğlu Kitabı

1. **Etkinlik:** Aşağıda yazımla ilgili birtakım kurallar ve bunlarla ilgili örnekler verilmiştir. Kurallara uygun olmayan örnekleri bularak doğrusunu tabloya yazınız.

Türkçede Hece Yapısı ve Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesiyle İlgili Kurallar	Örnekler	Doğrusu
Kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar.	ara-ba	
Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar.	Bos-tan-cı	
Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar.	Tür-k-çe	
Batı kökenli kelimeler, Türkçenin hece yapısına göre hecelere ayrılır.	sür-priz	
Satır sonunda kelimeler bölünebilir fakat heceler bölünemez.	 eş- yalara bakıyor.	
İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur.	baş-öğ-ret-men	
Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz.	 u- çurtma	
Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır; ayrıca kısa çizgi kullanılmaz.	 Ankara'- dan...	

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde kesme işaretinden kaynaklanan yazım yanlışlarını tespit ederek cümlenin doğrusunu ilgili alana yazınız.

- Öğrencilerin yıl sonu etkinlikleri için Rektörlük'e verdiği dilekçe işleme alınmış.
- 2022 yılı Kaymakam Adaylığı Giriş Sınavı Eylülde yapılacaktı.
- Devlet Memurları Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 5'inci maddesine milletvekilleri itiraz ettiler.
- Çevreyle ilgili araştırmalar, Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanı Ahmet Beye sunuldu.
- İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda 2015'te izlediği oyunun biletleri hâlâ duruyormuş.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinde kesme işaretinin kullanılmamasından veya hatalı kullanımından kaynaklanan yazım yanlışlarını bularak altlarını çiziniz.

Yaşamını şiirine başarıyla yansıtan Mahmut Cahit Külebi 1917'de Tokatın Zile ilçesine bağlı bir köyde dünyaya gelir. İlkokulu Tokatta bitiren Külebi orta ve lise öğrenimini Sivas Lisesi'nde tamamlar. Külebi ilk şiirlerini lise yıllarında kaleme alır. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirir. Burada Külebinin edebiyat derslerine dönemin ünlü edebiyatçıları ve edebiyat hocaları girer. Bu durum onun çok sağlam bir edebiyat eğitimi almasını sağlar. 1976'dan 1983'e kadar Türk Dil Kurumu'nda genel yazman olarak görev yapar. Eşi Süheyla Hanımla seksenli yıllardan sonra Çankayadaki evinde yalnızlığa çekilir. 1987 yılında Ankara'da yaşama veda eden Külebi, 70 yıllık yaşam serüveni son bulduğunda özellikle şiirleriyle Türk edebiyatının akıllarda kalan önemli bir şairi olmayı başarır.

Yavuz Selim Uğurlu, Cahit Külebi'nin Şiirlerinde Umut ve Umutsuzluk

4. **Etkinlik:** Aşağıda numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde sayıların yazımı ile ilgili yazım yanlışları yapılmıştır? Yapılan bu yanlışların sebebini ilgili boşluğa açıklayınız.

- I. Onaltılık nota değeri, 4/4'lük bir ölçü içerisinde en fazla 16 tane bulunabileceğinden bu ismi almıştır.
- II. Yönetici, apartman toplantısında toplam giderin altmış bir bin sekiz yüz elli iki lira olduğunu belirtti.
- III. Bakanlık, bu yıl mercimek üretiminin ikiyüzellibin ton olduğunu açıkladı.
- IV. Karışıklığı önlemek için öğrenciler üniversite yemekhanesine 2'şer 2'şer alındılar.

- I.
- II.
- III.
- IV.

5. **Etkinlik:** Kesme işaretiyle ilgili kurallardan hareketle aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları kesme işaretinin cümledeki kullanımı doğru ise "✓", yanlış ise "X" ile işaretleyiniz.

KESME İŞARETİ

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.

Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır.

DOĞRU-YANLIŞ

Pandemide oluşan öğrenme kayıpları nedeniyle MEB'in bu yıl okulları erken açacağı tahmin ediliyor.

Bu şehre geldiğinden beri Akdeniz Bakkaliyesi'nden alışveriş yapıyordu.

Çok sevdiği öğretmenlik mesleğine 1995'te İzmir'de başladı.

Yakut ve Çuvaş Türkçesi, Türkçe'nin metinlerle takip edilemeyen dönemlerde ayrılmış iki koludur.

Bu yaz boyunca Antalya'dan İzmir'e kadar Akdeniz ve Ege'deki il, ilçe ve kasabaları gezmiş.

Dünyanın tanıdığı Yunus Emre'yi büyük yapan içindeki derin insan sevgisidir.

Mantı, Kayseri'lilerin yöresel yemeklerinden biridir.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler, Almanya'nın başkenti Berlin'de bir araya gelecek.

6. **Etkinlik:** Aşağıda kesme işaretinin kullanımıyla ilgili verilen cümleleri "kullanılır / kullanılmaz" yargılarından uygun olanla tamamlayınız. Bu kurallara uygun örnek cümleler yazınız.

a) Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda ekten önce kesme işareti

ÖRNEK

b) Özel adlar için yay ayrıç içinde bir açıklama yapıldığında kesme işareti yay ayrıçtan önce

ÖRNEK

c) Özel adlara gelen yapım ekleri ve çoğul eki ile bunlardan sonra gelen diğer eklerden sonra kesme işareti

ÖRNEK

ç) Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti

ÖRNEK

d) Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kesme işareti

ÖRNEK

7. Etkinlik: Aşağıda verilen kurallarla örnekleri doğru şekilde eşleştirerek tabloya yazınız..

1. Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla belirtilir.

2. Kesme işareti kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur.

3. Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır.

4. Sonunda 3. tekil kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz.

5. Bayağı kesirlere getirilecek ekler alttaki sayı esas alınarak yazılır.

a) Osmanlı İmparatorluğu'ndan on binlerce belge günümüze ulaşmıştır.

b) 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı provasında öğrenciler tören alanında ikişer ikişer dizildiler.

c) Timur'un ikinci defa Mardin'e gelişi 1402 Nisan ayına rastlar.

ç) İstanbul Boğazımızın dillere destan güzelliği bütün dünyada bilinir.

d) Kurak geçen yaz nedeniyle Terkos barajındaki suyun $\frac{3}{4}$ 'ü azaldı.

e) RTÜK'ün görevi radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemektir.

1	2	3	4	5

8. Etkinlik: Aşağıda verilen parçalarda yazımı yanlış olan sözcüklerin altını çizerek kaç yazım yanlışı yapıldığını kutucuğa yazınız.

Nezihe Meriç 1925'te Gemlik'te doğdu. 1942'de Eskişehir lisesi'ni bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü'ne ve aynı fakültenin Felsefe Bölümü'ne devam etti.

Yakutiye'nin içi, plan bakımından doğu Anadolu'nun en dikkatedeğer eseridir. Daha sade bir planda yapılmış olan Ulu cami, beş beşikli içi ile batı camilerini hatırlatır. Dıştan onlar gibi sadedir. Erken gelişmiş bir Gotik kemer, Ulu camide bizi gerçekten üzerinde durulacak bir mimarlık meselesiyle karşılaştıır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir

9. Etkinlik: Aşağıda kesme işareti ve sayıların yazımı ile ilgili karışık verilen kurallarla örnekleri doğru şekilde eşleştiriniz.

IV a

EŞLEŞTİRME

1. Saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır.
 2. Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon, milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir.
 3. Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır.
 4. Romen rakamları tarihî olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralandırılmasında, maddelerin sıralandırılmasında kullanılır.
 5. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.
 6. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır.
 7. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur.
 8. Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.
- a) Yayınevi kitabın ilk basımında yüz elli bin adet basmış.
 - b) Türk ordusu, II. İnönü Muharebesi'nde sayıca üstün Yunan Ordusu'na karşı büyük bir zafer kazanmıştır.
 - c) Ahmet bugün Ödemiş pazarında 55 kilogram çilek satmış.
 - ç) İstanbul'un iki yakasını birleştiren İstanbul Boğazı çok stratejiktir. Bu nedenle Boğaz'ın ayrı bir önemi vardır.
 - d) Üniversite sınavına başvurular 13 Aralık'a kadar sürecektir.
 - e) Millî maçta 85 milyon kişi hep birlikte takıma destek verdi.
 - f) Bu millet nice Yakup Kadriler, Yahya Kemaller yetiştirir.
 - g) Meclis'te kabul edilen yeni yasa Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

1	2	3	4	5	6	7	8

1. Aşağıdakilerden hangisi otobiyografi türündeki bir eserden alınmıştır?

- A) 60'lı yılların sonundaki gerçekçilik modası, sanatçıyı farklı bakış açıları aramaya yönlterek otuz yıllık yeni bir maceraya sürüklemişti.
- B) Aksaray'a tayini çıkınca görevinden istifa etmiş ve sonraki yıllarda tanınmasını sağlayacak yazılarını yazmaya başlamıştır.
- C) İlk şiir kitabını on yedi yaşında çıkaran Emine Işınsoy, 1963 yılında yayımladığı Küçük Dünya adlı eserinden sonra romana yöneldi.
- D) Dil eğitimimi tamamlamak için gittiğim Fransa, o dönemin önemli sanatçılarından bir arada bulunduğu önemli bir sanat merkezidi.
- E) İlk şiirlerinde aruzun en zor kalıplarını kullanmaya çalışsa da sonraları halk şiiri geleneğinin olanaklarından yararlanmıştı.

2. Biyografi yazımındaki problemlerden birisi ve belki de birincisi, biyografiye konu olan şahsın müdahil olduğu olaylar ile biyografi arasındaki hassas dengenin korunması, diğer bir ifadeyle, olaylara yer verme oranının çok iyi belirlenip hadiselerin biyografinin önüne geçmesine izin verilmemesi hususudur. Başarılı bir biyografide bu oran ve denge uyum içerisinde; dolayısıyla biyografi yazarının yapması gereken olayların ayrıntılarını izah değil, okuyucuya konuyla ilgili ihtiyaç duyduğu bilgiyi verip biyografiye konu olan şahsın olaylara dahilinin derecesini ortaya koymaktır. Bu dengenin kurulamadığı çalışmalarda okuyucu biyografiyle ilgili olmayan farklı olayların ayrıntılarında boğularak bir biyografi eseri okuduğu hissini kaybetmektedir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Biyografilerde konu edilen kişiyle ilgisi olmayan detaylara yer verilmemelidir.
- B) Başarılı biyografilerde kişinin olaylarla ilgisi dengeli bir biçimde verilir.
- C) Biyografi yazılarında olaylara yer vermekten kaçınılmalıdır.
- D) Biyografi yazımında olayları ön plana çıkarmak doğru bir tutum değildir.
- E) Kişi ile olay arasında denge kurabilmek, biyografinin en temel sorunlarından biridir.

3. Dilâver Cebeci'nin nahif ve bir o kadar da güçlü üslubu, o dönemin pek çok şairini derinden etkilemişti. Anadolu'nun en doğal, en temiz ve en "biz"den güzelliklerini ilmek ilmek işleyen Cebeci sadece bu yönleriyle değil, saygın kişiliğiyle de benim şiire başlamamın temel nedeni olmuştu.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Biyografi
- B) Hâl tercümesi
- C) Otobiyografi
- D) Tezkire
- E) Monografi

4. Seçme, ayıklama ve onu süzgeçten geçirme aslında her edebî tür için geçerlidir. Bir olayın bir kişi tarafından aktarılmasında bile artık olayın kendisi yoktur, o olayın anlatıcının zihninde oluşmuş ikinci bir sureti söz konusudur ve bu, dille anlatma yoluna gidildiğinde kayıplar, sonradan eklemeler ister istemez olacaktır.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlatıcının ele aldığı kişiyi tek yönlü işlediği
- B) Anlatıcının konuyu kendi istediği gibi ele aldığı
- C) Anlatıcının kişiyi olduğu gibi aktarması gerektiği
- D) Anlatıcının tarafsız davranmasının zor olduğu
- E) Anlatıcının bilgileri yazıya aktarırken kayıplar yaşadığı

5. Ben şairliğimi ve beni şair yapan dünyamı herkesin bilmesini elbette isterim. Hayat hikâyemi, mutluluklarımı, acılarımı ve tüm bunların şiirlerime etkisini herkesin bilmesi beni fazlasıyla memnun eder. Ancak kendinden söz etmenin iticiliğinden uzak durmak ve bu işi beni seven, takip eden bir sanatsevere devretmek şartıyla...

Böyle söyleyen bir yazarın karşı çıktığı edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Otobiyografi
- B) Biyografi
- C) Eleştiri
- D) Günlük
- E) Anı

6. Aşağıda "biyografi" ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Aşırı övme ve yerme ifadelerine değil nesnel yargılara yer verilir.
- B) Tanınmış kişilerin belli bir yönü hakkında bilgi vermek amaçlanır.
- C) Genellikle sade ve anlaşılır bir dil tercih edilir.
- D) Hayattaki kişiler için de biyografiler hazırlanabilir.
- E) Ünlü kişilerin hayatları romanlaştırılarak da verilebilir.

7. (I) Biyografiler, bir alanda ün kazanmış kişi ya da kişilerin hayatlarını tüm yönleriyle ele alan yazılardır. (II) Aynı biyografi eseri içerisinde birden fazla kişi de tanıtılabilir. (III) Bu kişilerin hayatlarını roman tarzında anlatan eserler ise "biyografik roman" olarak adlandırılır. (IV) Eski Türk edebiyatında şairlerin tanıtıldığı eserlere "tezkiretü's-şuara" (şairler tezkiresi) denmiştir. (V) Anadolu'da ilk şairler tezkiresi Ali Şir Nevaî'nin *Mecâlisü'n-Nefâis* adlı eseridir.

Parçadaki numaralanmış ifadelerden hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Kitap yazacağım anne, babamın kitabını. Onun yaşamını en çok etkileyen olaydan başlayarak anlatacağım. Vatanî Hizmet Tertibinden aldığı maaşla yaşamını yoksulluk içinde tüketen babamı yazacağım. Son Osmanlı Meclisi Mebusanı ile Birinci ve ikinci dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyesi Adil Emir Batubeg'in unutulmasına gönlüm razı olmuyor.

Ayla Kutlu'nun *Bir Göçmen Kuştı O* adlı kitabından alınan bu bölümde yazılmak istenen eserin türü ne olacaktır?

- A) Hikâye
- B) Gezi yazısı
- C) Otopiyografi
- D) Biyografi
- E) Eleştiri

9. Aşağıdaki eserlerden hangisinin türü otobiyografidir?

- A) Tek Adam
- B) Viran Dağlar
- C) Avare Yıllar
- D) Bir Bilim Adamının Romanı
- E) Bozgunda Fetih Rüyası

10. Aşağıda biyografi ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Alanında tanınmış bir kişinin anlatıldığı eserlere biyografi denir.
- B) Biyografiler bilgi, belge ve tanıklara dayanılarak yazılır.
- C) Biyografilerde kronolojik bir sıra izlenmesi zorunludur.
- D) Biyografinin divan edebiyatındaki örnekleri tezkire adıyla anılır.
- E) Biyografiler 3. kişi ağzından yazılır.

11.

MESÎHÎ

-rahmetullahialeh-
İsmi Mesîhdür. Rûmilindendür. İlme megûl iken feragat idüp sipâhılığa meyl itdi. Hoş kitâbeti var idi. Sâhib devletlere hizmet itmekle timâr yazılıp Hâdim Ali Paşa'ya çok hizmet itmişdür. Ali Paşa fevt olduktan sonra Yunus Paşa'ya irtibat idüp anun hizmetinde iken fevt oldı. Hayli kabil yigit idi. Hâssa manileri ve kimse nazmına dahil olmaduk emsali çokdur. Ve inşâ ile dahı ziyâde âşinalığı ve münasebeti var idi.
Ve bu ebyât anun eşarındandır ki zikr olunur.

Şî'r: Hoş idi vuslat olsa âdetümüz
Lik yok başda bu saâdetümüz.

Hâlkı bir bir yitürdün iy sâkî
Tolu urmışa döndi sohbetümüz.

Bu parça aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Biyografi
- B) Hâl tercümesi
- C) Otopiyografi
- D) Portre
- E) Tezkire

1. Şair ve yazar (D. 4 Ekim 1910, Diyarbakır-Ö. 12 Ekim 1956, Viyana / Avusturya). Asıl adı Hüseyin Cahit Tarancı'dır. Hikâyelerinin bir bölümünde Cevad Sadık ve İrfan Kudret imzalarını da kullandı. Eski bakanlardan Feyzi Piringçioğlu amcasıdır. İlköğrenimine Diyarbakır'da Numune-i Terakki-i Hamidi Mekteb-i İptidaisinde (ilkokul) başladı ve Diyarbakır Mekteb-i Sultanisi ilk kısmını bitirdi. Ortaöğrenimini, İstanbul'da Saint-Joseph Lisesinde dört yıl okuduktan sonra sınavla geçtiği Galatasaray Sultanisinde (lise, 1931) tamamladı.

Aşağıdaki eserlerin hangisi tür bakımından bu parçanın alındığı eserle özdeşdir?

- A) Abidin Dino - Kısa Hayat Öyküm
B) Beşir Ayvazoğlu - Eve Dönen Adam: Yahya Kemal
C) Mina Urgan - Bir Dinozorun Anıları
D) Cemil Meriç - Jurnal
E) Yusuf Ziya Ortaç - Göz Ucuyla Avrupa
2. I. Kişilerin karakteristik özellikleriyle tanıtılmasını amaçlayan yazılardır. (Portre)
II. Osmanlı Dönemi'nde bir kişinin hayatını anlatan metinlerdir. (Hâl tercümesi)
III. Kişi, yer veya olay gibi özel bir konu veya sorun üzerinde yazılan ayrıntılı inceleme metinleridir. (Biyografi)
IV. Yazarın kendi yaşamını anlattığı yazı türüdür. (Otobiyografi)
V. Edebiyat, sanat, spor, politika, bilim, iş vb. alanlarda başarılı, tanınmış, kişilerin yaşam evrelerini anlatan yazı türüdür. (Monografi)

Yukarıda yay ayraç içindeki terimlerden hangi ikisi yer değiştirirse tanımları doğru olur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

3. Aşağıdakilerden hangisi otobiyografi türüne ait özelliklerden değildir?

- A) Sınırları kesin olarak belirlenmiş bir konuyu özel bir bakışla derinlemesine, ayrıntılı olarak anlatan yazılardır.
B) Yazarın kendi yaşamını anlattığı yazı türüdür.
C) Otobiyografide anlatıcı birinci kişiyken biyografide üçüncü kişidir.
D) Şevket Süreyya Aydemir'in *Suyu Arayan Adam* adlı eseri otobiyografi türünde yazılmıştır.
E) Yazarın iç dünyasına dönük kaleme alınan otobiyografiler hafızaya ve anılara dayanır.

4. Lisede okurken oyun çalışmalarına da katılır. Onda öteden beri bir tiyatro merakı vardır. Beykoz'a gelen tiyatro topluluklarının hiçbirini kaçırmaz. Küçüklüğünde yazdığı bazı oyunları evlerinin bahçesinde kardeşi ve arkadaşlarıyla oynamıştır. Örneğin aşka tutulup veremden ölen bir liseli delikanlının acıklı serüveni böyle bir oyundur. Bir başka oyun da Doktor İhsan'dır, iki perdelik bir güldürü...

Yukarıda bir bölümü verilen edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hâl tercümesi
B) Biyografi
C) Anı
D) Otobiyografi
E) Monografi

5. Daha sonra duyduğum, öğrendiğim, anımsadığımı sandığım ayrıntılar bir yana, Cenevre günlerinin, yani çocukluğumun mutlu bir çocukluk olmadığını düşünüyorum. Bolluk içinde, sevecen bir ailede gözlerimi açtım; evin içinde ve dışında her şey tertemizdi, çocuk gözlerim dünyayı yepyeniliğin cilası içinde görüyordu besbelli, yine de ölmekle dünyadan ayrılmak kadar zordu dünyaya alışmak.

Yukarıda verilen metin hangi edebî türden alınmış olabilir?

- A) Anı
B) Günlük
C) Deneme
D) Otobiyografi
E) Gezi yazısı

6. I. 1917'de Selanik'te doğdu. İlkokulu ailenin göçtüğü İstanbul'da bitirdi. Daimi de Sion'dan sonra hukuk fakültesine gitti. 1936'da evlendi. İngilizceden çevirdiği kitaplarla edebiyatımızın en önemli çevirmenlerinden biri oldu.
- II. 1972 yılında Karadeniz'in küçük bir ilinde doğdum. Öyle küçüktü ki tanımadık birini görmek imkânsızdı. Şehre gelen yabancılar, insanlar için uzun süre konuşulacak konu oluyordu... Ortaokuldan sonra şehirden ayrılıp yıllar sonra tekrar döndüğümde ben de çok fazla muhabbete konu olmuştum eminim ki. Üniversiteden sonra şehirler üzerine yaptığım araştırmalarımı yazdığım kitapta, doğduğum şehirden bahsederken şehrin gözümde ne denli büyük olduğunu görünce ben bile hayret ettim.

Numaralandırılmış metinlerin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Fıkra - biyografi
B) Otobiyografi - biyografi
C) Anı - biyografi
D) Biyografi - otobiyografi
E) Anı - otobiyografi

7. • Edebiyat, sanat, spor, politika, bilim, iş vb. alanlarda başarılı, tanınmış kişilerin doğumlarından itibaren yaşamlarını anlatan yazı türüne biyografi denir. Biyografi, belgelere dayandırılarak yazılmalıdır. Biyografisi yazılacak kişiler, özgün ve ilgi çekici yönleriyle ve çevreleriyle ele alınıp incelenirken bir yandan da gerçeklerin üzerinde önemle durulmalıdır.
- Yazarın kendi yaşamını anlattığı yazı türüne otobiyografi (öz yaşam öyküsü) denir. Otobiyografi yazarı, biyografi yazarına göre daha öznel olabilir. Otobiyografide anılardan yararlanılır.

Bu tanımlara göre biyografi, otobiyografi farkıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Biyografide dolaylı otobiyografide doğrudan anlatım vardır.
B) Biyografide nesnellik otobiyografide zaman zaman öznellik vardır.
C) Biyografide belgeler, otobiyografide bellek önemlidir.
D) Biyografi kişinin dış dünyasına, otobiyografi kişinin iç dünyasına yöneliktir.
E) Biyografide kişi, anlatılanları kendisi ile sınırlarken otobiyografi kişiyi çevresiyle birlikte ele alır.

8. I. Bilgi, belge ve tanıklara bağlı olarak yazılır.
II. Anlatıcı birinci tekil kişidir, ben anlatımı hâkimdir.
III. Nesnel bir dille yazılır.
IV. Yazarın iç dünyasından izler taşır.

Numaralandırılmış bilgilerden hangileri biyografi türünün özelliklerindendir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) I ve IV
D) II ve III
E) III ve IV

9. Türk biyografi geleneği Arap ve Fars edebiyatları öncülüğünde gelişmiş olmasına rağmen şuara tezkiresi türü, en güzel en başarılı örneklerini Türkçede, özellikle Osmanlı Türkçesi çerçevesi içinde vermiştir. Osmanlı alanında XVI. yüzyıldan XX. yüzyıl başlarına kadar hiç kopmadan ve boşluk bırakmadan sürüp giden bu gelenek sayesinde kalburüstü hiçbir şairimiz yoktur ki onunla ilgili yazılı bir biyografik bilgiye rastlanmasın. Kuşkusuz tezkirelerde verilen bilgiler bugünkü biyografi ölçülerine göre eksiktir. Ama başka uygarlıklarla mukayese edildiğinde bu anlayış kendi çağının çok önündedir. Bu önemli özelliklere rağmen tezkire birikimi, başka benzer birikimler gibi çağdaş bir organizasyona dönüşmemiş ve çağdaş biyografi bize tamamen Batı'dan gelmiştir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türk edebiyatındaki tüm kalburüstü şairlerimizle ilgili biyografik bilgiye rastlanır.
B) Tezkire türünün en güzel ve en başarılı örnekleri Batı Türkçesi içinde yer alır.
C) Şuara tezkireleri, Arap ve Fars edebiyatının öncülüğünde gelişmiştir.
D) Tezkireler, eski edebiyatımızda bugünkü biyografilerin işlevini üstlenmiştir.
E) Çağdaş biyografi türü, Türk edebiyatına Batı edebiyatından gelmiştir.

1. Sular sarardı... Yüzün perde perde solmakta,
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta...
Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller,
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller.

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Oluş fiili
B) Emir kipiyle çekimlenmiş fiil
C) Birleşik zamanlı fiil
D) Birleşik fiil
E) Şimdiki zaman kipi

2. Çözülen bir demetten indiler birer birer,
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun.
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun,
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Durum fiili
B) Öğrenilen geçmiş zaman kipi
C) Türemiş fiil
D) Emir kipiyle çekimlenmiş fiil
E) Kişi eki

3. Bir kip ekinin, başka bir kip eki yerine
kullanılmasına “anlam kayması” veya “zaman
kayması” denir.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde anlam kaymasının örneği vardır?

- A) Ertesi gün kahvaltıdan sonra Cumhuriyet
Sokağı'ndaki küçük evi görmeye gittim.
B) Kendimden emin olarak araştırmaya hazır
durumda hakikatin peşine düştüm.
C) Yağmur hafifliyor, çisentiye dönüyor; herkes
giyinmeye, hazırlanmaya başlıyor.
D) Küçüklüğünden beri daima büyüklerine karşı
saygılı olmaya özen gösteriyor.
E) Babasının isteği ile İstanbul'a giderken geride
bıraktıklarını, sevdiklerini düşünmüş.

4. (I) “Yoo, güvercinlerime dokunmayınız.” dedi. (II)
İhtiyar çiftlik sahibinin hayatta en çok sevdiği
şeylerden birisi ve belki birincisi de güvercinleriydi.
(III) Genç yaşından beri ne tarlası ne ağılı ne ahır
ne kümesler onu çiftlik binasının iç avlusundaki
güvercinleri kadar işgal etmemiştir. (IV) Bunun için
değil midir ki onu, kasabada olsun köyde olsun, aile
adının bütün şöhretine rağmen “Kuşbaz Hüseyin
Bey” demeden kimse tanımaz. (V) Hüseyin Bey'in
“Kuşbaz”lığı her şeyi bastırırdı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede ikinci çoğul şahıs ile çekimlenmiş fiil
bulunmaktadır.
B) II. cümlede isim soylu bir sözcük ek fiil olarak
yüklem olmuştur.
C) III. cümlede yüklemi öğrenilen geçmiş zaman
kipiyle çekimlenmiştir.
D) IV. cümlede geniş zamanın olumsuzluk ekini
almış fiil vardır.
E) V. cümlede yüklemde birleşik yapı bir fiil
kullanılmıştır.

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde haber ve dilek kipiyle
çekimlenmiş fiiller bir arada kullanılmıştır?

- A) Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli
Çok sevmeli öyleyse çok söylemeli
B) Çekmez bu kadar sarsıntıyı yer
Seni aldatmasın bu kanlı rüya
C) Açılır hayale kıvrak bir yelken
Çözülür dolaşır mısralar bir bir
D) Sımsıcak gözleri şimdi bile aklımdadır
Bir sana bakardı bir bana bakardı
E) Belki de hayata yeni başlarım
İçimde küllenen kor alevlenir

6. Ben kağnılarla, yaylılarla büyüdüm geldim.
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye
Mahzun kağnılarla, nazlı yarınlarla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye.

Bu dizelerde kaç çekimli fiil vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

7. Fiiller cümlede kip ve şahıs eki alarak kullanılır. Kip ve şahıs eki alan fiile çekimli fiil denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde çekimli fiil yoktur?

- A) Gözyaşı dökülmeyen bir umutsuzluk bu Yaşam sularının buza kestiği
- B) Susmuş ninnilerle gıcırıyor beşik Ve cümle yitikler, mağluplar, mahzunlar
- C) Susamış ruhumla mesafelere Hiçbir şey bağlamaz beni bir yere
- D) Bir hayal içinde... Ve ufkumuzu Çepeçevre kaplasın bu renk
- E) Sevmek kimi zaman rezilce korkuludur İnsan bir akşamüstü ansızın yorulur
8. Konağı kiraya verip hemşiresinin yanına taşınmak bahsi çıktığı günden beri Naim Efendi'nin rahatı, huzuru büsbütün kaçtı. Selma Hanımefendi'nin kararı o kadar katı idi ki hiçbir mazeretle bunun önüne geçmek kabil olmuyordu. Naim Efendi, burada doğmuşum, burada yaşamışım, ihtiyarlamışım! Nasıl bırakır giderim, diyordu. Hemşiresi cevap veriyordu. Göreceksin, bu konaktan çıkar çıkmaz her şey öyle bir yoluna girecek ki!

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Öğrenilen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiş fiil
- B) Şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş fiil
- C) Dilek-şart kipiyle çekimlenmiş fiil
- D) Nesnesine göre geçişsiz fiil
- E) Anlamca kaynaşmış birleşik fiil
9. Fiiller, bildirdikleri anlamlara göre iş (kılış), durum ve oluş fiilleri diye üç gruba ayrılır.
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kılış fiili kullanılmıştır?**
- A) Bu bahçeyi alabilmek için yıllarca çok çalıştı.
- B) Bu ağaçlar yüzlerce yılda bu kalınlığa ulaşmış.
- C) Bu mevsimde Karadeniz yaylalarında bulunmalısınız.
- D) Beyrut'ta büyük bir patlama olmuş.
- E) Bu konuları yarın akşam internet üzerinden anlatacağım.

10. I. Mağara serinliğindeki sık portakal bahçelerinden geçiyorduk.

II. Camlara vuran yağmur sesine küçük serçenin kanat sesleri karıştı.

III. Bir kişiyi tanımak için odasının düzenine, temizliğine bakın.

IV. Cahit Külebi'de yurt sevgisi ön plana çıkılmıştı.

V. Oldum olası ısmarlama şeyleri yazmadım.

Bu parçadaki altı çizili eylemlerden hangisi zaman bildirmemektedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem çekimli bir eylem değildir?

- A) Bu içecek, çocuklar için zararlıdır.
- B) Bu olay sonunda hepimiz akıllandık.
- C) En sonunda, sabaha karşı köye vardık.
- D) Sen bu tarlanın bir bölümünü işleyebilirsin.
- E) Şimdi herkes hastalıktan korunmak için maskelerini taksın.

12. Aşağıdakilerden hangisinde hem dilek hem de haber kipi bir arada kullanılmıştır?

- A) Yine bir rüzgâr esiyordu kuzeyden ki ardından gelecek yağmur mu fırtına mı bilsem.
- B) Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel olduğunu bu derde düşmeden önce.
- C) Tevfik Fikret, Servetifünunculara kırılmış, Aşyan'ına çekilmişti.
- D) Kemal Tahir Cumhuriyet Dönemi'nde yaşamış başarılı bir yazardı.
- E) Onun kaderine hep kalabalıklar içinde yalnız yaşamak düşmüştü.

1. Aşağıdakilerin hangisinde yapılmakta olan bir iş bildirilmektedir?
- A) Yarın arkadaşlarla İstanbul'da buluşuyoruz.
- B) Ünlü bir tiyatro topluluğu önümüzdeki hafta ülkemize geliyor.
- C) Balkonumuzdan bahçede oynayan çocukları seyrediyorum.
- D) Ben Ünye'ye taşınınca onlar da köyden ayrılıp kasabaya yerleşiyorlar.
- E) Mayıs ayında okulu bitiyor ve bir hafta sonra da işe başlıyor.

2. Görülen geçmiş zaman kipini (-dı, -ti, -du, -tü) şahit olduğumuz olaylar için kullanırız, öğrenilen / duyulan geçmiş zaman kipini ise (-mış, -miş, -muş, -müş) başkalarından duyduğumuz olaylar için kullanırız.

Aşağıdakilerden hangisinde “-dî’li” geçmiş zaman kipi “-mış’lı” geçmiş zaman anlamı verecek şekilde kullanılmıştır?

- A) İki yıl önce o kente gittim.
- B) Bu kitabı geçen hafta okudum.
- C) Onun görev yeri de değişti.
- D) Dedem de bu köyde doğdu.
- E) Soruyu o da doğru cevapladı.

3. Bugün Doğu toplumları Batı'nın sömürü düzeninden çıkmak için mücadele azmi kazanmalılar. Bu azmi onlara bir ağabey olarak ancak Türkiye kazandırabilir. Bu toplumlar, kendilerini son yüzyılda Batı'nın merhametine terk ettiler ve bütün zenginliklerini de maalesef kaybetmişler. Ülkemiz de geçen yüzyılda kaybettiği liderlik vasfını bu yüzyılda geri kazanmak için bilimsel gelişmelerde oyun kurucu olmak için mücadele etmektedir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) Dilek kipiyle çekimlenmiş birden çok fiil vardır.
- B) Geniş zaman kipi kullanılmıştır.
- C) Öğrenilen geçmiş zaman kipi kullanılmıştır.
- D) Gereklilik kipi kullanılmıştır.
- E) Görülen geçmiş zaman kipi kullanılmıştır.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi gelecek zaman anlamı taşımaktadır?

- A) Bu konuları sen de benim kadar biliyorsun.
- B) Cuma günleri hep tatil yapıyorlar.
- C) Unutma, haftaya okulda buluşuyoruz.
- D) Bu konuda seninle konuşmak istiyorum.
- E) Annem bulaşıkları yıkıyor, ben kuruluyorum.

5. “...büyük bir zevkle kemenge çalıyor.” cümlesindeki boş yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlemin yüklemine zaman/anlam kayması oluşmaz?

- A) Kimi zaman
B) Tatillerde
C) Çalışma odasında
D) Ara sıra
E) Dostları geldiği zaman

6. Aşağıda verilen dizelerin hangisinde zaman kavramı yoktur?

- A) Bir sahil kasabasında martıların sesinde görmüştüm seni.
- B) Güneşi batışında değil de doğuşunda seviyorum.
- C) Uzaktan deli tayların koşusu gelir kulaklarıma.
- D) Çocuk bakışlarında duyulmalı yiğit yürek sesin.
- E) Geliyor uzaktan yeleli yiğitlerin sesi.

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde hem haber hem tasarlama kipine yer verilmiştir?

- A) Gözlerim gözünde aşkı seçmiyor.
Onlardan kalbime sevda geçmiyor.
- B) Ben yordum ruhumu biraz da sen yor
Çünkü bence şimdi herkes gibisin
- C) Yolunu beklerken daha dün gece
Kaçıyorum bugün senden gizlice
- D) Kalbime baktım da işte iyice
Anladım ki sen de herkes gibisin.
- E) Büsbütün unuttum seni eminim
Maziye karıştı şimdi yeminim

8. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde birinci ve ikinci cümlelerin yüklemeleri farklı kip ve kişi ekleri almıştır?

- A) Televizyonun sesini kısar mısın?
Çevresini tanımaya çalışsın.
- B) Anneme haber vermeliyim.
Şundan bir tane de ben alayım.
- C) Artık daha sık görüşeceğiz.
Sağdaki kapıdan içeri gireceksiniz.
- D) Bu akşam sizi de bekliyoruz.
Siz de burada mı oturuyorsunuz?
- E) Size birkaç şey söyleyeceğim.
Bunu bir de ben okuyayım.

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemine "değişerek yeni bir görünüm kazanma" anlamı vardır?

- A) Kendisiyle en kısa sürede anlaşmalısın.
- B) Fırsat bulup da iki satır konuşamadık.
- C) Abdullah Hoca'yla her sabah işe giderken selamlaşırız.
- D) Arkadaşlarıyla yıllardan beri mektuplaşır.
- E) Sonbaharın gelişiyle ağaçlar da sarardı.

10. Bilmem kaçınıcı kez anladım gerçekleri
Geçmiş bir zaman diliminde düşündüm seni
Arı bal yapmalı, gül kokmalı.
Nasıl geçer sensiz günler, dursun zaman.

Bu dizeler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Görülen geçmiş zaman kipi vardır.
- B) Geniş zaman kipi vardır.
- C) Öğrenilen geçmiş zaman kipi vardır.
- D) Gereklilik kipi vardır.
- E) Emir kipi vardır.

11. Aşağıdakilerden hangisinde kip (anlam) kayması vardır?

- A) Kayseri'ye kış mevsiminin geldiğini nihayet anladık.
- B) Ona aldığım kitapları görünce çocuklar gibi sevindi.
- C) Sınıfa yeni gelen öğrenci, herkesin mutluluk kaynağı olmuştur.
- D) Sizlere verdiğim soruları bu yaz tatilinde çözersiniz.
- E) Derse girmediğiniz her anın sizin için kayıp olduğunu bilmelisiniz.

12. I. Kitabı okumaya başladığımda Çukurova'nın tüm güzelliklerini görür gibi oldum.

II. Ada vapurunda her sabah yer vardır.

III. İki saatten beri o adam burada değildir.

IV. Düünden beri uyumadığım için gözlerim kanlanmış.

V. Tek amacı İstanbul'da okumakmış.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangilerinin yüklemi çekimli eylemdir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

13. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde diğerlerinden daha fazla sayıda çekimli fiil vardır?

- A) Yağmur ağaçlara olta atıyor, sinirli, öfkeli bir yıldırım gibi.
- B) Kişisel sorunlarınızı öne çıkarmamak için mi bunlara eleştirilerinizde değinmediniz?
- C) Bana bir şimşek çak, ortalık fena karanlık görünüyor.
- D) Kendini bilen kişi yediği tekmenin nereden geldiğini, neden atıldığını hemen öğrenmek ister.
- E) Dilimizin tarihine baktığımızda başlıca dört yazı sisteminin varlığını görürüz.

1. I. Makale açıklayıcı nitelik
II. Otobiyografi 3. kişili anlatım
III. Köşe yazısı güncel sorunlar
IV. Hitabet seslenme sözleri
V. Masal tekerlemeler

Yukarıdaki numaralanmış terimlerden hangisi, karşısındakiyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

LYS 2010

2. 1914 yılında seferberlik davulları çalarken Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğmuşum. Babam avukat, çiftçi, parti lideri. Annem eski öğretmenlerden Azime Hanım. Biri erkek olmak üzere benden küçük dört kardeşim var. Evliyim, dört çocuk babasıyım. Yıllardır kalemimle geçiniyorum.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerden hangisine örnek verilebilir?

- A) Otobiyografi B) Biyografi
C) Fıkra D) Deneme
E) Makale

LYS 2016

3. Lyon, bir milyonu aşan nüfusuyla Fransa'nın üçüncü büyük kenti. UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bu tarihî kent merkezindeki dar sokaklar, tüneller görülmeye değer. Sinema bu kentte icadedilmiş. Bu nedenle sinemanın ana vatanı sayılıyor.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

LYS 2016

4. Balıkçı () orfinozu () şimdiye dek tuttuklarına hiç benzemeyen bu balığı () heyecanla () özlemle beklemiş () emeğinin karşılığını sonunda alabilmişti ()

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (-) (,) (-) (,) (;) (.)
B) (;) (,) (,) (;) (;) (.)
C) (,) (-) (-) (;) (,) (.)
D) (;) (-) (-) (,) (;) (...)
E) (,) (-) (-) (,) (;) (.)

TYT 2020

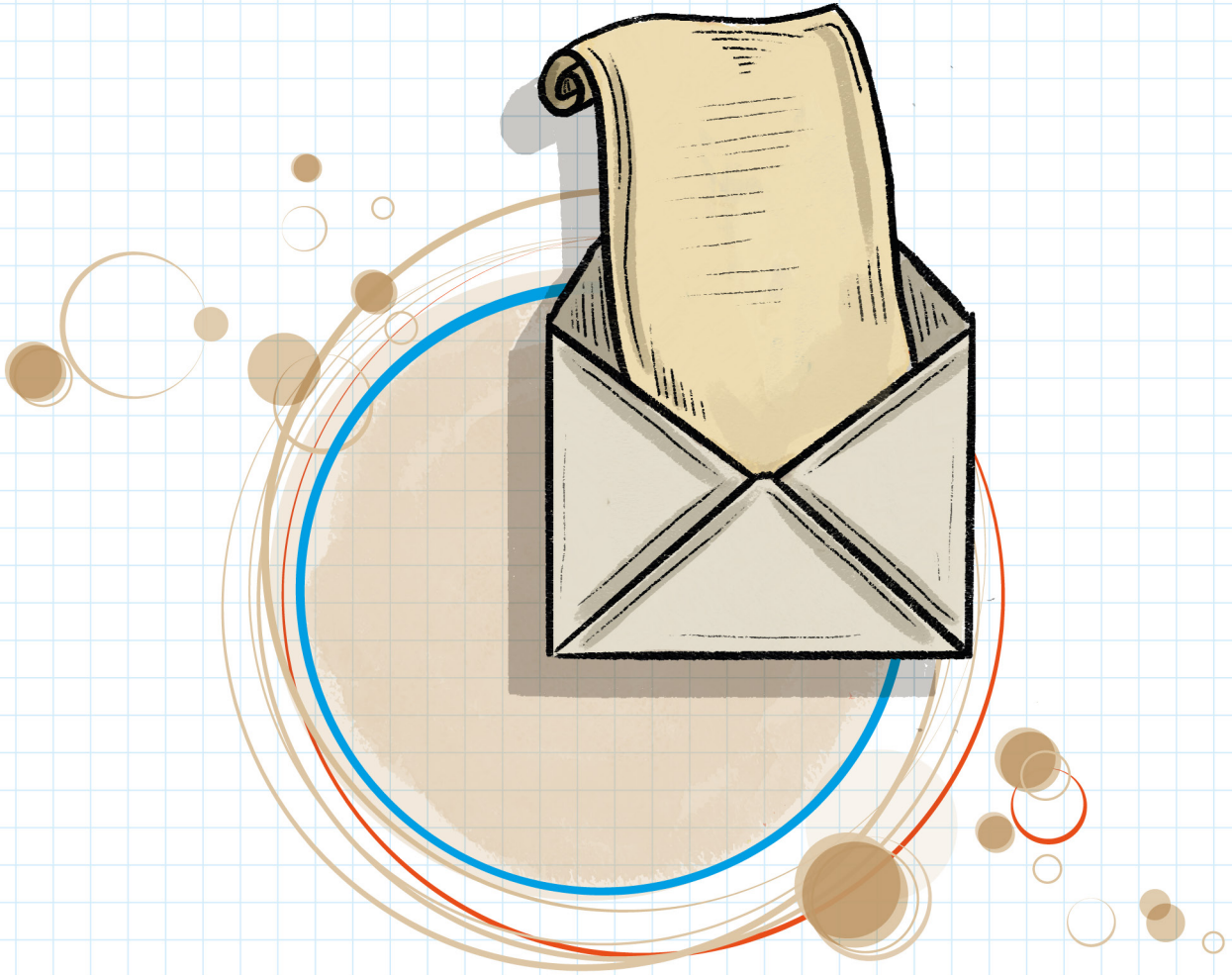
5. Oldum olası kendime çekidüzen vermeyi hiç bilmem. Sakal bir karış, saçlar öylesine, günlerce dolaştığım olur. Bir Mehmet Bey vardı, komşumuz. Tanışır, konuşurdum ama adımlı hiç merak etmemiş mi yoksa unutumuvermiş, nedir? Bir gün benim için "Hani, saçı sakalı akar gibi bir adam geliyor buraya, o işte!" demiş. Üstüme başıma özen göstermeyi beceremem. Çoraplarım hep düşer, yakamla boyun bağımın biri bir yanda diğeri bir yanda.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

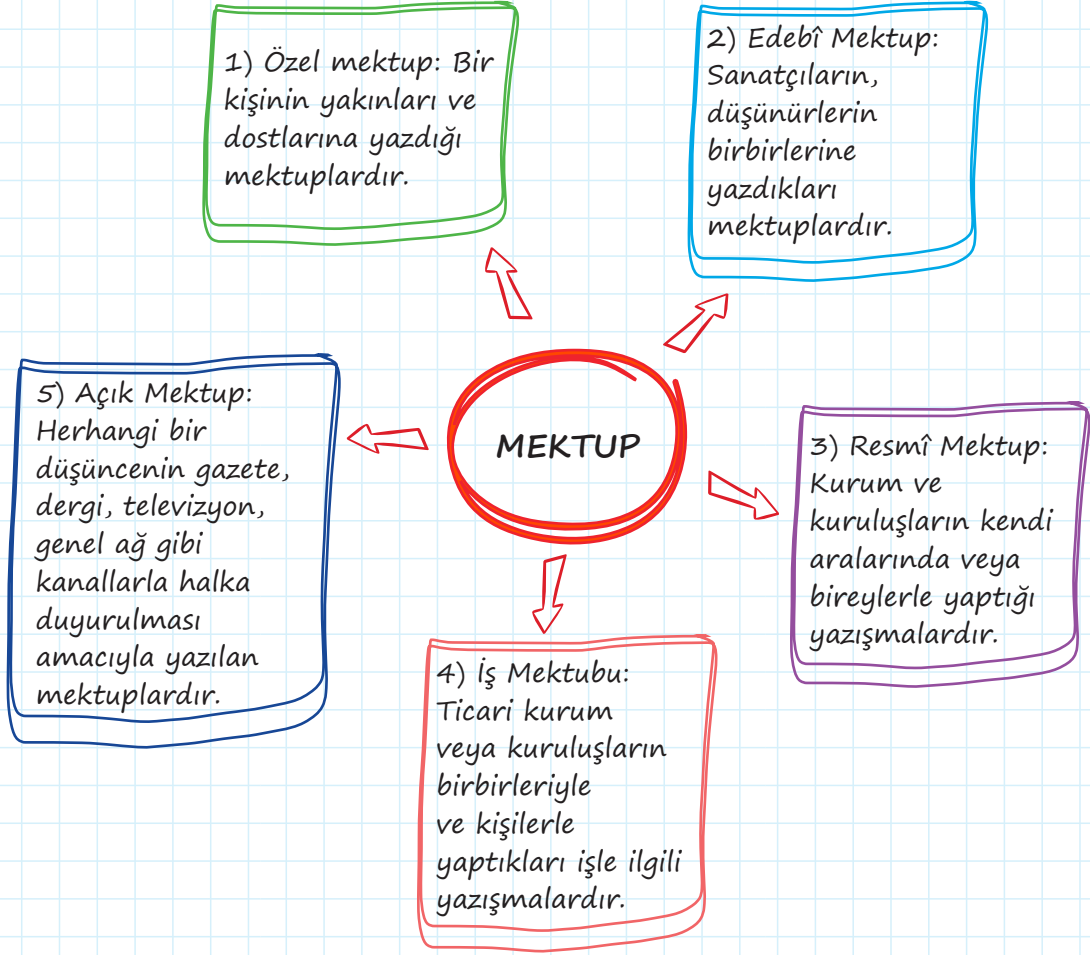
- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2022

MEKTUP E-POSTA

Mektup: Kişi ve kurumlar arasında haberleşmeyi sağlayan, aynı zamanda insanların konuşma, dertleşme, fikir paylaşma ihtiyacını gideren metinlere **mektup** denir.

—Sıra Sizde—

1. Etkinlik: Örneklerden hareketle edebî mektup ile özel mektup arasındaki benzerlikleri ve farkları belirtiniz.

EDEBÎ MEKTUP

Ankara, 27 Ocak 1944
Kardeşim Kaplan,
(...) Orhan Seyfi biraderimiz, daha doğrusu Yusuf Ziya Bey'in biraderi, Raks manzumesi için yaptığı latif tenkitten sonra bu sefer de senin yazdığına cevap vermiş. (...) Hakikat şu ki ben kafiyeyle bağlıyım. Yani bir ses müşabehetini mısranın sonunda lüzumlu görüyorum. (...) Behice'ye çok selam ve dostluklar. Senin de gözlerinden öperim kardeşim.

(Ahmet Hamdi Tanpınar'dan
Mehmet Kaplan'a)

ÖZEL MEKTUP

Muhterem Valideciğim,
İstanbul'dan ayrılışımdan beri sizlere ancak birkaç telgraftan başka bir şey yazamadım. Bu sebeple büyük merak içinde kaldığınızı tahmin ediyorum. Bilhassa, hakkımda ötekinden berikinden ve gerek gazetelerden işittiğiniz tamam olmayan haberler, şüphesiz merakınızı artırmıştır. Şimdi vereceğim bilgilerle tatmin olacağınız için endişe duyacak hiçbir şey yoktur.

(Atatürk'ten
Zübeyde Hanım'a)

BENZERLİKLER

FARKLILIKLAR

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metnin hangi mektup türünün örneği olduğunu nedenleriyle birlikte ilgili alana yazınız.

KAMUOYUNA DUYURULUR!

"Bu sütunları siz okuyucularımıza ayırdık. Bize göndereceğiniz şiir, hikâye ve denemeleriniz incelendikten sonra uygun görülenler yayınlanacak, yazılarının basılması için henüz yeter derecede olgunluğa erişemeyen okuyucularımıza isterlerse yazıları hakkındaki düşüncelerimiz burada belirtilecektir. Yazı ailemize katılmak veya sanat çalışmaları hakkında değerlendirici bilgiler almak isteyen bütün okuyucularımıza sütunlarımız açıktır.

(Rasim Özdenören)

3. **Etkinlik:** Genel ağı üzerinden aldığınız kulaklığı, cayma süresi dolmadan iade etmek istediğinizi ancak firmanın bu talebinize olumsuz yanıt verdiğini varsayınız. Mağduriyetinizin giderilmesi için Tüketici Hakları Derneğine verilmek üzere aşağıdaki boşluğa bir dilekçe yazınız.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ Halide Edip Adıvar'ın Handan adlı eseri mektup tekniğiyle yazılmış bir romandır.
- ☐ Sipariş, alacak, verecek, satış, müracaat gibi konularda yazılan mektuplar, resmî mektup türüne örnektir.
- ☐ Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Yaradana Mektuplar isimli eseri, şiir şeklinde yazılmış mektuptur.
- ☐ Tutanaklar, resmî mektup örnekleridir.
- ☐ Edebiyatımızda yazarların ve şairlerin kişisel mektupları edebî mektup türüne örnektir.
- ☐ Dilekçelerde dile getirilen istek ve şikâyetler uzun uzun anlatılmalıdır.

5. **Etkinlik:** Aşağıda yazarlar ve eserler verilmiştir. Yazarların başındaki numaraları eserlerin başındaki dairelere yazarak eşleştiriniz.

EŞLEŞTİRME

☐ I Nazım Hikmet-Kemal Tahir	☐ a) Limni ve Malta Mektupları
☐ II Namık Kemal	☐ b) Ziya'ya Mektuplar
☐ III Yaşar Nabi Nayır	☐ c) Dost Mektupları
☐ IV Cenap Şahabettin	☐ ç) Hususî Mektuplar
☐ V Ziya Gökalp	☐ d) Mapushaneden Mektuplar
☐ VI Cahit Sıtkı Tarancı	☐ e) Avrupa Mektupları
☐ VII Reşat Nuri Güntekin	☐ f) Handan
☐ VIII Halide Edip Adıvar	☐ g) Bir Kadın Düşmanı
	☐ ğ) İzmir Yollarında

6. Etkinlik: Aşağıdaki kutucuklarda yer alan sözcükleri metindeki boşluklara uygun şekilde yazınız.

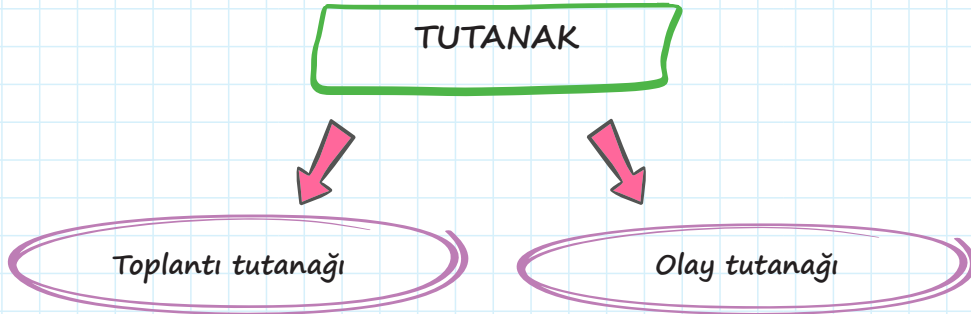
- 1) İş mektubu 2) Şikâyetnâme 3) arz ederim 4) rica ederim
5) Çiğero 6) münşeat 7) Hüseyin Rahmi Gürpınar 8) Genç Werther'in Acıları

Hangisi veya hangileri

- ☆ a) Dünya edebiyatında mektup türünün ilk temsilcisidir.
- ☆ b) Türk edebiyatında Fuzuli'nin yazdığı ilk mektup örneğidir.
- ☆ c) Mutallaka, tarafından mektup tekniğiyle yazılan romandır.
- ☆ ç) Bir iş ya da ticari faaliyetin söz konusu olduğu mektup türüne denir.
- ☆ d) Dilekçeler üst makama yazılıyorsa, alt makama yazılıyorsa sözcük kalıplarıyla bitmelidir.
- ☆ e) Divan edebiyatında mektupların da yer aldığı eserlere denir.
- ☆ f) Goethe'nin romanı, mektup türüne örnek olarak verilebilir.

TUTANAK

Belgelenmesi gereken bir durumun taraflarca imzalanarak kayıt altına alındığı yazılı evraklara **tutanak** denir. Meclis, kurul ve mahkemelerde kâtipler tarafından yazılan metinler, kaza anında polislerin yazdığı belgeler, toplantılarda konuşulanların yazıldığı belgeler **tutanak** örneğidir. Genel olarak iki grupta incelenir:

Mektubun dijitalleşmiş şekli olan **e-posta**, genel ağ içindeki gönderim merkezleri arasında gerçekleşen elektronik iletişim şeklidir. E-posta için gönderim merkezlerinde bir hesap açmanız yeterlidir. Buna **e-posta adresi** denir. Bu adres kullanıcı adı, adres işareti, e-posta gönderim merkezinin adı ve site uzantısından oluşur.

Yeni İleti	— ↗ ✕	
Kime	@meb.gov.tr	
Konu	Cc	Bcc
Gönder		

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları e-posta ile ilgili yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✕” ile işaretleyiniz.

DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ E-postaya başlamadan önce “konu” kısmına uzun uzun açıklama yapılmalıdır.
- ☐ Gönderilen kuruma ya da kişiye uygun bir hitap / selamlama cümlesi kullanılmalıdır.
- ☐ E-posta ile birlikte ses, resim ve video gönderebilmek, e-postayı mektuptan ayıran en temel özelliktir.
- ☐ Bir kişiye değil gruba yollanacak e-postalarda kişilerin adresleri BCC alanına yazılırsa kişiler birbirlerinin adreslerini göremez.
- ☐ Gönderici alanında e-postayı gönderen kişinin adı, soyadı olmak zorundadır.
- ☐ E-posta gönderilecek kişi sayısı 1’den fazlaysa adresler aralara virgül konularak yazılır.
- ☐ E-posta başka kişilere de gönderilecekse Cc alanına onların adresleri de yazılır.

EK FİİL (EK EYLEM)

Notlarım

Ek fiil, "i-" fiilidir.

1 İsim ve isim soylu sözcüklerin sonuna gelerek onları yüklem yapar.

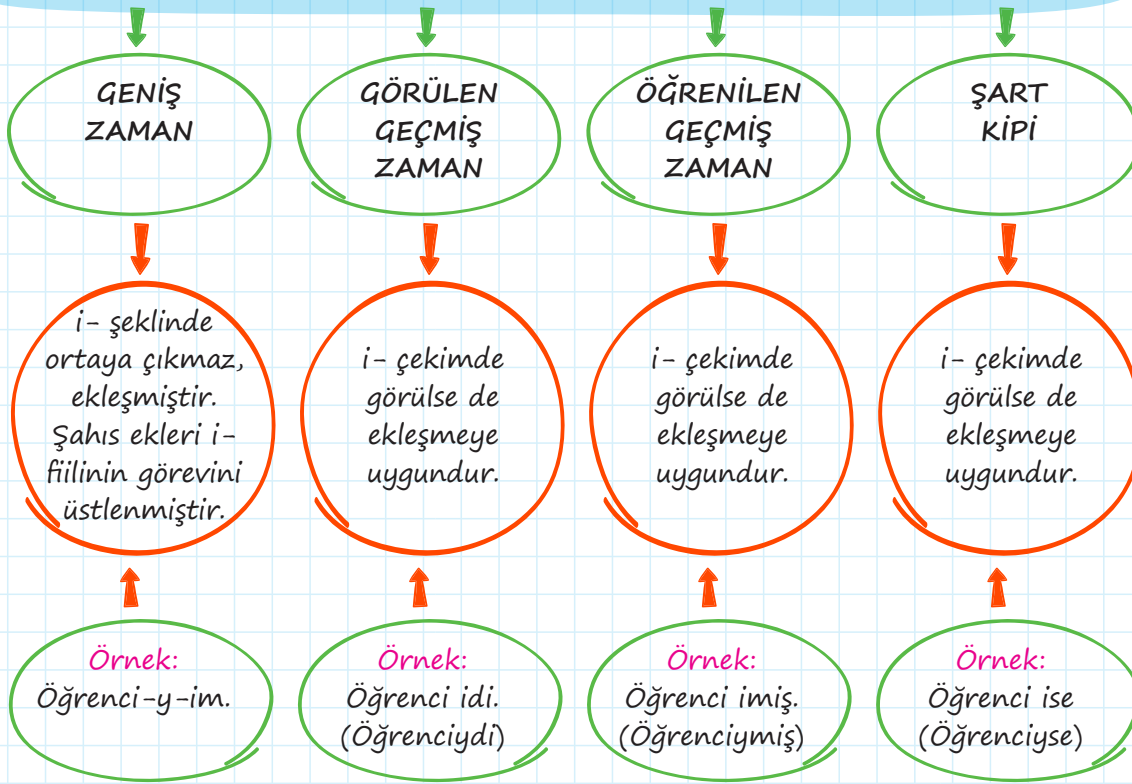
Örnek:
Cesur i -di.

Ek fiilin iki görevi vardır.

2 Basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapar.

Örnek:
Git - miş i - di.

1 Ek fiil, isim soylu sözcükleri yüklem yaparken dört kipe göre çekimlenir.

Not: Geniş zamanın 3. tekil ve çoğul şahısları ek almayabilir ancak aynı anlamı ifade eder. Söylenmediğinde yazım yanlış ya da anlatım bozukluğuna yol açmaz.

Örnek: Hayat güzeldir. → Hayat güzel.

Not: Ek fiilin olumsuzu "değil" edatı ile yapılır.

Örnek 1: Şairim. → Şair değilim.

Örnek 2: Bu, pek faydalı bir iş değildi.

Bilgi Havuzu

Ek fiil (i-), fiillerin aldığı bütün çekim eklerini alabilir.

Bilgi Havuzu

İsimlerin sonuna gelen -dır eki, ek fiilin geniş zaman şeklidir. Fiillerin sonuna gelen -dır eki ise bildirme ekidir. Cümleye kesinlik, olasılık vb. anlamları katar.

2

Ek fiil, basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapar.

! Hatırlatma: Basit fiil çekimi, tek kip (zaman) eki ve şahıs ekiyle yapılan fiil çekimidir.

Örnek: İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı.

Birleşik zamanlı fiiller, birden fazla kip ekinin bulunduğu çekimli fiillerdir. İkinci kip eki ek fiille sağlanır. İkinci kip ekine göre adlandırılır.

Örnek:

çalışıyor → çalışıyor i-di → çalışıyordu
basit zaman birleşik zaman

! Not: Tek heceli fiillerde veya iki kip eki arasına başka ekler girmişse birleşik çekimi fark etmek zor olabilir.

Örnek: Alırdı, geliyorlarmış.

Ek fiilin 3 farklı birleşik zaman çekimi vardır.

HİKÂYE BİRLEŞİK
ZAMAN ÇEKİMİ

RİVAYET BİRLEŞİK
ZAMAN ÇEKİMİ

ŞART BİRLEŞİK
ZAMAN ÇEKİMİ

Hikâye Birleşik Zaman Çekimi:

1. kip eki ne olursa olsun 2. kip eki görülen geçmiş zaman olan fiillerdir.

1. Örnek: al - ıyor - idi - m
(alıyordum)
alıyordum → şimdiki zamanın hikâyesi

Rivayet Birleşik Zaman Çekimi:

1. kip eki ne olursa olsun 2. kip eki öğrenilen geçmiş zaman olan fiillerdir.

1. Örnek: gel - ecek - imiş
(gelecekmiş)
gelecekmiş → gelecek zamanın rivayeti

Şart Birleşik Zaman Çekimi:

1. kip eki ne olursa olsun 2. kiplerin şart eki olduğu fiillerdir.

1. Örnek: gör - ür - ise
(görürse)
görürse → geniş zamanın şartı

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki mektupta yer alan ek fiilleri bulunuz. Ek fiillerin hangi görevde kullanıldığını ilgili başlıkların altına yazınız.

Kızım Canım,

Ben eyi bilmiyorum ama öyle sezinliyorum ki sen iki meslekte başarı gösterebilirsin. Bunun biri, Ahmet gibi hekimlik, öteki de edebiyat. Sanıyorum ki ikincisinde daha çok başarı gösterirsin. Bir kadına da eyi bir yazıcı olmak yakışır. Orijinal piyesler, komediler, sinema romanları yazmak; hikayeler, çocuklara kitaplar yazmak hoş bir şeydir. Bu da biraz okumak, usanmamak ve biraz da yaş yaşamakla olur. Kendine yazıcılıkta bir tip bulmalı. Bunun kadınlara faydası, bütün ömür boyunca vardır. Hiçbir işi kendisine mal etmemiş bir adam derin bir boşluk ve sonsuz üzüntüler içinde kalır. Hiçbir şeyle de kendini avutamaz. Gençlik, güzellik, sevgi bunlar geçer. Bunlar geçtikten sonra da insan gene yaşar. Böyle günde yazılar, adamı yaşatır, sevindirir. Yapacak bir işi olan adam çok yaşar, kolay hasta olmaz.

Yaşamamanın sonunun nasıl geleceğini kimse bilmez. Ben kendimi burada elçi olmuş görünce şaşırıp kalıyorum. Nereden nereye! Şimdi gidip babama söylesem: “Ben elçi oldum!” desem, inanmaz. O bize bir çiftlik bırakmayı düşünüyordu. Onunla geçinecektik. Huuu Afganistan nere, çiftlik nere! Düşün: Dün gece Fransa Elçiliği’nde akşam yemeğinde idim. Kır saçlı, kır bıyıklı bir adam! Fraklı. Elçilerin ihtiyarı, eskisi olmak dolayısı ile en yüksek yerde oturuyorum. Bu son yılda saçlarım da epeyce döküldü. Başım çıplak değilse de eh! Çıplaksı. Babam beni görse tanır mı? Anneni sokak kılığında görse tanır mı? Babam değil, annem bile görse tanımaz! İş nerede idi nereye geldi. Yarın da kim bilir neler olacak. Bugün yapılan hesap ne kadar geride kalacak. Geleceği kimse bilip kestiremez ama gene de hesaplar yapılır.

Memduh Şevket Esendal, Kızıma Mektuplar

İsimleri yüklem yapar.

Basit zamanlı fiili, birleşik zamanlı yapar.

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki sözcükleri istenen zaman ve şahıs ekiyle birleştirerek cümle içinde kullanınız.

Kelime	Zaman	Şahıs eki	Cümle
mavi	geniş zaman	3. tekil kişi	
arkadaş	öğrenilen geçmiş zamanın olumsuzu	1. çoğul kişi	
ağla-	gelecek zamanın şartı	2. tekil kişi	
hisset-	gelecek zamanın rivayeti	1. tekil kişi	
söyle-	geniş zamanın hikâyesi	3. tekil kişi	
o	görülen geçmiş zamanın olumsuzu	3. tekil kişi	
sor-	şart kipinin rivayeti	2. çoğul kişi	

3. **Etkinlik:** Aşağıda verilen cümlelerde “-dır” ekinin hangi anlamlarda kullanıldığını karşılıklarına yazınız.

Belki eski bir arkadaşına uğramıştır.	➤
Günlerdir bir haber gelmesini bekliyorum.	➤
Bir sevinçtir aldı kırlangıçları.	➤
Sınav bitmiştir, kalemlerinizi bırakın.	➤

4. **Etkinlik:** Aşağıda verilen cümlelerin hangilerinde “-dır” eki, ek fiil olarak kullanılmamıştır? İşaretleyiniz.

- ☐ Böyle bir tadın varlığından bile haberdar değildir.
- ☐ Mektubun içerik kısmında, söylenilmek istenenler sıralanmıştır.
- ☐ Dün yazdığım e-postayı o ancak bugün görmüştür.
- ☐ Daha akli başındadır diye onu işe aldık ama bizi hayal kırıklığına uğrattı.
- ☐ İşe, iyi bir e-posta örneği göstermekle başlamak doğru olacaktır.

5. **Etkinlik:** Aşağıda verilen diyalogu okuyunuz. Cümlelerde yer alan ek filleri belirleyerek altlarını çiziniz. Ek fiil içeren cümleler kurarak diyalogu tamamlayınız.

Aslı: Elif, bak neler aldım.

Elif: Şu yeni açılan mağazadan mı?

Aslı: Evet, çok güzel indirimler var.

Elif: Aaa, indirim başladı mı, neler aldın?

Aslı: Başladı tabii. Bak şu iki gömlekle bu pantolonu aldım.

Elif: Çok güzelmiş. Ben de alışveriş yapmak istiyordum. Beraber gidelim mi?

Aslı: Hadi, gidelim.

Elif: Hem anneme de hediye bakıyordum Anneler Günü için. Oradan bir şeyler bulursam alırım.

Aslı: Doğal taşlardan yapılmış bileklik ve kolyeler de vardı. Görünce bayılacaksın.

Elif:

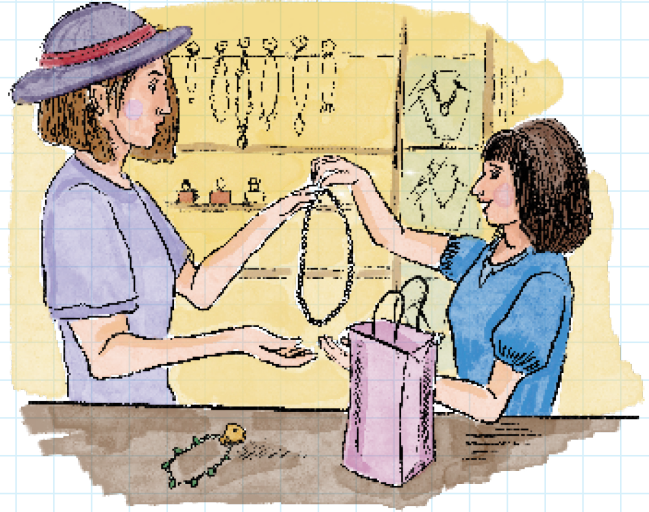
Aslı:

Elif:

Aslı:

Elif:

Aslı:

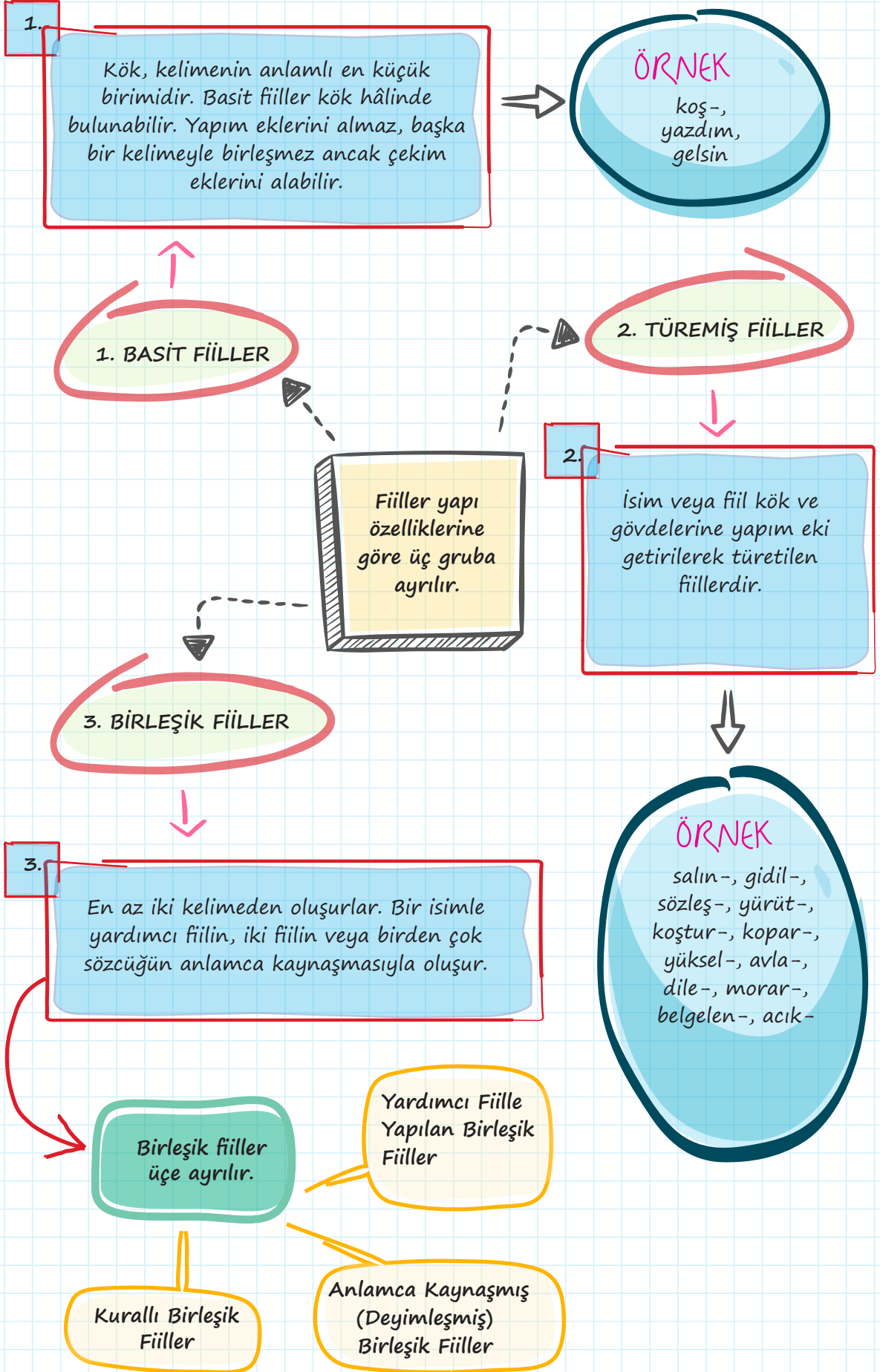
Bilgi Havnın

İsim ve fiil köklerinden yapım ekiyle türetilmiş yeni kelimeye gövde denir.

Bilgi Havnın

Yardımcı fiil olarak kullanılan kelimeler bazen asıl fiil olarak da kullanılır. Çay oldu. (Demlendi, hazır anlamında kullanılmıştır.)

a) Kurallı Birleşik Fiiller

Fiilden sonra kalıplaşmış bir fiil getirilerek yapılır. İkinci (kalıplaşmış) fiilin “yeterlik, yaklaşma, sürerlik, tezlik” gibi anlamları vardır.

Kurallı birleşik fiiller dörde ayrılır.

Yeterlik fiili	Tezlik fiili	Yaklaşma fiili	Sürerlik fiili
[fiil + e (a)bilmek] • Cümleye gücü yetme, olasılık, rica anlamı katar. Örnek : Çözebilirim, yağıabilir. • Olumsuzunda bil- fiili düşer. Geriye “-a /-e” eki kalır. Örnek : Çözemem.	[fiil + i (ı/u/ü) vermek] • Cümleye tezlik, çabukluk, aniden, işi hafife alma anlamları katar. Örnek : Okuyuverdim, yapiver. • Olumsuzu -ma, -me eki ile yapılır. Örnek : Görmeyiverdi.	[fiil + e (a) yazmak] • Cümleye az kalsın, neredeyse anlamları katar. Örnek : Düşeyazdım, öleyazdı.	(fiil + egelmek/ edurmak/ ekalmak) • Cümleye devamlılık, şaşma, o esnada anlamları katar. Örnek : Yazadur, bakakaldı.

Bilgi Havnı
Yardımcı fiillerle oluşturulan birleşik fiillerde ses düşmesi, ses türemesi veya ses değişimi oluyorsa bu fiiller bitişik yazılır. (hissetmek, kahrolmak)

b) Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Türkçede yardımcı fiil olarak kullanılan sözcükler vardır: “et-, ol-, kıl-, buyur-, eyle-” vb. Bu sözcükler kendilerinden önce kullanılan bir isimle birleşerek birleşik fiil oluşturur.

Örnek : mest olmak, emir buyurmak, hükümsüz kılmak

c) Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Biri isim diğeri fiil olmak üzere en az iki sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşıp kaynaşmasıyla oluşan deyimler anlamca kaynaşmış birleşik fiillerdir. (Bazılarında isim gerçek anlamını korur.)

Örnek : Gözden düşmek, kulak vermek, dile getirmek vb.

Not: “Başvurmak, varsaymak, vazgeçmek, öngörmek, aşermek, elvermek” birleşik fiilleri bitişik yazılır.

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda altı çizili fiillerin yapı özelliklerini işaretleyiniz.

Cümleler	Basit fiil	Türemiş fiil	Kurallı birleşik fiil	Yardımcı fiille yapılan birleşik fiil	Anlamca kaynaşmış birleşik fiil
Kendisini en itibarlı ahbablarının yanında böyle garip vaziyette bırakmaya nasıl <u>cesaret ediyordu</u> ?	☐	☐	☐	☐	☐
Gülmeye, benimle eğlenmeye <u>başladı</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Penceremi kaparken bir kez daha dışarıya <u>baktım</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Her parçanın sonunda artık bitecek diye <u>yüreğim titriyordu</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Demin İhsan Bey'den <u>bahsediyorduk</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Aralarında yavaş sesle <u>söyleşiyorlardı</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Teessürümü galiba <u>gizleyememiştim</u> .	☐	☐	☐	☐	☐
Ağzını, dilini bağlamış adamcağızın.	☐	☐	☐	☐	☐
Niçin böyle <u>ağlıyordum</u> , bilmiyorum!	☐	☐	☐	☐	☐
Tam yakasına yapıştıyordun, <u>görüverdim</u> .	☐	☐	☐	☐	☐

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde yardımcı fiil, asıl fiil olarak kullanılmıştır? Karşılarında verilen boşluklara işaretleyiniz.

En şiddetli münakaşa, kumpanyanın ismi için oldu.	☐
Duvar saatine bakmayı akıl ettiğinde ise zihni adamakıllı bulandı.	☐
Kira dâhil olduğu hâlde aylık masrafımız tam beş lira ediyordu.	☐
Arap atlar yakın eyler ırağı.	☐
Zigana'ya tırmanacak kabile, yarın sabah Gümüşhane'de olacak.	☐

3. **Etkinlik:** Aşağıda fiillerle ilgili sorular ve bunların cevapları verilmiştir. Numaralandırılmış cevapları kullanarak soruları cevaplayınız. (Bir cevabın birden fazla soru için kullanılabileceğini unutmayınız.)

Hangisi veya hangileri

- 1 Tütüyordu.
- 2 Alamadım.
- 3 Öleyazdı.
- 4 Çoğalıyor.
- 5 Gülüverdi.
- 6 Fırlattım.
- 7 Zannetti.
- 8 Yapabildim.
- 9 Selamlaştık.
- 10 Okuyadurun.
- 11 Ürpertiyor.
- 12 Resmetti.
- 13 Merak ettim.
- 14 Vazgeçmiş.
- 15 Yazacaklardır.
- 16 Bunu söylemeye dilim varmıyor.
- 17 Seni görünce gözleri parlıyor.

➡ a) Hangisi ya da hangileri basit fiildir?

➡ b) Hangisi ya da hangileri türemiş fiildir?

➡ c) Hangisi ya da hangileri yardımcı fiille yapılmış birleşik fiildir?

➡ ç) Hangisi ya da hangileri kurallı birleşik fiildir?

➡ d) Hangisi ya da hangileri anlamca kaynaşmış birleşik fiildir?

➡ e) Hangisinde ya da hangilerinde yeterlik fiilinin olumsuzu kullanılmıştır?

➡ f) Hangisinde ya da hangilerinde ses türemesi yaşandığı için fiil bitişik yazılmıştır?

1. Dedem 1961 yılında Almanya'ya giden ilk Türklerden biri. 26 yaşına kadar yaşadığı ilçede yedi yıl fotoğrafçılık yapmış. Biraz zorunluluk biraz da merakla başvurduğu Almanya'da nerdeyse bir ömrü geçirmiş. Babaannem ve büyük amcamı yanına alabilmesi üç yıl sürmüştü. Bu üç yılda sayısız mektup yazmış. Onca uzak memlekette hasret gidermek, hâl hatır etmek, eşten dosttan haber almak yalnız mektupla mümkün olmuş. Kimi mektuplara fotoğraflar da destek olmuş. Kendisi fotoğrafçı olunca da bunları epey biriktirmiş. Kimi fotoğraflarda Avrupa'nın başka şehirlerinin arka plan görselleri, kimilerinde Berlin sokakları ve caddeleri olmuş. Mektupların bazılarında buradaki Türk arkadaşlarının yaşamından, kimilerinde o zaman çok şaşırdığı kendi yaşlardaki Alman gençlerin neler yaptığından bahsetmiş dedem. Her mektupta değişen bir şeyleri anlatmış ama dedemin ailesine duyduğu derin hasret yerini hep korumuş. Öyle içten yazmış ki mektupları biz bugün okurken bile hissedebiliyoruz kalbinden geçenleri. Bazı mektuplarda kınalı kuzum diyerek amcama, bazılarında ise bugün hâlâ göz nurum dediği babaanneme hitap etmiş. Bunlar bizim aile tarihimiz diye düşünürken yazarın kapımızı çalmasıyla ailece çok heyecanlanmıştık. Artık hikâyemiz hikâyelere karışacaktı.

Bu parçada mektup türünün hangi özelliğine değinilmemiştir?

- A) Samimi bir dille yazılması
B) Yazanı ve okuyanı ilgilendirmesi
C) Belirli bir konu sınırı olmaması
D) Dönemin zihniyetini yansıtması
E) Başka edebî türlere kaynaklık etmesi
2. Yaşamına dair bilgi edinmek istediğiniz tanınmış bir kişiyle ilgili araştırma yaparken aşağıdakilerden hangisi öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekenler arasında yer almaz?

- A) Mektuplar
B) Biyografiler
C) Anılar
D) Günlükler
E) Şiirler

3. Sanat, edebiyat, felsefe gibi konularda yazılan edebî mektuplar özel mektuplar kadar içten ve doğal olmayabilir. Yazan sanatçının düşüncelerini taşıyan bu mektuplar, fikir ve sanat tarihi yönünden olabileceği gibi sanatçının biyografisi için de önemli bir kaynaktır. Mektupların gazete veya dergilerde yayımlanmış olanlarına ---- denir. Ancak bu türün edebiyatımızdaki geçmişi, gazetecilik faaliyetlerinin çok öncesine dayanır. Hatta eski dönemlerde bu mektuplar ---- adlı eserlerde toplanmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Açık mektup - mektubat
B) Okura mektup - mektuplar
C) Açık mektup - mektup divanı
D) Sanat mektubu - mektup
E) Okura mektup - mektubat

4. Ali, edebî türlerin birbirlerinin anlatımından faydalandığını ve mektup türünün de buna imkân sağladığını derste öğrendiğinde mektup tekniğiyle yazılmış bir roman okumak istemiştir. Genel ağda bu özelliğe sahip romanları araştırmaya başlamıştır.

Ali, mektup tekniğiyle yazılmış bir roman okumak istiyorsa aşağıdaki eserlerden hangisini seçmemelidir?

- A) Halide Edip Adıvar - Handan
B) Balzac - Vadideki Zambak
C) Reşat Nuri Güntekin - Çalıkuşu
D) İnsancıklar - Dostoyevski
E) Hüseyin Rahmi Gürpınar - Sevda Peşinde

5. Mektup türü için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kişisel hayatı konu alır.
B) Özneldir.
C) Öğreticidir.
D) Konuları sınırsızdır.
E) Dili galındır.

6. Sanatçının o dönem yazdığı mektuplar elimize geçtikten sonra uzun bir süre ailesine ve arkadaşlarına yazdıkları arasındaki farkları konuştuk. Ailesine yazdıkları daha samimi ve biraz da meraklıyken arkadaşlarına yazdıkları daha iç dökme havasındaydı. Dostlarına kendini anlatıyor ancak ailesine daha çok sevgisini ve özlemini dile getiriyordu. Okurun da bu yönde daha ilgili olmasını sağlayacağımız düşüncesiyle kitabı iki bölüme ayırma kararı aldık.

Bu parçada mektubun hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

- A) Yazan kişinin özelliklerini yansıtmaması
B) Okuyanın ilgisini çekmesi
C) Yazan ve yazılan kişiye özel olması
D) Kimi zaman belge niteliği taşıması
E) Samimi bir anlatımla yazılması

7. Kemal Kardeşim,
Ellerin dert görmesin, yazdığın romanların yalnız isimlerini okumak bile yüreğime ferahlık verdi. Mademki tetkikten geçmişler, neşirlerinde mahzur görülmemiş, bütün temennim hiç olmazsa bir tanesinin bir gazetede yayımlanması ve bu suretle hem bizim güzelim Türkçemizle yeryüzünün en namuslu halklarından biri olan Türk halkına dair ne mükemmel romanlar yazabileceğinin anlaşılması, genç romancılara bir ders kitabı vazifesi görmesi hem de sana bir miktar dünyalık sağlamasıdır.

Bu parça aşağıdakilerden hangisinin örneğidir?

- A) Resmî mektup
B) İş mektubu
C) Özel mektup
D) Edebî mektup
E) Dilekçe

8. Aşağıdakilerden hangisi bir mektup türü değildir?

- A) Edebî mektup
B) Resmî mektup
C) Açık mektup
D) Uzun mektup
E) Özel mektup

9. Mektup Türk edebiyatının tarihi çok eskilere dayanan türlerinden biridir. Aynı zamanda bir haberleşme aracı olması dolayısıyla Türk tarihinde önemli bir yere sahiptir. Uygur prenslerinin yazdığı mektuplar bu türün ilk örnekleri arasındadır. Edebiyatımızda 16. yüzyıl divan şairi Fuzûlî tarafından Kanuni Sultan Süleyman'a yazılan ---- ise bu türün en tanınmış örneğidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Gazavatnâme
B) Şikâyetnâme
C) Harnâme
D) Nasihatnâme
E) Zafernâme

10. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde özel mektuplar ve edebî mektuplar arasında yapılan karşılaştırmada bir bilgi yanlış yapılmıştır?

- A) Özel mektupların dili yalındır, edebî mektuplarda ise daha teknik bir dil kullanılır.
B) Edebî mektuplarda fikirler öne çıkarken özel mektuplarda duygular daha ön plandadır.
C) Özel mektuplar, yazan kişinin yaşamı hakkında bilgi verir, edebî mektuplarda ise edebiyat ve sanatla ilgili bilgiler vardır.
D) Özel mektuplar, mektubu yazan ve mektubun yazıldığı kişi arasındadır ancak edebî mektuplar geniş kitlelerle paylaşılır.
E) Her özel mektup bir hitapla başlarken edebî mektuplarda hitap sözcüğü kullanmak gerekmez.

11. Dostluğumuzun önemini çok daha iyi anladığım bu günlerde sana uzun uzun hâlimi anlatabilme fırsatı bulmuş olmak beni dünyanın en mutlu insanı yaptı. Ama önce biraz sitem edeceğim. Tamam, benim durum malum ya sen neden iki satır karalamadın bana. Yoksa gözden ırak gönülden de mi ırak oldum? İşte bu beni çok üzer.

Bu parça aşağıdaki türlerden hangisine ait olabilir?

- A) Biyografi
B) Günlük
C) Otobiyografi
D) Mektup
E) Sohbet

1.

İlgili Makama,

2 Ocak 2022 tarihinde gerçekleştirilecek olan eğitim etkinliğine katılacakların listesi ekte sunulmuştur. Eğitime katılmaya hak kazanan personelinizin kurum içi işleyiş dâhilinde imza karşılığı bilgilendirilmesiyle ilgili iş ve işlemlerin ivedilikle tamamlanmasını rica ederiz.

Sevgili Dedem,

Kara koyunun kar gibi beyaz bir kuzusu olmasına nasıl şaşırdım anlatamam. İtiraf edeyim mutluluktan birkaç damla gözyaşı da döktüm. Mektubunu aldığımızdan beri yazın gelmesi için Yusuf'la birlikte gün sayıyoruz. Hatta Yusuf sayıyı unutuyorum diye bir ipe kalan gün kadar boncuk dizdirmiş anneme. Her gün bir tane eksiltiyor.

I. Sonuç bölümünün bulunması

II. Bir hitapla başlaması

III. Yazılış amaçlarının aynı olması

IV. Açık ve sade bir dil kullanılması

Numaralandırılmış ifadelerden hangileri bu mektupların ortak yönüdür?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

2. Ahmet, yaşadığı yerin belediyesine su ve kanalizasyon işlerindeki bazı aksaklıklarla ilgili bilgi almak amacıyla başvurmuştur. Bu başvurunun karşılığı olarak belediyeden bir cevap mektubu almıştır.

Ahmet'in aldığı mektubun türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İş mektubu B) Özel mektup
C) Resmî mektup D) Edebî mektup
E) Dilekçe

3. E-postayla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) E-postada bir mesaj birçok alıcıya iletilebilir.
B) E-postalara görüntü ve ses eklenebilir.
C) Kurumlara veya kişilere gönderilebilir.
D) E-postanın gönderildiği tarih gönderici tarafından eklenmelidir.
E) İletiyi gönderen kişi "okundu" bilgisi isteyebilir.

4. I. Dilekçe "...arz veya rica ederim" şeklinde bitirilir.
II. Anlatımı açık ve anlaşılır olmalıdır.
III. Gönderilen makamın adı ve yeri yazılarak başlanır.
IV. İmzasız olması durumunda dikkate alınmaz.
V. Konunun tüm detaylarına metnin içinde yer verilir, ekler varsa bunlar açıkça anlatılır.

Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde dilekçeyle ilgili bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. İnsanlık son yüzyılda bilim ve teknolojiye hızlı bir ilerleme kaydetti. Bu ilerlemelere paralel olarak gelişen toplumların en büyük ihtiyaçlarından biri de hız ve kolaylık. Bu nedenle bazı eski araç ve yöntemlerin yerini bu ihtiyaçlara göre geliştirilmiş yenileri aldı. En büyük gelişmelerden biri de haberleşme teknolojileri alanında gerçekleşti. ---- yerine ---- böyle bir ihtiyacın sonucunda gelişti.

Bu parçada boş bırakılmış yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Mektup / e-posta B) E-posta / kısa mesaj
C) Telgraf / mektup D) Kısa mesaj / e-posta
E) E-posta / kısa mesaj

6. Okulca düzenlenen bir gezi etkinliğine velisi olduğu öğrencinin katılması konusunda bir mektup yazacak olan kişi, aşağıdaki mektup türlerinden hangisini tercih eder?

- A) Özel mektup B) Resmî mektup
C) Edebî mektup D) İş mektubu
E) Açık mektup

7.

I.	E-posta	Video, görüntü ve ses dosyaları eklenebilir.
II.	Açık mektup	Yazan ve okuyan arasındadır.
III.	Özel mektup	Yazan kişinin duyguları ön plandadır.
IV.	İş mektubu	Satış, başvuru, tavsiye gibi konularda olabilir.
V.	Edebî mektup	Yazanın görüşlerini yansıtır.

Yukarıdaki tabloda mektup türüyle ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. “İzmir’de ne arıyorum diye hayret etme. Sadece askerliğimi yapıyorum. Herhâlde sen beni Ankara’da zannedyordun. 12 Mart’tan beri hazırlık kıtasındayım. Haftaya Ankara’ya Yedek Subay Okuluna gidiyorum. Şimdilik askerî disiplinden şikâyetim yok. Burada kiminle beraber olduğumu tahmin et. Aklına gelmez diye derhâl söyleyeyim: Kenan Hulusi’yle beraber... Hulusi habire hikâye yazıyor. Hâlbuki ben, bir türlü kalemi elime alamıyorum. Ancak sana gönderdiğim şiiri tamamlayabildim...”

Bu mektup aşağıdaki mektup türlerinden hangisinin özelliklerini taşımaktadır?

- A) Özel mektup B) İş mektubu
C) Resmî mektup D) Edebî mektup
E) Tebrik mektubu

9. (I) Akraba, eş, dost, arkadaş ve tanıdıkların birbirine yazdığı mektuplara özel mektup denir. (II) Özel mektuplar, gönderileceği kişiye yakınlık derecesine göre bir hitapla başlar. (III) Mektubun giriş bölümünde sevgi, saygı ve iyi dilek ifadelerine yer verilir. (IV) Mektubun gelişme bölümünde asıl anlatılmak istenen duygu ve düşünceler samimi ve içten bir dille ayrıntılı olarak anlatılır. (V) Mektubun sonuç bölümünde ise mektubun yazılış amacı belirtilir.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) IV ve V E) III ve V

10. Son günlerde okuduğum kitap, dergilerde yayımlanmış ve bir yönüyle türünün diğer örneklerinden ayrılan mektuplardan oluşuyor. Kitap, genelde yaşamayan yazar ve aksiyon adamlarına yazılan mektupların derlemesi olarak okuyucuya sunulmuş. Kitapta bildiğimiz isimlere yazılmış mektupların yanı sıra ismini sık duymadığımız önemli siyasetçi, asker ve filozoflara da yazılmış mektupları görmek mümkün. Mehmet Akif Ersoy’a yazılan mektupla başlayan kitap “Hiç kimseye” ismiyle sonlanmış. Yazar mektuplarını bir iç döküş, bir görüş sunma, eleştirme, ara ara yaptıkları yüzünden sitem etme duyguları ile kaleme almış ve yazdığı kişiye göndermemeyip kamuoyuna sunmuştur.

Bu parçada sözü edilen kitapta yer alan mektuplar, aşağıdaki mektup türlerinden hangisidir?

- A) İş mektubu B) Özel mektup
C) Açık mektup D) Resmî mektup
E) Edebî mektup

11. Aşağıdakilerden hangisi elektronik posta yerine mektup yazmayı gerektiren bir durumu ifade eder?

- A) Birbirinden uzakta olan kişilerin haberleşme ihtiyacı
B) Yazılanların karşı tarafa daha hızlı bir şekilde ulaşması
C) Kırtasiye ürünlerinden tasarruf etme ihtiyacı
D) Zarf ve içindekilerin bir hatıra niteliği taşıması
E) Yazılanlar üzerinde daha fazla düşünme isteği

1. Ek fiil basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiil yapar.

Seçeneklerin hangisinde bu kullanıma uygun bir örnek vardır?

- A) Sana aslında geçen hafta yazmıştım.
B) Burada aradığımız her şeyi bulabiliriz.
C) Tüm işler için yeterli zaman tanındı.
D) Adınız listelerde bulunmamaktadır.
E) En güzeli de cevabı beklemektir.

2. Dışarı çıkınca yağmurun şiddetli olduğunu anladı. Değişmesi gerekenler listesine ekleneceklerden biri de gözlüğüydü. Çocukluğundan beri böyle listeler yapardı. Ona göre disiplinin anahtarı bu listelerden geçiyordu. Bu listeleri tutmuş olmasa düzeninden ödün vermiş hissederdi. Bu kimilerine göre takıntı olan alışkanlığına bir yıl kadar ara da vermişti ama düzenlilik fikri yine baskın çıkmıştı. “Ben böyle olmasaydım ne uzar ne kısalırdım.” derdi hep. Şimdilerde farkında değildi ama bu düzenlilik onu aklından bile geçmeyecek kadar iyi yerlere taşıyacaktı.

Bu parçada ek fiilin hangi kullanımının örneği yoktur?

- A) Ek fiilin olumsuzu
B) Görülen geçmiş zamanı
C) Hikâye birleşik zamanı
D) Şart birleşik zamanı
E) Rivayet birleşik zamanı

3. İsim soylu bir sözcük ek fiilin geniş zamanıyla çekimlenirken ek fiil sözcüğün bünyesinde gösterilmeyebilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde böyle bir kullanım örneği vardır?

- A) Uyardığınız hususlarda daha dikkatli davranacak.
B) Tüm önlemleri aldığımızı da böylece belirtiyim.
C) Kendisi için bir şeyler yapmaya çalışan biriyim.
D) İş ve işlemlerle ilgili uyarılarınızı dikkate alacağım.
E) Tüm mektupları sıralayıp yeniden kayda geçirelim.

4. Aşağıda cümlelerin hangisinde altı çizili eylemlerin zamanıyla ilgili açıklama yanlıştır?

- A) Postacı mektubu kapıya bırakıp gitmişti. (Ek fiilin hikâye birleşik zamanı)
B) Mektupta belirttiğine göre onu çok eskiden tanıyormuş. (Ek fiilin rivayet birleşik zamanı)
C) Yanlış hatırlamıyorsam daha önce de karşılaşmıştık. (Ek fiilin şart birleşik zamanı)
D) Zarfın üzerindeki adres bu defa değişecekti. (Ek fiilin hikâye birleşik zamanı)
E) Her mektubunda yeni bir şeylerden söz ediyordu. (Ek fiilin rivayet birleşik zamanı)

5. Kıymetli Dostum,
Birlikte geçirdiğimiz günlerin ne kadar değerli zamanlar olduğunu şimdi anlıyorum. Benim için maddi koşullar artık çok daha iyi olsa da bir yanımda hep eksik. İnsanı ekmeği, emeği doyurur belki ama doyması gereken tek şey karnımız değilmiş. Bir kalbi taşıdığını anlayabilmek için içine hasret koymak gerekiyormuş. Bunu daha buraya geldiğim ilk günü anlamıştım. İtiraf etmeliyim ki böyle yoğun olacağını bilsem bir kere daha düşünürdüm.

Bu parçada ek fiilin kullanımıyla ilgili hangisinin örneği yoktur?

- A) Ek fiilin olumsuzu
B) Şart birleşik zamanı
C) Hikâye birleşik zamanı
D) Rivayet birleşik zamanı
E) Geniş zamanı

6. Biz küçükken babaannem “Guzum, keşke bir bulut oluverseydim de şu topraklara yağardım.” derdi. O günlerde onun bu “garip” isteği bizim için pek bir anlam ifade etmiyordu. O belki bulut olup yağıp dert yükünü boşaltmayı belki de toprağımızın bereketini artırmayı istiyordu. Keşke soracak kadar zamanımız olsaydı. Bildiğim tek şey o gün de bugün olduğu gibi toprak önemliydi. Radyonun o boşuk sesinden duyduğumuz gibi o bizim sadık yârimizdi.

Bu parçada kaç ek fiil kullanılmıştır?

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8 E) 9

7. (I) Geçtiğimiz hafta müjdeli haberlerinizi de içeren mektubunuzu aldım. (II) Benden beklendiği üzere bu haberi çevremdeki tüm insanlara büyük bir coşkuyla anlatıyorum. (III) Böyle mutluluk verici bir şeyi sadece benim bilmem sevdiklerime haksızlık olurdu. (IV) Önümüzdeki günleri daha güzel haberler almak için bekleyerek geçireceğim. (V) Kucaklar dolusu sevgi ve hasretle gözlerinizden öperim.

Bu parçadaki numaralandırılmış cümlelerin hangisinin yüklemi ek fiille çekimlenmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi ek fiil almış isim soylu bir sözcüktür?

- A) Yaşadığımız şehrin olanaklarını geliştirmek için çalışıyordu.
B) Ona düzenli olarak mektup yazmayı ihmal etmiyormuş.
C) Sevdiklerimizden geç de olsa haber almak bizim için yeterliydi.
D) Keşke bunları o gün de böyle ince ince düşünseymişiz.
E) Dolgun bir maaş karşılığında başka bir şirkete geçecekmiş.

9. Küçük kız mektubu heyecanla açtı. Artık okuryazar olduğu için mektubu annesi değil kendisi okuyacaktı. Mektubu eline alıp okumaya başladığında hayal kırıklığına uğradı. Çünkü dedesi hiç de istediği şeylerden bahsetmemişti. Neden onlara sayın diye hitap ediyordu? Galiba bir şeyler karışmıştı.

Bu parçadaki fiillerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) “aç-” yapım eki almadığından basit fiildir.
B) “bahset-” kurallı birleşik fiildir.
C) “hayal kırıklığına uğra-” anlamca kaynaşmış birleşik fiildir.
D) “hitap et-” yardımcı fiile kurulmuş birleşik fiildir.
E) “karış-” yapım eki aldığı için türemiş fiildir.

10.

I.	biliyordum	Şimdiki zamanın hikâyesi
II.	koşacakmışım	Gelecek zamanın rivayeti
III.	gördüysem	Şart kipinin hikâyesi
IV.	açarmış	Geniş zamanın rivayeti
V.	kırılmıştı	Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi

Yukarıdaki tabloda numaralandırılmış fiillerin zamanı hangisinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. (I) Kabahatini bildiği için sus pus oturuyordu. (II) Zaten o her zaman böyleymiş. (III) Suçunu bilir ama kabul etmekte zorlanırmış. (IV) Bize de bu tavırları çekilmez gelmeye başlamıştı. (V) Keşke rahatsızlığını daha önceden bilseymişiz.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde ek fiil farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ek fiil almış ad soylu bir sözcüktür?

- A) İmge, farklı kültürel havaları soluyan, farklı yapı ve malzemeyle çalışan şairlerin bireysel mecazlarıyla kurulur.
B) Çağdaş Türk şairleri, divan şiirinin bazı mazmunlarını kendi sanat anlayışları doğrultusunda imgeye dönüştürmüşlerdir.
C) Mazmun, beytin tamamında şair tarafından hedeflenen mana, şiirin arka planında gizlenen anlamdır.
D) Modern Türk şiirinde semender mazmunu, geleneğin devamı olarak hem mazmun hem de imge olarak kullanılmıştır.
E) Günümüz Türk şairlerinin geleneğe dönüş ve onu dönüştürme sebepleri çok değişik nitelikte olabilmektedir.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Dinleyicilerinden sık sık özür diliyordu.
- B) Araç yolun sağına doğru hareket etti.
- C) Mektubu bir ayda ancak ulaşabilmişti.
- D) Postanede onunla ve ailesiyle karşılaşmıştık.
- E) Bana kapıya kadar eşlik edecekti.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi ortak köklü bir sözcükten türemiştir?

- A) Bebek annesine tatlı tatlı gülümsüyordu.
- B) Çocuk yorulmasına rağmen babası onu güreştiriyordu.
- C) Dengesiz havalar nedeniyle sağlık sorunları yaşamaya başlamıştı.
- D) Bilinçsiz tüketim sonucunda dünyanın kaynakları azalıyordu.
- E) Buradan sonra yol köyümüze doğru uzanıyordu.

3. Kitaplarınızda insanları belli kurallara göre kalıplara sokuyorsunuz. Ancak insan size bu imkânı verecek kadar basit yapılı değildir. Sizi bu anlamda sağduyulu olmaya davet ediyorum. Önceki açık mektubunuzda bana karşı sitemli hâliniz gözümden kaçmadı. Ancak sanat yaşamınızda daha iyi bir yere ulaşmanız için bu eleştirileri yapıyorum. Sizden daha deneyimli kişilerin söylemlerine kulak vererseniz daha iyi yerlere gelebilirsiniz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Türemiş fiil
- B) Yardımcı fiillerle oluşturulmuş birleşik fiil
- C) Anlamca kaynaşmış birleşik fiil
- D) Kurallı birleşik fiil
- E) Basit fiil

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlamca kaynaşmış birleşik fiil vardır?

- A) Daha önce yazdığım mektupları postaneye teslim ettim.
- B) Bu toplantıda daha önce konuşmadığımız konular üzerinde duracağız.
- C) Evrakları tamamladıktan sonra kuruma doğru hareket ettik.
- D) Yanlış düşüncelerin gölgesine hapsolmuştum.
- E) Kazayı ufak sıyrıklarla atlattığına şükrediyordu.

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiillerden hangisi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Mektuba yazdıklarıyla herkesi etkilemişti.
- B) Biz çıktığımızda yağmur daha yeni başlamıştı.
- C) Paketi açtıktan sonra ellerini uzun uzun yıkadı.
- D) Sorunun cevabını öğrenince hepimiz şaşırdık.
- E) Profesör yıllar boyu hayvan davranışlarını izlemişti.

6. (I) Tarihte ilk e-postayı 1971 yılında, bilgisayar mühendisi olan Raymond Samuel Tomlinson göndermiştir. (II) 26 Mart 1976 yılında İngiltere'de ARPANET adında internete dönüşebilecek bir bilgisayar ağı icat edildi. (III) İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth, ARPANET'i inceleyerek ilk e-maili gönderen devlet yöneticisidir. (IV) 1978'de e-posta trafiğinin çok büyük bir bölümünü oluşturan ilk reklam gönderimi yapıldı. (V) Böylece tarihteki ilk e-posta pazarlaması da yapılmıştı.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerin yüklemeleri için hangisi söylenemez?

- A) I. cümlelerin yüklemi bildirme eki almıştır.
- B) II. cümlelerin yüklemi birleşik yapılıdır.
- C) III. cümlelerin yüklemi basit yapılı bir isimdir.
- D) IV. cümlelerin yüklemi edilgen çatılıdır.
- E) V. cümlelerin yüklemi ek fiil almış türemiş bir fiildir.

7. (I) Edebiyat tarihçileri, edebî mektuplar üzerinden dönemin sanat görüşlerini belirlemektedir. (II) Edebî mektuplarda özenli bir üslup kullanılmalıdır. (III) Bu tür mektuplarda yazarın edebî görüşüyle doğru orantılı bir içtenlik bulunabilir. (IV) Türk edebiyatında, Tanzimat ile birlikte Batı'da bulunan mektup türlerine benzer örnekler verilmiştir. (V) Tanzimat sonrası mektup türünde birçok roman örneği vardır.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlemin yüklemi türemiş bir fiildir.
B) II. cümlemin yüklemi basit çekimlidir.
C) III. cümlemin yüklemi birleşik yapıdır.
D) IV. cümlemin yüklemi edilgen çatılıdır.
E) V. cümlemin yüklemi isim soyludur.

8. I. Çözüm için farklı yollar izleyebiliriz.
II. Bizi mutlaka haberdar edin.
III. Tanıştığımıza pek memnun oldum.
IV. Mektupları okurken gözleri doluyordu.
V. Arkanızdan öylece bakakalmıştı.

Yukarıdaki cümlelerin yüklemeleri yapısına göre ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isimden türemiş bir fiil bulunmamaktadır?

- A) Kapımızın önündeki fideleri çapaladık.
B) Bu yılı gayet verimli geçiriyorduk.
C) Bir sonraki görüşmemizi kararlaştırdık.
D) Kış gelince hava birden kararıyor.
E) Onunla uzun zaman haberleşemedik.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi basit yapıdır?

- A) Hatayı hemen fark ettim.
B) Resmî mektubunuz cevaplandırıldı.
C) Birçok karmaşık yapı çözüldü.
D) Hata ettik, kabul edelim.
E) İş ilişkilerinde titizdir.

11. Bu olay yıllar boyu böyle anlatılagelmişti.

Bu cümlemin yüklemi aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemiyile yapısı bakımından özdeştir?

- A) Çok çalışarak bugünlere gelmişti.
B) İndirimli fiyatları ayağınıza getirdik.
C) Bir anda güzel haberler geliverdi.
D) Umursamazlığından gına gelmişti.
E) Uzak yolları aşıp yanına gelmişti.

12. Önceki mektuplarda da belirttiğim gibi burada durmanın bana pek bir faydası olmadı. Açıkçası bu durumu kabullenmem de biraz zaman aldı. Hiçbirinize sormadan yola çıkmış olmak beni cesur değil akılsız yapmış meğerse. Akıl danışmak, fikir almak, başka bir sese kulak vermek daha doğru adımlar atmama yardım edebilirdi. Düşüncelerim ancak yalnız kaldığımda uygun kıvama gelebildi. Belki de bin nasihati dinlememiş olmaktan bu musibete maruz kalıyorum. Kendi başıma sardığım sorunun içinden çıkamıyorum. Yine haklı çıktığını kabul ediyorum. Ancak bir daha başıma buyruk olmama izin verme olur mu?

Bu parçadaki birleşik fiil durumunda kaç yüklem vardır?

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

13. Aşağıdakilerden hangisi ortak köklü bir türemiş eylem değildir?

- A) Boyanmak B) Çalıştırmak C) Kurutulmak
D) Eskitmek E) Damlatmak

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi yapısına göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Bu şiir birikimini bir yere bağlamak gerekirse bu birikim daha çok Batı'ya ve Batılı olana ilâştirilebilir.
B) Divan şiiri geleneği, İslamiyet'in Türkler tarafından kabulünden itibaren süregelmiştir.
C) Bir zamanların gözde sanatçıları olan halk şairleri, gençlerden gereken ilgiyi göremedi.
D) Geleneksel Türk tiyatrolarından biri olan Karagöz'ün sahneleneceği duyulunca salon doluverdi.
E) Halk şairleri, uzun kış gecelerinde kahvehanelerde toplananlara halk hikâyeleri naklederlerdi.

1. Sevgili Kızım,
() Seni çok özledim. () dediğini duyar gibiyim.
Sana yazacak vakti bile bulamamamın nedeni senin
için harcadığım çabadır. Hayatıma kattığın değer
() çok çalışmak () üretmek yanında bir bulut olup
yanına koşma isteği de veriyor. Annenle olduğunu
bilmek beni rahatlatıyor. Sadece günleri () keşke
su gibi aksa () sayıyorum. Her gün biraz daha az
kalıyor.
...

Bu parçada yay agraçla () belirtilen yerlere
aşağıdakilerin hangisi sırasıyla gelmelidir?

- A) (") (") (,) (;) (,) (,)
B) (") (") (;) (,) (-) (-)
C) (") (") (,) (;) (,) (,)
D) (") (") (,) (;) (-) (!)
E) (") (") (;) (,) (,) (!)

2. (I) Her mektubunda yüz yüze dertleşecek birini
bulamamaktan şikâyet ettiğini okuyorum. (II) Bil ki
bu yalnız senin derdin değil. (III) İnsanlık her yeni
günle biraz daha sessizleşip kendine kulak kesiliyor.
(IV) Aslında bu sıkıntı gömleğini kendimiz dikiyoruz.
(V) Hâline şükret ben uzakta olsam da senin
yanındayım.

Bu parçadaki numaralandırılmış cümlelerin
hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem yazım hem
noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) Onun hiçte fena bir insan olmadığını
düşünmüştü.
B) Nihayet rastgele bir kapıyı araladım ve içerde
Raif Efendiyi gördüm.
C) Bizim almanca mütercimi için odaya bir masa
koydurum.
D) Yabankedisi derisinden bir kürkün içinde kalmış
ve sararıp, solmuştu.
E) Beyoğlu'nun kırmızı papatyalar satan Romanları
buraya taşınmıştı.

4. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra virgül
konur.

Virgülün bu kullanımına aşağıdaki türlerden
hangisinde genellikle görülür?

- A) Biyografi B) Eleştiri
C) Gezi yazısı D) Mektup
E) Röportaj

5. "Belki" örneğinde olduğu gibi "ki" bağlacı
kalıplaşmış bazı ifadelerde bitişik yazılır.

Aşağıdakilerin hangisinde bununla özdeş bir durum
yoktur?

- A) Çünkü bu senin en doğal hakkındır.
B) Onu yıllardır tanıyorum sanki.
C) Hâlbuki hızlanman sorunu çözerdi.
D) Yeterki kendine inanmayı bırakma.
E) Mademki biliyorsun, sen yap.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı
yoktur?

- A) Burada bulunmak benim için o kadar onur verici
ki...
B) Sizin ki biraz da kuruntuluktan kaynaklanıyor
azizim.
C) Milli ve dini bayramlar konusunda hassas bir
toplumuz.
D) Cumhuriyetin yüzüncü kuruluş yıldönümüne
sayılı günler kaldı.
E) Bina bakımsızlıktan harab haldeydi.

7. Sendeki heyecanlı hali taktir ediyorum.

Bu cümlelerin doğru yazımı aşağıdakilerden
hangisidir?

- A) Sende ki heyecanlı hali taktir ediyorum.
B) Sendeki heyecanlı hâli takdir ediyorum.
C) Sendeki heyecanlı hali takdir ediyorum.
D) Sende ki heyecanlı hali taktir ediyorum.
E) Sende ki heyecanlı hali takdir ediyorum.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül kullanılmaması anlam belirsizliğine neden olmuştur?

- A) O gece sabaha dek köylü adamı aradı.
B) Becerebilirsem kısa sürede yaparım.
C) Bunun için kendimi üzmem dedi.
D) Yolun sonunda karşıya geçip yürü.
E) Beklediğin günler beklediğine değmeli.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonunda nokta kullanılmaz?

- A) Söyleminiz biraz yetersiz
B) Her yerde sonsuz sevgin
C) Pek doğru gelmedi bana
D) Konuşmanız doğru değil
E) Yolculuk buraya kadar

10. Sizin mektubunuz () mutluluk () umut () sevgi demek okur için. Size cevap yazamayız ama yazdığınızı okumak da güzel. Burada () sayın büyüğüm () sizinle aynı yerde bulunabilmek bile güzel ()

Bu parçada yay ayraçla () belirtilen yerlere aşağıdakilerin hangisi sırasıyla gelmelidir?

- A) (,) (,) (,) (;) (,) (.)
B) (;) (,) (,) (,) (,) (.)
C) (,) (,) (,) (;) (,) (...)
D) (,) (,) (,) (-) (-) (.)
E) (;) (,) (;) (,) (,) (...)

11. (I) Bir daha ki mektubunda yurdumuzun güzelliklerini yaz bana. (II) Ağrıdan Dicle'ye bahset. (III) Kuzuları, yeni yeni yeşeren çayırları anlat. (IV) Birazda akmayan, duran, sonsuz bir şimdi içinde tutunan zamanı anlat. (V) Bir kere daha görürmüyüm bilemediğim yerler için göz ol bana.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Ayşe Hanım'ı burada ilk defa görüyorum.
B) Haberi Uzak Doğu ülkeleri de sevinçle karşıladı.
C) Ay'da yapılan araştırmaları sonlandıran astronotlar dünyaya dönüyor.
D) Bugün Merhaba gazetesinde yer alan haberleri değerlendirelim.
E) Almancayı orta, İngilizceyi ileri seviyede konuşurdu.

13.

	KURALLAR	ÖRNEKLER
I.	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.	Mektup, e-posta ve dilekçenin özelliklerini öğrendim.
II.	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.	Mektubu yazdık, katladık, zarfa koyduk.
III.	Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	Hanımlar, şimdi buraya daha dikkatli bakalım.
IV.	Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.	Özel mektuplar duygulu metinlerdir, dedi.
V.	Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.	Yağmur, durmadan yağan yağmur, bizim oraları da ıslatır mı?

Tablodaki kurallar ve örneklerin doğru eşleşmesi için hangi örnek cümlelerin yeri değiştirilmelidir?

- A) I ve III B) I ve V
C) II ve V D) III ve IV
E) III ve V

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?
- A) Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma hamlesi Tanzimat Fermanı ile başlamıştır.
- B) Hicaz, Türk müziğinde en sevdiğim makamlardan biridir.
- C) Çocukken gittiğim Uzungöl Beldesi, unutamadığım yerlerdendir.
- D) Reşat Nuri'nin Gamsız'ın Ölümü adlı öyküsü, Bakanlığın ders kitaplarına girdi.
- E) Homeros'un eşsiz eserlerinde Eski Yunan tanrıları ana kahramanlardır.

LYS 2017

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işaretinin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?
- A) Pamukkale travertenleri, Denizli'mizin önde gelen turistik değerlerindendir.
- B) Bu yasa tasarısı Bakanlar Kurulu'nda uzun uzun tartışıldı.
- C) Ferhunde Hanım'dan gelen son mektubu ailecek sevinç içinde okuduk.
- D) Üniversitemizde tek ders sınavlarının 30 Haziran'da yapılacağı açıklandı.
- E) TDK'nin bir görevi de geçmişte yazılmış eserleri günümüze kazandırmaktır.

TYT 2018

3. Anadolu'da hangi büyücek kasabaya (I) adım atsanız tuluat tiyatrolarından birine rast gelirsiniz. Hiç değilse çarşı duvarlarında kafilenin yakın zamanda buraya konup göçtüğünü gösteren (II) solmuş ve yırtık bir ilana tesadüf edersiniz. Oyunlar kasabanın tiyatrosunda (III) köy meydanında yahut en büyük kahvede sergilenir. Ahali için arkalıksız kahve iskemleleri (IV) üç beş masa; oyuncular için yerden birkaç karış yüksek bir sedir (V) delik deşik iki boyalı perde yeter de artar bile.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgöl getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2020

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?
- A) Bu konuyla ilgili kanun, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.
- B) Leyla ile Mecnun, Türk edebiyatında en çok işlenen anlatılardandır.
- C) Bahar mevsiminde bu tepeden Çanakkale Boğazı'nın seyrine doyum olmaz.
- D) Kültigin Anıtı, uçsuz bucaksız Orhun Vadisi'nin orta yerinde ziyaretçilerini bekler.
- E) XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu bu yıl Ankara'da yapılacak.

TYT 2020

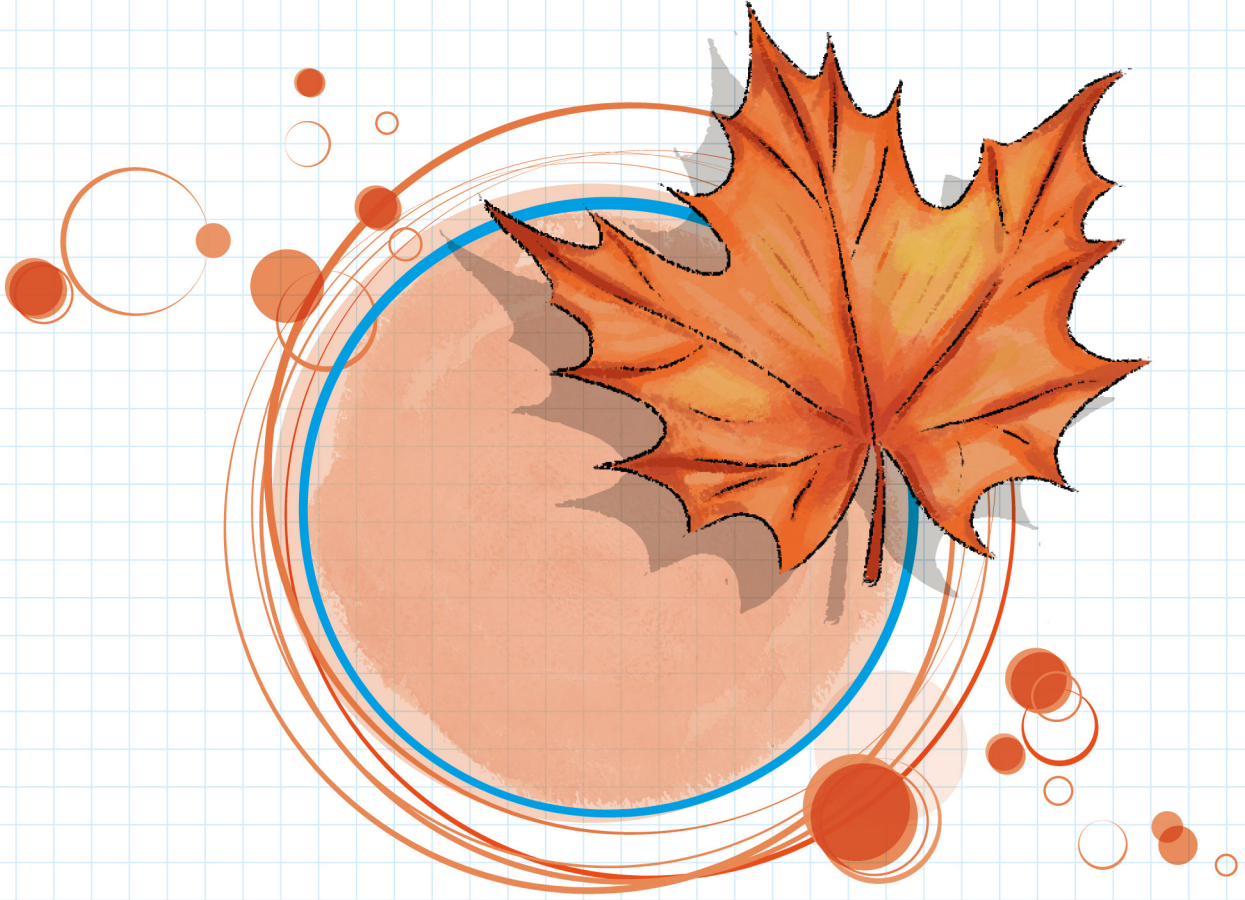
5. * Kendinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul, teşvik bildiren kelimelerden sonra konur.
- * Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra konur.
- * Anlamı güçlendirmek için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
- * Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi, virgülün kullanımıyla ilgili bu bilgilerden birine örnek gösterilemez?

- A) Benim de söyleyeceklerim vardı elbet sana ama gözlerine bakmakla yetinmeyi bildim, dedi usulca.
- B) Haydi, biraz da sen tutun rengârenk kanatlı yaban kuşlarının çıkardığı umut rüzgârına.
- C) Hayatta neyin önemli olduğunu anlamak için arkama dönüp bakıyorum ki iyilik, iyilik, hep iyilik.
- D) O, bundan yıllar önce her şeyi arkasında bırakıp yeni bir şehre taşındığında kalbindeki aşkı da yitirmişti.
- E) İnsan kendini sevip, yaptığı hatalardan ders çıkardıkça içindeki olgunlaşma hissi de tüm benliğini kaplar.

TYT 2022

GÜNLÜK BLOG

Günlük (Günce): İnsanların yaşadıkları olayları, duygu ve düşüncelerini **günü gününe, tarih belirterek** yazdığı kısa yazılardır.

Özellikleri

- Kişi hayatı etrafında oluşan bilgilendirici (öğretici) metinlerdir.
- Tarih belirtilerek günü gününe yazılır.
- Kısa ve öznel yazılardır.
- Samimi bir üslupla, günlük bir dille yazılır.
- Birinci kişi ağzından (ben anlatıcı) aktarılır.
- Yazarın kişiliğini ve görüşlerini yansıtır.
- Tarih bilimi, biyografi ve anı türleri için belge niteliği taşır.

Günlükler ikiye ayrılır.

1

İçe Dönük Günlükler

Yazarın tüm içtenliği ile her şeyi anlattığı, duygu yoğunluğunun ön planda olduğu günlüklerdir.

2

Dışa Dönük Günlükler

Yayımlanmak amacıyla yazılan, yazarın çevresindeki sanatçı, siyasetçi ve edebiyatçılarla yaşadığı olayları anlattığı günlüklerdir.

Günlük yazarı; iç dünyasını anlatabilen, içten, doğal, gerçekçi tutum sergileyebilen ve özgün bir dil kullanabilen kişidir.

Günlük tutmak, yazma kabiliyetini geliştirir. Günlük yazarı, içini döktüğü için rahatlar. Günlükler, yaşanan olayların unutulmamasını ve tarihten ders çıkarılmasını sağlar.

☆ Püf Noktası

Günlük türü, anı ile benzerlik gösterir. Ancak günlükler günü gününe yazılır, anılar ise yaşanan olayların üzerinden zaman geçtikten sonra yazılır.

Türk Edebiyatında Günlük Türünün Tarihî Gelişimi

- Türk edebiyatında günlük türüyle benzer özellikler taşıyan eserler ruznamelerdir.
- Vakayinameler ile seyahatnameler de günlük özellikleri taşır.
- Batı tekniğine uygun olarak yazılan günlük örnekleri ilk defa Tanzimat Dönemi'nde görülür.
- Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk günlük örneği Direktör Âli Bey'in *Seyahat Jurnalı* adlı eseridir.

Cumhuriyet Öncesi Dönem'de Başlıca Günlükler ve Yazarları

Nigâr Hanım: *Hayatımın
Hikâyesi*

Ahmet Refik: *Kafkas
Yollarında*

Ömer Seyfettin: *Ruzname*

Cumhuriyet Dönemi'nde Başlıca Günlükler ve Yazarları

Nurullah Ataç: *Günce, Gezi Günlüğü,
Uçuş Günlüğü*

Salah Birsel: *Kuşları Örtünmek,
Aynalar Günlüğü*

Oğuz Atay: *Günlük*

Cemal Süreya: *Günlük*

Falih Rifki Atay: *Yolculuk Defteri*

Tomris Uyar: *Gündökümü; Sesler,
Yüzler, Sokaklar*

Cemil Meriç: *Jurnal I, II*

Ece Ayhan: *Başı Bozuk Günceler*

Blog: Yazarların herhangi bir konu hakkında yorumlarını, yazılarını, bağlantılarını, fotoğraf ve videolarını hızlı ve kolay bir şekilde paylaşmalarını sağlayan genel ağ siteleridir.

Özellikleri

- Web tabanlı bir günlüktür. Genel ağ sitesidir.
- Herkese açık bir günlüktür.
- Yazar, rumuz ya da takma ad kullanarak kimliğini gizli tutabilir.
- Yazılar güncelden eskiye doğru sıralanır.
- Yazılara fotoğraf, video ve bağlantılar eklenebilir.
- Her gönderinin sonunda gönderenin adı ve gönderilme tarihi yer alır.
- Yazarın tercihinə göre okuyucular yorum yapabilirler. Böylece yazar ve okuyucu arasında etkileşim sağlanır.
- Milyonlarca kişi bu bloglara aynı anda ulaşabilir ve blog yazılarını okuyabilir.
- Bilim, sanat, teknoloji, politika, moda, spor, eğlence, ekonomi gibi pek çok konuda yazılabilir.

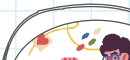
Özelliklerine göre çeşitli bloglar vardır:

1. KİŞİSEL BLOGLAR

② TEMASAL BLOGLAR

3. KURUMSAL BLOGLAR

Blog Yazarında Aranılan Özellikler

- Yeterli olduğu, ilgi duyduğu ve malzeme üretebileceği bir alanda yazmalıdır.
- Hitap ettiği kesime uygun, özgün ve orijinal bir dil kullanılmalıdır.
- Başka kimseleri taklit etmemelidir.
- Verdiği bilgilerin doğruluğunu araştırmalıdır.
- Yararlandığı kaynakları belirtmelidir.
- Okuyucunun yorumuna olanak sağlamalıdır.
- Takipçilerinin meraklarına göre blogunu düzenlemeli ve güncellemelidir.
- Farklı blogları takip ederek güncel olabilmelidir.
- Okurun ilgisini canlı tutmalıdır.
-
-
-

Bloglar herhangi bir konuyla ilgili duygu ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlar. Okura yorum yapma ve eleştirme fırsatı sunar. Yaratıcılığı geliştirir. Aynı anda dünyanın farklı yerlerindeki kişilere ulaşma imkânı sağlar.

—Sıra Sizde—

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki parçada günlük türünün hangi özellikleri görülmektedir? Metnin altındaki boş bırakılan yere yazınız.

Antep, 16 Aralık 1954

Lisede bir konferans verdim. Öğrenciler üzerinde bir etkim oldu mu olmadı mı kestiremiyorum. Nedir ki öğretmenlerinin yanında, hepsi de, ağızlarını açmadan sözlerimi dinlediler.

Dedim ki: "Herhangi bir şiiri yazdıktan sonra bakın, birçok gereksiz şeyler bulursunuz. Her şiirin hiç değilse onda dokuzu atılabilir. Atmaktan korkmayın, atın atın. Şiire atmakla ulaşılabilir."

Bu söz Erdoğan Bozdoğan adında bir genç ozanın ilgisini çekmiş; konferanstan sonra yolda yanıma geldi, her şiirin ille de onda dokuzunun atılmasının zorunlu olup olmadığını sordu. "Hayır, diye yanıtladım, bazı şiirlerin atılacak parçası yoktur. Ama siz atın. O atılmayacakları da atın. Şiir, her şeyden kurtulduktan sonra geride kalan şeydir."

Salah Bırsel, *Günlük*

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki metni okuyarak soruyu cevaplandırınız.

21 Nisan 1982-Çarşamba.

Bağdaş. 8.40. Rüzgârlı, güney. Ve yarım kapalı. Yazıyorum, çalışıyorum.

Öğleden sonra biraz uyudum. Uyandım ve balkona baktım ki iki valiz, Ege gelmiş, öteki valizleri almaya gitmiş demek. Baktım o.

22 Nisan 1982-Perşembe.

Gece lodos ve çok rüzgâr vardı. Rüzgâr dinmiş, hafif güneş çıkmış. 8.10. Deniz kumsaldan yaklaşmış eve, evin önüne dek. Dalgalar kıyıyı yemiştir, epeyce hem de.

Cumhuriyet'te, İlhan Berk'le konuşma tefrika olarak başlamış. Hayret! Şaşırdım bu değişiklikten, değiştirilmekten.

Ece Ayhan, *Başı Bozuk Günceler*

Yukarıdaki metnin türü nedir? Metin, bu türün hangi özelliklerini yansıtmaktadır?

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- Türk edebiyatında Batı tekniğine uygun ilk günlük Dönemi'nde görülür.
- Blog yazarı, alanında olmalı ve malzeme üretebilmelidir.
- Günlük yazarının ve bir dili olmalıdır.
- Okuyucular, yazarın tercihi doğrultusunda, blog yazılarına yapabilirler.
- Günlük ve blogda yazarın adı ve yazının yazıldığı yer alır.
- Günlükler yazılan metinlerdir.

4. **Etkinlik:** Aşağıda günlük ve blog türleri ile ilgili kavramlara ve tanımlara yer verilmiştir. Verilen kavram ve tanımları eşleştirerek doğru harfi ☐ içine yazınız.

Kavramlar

- ☐ I. Dışa dönük günlük
- ☐ II. Temasal blog
- ☐ III. Kişisel blog
- ☐ IV. Ruzname
- ☐ V. İçe dönük günlük

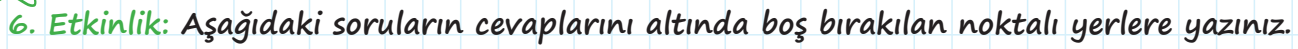
Tanımlar

- a) Alanında uzman kişilerin veya kurumların düzenlediği ve gönderilerin yer aldığı paylaşım sayfasıdır.
- b) Günlük özelliği taşıyan metinlerdir.
- c) Her şeyin tüm içtenliği ile anlatıldığı, duygu yoğunluğunun ön planda olduğu günlüklerdir.
- ç) Şirketlerin kendileriyle ilgili bilgileri genel ağ kanalıyla halkla paylaştığı yazılardır.
- d) Yayımlamak amacıyla yazılan ve yazarın kendisini değil çevresini anlattığı belge niteliğindeki günlüklerdir.
- e) Bir kişinin ismi veya rumuzuyla genel ağ üzerinden yayımladığı blog türüdür.

5. **Etkinlik:** “Günlük” ve “blog” türleri arasındaki benzer ve farklı yönleri yazınız.

Benzer Yönleri	Farklı Yönleri

.....

.....

.....

.....

Olumsuz yorumlara tavrım

4. Blogunuzun tasarımını nasıl yaptınız? Çiziniz.

Notlarım

Bilgi Havuzu
İsim cümlelerinde çatı aranmaz.

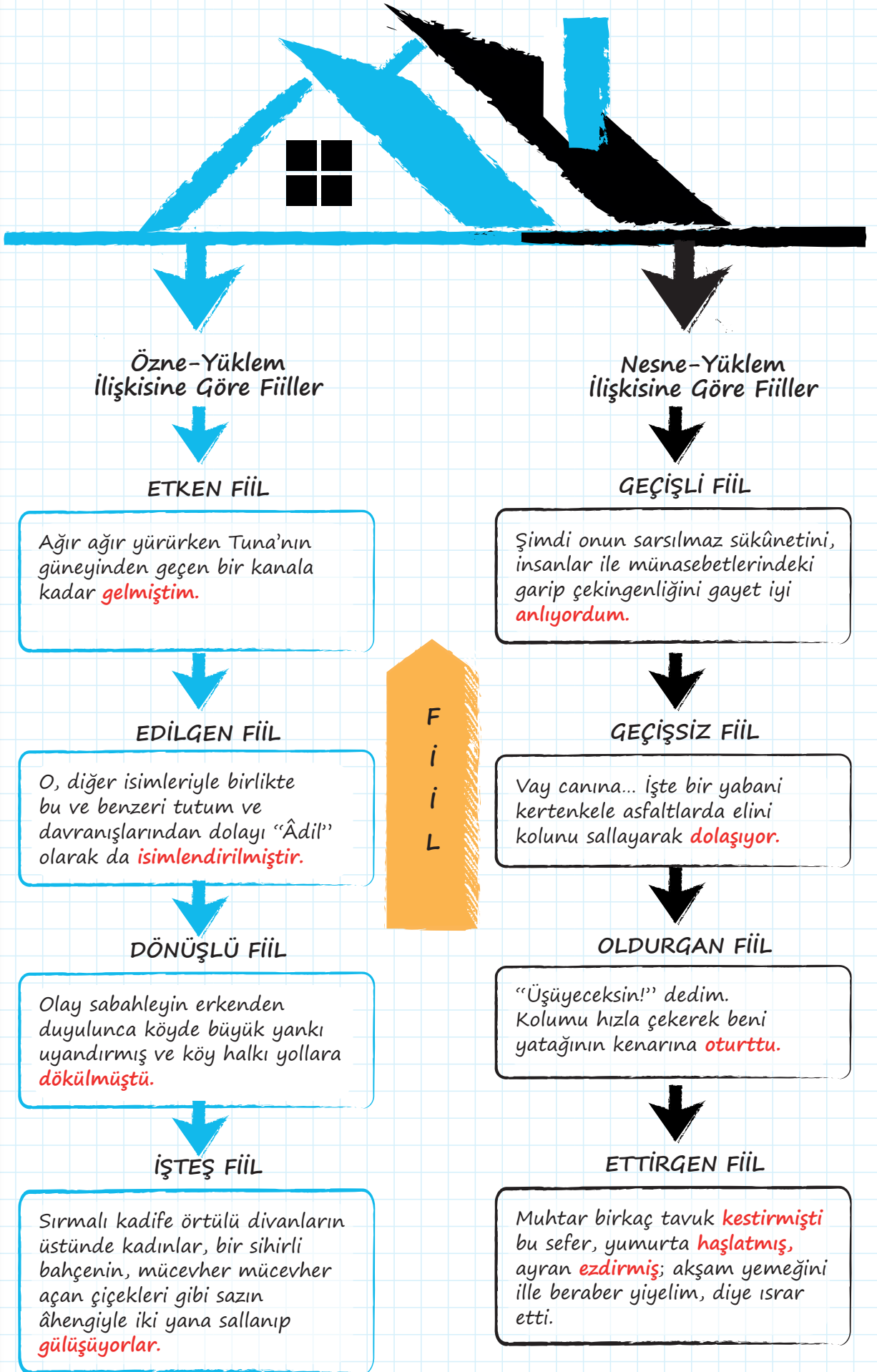

Bilgi Havuzu
Geçişli fiiller nesne alır. Geçişli fiillerde nesneyi bulmak için fiile (yükleme) neyi, kimi ve ne soruları sorulur.

Bilgi Havuzu
Ettirgen fiiller ve oldurgan fiiller "-t, -ır, -dır" eklerini alır. Ancak ettirgen fiillerde genellikle işi başkasına yaptırma anlamı vardır. Oldurgan fiillerde ise özne, fiili bizzat kendi gerçekleştirir.

FiİL ÇATISI

1. **Etkinlik:** Aşağıdaki tabloda yer alan örnekleri inceleyiniz. Fiillere, uygun ekleri getirerek örneklerdeki gibi oldurgan veya ettirgen fiiller yapınız.

Geçişsiz Fiil	Oldurganlık Eki	Oldurgan Fiil
başla-	-t-	başlat-
düş-	-r-	
karış-	-tır-	
göl-	-dür-	
uyu-		
piş-		

Geçişli Fiil	Ettirgenlik Eki	Ettirgen Fiil
yaz-	-dır-	yazdır-
oku-	-t-	
bil-	-dir-	
duy-	-r-	
anla-		
iste-		
kır-		

2. **Etkinlik:** Aşağıdaki cümlelerin başındaki kutucukları yargılar doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” ile işaretleyiniz.

✓ ✗ DOĞRU-YANLIŞ

- ☐ a) Sözde öznesi bulunan fiillere edilgen fiil denir.
- ☐ b) Geçişli bir fiil edilgenlik eki aldığı anda sözde özne alır.
- ☐ c) Dönüşlü fiillerde işi yapan ve işten etkilenen aynı varlık olduğundan canlı özne bulunmak zorundadır.
- ☐ d) Edilgen fiillerin gerçek öznesi vardır.
- ☐ e) Geçişsiz fiillere “ne, neyi, kimi?” soruları sorulduğunda cevap alınır.
- ☐ f) İşteş fiillerde sözde özne vardır.
- ☐ g) Yüklemler fiil olan cümlelerde fiil çatısı aranır.
- ☐ h) Nesne alabilen veya nesnesi olan fiillere geçişli fiil denir.
- ☐ i) Geçişsiz fiillerin “-r / -ar / -er / -t / -tır” ekleriyle geçişli hâle getirilmesine oldurgan fiil denir.
- ☐ j) Ettirgen fiiller, işi birlikte veya karşılıklı yapma anlamı taşır.

3. Etkinlik:

1. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri etken yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) Bütün duvarlar ustalar tarafından tamir edildi ve boyandı.

b) Sorular, sınav komisyonunca titizlikle hazırlandı.

2. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri oldurgan yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) Arkadaşımızın yanlış davranışlarına hepimiz kızdık.

b) Çocukların hepsi düşüncesizce yapılan şakadan korktu.

3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri ettirgen yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) Türkçe sorularının birkaçını arkadaşım çözdü.

b) Yeni taşındığım evi güzelce boyadım.

4. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri edilgen yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) Tanzimat Fermanı'nı 1839'da Mustafa Reşit Paşa okudu.

b) Temizlik görevlileri binanın tamamını yıkadı.

5. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri dönüşlü yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) Babam çalışkanlığımız nedeniyle bizi her fırsatta över.

b) Yemekten önce fazla su içmek beni tıkadı.

6. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili fiilleri işteş yaparak cümleleri yeniden yazınız.

a) İlkokul öğretmenimi yolda görünce selam verdim.

b) Tek kelime söylemeden kısa bir süre birbirimize baktık.

4. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinleri okuyarak fiilleri istenen bilgilere göre inceleyiniz.

a) Öznesine göre çatılarını belirlediğiniz fiilleri tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Sahra yolunu takip edecek bir hac kervanına **katıldı**. Bir deveye **binmişti** mahfe içinde. Birkaç konak yol aldıktan sonra bir seher vakti kervana yola devam **emri verildi**. Ocaklar **söndürüldü**, çadırlar **söküldü**, develer **yüklendi**. Çeresin çingırağı **duyuldu**, herkes yola **çıktı**. Leylâ hiç **oralı olmadı** bile. Uzaklaşınca kervan, devesinin boynuna **sarıldı**, **öptü**, **okşadı** ve kulağına şöyle **fısıldadı**:
— Ey anber kokulu, uzun saçlı! Ey nice kez Harem'e ulaşmış kutsal hacı! Yolun âşıklar yoludur. Aştan anlarsan eğer, benim yoldaşım **ol** ve beni yegâne-i cihana **ilet**.

Deve **anladı** söylenenleri. İki damla hicran yaşı gözünde, hızlı adımlarla bir yön **tutturdu** kendince... Güneş **demedi**, sıcak **demedi**; su **demedi**, ot **demedi**. Leylâ'yı **uyuttu** mahfesinde, **sarsmadı**, **uyandırmadı**. (...)

Çölde hayat böyle devam ederken çıldırmanın sınırına **gelmişti** Leylâ, çadırında. Kimse ile **görüştürülmüyor**, konuşmasına **izin verilmiyordu** sanki. İbn Selâm'a düğün için rızasını **bildirdi**. Herkes **sevindi** bu habere, İbn Selâm **sevindi**, Leylâ'nın ev halkı **sevindi**. Sevinmeyen bir tek Leylâ idi. Leylâ iradesini **yitirdi**, **bayıldı**, **serpildi**.

İskender Pala, Leylâ ile Mecnun

ETKEN	EDİLGİN	DÖNÜŞLÜ	İŞTEŞ

b) Nesnesine göre çatılarını belirlediğiniz fiilleri tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Siddhartha teşekkür ederek **güldü**. Onun o gün ve önceki gün ağzına bir şey koymadığını öğrenen Kamala, ekmek ile meyve **getirtti**, yedirip **içirdi** ona. Siddhartha'yı uğurlarken "Şansın varmış." dedi. Birbiri ardında kapılar **açılıyor** önünde. Nasıl iştir bu **anlamadım**. Büyü mü **yapıyorsun** yoksa? (...)

Siddhartha, tüccar Kamaswami'yi görmeye **gitti**, bir zengin evi **gösterdiler** kendisine, uşaklar onu alıp paha biçilmez halılarla döşenmiş yollardan **geçirdiler**, bir odadan içeri **soktular**, burada Kamaswami'yi **bekledi** Siddhartha. (...)

Birden bakışları tuhaflaşp gözleri **kapandı**. Siddhartha, ağlamaya başlayan oğlanı kaldırıp dizlerine oturttu, ses **çıkarmadı** ağlamasına, saçlarını **okşadı**. Yavaş yavaş, bir ilahi okur gibi duayı söylemeye **başladı**, geçmişten ve çocukluktan kopup gelen sözler belleğine **üşüşüyordu**.

Hermann Hesse, Siddhartha

GEÇİŞLİ	GEÇİŞSİZ	ETTİRGEN	OLDURGAN

c) Özne ve nesnesine göre çatılarını belirlediğiniz fiilleri tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Sultan'ın öldüğü sonunda **kulaktan kulağa yayıldı**, ama Terken tereyağından kıl çeker gibi **sıyrıldı** bu işten. Ordu ve saray erkânı payitahttan uzaktayken haberi düşmandan gizleyebilmek kaygısıyla böyle **davranmıştı**.

Terken taraftarları tuhaf bir ikilemle karşı karşıya **kalmışlardı**. Hanım sultanları **ölmüştü**, ama başlıca rakipleri de ellerindeydi. Payitaht **kuşatılmıştı**, ama onları kuşatan ellerinde tutsaktı. Onu ne **yapacaklardı**? Çocuk Sultan'ın koruyucusu olarak Terken'in yerini Cihan **almıştı** ve bir karara varması için konuyu ona **açtılar**.

Amin Maalouf, Semerkand

ÖZNESİNE GÖRE		NESNESİNE GÖRE	
ETKEN	EDİLGİN	GEÇİŞLİ	GEÇİŞSİZ

5. **Etkinlik:** Aşağıdaki metinlerde geçen fiilleri çatılarına göre inceleyerek tablolardaki ilgili alanlara yazınız.

MUHAKEMETÜ'L-LUGATEYN'DEN

Türkçe'nin yatkınlığı, genişliği herkes tarafından bilinmiyordu. Türkçe'nin bu durumu gizli kalmıştı.
Gençliğimin ilk yıllarında şiir söylemeye başladım.

...

O zaman incileri yıldızlardan daha parlak olan gökler ile genişlik hazineleri göründü. O hazineden gönül sarrafı sayısız inci ve mücevherler aldı.

Ali Şir Nevâî

SUSTURDU SAZLARI FENNİN REBABI

Susturdu sazları fennin rebabı
Bu rebap şeytanı cinden çıkarır
Ateş şöyle dursun tütün azabı
Tilkiyi çakalı inden çıkarır.

Evlat âlim olmaz okutmayınca
İplik gömlek olmaz dokutmayınca
Ayılar et yemez kokutmayınca
Yallılar ölüğü sinden çıkarır.

Seyranî

NAR AĞACI

Trabzon'dan bir gönüllü taburu hazırlanıyordu ve Sultanî'nin son sınıf öğrencileri gibi henüz mezun olmuşlar da akın akın o birliğe katılıyordu. Çabucak hazırlandım, şehre doğru yollandım, Uzun Sokak'taki pastaneye koştum... Fotoğrafa yaklaştım, yakından baktım, uzaktan baktım, aç değiştim.

Nazan Bekiroğlu

AKILLI KÜÇÜK TERZİ

Evvel zaman içinde pek kurumlu bir prenses varmış. Kendisini istemek için gelene bir bilmecce sorarmış. Adam bunu bilemezse alayla oradan savulurmuş. Kız, bilmecelerini kim çözerse onunla evleneceğini, kendisine güvenenin gelebileceğini de ilan ettirmiş. Nihayet üç terzi buluşmuşlar.

J. Grimm-W. Grimm

Özne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller

Etken	Edilgen	Dönüşlü	İsteş

Nesne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller

Geçişli	Geçişsiz	Ettirgen	Oldurgan

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) Günlüklerde kişiye özel bilgilere yer verilebilir.
- B) Günlükler, gazete çevresinde gelişen metin türüdür.
- C) Bazı günlüklerde, günlük yazarının iç dünyasından izler bulunur.
- D) Günlükler, anı ve otobiyografi yazarları açısından önemli metinlerdir.
- E) Bazı roman, hikâye ve şiirler günlük biçiminde düzenlenmiştir.

2. İstanbul, 29 Kasım 1973

Ben günlüğümde kimden söz etsem, onun değeri, gözümde daha bir artıyor. Sevgim genişliyor, büyüyor. Bu sanırım biraz da özel günlüklerin bir özelliği. İnsanlarla ilişki kurmadan onlara sevgi çelenkleri fırlatmadan yazılan günlük sadece edebiyat günlüğüdür. Özel günlük yazmak istediniz mi ya insanlarla aranızda sevgi köprüleri kuracak ya da kendinizi gözlem altında tutacaksınız.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Samimi ve yalın bir üslup kullanılmıştır.
- B) Birinci kişili anlatıma yer verilmiştir.
- C) Anı türünün özellikleri ön plana çıkmıştır.
- D) Yazar, yaşadıklarını günü gününe kaleme almıştır.
- E) Anlatılanların merkezinde yazan kişinin iç dünyası vardır.

3. Genel ağ ortamında insanların birbiriyle paylaşmak istediği yazı, yorum, video gibi içeriklerin yer aldığı web tabanlı yayınlara blog adı verilir. (I) Blog, röportaj türünün genel ağ ortamına yansımış şeklidir. (II) Blog yazarları kişisel duygularını, yaşadıkları ilginç olayları diğer insanlarla paylaşmak için bloglarına yazarlar. (III) Blogda yayımlanan yazının sonunda gönderme zamanı yer alır. (IV) Blogda paylaşımlar genellikle güncelden geçmişe doğru sıralanır. (V)

Bu parçada blogla ilgili numaralandırılmış cümlelerden hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Günlük, divan edebiyatında olduğu gibi Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı'nda da rużname terimiyle adlandırılmıştır. Direktör Âli Bey'in ---- adlı eseri Batı'daki anlamıyla Türk edebiyatında görülen ilk günlük örneğidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kuşları Örtünmek
- B) Günce
- C) Avrupa'da Bir Cevelan
- D) Seyahat Jurnalı
- E) Nezleli Karga

5. Günlük ile ilgili,

- I. Olayların veya izlenimlerin günü gününe yazılması ile oluşur.
- II. İnandırıcı, samimi yazılardır.
- III. Yazarın kişiliğini, görüşlerini yansıtabilir.
- IV. Nesnel bir anlatımı vardır.
- V. Konuşma diline yakın bir dil kullanılır.

yargılarından hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Blog ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bloglar; eğitim, siyaset, kültür ve sanat gibi pek çok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır.
- B) Kişisel blog, temasal blog, topluluk blogları ve şirket blogları gibi türleri vardır.
- C) "Blog" web ve log kelimelerinin kaynaşması sonucunda oluşturulmuş İngilizce bir kelimedir.
- D) Sosyal medya ve bloglar, bir çeşit çevrim içi günlük niteliği taşır.
- E) Blog yazarları, yazılarında bilimsel bir dil kullanır.

7. Blog veya weblog teknik bilgi gerektirmeden kendi istedikleri şeyleri, kendi istedikleri şekilde yazan insanların oluşturabildikleri, günlüğe benzeyen web siteleridir. Genellikle güncelden eskiye doğru sıralanmış yazı ve yorumların yayınlandığı, web tabanlı bir yayını belirtir. Çoğunlukla her gönderinin sonunda yazarın adı ve gönderi zamanı belirtilir. Yayıncının seçimine göre okuyucular yazılara yorum yapılabilir. Yorumlar, blog kültürünün çok önemli bir dinamiğidir; bu sayede yazar ve okuyucular arasında iletişim sağlanır. Bunun dışında, geri izleme (trackback) mekanizmasıyla, belirli bir yazı hakkında yazılan diğer yazıların belirlenebilmesi de mümkündür.

Bu parçadan blog ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Blog, kendini ifade edebilmek, tanıtmak amacıyla oluşturulan günlüğe benzeyen kişisel web sayfasıdır.
- B) Yazılar güncelden eskiye doğru sıralanır.
- C) Okuyucuların yazılara yorum yapması blog kültürü açısından çok önemlidir.
- D) İlk bloglar elle yazılıp güncellenirken günümüzde özel yazılımlar kullanılmaktadır.
- E) Genellikle her paylaşımın sonunda yazarın adı ve gönderi zamanı belirtilir.
8. Üzerinden zaman geçtikten sonra yazılan, yaşanmış, geçmişini anlatan yazılara ----, tarih atılarak günü gününe yazılan yazılara ---- denir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilebilir?

- A) mektup - biyografi B) günlük - anı
- C) anı - mektup D) günlük - gezi yazısı
- E) anı - günlük
9. Aşağıda verilen sanatçı-eser eşleştirmelerinden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?
- A) Nurullah Ataç - Günce
- B) İlhan Berk - El Yazılarına Vuruyor Güneş
- C) Salah Bırsel - Kuşları Örtünmek
- D) Adalet Ağaoğlu - Jurnal
- E) Oğuz Atay - Günlük

10. 17 Eylül 1990

Aynada yüzümü görünce birden irkildim. Az arttıysa da az gitti, az durdu: Canlılarla hemen hemen hiçbir bağım kalmadı. Kalmıyor. Bundan 8-10 yıl öncesi gibi suratımın yıkımını kendimden ve de çevremdekilerden kaçırmak için yine sakal mı bırakmalıyım?

Jale:

— Sakal sana yakışıyordu.

Evet ama sabahları yüzümü yıkarken de bütün sular koynuma doluyordu.

Şimdilerde gençler ne yapar ne düşünür bilmiyorum. Yıldızlar sayısınca civanmert omuzlarının üstünde, başlarından çok sakallarını taşıyorlar.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
- B) Samimi bir anlatımı vardır.
- C) Dışa dönük günlük örneğidir.
- D) Anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
- E) Birinci kişi ağızından yazılmıştır.

11. I. Günlük türü, bir anlatım tekniği olarak da kullanılabilir. ()

II. Blog, sadece kurumsal olarak oluşturulan bir web sayfasıdır. ()

III. Blog için hazırlanan her içerik, hemen erişilebilir hâle gelir. ()

IV. Blogda yayımlanan yazıların tarihi belirtilmez. ()

Bu cümleler Doğru (D), Yanlış (Y) biçiminde değerlendirildiğinde yay araçlarıyla belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) (D) (Y) (D) (Y)
- B) (D) (D) (Y) (D)
- C) (Y) (Y) (D) (D)
- D) (D) (D) (Y) (Y)
- E) (Y) (D) (D) (Y)

1. Fiiller; nesne alıp almamalarına, belirtilen işin ne tür bir özne tarafından yapıldığına, işten nesnenin ve öznenin etkilenme durumuna göre çatı özelliği kazanır.

Bu açıklamaya göre “katılmak” fiili aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir çatı özelliği kazanmıştır?

- A) Geçen hafta yapılan sınava üç öğrenci katılmadı.
 B) Urfalı dostlarımız gelecek diye akşam yemeğine çok fazla acı katıldı.
 C) Kütüphanenin düzenlenmesini isteyen bu öğrencinin görüşlerine herkes katıldı.
 D) Belediyenin düzenlediği yaz kampına en son o katıldı.
 E) Sakatlanan futbolcu bu haftaki antrenmanlara katılmadı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çatı özelliği aranmaz?

- A) Çocuklar ellerindeki oyuncakları bırakıp ona koştular.
 B) Palyaço düğüne gelen çocukları eğlendiriyor.
 C) Geçen yaz başına gelenler onu epeyce olgunlaştırdı.
 D) İlk bakışta evin bahçesindeki her şey eskisi gibiydi.
 E) Çocukluğundan beri seninle gurur duyuyor.

3. “Hikâye” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sözde özne” göreviyle kullanılmıştır?

- A) Hikâye, her zaman tercih ettiği kahramanı öne çıkarır.
 B) Hikâye, tasvir ve anlatıma dayalı bir türdür.
 C) Hikâye, kahramanları toplumdan uzaklaştırır.
 D) Hikâye, kurmaca bir gerçekliği dile getirir.
 E) Hikâye, türlü bakış açılarıyla ele alınır.

4. “Sanatçının son yazdığı roman,---” cümlesi aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülürse özne-yüklem ilişkisi diğerlerinden farklı olur?

- A) hoşuma gidiyor.
 B) herkese hitap ediyor.
 C) evrenselliğe göz kırpmıyor.
 D) çok fazla beğenilmiyor.
 E) geçmişini çağırıyor.

5. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi oldurgan çatılı bir eylemdir?

- A) Çocukların zihinsel gelişimi konusunda kapsamlı araştırmalar yapılmıştır.
 B) Çocuklar olgunlaştıkça farklı evreler dizisinden geçtiği üzerine bir kuram geliştirmişlerdir.
 C) Bazı bilim adamları, zekâyı biyolojik fonksiyonların bir parçası olarak kabul etmiştir.
 D) Zihin gelişiminin çevreye uyum sağlama süreci içinde gerçekleştiğini söylemişlerdir.
 E) Piaget, ahlaki yargının, dışa bağımlı dönemden özerk döneme doğru geliştiğini vurgulamıştır.

6. İş-kılış fiillerinde yapılan hareketin mutlaka bir nesneye yönelmiş olduğu görülür. Örneğin “kırmak” eyleminin oluşabilmesi için mutlaka kırılacak bir nesnenin olması gerekir. Cümlede nesne kullanılmamış olsa da bu fiiller geçişlidir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu açıklamayı örneklendirmektedir?

- A) Ne kadar çalışsanız da dikkatli bakmayınca fark edemezsiniz.
 B) Büyük bir titizlikle elindeki evrakları inceliyordu.
 C) Son gelişinde Ankara’yı bir uçtan bir uca dolaşmıştı.
 D) Kuşların civıltısını kulaklarımın dibinde hissediyorum.
 E) Sevddiği ve değer verdiği insanlar; zor anında onu unutmadı.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçişli eylemler bir arada kullanılmıştır?

- A) Oturduğu yerden kalktı, elindeki evrakı masaya bıraktı.
- B) Aynanın karşısında bir yandan süsleniyor, bir yandan şarkı söylüyordu.
- C) Sabahtan beri gözlüğünü arıyordu, sonunda üstüne basıp kırdı.
- D) Bahçede yorulunca eve gittim, kimseye göstermeden mektubu okudum.
- E) Bana öyle bakma, bu konuda verdiğin öğütleri dikkate aldım.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem, yapılışı yönüyle ötekilerden farklıdır?

- A) Yarın akşam seninle mutlaka görüşelim.
- B) Olayın duyulmasından beri bu gazeteciyle yazışıyoruz.
- C) İzleyiciler bir anda tiyatro salonuna doluştu.
- D) Yurt dışından dönünce yeniden buluştuk.
- E) Bu meseleyi ne zamandır tartışıyorsunuz?

9. Türkçede “-I, -n” yapım ekleri fiillerin çatı özelliğini değiştirdiği için “çatı ekleri” olarak da adlandırılır. Bu ekleri alan fiiller edilgen ya da dönüşlü fiil olarak karşımıza çıkabilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem diğerlerinden farklı bir çatı özelliği kazanmıştır?

- A) Sözü dinlenmeyince en sert tavrını takındı.
- B) Bahçedeki ağaçlar en son geçen hafta sulandı.
- C) Kamera görüntülerinden yardımseverin kim olduğu saptandı.
- D) Verdiği sözü tutması için üç gün süre tanındı.
- E) Kirlenen kaldırımlar belediyemizce yıkandı.

10. Aşağıdakilerin hangisinde özne, eylemi yaptıran durumundadır?

- A) Kış birden bastırınca bisikleti çatıya kaldırdım.
- B) Yanımızdan hızla geçen arabayı kontrol noktasında polis durdurdu.
- C) Anlamadığım soruları öğretmene çözdürdüm.
- D) Bu konudaki samimiyetimi her zaman sürdürdüm.
- E) Sen geleceksin diye işlerimi erkenden bitirdim.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne-yüklem ilişkisi farklıdır?

- A) Sinemadan çıkınca oyalanmadan eve gittik.
- B) O çınar ağacının gölgesinde uzun süre oturduk.
- C) Şu karşıdaki vadiye doğru yürüyelim mi?
- D) Onu birden karşımda görünce şaşırdım.
- E) Futbol takımımızın yenmesini bekliyorduk.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemine çatı özelliği aranmaz?

- A) Gidiyorum gönlümde hasreti duya duya.
- B) Senin yokluğunda neler geldi başımıza.
- C) Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında.
- D) Sandaldan uzaklara ses verdi kahkahamız.
- E) Ne yapsalar bu şehri terk etmeyeceğim.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, işi başkasına yaptırma anlamı yoktur?

- A) Sahile atılan çöpleri yanındaki poşete doldurdu.
- B) Aldığı bahçenin bir kenarına evin temelini kazdırdı.
- C) Bütün hayır işlerini bu gençlere yaptırıyor.
- D) Oğluna göndereceği mesajı bu küçük kıza yazdırdı.
- E) Kitaptaki parçayı yine aynı öğrenciye okuttu.

1. (I) Sezai Karakoş'un kullandığı kavramlara, özel isimlere, gönderme yaptığı kıssalara bakıldığı zaman şiirinin tıpkı bir insan gibi, bir ahlaka sahip olduğu görülecektir. (II) O, İslami literatürü malzeme yaparken hiçbir şekilde kabalağa, yozluğa düşmez. (III) Onun ahlakı, inandığı İslam'a göre biçimlenmiş bir ahlaktır. (IV) Peygamber ahlakını kuşanmıştır. (V) Bir bitki gibi bölgesinin özelliklerini yansıtır yapraklarında.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinin yüklemine bir çatı özelliği aranmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. "İsteddiği bölümü kazanması için..." cümlesi aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa özne yüklem ilişkisi bakımından diğerlerinden farklı olur?

- A) çok çalışmalı.
B) daha fazla gayret etmeli.
C) ona yardım edilmeli.
D) zamanı doğru kullanmalı.
E) sadece dersleri düşünmeli.

3. I. Ömrümün en verimli günleri bu okulda geçti.
II. Uzun zamandır halkımıza hizmet etmeye çalışıyoruz.
III. Yoldan içeride kalmış bu göl, sularında türlü balıklar barındırıyor.
IV. Verdiğin sözü yerine getirmelisin.
V. Sen yanımda olunca geleceğe umutla bakıyorum.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangilerinin yüklemi geçişlidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem işteş çatılıdır?

- A) Fırtınadan kaçan gemiler limana yanaştı.
B) Bize de uğrarsınız diye çok bekledik.
C) Adamın yüz çizgileri birden sertleşti.
D) Sahilde uzun uzun dertleştik kavuşunca.
E) Şehirde yeni açılan yurda yerleşti.

5. Geçişsiz iken "-r, -t, -tır" eklerinden uygun olanını alarak geçişli hâle gelen fiillere oldurgan, geçişli iken "-r, -t, -tır" eklerinden uygun olanını alarak tekrar geçişli yapılan fiillere ettirgen fiil denir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "Parkta biraz fazla oyalanınca otobüsü kaçırdı." cümlesindeki yüklem çatı bakımından özdeşi vardır?

- A) Takındığı tavırlar tüm sınıfı güldürüyordu.
B) Okuma yazması olmadığı için dilekçeyi bana yazdırdı.
C) Bu günlerde öğrencilere halk müziği dinletiyorum.
D) Kitabı bitiren öğrencilerin ailesini telefonla arattı.
E) İşlerin daha düzenli olması için ortak bir hesap açtıralım.

6. Aşağıdakilerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde, cümlede nesne kullanılmamıştır?

- A) Bir zamanlar bütün Avrupa'yı gezmiştim.
B) Gençlik yıllarımda sana ne kadar uzun mektuplar yazmışım.
C) Belki gelirsin diye akşama kadar beklemiştim.
D) Depodaki erzakların hepsi ihtiyaç sahiplerine dağıtılmış.
E) Denizi ilk kez bu sahilde görmüştüm.

7. Geçişsiz eylemler, "-r, -t, -tır" ekleriyle geçişli yapılabilir. Bu tür eylemlere oldurgan eylem denir.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir eylem vardır?

- A) Ağır işitmeye başlayınca kulaklarını temizletti.
B) Elindeki belgeyi bir uzmana inceletti.
C) Oğlum yoğun ısrarlarıyla bana yürüyüşü bıraktırdı.
D) İş yerine sürekli geç gelmesi hepimizi bıktırdı.
E) Kirlenen koridorları hizmetlilere yıkattı.

8. Ettirgen fiillerde özne, işi yapan değil; işi başkasına yaptırtan durumundadır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya örnek vardır?

- A) Söz, her sabah kahvaltıyı ben hazırlayacağım.
B) Doktorun söyledikleri bir an için hepimizi korkuttu.
C) Bahçedeki bütün portakal ağaçlarını aşılatmış.
D) Sandalyeyi biraz yaklaştırdı masaya.
E) Acele etmezsen dondurmanı eriteceksin.

9. Geçişsiz fiil tabanlarına “-t, -r, -tır” eklerinden uygun olanı getirilerek geçişsiz olan bu fiiller geçişli hâle gelmiş olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, aldığı eklerle geçişlilik kazanmıştır?

- A) Pikniğe götüreceğimiz meyve sularını da soğuttun mu?
B) Seni beklerken vakit geçsin diye şakalaştık biraz.
C) O güzelim saçlarını yine siyaha boyatmışsın.
D) Toprağın havalanması için tarlayı sürdürmelisin.
E) Bahçeden topladığımız fındıkları kavurttum.

10. Nuri Pakdil'i ömrünün son yıllarında tanımıştım.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi çatı bakımından bu cümle ile özdeştir?

- A) Eylül, ekim, kasım ayları sıkı çalışmayla geçirdi.
B) Her iki yanı ağaçlarla kaplı ıssız bir yolda ilerliyoruz.
C) Çocuğu evin yakınındaki parka bırakıp geldim.
D) Bu memlekette yaşayan herkes sana minnettardır.
E) Kamp yerine kavuşunca kimisi odun topladı kimisi çalı çırpmı.

11. “Adam, arabaya yol vermek için yolun kenarına çekildi.” cümlesinde görülen özne-yüklem ilişkisi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Albümde yer alan fotoğraflar bu bahçede çekildi.
B) Yolu kapatan araba park yerine çekildi.
C) Büyük beğeni toplayan bu film üç ayda çekildi.
D) Dizindeki ağrı şiddetlenince yarışmadan çekildi.
E) Olaydan hemen sonra iş yerine faks çekildi.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisi nesne-yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Yaz gelince çiçekleri balkona çıkaralım.
B) Bu nar ağaçlarını deden mi dikmiş bahçeye?
C) Bir türlü onun telefon numarasını bulamadım.
D) Nasıl konuşman gerektiğine hiç dikkat etmiyorsun.
E) Ben hepinizi seviyorum, bunu unutmayın.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, nesnesine göre çatısı bakımından farklıdır?

- A) Yayınlanan son kitabını da okumuştuk.
B) Kaybettiğim yüzüğü tatile çıkmadan önce buldum.
C) Yağmurda nereye gittiğimizi bilmeden yürüyorduk.
D) Uzun zamandan sonra yağmuru içti toprak.
E) Fileyi bahçedeki dut ağacının altına ger.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde cümlede nesne kullanılmamıştır?

- A) Aynı şeyleri yaşadığımız için onu çok iyi anlıyorum.
B) Hayırseverler tarafından bir yardımlaşma derneği kuruldu.
C) Hiç bıkmadan, usanmadan önündeki kâğıda yazıyor.
D) Israr edince çizimlerini çantasından çıkardı.
E) Biraz dinlendikten sonra fırının kapağını açtılar.

1. Ünite: GİRİŞ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	C	D	B	E	B	C	A	D	A	B	E	C				
TEST-2	B	E	C	C	A	B	D	E	B	E	C					
TEST-3	B	E	C	C	C	E	B	D	A							
TEST-4	C	E	B	A	B	E	D	A	C	B	C	D				
ÖSYM	B	E	E	A	A											

2. ÜNİTE: HİKÂYE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	C	A	E	A	C	D	B	D								
TEST-2	C	E	C	A	B	C	D	A	C	C						
TEST-3	E	E	D	B	E	C	A	B	A							
TEST-4	B	C	C	A	E	D	B	D	A							
TEST-5	A	D	B	E	B	C	E	D	D							
TEST-6	C	D	C	A	B	D	E	A	C	D						
TEST-7	E	C	D	B	A	C	B	C	B	D	E	C	C			
ÖSYM	A	C	D	E	D	E	A	B	B	A	C	D	D	D	A	C
	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28				
ÖSYM	E	D	E	B	A	D	A	A	E	B	C	C				

3. ÜNİTE: ŞİİR

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	A	A	E	C	B	B	B	C	D	D	E	A				
TEST-2	E	C	D	C	E	D	B	B	C	C	A	B				
TEST-3	D	D	B	A	B	C	B	A	B	E	E	E	D			
TEST-4	E	C	C	B	D	B	E	C	B	A	A	E	B			
TEST-5	D	C	A	C	B	A	E	D	E	D	A	D	C			
TEST-6	C	E	B	E	D	D	B	A	A	B	C	E				
TEST-7	A	B	C	D	E	B	E	D	E	A	C	B				
TEST-8	D	C	E	C	D	D	B	D	C	A	A	B				
ÖSYM	E	C	B	B	C	A	E	D	B	A	D	E	C	C		

4. ÜNİTE: MASAL / FABL

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	C	E	D	C	C	A	B	B	D	E	A					
TEST-2	C	B	D	E	E	B	A	D								
TEST-3	E	A	D	B	D	E	C	B	C	A	E					
TEST-4	E	D	C	B	A	E	D	B	C	A	D	B	E			
TEST-5	A	C	D	E	B	C	B	B	E	D	E	A	D			
ÖSYM	D	B	A	A												

5. ÜNİTE: ROMAN

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	C	A	E	E	D	B	A	C	C	B						
TEST-2	E	C	B	B	D	C	C	E	C							
TEST-3	E	E	B	A	C	B	C	D	D	E	D	C				
TEST-4	A	B	B	C	A	B	E	B	C	C	A	A	D			
TEST-5	D	C	A	C	A	C	B	A	D	E	B	A	D			
ÖSYM	C	E	E													

6. ÜNİTE: TİYATRO

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	D	A	C	E	D	E	C	E	B	E	A	D				
TEST-2	B	E	D	C	A	C	D	B	E	C	D					
TEST-3	D	C	C	B	B	B	D	D	D	E	C	E	E	E		
TEST-4	E	E	A	E	C	D	C	A	D	A	D	B	E			
TEST-5	B	A	C	E	A	E	B	A	C	D	B	B	E	D	C	
TEST-6	A	A	A	B	C	D	D	E	B	D	C	E				
ÖSYM	A	B	A	D	D											

7. ÜNİTE: BİYOGRAFİ / OTOBİYOGRAFİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	D	C	C	D	A	B	E	D	C	C	E					
TEST-2	B	D	A	B	D	D	E	B	A							
TEST-3	C	B	D	E	B	B	A	C	E	C	A	A				
TEST-4	C	D	A	C	C	D	B	A	E	C	D	B	C			
ÖSYM	B	A	D	E	C											

8. ÜNİTE: MEKTUP / E-POSTA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	B	E	A	C	C	C	D	D	B	E	D					
TEST-2	C	C	D	E	A	B	B	D	E	C	D					
TEST-3	A	E	A	E	C	D	C	C	B	C	B	C				
TEST-4	D	B	B	C	A	C	A	D	B	C	D	B	E	A		
TEST-5	B	B	D	D	D	A	B	A	B	B	C	C	E			
ÖSYM	C	B	A	B	D											

9. ÜNİTE: GÜNLÜK / BLOG

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
TEST-1	B	C	B	D	D	E	D	E	D	C	A					
TEST-2	B	D	E	D	B	A	C	C	A	C	E	C	A			
TEST-3	C	C	D	D	A	C	D	C	A	E	D	D	C	C		

